

Vol 5

old series

Parts 1-2

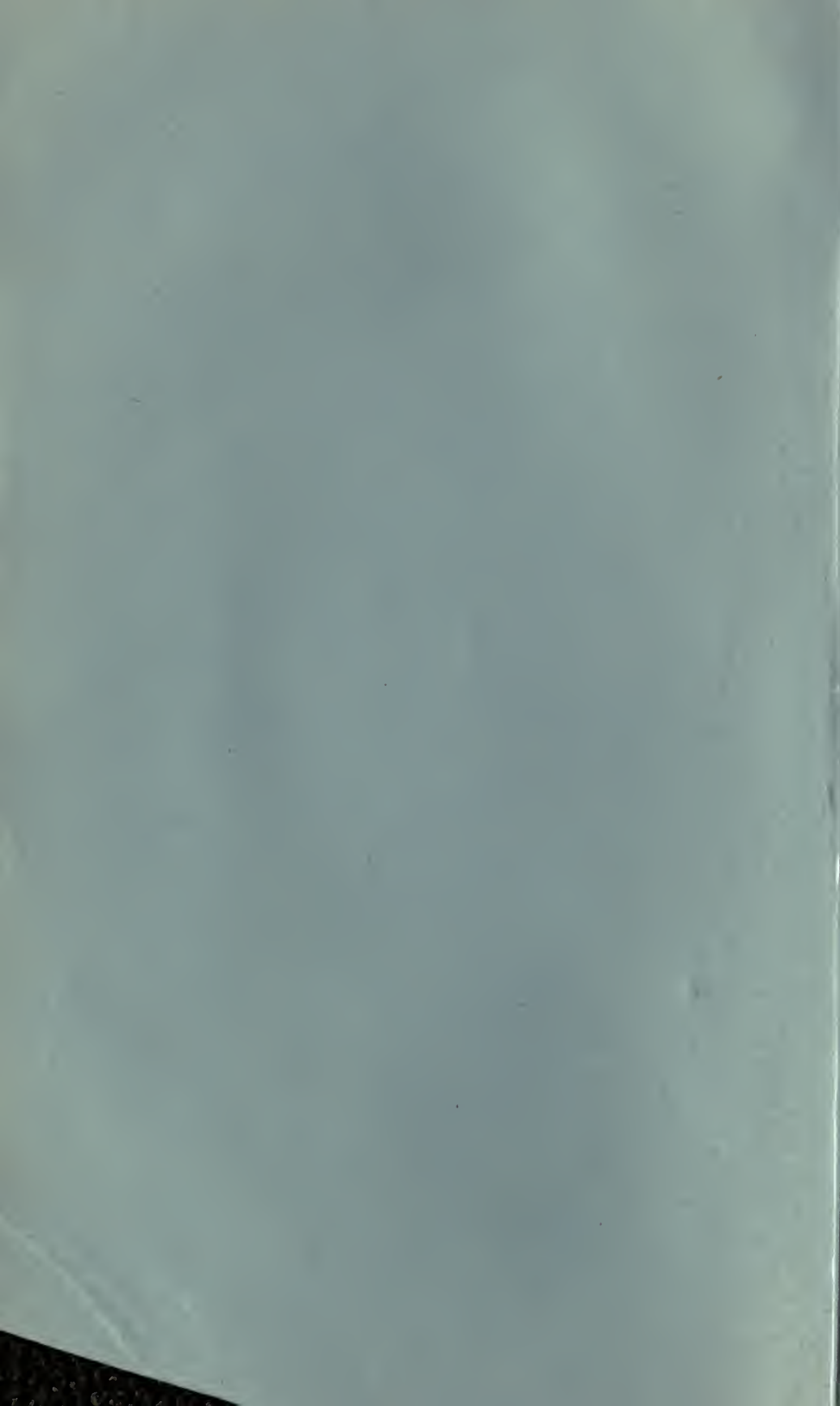
252

A

(5)

2
 6605
 S3 N5
 v. 5

VOLUME V.—PART I.

No. XIV.

NOTICES
OF
SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF
BENGAL.

For the year 1878.

CALCUTTA :

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED AT THE
ASIATIC SOCIETY'S ROOMS, 57, PARK STREET.

1879.

2
6805
SANS
117

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1723. मत्तोपाख्यानं ।

Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,551 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Naśhīpura, Zilā Murshidābād. Bābu Jagannāthprasāda Gupta. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Satyopākhyāna.—The history of Rāma illustrated with a variety of anecdotes and stories not to be met with in the Rāmāyaṇa. It professes to have been originally imparted by Vālmīkī to Mārkaṇḍeya, who related it to Vyāsa, and Vyāsa to Sūta, who recounts it to the Rishis assembled at the Naimiha forest. This account shows that the work is a part of some Purāṇa or other ; but which Purāṇa it is cannot be identified. The codex under notice contains chapters 1 to 49 of the work. A second volume, purchased for the Government of India, (*ante* II, No. 714, p. 129), contains chapters 50 to 79 ; but as that stops with the arrival of Rāma at the capital of Guhaka, it is probable there are at least a hundred chapters yet to be found out to complete the work.

Beginning. श्रीमते भगवते निम्बार्काय नमः ।

दशरथसुतरामं योग+याङ्गिपद्ममजशिवसनकाद्यैः पूज्यमानं सदैव ।

हृदि हृदि हतवासं रामनामाख्यदेवं तमहमखिलसेव्यं सर्वं + + नतोऽस्मि ॥

सूतं सर्वपुराणज्ञं सर्वशास्त्रार्थकोविदं ।

नमस्त्यान्नुवन् सर्वं ऋषयः शौनकादयः ॥

ऋषय ऊचुः । सूत सूत महानुद्धे सर्वशास्त्रविशारद ।

श्रीरामस्य कथां दिव्यां कथयस्व प्रसादतः ॥

सूत उवाच । विप्रवर्याः शृणुध्वं हि श्रीरामस्य कथां शुभां ।

व्यासेन कथितां पूर्वं तामहं कथयामि वः ॥

चित्रकूटं महापुण्यं पर्वतानां हि सुन्दरं ।
 वाल्मीकिश्च महातेजा न्यवसदमर्मात्तरः ॥
 दर्शनार्थं मुनेस्तस्य मार्कण्डेयो महामुनिः ।
 ध्याजगाम चिरायुर्हि चित्रकूटालयं मुनिं ॥
 किं मया ब्रह्म वाचं सर्वपुण्यफलनिवृद्धं ।
 व्यासप्रसादाज्जानामि श्रीरामकृपया तथा ॥

End.

इतः परं महारम्यं विवाहचरितं शुभं ।
 वर्णयामि महापुण्यं श्रावणमघमोचनं ॥

Colophon. इति श्रीसत्योपाख्याने सूतशैलकसंवादे एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः ।
 समाप्तश्चेदं पूर्वाह्नं ।

विषयः । १-१० अध्याये,—सूतेन सह शैलकादीनां संवादकथनं । वाल्मीकिसन्दर्शनार्थं
 मार्कण्डेयस्य चित्रकूटगमनविवरणं । तत्पुरतो वाल्मीकिना रामचरित्रवर्णनं । रामस्य
 बाललीलावर्णनव्याजेन सपुत्राभिः कौशल्यादिभिः अन्तःपुरागतस्य वसिष्ठस्य सपर्या-
 विधानादिकथनं । श्रीरामलक्ष्मणादीनां विष्णुशेषादिरूपेण कौशल्यादिभिः स्वप्न-
 दर्शनदृष्टान्तकीर्तनञ्च । एकदा कौशल्याधात्रिकायाः कैकेयीमन्दिरगतस्य दशरथस्य
 समीपे रासान्धनदृष्टान्तकीर्तनं । कैकेय्या रामाभिनन्दनादिप्रकारकथनञ्च । मन्य-
 र्या सह कैकेय्याः संवादकथनं । तत्र विस्तरेण कैकेय्या विवाहदृष्टान्तकथनं । दश-
 रथस्य सत्यपि अन्तःपुरवर्गे तस्यां नितरामनुरागकारणकथनञ्च । नारदेन सह दश-
 रथस्य संवादकथनं ।

११-२६ अध्याये,—योगिन्या सह केकयराजमहिष्याः संवादकथनं । गर्गेण सह
 दशरथस्य संवादकीर्तनं । तत्र अजातपुत्रेण दशरथेन कैकेय्यास्यत् पुत्रो भविष्यति
 तस्मै राज्यं दास्यामीति प्रतिज्ञाकरणदृष्टान्तकथनं । शत्रुघ्नादिभिः कदुकेन ताडि-
 तायाः मन्यराया अभियोगार्थं दशरथसमीपगमने रक्ष्यवर्णनादिकं । लोमशेक्त-
 मन्यराचरितकीर्तनं । तस्याः पूर्वजन्मनि विरोचनाभिधानस्य दैत्यराज्यस्य कन्याव-
 कथनादिकं । तथा विप्रदत्तानां क्रतुभुजां दुरवस्थादिवर्णनञ्च । पराशरस्य वाल्मी-
 कितो रामचरितपाठकथनं । दशरथाङ्गस्थितस्य रामस्य विस्तृतो रूपवर्णनं ।
 तीर्थदर्शनार्थं सर्वेषां देवानां भारतभूमावागमनदृष्टान्तकीर्तनं । तत्र पौलोम्याः
 पुरतः पुरन्दरेण तद्दृष्टान्तकथनञ्च ।

२२-३७ अध्याये,—सावित्र्याः पुरतो विधातुरयोश्चादिमाहात्म्यकथनं । तत्र तत्र
 दृष्टान्तकथनञ्च । विशेषेण अधोऽध्यायाः शोभादिवर्णनं । श्रीरामसन्दर्शनार्थं ब्रह्मादीनां
 दशरथपुरप्रवेशदृष्टान्तकीर्तनं । रामस्य विचित्रवात्यक्रीडादिवर्णनं । रामहस्तात्

शङ्खुलीमाकर्षयतो भूषण्डनामकस्य काकस्य वृत्तान्तकीर्त्तनं । भूषण्डकृतरामस्रोत्र-
कीर्त्तनं । दशरथस्य अन्तःपुरे विश्वावसुनामकस्य गन्धर्वराजस्य सङ्गीतालापेन
मोहितानां रामचन्द्रादीनां चेष्टादिवर्णनं । कैकेया आदेशेन शरसम्भानपूर्वकं
दशरथेन इन्द्रसदसि विश्वावसुचेष्टितप्रकाशकपत्रेण सह वाणनिचेपादिविवरणं ।
गन्धर्वकृतमोहनादिना दशरथादीनां भ्रान्तिवर्णनं ।

६८-४९ अध्याये,—रत्नकलाया वृत्तान्तकीर्त्तनं । रत्नकलावीरसिंहयोः वसिष्ठाश्रम-
प्रवेशविवरणकथनं । वसिष्ठस्योपदेशेन तयोः कलायनामकग्रामगमनानन्तरं तत्र
तपस्यादिवर्णनं । तयोः यशोदानन्दरूपेण गोकुले जन्म भावीति कथनञ्च । राम-
नवमीव्रतमाहात्म्यकीर्त्तनं । अगस्त्याश्रमवर्णनं । तस्य तपस्यानुष्ठानप्रकारकथनञ्च ।
अगस्त्योक्तारामनवमीव्रतानुष्ठानप्रकारकीर्त्तनं । तत्र मरुकान्तरदेशस्थानां पञ्चपापि-
नामुपाख्यानकथनं । विस्तरतः रामस्य योगण्डलीलावर्णनं । दशरथकृतशरष्वटक-
स्रोत्रकीर्त्तनं । दशरथस्य पुरतः शरष्वा निजजन्मवृत्तान्तकथनं । चारुचन्द्र-शत्रुनाश-
सुकण्ठ-विजयप्रभृतिरामचन्द्रवयस्यकथनं । रामचन्द्रादीनां कन्दुकक्रीडादिवर्णनं ।
तेषां धनुर्विद्यादिशिक्षाकथनं । कैशोरलीलावर्णनञ्च । नाविकस्य प्रार्थनया रामा-
दीनां मन्दिषहननार्थं प्रयाणवृत्तान्तकथनं । त्यक्तमाहिषरूपस्य विस्वाभिधानस्य
गन्धर्वराजस्य रामलोत्रकीर्त्तनं । एकदा ऋग्यार्थं गहनमध्ये प्रविष्टस्य रामस्य
करस्यर्शमात्रेण वल्मीकदेहं परित्यज्य डिण्डिरनामकस्य किरातस्य आत्मवृत्तान्तकथनं-
गुचेन सह रामस्य सखिलसंस्थापनादिविवरणकथनं । वनशोभावर्णनं । रामवय-
स्येन विदूषकेण वसन्तवर्णनकीर्त्तनं । रामचन्द्रादिकृतवसन्तोत्सववर्णनं । भरतकृत-
सिंहहननवृत्तान्तकथनं । सिंहस्य पूर्ववृत्तान्तकीर्त्तनं । ऋथशृङ्गाद्याश्रमगमनविवरण-
कीर्त्तनञ्च ।

No. 1724. तैत्तिरीयश्रुतिवार्त्तिकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 46. Lines, 10
on a page. Extent, 1,057 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place
of deposit, Nashipura, Zilā Murshidābād, Bābu Jagannāthaprasāda Gupta.
Appearance, old. Verse. Correct.

Taittirīya-s'ruti vārtika.—A dissertation on the theology and philo-
sophy of the Taittirīya Upanishad. By Sures'a Āchārya. The work
belongs to the Vedānta School of Philosophy. The author's name is
incorrectly given in the codex ; it should be Sures'vara Āchārya.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सत्यं ज्ञानमनन्तमेकसकलं ध्वलाम्बकारं परं
निर्द्वैतं हृदि पद्ममथ्यनिलयं निःशेषधीसाक्षिणं ।
वेदान्नोपनिविष्टबोधविषयं प्र+क्त्या योगिनां
भक्त्या तं प्रणिपत्य वेदशिरसो वक्ष्यामि सद्वाचिकं ॥
यस्येयं सकलामल्लेन्दुकिरणप्रख्यैर्यशोरग्निभि-
र्यात्रं यश्च कृपालुता-परवश्यमेव हितं दुःखिनां ।
यद्वाणीकुलिशावस+मतयः पेतुर्द्विशस्तार्किका
भक्त्या पूज्यतमं प्रणम्य तमहं तद्वाच्यनीतौ यते ॥
तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्यप्रसादतः ।
विस्मयार्थं रचीनां हि ब्याख्येयं सम्प्रगीयते ॥ इत्यादि ।

End.

तैत्तिरीयकसारस्य वार्त्तिकामृतमुत्तमं ।
मस्करेन्द्रप्रणीतस्य भाष्यस्यैतद्विवेचनं ॥
सुमुत्तुसार्यवाहस्य भवनामभृतो यते ।
शिष्यसकार तद्भक्त्या सुरेशाख्यो महार्थवित् ॥

Colophon. इति श्रीसुरेशाचार्यविरचितं तैत्तिरीयकश्रुतेर्वार्त्तिकं समाप्तं ।

विषयः । पद्येन तैत्तिरीयकोपनिषदो ब्याख्यानं ।

No. 1725. प्रपन्नदिनचर्या ।

Substance, country-made paper, 12½ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 111 s/lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípara, Zilá Murshídábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct

Prapannadina-charyá.—A manual of the daily religious duties of the Vaishnavas of the Rámánuja School. Anonymous.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीशारङ्गपापात्रप्रपन्नजनसम्भता ।
दिनचर्या विशेपञ्चैरुपभोग्या विरच्यते ॥

अथास्यां लीलाविभूत्यां प्रपन्नश्रीवैष्णवो निरन्तराचार्याभिमानविरतः कौङ्कर्य-
लरातिशयेन अपरचामे समुत्थाय गुहपरस्मरापूर्वकमित्यादि ।

End. अथ लक्ष्मीनाथसमारम्भामित्युक्तश्लोक एव प्रमाणीक्रियते । इति ।

Colophon. इति प्रपन्नदिनचर्या समाप्ता ।

विषयः । रामानुजसम्प्रदायवैष्णवानां दैनिकोपासनादिप्रकारकथनं ।

No. 1726. त्रिकाण्डचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 250. Lines, 10 on a page. Extent, 8,092 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1742. Place of deposit, Nashipura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, new. Prose. Correct.

Trikāṇḍa-chintāmani.—Annotations on the *Trikāṇḍa-sēsha* lexicon of Amara Siṅha. By Raghunátha Chakravartī, of the village of Śrī-mantasāra.

Beginning. नत्वा गिरीशचरणाङ्गुजमाकलय्य तन्त्राणि तन्त्रविदुषां रघुनाथनामा ।

श्रीकृष्णवल्लभमहासतिसन्नियोगाङ्गीरस्त्रनोति विमलामरकोषटीकां ॥

याचे विधाय विनयं कृतिनोऽहमेतद्दुष्यं मया यदिह शास्त्रविरुद्धमुक्तं ।

आलोक्य सम्यगवधानपरैः कृतजैर्मात्सर्यमत्र कृपया परिहेयमेव ॥

यन्मारम्भे निखिलविघ्नविघाताय अभिसतदेवतानमस्कारेण धर्ममुत्पादयन् शैव-

वैष्णवबौद्धान् प्रवर्त्तयितुं शिष्यशिष्यायै चादौ निबध्नति । यस्मेति ।

End. खयमेव काम इत्यादिप्रयोगाच्च । पुंस्त्वमित्यादिकमुद्धं ।

सतां गुरुणां प्रविचार्य यत्नादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।

सतां मुदे श्रीरघुनाथशर्मा त्रिकाण्डचिन्तामणिमाततान ॥

Colophon. इति श्रीसामन्तसारग्रामनिवासिश्रीरघुनाथचक्रवर्त्तिकृतत्रिकाण्डचिन्तामणावमर-

कोषटीकान्यां लिङ्गादिसङ्घवर्गविवरणं । समाप्तश्चेदं पुस्तकं । शकाब्दाः १७४२ ।

विषयः । अमरकोषव्याख्यानं । तत्र निखिलकोषशास्त्रसंवादेन अपूर्वैयं निर्मिता टीका ।

No. 1727. सोमकर्मप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 7 on a page. Extent, 2,509 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípara, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Somakarma-pradípiká.—A guide to the performance of sacrifices with the Soma beverage. By Ráma.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सद्यजोऽग्निचितो नत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।

रामः पद्धतिमाद्यत्ते सोमकर्मप्रदीपिकाम् ॥

तत्र दर्शपूर्णमासाविद्या वसन्ते सोमेन यजेत । अथ वोपक्लृप्तसोमो द्विपुरुष-
सोमपीथी, आधानसमनन्तरमेव सोमेन यजेत । अर्द्धिपुरुषसोमपीथी अनुप-
क्लृप्तसोमो वा आधाय दर्शपूर्णमासपूर्वकं यजेत । इत्यादि ।

End.

स प्रैषं वाचयति नमो वरुणाय पाश इति प्रथमं सूत्रावभृथा प्राग्वत् + + + +
तिष्ठतामे + सर्वेषां । अवभृथेष्ट्या तिष्ठन्तश्चरन् + + त्याञ्चलायनवचनात् । तत्र
गार्हपत्यं स्थापयेदिति शम् । ग्रन्थसङ्ख्याः २८०० ।

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ।

No. 1728. एकाहानां पद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent, 1,168 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípara, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Ekáhánám Paddhati.—A manual for the performance of ephemeral or Ekáha rites. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथेकाहानां पद्धतिलिखिते । तत्र उदयने पूर्वपक्षे पुण्याह
प्रतिपदि वा शोभने नक्षत्रे अनुकूले चन्द्रे वा एकाहा दीक्षा भवन्ति । तेषा-
मनादेशे एका दीक्षा तिषो वा चतस्रो वा द्वादशो वा अपरिमिता वा दीक्षा
भवन्ति तिष उपमद्ः । इत्यादि ।

- End. राजपुरोहितौ सायुज्यकामौ यज्जयातां । पुरोधाः कामो वा ब्राह्मण इति ।
इतीन्द्राग्रोः स्तोमः ॥ इतः खण्डितं । परिशेषे द्वे पत्रे न स्तः ।
- विषयः । तत्र प्रथमतः, भूर्नामकस्य एकाहयागस्य सङ्क्षेपेण प्रयोगकथनं । एवं ज्योतिः ।
गौः । आयुः । अभिजित् । विश्वजित् । सर्वजित् । ज्योतिः । सर्वज्योतिः ।
विश्वज्योतिः । त्रिरात्रसंज्ञितः । अनुक्तिः । विश्वजिच्छिष्यः । श्येनः । एकत्रिकः ।
चतुःषोडशी । षट्षोडशी । द्विषोडशी । ऊर्द्धस्तोमः । अग्निष्टुत् । इन्द्रानुत् ।
सूर्यस्तुत् । वैश्वदेवस्तुत् । इक्षुयज्ञः । दृहस्यतिसवः । इषुः । सर्वस्वारः । सर्व-
स्तोमः । चतुश्चत्वारिंशत्स्तोमः । अष्टचत्वारिंशत्स्तोमः । वाचस्तोमः । त्रिष्टुत् ।
पञ्चदशः । सप्तदशः । एकविंशः । त्रिणवः । त्रयस्त्रिंशः । वैश्वदेवोऽग्निष्टोमः ।
वरुणप्रघासः । अग्निष्टोमः । शाकसेधः । अत्रिरात्रः । ज्योतिःष्टोमः । अतिकर्मा-
स्तोमाः । अग्नाधेयस्तोमः । पुनराधेयस्तोमः । अग्निहोत्रः । इन्द्राग्निष्टोमः । इतः
खण्डितं ।

No. 1729. सूर्यानुवादिनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 6 on a page. Extent, 845 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nashīpura, Zilā Murshidābād, Bābu Jagannāthprasāda Gupta. Appearance, old. Prose. Correct.

Sūryānuvādīnī.—A commentary on Mayura Bhaṭṭa's hymn to Śūrya in a hundred stanzas. By Vallabha.

Beginning. नत्वा वागीश्वरीं देवीं बालानां बोधसिद्धये ।

सूर्यानुवादिनी टीका वल्लभेन विरच्यते ॥

जम्भारातीति । भूयास्तुः । भवेयुः । के किरणाः । कस्यै विभूत्यै । इत्यादि ।

End. ईदृग्गुणविशिष्टः स निर्णीयते । कैरपि पण्डितैरपि स दशशताभीपुरम्पर्यन्तं ।
दिशतु । इति ।

Colophon. इति त्रीपण्डितवल्लभेन विरचिता सूर्यानुवादिनी सूर्यशतकटीका समाप्ता ।

विषयः । मयूरभट्टकृतसूर्यशतकस्य व्याख्यानं ।

No. 1730. बुधरञ्जनी ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 5 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 841 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nashápura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Budharañjaní.—Annotations on the difficult passages in the 10th book of the Bhágavata Purána. By Vasudeva. The work is not commonly known.

Beginning. नवा कृष्णपदद्वन्द्वं वासुदेवेन यत्नतः ।

क्रियते दशमस्कन्धटीकेयं बुधरञ्जनी ॥

कृष्णावतारचरितश्रवणादृतनिर्मितः ।

उक्तानुवादेनौत्सुक्याद्राजा वृच्छति तत् पुनः ॥

यद्यपि नवमस्कन्धे सूर्य्यवंशवर्णनानन्तरं सोमवंशवर्णनं, तथापि सोमवंशे श्रीकृष्णावतारात् तस्य प्रधानत्वात् प्रथमत उपन्यासः । अभ्यर्चितत्वात् प्राग्भावो वेति । उत्तरवंशानामिति पाठे सूर्य्यवंश्याः पूर्व्याः सोमवंश्याश्च उत्तराः । तथा च सूर्य्यवंश्यानां श्रीरामायवताराणां चरितं कथितं सोमवंश्यानां कथयेति । यदोः खधर्मशीलस्य यदोश्च धर्मशीलस्य इति पाठः । तत्रांशेनावतीर्णस्य विष्णोर्वीर्य्याणि शंसनः । ननु कृष्णसु भगवान् स्वयमित्युक्तत्वात् कथमंशेनेति सङ्गच्छते । अत्र खामी, प्रतीत्यभिप्रायेणेति । केचित्तु प्रतीतिः ख्यातिः । पुराणान्तरेषु अंशावतारश्रवणात् । परीक्षितः प्रतीत्यभिप्रायेणेत्यर्थः । तथा च शौनकं प्रति स्मृतस्य कथनं । कृष्णसु भगवान् स्वयं । न तु परीक्षितं प्रति शुकस्य वचनं । तन्न । प्रथमस्कन्धावधि शुकमुखात् परीक्षितश्रवणात् । अत्र गुरवः । हे अंशेन प्रधान इति शुकसम्बोधनं । इत्यादि ।

End.

खामी तु अमृतले हेतुः । गदाभृतः पीतशेषं । तथा च जन्मकाले श्रीकृष्णेन पीतमिति भावः । तथा च वामनपुराणे । माञ्चापि बालकं सुप्रं पर्यङ्के खनपायिनं । इति श्रवणात् ।

Colophon. इति एकाशीतितमोऽध्यायः ।

विषयः । श्रीमद्भागवतदशमस्कन्धस्य विषमस्थलीयव्याख्यानं ।

No. 1731. प्रपञ्चान्तं वा रामानुजचरित्रं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 290. Lines, 7 on a page. Extent, 5,752 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1861. Place of deposit, Jāpharagañja Baḍa Akhḍā, Zīla Murshidābād, Gopāladāśa Mahanta. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Prapannāmṛita alias *Rāmānuja-charitra*. A legendary life of Rāmānuja, the great Bhakta reformer, and founder of the dualistic school of the Vedantists. The name of the author of the work is not apparent, nor have I any means of making a guess as to his age. The work extends to 90 chapters. It opens with a scene in Vaikuṅṭha where Hari, anxious to promote the translation of mankind to his favourite region, desires Phanirāja or Ananta to descend on earth as a saviour. The scene then changes to the village of Bhūtāpuri in the district of Tonḍila, three Yojanas to the west of the eastern sea. There lived a pious man of the name of Keśava of the Hārīta family. He once celebrated a rite during a lunar eclipse, praying for a son. The prayer was granted. Ananta informed him in a dream that he would himself become the son of the devotee, and assume the name of Rāmānuja. In due course the son was born, and named Lakshmaṇa Ārya with the alternative name or title of Rāmānuja. On his 16th year, the boy was married to a maiden named Rakshākāmbā. Soon after this marriage he lost his father, and repaired to Kānchipur, where he placed himself under the tutelage of one Yādava, a renowned scholar.

While he was at Kānchipur, the daughter of the king was possessed by a Brāhman devil, whom none could drive away. Yādava, with his pupils, went to see her, and on her being touched by the feet of Rāmānuja, the devil departed. This pleased the king greatly, and he loaded the youth with rich presents. Soon after, his uncle (mother's sister's husband), Govinda came to the place to carry on a polemical disputation with Yādava. The uncle and the nephew took one side of the question mooted, and the teacher the other, and the result was a breach between them. The teacher also coveted the wealth of the pupil, and so the latter, by the advice of his uncle, went away to Prayāga. In the way, when passing through the Goṇḍa forest, he was very much overpowered by fear, when Hari, the lord of Hastigiri, and his consort Lakshmī, assumed the form of wild hunters, and advised him to go back to

Káncchipur. On his return he was reconciled to his teacher ; but after a time he was induced to become the pupil of a Sannyási named Yamuná Arya, who then dwelt at S'úraṅga, and there he also contracted a friendship with one Purṇa Achárya.

On the death of Yamuná Arya, he returned to Káncchipur, and compiled his great work the *S'ribhášhya*, a commentary on the Vedánta Sútras of Vyása. Here, on one occasion, his wife Rakshakámbá quarrelled with the wife of Purṇachárya, and Rámánuja, taking the side of his friend, sent his own wife away to her father's house. At the same time he himself became a Sannyási of the Tridaṇḍí sect, and established a monastery (*maṭha*) at Káncchipur, and there he consecrated an image of Hastinátha. The people now gave him the title of 'Yatirája,' and his reputation spread far and wide.

On one occasion his former tutor Yádava came to see him, and, in the course of a long disputation, was so completely overcome, that he became a pupil of his pupil, and, forsaking the world, became a Tri-daṇḍí under the name of Govindadása.

From this time forward Rámánuja was engaged principally in disputations with learned paṇḍits of Southern India who came to him for the purpose, and in making disciples. Among his antagonists there were a few Buddhists, but the bulk of them were S'ívites. The Chola king of S'úraṅga was one of those whom he converted, and made one of his ardent supporters.

He devoted also much time to travelling, and the following are the places he is said to have visited, *viz.*, Dvarká, Mathurá, S'álagráma, S'áketa, Vadarikás'rama, the Naimisha forest, Vrindávána, Sárada-píṭha, Jagannátha, Chitrakúṭa and Delhi, (whence a Delhi princess is said to have gone away with him as his disciple, and in love with a pupil of his) and most of the leading towns of Southern India.

Rámánuja is said to have established 72 principal maṭhs, dedicating in each the image of his tutelary deity. Among these, the image established on the Yádava Hill, was the consequence of a dream, in which Vishṇu inspired him to put up a figure of Náráyaṇa. This image was consecrated on the 14th of the waxing moon in the month of Chaitra, of the S'aka year 1012 = 1090 A. D.

He lived to the age of 120 years, and died on the 10th of the waxing moon of Mágha. Most vexatiously however, the year of death, is not given.

The following are the works he is said to have written (1) *S'ribhāshya*, a commentary on the Vedānta Sūtras ; (2), *Vedāntadīpa*, the essence of the Vedānta ; (3), *Vedāntasāra*, the elements of the Vedānta ; (4), *Vedārtha-saṅgraha* or the true meaning of the Vedas ; (5), *Gītā-bhāshya*, a commentary on the Bhagavad Gītā ; all these works are still in existence.

The concluding sections (76 to 90) of the work give brief notices of the immediate successors of the reformer, from which it would seem that the work was not written until 150 years after his death. The followers of Rāmānuja are known by the name of 'S'ri Sampradāyis,' and their number is very large in the south.

It is to be regretted that the work, though very detailed, does not give the year of the pious Yati's birth or death ; but the fact of his establishing an image of Nārāyaṇa in S'aka 1012, = A. D. 1090, about the close of his life, would suggest the idea that he lived all through the eleventh century. On this subject I quote the following from Wilson's account of the Vaishṇava.

"The *Smṛiti Kāla Taranga* places the date of Rāmānuja's appearance in S'aka—1049 or A. D. 1127. A note by Colonel Mackenzie on an inscription, given in the Asiatic Researches IX, 270, places the birth of Rāmānuja in A. D. 1008 : various accounts, collected by Dr. Buchanan, make it 1010 and 1025 (Buchanan's Mysore 2, 80) and 1019 (ibid 3, 413). Inscriptions make him alive in 1123, (ibid) which would give him a life of more than a century : according to Col. Wilks, indeed (History of Mysore 1, 41, note and appendix), he was alive in 1183. The weight of authority seems to be in favour of the more recent date, and we may conclude that he was born about the end of the eleventh century, and that the first half of the twelfth century, was the period at which his fame, as a teacher, was established."

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीरङ्गराजपदपङ्कजराजहंसं रामानुजार्यपदपङ्कजभङ्गराजं ।

श्रीशैलवंशकलशाब्धुधिपूर्णचन्द्रं श्रीरङ्गनाथगुरुमन्वहमाश्रयाम ॥

मिथ्यावादिमदान्वसिन्धुरमुधासंरम्भकुम्भस्थली-

निर्भेदोद्भवस्त्रिभौक्तिकमण्येः शुभ्रीकताश्रस्थली ।

सत्तर्कस्फुरदत्युदग्रनखरो वेदान्तशैलाश्रितः

श्रीरामानुजकेशरी विजयते प्रोद्दण्डविक्रीडितं ॥

काशिकान्वयसम्भूतं कारुणाश्वतसागरं ।
 वसिंहाचार्य्यतनयं रामानुजगुरुं भजे ॥
 नाधीतानि च शास्त्राणि न कृतं गुरुपूजनं ।
 वक्ष्यामि कृपया विद्योऽरनुगृह्णन् देशिकाः ॥
 इन्दिरारमणं देवमिभशैलनिवासिनं ।
 विवस्वत्कोटिसङ्काशं देवराजमहं भजे ॥

End.

गोदा शठारिपरकालमुखादिसिद्धैर्नाथार्य्ययासुनयतीश्वरकूरनाथैः ।
 साङ्गं जगत् कर्णया कलिदोषजुष्टं स्वाधीनरङ्गनिलया सकलं ररच्च ॥
 गादाचरित्रं सुमहद्विचित्रं समस्तसम्पन्नपूर्णपात्रं ।
 शृण्वन्ति ये भक्तियुताः पठन्ति सन्मङ्गलास्ते सततं भवेयुः ॥

Colophon. इति श्रीप्रपन्नाश्वते रामानुजचरित्रे भट्टाचार्य्यवेदान्तिसंवादे गोदारङ्गेश्वरकल्याण
 नाम नवतितमोऽध्यायः । इति प्रपन्नाश्वतं समाप्तं । संवत् १८६१ ।

विषयः । १ अध्याये,—एकदा वैकुण्ठसदने लक्ष्म्या समुपास्यमानस्य “केनोपायेन वैकुण्ठ-
 मिमान् जन्तून् नयाम्यहमिति” चिन्तयतो हरेः पुरतः समुपस्थितं फणिराजं
 समुद्दिश्य पुरा किल लोकसंरक्षणाय मया शङ्खचक्राद्याद्युधानि विष्वक्मेनादयश्च
 प्रेरिताः, तदधुना भवानपि भूमाववतीर्य्य लोकान् रक्षितुमर्हतीति समादेशादि-
 कथनं ।

२ये अध्याये,—पूर्वसागरस्य पश्चिमतीरे योजनत्रयेण व्यवहिते तोष्ठीरमण्डले भूत-
 पुरीति नाम्ना प्रसिद्धा पुरी आसीत् । तत्र चारीतान्वयः केशवनामकः कश्चिद्
 भागवतोक्तमोऽनपत्यतया नितरां निर्व्वेदमापन्नः प्रतिवसति स्म । अथैकदा सभा-
 र्य्योऽसौ चन्द्रग्रहणकाले भगवन्तमुद्दिश्य इष्टिं चकार । भगवानपि तथेज्यया
 प्रसादमभ्युपगच्छन् “अहं ते पुत्रो भविष्यामीति खन्ने तमेवमब्रवीत् । अथ श्रेषोऽपि
 चैत्रशुक्लपक्षस्यां तत्पुत्रत्वेनावतीर्णो रामानुज इति समाख्यामधिजगाम । ततो
 लक्षणार्थ्यापरनामधेयस्य रामानुजस्य अन्यान्यसंस्कारानन्तरं षोडशे वर्षे रत्नका-
 म्बया सह विवाहकथनं । अथ पिटमरणोत्तरं तस्य काञ्चीपुरगमनपूर्व्वकं यादव-
 नामकस्य विद्वद्वरस्य समीपे शास्त्राध्ययनकथनञ्च ।

३ ये अध्याये,—अथ काञ्चीपुरेशकुमारीं ब्रह्मराक्षसोपद्रुतामुपलभ्य तदुपद्रवशान्त्यर्थं
 यादवस्य सह शिष्यगणैस्त्रय गमनमकृतार्थता च । अथ रामानुजस्य चरणस्पर्श-
 मात्रेण अस्मितोऽयं ब्रह्मराक्षस इति विज्ञाय राजा तस्मै सुवर्णराशिं प्रददौ ।
 अस्मिंश्च समये रामानुजस्य माटखखीये गोविन्दाभिधानः काञ्चीपुरे तेन सह सि-

विषयः । लिला यादवस्य समीपे शस्त्रार्थं चिन्तयन् तस्यै । अथैकदा यादवेन सत्यज्ञाना-
दिश्रुतिवाक्यानि अपार्यतया व्याख्यातानीत्याकलय्य तेन रामानुजस्य विवादः
समजनि ।

४-६४ अध्याये,—अथासौ यादवः खान्दिकमनागच्छतोऽपि रामानुजस्य गुणोत्कर्ष-
मसहमानसन्निधनेच्छया भूय एव तं मधुराक्षरेण वशीकृत्य खाभीष्टसिद्धये शिष्यैः
परामृश्य च प्रयागमुद्दिश्य प्रचचाल । तत्र गोण्डारण्ये गोविन्दस्य उपदेशेन ततः
पलायितस्यापि तस्य असहायतया अत्यर्थं भीतस्य साक्षात्कारार्थं भगवान् हस्तिगिरि-
नाथो लक्ष्मणा सह व्याधमिशुनवेशेन तत्र आविर्बभूव । सोऽपि तदनुग्रहेण पुनः
काञ्चीपुरं प्रत्याययौ । अस्मिन्नेव समये यामुनार्थ्याभिधेयः कश्चित् सञ्जासी रङ्गनगरे
निवासमकरोत् । स हि सर्व्वसुलक्षणयुक्तं बालकमेकं प्राप्तुकामः सर्व्वेषु देशेषु
शिष्यान् प्रेरयामास । अथ ते रामानुजस्य प्रवृत्तिमाकलय्य तत् सर्व्वं गुरवे न्यवे-
दयन् । अत्रान्तरे गोविन्दोऽपि प्रयागात् प्रत्यागच्छन् कालहस्तिनगरे शिवमेकं
प्रतिष्ठाप्य तत्र उवास । अथ काञ्चीपुरं प्रत्यागतोऽसौ यादवो रामानुजप्रभावाद्
भीत इव शिष्यमुखेन पुनरेव रामानुजेन सह सख्यं चकार ।

७-९३ अध्याये,—अथ यामुनाचार्य्यः रामानुजदिदृक्ष्यया श्रीरङ्गात् काञ्चीपुरं प्रति
प्रययौ । ततः कियद्दूरं गत्वा हस्तिगिरिं ददर्श । तत्र स्वशिष्येण काञ्चीपूर्णेन सह
मिलित्वा ततो निर्जगाम । अत्रान्तरे हस्तिगिरिनाथं वरदाभिधानं द्रष्टुकामो
यादवो रामानुजादिभिः शिष्यैः सह तत्र समाययौ । काञ्चीपूर्णेसु तद्दर्शनेन
आनन्दमासाद्य यामुनाय तेषां परिचयमदात् । अथ सोऽपि रामानुजसौन्दर्य्या-
सूतं निपीय भूय एव श्रीरङ्गनगरं प्राप । एकदा रामानुजः तैलेन यादवस्य अश-
ङ्कनं कुर्व्वन्नेव तत्कृतं 'कथास्य'मिति श्रुतेरपार्थं निशस्य नितरां सन्तापमधिगम्य च
विचारपरजितेन तेन ततो वहिष्कारितो हस्तिगिरिं जगाम । तत्र च काञ्ची-
पूर्णेसोपदेशवत् कैङ्कर्य्येण वरदारक्षणायां निरतो बभूव । अथ वृत्तान्तमिममुपश्रुत्य
यामुनाचार्य्यः निजनिर्मितां स्तोत्रावलीं समर्थ्य खान्दोवासिनं पूर्णाचार्य्यं तत्र
प्रेरयामास । तत्रैकदा वरदस्य पुरतः पथमानं तत्स्रोत्रमपूर्व्वमिति मत्वा गुम्फित-
मिदं केनेति जिज्ञासुः रामानुजः पूर्णाचार्य्येण तथा पथि सङ्गतेन महापूर्णेन च
समं यामुनाचार्य्यदिदृक्ष्यया रङ्गनगरमुद्दिश्य प्रचचाल । अथ यामुनाचार्य्योऽपि तत्-
प्रत्युद्गमनाय कावेरीतीरपर्य्यन्तमासाद्य तत्र देहत्यागेन खजानान् शोकसिन्धौ
निमज्जयाच्चकार । अत्रावसरे रामानुजोऽपि तत्रोपस्थाय गतजीवितं यामुनदेहं
पश्यन्नेव तस्य तदानीन्तान्कलत्रियसङ्कोचकारणं स्वकर्त्तव्यचित्तयं श्रीभाष्यरचनादिकं
प्रतिज्ञाय तदसङ्कोचभाषाय च पुनः काञ्चीपुरं प्रत्याजगाम ।

विषयः । १०-१२ अध्याये,—रामानुजगृहे काञ्चीपूर्णेस्य भोजनादित्तान्तवर्णनं । तदुपदेशेन रामानुजस्य पूर्णाचार्यदर्शनार्थं पुनरेव रङ्गनगरगमनं । अथ पूर्णाचार्येण पञ्चमंस्कारदीक्षितो रामानुजः सस्त्रीकेन तेन सह खगटहं प्राप्य ततो द्रविडागमादीन् अधीतवान् । एकदा कूपात् जलोत्तोलनकाले पूर्णाचार्यभार्यया सह रक्षकाम्बायाः कलहः समजायत । अत एव कारणान् भार्यासहायः पूर्णाचार्यः भूय एव रङ्गनगरं प्रतिव्यौ । रामानुजोऽपि रक्षकाम्बायां वीतरागो बभूव । अथैकदा हस्तिगिरिनाथमभ्यर्चयन्तं रामानुजमभ्युपेत्य कश्चिद् ब्राह्मणेन बुभुक्षामात्मनो विज्ञापयन् “मद्गृहं गम्यतामिति” तेनानुज्ञातः तत्र गत्वा च रक्षकाम्बया तिरस्कृतोऽसौ पुनरेव तत्समीपमाजगाम । अथ विदितवृत्तान्तेन रामानुजेन “भो विप्रत्वमिदं रोचनारञ्जितं वसनं लेख्यदाय भूय एव तत्पुरतो गच्छ, कथयस्व चैवं तव पिदृग्हे विवाहमहोत्सवो भविष्यतीति” कथितो विप्रस्तथा चकार । रामानुजपत्नी तु तत् श्रुत्वा अत्यर्थमानन्दिता यत्नेन तं भोजयामास । अचान्तरे रामानुजोऽपि खगटहमागतः किमप्यजानन्निव पत्नीमुखात् सर्वं विज्ञाय तदुपायेन तां पिद्वेष्टमनि प्रेरयाञ्चकार ।

१३-१५ अध्याये,—अथ रामानुजो विगतसृष्टतया गृहधनादिकं सर्वं विहाय हस्तिगिरिनाथस्य प्रसादमुपलभ्य च त्रिदण्डादिग्रहणेन सञ्चासं चकार । अत एव काञ्चीपूर्णेन सादरं गृहीतोऽसौ ‘यतिराज’ इति समाख्यानन्तरमधिगम्य तत्र मठस्वामी बभूव । समयेऽस्मिन् रामानुजस्य भागिनेयो दाशरथिस्तथा अनन्तमद्वैतनयः क्रूरनाथश्च हस्तिगिरिमासाद्य यतिराजस्य अन्तेवासिनौ बभूवतुः । अथैकदा यादवाचार्यः हस्तिगिरिनाथदर्शनार्थं रामानुजाश्रमं जगाम । तत्र हि शङ्खचक्राद्यङ्कितं रामानुजकलेवरं दृष्ट्वा तं प्रोवाच । भोः किमिदमवैदिकमनुतिष्ठसि कुतश्च त्वया निर्गुणं ब्रह्म सगुणतया ख्यापितमित्यभिहितो यतिराजस्तदुत्तरदानाय क्रूरेशमादिदेश । सोऽपि श्रुत्यादिप्रमाणैः स्वपक्षं समर्थ्य यादवं पराजिग्ये । ततश्च काञ्चीपूर्णेस्य उपदेशात् यादवाचार्यः शरणत्वेन रामानुजं संश्रितवान् । स च तस्मै सञ्चासं दत्त्वा गोविन्ददास इति नाम्ना आजुहाव । अथ गोविन्ददासो यतिवराभ्यनुज्ञया यतिधर्मसमुच्चयाख्यं ग्रन्थं निर्माय वैष्णवं लोकं प्रययौ ।

१६-२० अध्याये,—अथ यामुनाचार्यपुत्रो वररङ्गो रामानुजानयनार्थं हस्तिगिरिं प्रजगाम । तत्र चाभिनयप्रदर्शनादिना सन्तोषिताद्वरदेवाद्भीष्टप्राप्तिपूर्वकं रामानुजं गृहीत्वा रङ्गनगरं प्रत्यागत्य च रङ्गेशाय तमुपदीचकार । अथ रङ्गनाथाद्विभूतिद्वयलाभपूर्वकं यतिराजस्तत्र अवस्थितिञ्चक्रे । अत्रावसरे रामानुजमातुलपुत्रस्य शैवधर्मरतस्य गोविन्दस्य वेङ्कटाद्रिवासिना श्रीशैलपूर्णेनासषेयेन वैष्णव-

विषयः । यतिना सार्द्धं शास्त्रार्थोऽभूत् । तत्र पराजितस्य गोविन्दस्य सञ्चामग्रहणपूर्वकं श्रीशैलपूर्णचरणाश्रयणकथनं । अथ पूर्णाचार्योपदेशेन यतिराजस्य चरमतत्व-जिज्ञासया गोष्ठीपुरमष्टादशकालः गत्वापि गोष्ठीपूर्णाचार्यादभीष्टमलब्ध्वा परि-तप्तस्य च तस्य गोष्ठीपूर्णादेशेन पुनस्तत्र गमनपूर्वकं मन्त्रार्थप्राप्तिकथनं ।

२१-२२ अध्याये,—यथा गोष्ठीपूर्णेन निषिद्धोऽपि रामानुजः केषुचिन्मन्त्रं कथया-मास । स ह्येतद्विज्ञाय तमाह्वय च प्रोवाच । भोः कथय गुरुद्रेऽहकरणस्य किं फलं ? रामानुजः प्राह नरकगमनमिति । गोष्ठीपूर्णाः पुनराह एवं ज्ञात्वा कथं लया तदनुष्ठितं । यतिराजेनोक्तं,—

‘पतिष्ये एक एवाहं नरके गुरुपातकात् । सर्वे गच्छन्तु भवतां कृपया परमं पदम्’ ॥ इति । निश्चयैतत् गोष्ठीपूर्णा नितरां प्रीतिमावहन् हर्षभरेण ‘मन्नाथ’ इति तस्य नामान्तरं विधाय व्याजचारः,—अथारभ्य लोकोऽस्मिन् वैष्णवदर्शनमिदं रामानुजा-र्यसिद्धान्तमिति ह्यातं भविष्यतीति । अथ दाशरथिः यतिवरस्यादेशेन पूर्णाचार्य-सुतायाः गृहकर्मकरणार्थं तस्याः श्वशुरालयेऽवस्थानञ्चकार । तत्रैकदा केनचित् श्रुतिविरुद्धार्थकारिणा वैष्णवेन सह विचारे लम्बजयश्रीरमौ भूय एव रामानुजस्य चरणवभ्युपेत्य वैष्णवदास इति नामान्तरं प्राप । अथ रामानुजपुत्रस्य सुन्दरवाचोः मालाधराद्दीक्षादिग्रहणकथनं । तत्र मालाधरप्रमुखात् रामानुजेन शठकोपाचार्य-कृतसहस्रगीतेर्याख्याणश्रवणञ्च ।

२४-२७ अध्याये,—रामानुजस्य गद्यवचरचनाकथनं । अथ रङ्गनाथसेवाद्रव्याप-हारकाणां बन्धनक्लिष्टानां रामानुजनिधनार्थं तस्मै विषाददानं, तस्य च ततः परित्राणादिकथनञ्च । अथैकदा यज्ञमूर्त्तिरिति श्रुतः कश्चिन्मायावादी कृतसञ्चामो-ऽपि दिग्विजयार्थं प्रवर्तमानः सह रामानुजेन शस्त्रार्थं कर्तुमनाः रङ्गनगरमाज-गाम । स हि अष्टादशदिनानि यावत् शस्त्रार्थं कृत्वा रामानुजप्रभावेण विमुग्धो-ऽसौ तच्छिष्यतां स्वीचकार । रामानुजोऽपि ब्रह्मनिर्गुणत्ववादनिरसनमद्वैतवादा-दिखण्डनञ्चोपदिश्य तं भूय एव शिखास्तूत्रादिकं ग्रन्थयामास । अपि च तस्मै देवराज—देवमन्नाथ-मन्नाथेति नाम त्रयं प्रदाय मठोऽन्यस्मिन् तं स्वामिनं चकार । अथ तत्र पुण्याख्यनगरात् वैष्णवानामनन्ताचार्यादीनामागमनकथनं । ततो रासा-नुजाज्ञया देवराजो द्रविडभाषया ज्ञानसारप्रमेयसारैत्यभिधानं ग्रन्थद्वयं चकार । तथा तदाज्ञया अनन्ताचार्यो वेङ्कटगिरिगमनपूर्वकं तत्र वृन्दावनं विधाय वेङ्कट-शस्य रामानुज इति नामान्तरञ्च कृत्वा तत्र वासमकरोत् ।

२८-३० अध्याये,—अथ रामानुजः वेङ्कटाद्रिगमनपुरःसरं वेङ्कटेशं समभ्यर्च्य दिशमुत्तरां गन्तुकामस्तत्र पथिस्थितां देहलीनगरीं प्राप्य त्रिविक्रममवन्दत ।

विषयः । ततोऽसा अष्टसहस्राख्यं ग्रामं प्राप्य वरदाचार्य्यज्ञेश्वरानामनौ खशिक्षौ विदित-
प्रवृत्ती चकार । अथ यतिराजः केनाप्यपराधेन यज्ञेशमुखसन्दर्शनमविधाय वरदस्य
गृहं प्रथयौ । तत्र अनुपस्थितेऽपि तस्मिन् तद्गृहिण्याः भक्त्यतिशयदर्शनेन अत्यर्थं
सन्तोषमापन्नोऽसौ भोजनादिकं व्यधात् । समनन्तरञ्च ततो हस्त्रिगिरिं प्राप्य काञ्ची-
पूर्णादिभिः सद्यः साक्षात्कारं विधाय च कापिलतीर्थमुद्दिश्य प्रचचाल । तत्र
चोपस्थितोऽसौ कञ्चित्कालमुवास । अथ तद्देशाधिपतिः विट्टलदेवो रामानुजस्य
शिष्यत्वमभ्युपगम्य तस्मै तोष्णीरमण्डलादिग्राममुपजहार । अतश्च यतिवरस्य दृषा-
चल-रङ्गनगरादिवृत्तान्तकीर्तनं ।

२१-२२ अध्याये,—अथ यदा रामानुजेन वृद्धशोऽनुबुद्धोऽपि तन्मातुलपुत्रो गो-
विन्दो गार्हस्तां नाभ्यनन्दत, तदा तस्य सञ्ज्ञासाश्रमग्रहणस्य वृत्तान्तकथनं । अथ
कुरेशमात्रसहायस्य रामानुजस्य शारदापीठगमनानन्तरं तत्रत्यान् पण्डितान् वि-
जित्य ततो बौधायनकृतब्रह्मसूत्रवृत्तिपुस्तकमादाय रङ्गनगरं प्रत्यागच्छतस्सस्य अनु-
गामिनः शारदापीठीयविबुधाः बलादेव तत्पुस्तकं सङ्गृह्य शारदापीठमध्ययुः ।
तदनेनात्यर्थं विषादमापन्नस्य रामानुजस्य पुरतः कुरेशेनोक्तं, भगवन् ! मया
खलु रात्रिकालेषु तत् पुस्तकं तत्त्वतो दृष्टं, भवत्कृपया तत् सर्व्वमयापि हृदये
लिखितमस्तीति । एतच्छ्रुत्वा रामानुजो बौधायनवृत्तिलिपिकरणाय तस्मादिदेश ।
समनन्तरञ्च रामानुजो बौधायनमतानुसारेण श्रीभाष्यं, वेदान्तदीपं, वेदान्तसारं,
वेदार्थसङ्ग्रहं, गीताभाष्यञ्च रचयाञ्चकार । अथ वृद्धभिः शिष्यैः परिदृतस्य तस्य
शास्त्रार्थेन दिग्बिजयार्थं प्रयाणवर्णनं । तत्र चोलमण्डल-पाण्ड्यमण्डल-कुम्भका-
नगरादिस्थितानां पण्डितमण्डलीनां विचारपराजितानां रामानुजसमीपात्
कौङ्कर्य्यश्र्मग्रहणकथनं । ततो रामानुजस्य कुरङ्गनगराधिपतिं दीक्षितं विधाय
कोरलदेशगमनकीर्तनं ।

२४-२६ अध्याये,—अथ रामानुजस्य द्वारका मथुरा-सालग्राम-साकेतनगर-वदरि-
काश्रम-नैमिषारण-वन्दावनादिगमनकथनं । अथासौ पुनरेव शारदापीठमाज-
गाम । तत्र वाग्देवी आविर्भूय 'कष्यास्यश्रुतितात्यर्थं वदेति' स्वयमेव तं
पप्रच्छ । अथ तत्कृतार्थश्रवणेन प्रसादमापन्ना देवी श्रीभाष्यं खशिरसि संस्थाप्य
सङ्गृह्य च पाणिभ्यां तत्पाण्ड्यगुलं भाष्यकार इति तन्नामकरणं विदधे । तत्र
भाष्यकारात् तत्रत्यानां पण्डितानां पराजयादिकथनं । अनन्तरं पुरुषोत्तमचेत्र-
गतस्य तस्य प्रच्छन्नसौगतगणविजयानन्तरं रामानुजाख्यं सठं निर्माय तत्र श्रवस्थान-
कथनं । अथ स पाञ्चरात्रानुसारेण जगन्नाथस्य नित्यपूजादिकं कारयितुमनाः
तदर्थकानाह्वय तथा आदिदेश । तेऽपि तत्रासम्भताः वृत्तान्तमिमं जगन्नाथाय

विषयः । निवेद्यामासुः । अथ भगवान् रामानुजेन पूर्वं तथा सम्प्रार्थितोऽपि तं ततो निवर्तनाय अनुबरोध । यदा खलु स्थिरप्रतिज्ञोऽसौ स्वयवसायात् न निवृत्तो बभूव । तदा निशयां निद्रितं तं योगसाधया पुरुषोत्तमज्ञेनात् क्रूर्मचेत्रं प्रेरया-
च्चकार । अथ प्रभातकाले विबुद्धोऽसौ क्रूर्मचेत्रमिदमिति विज्ञाय विस्मयमागतः श्रीक्रूर्मनाथं समाराध्य तत्र कतिचित् दिनानि तस्थौ । ततस्तस्य सिंहाचलाहो-
वलगरुडाचलादिगमनकथनं । अथ तेन पुनरेव वेङ्कटाचलगमनपूर्वकं ततः शै-
वानां निर्वासनकरणकथनं ।

६७-६९ अध्याये,—कूरोशस्य सर्व्वसम्पत्परित्यागानन्तरं स्त्रीमात्रसहायस्य श्रीरङ्गनगरे
नित्यवासकथनं । अथ तत्र रङ्गेशप्रसादात् पराशरव्यासयोरंशेन कूरोशस्य यमजौ-
पुत्रावजायातां । प्रवृत्तिमिमामुपलभ्य रामानुजस्तद्गृहं गत्वा प्रथमस्य पराशर इति
द्वितीयस्य च श्रीरामदेशिकः व्यासयति तयोः नाम चक्रौ अत्रावसरे गोविन्दस्यापि
पुत्रो व्यजायत, रामानुजस्त पराङ्कुश इति तन्नामकरणं विदधे । अथ रङ्गेशेन
अपत्यनिर्व्विशेषतया प्रतिपालितस्य पराशरस्य विवाहादिकथनञ्च ।

४०-४२ अध्याये,—अथ रामानुजस्य कृपया मथुरावास्तव्यस्य धनुर्दासस्य सह
भार्य्या वैष्णवलसिद्धिवर्णनं । एकदा रङ्गेश्वरस्य प्रीत्यर्थं महान् उत्सव आसीत् ।
तत्र यतीश्वरः स्वयमेव धनुर्दासदासमालम्ब्य स्वयमेव महोत्सवं प्रदर्श्य च पुनरा-
गमनसमये तेन सह स्वमन्दिरं प्रविवेश । अथ कुतोऽयं धनुर्दासः यतिपतिनैवं
सम्मानित इति जिज्ञासूनां वैष्णवानां पुरतो यतिपतिना तस्य तत्पत्न्याः हेमाङ्गना-
याश्च गुणकृतोत्कर्षप्रकटनकथनं । अथ गोष्ठीपुरेशः सूकाय निजगुरुविग्रहं प्रदर्श्य
तस्मै मोक्षोपायं कथयामासेति वृत्तान्तकीर्तनं । चोलादेशाधिपतेः क्रिमिकण्डस्य
उत्पत्त्यादिकथनञ्च ।

४४-४८ अध्याये,—क्रिमिकण्डस्य चित्रकूटराज्यशासनकथनं । शैवधर्मश्रेष्ठत्वेन त-
त्कालखेनप्रचारादिकथनं । अथ क्रिमिकण्डस्य प्रार्थनया तद्राज्यमुद्दिश्य पश्चिमा-
शाभिमुखं प्रचलितस्य रामानुजस्य व्याधकृताच्चैनामङ्गीकृत्य चेलाञ्जलाम्बावृत्तगमन-
कथनं । तदनुग्रहेण च चेलाञ्जलाम्बाभर्तुः पञ्चसंस्कारप्राप्तिवर्णनं । रामानुजात्
बौद्धानां पराजयवर्णनं । अथ भक्तनगरे सार्द्धं शिष्यसङ्घेन निवसतस्तस्य स्वप्रदर्शना-
नन्तरं भगवन्मूर्त्तुद्दर्शनार्थं यादवाचलगमनकथनं । १०१२ शकान्दे चवशुक्ल-
चतुर्दश्यां रामानुजस्तत्र नारायणप्रतिमां प्रतिष्ठापितवान् । अथ रामप्रियनामकस्य
नारायणविम्बस्य दिक्कीशभवने अवस्थितिकथनं । अथ विदिते तद्वृत्तान्ते रामा-
नुजो दिक्कीशं अभ्युपेत्य तदनुमोदनेन रामप्रियस्य 'सम्यत्सुत' इति नामान्तरं
ररत्त । अनन्तरं दिक्कीशगृह्यात्, रामप्रियस्य आनयनकाले दिक्कीशतनयापि राम-

विषयः । प्रियविरहमसहमाना तेन सह यादवाचलमाजगाम । अथ तत्र रामप्रियैकं गतायास्तस्या अर्चारूपेण अवस्थानादिकथनं । अत्रान्तरे दृत्तान्तमिममद्भुतं निश्चय कवीरनामकस्य कस्यचित् यवनसाधोः तत्र गमनपूर्वकं श्रुतमोक्षोपायस्य च पुरुषोत्तमचेत्रगमनानन्तरं कुकुररूपधरस्य भगवतः प्रसादभोज्यात् मुक्तिप्राप्तिकथनञ्च । अधुना यादवाचलस्य 'यतिशेष' इति नामकरणकथनं ।

४९-५९ अध्याये,—अथ कूरेशकृतवैष्णवस्थानविनाशविवरणकथनं । तिल्यगोविन्द-राजप्रतिष्ठाविवरणं । अथ अन्वीभूतस्य कूरेशस्य रामानुजोपदेशात् भगवत्स्ववनेन पुनश्चतुःप्राप्तिकथनं । विष्णुचिन्तसुतायाः गोदायाः रामानुजादभीष्टप्राप्तिकथनं । श्रीरङ्गपत्तने निवसतो रामानुजस्य चतुःसप्ततिसङ्ख्याकानां प्रधानशिष्याणां विवरण-कथनं । रामानुजाद्येत्तरजातनामस्तोत्रकथनं । रामानुजशिष्यस्य आन्तपूर्णस्य माहात्म्यादिकथनं । तदनुज्ञया अनन्तार्यस्य दृषाचलावस्थितिकथनं । कूरेशस्य शेषदशाकीर्तनं, रङ्गेशकृपया परमपदप्राप्तिकथनञ्च । अथ रङ्गेश-वेङ्कटेश्वर-वरद-सुन्दर-वकुलाभरण-नाथमुनि-यामुनाचार्य-वररङ्गप्रभृतिप्रकाशितरामानुजवैभव-वर्णनं । शठकोपाचार्यस्य जन्मादिदृत्तान्तकीर्तनं । पूर्णाचार्यकृतरामानुजमाहात्म्या-वर्णनञ्च ।

६०-६५ अध्याये,—कृष्णग्रामाधिपस्य बालस्वामिनः विवरणं । अथैकदा कावेरी-तीरे वैष्णवानां महती गोष्ठी बभूव । तत्र मोक्षमार्गोपदेशप्रसङ्गेन रामानुज-माहात्म्याजवर्णनं । नारायणपुरवासिनो 'मासभद्र' इति विद्युतस्य वैष्णवस्य विव-रणकथनं । यथा सङ्ख्यातीतेष्वपि भगवद्वतारेषु दृसिंह-राम-कृष्णानां प्राधान्यं, तथा अद्येत्तरशतेष्वपि दिव्यदेशेषु श्रीरङ्गनगः, वेङ्कटगिरिः, हस्तिगिरिः, यादव-गिरिश्चेति चत्वारो मुख्याः बभूवुरिति वचनसाकर्णं दृसिंहादीनां प्राधान्ये कारण-जिज्ञासूनां पुरतो रामानुजेन तत्तन्निदानकथनं । एवं व्यास-पराशर-शुक-शौनकादीनां प्राधान्ये कारणनिरूपणं । तथा वेदानामर्थानाहृत्य शठकोपाचार्यः द्राविडभाषया ग्रन्थांशकारेतिदृत्तान्तकीर्तनं ।

६६-७५ अध्याये,—सर्वेभ्य आचार्येभ्यो रामानुजस्य प्राधान्यकीर्तनं । आचार्य-शब्दनिर्व्वचनदिकं । प्रपन्नगायत्रीकथनादिकं । रामानुजस्य १२० विंशत्युत्तरशत-वर्षजीवितकालनिरूपणं । अथ रामानुजः स्वजनान् चिरविरहविधुरान् कर्तु-मनाः तानाह्वय भगवत्कैङ्कर्यमेव मोक्षोपाय इति उपदिदेश । आदिदेश च तेषां कर्तव्याकर्तव्यनिर्णयपुरःसरं सम्यगनुष्ठानं । अथ ते तदनुज्ञया भूतनगरे तदर्चा-प्रतिष्ठां विदधिरे । अथ रामानुजः रङ्गेशदास्यसाम्राज्ये पराशरमभिषिच्य माघ-शुक्लदशम्यां परमं पदं प्राप । अतः परं दाशरधिः पूर्णाचार्यः गोविन्दः कुशक-

विषयः । श्वेति चत्वारः प्रधानकल्पा आसन् । गोविन्दस्य परलोककथनं । पराशरकृतमाया-
वादिपराजयकथनं । माघवदासस्य दृत्तान्तकथनं । स हि सहप्रणामभाष्यं विष्णु-
पूजाक्रमं, अष्टसोकीं, श्रीशक्तुतिं, रत्नकोषश्चेति ग्रन्थपञ्चकं कृतवान् । पूर्वाचार्याणां
द्राविडभाषया ग्रन्थरचनाकारणकथनं । तत्र अगस्त्यविश्वकर्माणोरन्यान् शपदान-
दृत्तान्तकीर्तनं । श्रीवैष्णवस्य द्राविडान्मायपठनावश्यकताकथनं । सङ्क्षेपेण पूर्वा-
र्याणां चरितकीर्तनमुखेन लक्ष्म्याः द्रविडेषु गोदारूपेण अवतारकथनं ।
७६-९० अध्याये,—अथ कासारादीनां जन्मकथनं । तेषां देहलीनगरे भगव-
दर्शनदृत्तान्तकथनं । भक्तिसारस्य जन्मादिकथनं । फणिकृष्णस्य जन्मादिकथनं ।
भक्तिसारस्य द्रविडभाषया ग्रन्थप्रणयनकथनं । तत्र भगवता भक्तिसाराय सहदाख्य-
तत्त्वोपदेशदानकथनं । भक्तिसारात् रुद्रस्य पराजयकथनं । भक्तिवैभवातिशय-
वर्णनं । कुलशेखरस्य जन्मादिकथनं । तत्र तत्कृतश्रीरामप्रत्यक्षीकरणादिदृत्तान्त-
कीर्तनं । भट्टनाथस्य जन्मादिकथनं । पद्मराजस्य जन्मादिविवरणकथनमुखेन
तत्त्वभाष्यां विष्णुतत्त्वनिरूपणदृत्तान्तकीर्तनञ्च ॥

No. 1732. आनन्दलहरीटीका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 78. Lines, 8
on a page. Extent, 1,463 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1836.
Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálicharṇa Upádhyaía. Ap-
pearance, fresh. Prose. Correct.

Anandalahari-tíká. A commentary on S'aṅkara Āchárya's hymn to
S'iva. By Narasiṅha. The great peculiarity of this commentary is, that
it explains the text in two different ways; in one way proving that it
is a hymn in praise of Bhavání, and in another way making Vishṇu
the subject of its praise. Ordinarily the text is understood to have
been written in honour of S'iva.

Beginning. वारंवारमुदारसस्मितमुखः शिक्वोपरिस्थपितं
हारं हारमुदूखले परिगतो द्यैयङ्गवीनं हटात् ।
आयान्तीं पुरतो विलोक्य जननीमादाय यष्टिं करे
धावं धावमिह प्रकाशितभयं पायात् समायार्भकः ॥

कङ्कारोत्पलकैरवाम्बुजदल + + न्दसम्भञ्जरीः
 कोदण्डं करपङ्कजेन दधतीं पुण्ड्रेक्षु + + इव ।
 सौवर्णाङ्कुशपाशपाणिमरुणामारक्तवस्त्रावता-
 माताघाम्बुजधंसिंघितां त्रिनयनां चन्द्रार्द्रचूडां भजे ॥
 प्रणम्य शङ्कराचार्यचरणाम्बुद्वयं ।
 आनन्दलक्षरीस्रोत्रं विष्णुपद्मेऽपि लक्षयेत् ॥
 तत्र भवानीपदे,—ननु हरिहरविरिञ्चादिदेवद्वन्द्वसमास्य किमिति कात्यायनी-
 स्तुतेराचरणमिति शिष्याशङ्कामपनिनीषुराह । शिवः शक्त्यति ।

End.

जननीति सम्बोधनं वा । १०२ ।

अथास्मदीयमवलोक्य ततोऽपि सम्यगर्थान्तरं समधिगम्य न निन्द्यमेतत् ।
 अत्यन्तदुर्गमतरे पथि सञ्चरन्तः स्नाय्या भवन्ति कवयः पुरतः प्रयाताः ॥
 भेदो न ते जननि चास्ति जनार्दनेन वैकुण्ठनाथपरतापि कृतात्र तेन ।
 मातर्भवानि करवाणि ततोऽत्र काकुं माकुण्डितोऽस्तु सयि ते करुणाकटाक्षः ॥

Colophon.

इति श्रीनरसिंहविरचिता आनन्दलक्षरीटीका समाप्ता । श्रीरस्तु ।
 संवत् १८३६ । फाल्गुणे ।

विषयः ।

शङ्कराचार्यकृतानन्दलक्षर्या भवानीपदे विष्णुपदे च व्याख्यानं ।

No. 1733. पदार्थादर्शः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 4 inches. Folia, 142. Lines, 8 on a page. Extent, 5,781 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Teghora, Post Lalgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trevedí. Appearance, old. Prose. Correct.

Padárthádars'a. A commentary on the Sarádá-tilaka,—a Tantra. By Rághava Bhaṭṭa. The Tantra is in great repute in the North-Western Provinces, and appealed to as an authority of great weight, though it forms not one of the 64 original Tantras.

Beginning. श्रीकण्ठं निजताण्डवप्रबलताप्रोदाममोदोदयं

पश्यन्त्याः कुतुकाङ्गतप्रियतया सञ्जातभावं मुहुः ।

मन्दान्दोलितदुग्धसिन्धुलक्षरीलीलालम् लोचणं

प्राप्तलोकनसातनोतु + + + भूतिं भवान्याः शुभं ॥

संसेवनीयस्यपिभिः सनकादिमुख्यैर्गैरगम्यमविनश्यत्समादिभूतं ।
 संसारकृद्भिर्गमसारविचारसारं सौारं सद्दो मनसि मे मुदमादधातु ॥
 भद्राय भवतां भूम्यां भारती भक्तिभाविता ।
 स्मृतेरुज्जम्भते यस्या वाग्विलासाऽतिदुर्लभा ॥
 शारदातिलके तन्त्रे गुरुणामुपदेशतः ।
 पदार्थादर्शटीकेयं राघवेण विरच्यते ॥
 सम्प्रदायागतं किञ्चिद् भणितगमसम्मतं ।
 यदुक्तमत्र तत् सन्नो विचारयितुमर्हथ ॥
 अथेत्थरः सर्वा अपि श्रुतीः भवपाशबद्धानां स्वर्गाय मुक्तये च समुपदिशति स्म ।
 अन्येषां स्मृतिशास्त्रादीनां तन्मूलकत्वेन तदर्थप्रतिपादकत्वेन च प्रामाण्यमिति
 सुप्रसिद्धतरं ॥ इत्यादि ।

End.

मङ्गलादीनि मङ्गलमध्यानि मङ्गलान्तानि च शास्त्राणि प्रथन्ते वीरपुरुषकाणि
 भवन्ति आधुन्यतुरुषकाणि चेति भगवन्पतञ्जलिवचनात् । सद्दनीयां गिरं पूज-
 नीयां गिरम् ।

Colophon.

इति श्रीराघवभट्टविरचिता पदार्थादर्शटीका सम्पूर्णा । शुभम् ।

विषयः ।

लक्षणदेशिकेन्द्रकृतशारदातिलकव्याख्यानं ।

No. 1734. तीर्थकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 148. Lines, 7
 on a page. Extent, 4,244 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place
 of deposit, Teghora, Post Lálgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trivedi.
 Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Tírtha-kaumudí. A dissertation on sacred places of pilgrimage.
 By S'risiddhántavágís'a Bhaṭṭáchárya. The work opens with a thesis
 on tírthas or sacred pools, how they attain their sanctity, and the
 reasons why they should be visited. Then follows a disquisition on
 the question, Who derives the benefit of visiting tírthas? Rules are
 then given regarding the duties to be observed when starting on a
 pilgrimage, what should be done, and what avoided in the way, the
 religious duties to be gone through at sacred pools, the importance
 of s'ráddha and tarpaṇa on such occasions, and what should be par-

ticularly avoided. Then come detailed notes on all the leading places of Hindu pilgrimage in India.

Beginning. गौरी दृगलोकनक्षीनलज्जं सञ्जातनानाविधभावजातं ।

वन्दे विरोधस्मृतिभूतभीत्या पञ्चाननं पञ्चशरप्रपञ्चं ॥

सच्चिन्मयाभि सततं कमनीयमूर्त्तिं कान्ताः कथाः श्रुतिपथं मम ते विशन्तु ।

रम्यं + + + खलु नाम मदीयमौलौ मातर्भवानि करवाणि पदारविन्दे ॥

पुराणस्मृतितन्त्राणि विलोक्य बह्वसङ्गद्वान् ।

नत्वा गणेशं वागीशस्त्रनुते तीर्थकौमुदीं ॥

अथ तीर्थाणि । गारुडे । सूत उवाच । सर्व्वतीर्थाणि वक्ष्यामि गङ्गां तीर्थोत्त-
मोत्तमां । इत्यादि ।

End.

अत्र त्यजन्ति ये प्राणान् जलाग्निस्त्रलमोचरे ।

तेऽपि स्वर्गमयायादौ + + + चित्तमर्हति ॥

सम्मानं विविधं धनञ्च लभते यः कामरूपेश्वराद्

यः स्वान्ने + + + नितान्तममले नारायणं कारणं ।

यस्योर्ब्वीकविता निसर्गमधुरा सत्कर्तृगर्भा गिरो-

वागीशस्य मनोरमा कृतिरियं तस्यास्तु सत्प्रीतये ॥

Colophon. इति मङ्गलपाठ्यायभट्टाचार्य्यश्रीसिद्धान्तवागीशविरचिता तीर्थकौमुदी समाप्ता
विषयः ।

तीर्थनिरूपणं । तीर्थफलभागिनिरूपणं । तीर्थेषु वर्जनीयकथनं । गङ्गागर्भनिरू-
पणं । विशेषयात्राफलकीर्त्तनं । तीर्थयात्राविधिकथनं । यात्रादिने नान्दीश्राद्ध-

विधानं । तदिने पार्व्वणश्राद्धं कर्त्तव्यमिति व्यवस्थापकानां गणेश्वरमिश्रविद्यापत्यु-
पाध्यायवाचस्पतिमिश्राणां मतदूषणञ्च । तीर्थयात्रायां कर्त्तव्यानि । तत्र निषि-

द्धानि च । तीर्थस्नानविधिकथनं । तर्पणनिरूपणं । तत्र तिथिविशेषे ग्रहणादौ
च गङ्गादिस्नानविधानकथनं । प्रयोगादिकथनञ्च । अर्द्धाद्यादियोगलक्षणं

नीलीरक्तादिवस्त्रपरित्यागकर्त्तव्यताविधानं । तीर्थश्राद्धविधानं । तीर्थे उपवास-
विधिकथनं । मुष्णविधानकथनञ्च । तीर्थयात्रोत्तरं तत्र प्रवेशविधिकथनं

साधारणतः सकलतीर्थविधिकथनं । कामरूपतीर्थमाहात्म्यकथनं । कामरूप-
निरणयः । तत्र यात्राप्रयोगकथनञ्च । कामरूपवायव्यभागतीर्थविधिः । एवं नैर्ऋत-

तोत्तरादिभागस्वतीर्थविधानकीर्त्तनं । तत्र तत्र गयादितिर्थाविधानं धनञ्च ।

No. 1735. प्रायश्चित्तेन्दुशेखरः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 92. Lines, 8 on a page. Extent, 1,876 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálicharana Upádhyaýa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Práyas'chittendū s'ekhara. An epitome of all the offences for which expiations have been ordained in the Smṛitis, and the nature and mode of performance of those expiations. By Nágóji Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa by Satí Deví. The author was a distinguished grammarian, and author of a great number of works on grammar and law, besides several commentaries. The offences noticed are all domestic and civil, and not religious arising from omission or flaws in the performance of Vedic rites. The work is one of a series of texts on the Smṛiti.

Beginning. नला सतीं शिवं लुण्डिं भारतीं पितरौ तथा ।

नागोजीः कुरुते रम्यं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ॥

14

तत्र प्रायश्चित्तलक्षणं । यद् यथाविध्यनुष्ठानादुपचितमशुभं नाशयत्येव तत् प्रायश्चित्तं ।

Ind.

गङ्गास्नानविष्णुस्मरण-तन्नामजपादिकं सर्व्वपापप्रायश्चित्तमिति सर्व्वेष्टसिद्धिः ॥

Polophon.

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखरः समाप्तः ।

संवत् १८३८ ।

वपयः ।

प्रायश्चित्तस्वरूपविचारः । संवत्सरं प्रायश्चित्ताकरणे व्यवस्थाकथनं । प्रायश्चित्तं यथोक्तमेव वाच्यं स्नेहलोभादिना अनुग्रहकरणे प्रत्यवाय इति निरूपणादिकं । कामतः प्रायश्चित्तादिभेदकथनं । जातिधर्मशुकरपापनिरूपणं । सहापातकोपपातकादिनिरूपणं । सुरापानतुल्यपातित्यजनकक्रियानिरूपणं । एवं खर्षस्त्रेयादितुल्यपातकादिनिरूपणञ्च । ज्ञानतो ब्रह्महत्यादिकर्मविपाककीर्तनं । कृच्छ्रादिप्रतलक्षणं । दशविधिनियमकीर्तनं । प्रायश्चित्तपूर्वाहृत्यं । अनुतापादिविधानं । सर्व्वपापप्रायश्चित्तकथनं । अथासि प्रायश्चित्तविधिकीर्तनं । गोबधप्रायश्चित्तकथनं । नीलीरञ्जितवसनधारणादौ प्रायश्चित्तं । रजसलादिगमने दिनभेदेन प्रायश्चित्तभेदनिरूपणं । गर्भधानादिचूडाकरणान्तसंस्कारे दिवास्नानमग्नौदर्शनादौ प्रायश्चित्तकथनं । निषिद्धकाष्ठेन दन्तधावने प्रायश्चित्तकथनं । गृहीतव्रतस्य प्रमादादिना भङ्गे प्रायश्चित्तकथनं । विप्रस्य शूद्रादिदृष्ट्या घनार्ज्जने प्रायश्चित्तं । शूद्रस्य द्विजदृष्ट्या

विषयः । वलम्बने प्रायश्चित्तं । देवागारशिलादिना खगटहकरणे प्रायश्चित्तं । निषिद्धदिने दन्तधावने प्रायश्चित्तं । विवाहात् पूर्व्वं कन्याया रजोदर्शने प्रायश्चित्तं । सुराघ्राण-सुरापानादौ प्रायश्चित्तं । नित्यस्नानमकृत्वा भोजनादौ प्रायश्चित्तं । भार्य्याया सोदरा-दिना वा सार्द्धं भोजने प्रायश्चित्तं । पूर्व्वदिनभुक्तस्य वसने प्रायश्चित्तं । गोमांसादि-भक्षणे प्रायश्चित्तं । पलाण्डुभक्षणादौ प्रायश्चित्तं । भोजनानन्तरं विट्स्पर्शादौ प्राय-श्चित्तं । रजककर्माकारादीनामुच्छिद्यस्पर्शे प्रायश्चित्तं । उच्छिद्यभोजनादौ प्रायश्चित्तं । कुष्ठिकुनल्यादिस्यूयान्नभोजने प्रायश्चित्तं । यज्ञोपवीतच्छेदनादौ प्रायश्चित्तं । काष्ठ-वस्त्रादिना हीनशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं । चण्डालादिदर्शनप्रायश्चित्तं । चण्डालगृह-प्रवेशे प्रायश्चित्तं । चण्डालादिभाण्डसंस्यूयान्नपानादौ प्रायश्चित्तं । सच्चिका-केशादि-दूषितान्नभोजने प्रायश्चित्तं । विडाल-काकाखुगवायुच्छिद्यभोजने प्रायश्चित्तं । आपदि-विप्रस्य शूद्रगृहभोजने प्रायश्चित्तं । विष्णुनिवेदितभक्षणे प्रायश्चित्तं । शूद्रश्वानु-गमनादौ प्रायश्चित्तं । आत्मघातकपुत्रेण प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यमिति कथनं । उच्छिद्य-विप्रस्य अन्युच्छिद्यशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं । उच्छिद्यस्य सूर्यादिदर्शने प्रायश्चित्तं । उच्छिद्य-तैलाभ्यक्तादीनां सूत्रत्यागे प्रायश्चित्तं । रजस्खलानियमविधानं । जातिधर्म-करपापानुष्ठाने प्रायश्चित्तं । अपात्राय कन्यादानप्रायश्चित्तं । गोवधादिप्रायश्चित्तं । रोधादिप्रायश्चित्तकथनञ्च । गोवधापवादः । ब्राह्म्यलक्षणं । तत्र प्रायश्चित्तविधाना-दिकं । स्त्रियप्रायश्चित्तं । ऋणानपाकरणप्रायश्चित्तं । परिवेदनप्रायश्चित्तं । भूतकाथा-पनप्रायश्चित्तं । परदारकरणे प्रायश्चित्तं । मनुष्यादिबधप्रायश्चित्तं । स्त्र्यादिबधप्राय-श्चित्तं । वृक्षच्छेदनप्रायश्चित्तं । कुक्कुरादिदर्शने प्रायश्चित्तकथनं । व्रतभङ्गादिप्रायश्चित्तं । मिथ्याभिरंशने प्रायश्चित्तकथनं । पुत्रविक्रयप्रायश्चित्तं । अयाच्ययाजनप्रायश्चित्तं । मातापितृपरित्यागे प्रायश्चित्तं । स्वाध्यायपरित्यागप्रायश्चित्तं । निन्दितान्नभोजनादौ प्रायश्चित्तं । उच्छिद्यभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं । अशुचिद्रव्यस्पर्शे प्रायश्चित्तं । यवनाद्यन्न-भोजनप्रायश्चित्तं । श्राद्धभोजनप्रायश्चित्तादिकथनं । जातसृताशैचान्नभोजनप्राय-श्चित्तं । वशीकरणाभिचारादौ प्रायश्चित्तं । ब्रह्महत्यासुरापानादिमहापातकप्राय-श्चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तकथनञ्च ।

No. 1736. शुद्धिविवेकः ।

Substance, country-made paper, 11½ × 5 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 786 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1859. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād. Kālicharāṇa Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Suddhi-viveka. A treatise on impurity of the person arising from birth or death in one's family, or from causes confined to one's person. A Smṛiti compilation. By Rudradhara. The author wrote several other treatises under the generic nature of Viveka.

Beginning. हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्मविपुलगलविलान्तः केशिनः सम्प्रविष्टः ।

असुपवनमिवास्य प्राशितुं सम्प्रवृत्तः कुवलयदलनीलः पद्मशीर्षा भुजङ्गः ॥

चिरन्तनानेकनिबन्धसिद्धः सुसम्प्रदायानुगतः स्फुटार्थः ।

नला हरिं रुद्रधरेण सम्यक् वितन्यते शुद्धिविवेक एषः ॥

सन्नेव रत्नाकरपारिजातमिताचराहारलताद्योऽन्ये ।

तथापि तत्रालसमानसानां भवेत् प्रसोदाय सप्त प्रयासः ॥

शुद्धिस्त्रावदखिलविहितकर्माधिकारापादको धर्मविशेषः । इत्यादि ।

End.

अत्र च समस्तो एव प्रकरणे तत्तत्कार्यविशेषे एव अशौचाभावः, न सर्वकार्ये
अशौचाभाव इत्यवधातयम् ।

Colophon.

इति रुद्रधरकृतौ शुद्धिविवेके जननमरणयोः शुद्धिपरिच्छेदः । इति शुद्धि-
विवेकः सम्पूर्णः । संवत् २८५९ ।

विषयः ।

शुद्धिपदार्थनिरूपणं । अशौचस्वरूपनिरूपणं । सामान्यतयातुर्वर्णस्य अशौच-
निरूपणं । जननाशौचविधिः । यावज्जीवाशौचकथनं । बालाद्यशौचविधानं ।
वृत्तशौचविधिः । गर्भखावाद्यशौचविधिः । मृत्युविशेषाशौचविधानं । सद्यःशौच-
विधिः । सपिण्डाद्यशौचविधिः । निर्हाराद्यशौचविधिः । अशौचाभावकथनं ।
अनशौचिनः ।

No. 1737. मार्तण्डवल्लभा ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 2,842 ślokaś. Character, Nāgara. Date, Sm. 1847. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād, Paṇḍit Kālicharana Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mārtanḍa-vallabhā. A commentary on his astronomical treatise called Muhūrta-mārtanḍa. By Nārāyaṇa, son of Ananta Agnihotri, grandson of Hari, great-grandson of Śrīkrishṇa, and great-great-grandson of Ananta of the Kaus'ika gotra, and an inhabitant of the town of Sārasanan, modern Sāran. The work was completed in the S'aka year 1484—A. D. 1549.

Beginning. मार्चण्डोऽवतु वाचं नः पादैर्जायतमोहरः ।

एतवद्धतनुः सेव्योऽभीष्टदो विश्वलोचनः ॥

अर्थद्वयवाची । तत्र प्रथमं सूर्य्यपत्ते । मार्चण्डः श्रीसूर्य्यः नोऽस्माकं वाचमवतु
रचतु । किं लक्षणे मार्चण्डः । एतवद्धतनुः । एते मण्डले वद्धा तनुः येन स
तथा । तथा च स्मृतौ इत्यादि ।

End. अथैतद्ग्रन्थमङ्गीकरणार्थं बुधप्रार्थना । पूर्व्ववाक्यार्थमिति । सुगमं ।

आसीत् सारसणौरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये-

ऽनन्तो राजसभेऽपि पूज्यचरणो माध्यन्दिनग्रामणीः ।

श्रीकृष्णस्तनयः श्रुतिस्मृतिविदासग्रेसरेष्वो हरि-

सत्युत्रः श्रुतिवित् तदात्मजवरोऽनन्ताग्निहोत्री गुरुः ॥

तत्पुत्रस्तदनुग्रहात्तदधिषणो नारायणो + पर-

ग्रामे शिष्यगणेच्छया निजकृतग्रन्थस्य टीकां स्फुटां ।

चक्रे + ह्यपया परोपकृतये शोधं दुर्लभं बुधै-

+ दक्षस्य विलोक्य धार्ष्ट्यमपि ते कुप्यन्ति नो सज्जनाः ॥

मुखनिधिपुरुषार्थद्व्याससामिः समाभिः

१४८४ परिमितशककाले जातमार्चण्डटीकां ।

लिखति पठति विप्रः सोऽत्र भूत्वा धरित्र्यां

मुखनिधिपुरुषार्थद्व्याससामानासमावान् ॥

Colophon. इति श्रीमदनन्त्याख्याचातुर्मास्ययाजिपुत्रनारायणविरचिते मुद्गर्त्तमार्चण्डे खकत-

टीका मार्चण्डवल्गभा समाप्ता । संवत् १८४७ ।

विषयः । निजकृतमुद्गर्त्तमार्चण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1738. आर्द्धकाशिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 80. Lines, 7 on a page. Extent, 1,520 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād, Paṇḍit Kālicharaṇa Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'rāddha-kās'ikā. A dissertation on the rite of S'rāddha according to the rules of Kātyāyana. By Kṛishṇa Mis'ra, son of Vishṇu Mis'ra, grandson of Atisukha, and great-grandson of Nityānanda. The several ancestors named were great Smṛiti scholars and authors.

Beginning. यस्य प्रसादपयसा क्रतुपादपासं कात्यायनं मुनिवरं शिरसाऽभिवन्दे ।

सिक्ताः फलन्ति यजुषामिह याजकानां स्वर्गाद्भवानि विविधानि फलान्यजस्रं ॥

कर्कोपाख्य + गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्माद्भू-

दुर्बोधश्च ततो हलाद्युध इति व्याख्यां तथाप्यस्फुटां ।

भूयोऽपि प्रतिषेधकारिवचनैः स्मार्त्तैर्मया काशिका

सूत्रस्योपरिसंशयौघनिमिरध्वंसाय तंतन्यते ॥

सूत्रार्थव्यञ्जकाद्वाक्यैर्विशेषोक्तिप्रकाशनात् ।

अस्यान्वार्थमिदं नाम ग्रन्थस्य शब्दकाशिका ॥

नित्यानन्द इतीह याजकवरो जातस्रदीयः सुतः

स्मार्त्तमौ विहितक्रियोऽतिसुख इत्याख्यो जगत्यद्भुतः ।

तन्यत्रोऽप्यभवत् स्मृतौ सुचतुरः शालेष्वाधीतिः श्रुतौ

विष्णुर्मिश्र इमं निबन्धमकरोत् कृष्णः कृती तत्सुतः ॥

अत्र पूर्वां पौर्णमासीमुत्तरामुपवसेदित्यादिना श्रौतकर्माण्युपदिश्य । अथानो

गृह्यस्थालीपाकानामित्यादिना स्मार्त्तान्याख्याय अवशिष्टं शब्दकर्म्म कर्त्तव्यमिति

सूत्रमारभते । अपरपक्षे शब्दं कुर्वीत ।

End.

प्रत्याब्धिके निवृत्ते तु पञ्चान्नित्यं समाचरेत् ।

अनयोर्भिन्नतन्त्रत्वात् स्थालीपाकान्निश्चयवदिति ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णमिश्रविरचितायां शब्दकाशिकायां सूत्रवृत्तौ एकोद्दिष्टशब्दं समाप्तं ।

संवत् १८३८ ।

विषयः ।

कात्यायनप्रणीतगृह्यसूत्रीयशब्दप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 1739. हनुमन्नाटकं, वा महानाटकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 12 on a page. Extent, 1,775 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1844. Place of deposit, Lālgolā, Zilā Murshidābād, Paṇḍit Kālīcharaṇa Upādhyāya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Hanumannāṭaka alias *Mahānāṭaka*. A drama on the exploits of Rāma. It is said that this work was originally composed by Hanumān, the monkey general of Rāma, and inscribed on slabs of stone; but Vālmīka, happening to read it, thought it too exquisite for human perusal, and, not without some apprehension lest it should supersede his own epos on the subject, caused the stones to be thrown into the sea. Thus the

work was lost for a long time. The stones, however, were recovered during the reign of Bhoja Rájá of Dhárá, and decyphered and restored by one of his court paṇḍits named Damodara Mis'ra. Its original name was not found out, and so it was called after its author's name. On account of its great excellence it was also called *Mahá-nátaka*, 'the Great Drama'. According to popular tradition, Kálidása of Bhoja's court was the restorer; but this is contradicted by the commentator. Some Bengali paṇḍits believe the restorer to have been one Madhusúdana Mis'ra; two MSS., however, contradict that opinion.

Beginning. कल्याणानां निधानं कलिमलमथनं पावनं पावनानां

पाथेयं यन्मुमुक्षोः सपदि परपदप्राप्तये प्रस्थितस्य ।
 विश्रामस्थानमेकं कविवरवचसां जीवनं जीवनानां
 वीजं धर्मद्रुमस्य प्रभवतु भवतां भूतये रामनाम ॥
 पातु श्रीखनपत्रभङ्गमकरीमुद्राङ्कितोरःस्थलो
 देवः सर्वजगत्पतिर्भुवधूवक्त्राजचन्द्रोदयः ।
 क्रीडाक्रोडतनोर्नवेन्दुविशदे दंष्ट्राङ्कुरे यस्य भू-
 र्भाति स्र प्रलयाब्धिपल्ललतलोत्खातैकमुखाकृतिः ॥
 यं भ्रैवाः समुपासते शिव इति ब्रह्मेति वेदान्तिनो
 बौद्धा बुद्ध इति प्रमाणपटवः कर्त्तेति नैयायिकाः ।
 अर्हन्नित्यथ जैनशास्त्रनिरताः कर्त्तेति मीमांसकाः
 सोऽयं वो विदधातु वाञ्छितफलं त्रैलोक्यनाथो हरिः ॥
 आसीदुद्भटभूपतिप्रतिभटप्रोन्माथिविक्रान्तिको
 भूपः पङ्क्तिरथो विभावसुकुलप्रख्यातकेतुर्बली ।
 ऊर्थां वर्वरभूरिभाररुतये भूरिश्रवाः पुत्रतां
 यस्य खांशमथो विधाय महितः पूर्णस्रतुर्द्धा विभुः ॥ इत्यादि ।
 चतुर्दशभिरेवाङ्गैर्भुवनानि चतुर्दश ।

End.

श्रीमद्दानाटकं धत्ते केवलं वर्त्म निर्मलं ॥

रचितमनिलपुत्रेणाय वाल्मीकिनाभ्यौ निहितममृतबुद्ध्या प्राङ्गदानाटकं यत् ।

सुमतिमृपतिभोजेनोद्धृतं तत् क्रमेण ग्रथितमवतु विश्वं मिथदामोदरेण ॥

Colophon.

इति श्रीमद्भूमदिरचिते मदानाटके श्रीरामविजयो नाम चतुर्दशोऽङ्कः ।

संवत् १८४४ ।

विषयः ।

रामचरित्रवर्णनं । (अस्मद्देशे तु मधुसूदनमिश्रसङ्गृहीतं नाटकमिदं परं प्रच-

रति । अनयोः प्रतिपाद्यांशे एकलेऽपि पाठान्तराणि सुबहूनि उपलभ्यन्ते, उप-
लभ्यन्ते च विभिन्नप्रकृतयो बहवः श्लोकाः । इति सुधीभिरवधेयम् ॥)

No. 1740. हनूमन्नाटकदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 6
on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1844.
Place of deposit, Lálgolá, Zila Murshidábád, Paṇḍit Kálicharāṇa Upá-
dhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Hanumannáṭaka-dēpiká. A commentary on the Hanumannáṭaka,
the work described under the last preceding No. By Mohanadása
Misra.

Beginning. हृदये यत्प्रेरणया समुद्यतोऽहं विमूढतरबुद्धिः ।

तत्पदकमलं वन्दे गोकुलनाथस्य वेदादेः ॥

हनूमन्नाटकसागरशब्दार्थोपाघतां ++ धत्वं ।

नेतुं कृतसाहसतां मम सुधियः ++ भवन्तु ॥

तावत् श्रीरामचन्द्रगुणचक्रबालवर्णनेच्छुः कविः स्वामीष्टदेवतानामान्तरिताशिः-
पूर्वां नान्दीमवतारयति,—कल्याणानामिति द्वादशपदेः । तदुक्तं नाटकाव-
तारे,—

अथाभिर्दशभिर्वापि नान्दी द्वादशभिः पदैः ।

आशीर्नमस्त्रिया वसुनिर्दोशो वापि तन्मुखमिति ॥

End.

अत्रेयं कथा पूर्वमेवेदं टङ्कैर्गिरिशिलासुलिखितं, तत्तु वाल्मीकिना दृष्टं । तदै-
तस्य अतिमधुरत्वमाकलय्य ++ प्रचारभावशङ्कया हनूम ++ ++ त्वं समुद्रे
निधेहि । तथेति तेनाभ्यौ प्रापितं । ++ भग्नेन भोजन बल ++ रूढतमिति ॥

माथुरकुलसंभूतिः सिद्धचतुर्विंशदिविख्यातः ।

तत्पुत्रेण मयासौ मोहनदासनाम्ना विहितः ॥

* * * * *

Colophon.

इति श्रीमिश्रमोहनदासविरचितायां श्रीहनूमन्नाटकदीपिकायां चतुर्दशोऽङ्कः ।

शुभमस्तु । संवत् १८४४ ।

विषयः ।

दासोदरमिश्रसङ्गृहीतस्य महानाटकापराभिधानस्य हनूमन्नाटकस्य व्याख्यानं ।

No. 1741. स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहिताया दक्षकाण्डं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nasīpura, Zilā Murshidābād. Rājā Rāmachānd Sīnha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'aṅkara Saṅhitā. An episode of the Skanda Purāṇa, giving an account of the history of S'aṅkara. The codex is limited to that portion of the work which refers to the dispute between S'aṅkara and his father-in-law Daksha, and its consequences. No complete codex of the S'aṅkara Saṅhitā has yet been met with, nor is it referred to in the Index to the Skanda Purāṇa given in the Nārada Purāṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ऋषय ऊचुः ।

दक्षाध्वरस्त्वया प्रोक्तः पुरा सूत तपोधन ।

जयन्तायेन्द्रपुत्राय समासेन दृढस्यतिः ॥

प्रोक्तवानिति तं भूयो विश्वराट्कुमर्हसि ।

तद्देतेषां वचः कर्णे कृत्वा प्राह ऋषीश्वराः ॥

शृण्वन्तु ब्राह्मणाः सर्व्वे भवन्तो ब्रह्मवित्तमाः ।

सत्यलोके पुरा ब्रह्मा सर्व्वदेवैस्त्वपोधनेः ॥

ऋषिभिर्दशभिः पुत्रैः प्रजापतिभिः+++ ।

दक्षोऽयं प्रथमस्तस्य पुत्रोऽयं ब्राह्मणोत्तमाः ॥

प्रणम्य पितरं मूर्द्धा पप्रच्छ जगतां प्रभुं ।

भोः पितर्ज्ञातसर्व्वार्थं सर्व्ववेदार्थकौविद ॥

को वा मध्ये त्रिमूर्त्तीनां वरिष्ठो जगतां प्रभुः ।

परिपूर्णः परं ज्योतिः सर्व्वव्यापी सनातनः ॥

कर्त्ता सर्व्वस्य जगतः पालको हारकस्तथा ।

सर्व्वजीवेषु सर्व्वत्र साक्षिरूपेण संस्थितः ॥

इति तस्य वचः श्रुत्वा ब्रह्मा ध्यात्वा ++ हृदि ।

आनन्दशुपरीताक्षो हर्षगद्गदवाक् क्षणं ॥ इत्यादि ।

End.

विराजते मन्दादेव्या नित्यं मुदितमानसः ।

अण्डस्यास्य वह्निभागे रुद्रास्तिष्ठन्ति रक्षकाः ॥

यज्ञक्षणे यत्प्रमाणमिदमण्डं मयोदितं ।

तज्ञक्षणप्रमाणानि बह्वन्यण्डानि भूसुराः ॥

Colophon. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे शङ्करसंहितायां दक्षकाण्डे चत्वारिंशोऽध्यायः ।

दक्षकाण्डं समाप्तं ।

विषयः । १-४ अध्याये,—ब्रह्मणा सद्य दक्षस्य संवादेन जगत्कारणं शम्भुरेवेति कथनं । तस्य सर्वथापित्वादिनिरूपणं । जगतो ब्रह्मात्मकत्वकथनं । शिवस्य पतित्वकथनपूर्वकं ब्रह्मादीनां सर्वेषां जीवानां पशुत्वकथनं । दक्षस्य मानससरसि शिवाराधनार्थं गमनादिकथनं । शिवान्धवरेण दक्षेण पुरीनिर्माणाददृष्टान्तकथनं । दक्षस्योपदेशेन तपुत्राणां सृष्ट्वलमाप्तुमिच्छया मानससरोवरे तपस्यतां तत्र सारदसमागमेन विवेकोदयात् मोक्षाभिलाषादिविवरणकथनं । तच्छ्रुत्वा दक्षेण पुनः शतपुत्रसृष्टिकरणाददृष्टान्तकीर्तनं । अथ भूयोऽपि नारदोपदेशेन तेषु मुमुक्षुषा तपश्चरतुस्तु क्रुद्धेन दक्षेण पुत्रसृष्टिं विहाय त्रयोविंशतिकन्यासृष्टिविवरणकथनं । वसिष्ठान्निप्रमुखेभ्यः तासां सम्प्रदानकथनं । पुनः सप्तविंशतिकन्यासृष्टिसर्जनपूर्वकं चन्द्रमसे सम्प्रदानकथनं । अथ छात्तिकायां नितरामनुरक्ततया 'चयोरग्री भवेति' दक्षशापयज्ञस्य चन्द्रस्य शिवाराधनाददृष्टान्तकथनञ्च ।

५-९ अध्याये,—शिवशिवयोः संवादेन जगत्कारणादिकथनं । देवानां प्रार्थनया शिवस्योपदेशेन च देव्याः कन्यारूपायाः पद्मवने अवस्थानकथनं । दक्षेण कन्यात्वेन तद्ब्रह्मणादिविवरणकथनञ्च । पशुपतिं पतित्वेन प्राप्तुं दक्षगृहे स्थित्वा तपश्चरन्त्याः गौर्याः पुरतः दृढब्राह्मणरूपेण शिवस्य गमनरहस्यवर्णनादिकं । शिवशिवयोः विवाहोत्सववर्णनं । अकस्मादन्तर्हिते अन्धकरिपौ देव्याः पुनस्तपस्यादिकथनं । शिवसमागमवर्णनञ्च । एकदा दुहितृजामातरौ द्रष्टुकामेन दक्षेण कैलासगिरिं समुपेत्य अन्तर्गृहप्रवेशकाले द्वारस्थैर्वीर्यमाणेन शिवनिन्दनाददृष्टान्तकथनं । ब्रह्मणो यज्ञानुष्ठानविवरणकथनं । तत्र नन्दिना साईं दक्षस्य विवादादिवर्णनञ्च ।

१०-१४ अध्याये,—दक्षहतयज्ञवर्णनं । तत्र शिवभक्तानामनागमनमाकलय्य दक्षस्य चेष्टितादिकथनं । शिवनिन्दाकारिणा दक्षेण साईं दधीचेः संवादकथनं । तत्र शिवस्य परब्रह्मत्वादिकीर्तनं । रुद्रनामनिर्वचनविवरणकथनं । दक्षेण शिवचारित्रेणाद्देशपुरःसरं तत्र तत्र दोषारोपणादिकं । महादेवः कथं दिग्म्बर इति कारणं । पुरा किल दारुक्वने तपस्यतां तपोधनानां मोक्षनाय मोहिनीवैश्वारिणा श्रीधरेण सादरमभ्यर्षितो महादेवो भस्मकपालादिधारणेन विचित्रं योगिवेशमास्थाय तत्र प्रविवेश । अथ भिक्षां दातुं तत्त्वान्निधुमुपागतास्तपोधनकान्तिन्यः कामवाणस्य अप्रतिहतप्रभावतया तत्संसर्गात् सञ्जातगर्भाः पुत्रानजीजनन् । तदा तत्प्रदत्तिसुपलभ्य जातक्रोधैस्तपस्त्रिभिः ऋत्युञ्जयं दन्तुं महादेवः शार्दूलः सृष्टजे

विषयः । स चागत एव भगवता निपातितश्चर्ममात्रेण तत्परिधेयतामधिजगाम । अथ ते भूयोऽपि परशुमृगादीन् समुत्याद्य तदन्निकं प्रेरयामासुः । भगवानपि भूषणाय तान् स्वकरे दधारेति विवरणकथनञ्च ।

१५-२० अध्याये,—विधाटलम्बवरेण गजासुरेण विप्रकृतानां देवानां दुरवस्था-
वर्णनं । विरूपाक्षेण तं निपात्य तच्चर्मधारणादिवृत्तान्तकथनं । विष्णुना वराह-
रूपेण हिरण्णाक्षं विनाशय तद्गधिरधारया अत्यर्थं दृष्टेन चराचरमिदं दन्ताघातेन
बबाधे । अथ ब्रह्मादिभिः सम्प्रार्थितो महादेवः तां दंष्ट्रामुत्याद्य स्वकरे धारया-
मासेतिवृत्तान्तकथनं । शिवेन समुद्रमन्थनकाले मन्दराघातेन चञ्चलस्य कूर्मरूपस्य
ष्टष्टास्त्रिप्रहणादिविवरणकथनं । तत्र विषाग्निदग्धस्य विश्वोः कृण्वलकथनं । शिव-
कृतपानकथनं । देवगणकृतनीलकण्ठलोत्रकथनं । शिवस्य भिक्षावृत्तान्तवल्ग्वन-
कारणकथनं । तत्र 'अहमेव जगत्कर्त्तृति' विवदमानयोः पद्मनाभ-पद्मजन्मनोः
पुरतः शिवस्य आविर्भावकथनं । कालभैरवस्य उत्पत्तिकथनं । तत्कृतब्रह्म-
शिरश्छेदनं । विष्णादीनां रुधिरप्रहणादिवृत्तान्तकथनञ्च ।

२१-२५ अध्याये,—वृषरूपधारिणा हरिणा हरवाहनत्वप्राप्तिविवरणकथनं । शि-
वस्य कपालभस्मधारणादिविवरणकथनं । सागरगर्भनिक्षिप्तेन हररोषानलेन
जालम्बरस्य उत्पत्त्यादिकथनं । तदुपद्रुतानां केशवादीनां प्रार्थनया महादेवेन
तद्दूषणवृत्तान्तकथनं । इन्द्राभिधानां जलम्बरकामिनीं कामयमानस्य विष्णोः केना-
प्युपायेन अकृतार्थस्य जलम्बरीयमृतशरीरं प्रविश्य तथा सह सम्भोगादिवर्णनं ।
इन्द्रावीजेन ब्रह्मवाक्यतः श्मशानोपरभूमिषु तुलस्या आधिक्यादिविवरणकथनञ्च ।
पार्वत्याः करतलजातस्वेदसलिलेन गङ्गाया उत्पत्त्यादिविवरणकथनञ्च ।

२६-२९ अध्याये,—शुक्राचार्य्योपदिष्टस्य मृतसेनस्य आदेशेन विभूतिनामिकायाः
असुरकामिन्याः मागधाख्योगिवरभोहनाय मेरुप्रदेशगमनादिविवरणकथनं ।
करिणीरूपया तथा सार्द्धं करिरूपधारिणो मागधस्य विचारादिवर्णनं । तत्र गज-
मुखस्य दैत्यस्य जन्मादिकथनं । पार्वतीपरमेश्वरयोः अचक्रीडायां सच्चिरूपेण
विष्णोरवस्थानविवरणकथनं । पार्वत्याः शापेन विष्णोरजगररूपेण वटद्वीपे अव-
स्थानकथनं । गणेशेन सह गजमुखसित्रस्य मृतसेनस्य युद्धवर्णनं । गणेशवाण-
विद्धस्य गजमुखस्य मूषिकरूपग्रहणकथनं । गणेशेन वाहनत्वेन तदारोहणादि-
कीर्त्तनं । शुक्राचार्य्यमृतसेनयोः पत्निरूपेण ततः पलायनादिविवरणं । गणेश-
दर्शनेन अजगररूपस्य हरेः स्वरूपप्राप्तिकथनञ्च ।

३०-३० अध्याये,—शिवमाहात्म्यश्रवणेनापि यदा दक्षस्य सुमतिर्न जाता, तदा
दधीचेः ततः प्रस्थानकथनं । नारदमुखात् पितृगृहे यज्ञानुष्ठानं श्रुत्वा शिवस्या-

विषयः । देशेन दाक्षायणास्तत्र गमनादिवर्णनं । तत्र दक्षकृतशिवनिन्दां निशम्य विमाना-
रोहणेन देव्या पुनः कैलासागमनपूर्वकं शिवसमीपे तद्वृत्तान्तकीर्तनं । शिवाशिवयोः
क्रोधेन भद्रकालीवीरभद्रयोरविर्भावकथनं । शिवाज्ञया डाकिनी-शाकिनी-
हाकिनीप्रभृतिभिः सार्द्धं तयोः दक्षालयगमनादिविवरणकथनं । दक्षस्य शिर-
श्वेदनादिकथनं । वीरभद्रकृतब्रह्मेन्द्रादिदुरवस्त्रावर्णनं । तस्य विष्णुना सृष्ट
समरसंरम्भवर्णनं । विष्णुकृततत्त्वोक्तकीर्तनं । अथ तत्र शिवाविवयोरागमनेन
देवानां जीवनप्राप्तिः, दक्षस्य पुनरुज्जीवनकथनञ्च । दक्षसमीपे ब्रह्मणा विस्तरतः
शिवमाहात्म्यकथनं । श्रुतिश्रुतः संस्थापनादिकथनं । भूगोलकथनञ्च ।

No. 1742. भविष्यपुराणं ।

Substance, country paper, 14 × 5 inches. Folia, 148. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,497 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nasīpura, Zilā Murshidābād, Rājā Rāmāchānda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhavishya Purāna. One of the 18 great Purānas. The codex comprises the third book or *Madhya Tantra*. The following is Professor Wilson's account of the work.

“The Purāna in which Brahmā, having described the greatness of the sun, explained to Manu the existence of the world, and the characters of all created things, in the course of the Aghora Kalpa, that is called the Bhavishya; the stories being, for the most part, the events of a future period. It contains fourteen thousand five hundred stanzas.’ This Purāna, as the name implies, should be a book of prophecies, foretelling what will be (bhavishyati), as the Matsya Purāna intimates. Whether such a work exists, is doubtful. The copies, which appear to be entire, and of which there are three in the library of the East India Company, agreeing, in their contents, with two in my possession, contain about seven thousand stanzas. There is another work, entitled the ‘Bhavishyottara,’ as if it was a continuation or supplement of the former, containing, also, about seven thousand verses: but the subjects of both these works are but to a very imperfect degree analogous to those to which the Matsya alludes.

“The Bhavishya Purāṇa, as I have it, is a work in a hundred and twenty-six short chapters, repeated by Sumanta to S'atānika, a king of the Pāṇdu family. He notices, however, its having originated with Svayambhu or Brahmá, and describes it as consisting of five parts; four dedicated, it should seem, to as many deities, as they are termed, Bráhma, Vaishnava, S'aiva, and Tváshtrá; whilst the fifth is the Pratisarga or repeated creation. Possibly, the first part only may have come into my hands; although it does not so appear by the manuscript.”

The codex under notice comprises the *Madhya Tantra* or the 3rd, literally the middle, book. It extends to 3,500 verses, divided into 3 parts; the first of which contains 25 chapters, the second 17, and the third 11. The first, after the usual preliminaries, describes some of the higher regions. The duties and characteristics of householders, the qualifications of teachers, and the teaching of the Vedas take up several chapters. Consecrations of tanks and religious gifts are also dwelt upon at length. The second part refers to religious duties, the times meet for performing them, and fasts and feasts on particular lunar days. The third dilates on dedications of alms-houses, tanks, wells, trees, &c., in the usual Purāṇic style. Nowhere is anything said of future events.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । खच्छं चन्द्रावदातं करिकरमकरचोभसञ्जातफेणं

ब्रह्मोद्भूतिप्रसूतैर्व्रतनियमपरैः सेवितं विप्रमुखैः ।

ॐकारालङ्कितेन त्रिभुवनगुरुणा ब्रह्मणा दृष्टपूतं

सम्भोगभोगरम्यं जलमश्रुभक्षरं पौष्करं वः पुनातु ॥

जयति भुवनदीपो भास्करो लोककर्ता जयति च प्रतिदेहं शार्ङ्गधन्वा मुरारिः ।

जयति च शशिमौलीरुद्रनामाभिधेयो जयति सकलमौलिर्भानुमांसिन्धुभानुः ॥

नमस्कृत्याप्रमेयाय भक्ताय ब्रह्मरूपिणे ।

पुराणं सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ब्रह्मयोगिना ॥

पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छू रोमहर्षणं ।

ऋषय ऊचुः । वक्तुमर्हसि चास्माकं पुराणार्थं विशारद ।

मुनीनां वचनं श्रुत्वा सूतः पौराणिकोत्तमः ॥

प्रणम्य मनसा प्राह गुरुं सत्यवतीसुतं ।

सूत उवाच । नमस्कृत्य जगद्गुणानि ब्रह्मरूपधरं शिवं ।

वक्ष्ये पौराणिकीं दिव्यां कथां पापप्रणाशिनीं ॥

End. विसृष्टसंख्याशेषमादित्याय सृष्टसकं ।
 चाम्बकाय तथा दद्यात्तथा धनञ्जयाय च ॥
 षट्पादिकाष्टसाक्षसं नवस्रोकशतौद्धवं ।
 इति मध्यमतन्त्रेण सम्पूर्णं स्याद्भविष्यकं ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे तृतीयभागे एकादशोऽध्यायः ।
 श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।

विषयः । एतत्तन्त्रे प्रथमविभागे १, २ अध्याये,—सूतेन सृष्ट ऋषीणां संवादेन उत्तरविभाग-
 प्रतिज्ञादिकथनं । गार्हस्थ्यश्रमप्रशंसाकीर्तनं । धर्मसाक्षात्कारकथनं । प्रवृत्तिनिवृत्ति-
 भेदात् द्विविधकर्मनिरूपणं । निवृत्तिप्रशंसा । शमदमादिषोडशविधगुणनिरूपणं ।
 ब्राह्मणादीनां गुणनिरूपणं । रुद्रात् जगत्सृष्टिप्रक्रियाकथनं । तत्र विशेषण
 सेश्वरसाङ्ख्यमतोपपादनञ्च । रुद्राद् ब्रह्मविद्योत्पत्तिकथनादिकं । युगमन्वन्तर-
 कालादिनिरूपणं ।

३, ४ अध्याये,—सहस्रलोकतपोलोकादीनां संस्थानादिनिरूपणं । तत्र तत्र अधि-
 वासिककथनञ्च । ब्रह्मलोकादिवर्णनं । रुद्रलोकवर्णनं । सप्तपातालवर्णनं । जम्बू-
 क्षत्वादि सप्तद्वीपवर्णनं । जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं । तत्र वर्षपर्वतादिस्थाननि-
 र्देशः । ज्योतिश्चक्रनिरूपणं । तत्र सूर्यसोमादीनां शीघ्रगामित्वादिनिरूपणं ।
 तेषामुच्चनीचत्वादिकथनञ्च ।

५ अध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसाकथनं । ब्राह्मणमुखेन देवपितृलोकप्रभृतीनां भोक्तृल-
 कथनं । ब्राह्मणं दृष्ट्वा अनभिवादानादौ प्रत्यवायकथनं । मनुष्येषु त्रिविधाधम-
 लक्षणकथनं । द्विविधविषमलक्षणं । चतुर्विधपशुलक्षणं । त्रिविधपिशुनलक्षणं ।
 त्रिविधपापिष्ठलक्षणं । सप्तविधनष्टलक्षणं । पञ्चविधलक्षणं । द्विविधदृष्टलक्षणं ।
 षड्विधदुष्टलक्षणं । द्विविधपुष्टलक्षणं । अष्टविधकृष्टलक्षणं । द्विविधानन्तलक्षणं ।
 द्विविधकाणलक्षणं । सरणलक्षणं । विकुष्ठलक्षणं । चण्ड-चपल-मलीमम-चतु-
 रादीनां लक्षणं । दण्ड-पण्ड-खल-नीच-वाचाल-कदर्यप्रभृतीनां लक्षणकथन-
 न्नेषामवान्तरभेदनिरूपणञ्च ।

६, ७ अध्याये,—गुरुरनिरूपणं । द्वादशसमावास्यादिषु दानविधानं । अपरपक्षे
 तर्पणविधिः । तत्र पितृलोककथनं । ज्येष्ठस्य धातुः पितृतुल्यलक्षणं । पुराण-
 श्रवणफलकथनं । तत्र क्रमकथनं । धर्मशास्त्रागम-तन्त्र-जामल-डामर-पारा-
 यणादीनामधिष्ठादिवेताकथनं । मधुक्षीरयक्षीरादिपरिभाषाकथनं । रुद्रस्याग्रे
 वासुदेवगुणकीर्तने फलकथनं । दुर्गायै तत्करणे दोषकथनं । पुस्तकादिहरणे
 दोषकीर्तनं । पुराणादिलेखननियमादिकथनं । अत्राह्मणेन लिखितस्य पुस्तकस्य

विषयः । निष्कल्लकथनं । लिपिकरणे दिङ्निरूपणं । निषिद्धदिनकथनं । लिपिकरणे
वेतनप्रदण्णादौ प्रत्यवायकथनं । पुलकपरिमाणदिनिरूपणं । ताडितागुरुभुज्ज-
पत्रादिविधानं । पुराणपाठे खरादिविधिर्नीचनं । शूद्रस्य धर्मशास्त्रादिवाचन-
प्रतिषेधः । पुराणवाचकस्य व्यासोपाधिलकथनं ।

८-१२ अध्याये,—अनध्यायकालनिरूपणं । व्रातसूचनं । अध्यापनाप्रकारकथनं ।
स्त्रोक्तशास्त्रादिपरिचारावश्यकताकथनं । कसौ निगम-ज्योतिष-वेदादीनां
सङ्गच्छे दोषकथनं । अन्तर्वेदिवर्षेर्वेदिकर्मनिरूपणं । देवगृहनिर्माणादिविधि-
कथनं । पुष्करिणीदीर्घिकादिपरिमाणकथनं । प्रासादपुष्करिणादिप्रतिष्ठाया
अकरणे दोषकीर्तनं । पतितदेवगृहादिसंस्करणे फलकथनं । जलाशयदानादि-
माहात्म्यकीर्तनं । शिवलिङ्गचालनादिनिषेधकथनं । पुष्करिणीकरणयोग्यस्थान-
निरूपणादिकं । जलाशयप्रतिष्ठायां यूपान्निरूपणं । भूमिशोधनादिविधिकीर्तनं ।
मुद्ग-माष-धान्य-तिल-श्यामाक-मसूर-कलायूरुपसप्तरीहिकथनं । जलाशयगृहाद्या-
रक्षे वासुवलिदानादिविधिकथनं । वृक्षरोपणादिविधिकथनं । नदीतीरे-श्लशाने-
गृहस्य दक्षिणस्यां दिशि च तुलसीवृक्षरोपणे दोषकीर्तनं । अश्वत्यागोकादिवृक्ष-
रोपणफलकथनं । वृक्षच्छेदने दोषकथनं । उद्भिज्जविद्याकथनं । तत्र वृक्षाणां
दोषादिनिरूपणञ्च ।

१२-२० अध्याये,—रूपान्निरूपणविधिः । प्रतिमालक्षणकथनं । तत्र अन्नप्रयुक्ता-
दिपरिमाणकथनपूर्वकं निर्माणप्रकारकीर्तनं । कुण्डनिर्माणप्रकारकथनं । तत्र
होमविशेषे होमसङ्ख्यानिरूपणं । कुण्डसंस्कारविधिकथनं । होमविधिकथनं । वृद्धि-
जिज्ञासकथनं । होमावसाने पूजाविधानं । तत्र षोडशोपचारमन्त्रकथनं । होमभेदे
वक्त्रेर्नामभेदकीर्तनं । होमद्रव्यपरिमाणकथनं । किन्नभिन्नविल्वपत्रेण होमकरणे
दोषकथनञ्च ।

२१-२ अध्याये,—प्रतिष्ठायां वृक्षदिनिरूपणं । सुकुसुवादिनिर्माणप्रकारकथनं ।
होमसङ्ख्याकरणे गङ्गावृत्तिकागुटिकादिविधानं । तत्र आसनादिनिरूपणं । देव-
ताभेदे मण्डलनिर्माणप्रकारकीर्तनं । वेदिनिर्माणप्रकारकथनं । मण्डपनिर्माण-
प्रकारकथनं । तत्र द्वारादिकरणावधिकथनं । पद्मादिनिर्माणप्रकारकथनं । क्रौञ्च-
भ्राणनिर्माणप्रकारकीर्तनं । प्रासादे मयूर-वृषभ-सिंहादिमूर्तिनिर्माणे फलश्रुति-
कथनं । सर्वतो भद्रमण्डलादिनिर्माणप्रकारकथनं । राजद्रव्यप्रमाणकीर्तनं ।
यज्ञादौ खर्णदक्षिणादिमानकथनं । दक्षिणादानस्य आवश्यकत्वकथनं । पुराणपा-
ठादौ दक्षिणानिरूपणञ्च ।

मध्यतन्त्रे द्वितीयभागे १-४ अध्याये,—शालग्रामदानादौ दक्षिणाकथनं । पूर्ण-

विषयः । पात्रपरिमाणादिकथनं । कुण्डलादिनिर्माणवेतनादिनिरूपणं । पुष्करिण्यादिखनने परिमाण-वेतनादिनिरूपणं । एवं वस्त्रनिर्माणदौ वेतनकथनं । नरवाहनादौ वेतनादिनिरूपणं । शान्तिकलसादिनिरूपणं । तत्र पञ्चपखवादिदानावश्यकतादिकथनं । कलसस्थापनादिविधिकीर्तनं । चान्द्रसौरादिचतुर्विधमानलक्षणकथनं । तत्र कर्मविशेषेषु मासविशेषनियमनं । मलमासे प्रेतक्रियाविधानकथनं । तत्र सपिण्डनादिविधिकीर्तनञ्च । शुक्रस्य अश्लोद्यादौ कालाशुद्ध्यादिकथनं । द्विराषादादिनिरूपणञ्च ।

५-१० अध्याये,—पूर्वाह्णे दैवकार्यकर्तव्यता । मध्याह्नादौ एकोद्विष्टादिकर्तव्यता-विधानञ्च । खर्वा-दर्पा-हंसभेदात् त्रिविधतिथिलक्षणदिकीर्तनं । शुक्लकथयोः तिथिव्यवस्थाकथनं । युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं । तिथ्युपवासव्यवस्थानिरूपणं । अम्बघटश्राद्धविधिः । अपूर्णाष्टचत्वारिंशद्वयस्कस्य भार्यापुत्ररहितस्य च यज्ञानुष्ठानादौ नाधिकार इति कथनं । कार्तिकमासादौ स्नानदानादौ फलयुतिकीर्तनं । अशुन्यशयनव्रतविधानं । श्रावणपञ्चम्यां मनसापूजाविधानं । भाद्रमासे षष्ठीपूजाविधिकथनं । जन्माष्टमीव्यवस्थादिनिरूपणं । दशहराकथनं । एकादशुपवासनिरूपणादिकं । विष्णुष्टुक्लादिनिरूपणं । शक्रोत्थानविधिकथनं । रटन्ती-चतुर्दशी । शिवचतुर्दशी । चैत्रादिपूर्णिमादौ स्नानदानादिफलकीर्तनञ्च ।

११-१७ अध्याये,—काश्यप-गौतम-मौद्गल्य-शाण्डिल्यप्रभृतीनां गोत्राणां प्रवरकीर्तनं । वास्तुयागविधानकथनं । तत्र मण्डलनिर्माणदिकथनं । वास्तुयागोक्तसर्वेषां देवानां धानादिकथनं । तत्र पूजाविधिकथनं । अर्घ्यदानविधानं । गृह्याग्नि-विधिकीर्तनं । होमविधानकथनं । वक्त्रिजिह्वानां धानकथनं । देवादिप्रतिष्ठायाः पूर्वदिने अधिवासनविधिकथनं । होत-आचार्यादिवरणविधिकीर्तनं । सर्वत्र यज्ञादौ सङ्कल्पस्य आवश्यकतानिरूपणं । सङ्कल्पविधिकथनं । प्रतिष्ठादौ मास-तिथिनक्षत्रवारादिनिरूपणं । मण्डपवेद्यादिनिर्माणप्रकारकथनं । जलाशयप्रति-ष्ठादौ द्विद्विश्राद्धकर्तव्यताकीर्तनं । जलाशयप्रतिष्ठाविधानकथनञ्च ।

मध्यतन्त्रे ष्ठीये विभागे १-११ अध्याये,—आरामादिप्रतिष्ठाविधिकीर्तनं । गो-प्रचारविधानकथनं । अनाथमण्डपदानविधिकथनं । प्रपादानविधिकथनं । क्षुद्रा-रामप्रतिष्ठाविधिकथनं । अश्वत्यृत्तप्रतिष्ठाविधिकथनं । पुष्करिणीप्रतिष्ठाप्रयोग-कथनं । वटस्नानविधिकथनं । विल्वप्रतिष्ठाविधिकथनं । शिलादासमयादिमण्डप-प्रतिष्ठाविधिः । पुष्पारामप्रतिष्ठाविधिकथनं । तुलसीप्रतिष्ठाविधिकथनं । सेतु-प्रतिष्ठाविधिकथनं । भूमिदानविधिकथनं । सामान्यतः अधिवासनविधिकथनं । दुर्निमित्तनिरूपणं । तच्छान्त्युपायकथनञ्च । इति भविष्यपुराणे उत्तरविभागस्य विवरणम् ।

No. 1743. काल्यूद्धान्नायतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 40 Lines, 4—5 on a page. Extent, 488 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zilá Murshidábád, Rájá Rámáchanda Síńha. Appearance, old, first part destroyed by worms. Verse. Correct.

Kályurddhámńaya Tantra. One of the Tantras, attributed to S'iva. It is devoted principally to S'ákta rituals and dissertations on mantras and mystic doctrines. It is commonly known under the name of *U'rdhumnáya, Tantra* and two extracts from it have been noticed under No. 356.

Beginning. श्रीगुरवे नमः । सर्वानन्दमयीं विद्यां सर्वान्नायनमस्त्रतां ।

सर्वसिद्धिप्रदां देवीं नमाम्यस्त्रिस्वरूपिणीं ॥

श्रीदेव्युवाच । देवदेव महादेव परमेश पुरातन ।

प्रसीद् गुह्यं मे ज्ञानं कथयस्व प्रियम्बद् ॥

नाथ सर्वेषु तन्त्रेषु गुह्यं यदूर्ध्ववक्त्रतः ।

तत् प्रकाश्य सम्यक् मे यद्यद् तव वक्षसा ॥

श्रीशिव उवाच । कथ्यन्ते कथयिष्यामि गुह्यं यच्चञ्चलात्मिके ।

स्त्रीस्वभावाद्ग जानामि तच्चज्ञानं सुखप्रदं ॥ इत्यादि ।

End. मनःकल्पितमूर्त्तिर्ही तेजोरूपा परापरा ।

परमात्मैव रामोऽयं सद्भाविव्युर्मुहाशिवः ॥

निरञ्जनस्वरूपोऽयं कृष्णरूपा च तारिणी ।

आत्मप्रकाशिनी नित्या नित्यानन्दस्वरूपिणी ॥

Colophon. इति काल्यूद्धान्नाये पञ्चमः पटलः ।

विषयः ।

१ प्रथमपटले,—शिवशिवयोः संवादेन ऊर्ध्वान्नायप्रस्तावनाकथनं । देवता-
गुरुमन्त्राणामेकभावेन भावनाया ध्यावश्यकत्वकीर्तनं । शरीरनिरूपणं । विश्वं य
पञ्चात्मकत्वकथनं । निर्गुणात् निर्विकारात् परमात्मनः कथं जगत्सृष्टिरित
समाधानं । प्रकृतितो महातत्त्वादीनामुत्पत्तिकथनं । परा-पश्यन्ती-वैखरीभेदेन
त्रिविधशक्तिनिरूपणादिकं । कर्मेन्द्रियादीनामधिष्ठात्वनिरूपणं । क्रियाशक्ति-
ज्ञानशक्तिप्रभृतिनिरूपणञ्च ।

२ये पटले,—पञ्चीकरणप्रक्रियाकथनं । शरीरस्य प्रणवाकारत्वकथनं । तव
स्थूलसूक्ष्मादीनां ब्रह्मविष्णवाद्यात्मकत्वकथनं । दक्षिणाच्चिगतस्य कालस्य राम-
कृष्णनारायणाद्यात्मकत्वकथनं । अज्ञाया द्वैविध्यकथनपूर्वकं तत्स्वरूपकी-

र्षेणं । श्रुतियादीनां गुणनिरूपणं । पितृतेऽस्थिसज्जादीनां माहतेो मांसचर्मा-
दीनामपि उत्पत्तिकथनं । नाडीमन्त्रिप्रभृतीनां मञ्ज्यादिकथनं । शरीरस्य
अवयवविशेषे सप्तविंशतिनक्षत्राणामवस्थानिर्देशः, एवं पञ्चदशतिथीनामवस्थि-
तिनिरूपणं । शरीरस्वराशिक्रानिरूपणं । पट्चक्रनिरूपणं । देहे चतुर्दश-
लोकावस्थानस्थानादिनिरूपणञ्च ॥

२ ये पटले,—जीवस्थाननिरूपणमुखेन कात्या नन्दगृहे कृष्णत्वं सुन्दर्या राधिका-
त्वमित्यादियूथैश्चर्यादिनिरूपणं । पक्ष्मणां वृन्दावनलकथनं । तत्र कृष्णादीना-
मवस्थानादिनिरूपणं । तत्त्वज्ञाननिरूपणं । तत्त्वज्ञानसाधनप्रक्रियाकथनं ।
ह्यायासिद्धिप्रकारकथनं । योगसाधनप्रकारकीर्तनञ्च ।

४, ५ मे पटले,—वीजोद्धारदिकथनं । दैहिकस्थानभेदेन जलस्य गङ्गोदक-
परासृत-देहरचकादिनामभेदकथनं । कालीनामनिर्व्वचनं । योगिनां मानसी-
पूजाप्रकारनिरूपणं । वीराणामन्तर्यजनप्रकारकथनं । ज्ञानात्मकचक्रसंस्थानादि-
निरूपणं । सगुणनिर्गुणभेदेन विविधशास्त्रचक्रनिरूपणञ्च ।

No. 1744. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे वदरीमाहात्म्यविभागः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 102. Lines, 8
on a page. Extent, 2,091 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place
of deposit, Nasipura, Zilá Murshidábad, Rájá Rámáchánd Siūha. Appearance,
fresh. Verse. Incorrect.

Badariká-máhátmya.—A dissertation on the sacred pools and
temples of a place of great sanctity called Badarikás'rama, or 'the hermi-
tage of plum trees.' The place is situated on the west bank of the
Alakanandá river in the province of S'rinagar; its modern name being
Badrináth, the famous place of pilgrimage on the Himálaya; its presid-
ing divinity is Mahádeva. The work professes to be a part of the
7th book of the Skanda Puráṇa. It comprises 23 chapters, several of
which are devoted to stories in praise of S'iva and Párvatí; nowhere,
however, is Vaishṇavism reviled in it. Like most other Máhátmyas, it
is of modern date. The Index given in the Nárada Puráṇa does not
name a Sahyátri-khaṇḍa for the Skanda Puráṇa, but there is a brief
note in the Vaishṇava-khaṇḍa on the Badarikás'rama.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । धर्मदृढबद्धमूलो वेदस्कन्धः पुराणशाखाद्यः ।

ऋतुकुसुमो मोक्षफलो मधुसूदनपादपो जयति ॥

नैमिषे च महाक्षेत्रे स्थिता वै श्रौनकादयः ।
 निदेशाद् ब्रह्मणस्तत्र सूतं प्राचुः सदर्षिताः ॥
 श्रौनक उवाच । सूत सूत महाभाग सर्वधर्मभृतांवर ।
 सर्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञ पुराणे परिनिष्ठितः ॥
 व्यासः सत्यवतीसूनुः भगवान् विष्णुरय्ययः ।
 तच्छिष्यः तत् पुराणं हि संविवेद न कश्चन ॥
 प्राप्ते कलियुगे घोरे सर्वधर्मवहिष्कृते
 जना + + तर्कमाणः सर्वधर्मविवर्जिताः ॥
 क्षुद्रायुषः क्षुद्रप्राणाः + + वार्यतपःक्रियाः ।
 अधर्मनिरताः सर्वे वेदशास्त्रविवर्जिताः ॥
 तीर्थान्ततपोदानहरिभक्तिविवर्जिताः ।
 परनिन्दारताः सर्वे परद्रोहपरायणाः ॥
 ज्ञानवैराग्यरहिता जपस्वाध्यायवर्जिताः । इत्यादि ।

End.

पुरा सप्रर्षिभिः स्वानं कृतं प्रत्यक् शिवालये ।
 तस्युक्ते चर्चिकाग्रे तु पुरतो लिङ्गरूपिणः ॥
 यावत् सङ्घाकराः सर्वे यावन्तोऽपि महर्षयः ।
 यावन्तः प्रमथाः सिद्धास्तस्त्रिङ्गानि शिवालये ॥
 ईदृक् शिवालयेत्येतन्माहात्म्यं ये पठन्ति हि ।
 नित्यं स्मरन्ति शृण्वन्ति तेषां शृणु फलं सखे ॥
 सर्वेषामपि तीर्थानां फलं तोयावगच्छनात् ।
 समस्तानां व्रतानाञ्च यत् फलं परिपूर्णता ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सद्द्याद्रिखण्डे वदरीमाहात्म्यविभागे शिवालयेमाहात्म्ये
त्रयोविंशतितमोऽध्यायः ।

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह श्रौनकादीनां संवादेन कलौ जीवानां तरणेप-
योगितरीर्थादिनिरूपणं । शिवस्कन्दयोः संवादेन नदीषु गङ्गा-गोदावरी-रेवा-
यमुना-क्षिप्रा-सरस्वती-गौतमी-कौशिकी-कावेरी-ताम्रपर्णी-चन्द्रभागा-गण्डकी-नर्म-
दाप्रभृतीनां कलौ भुक्तिमुक्तिदाढलकथनं । पुरीषु च अथोद्या-द्वारका-काशी-
मथुराऽवन्तिका-कुरुक्षेत्र-पुष्करप्रभृतीनां भोक्षघाघकलकथनं । वदरिकात्रमस्य
विशेषतो माहात्म्यकीर्तनञ्च ।

२-५ अध्याये,—वदरिकाया अनादिलकथनं । गिरिजया सह गिरिशस्य तत्र
नित्यावस्थितिकथनं । कोदारलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । सर्वभद्रलज्जनितपापक्षयार्थं

विषयः । वक्रैः वदरिकाश्रमगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं । अग्नितीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र पद्मशिला-
विवरणकथनञ्च । नारदकृतविव्युसोत्रकीर्त्तनं । विष्णुप्रीत्यर्थं मार्कण्डेयस्य तपस्या-
दिवर्णनं । गरुडस्य तपस्यावर्णनं । शंसिंहमाहात्म्यकथनं । ऋषिगणकृतशंसिंह-
सोत्रकीर्त्तनं ।

५-९ अध्याये,—विशालाभिधानायां पूर्यां भगवन्तपश्यतां चीरोदमागरगमन-
पूर्वकं ब्रह्मपुरस्त्रतानाष्टपीणां नारायणेन संवादकथनं । कलौ भगवतो वद्री-
तीर्थे एव अथस्थितिर्नान्यत्रेति कथनं । विष्णुनैवेद्यभोजनमाहात्म्यकथनं । विष्णु-
पादादकमाहात्म्यकथनं । कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । तत्र पिष्टतीर्थे
पिण्डदाने गयामोऽपि फलाधिक्यनिरूपणं । ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्रैकदा
शयानस्य ब्रह्मणे मुखाम्बुजात् मधुकैटभाभ्यां वेदापहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं । ब्रह्मणा
संस्तुतेन विष्णुना मधुकैटभनाशनकथनं । सरस्वतीतीर्थमाहात्म्यकथनं । ऐन्द्रतीर्थ-
माहात्म्यकथनं । मानसतीर्थमाहात्म्यं । तन्नामनिर्व्वचनञ्च । वसुधारातीर्थमा-
हात्म्यकथनं ।

१०-१५ अध्याये,—पञ्चधारातीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र ग्रहनक्षत्राणामाधिपत्य-
लाभार्थं चन्द्रस्य कठोरतपस्यावर्णनं । सोमकुण्डतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । दादशादि-
त्यतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । सत्यपदतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । जर्द्धशीतीर्थमाहात्म्यकथनं ।
तत्र धर्मकुमारयोः नरनारायणयोः तपस्याकथनं, जर्द्धश्याः सम्भवकथनञ्च । वद-
र्याश्रमे विष्णुना सुमेरुस्थापनवृत्तान्तकथनं । तत्र नररूपेण नारायणस्य अस्वान-
कथनं । लोकपालतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । दण्डतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं । गङ्गायाः
स्थानविशेषे महिमाधिक्यप्रकाशकथनञ्च ।

१६-२० अध्याये,—प्रसङ्गेन शिवाल्लयतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र युगविशेषे तत्-
परिमाणाद्विरूपणं । तत्तीर्थवर्णनं । श्रद्धामाहात्म्यकीर्त्तनं । एकदा कैलासे
शिवाशिवयोरक्षक्रीडारहस्यवर्णनं । द्युते पराजितायाः देव्याः शिवदास्यानुष्ठान-
वृत्तान्तकथनं । पार्वत्या सह पशुपतेः विधोगवृत्तान्तकीर्त्तनं । देव्याः विन्ध्यपर्वते
अवस्थानकथनं । घृष्टणेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं । देवीकृतारतीर्थविवरणकथनं ।
षट्चक्रादिभेदपुरःसरं देव्याः योगानुष्ठानप्रकारकथनं ।

२१-२२ अध्याये,—देवगणकृतशिवाद्योत्तरशतनामसोत्रकीर्त्तनं । पार्वत्यानय-
नार्थं कालिन्या सह गङ्गायाः सञ्चाद्रिगमनवृत्तान्तकथनं । गङ्गाकृतगौरीसोत्र-
कीर्त्तनं । पार्वतीकृतगङ्गासोत्रकथनञ्च । स्त्रीणां पतिरेव देवता, नान्य इति
निरूपणं । पातित्रत्यधर्मकथनं । गौर्याः आश्रमे समुपस्तितस्य इलनामकस्य राज्ञः
स्त्रीलप्राप्तिविवरणकथनं । तद्गर्भे पुरुवरमो जन्मवृत्तान्तकथनं । इलायाः पुनः

विषयः । पुस्तकप्राप्तिकथनं । सोमकुण्ड-रुद्रकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं । शङ्खोद्धारतीर्थमाहात्म्यकथनं । शिवस्य कुटवाटनामप्राप्तिकथनं । अन्नदानगोदानादिफलनिरूपणं । चिल्लीकुण्डविवरणमाहात्म्यादिकथनं । ऐलानदीवर्णनं । ऐलकतविनायकसौत्रकीर्तनं । श्रीवत्सेशलिङ्गमाहात्म्यकथनं । सभार्यस्य इलस्य गौरीवनप्रवेशदृशान्तकथनं । गुम्फेशमाहात्म्यकथनं । विद्युक्तयोः शिवाशिवयोः पुनः संयोगकथनं । महाकालतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । पौरुवरवसतीर्थमाहात्म्यकथनं ।

No. 1745. स्कन्दपुराणीयरेवाखण्डः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 5 inches. Folia, 324. Lines, 9 on a page. Extent, 9,447 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1867. Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábad. Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Revá Khaṇḍa of the *Skanda Purána*.—A part of the Avanti Khaṇḍa of the *Skanda Purána*—(see *ante*, p. 220.) In it S'iva recounts to Skanda *alias* Kártika, the religious merits of the sacred pools and temples along the banks of the Narmadá River, which is otherwise called Revá. The sacred places of Puri are also included in it. There are a great many stories recited to illustrate the origin and religious merits of the different places noticed ; but they are all of a legendary character, designed to throw a halo of antiquity on temples and localities which are obviously of mediæval origin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीनर्मदायै नमः । ॐ नमो हरिहरहरिण्णगर्भेभ्यो नमो
 व्यासवाल्मीकिशुकपराशरेभ्यो गुरुगोत्राक्षणेभ्यो नमः ।
 मञ्जन्मातङ्गगण्डच्युतमदमदिरामोदमत्तालिमालं
 स्नानैः सिद्धाङ्गनानां कुचयुगविगलत्कुङ्कुमासङ्गपिङ्गं ।
 सायस्यातर्मुनीनां कुशकुसुमचयच्छन्नतीरस्थनीरं
 पायाद्दो नर्मदान्मः करिमकरकराक्रान्तरंहस्तरङ्गम् ॥
 मार्कण्डेय उवाच । हिसवच्छिखरे रम्ये सिद्धगन्धर्वसेविते ।
 यच्चविय्याधराकीर्णं नानागणसमन्विते ॥
 ब्रह्मविष्णुसुराः सर्व्वं स्कन्दनन्दिगणेश्वराः ।
 चन्द्रादित्यौ ग्रहैः सार्द्धं नक्षत्रभ्रुवमण्डलं ॥

वायुस्य वरुणस्यैव कुबेरोऽथ यमस्तथा ।
 इन्द्राद्या देवताः सर्वा गणगन्धर्व एव च ॥
 ब्राह्मणाद्या मातरस्यैव ऋषयस्य तपोधनाः ।
 मूर्त्तिमन्त्रि च तीर्थानि चण्डभङ्गिमहाबलाः ॥
 दानवासुरदैत्याश्च पिशाचा भूतराक्षसाः ।
 सूर्य्यकोटिसमग्रं मणिमाणिक्यशोभितं ॥ इत्यादि ।
 तीर्थं तीर्थं च कथितं यत् पूर्वं पाण्डनन्दन ।
 श्रुत्वा माहात्म्यफलदं तदानेनैव पाण्डव ॥
 एतस्मात् कारणाद् दानं श्रुत्वा दानं हि कारयेत् ।
 तच्छ्रुत्वा राजशार्दूल मार्कण्डेयस्य भाषितं ॥
 अर्थं दत्त्वा यथा न्यायं पूजयित्वा ऋषीस्तदा ।
 अश्वैर्गजैश्च ++ लैश्च ऋषिभिः सह धर्मराट् ॥
 तीर्थयात्रां चकाराशु नर्मदायां युधिष्ठिरः ।
 उत्तरे दक्षिणे तीरे नर्मदाया महामनाः ॥

End.

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे युधिष्ठिरमार्कण्डेयसंवादे रेवाचरितं समाप्तं ।
 शुभमस्तु संवत् १८६७ । आषाढवदि ।

(अत्र अध्यायसङ्ख्यानिर्देशो नास्ति ।)

विषयः । शिवेन सह स्कन्दस्य संवादकथनं । तत्र स्कन्देन शिवस्तोत्रकीर्तनं । सन्तुष्टेन च तेन स्कन्दाय वरदानावसरे उत्तरस्यां दिशि स्थितानां हैमहर्म्येणां वृत्तान्तकथनं । तत्र गङ्गासागरवाराणसीकुर्वन्नेत्रादिस्थानेषु त्यक्तजीवितानां जीवानामवस्थानकथनञ्च । एवं पूर्वस्यां दिशि स्थितेषु हैमहर्म्येषु नर्मदारोवादिस्तानां जन्तूनामवस्थितिकथनं । मार्कण्डेयाश्रमवर्णनं । तं द्रष्टुं कृततीर्थप्रयाणस्य सपरिवारस्य युधिष्ठिरस्य तत्र आगमनादिविवरणकथनं । मार्कण्डेयेन स्कन्दपुराणकीर्तनं । तत्र “अष्टलक्षाणि शार्दानि शिवलोके समासते । तदर्द्धं वैष्णवे लोके अर्द्धार्द्धं ब्रह्मणः पुरेः । चतुरशीतिसहस्राणि मर्त्यलोके च गीयन्ते” ॥ इति स्कन्दपुराणपरिमाणकीर्तनं ।

देवानामभ्यर्थनया शिवस्य अनुज्ञया नर्मदायाः प्रथियामवतरणकथनं । तत्र तद्देगधारणे असमर्थेषु सर्वेषु पर्वतेषु ऋक्षवता गिरिणा धारणवृत्तान्तकथनञ्च । नर्मदायाः पुनः स्वर्गलोकगमनकथनं । शिवप्रसादद्वयेन हिरण्यकशिपुना विप्रकृतानां क्रतुभुजां दुर्दशादिवर्णनं । नर्मदायाः प्रथियामवतारणार्थं परशुवसन्तपस्यादिविवरणकथनं । विन्ध्यगिरिकुमारस्य पर्यङ्कस्य शिरसि नर्मदा वतरणवृत्तान्तकथनं ।

विषयः । सङ्क्षेपेण गङ्गावतरणविवरणकथनं । नर्मदासाहाय्यकथनं । सूर्यग्रहणकाले तर्पयता हरिण्यतेजोऽभिधानेन सोमवंशजेन राज्ञा सह पिदृणां संवादकथनादिकं । एकदा उदयाचलशिरसि नर्मदाया अवतरणकथनं । नर्मदायास्तुतीवतारकथनं । तत्र इच्छाकुवंशजस्य पुरुकुत्सोरुपाख्यानकीर्तनञ्च । सिद्धलिङ्गवैश्रवण-सप्तसारखतयमतीर्थ्यादिमाहात्म्यकथनं । व्यासतीर्थमाहात्म्यकथनं । व्यासाटकश्रोत्रकथनं । मन्दापुण्यतीर्थ-हरित्तेत्रस्थानेश्वरतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । त्रिपुरीतीर्थमाहात्म्यकथनं । अत्र चक्रवर्तिनामकस्य नरपतेरुपाख्यानकथनं । सत्यमेनस्य प्रजापालस्य पद्म्याः शृङ्गारवन्नरीनामिकाया मर्कटाननलकथनपूर्वकं तद्विवरणकथनं । जातिस्मरया तथा भर्तुः पुरतः पूर्वजन्मकथाकीर्तनं । भृगु-कृतशङ्करश्लोककथनं । भृगुक्षेत्रमाहात्म्यकथनं । तत्र दुर्वासःशार्ङ्गितस्य मोक्षनाभिधानस्य गन्धर्वस्य उपाख्यानकीर्तनञ्च । सोमनाथमाहात्म्यकथनं । एवं ब्रह्मकुण्ड-मन्दाकाल-माढतीर्थ-ब्रह्मेश्वर-स्वर्गद्वार-सिद्धेश्वरप्रभृतीनां तीर्थानां माहात्म्यकथनं । गाङ्गलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन लक्ष्मणोद्योगकस्य कन्यापुरपतेः हरिकेशस्य उपाख्यानकीर्तनं । बालुकेश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र शङ्करनामकस्य यक्षराजस्य उपाख्यानकथनं । पूर्णमनोरथनामकतीर्थमाहात्म्यकथनसूत्रेण विराटनगराधिपस्य हरिवर्मण उपाख्यानकथनं । नाभागस्य भूपतेरुपाख्यानकथनं । तेन सार्द्धं आपस्तम्बस्य संवादेन गोसाहात्म्यकथनञ्च । मत्स्येश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र निषादाधिपतेरुपाख्यानकथनञ्च । मातङ्गाख्यानकथनं । तत्र कलहंसामिधेदेन देवर्षिणा सह शक्रस्य संवादकथनादिकञ्च । योगतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । एवं भ्रुवतीर्थ-लक्ष्मणतीर्थ-वाराहतीर्थादीनां माहात्म्यादिकथनं । रेवाया उत्तरस्यां दिशि स्थितानां तीर्थानां वर्णनं । जमदग्नेराश्रमे मुनीनां समागमवृत्तान्तकथनं । तपसा प्रसङ्गेन आशुतोषेण जमदग्नेये कामधेनुदानविवरणकीर्तनं । कार्त्तवीर्योपाख्यानकथनं । निषादाोपाख्यानकीर्तनं । नागेश्वरमाहात्म्यादिकथनं । तत्र गण्डकृतनागभक्षणवृत्तान्तकथनं । लक्ष्मणधलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र सूर्यवंशस्य जनाभिधानस्य राजर्षेः लक्ष्मणधज्ज्ञानवृत्तान्तकथनं । शिवमुपवीणयितुं कौलासगिरिसुपगताय सप्तसारखताभिधानाय गन्धर्वराजाय नन्दिना श्रापदानवृत्तान्तकीर्तनं । तस्य जातिस्मररूपेण चण्डालयोनी जन्मग्रहणादिकथनं । सप्तसारखतलिङ्गमाहात्म्यकथनञ्च । प्रलयवर्णनं । तत्र शिवलिङ्गे सर्वेषां जगतां प्रवेशकथनादिकं । अशोकजननतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र सारङ्गस्य हरिणा सह संवादकीर्तनञ्च ।

विषय । शाण्डिल्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनमुखेन कार्त्तवीर्यपतेराख्यानकीर्त्तनं । मूपिकतीर्थ-
विवरणकथनं । मधुपानमत्तानामुर्व्यथादीनामसुरसां शिवं सन्भावयितुं समागतानां
गौरीशापेन मनुष्यलोके जन्मादिकथनं । पञ्चब्रह्मेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र
मल्लकेतुनामकस्य महासुरस्य आख्यानकथनञ्च । लघु-पूषाभिधानयोः ब्रह्मराक्षसयोः
विनाशनेन जातब्रह्महत्यापातकस्य वासवस्य शिवोपदेशात् काश्यामन्त्रमेधानु-
ष्ठानविवरणकथनं । रेवाकुञ्जिकासमागममाहात्म्यकथनं । तत्र रन्तिदेवस्य उपा-
ख्यानकथनं । विस्वामल्लकस्य उत्यक्तिकथनञ्च । बुभुक्षया कातराणां शिशूनां वदनं
निराह्य सशोकायाः निजपत्न्याः करुणविलपितेन अर्द्धितहृदयेन शिलोच्छ्वत्तिना
हरिकेशनामकेन ब्राह्मणेन अम्बरीषस्य समीपगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं । कुञ्जिकाया
उद्भवकथनप्रसङ्गेन चित्राङ्गदस्य गन्धर्वस्य दशलक्षसङ्ख्याभिः कामिनीभिः रममाणस्य
विवरणकथनं । सुकर्म्मसुतायाः सुकामाया उपाख्यानकथनञ्च ।

सूर्य्यपुत्रस्य मनोः रात्र्यशासनसमये अनाट्टिविवरणकथनं । माहेश्वरतीर्थवर्णनं ।
मण्डपेश्वरमाहात्म्यकथनं । रामतीर्थस्य उत्यक्तिकथनं । नर्मदागामीसन्धेदिविवरण-
कथनं । अग्निमुताया आख्यानकथनञ्च । गौरीखण्डतीर्थस्य उत्यक्तिकथनं । कर-
मदेश्वरमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन कुशध्वजस्य राज्ञः सैत्रेयाश्रमगमनविवरणकथनं ।
मान्वाद्यचरित्रकीर्त्तनं । युवनाश्वस्य वामकुक्षितस्तस्य जन्मादिकथनञ्च । महादवस्य
त्रिपुरविजयविवरणकथनं । देवगणकृतशिवसोत्रकथनं । अमरेश्वरमाहात्म्यकथ-
नञ्च ।

द्विरणवाहोः यज्ञे दक्षगोतमप्रभृतीनां ब्रह्मराक्षसभावप्राप्तिविवरणकथनं । पञ्च-
लिङ्गमाहात्म्यकथनं । भार्य्या सह सुपर्णनामकस्य ब्राह्मणस्य स्वर्गारोहणवृत्तान्त-
कथनं । अतीपातेश्वर-सावित्रीकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं । दक्षस्य कुमुदानामसैका
दुक्षिता आसीत् । सोमाय प्रदत्तायास्तस्या गर्भे पुत्रजननवृत्तान्तकथनं । तं
द्विभांशुनामकं शूभ्रांशुकुमारं समाश्लस्य पातुमुद्यतानामसुराणां महादेवादिनाश-
कथनं । सोमनाथस्य आविर्भावादिकीर्त्तनञ्च । पातालेश्वरमाहात्म्यकथनं ।
अयोध्याधिपतेरैन्द्रद्युम्नेः यज्ञानुष्ठानवृत्तान्तकथनं । तत्र एकादशरुद्र-द्वादशदित्य-
अष्टवसु-विश्वेदेव-साथादीनां नाम कथनं । नीलगङ्गाया अवतारविवरणकीर्त्तनञ्च ।
पुराणलक्षणादिकथनं । कलिकालवर्णनं । तत्र खेच्छे राजा भविष्यतीति कथनं ।
नराणामवस्थादिकथनं । वैडूर्य्यपर्व्वतवर्णनं । तत्र मान्वातुः यज्ञकरणवृत्तान्तकी-
र्त्तनञ्च । अयोध्याधिपतेः वसुदानस्य राज्यकाले धर्म्मविज्ञवकारिणां केतुमालि-
सुमालि-सुमखादीनां प्रभावादिकीर्त्तनं । तत्र कपिलायाः नद्या अवतारकथनं ।
दाचायणीपुत्रस्य मथुराधिपतेः विश्रवसो राज्ञ उपाख्यानकथनं । मार्कण्डेयस्य

विषयः । कल्पान्दर्शनचतानकीर्त्तनं । गौतमेश्वर-मार्कण्डेयेश्वर-वसिष्ठेश्वर-मातङ्गेश्वरादीनां
माहात्म्यकथनं । चक्रस्वामिविवरणकथनं । पुण्ड्रवर्द्धनदेशाधिपतेः वधोराख्यान-
कथनं । विमलेश्वरमाहात्म्यादिवर्णनं । सूत्रयागविधिकीर्त्तनं । कावेरीमाहात्म्य-
कथनं । शाण्डिल्यकामिनीं कामिनीं पश्यतश्चण्डसेनस्य नरपतेराख्यानकीर्त्तनं ।
चण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनञ्च ।

भद्ररुद्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन भद्ररुद्राभिधानयोः गन्धर्व्येयोरुपाख्यानकथनं ।
निमिनामकटपतेः पत्तियोनौ जन्मादिकथनं । निमिपत्न्याः चन्द्रमत्याः शापेन
चवनस्य चक्षुर्हीनत्वादिविवरणकीर्त्तनञ्च । एरण्डीमङ्गलमाहात्म्यादिकथनं । पिट्ट-
तीर्थस्य उद्भवदिकथनं । शल्यामाहात्म्यकथनमुखेन भरतकृतचयमेधयज्ञानुष्ठान-
कथनं । भृगुपत्न्यादिना प्राणत्यागमाहात्म्यकथनं । युगानां सन्ध्यातद्ज्ञादिनिरूपणं ।
कलिखभावकथनं । ॐकारमाहात्म्यादिकथनं । अयोध्याधिपतेः धुम्भुमारस्य
आख्यानकथनं । मुचुकुन्दकुवलयाश्वस्वर्गारोहणचतानकथनञ्च ।

विखरतो नरकवर्णनं । यमोक्तकर्मगतिवैचित्र्यकीर्त्तनं । गोदानमाहात्म्यकथन-
मुखेन हरिश्चन्द्रोपाख्यानकथनं । मातङ्गाश्रममाहात्म्यकथनं । तत्र मातङ्गस्य देवर्षे-
रुपाख्यानकथनञ्च । नर्मदासाहात्म्यकथनं । तत्र व्याधस्य उपाख्यानकथनञ्च ।
ब्रह्माण्डसंस्थानकथनं । तत्र विश्वेषेण शिवलोकवर्णनं । शैवदानधर्मकथनं । शिव-
साहात्म्यकथनञ्च । वैष्णवदानधर्मकीर्त्तनं । तत्र जावालिपुत्रेण वानरविप्रद्वेषेण
कदम्बेन सच्च युवनाश्वस्य संवादकथनञ्च ।

रत्निदेवस्य आख्यानकथनं । एतवधकाले देवैः सार्द्धं दधीचिमुनेः संवादादि-
कथनं । अष्टोत्तरशततीर्थस्थितानां मातृणां स्तोत्रकथनं । कुब्जामाहात्म्यकथनं ।
विष्णुमाहात्म्यकीर्त्तनं । माण्डव्याश्रमवर्णनं । यथातिशुक्रमाहात्म्यकथनं । दीप्तिके-
श्वरमाहात्म्यकथनं । शम्भुस्तोत्रकीर्त्तनं । ययातेः हरिहरभागहीनयज्ञानुष्ठानविवरण-
कथनं । तत्र विष्णुसहस्रनामस्तोत्रकथनञ्च । मयदानवदुष्टिना सार्द्धं रावणस्य
परिणयविवरणकथनं । तत्र मेघनादस्य जन्मकथनं । तन्नामनिर्व्वचनं । नर्मदा-
जलमध्ये मेघनादेश्वरलिङ्गचतानकीर्त्तनञ्च ।

दारुतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन स्वपुत्रं दारुकं प्रति मातलिना शापदानविवरण-
कथनं । देवतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र जम्भासुरविप्रकृतानां क्रतुभुजां चेतितवर्णनं ।
एकदा वसन्तकाले अगस्त्याश्रमप्रविष्टस्य महादेवस्य लिङ्गपतनादित्तानकथनं ।

नर्मदेश्वरमाहात्म्यकथनञ्च । करञ्जेश्वरमाहात्म्यकथनं । अत्र दनुकुमारस्य
जन्मादिविवरणकथनं । कुण्डलेश्वरमाहात्म्यकथनं । पिप्पलेश्वरमाहात्म्य-
शास्त्रवल्कलानयस्य पिप्पलादस्य आख्यानकथनं । विमलेश्वरमाहात्म्या-

विषयः । कथनं । दानधर्मकीर्तनं । तत्र दानविधिकथनञ्च । गुह्यतीर्थविवरणादिकथनं । विश्वरूपलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र सारिकाया उपाख्यानकथनं । पञ्चलिङ्गमहिमा । मृकाण्डेश्वरमहिमा । अत्र मयूरकुट्टयोरुपाख्यानकथनञ्च । रमेश्वर-हरिणेश्वर-लुम्बिकेश्वर-धनुषेश्वर-वाणेश्वरप्रभृतीनां माहात्म्यादिकथनं । अम्बकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र अम्बकवधविवरणं, तस्मै वरप्रदानवृत्तान्तकथनञ्च । प्रूलभे-दोत्पत्तिकथनं । आङ्गे पात्रकरणयोग्यब्राह्मणलक्षणकथनं । कन्यादानफलकीर्तनं । आङ्गकालादिनिरूपणं । वाराणसीनाथस्य चित्रमेनस्य उपाख्यानकथनं । तत्र दीर्घ-तपाख्यानकथनञ्च । शम्बरखर्गारोहणविवरणकथनं । भानुमत्याः खर्गारोहणवृत्तान्त-कीर्तनञ्च ।

अर्कतीर्थमहिमा । तत्र वृद्धया सह याज्ञवल्कर-भरद्वाज-शाण्डिल्य-विभाण्डक-शातातपप्रभृतीनामृषीणां संवादकथनं । आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र ब्रह्म-कृतवक्रिज्वालसोत्रकथनं । अगस्त्यतीर्थवर्णनं । तत्र इन्द्रस्य पुरतो भरतेन दैत्य-भारनिपीडितायाः प्रथिया दुरवस्थादिवर्णनं । अगस्त्यकृतविन्ध्यगिरिरोधनविव-रणकीर्तनञ्च । भस्माङ्गद्वधविवरणकथनं । मणिनागतीर्थवर्णनं । शङ्खचूडतीर्थमा-हात्म्यकथनं । गोपारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । एवं पाराशरेश्वरादितीर्थमाहात्म्य-कथनं । दधिच्छन्द-मधुच्छन्दादितीर्थपञ्चकविवरणकथनं । हनूमन्तेश्वरमाहात्म्य-कथनप्रसङ्गेन शिखण्डिनः समीपे तत्कन्यया कलापिन्या पूर्वजन्मवृत्तान्तकीर्तनं । सोमनाथतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र दक्षशापेन चन्द्रस्य क्षयप्राप्तिविवरणकथनं । पिङ्गलेश्वर-कपिलेश्वरयोर्महात्म्यकथनं । तत्र रुद्रतेजसा सन्तप्तस्य वक्रेशीर्थवर्णनं । चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन श्रीकृष्णकृतधुन्धुमारादिनिपातनवृत्तान्तकीर्तनं । आ-दित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र चण्डमुण्डकृतसूर्योपासनवृत्तान्तकीर्तनं । यमहास-तीर्थमाहात्म्यकथनमुखेन नर्मदातीरे रजकमेकं पश्यतः पाण्डुराजस्य हास्यकरणादि-वृत्तान्तकथनं । द्वीपेश्वरव्यासतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र योजनगन्धया सह पराशरस्य संवादकथनं । व्यासजन्मादिविवरणकीर्तनञ्च । प्रभासतीर्थकथनं । भैरवरूपमा-स्थाय नृत्यतो महादेवस्य स्नेदमिश्रितं सलिलं पिवन्तं वासुकिमुद्दिश्य 'श्वपचो भवेति' मन्दाकिन्या शापदानादिवृत्तान्तकीर्तनं । एरण्डतीर्थमहिमा । तत्र अनु-सूयया साङ्गे हरिहरब्रह्मादीनां संवादकथनादिकं । करण्डेश्वरमाहात्म्यकथनं । सौभाग्यतीर्थवर्णनं । गङ्गादिस्तनमन्दापूजनविवरणकथनं । नर्मदासागरयोः संवादकथनं । तत्सङ्गमाहात्म्यकीर्तनञ्च । इति शम् । (इति रेवाखण्डस्य विवरणं) ।

No. 1746. कन्दपुराणीयसौरसंहिता ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 54. Lines, 7 on a page. Extent, 1,031 śloka. Character, Nágara. Date, SM., 1835. Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábad. Rájá Rámachánda Síñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect

Saura Sañhitá.—A part of the Kás'í-khaṇḍa of the Skanda Purána. The codex comprises 16 chapters, but as the last chapter breaks off abruptly, the work is obviously incomplete. Contents : Puráṇas. Upa-Puráṇas. Vyása's adoration of Ś'iv. His compilation of the Vedas, and teaching thereof to Jaimini and others. His teachings on the attributes of the Deity. The character of the gods and characteristics of Dharma and the Puráṇas. Adoration of Súrya as the Divinity. Creation. Planets, their extent and motion. Adoration of Sadás'iva. The theory of illusion. Condemnation of Bauddha, Arhata, Pancha-pátra, Vináyaka, and other systems of philosophy. Sectarial marks. Destruction of sin. Praise of Avinúkta, Benares, Ganges and other sacred places. Metaphysical disquisitions on the power of the soul and its relation to the Divinity. Ignorance and knowledge. The three essential qualities. Various philosophical theories and their value. Emancipation. Pre-eminence of the Ś'ruti. Yajúávalkya's hymn to Súrya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमोऽहंपदार्थाय तत्पदार्थस्वरूपिणे ।

भासकाय नमस्तस्मै भवाय भवधारिणे ॥

नमः साम्बाय सर्वाय सर्वविज्ञान्दायिन ।

स्वशक्तिरचितेदन्ता-हन्ता रूपाय शक्तिणे ॥

समस्तजगदुत्पत्तिस्थितनाशकहेतवे ।

रुद्रविष्णुविरिञ्चादिस्वरूपाय नमो नमः ॥

प्रमाणानामगम्याय स्वयं भानाय कवन्तं । इत्यादि ।

End.

इत्युक्त्वा भगवान् स्तुतः सर्वज्ञः साम्बमीश्वरं ।

ध्यात्वा ++ मया भक्त्या पपात विवशो ++ ॥

बालखिल्या सदात्मानं व्यासशिष्यं कृपाकरं ।

यथाहं पूजयामासुः स्तुतं सुमनसः प्रियम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सौरसंहितायां षोडशोऽध्यायः । शुभमस्तु । संवत् १८१५
 विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूत्रेण सह ऋषीणां संवादेन अष्टादशपुराणप्रस्तावकीर्तनं ।
 उपपुराणकथनं । व्यासकृतशिवाराधनविवरणकथनं । तत्कृतवेदविभागकथनं
 तत्र ऋग्वेदस्य एकविंशतिशाखा, यजुर्वेदस्य शतैकशाखा, सामवेदस्य च सत्स-
 शाखेति कथनं । विभागपूर्वकं जेमिन्यादिभ्यो वेदानविवरणकथनं । मुनीनां
 पुरतः कृष्णद्वैपायनेन परब्रह्मस्वरूपकथनं । तस्य शिव-शम्भु-महादेवादिनामकथ-
 नञ्च । धर्मस्य चोदनालक्षणकथनं । चोदनाप्रामाण्यनिरूपणं । पुराणलक्षण-
 कथनञ्च ।

२-५ अध्याये, याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्योपासनाविवरणकथनं । तस्मै सूर्य्येण तत्त्वज्ञानो
 पदेशदानकथनं । अभेदवादकथनं । जगत्सृष्टिकथनं । हिरण्यगर्भाद्युपाधिभेद-
 सप्तपातालानां स्वरूपकथनं । एवं खर्गाणां संस्थानादिकथनञ्च । वर्षादिस्थाननि-
 देशपूर्वकं जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं । एवं ज्ञादादीनां निरूपणं । आचरप्रवहादि-
 सप्तवायुनेमिनिरूपणं । नक्षत्रमण्डल-सप्तर्षिमण्डल-भ्रुवमण्डलादीनां स्वरूपादि-
 कथनं । सूर्य्य-चन्द्र-सङ्गलप्रभतीनां मण्डलविस्तारादिपरिमाणकथनं । सदाशिव-
 लोकारस्थानकथनपूर्वकं विस्तरतः सदाशिवरूपवर्णनं । जगत्कारणनिरूपणप्रसङ्गेन
 मायावादनिरूपणं । वेदान्तप्रशंसा । तत्र ब्रह्मकारणतावादस्य अभ्यर्चितत्वकथनं ।
 आर्हतवैद-पाञ्चपात्रवैनायकादितन्त्राणां निन्द्याकीर्तनं ।

६-१० अध्याये,—सप्तत्रिपण्डादिधारणमाहात्म्यकथनं । पापक्षयोपायकथनं । अवि-
 मुक्तमाहात्म्यकथनं । विश्वेश्वरमहिमा । वाराणसीवर्णनं । शिवगङ्गामाहात्म्यकथनं ।
 गङ्गादिनानातीर्थमाहात्म्यकथनं । अध्यारोपादिसंरूपनिरूपणं । अज्ञानलक्षणा-
 दिकथनं । अत्मस्वरूपादिकथनं । परमात्मजीवात्मनोरौपाधिको भेद इति निरू-
 पणं । अज्ञानमाहात्म्यकथनं । तदुपायकीर्तनं । तत्स्वरूपकथनञ्च । ज्ञानकारण-
 निरूपणञ्च ।

११-१६ अध्याये,—सत्त्वरजस्तमोगुणानां प्रकृतिनिरूपणं । जीवस्वरूपविवेचनं ।
 निर्गुणस्य आत्मनो दम्बचेतुनिरूपणं । तत्र आत्मनो देह-इन्द्रिय-मनः-प्राण-विज्ञान-
 शून्याद्यात्मकत्वादिकथनादिकं । मोक्षोपायवचनं । मोक्षस्वरूपनिरूपणञ्च । प्रत्य-
 चादिभ्यः कृतेर्देहवत्त्वकथनं । श्रुतिकल्पनायोग्यविषयनिरूपणं । श्रुतिसारकथनं
 याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्यसोत्रकीर्तनञ्च ॥

No. 1747. स्कन्दपुराणीयसूतसंहितायां शिखाहात्म्यखण्डः ।

Substance, country-made paper, $17 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 780 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zillah Murshidábád. Rájá Rámachánd Síñha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

S'iva-máhátmya Khaṇḍa of the *Skanda Purána*. The *Skanda Purána* includes seven parts, of which the *Súta Sañhitá* forms a part of the 5th or *Nágara Khaṇḍa*. According to the introduction, the *Sañhitá* comprises four books or *khaṇḍas*, of which the codex under notice, which is known under the name given, contains only the first. It is divided into thirteen chapters, and devoted to the glory of *S'iva*. The first chapter gives a summary of the *Puráṇas* and of the *Vedas* with their several *S'ákhás*. Then follow four chapters on the glory of *S'iva*, the necessity and propriety of worshipping him, and the rituals appropriate for the purpose. The next three chapters are devoted to the adoration and glorification of *S'ákta* divinities, and their relation to *S'iva*. The last five chapters dwell upon *Vishṇu* as subordinate to *S'iva*.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सगर्भतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

ईश्वरं परमं तत्त्वमादिमथ्यान्तवर्जितं ।

आधारं सर्वलोकानामनाधारमविक्रियं ॥

अनन्तानन्दबोधाम्बुनिधिसद्भुतविक्रमं ।

अम्बिकापतिमीशानमनिर्गं प्रणमाम्यह ॥

सत्रावसाने मुनयो विशुद्धहृदया भृशम् ।

नैमिषीया महात्मानमागतं रोमहर्षणं ॥

दृष्ट्वा यथाहं सस्पृश्य प्रसन्नेन्द्रियमानसाः ।

पप्रच्छुः संहितां पुण्यां सूतं पौराणिकीं मुदा ॥

एवं प्रष्टो मुनिश्रेष्ठैः सूतः सर्वार्थदायिनं ।

महादेवं महात्मानं ध्यात्वा व्यासञ्च भक्तितः ॥

समाहितमना भूत्वा विलोक्य मुनिसत्तमान् ।

वक्तमारभते सूतः संहितां श्रुतिसम्भितां ॥ इत्यादि ।

End. ध्यात्वा हृत्पङ्कजे भक्त्या प्रसन्नेन्द्रियमानसः ।
 प्रणम्य दण्डवद्भूमौ महादेवं जगद्गुरुं ॥
 वेदव्यासञ्च संसारसमुद्रतरणश्लवं ।
 ह्दिताय मुनिशार्दूलाः कैलासमचलं गतः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां शिवमाहात्म्यखण्डे त्रयोदशोऽध्यायः समाप्तः
 प्रथमः खण्डः समाप्तः ॥

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सच्च ऋषीणां संवादेन अष्टादशपुराणनामकथनपूर्वकं
 तेषां चतुर्लक्षश्लोकसंमितलकथनं । एवमष्टादशोपपुराणनामकथनप्रसङ्गेन तेषां
 लक्षश्लोकपरिमाणलकीर्तनञ्च । स्कन्दपुराणस्य सनत्कुमारसूत-शाङ्कर-वैष्णव-ब्राह्म-
 सौरभेदात् पड्विधसंहिताकथनं । साकल्येनैषां पञ्चपञ्चाशत्सहस्रमितग्रन्थसङ्ख्याकथनं ।
 तथा प्रत्येकं श्लोकसङ्ख्याकीर्तनं । सूतसंहितायाः शिवमाहात्म्य-ज्ञानयोग-मुक्ति-
 यज्ञवैभवभेदेन चतुःखण्डकथनं । तत्र प्रत्येकं अध्यायश्लोकसङ्ख्यादिनिरूपणं ।
 ऋग्वेदादीनां शाखादिकथनं ।

२-५ अध्याये,—शिवसन्दर्शनार्थं केशवादीनां वद्रलोकगमनवृत्तान्तकथनं । तेषां
 कल्पोक्तिं निगम्य शिवस्य अर्धनारीश्वररूपेण आविर्भावाद्विद्वान्तकीर्तनं । भगवत
 ऐश्वर्यवर्णनञ्च । एकदा 'अहमेव जगत्कर्ता मय्येवेदं स्थितं जगत् । मत्समसा-
 धिकश्चापि नास्ति सर्वत्र सर्वदा ॥' इत्यहङ्कारसंक्षेपस्य विष्णोः शिवेन शक्तिस्मा-
 चरणविवरणकथनं । सर्वेषां सुराणां पुरतो नन्दिना शिवमाहत्म्यकथनं । तदा
 तत्र शिवस्य आविर्भावदर्शनेन देवैस्तत्स्रोत्रकथनं । शिवपूजाविधिकीर्तनं । तत्र
 सञ्ज्ञासिनां स्त्रीणाञ्च विशेषकथनादिकं । शिवपूजामाहात्म्यकथनप्रस्रावेन ब्राह्मण-
 कुलघातकस्य कस्यचित् पुङ्गवस्य उपाख्यानकथनञ्च ।

६-८ अध्याये,—शक्तिपूजाविधिकथनं । तत्र साधार-निराधारभेदाद् विधिपूजा-
 निरूपणं । शिवभक्तस्य विशेषपूजाविधिकथनं । तत्र वाराणसीवासिनः कस्यचिद्
 वैश्यस्य आख्यानकथनं । विन्ध्याचलेश्वरमाहात्म्यकीर्तनञ्च । सलक्ष्मीकस्य हरः
 व्यासेन सच्च शिवलोकगमनवृत्तान्तकथनं । तत्र तेषां प्रार्थनया शिवेन तत्त्वज्ञानस्य
 अभ्यर्हितलकथनं । तत्त्वज्ञाने द्विजातीनां मुख्याधिकारकथनं । क्षीरसादीनां
 ज्ञानोपायकथनं । मुक्तिचेत्रनिरूपणं । कालसङ्ख्यानिरूपणं । तत्र कलाकाष्ठादि-
 परिभाषाकथनं । माया-अविद्या-करण-अव्यक्तादिशब्दानां प्रवृत्तिनिमित्तकथनञ्च ।
 हरिहरब्रह्मादीनां त्रिगुणात्मकलादिकथनञ्च ।

९-१२ अध्याये,—नारायणशब्दनिर्वचनं । शिवाज्ञया वराहरूपधारिणा विष्णुना
 सागरगर्भे निमग्नायाः प्रथिव्या उद्दारादिविवरणकथनं । सनकादिद्वैतवराहस्रोत्र-

कथनं । विरिञ्चिस्तदृष्टिविवरणकथनं । तत्र जर्द्धस्योतश्चादिदृष्टिनिरूपणं । चि-
रणगर्भ-सूत्रात्म-प्रकृतिस्वरूप-निरूपणं । जातिनिर्णयः । सङ्करजातीनामुत्पत्तिक-
थनं । वाराणस्यादितीर्थमाहात्म्यकथनं । शिवमाहात्म्यखण्डश्रवणादिफलश्रुति-
कीर्तनञ्च ।

No. 1748. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डः । उत्तरविभागः ।

Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 7$ inches. Folia, 225. Lines, 8—9 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1886. Place of deposit, Nasīpura, Zillah Murshidābad. Rājā Rāmachānd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sahyādrī Khaṇḍa of the *Skanda Purāna*. This work is devoted to the sacred places of pilgrimage in western India on the Western Ghauts and along the Godāvārī river from its source to its mouth; the sacred places noticed most in detail being those which exist on the Sahyādrī Hill, whence its name.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । युधिष्ठिर उवाच ।

कथितानि मुनिश्रेष्ठ तीर्थानि भवता मम ।

क्षेत्राणि चैव सुखानि वला + वनवासिनां ॥

वदर्यादीनि स्थानानि नैमिषं पुष्करस्तथा ।

सह्याद्रेर्दण्डकारण्यमाहात्म्यं वद सुव्रत ॥

मार्कण्डेय उवाच । शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि सह्याद्रेर्दण्डके वने ।

देवदेवः स्वयं यत्र सदा तिष्ठति दैत्यहा ॥

दत्तात्रेयो मुनिर्यत्र यत्र देवी च रेणुका ।

रामस्तु सर्वदा यत्र संस्थितो भगवान् स्वयं ॥

यस्मिन् क्षेत्रे महाराज द्विसप्ततिततुर्मुखाः ।

मुक्तिं प्राप्नास्तथा सर्वे सिद्धयः सनकादयः ॥

कृष्णधारीफली यत्र वृत्तलिष्ठति सर्वदा ।

यत्र देख्य देवास्य शिवस्य परमेश्वरः ॥ इत्यादि ।

End. पुस्तकं धर्मशास्त्रं यो ददाति + + द्विज ।

शतमन्वन्तरान् पिष्टुन् तारथेयैरकादपि ॥

वैदवियां नरो दत्ता स्वर्गं कल्पययं वसेत् ।

आत्मविद्यां यो दद्यात्स्य सङ्गा न विद्यते ॥

धर्मशास्त्रं नरो बुद्धा यं कश्चिद्धर्ममाचरेत् ।

तस्य दत्त्वा दशगुणं पुण्यं शास्त्रे च जायते ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सञ्ज्ञाद्विखण्डे त्र्यम्बीतितमोऽध्यायः ।

समाप्तोऽयमन्तरविभागः । संवत् १८९१ ।

विषयः । १, २ अध्याये,—मार्कण्डेयेन सद्य युधिष्ठिरस्य संवादेन दत्तात्रेयस्य मुनेर्जन्मवृत्तान्त-
कीर्तनं । तत्र दस्युभिः सार्द्धं बहस्य माण्डव्यस्य शूलारोपणविवरणकथनं । अथ
निशीथे निविडान्धकारतया पन्थानं ज्ञातुमसमर्थायाः कथाश्चित् पतिव्रतायाः
शिरःस्पर्शेन द्विगुणितक्लेशेन माण्डव्येन तामुद्दिश्य 'सूर्योदये त्वं विधवा भवि-
ष्यतीति' शपः प्रदत्तः । तस्याः प्रभावेणैव दिवाकरो देवमानेन सद्यस्वाणि वर्षाणि
नेः देति-इति वृत्तान्तकथनं । पतिव्रता-तत्पत्न्योः पूर्वजन्मवृत्तान्तकीर्तनं । ततः
हरिहरादिभिरभ्यर्थितया अनुसूयया संस्तुतायाः भर्तुरनामयत्नलाभेन प्रीतिमाप-
न्नायाः तस्याः अनुमत्या पुनः सूर्योदयादिकथनञ्च ।

३-७ अध्याये,—'पुत्रास्त्रया मे भवन्त्विति' देवानां पुरतोऽनुसूययायाः प्रार्थनादि-
कथनं । सञ्ज्ञाद्रौ दण्डकारणे अचैराश्रमशोभावर्णनं । अनुसूययागर्भे विष्णोर्जन्म-
ग्रहणकथनं । तस्य दत्तात्रेयसमाख्यानकथनञ्च । तथा शिवपितामहयोः तद्गर्भे
जन्मग्रहणकथनं । तयोः यथाक्रमेण दुर्वासःसोमेति नामप्राप्तिकथनञ्च । भूगोल-
संस्थानकीर्तनं । दत्तात्रेयस्य आश्रमे कृष्णामलकवृक्षतले चतुर्भुजस्य विष्णोर्वस्थान-
वयनं । कृष्णामलकवृक्षस्य उद्भवादिकथनं । गजेन ब्रह्मणा कृतं विस्तुलोकं । तत्र
तत्कृतविष्णुप्रतिमाप्रतिष्ठाकथनं । भ्रातृदर्शनलालसस्य दुर्वासःसोमलोकगमना-
दिविवरणकीर्तनं । दत्तात्रेयस्य पुत्रः परशुरामेण कार्त्तवीर्योर्जुनस्य दुष्टेष्टितादि-
कथनं । तत्र जमदग्निरेणुकयोर्न्येष्टिक्रियासम्पादनं दिक्कथनञ्च ।

८-११ अध्याये,—सञ्ज्ञाद्रौ सर्वेषां तीर्थानामवस्थानकथनं । भनुतीर्थकथनं ।
तत्र भनुना निजकन्याहरणवृत्तान्तकीर्तनं । ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । गौतम-
तीर्थमाहात्म्यादिकथनं । अगस्त्यतीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनं । एकदा द्वादशवर्षीया
अनादृष्ट्या पीडितानामृषीणां वैक्लव्यदर्शनेन सन्ततहृदयेन गौतमेन तपोबलेन
व्रीहीन् समुत्पाद्य तेषां भोजनदान-वृत्तान्तकीर्तनं । पद्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं ।
तत्र शृङ्गवेरपुराधीशस्य वज्रधारस्य वृषतेरुपाख्यानकथनं । गदातीर्थमाहात्म्यादिकथनं ।
सोमतीर्थकथनं । पुत्रतीर्थकथनं । लक्ष्मीतीर्थकथनं । वाणतीर्थकथनं । इन्द्रतीर्थ-
कथनं । खड्गतीर्थकथनं । गदातीर्थं रामचन्द्रेण वनवासगतेन दशरथमुद्दिश्य
पिण्डदानवृत्तान्तकथनं । चन्द्रेण ताराहरणविवरणकथनं । गदातीर्थादीनामुत्पत्ति-
कथनञ्च ।

विषयः । १२-१४ अध्याये,—तपसा सन्तोषितादाशुतोषात् वाणेन सहस्रबाहुत्वलाभतन्त्रान्-
कीर्तनं । परिणयसमये गिरिजायाः रूपदर्शनेन मुग्धस्य ब्रह्मणः रेतःशेकात्
बालखिल्यादीनां मुनीनामुत्तिकथनं । अमरतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । वसुतीर्थ-
माहात्म्यप्रकथनं । माहेश्वरतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । शङ्खतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । अत्र
शङ्खासुरकृतवेदहरणवृत्तान्तकथनं । चक्रतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । रुद्रतीर्थमाहात्म्य-
प्रकथनं । बलाहकतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । एवं स्कन्दतीर्थ-गोतीर्थ-दुर्गातीर्थ-हंसतीर्थ-
पुष्करतीर्थ-वक्रितीर्थ-मयूरतीर्थानां माहात्म्यप्रकथनं । कालजिह्वाभिधानस्य असुर-
राजस्य शिवाद् वरप्राप्तिकथनं । हयश्रीर्षरूपेण भगवता तन्निपातनविवरणकथनं ।
तत्र हयश्रीर्षस्य रूपादिवर्णनञ्च । लक्ष्मीतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं ।

१५-१७ अध्याये,—कर्णधाराभिधेयस्य राज्ञः कर्माविपाकेन शृङ्गालयोनौ जन्मादि-
विवरणकथनं । चक्रतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । एकादशरुद्राणां रूपवर्णनादिकं । चक्र-
तीर्थान् वाय्वरूपेण मेघानामुत्तिकथनं । कार्तिककृततारकासुरविजयवृत्तान्त-
कीर्तनं । चित्रशोः पितामहस्य गव्याभावेन तत्र अकृतार्थस्य च तपस्यादिवर्णनं ।
देवीकृतदुर्गासुरवधवृत्तान्तकीर्तनं । वृषाकपिनामकतीर्थस्य माहात्म्यप्रकथनप्रसङ्गेन
धेनुकायसुरवधजनितपापेन सप्तप्रहृदयस्य श्रीकृष्णस्य नारदोपदेशेन चक्रतीर्थ-
गमनादिविवरणकथनं । वृषाकपिनामप्राप्तिकथनं । वृषाकपिरूपवर्णनञ्च । हंस-
रूपस्य भगवतः चक्रतीर्थगमनवृत्तान्तकथनं । खाण्डवदाहकस्य दहनस्य चक्र-
तीर्थगमनवृत्तान्तकथनं । रूपवर्णनञ्च । मयूरतीर्थमाहात्म्यप्रकथनप्रसङ्गेन कार्तिक-
तारकयोः युद्धसमये गरुडंशस्य मयूरस्य उत्यन्त्रादिकथनं ।

१८, १९ अध्याये,—पुरा किल कर्दमो नाम प्रजापतिः देवहृत्यां वासुदेवांशभूतं
कपिलाभिधानं पुत्रमजीजनत् । इत्थं कपिलेन अनिच्छतापि पितुरनुज्ञया
तपस्यातो निवृत्तेन देवहृत्याः पुरतः साहज्ययोगः कथित इति विवरणकथनपूर्वकं
कपिलतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । कर्दमतीर्थकथनं । देवहृतितीर्थकथनं । सिद्धतीर्थ-
कथनं । महिषासुराद् भीतानामिन्द्रादीनां लोकपालानां सञ्चाराद्रिगमनपूर्वकं ।
तत्र खलनाम्ना तीर्थकरणवृत्तान्तकथनं । सिद्धनद्या उत्यन्त्रिविवरणकथनं । महा-
देवप्रसादेन गयासुरशरीरस्य पवित्रताकथनं । तस्य मूलकं गृहीत्वा ब्रह्मणो यज्ञा-
नुष्ठानवृत्तान्तकथनं । गयशिरसि पिण्डदानादिमाहात्म्यप्रकथनञ्च ।

२०, २१ अध्याये,—कोटीश्वरतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । तत्र शतविन्दुतीर्थमाहात्म्य-
कीर्तनं । सहस्रविन्दुतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । सोमतीर्थमाहात्म्यप्रकथनं । अग्नितीर्थ-
माहात्म्यप्रकथनं । सूर्यतीर्थमाहात्म्यप्रकथनप्रसङ्गेन द्वादशादित्यध्यानकथनं । विरज-
तीर्थ-शिवतीर्थ-पद्मतीर्थ-हरितीर्थ-दिमाहात्म्यप्रकथनं । कपिलातीर्थमाहात्म्यप्रकथन-

विषयः । प्रसावेन भगवत्प्रीत्यर्थं रत्निदेवस्य तपस्यादिवर्णनं । तत्र कपिलाभिधानायाः नद्याः उत्पत्तिकथनञ्च । करुषतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र सिन्धुदेशेषु कश्चिद् ब्राह्मण आसीत् । तस्य सुमतिः सुवचिञ्चेति द्वौ पुत्रौ बभूवतुः । अथैकदा वेण्या-सत्तेन सुवचिना सुरापानेन उन्मत्ततया चौरबुद्ध्या कश्चिद् ब्राह्मणो हृतः, हृतश्च तेन प्रजावतीसतीन्वरत्नमितितृप्तान्तकीर्त्तनं । कर्मतीर्थ-पिढतीर्थदिमाहात्म्य-कथनं । रेणुकातीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन रेणुकाजसदग्नेः प्राणनाशनपूर्वकं कार्त्तवीर्यार्जुनेन घेमुहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं ।

२२-२५ अध्याये,—शक्तितीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र सरस्वती-गौरीप्रभृतीनां शक्तीनां धानादिकथनञ्च । शेषतीर्थकथनं । तत्र शेषपर्यङ्कशयानस्य भगवतो ध्यान-कथनं । रत्नगिरिवर्णनं । माढतीर्थकथनं । ब्रह्मतीर्थकथनं । सोमतीर्थकथनं । रामतीर्थकथनं । शिवतीर्थकथनं । वैनायकतीर्थकथनं । फल्गुतीर्थकथनं । का-लिकातीर्थकथनञ्च । तत्र माढकाणां रूपकथनं । सर्वतीर्थमाहात्म्यकथनं । अम्बा-तीर्थमाहात्म्यकथनं । दक्षिणामूर्तेः शिवस्य रूपवर्णनादिकं । अष्टवस्तुकथनं । तत्र वस्तूनां प्रत्येकं ध्यानकथनं । भास्करालयतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र सिद्ध-चण्डिकायाः धानादिकथनं । धर्मस्य रूपकथनं । आयुर्वेद-धनुर्वेद-शिक्षा-कल्प-व्याकरण-निरुक्त-वन्दो-ज्योतिष-मीमांसा-न्याय-धर्मशास्त्र-पुराणेतिहास-वृत्य-शास्त्र-पञ्चरात्र-पाशुपत-पातञ्जल-साङ्ख्य-साङ्ख्य-शास्त्राणां ध्यानकथनं, तत्र तत्र अधि-ष्ठादेवताकीर्त्तनञ्च ।

२६-२० अध्याये,—नारदादीनां ध्यानकथनं । काल-निमेष-काष्ठा-कला-क्षण-मुहूर्त्त-प्रहरादिध्यानकथनं । नरसिंहध्यानकथनं । गरुड-विनायक-स्कन्दानां रूपवर्णनं । लक्ष्मीनारायणरूपवर्णनं । वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नानिबद्धरूपचतुर्थ्युद्दय रूपवर्णनं । भगवतः मत्स्यावतारे शृङ्गिसत्यरूपत्वकथनं । बलराम-कृष्ण-प्रद्युम्ना-निरुद्ध-श्राम्भप्रभृतीनां रूपकथनं । कल्किरूपस्य भगवतो रूपवर्णनं । बुद्धस्य रूप-कथनं । व्यासस्य रूपवर्णनं । धन्वन्तरिरूपवर्णनं । आमलीश्रामस्य चतुर्द्वारेषु स्थितानां द्वाटकेशादीनां माहात्म्यकथनं । कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन शिवकृतब्रह्मशिरश्छेदनवृत्तान्तकथनादिकं । शङ्करतीर्थविवरणकथनं ।

२१-२९ अध्याये,—सिद्धतीर्थयात्राप्रकारादिकीर्त्तनं । मानसतीर्थयात्राप्रकारकथनं । उत्तरमानसतीर्थयात्राप्रकारकथनं । सप्तक्रोशीतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र यात्रा-प्रकारकीर्त्तनञ्च । गोण्डलीतीर्थमाहात्म्यनिरूपणं । तत्र वृत्यगीतादिलक्षणकीर्त्तनं । तत्कालानिरूपणञ्च । गायकलक्षणं । रागकथनपूर्वकं तद्द्वारापत्यादिनिरूपणं । वैखरीपश्यन्तीप्रभृतीनां स्थानादिनिरूपणं । चैत्रशुक्लपक्ष्यां मघानचने मृदङ्गस्य

विषयः । जन्मकथनं । कार्तिकपौर्णमास्यां चण्डनामकदैत्यशरीरेण चण्डकाभिधानायाः वीणायाः उत्पत्त्यादिकथनं । महादेवात् तालोत्पत्तिकथनं । नाट्य-वृत्त-वृत्यानां पार्थक्यकथनमेषः सवान्तरभद्रकथनम् । ताण्डलास्त्यरुत्पत्तिकथनं । स्थानविशेषे वृत्यविशेषनिश्चयनं ।

४०—१६ अध्याये,—रेणुकासहस्रनामस्तोत्रकथनं । रेणुकापूजनविधानादिकीर्तनं । असुरगणनिर्जितस्य निर्ज्वरहृन्दस्य क्षीरादश्राधिना सह संवादादिकथनं । कान्यकुब्जाधिपस्य रेणुराजस्य कन्यात्वेन अदितेर्जन्मप्राप्तिरूपकथनादिकं । तस्याः एकवीरा रेणुका चेति नामादिकथनं । अग्निं प्रति 'सर्वमच्छो भवेति' श्लोकोः श्रापदानवृत्तान्तकथनं । जमदग्नेर्जन्मविवरणकीर्तनं । जङ्गुवंशकथनं । ऋचीकवंशकीर्तनं । रेणुकास्वयम्बरवर्णनं । तथा साईं जमदग्नेः परिणयविवरणकीर्तनं । रेणुकहतकाम्बेजादिदेशजयकथनं । रेणुकायाः पञ्चपुत्रजननकथनादिकं । परशुरामस्य उद्भवादिकथनं ।

४०—१७ अध्याये,—तपस्याया सन्तोषितात् महादेवात् परशुरामेण पाशुपतास्त्रप्रप्तिकथनं । वृष्टेः पूर्वं विश्वमिदं च लालालाकुलमासीत् । तत्रैकदा महादेवेन सह प्रभारूपायाः कस्याश्चित् नार्याः संवदकथनम् । जमदग्निरूपेण महादेव एव स्वतन्त्र इति कथनादिकं । रेणुकाबधवृत्तान्तकीर्तनं । तस्याः पुनर्जीवनकथनञ्च । मूर्त्तिमता क्रोधेन साईं जमदग्नेः संवदकथनं । कार्तवीर्यार्जुनस्य उद्भवादिकथनं । तस्माद् दशग्रीवस्य निग्रहादिवृत्तान्तकीर्तनं । अर्जुनकृतकाष्ठेनुग्रहणविवरणं । दत्तात्रेयाश्रमे रारुहतरेणुकामूर्तिप्रतिष्ठावृत्तान्तकथनं ।

४१—१० अध्याये,—अर्जुनस्य दुर्निर्गतदर्शनविवरणकीर्तनं । रामकृतमाहिष्मतीपुरीदाहनवृत्तान्तकीर्तनं । रामार्जुनयोरद्भुतयुद्धवर्णनं । परशुरामस्य दिग्विजयवर्णनं । तस्य कैलासगमनवृत्तान्तकथनं । राक्षसेः साईं समरसंरम्भवर्णनञ्च । स्यमन्तपञ्चकतीर्थवृत्तान्तकथनं । रामतीर्थविवरणकथनं । प्रत्यक्षतां गताभ्यां मातापितृभ्यां सह परशुरामस्य संवादकथनादिकं । यजमानेन रामेण कश्यपाय शयिवीदानविवरणकथनं ।

४१—१५ अध्याये,—विष्णुतवेदचतुष्टयस्य ब्रह्मणो रेणुकाश्रमे तपस्यावर्णनं । दत्तात्रयप्रसादेन तस्य वेदप्राप्तिकथनं । पुत्रविक्रयजनितपापेन अजीर्णस्य निरयगमनवृत्तान्तादिकीर्तनं । नरकवर्णनं । इन्द्रदुम्नस्य उपाख्यानकथनं । हेमकुण्डाभिधानस्य विप्रस्य प्रयागतीर्थे पितृलोकदर्शनवृत्तान्तकीर्तनं । विष्णोर्देवदेवेश्वरनामप्राप्तिविवरणकथनं । दत्तात्रेयस्य गार्हस्थ्यप्रादिभ्यः पञ्चमाश्रमाश्रयत्वकथनं । कृष्णा-मसकवृत्तस्य उत्पत्त्यादिकथनं । वाभिकस्य द्विजस्य उपाख्यानकथनं । ब्रह्मस्थान-

तीर्थमाहात्म्यादिकथनं । सूचिमता हेमगिरिणा सार्द्धं देवानां रेणुकायमगमन-
विवरणकथनं । शृङ्गवेरपुराधिपतेः वज्रधारस्य नृपतेरुपाख्यानकीर्तनं ।
०६-८३ अध्याये,—वज्रधारेण शाखानृगस्य कस्यचित् ब्राह्मणस्य प्राणनाशनवृत्तान्त-
कीर्तनं । शाखानृगस्य जन्मवृत्तान्तकथनं । यमकिङ्करताडितस्य अन्नरिचक्षुस्य
कस्यचित् पुरुषस्य अगस्त्येन सह संवादकथनं । भास्करालयमाहात्म्यकथनं ।
तत्र रिरंसया आगच्छन्तं भास्करं दृष्ट्वा उषायाः नृगीरूपेण पलायनवृत्तान्तकथनं ।
चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र जम्बूकस्य उपाख्यानकथनं । शङ्करतीर्थवर्णनं ।
कोटीश्वरमाहात्म्यादिवर्णनं । पटेश्वरमाहात्म्यवर्णनं । कार्तिकमासमाहात्म्यकथनं ।
कन्यादानादिमाहात्म्यकथनं । विवाहकालादिकथनं । कन्याविक्रये मद्यापा-
कथनं । उपनयनसंस्कारादिकरणे फलयुक्तिकथनं । विद्यादानमाहात्म्यकीर्तनञ्च ।
इति स्कन्दपुराणीयसद्द्याद्रिखण्डोत्तरविभागस्य विवरणम् ।

No. 1749. स्कन्दपुराणीयसद्द्याद्रिखण्डे तुरजामाहात्म्यविभागः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 67. Lines, 12 on a page. Extent, 4,128 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Nasīpura, Zillāh Murshidābād, Rājā Rāmachānd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Turajā Māhātmya.—The history of Turajā *alias* Tvaritā, a goddess. She was the wife of a Rishi named Kardama. On his death she was about to ascend the funeral pile of her lord, but desisted on a celestial voice preventing her. She then retired to the Himālaya to pass the rest of her life in devotion. A demon encountered her on a peak on the Himālaya, and was so struck by her charms as to be impelled to offer her violence. A goddess descended from heaven, and saved her. In the course of giving this narrative, the author recounts a number of stories, and the religious merits of a great number of sacred places in Central India. A brief account of the Rāmāyaṇa is also given. The work extends to 15 chapters, and professes to be a part of the Sahyādri Khaṇḍa of the Skanda Purāna. The name is sometimes written Tulajā.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

ऋषय ऊचुः । महाभेन महादेवनन्दनानन्तविक्रम ।

सर्वज्ञाननिधे सौम्य शिवाङ्गादकर प्रभो ॥
 त्वत्प्रसादेन चास्माभिरितिहासाः सहस्रशः ।
 पुराणानि च सर्वाणि श्रुतानि देववत्सभ ॥
 न ह्यग्निमधिगन्धामः सुधाखादे यथामराः ।
 कथिता या त्वया देव त्वरिता नाम देवता ॥
 अपरं तुरजा नाम तस्या जातं कथं विभो ।
 यमुनाद्रौ किमर्थं सा अश्वतीर्णा विकाशिता ॥
 एतद्दिच्छामहे श्रोतुमनुपाह्या भवाम ते ।
 साकल्येन तु नो ब्रूहि त्वरितायाः कथामिमां ॥
 स्कन्द उवाच । शृण्वन्तु ऋषयः सर्वे देवीमाहात्म्यमुत्तमं ।
 कैलासशिखरासीनं शङ्करं पार्व्वतीपतिं ॥ इत्यादि ॥

End.

उक्तवान् मुनयः श्रेष्ठाः तत्सर्वं कथितं मया ।

अविद्यारहितो भूत्वा ततः सिद्धिं गमिष्यति ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सच्चाद्रिखण्डे तुरजामाहात्म्यविभागे शिववसिष्ठसंवादे
 द्वाविंशतितमोऽध्यायः । शुभमस्तु ।

विषयः । १-२ अध्याये,—शिवेन सह वरिष्ठनामकस्य ऋषेः संवादे त्वरितापराभिधानायाः तुरजायाः साहाय्याकीर्त्तनं । पुरा किल कृतयुगे कर्दमो नाम कश्चिद्ब्राह्मण आसीत् । एकदा कालधर्ममुपागते तस्मिन् तत्पत्नी सहस्ररणाथं कृत-
 निश्चया आकाशवाणीमुपश्रुत्य ततो निवृत्तापि नितरां निर्व्वेदमापन्ना तप-
 श्चरणार्थं त्वरितं सुमेरुप्रदेशं प्रययौ । तत्र च कुकुराभिधानः कश्चिद्दानवेन्द्रः
 ऋष्यार्थमागतः तां वीक्ष्य सन्वृत्तकामतया तद्भिप्रायमनाकलयैव आक्रम-
 णाय कृतोद्यमो अभूव । अत्रान्तरे त्वरितायाः देव्याः आविर्भावादिकथनं ।

४-९ अध्याये,—परशुरामं प्रति त्वरितामूर्त्तेः रेणुकायाः रामलक्षणयोः भावि-
 वृत्तान्तवर्णनं । तत्र सङ्क्षेपेण रामस्य वनवासवृत्तान्तकीर्त्तनं । तत्र रामेण
 रेणुकादर्शनानन्तरं तत्सोत्रकथनं । पुनश्च रामकृतसहस्रनामसोत्रकीर्त्तनं ।
 रामं प्रति रेणुकया वनवासोपयुक्तदेशदानविवरणकथनं । रामतीर्थकथनं ।
 लक्ष्मणतीर्थकथनं । त्वरितया देव्या सह ब्रह्मणः संवादकथनं । वासवादिभिः
 सध्वैः देवैः गङ्गादिभिश्च सर्वाभिः देवीभिः सार्द्धं ब्रह्मणः तत्र अवस्थानकथनं ।
 ब्रह्मणा आज्ञापितेन विश्वकर्मेणा तत्र विचित्रपुरीनिर्माणाकथनं ।

१०-१४ अध्याये,—त्वरिताश्रमे तीर्थभूतानां सर्वासां नदीनामागमनवृत्तान्त-
 कथनं । कलौलतीर्थमाहात्म्यकथनं । अटततीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र तत्र

स्नाने सर्वरोगशान्तिकथनं । धारातीर्थस्य उत्पत्तिकथनं । तन्माहात्म्यकथनञ्च ।
 धारायाः त्रिवेणीत्वकथनं । ब्रह्मकुण्डमाहात्म्यकथनं । विष्णुतीर्थमाहात्म्यकथनं ।
 गौतमस्य विष्णुप्रीत्यर्थं धारातीर्थे तपसरणष्टतान्तकीर्तनं । गौतमकृतविष्णुस्रोत्र-
 कथनं । तत्क्षपया गौतमस्य इन्द्रद्युम्नरूपेण जन्मग्रहणकथनं । औदुम्बरतीर्थ-
 माहात्म्यकीर्तनं । नागतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । रावणानुजन ऐरावणेन पातालात्-
 निर्वासितेन नागराजेन त्वरिताश्रमगमनपूर्वकं तपस्यानुष्ठानादिवर्णनं । मातङ्गी-
 तीर्थमाहात्म्यकथनं ।

१५ अध्याये, —राक्षसाधिपतेः मतङ्गस्य उपाख्यानकीर्तनं । तन्पीडितानां देवानां
 कात्यायनीस्रोत्रकीर्तनं । सिद्धवाहिन्या तथा सह मतङ्गस्य समरसंरम्भवर्णनं । तत्र
 तत्सैनिकयोः निशुम्भहयग्रीवयोः विनाशादिकथनं । मातङ्गा आविर्भावादि-
 कथनं । मातङ्गा शरविद्धस्य मतङ्गस्य भुजङ्गादिरूपग्रहणविवरणकथनं । ऋसिंह-
 तीर्थेमाहात्म्यकीर्तनं । मौकुलतीर्थमाहात्म्यकथनं । त्वरितायाः पूजाविधानकी-
 र्तनं । सा तु आश्विनशुक्लप्रतिपद् आरभ्य नवमीपर्यन्तं यावत्—इति कथनं ।
 तत्र पञ्चपल्लव-पञ्चासत-पञ्चगव्यादीनां लक्षणपरिभाषादिकथनं । अन्यान्यसमयेऽपि
 तस्याः पूजाकथनं । दत्तात्रेयपूजाविधिकथनं । देवीदर्शनार्थं यात्राविधानकथनं ।
 फलश्रुतिकीर्तनञ्च ।

No. 1750. स्कन्दपुराणीयशम्भलग्राममाहात्म्यम् ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{2}$ inches. Folia, 74. Lines, 8
 on a page. Extent, 1,812 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place
 of deposit, Nasīpura, Zillāh Murshidābād, Rājā Rāmchānd Sīñha. Appearance,
 fresh. Verse. Incorrect.

Sambhalagrāma Māhātmya.—A part of the Bhūmi Khaṇḍa of the
 Skanda Purāṇa. It is devoted to the religious merits of the various
 sacred places and pools in the Province of Sāmbhala-grāma—modern
 Sambhalpur. As usual, each sacred place has a story attached to it, to
 illustrate its virtues and sin-removing powers. The work extends to
 24 chapters. It is a local legend, not named in the account of the
 Purāṇas given in the Nārada Purāṇa.

Beginning. ॐ नमः परमात्मने । नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

+ + + + काले पश्यन्ति पादपाः ।

वर्षन्ति तोयदाः काले तस्मात् कालं न लङ्घयेत् ॥
 गायत्रीमन्त्रतो + + दत्तं येनाञ्जलित्रयं ।
 काले सवित्रे किन्न स्यात् तेन दत्तं जगत्त्रयं ॥
 किं किं न सविता स्तूते काले सम्यगुपासितः ।
 आयुरारोग्यमैश्वर्यं वस्तूनि सपत्नूनि च ॥
 पुत्रभिन्नकलत्राणि क्षेत्राणि + + धानि च ।
 भोगास्य विविधास्यापि स्वर्गं वाप्यपवर्गकं ॥
 दुर्लभा सर्वमन्त्रेषु गायत्री प्रणवान्विता ।
 न गायत्र्याधिकं किञ्चित् त्रयीषु परिविद्यते ॥
 न गायत्रीसमो मन्त्रो न शम्भलसमं पुरं ।
 न कृष्णशृङ्गो देवः सत्यं सत्यं पुनः पुनः ॥ इत्यादि ।

End.

अधीत्येमां कथां दिव्यां न तन्निमघियाम्यह ।
 तव वागमृतं भूयो मनो मे पातुमिच्छति ।
 इदानीं ब्रूहि मे स्वामिन् शालग्रामकथामृतं ॥
 स्कन्द उवाच । नन्दियामस्य माहात्म्यं हरेश्चैव द्विजोत्तम ।
 कथितञ्च महापुण्यं शालग्रामे निशामय ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे भूखण्डे शम्भलग्राममाहात्म्यं समाप्तं । इति शं ।

विषयः । १-२ अध्याये,—स्कन्देन सह ऋषीणां संवादेन शम्भलग्राममाहात्म्यकथनं । गायत्रीमाहात्म्यकीर्तनं । शम्भलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । चन्द्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । भुवनेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । शम्भलेश्वरस्वरूपवर्णनं । निपादाधिपतेः धूम्राक्षस्य आतिथ्यादिवर्णनं । काम्पिल्यनगरवास्यस्य सोमयाजिनो देवशर्मण उपाख्यानकीर्तनं । तत्पुत्रस्य द्यूतकारस्य वृत्तान्तकीर्तनं ।

४, ५ अध्याये,—यथातिष्ठतराजस्वरयज्ञविवरणकथनं । तेन सह नारदस्य संवादादिकथनं । नारदेन अर्ककुण्डेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । अत्र ब्रह्मदेशस्वस्य जातकुष्ठरोगस्य शालूकाभिधानस्य वैश्वस्य विवरणकथनं । हंसतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र काकैः सार्द्धं क्रौञ्चनां विवादवृत्तान्तकीर्तनं । कृष्णतीर्थमाहात्म्यकथनं । श्वेतद्वीपमाहात्म्यकथनं । शङ्खमाधवतीर्थमाहात्म्यकथनं । लोलार्कतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र सुरयाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यानकथनं । ब्रह्मेश्वरमाहात्म्यकथनं । दशश्वमेधवर्णनञ्च ।

६-९ अध्याये,—पिशाचमोचनतीर्थवर्णनं । तत्र पिशाचेन सह कस्यचिद् ब्राह्मणस्य संवादकथनादिकं । चतुर्मुखतीर्थकथनं । हरिमन्दिरतीर्थमाहात्म्यकथनं ।

विषयः । विजयतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । एकान्तीतीर्थवर्णनादिकं । अन्नोत्सवस्य विवरण-
कथनं । अत्र कौशिकीतीर्थनिवासस्य यज्ञदत्तस्य उपाख्यानकथनं । तस्य निर्व्वि-
दादिवर्णनं । तीर्थसागरमाहात्म्यादिकथनं । अग्निपञ्चकतीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनं
यमघण्टकतीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनं ।

१०-१२ अध्याये,—महोदकीतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । मणिकर्णिकायाः महोद-
कीनामप्राप्तिकारणकथनं । तत्र सोमवशप्रभवस्य पुरजेटनामकस्य राजर्षेर्विवरण-
कथनं । शिवेन तस्य पूर्व्वजन्मदत्तान्तकीर्तनञ्च । ऋणमोचनतीर्थमाहात्म्यादि-
कथनं । पापमोचनतीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनं । कलोदकीतीर्थमाहात्म्यादिकथनं ।
सोमतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । विस्तरतः प्रयागतीर्थवर्णनं । मृत्युतीर्थमाहात्म्यादि-
कथनं । एवं ब्रह्मावर्त्त-नर्मदा-धर्मकूपतीर्थानां माहात्म्यकथनं । पञ्चहृदयतीर्थस्य
माहात्म्यकथनप्रसङ्गेन विष्णुना सह पितृलोकानां संवादादिकथनं । भविष्य-
गङ्गाया विवरणकथनं । तत्र विष्णुना सार्द्धं तापस्य संलापादिवर्णनञ्च ।

१४-१७ अध्याये,—गोमतीतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन तस्या उद्भवत्त्वादित्तान्तकी-
र्तनं । अत्र विश्वपालाभिधानस्य वणिज उपाख्यानकीर्तनं । गोदावरीतीर्थमाहात्म्य-
कथनं । भारतीतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । रेवाकुण्डमाहात्म्यादिकथनं । अत्र चटक-
मिथुनस्य विवरणकीर्तनञ्च । तीर्थगोपालमाहात्म्यादिकथनं । अत्र अत्रिवंश-
सम्भूतस्य दत्ताभिधेयस्य विप्रस्य उपाख्यानकथनं । आनन्दसरस्वतीतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं ।
अत्र दशार्णविषयस्य लवणविक्रयिणो वादिकाभिधानस्य ब्राह्मणस्य उपाख्यान-
कथनं । तस्य पुनर्जन्मनि क्षत्रियवंशे जन्मादिविवरणकीर्तनञ्च । भद्रकाश्रममाहा-
त्म्यादिवर्णनं ।

१८-२१ अध्याये,—अत्रिकाश्रममाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन अत्रस्तपस्यादिवर्णनं । देव-
तीर्थमाहात्म्यकथनं । शिष्णुतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । गङ्गातीर्थमाहात्म्यकथनमुखेन
अमलगन्धिनीनामिकाया विद्याधर्या उपाख्यानकथनं । शरद्वीपतीर्थमाहात्म्य-
कथनं । तत्र गोधाया उपाख्यानकथनञ्च । मोक्षतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । चक्रहृद-
तीर्थमाहात्म्यकीर्तनप्रसङ्गेन रैभ्यस्य उपाख्यानकथनं ।

२२-२४ अध्याये,—रत्नयुग्मतीर्थमाहात्म्यकथनं । अत्र द्विमणिनामकस्य ऋषते-
रुपाख्यानकथनञ्च । गुप्ततीर्थमाहात्म्यकथनादिकं । अत्र हरिश्चर्मसञ्जकस्य राज्ञ
उपाख्यानकथनञ्च । गयातीर्थमाहात्म्यादिकथनं । यज्ञकूपतीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनं ।
सप्तसागरकूपतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । विष्णुभक्तिमाहात्म्यकथनं । कलिधर्मकथनं ।
तत्र नराणां प्रवृत्तिवर्णनादिकं । शम्भलग्रामे विष्णुशरोऽभिधानस्य विप्रस्य पुत्रत्वेन
कल्कावतारविवरणकथनञ्च । कलौ विशेषेण शम्भलग्राममाहात्म्यकीर्तनं ।

No. 1751. स्कन्दपुराणीयगणेशमाहात्म्यखण्डः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 7 inches. Folia, 45. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,764 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SM., 1834. Place of deposit, Nasīpura, Zillāh Murshidābād, Rājā Rāmāchānd Siūha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Gaṇeś'a Māhātmya.—The life of Gaṇeś'a, his birth, loss of human head, wars, sanctity and virtues, as also the ritual of worshipping him. The work extends to 22 chapters and professes to be a part of the Gaṇeś'a Khaṇḍa of the Skanda Purāṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । स्कन्द उवाच । शिवशम्भो महादेव सर्वज्ञ सुखदायक ।

आख्यानानि सुपुण्यानि द्युतानि तन्मुखाभ्युजात् ॥

विचित्राणि पवित्राणि सर्वाघशमनानि च ।

शक्त-शङ्कर-सौराणि बहूनि वैष्णवाणि च ॥

येषां श्रवणमात्रेण पलायन्ते महापदः ।

पुरुषार्थाः प्रसिद्धान्ति महादेव जगत्यते ॥

तथापि ढग्निं नो यामि पायं पायं सुधामिव ।

अतस्त्वं कृपया ब्रूहि गणेशचरितं मम ॥

अवतारान् सेतिहासान् सर्वकामप्रपूरकान् ।

शरण्यानस्य लोकस्य वक्तुमर्हसि शङ्कर ॥

शिव उवाच । सम्यक् पृष्टं त्वया स्कन्द सर्वसन्तोषकारकं ।

गणेशचरितं वक्ष्ये सेतिहासं तवानघ ॥ इत्यादि ।

End. व्यास उवाच । शिवेन कथितो विप्राः स्कन्दाय पृच्छन्तेऽखिलः ।

विनायकस्य महिमा स भवद्भोग्ना निवेदितः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे गणेशमाहात्म्यखण्डे शिवस्कन्दसंवादे गणेशावतारवर्णनो नाम द्वाविंशतितमोऽध्यायः । संवत् १८२४ । कार्तिकमास ।

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—शिवस्कन्दयोः संवादप्रसङ्गेन गणेशस्य निर्विशेषत्वकथनं । गणेशात् हरिहरब्रह्मादीनामुत्पत्तिकथनं । प्रजासृष्ट्यर्थं गणेशेन आज्ञप्तस्य प्रजापतेः तत्र अकृतकार्यस्य वक्रतुण्डमन्त्रजपादिदृष्टान्तकथनं । वक्रतुण्डनामनिर्व्यचनं । वक्रतुण्डावतारकथनञ्च ।

२, ३ अध्याये,—द्राविडदेशेषु अभिजिज्ञासकः कश्चित् ढपतिरासीत्, स च अनपत्यतया नितरां निर्धेदसापन्नः पत्न्या सह वनं प्रविवेश । तत्र सञ्जातकर्षणेन

विषयः । केनचित् मुनिना समुपदिष्टोऽसौ तपस्वार्थं सरस्वत्यास्तीरं प्रययौ । अथ सफल-
मनोरथोऽयं खराच्यं पुनरागम्य खपुत्रं यौवराज्ये अभिपिक्तवानिति वृत्तान्तकथनं ।
तत्र सरस्वत्याः नदीभावप्राप्तिकथनं ।

४, ५, ६, ७ अध्याये,—अभित्युवस्य गणस्य दिग्विजयोद्यतस्य देवानीकपरा-
जयवृत्तान्तवर्णनं । अथैकदा ऋगयार्थं महारण्यमुपागतोऽसौ बुभुक्षया पीडितैः
सैनिकैः सार्द्धं कपिलस्य मुनेराश्रमं प्राप । स च चिन्तामणिमणिप्रभावेण सबलस्य
तस्य यथेचितमातिथ्यं कृतवान् । गणकृतचिन्तामणिहरणविवरणकथनं । कपिल-
तपस्यया सन्तोषमापन्नस्य विनायकस्य गणवधार्थमाविर्भावकथनं । गणस्य दुःखप्र-
दर्शनविवरणं । गणवधवृत्तान्तकथनं । गणेशस्य चिन्तामणिनामप्राप्तिकथनञ्च ।

८, ९, १० अध्याये,—वासवादीनां कपिलाश्रमे भोजनविवरणकथनं । तत्र सुप्रस-
न्नेन पुरन्दरेण कपिलाय चिन्तामणिदानवृत्तान्तकीर्तनञ्च । एकदा ज्यममानस्य
ब्रह्मणो मुखात् कस्यचित् रक्तवर्णपुरुषस्य उद्भवादि कथनं । तस्य सिम्भूरनामप्राप्ति-
कथनं । 'त्वत्कृतवेद्येन सर्वं भस्मीभविष्यतीति' ब्रह्मणा तस्मै वरदानकथनं ।
तेन कृतानुगमनस्य भयाकुलस्य ब्रह्मणो वैकुण्ठसमीपे पलायनादि कथनं । विष्णो-
रुपदेशेन सिम्भूरस्य विनायकेन सह युद्धार्थं कैलासगमनादिवृत्तान्तकथनं । तद्ग-
याकुलानां देवानां विनायकस्रोत्रकीर्तनं । पार्वतीपुत्रत्वेन अवतरिष्यामीति तान्
प्रति विनायकस्य आश्वासवाक्यकथनादिकं । अर्द्धनारीश्वररूपेण नन्दनकानने
शिवाशिवयोः विहारकथनं । गजासुरस्य जन्मवृत्तान्तकथनं । तच्चर्म्मपरिधानेन-
शिवस्य कृत्तिवासोऽभिधानप्राप्तिकथनञ्च । तन्मस्तकस्य पूज्यत्वकथनञ्च ।

११, १२ अध्याये,—एकदा गर्भिण्याः पार्वत्या वायुरूपेण उदरमधं प्रविष्टेन
सिम्भूरेण नक्षैः गर्भस्थस्य शिशोः शिरश्छिन्ना नर्मदायां निक्षिप्तमपि पार्वत्यादीनां
तदृत्तान्ताज्ञानकथनं । तत्र पार्वतीकुमारद्विदृच्छया समवेतानामुपेन्द्रादीनां मस्तक-
क्षीनं बालकं पश्यतां प्रार्थनया विनायकेन शिवगृहस्थितं गजासुरमस्तकमेव
शिरस्तेन स्वीकृतमिति कथनादिकं । गजाननकृतसिम्भूरवधवृत्तान्तवर्णनं ।

१३, १४ अध्याये,—सौभरिनामकस्य मुनेः शापात् क्रौञ्चसञ्चकस्य गन्धर्वस्य मूषि-
कत्वप्राप्तिकथनं । ततः तत्कृतकारुण्येन सकरुणहृदयेन सौभरिणा 'गणेशवाचनो
भविष्यतीति' तस्मै वरदानवृत्तान्तकथनं । इन्द्रस्याज्ञया विघ्नरूपेण कालपुरुषेण
अभिरूपस्य राज्ञः यज्ञध्वंसवृत्तान्तकथनं । तत्र विघ्नराजावतारकथाकीर्तनं । तेन
सह विघ्नस्य समरसंरक्षवर्णनञ्च ।

१५, १६, १७, १८ शङ्खासुरकृतवेदादिहरणविवरणकथनं । ब्राह्मणरूपधारिणा
विनायकेन सर्वाणि शास्त्राणि गृहीत्वा वज्रालेति समाख्यामधिगतेन मुनिभ्यः

विषयः । वेदादिशास्त्रदानट्टत्तान्तकथनं । मयूरेशरूपेण विनायकेन शङ्खासुरसोदरस्य कम-
लासुरस्य बधट्टत्तान्तकथनं । मयूरेश्वरमाहात्म्यकथनञ्च ।
१९, २०, २१, २२ अध्याये,—विन्ध्यदेशाधिपस्य धूमभिधानस्य भूपालस्य भृगुणा
सह संवादेन राज्ञः पूर्वजन्मट्टत्तान्तवर्णनं । विन्ध्यदेशवास्यस्य साधवाख्यस्य
ब्राह्मणस्य पत्न्या अनपत्यतया निर्व्वेदमापन्नायाः तपस्यया सन्तोषितात् भगवतो
वरप्राप्तित्तान्तकथनं । साधवपुत्रत्वां हनिष्यतीति आकाशवाणीं निश्च्य भूमस्य
सूर्क्षादिविवरणकथनं । तत्र नीतिज्ञानां वादानुवादविवरणकथनं । साधव-
पुत्ररूपेण विनायकेन धूमबधट्टत्तान्तकथनं । तस्य धूमकेतुनामप्राप्तिकथनं । गणेश-
नामनिर्व्वचनम् । त्रिपुरासुरस्य परत्रयनिर्माणादिट्टत्तान्तकथनं । पिनाकपाणिहृत
त्रिपुरबधविवरणकथनं । विशेषेण विनायकमाहात्म्यकथनञ्च । इति शम् ।

No. 1752. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे रेणुकामाहात्म्यविभागः ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 113. Lines, 9 on a page. Extent, 2,542 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilláh Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Renuká Mháatmya.—The history of Renuká, daughter of Renuka, king of Kányakubja. Síva was charmed by her beauty and wanted to marry her. The work extends to 64 chapters, and comprises a great number of anecdotes regarding various places in Central India, and of Ráma's peregrinations during his exile. It is said to be a part of the Sahyáдри Khaṇḍa of the Skanda Purána.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । नारायणं नमस्कृत्य नरश्चैव नरोत्तमं ।

देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमदीरयेत् ॥

ऋषय ऊचुः । यत् त्वया कथितं स्कन्द भुक्तिमुक्तिफलप्रदं ।

विरजं मेखलं तीर्थं तदस्माभिः श्रुतं प्रभो ॥

माढतीर्थमिति ख्यातं विस्तराद् ब्रूहि पद्मुख ।

का चैकवोरा सा देवी जमदग्निश्च को विभो ॥

यस्या गर्भे समुद्भूतः स रामः क्षत्रियान्तकः ।

जमदग्निः कथम्भूतः को धेनुं तस्य वाचरत् ॥

कार्त्तवीर्यः स रामेण कथयस्व कथं हतः ।
 स्कन्द उवाच । देवानां दानवानाञ्च युद्धमासीत् सुदारुणं ।
 तदैतानजयन् दैत्या मायया बलिनः सुरान् ॥
 ततः वक्रादयेः देवा निर्जितास्मैर्महासुरैः ।
 निराकृतास्ते त्रिदशा गोविन्दं शरणं ध्रुवः ॥ इत्यादि ।

End.

श्रुत्वा माहात्म्यमतुलं पुरुषो भक्तिसंयुतः ।
 ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् दद्याद्दानान्यनेकशः ॥
 सर्वान् कामानवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ।
 इति सर्व्वं मुनीन्द्राय वरिष्ठाय तु भङ्करः ॥
 उक्तवान् मुनयः श्रेष्ठाः तत् सर्व्वं कथितं मया ।
 अविद्यारहितो भूत्वा ततः सिद्धिं गमिष्यति ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सञ्ज्ञाद्विखण्डे रेणुकामाहात्म्ये भङ्करवसिष्ठसंवादे फलश्रुति-
 नाम चतुःषष्टितमोऽध्यायः । (इति प्रथमो भागः) ।

विषयः । १-५ अध्याये,—स्कन्देन सह ऋषीणां संवादकथनं । असुरनिर्जितानां निर्जराणां
 क्षीरोदसागरगमनपूर्व्वकं विष्णुस्तोत्रकथनं । उपेन्द्रं पुत्रत्वेन अघिगन्तुं अदिते-
 स्तपस्यादिवर्णनं । तस्या एकवीरेति सञ्ज्ञाप्राप्तिकथनं । पार्व्वतीपतिं पतित्वेन
 प्रार्थयमानायै तस्यै तेन वरदानवृत्तान्तकथनं । कन्यास्त्रामार्थं कान्यकुब्जदेशनाथस्य
 रेणुकस्य शिवसन्तोषणविवरणकथनं । तस्य यज्ञानुष्ठानसमये कुण्डादेकवीराया
 आविर्भावादिकथनं । तस्या रेणुकानामकथनं । वरुणाद् भृगोरत्यक्तिकथनं । वक्रिं
 प्रति सर्व्वभक्षो भवेति तस्य श्रापदानवृत्तान्तकथनं । भृगुवंशकथनञ्च ।

६-१२ अध्याये,—सुहोचराजकुमारस्य जक्रोः यज्ञस्थलीश्रावनेन कुपितस्य गङ्गा-
 शोषणवृत्तान्तकथनं । युवनाश्वशपेन मानुषरूपायाः कावेर्याः जक्रुपत्नीत्वकथनं ।
 तपुत्रस्य जनकस्य कुशाभिधानपुत्रोत्पत्तिकथनं । तपसा “प्रीतस्य इन्द्रस्य कुश-
 पुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं” । तस्य गाधिनामकरणं । तत्कन्यया सत्यवत्या सह
 ऋचीकस्य विवाहकथनं । जमदग्नेः उत्पत्तिकथनं । रेणुकया सह तस्य विवाह-
 कथनं । तत्र स्वयम्बरसभायां समरसंरम्भवर्णनञ्च ।

१३-२० अध्याये,—रेणुकायै इन्द्रदत्तकामधेनुचिन्तामणिविवरणकथनं । तस्याः
 पञ्चपुत्रजननकथनं । रेणुकागर्भे हरेः जन्मग्रहणकथनं । रामस्य तपस्यार्थ-कैलास-
 पर्व्वतगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं । तस्य महादेवात् धनुर्व्विद्याप्राप्तिः, गणेशात् परशुलाभ-
 विवरणकथनञ्च । परशुरामस्य पुरतः पुरारिणा जमदग्निरेणुकयोः पूर्व्ववृत्तान्त-
 कथनं । नारीशतपरिहृतस्य कुबेरस्य गङ्गायां कञ्चविहारवर्णनं ।

विषयः । २१-२७ अध्याये,—रेणुकावधायं आज्ञापितानपि तत्र असम्भतान् पुत्रानुद्दिश्य क्रुद्धस्य जमदग्नेः शापदानादिदृष्टान्तकथनं । परशुरामकृतरेणुकावधदृष्टान्तकथनं । तत्र परशुरामप्रार्थनया जातकरणस्य जमदग्नेः प्रसन्नतया सुपुत्रायाः रेणुकायाः पुनर्ज्जीवनदृष्टान्तकीर्तनञ्च । क्रोधेन सह जमदग्नेः संवादकथनं । रिरंसया कृतवीर्यसमीपरुपागतया राकावत्या सह तस्य संवादकथनं । तत्र हरेः पूर्ववैरं संसृत्य मधुनामकस्य असुरस्य कृतवीर्यपुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं । करचीनस्य तस्य दत्तात्रेयप्रसादेन सहस्रकरत्वप्राप्तिकथनं । तस्य करचीनतया जन्मग्रहणकरणकथनं । एकदा दिग्विजयोद्यतस्य दशमुखस्य नर्म्मादायां स्त्रीभिः सार्द्धं जलक्रीडायात्प्राप्तोक्तन कार्त्तवीर्यार्ज्जुनेन सह संवादकथनं । तयोः युद्धवर्णनं । ब्रह्मादीनां प्रार्थनया कार्त्तवीर्यार्ज्जुनगृहे दक्षस्य रावणस्य मुक्तिकथनञ्च ।

२८-३५ अध्याये,—नारदोपदेशेन सपरिवारस्य कार्त्तवीर्यार्ज्जुनस्य रेणुकादर्शनायं जमदग्नाश्रमगमनविवरणकथनं । जमदग्निना कामधेनुप्रसादेन सबलस्य राज्ञः आतिथ्यकरणदृष्टान्तकीर्तनं । कामधेनुग्रहणार्थं सामदानादिप्रयोगेणापि अकृतकार्यस्य अर्ज्जुनस्य बलात्कारेण तां नेतुमिच्छतः कलत्रापत्यसैन्यादीनां कामधेनुवृष्टपुरुषसमूहेन समूलं विनाशदृष्टान्तकथनं । धेनुहरणविवरणकथनं । अर्ज्जुनकृतजमदग्निबधदृष्टान्तकथनञ्च ।

३६-४० अध्याये,—पितरं निहतं दृष्ट्वा परशुरामस्य प्रतिज्ञादिवर्णनं । ततश्च तच्छरीरं तुलायामारोप्य सञ्चारिप्रदेशसुपागतस्य रामस्य दैववाणीभाकर्णं तत्र पितुरौर्ध्वदेहिनादिकार्यानुष्ठानविवरणकथनं । रेणुकायाः सहस्रगमनदृष्टान्तकीर्तनं । कार्त्तवीर्यार्ज्जुनदधाय कृतप्रयाणस्य रामस्य पथि नारदेन सह संवादकथनं । रामकृतपिशुचगणबधदृष्टान्तकीर्तनं । एकदा मार्कण्डेयाश्रमसुपागतो न रामेण धाम्यमाणः कश्चित् राक्षसः अर्ज्जुनराजधान्यां निपपात । तच्च दृष्ट्वा विदितकारणस्य अर्ज्जुनस्य चेष्टादिकथनं । तस्य दुःखसमदर्शनदृष्टान्तकथनञ्च ।

४१-५० अध्याये,—नारदस्य परशुरामचरुरूपेण साह्वियन्तीपुरीप्रवेशदृष्टान्तकथनं । रामस्य व्याशब्दश्रवणेन यमसचिदस्य अर्ज्जुनस्य वितर्कादिवर्णनं । रामार्ज्जुनयोः विचित्रयुद्धवर्णनं । बह्वना उपायेनापि तं हन्तुं असमर्थेन रामेण वायोरुपदेशात् लम्बोदररूपधारिणा तद्विनाशदृष्टान्तकथनं । परशुरामभयार्दितानां नृपतीनां परिव्राजकादिरूपेण पर्यटनदृष्टान्तकथनं । एकविंशतिवारं परशुरामेण चत्रियविनाशनदृष्टान्तकथनं । तेन च प्रथिवीं निःक्षत्रियां विधाय स्वमन्तपञ्चकाभिधानतीर्थनिर्माणविवरणकथनं । तत्कृतत्रैलोक्यविजयदृष्टान्तकीर्तनं । वासुकिकृतरामसपर्यावर्णनं । गणेशरामयोः संवादकथनं । रामकृतराक्षसबधदृष्टान्तकीर्तनञ्च ।

५१-५५ अध्याये,—तत्र प्रत्यक्षतां गतायाः रेणुकायाः समादेशात् रामेण अख-
जालप्रचालनार्थं भागीरथीगमनविवरणकथनं । रामतीर्थस्य उत्पत्तिकथनं । तत्र
दत्तात्रेयाश्रमे शङ्खतीर्थचक्रतीर्थादीनामत्यक्तिकथनं । रामकृतयज्ञानुष्ठानसमृद्धि-
वर्णनं । तेन च दक्षिणालेन कश्यपाय प्रथिवीदानविवरणकथनं । रामकृत-
रेणुकाभिषेकवृत्तान्तकीर्तनं । तत्र ब्रह्मादिद्वैतरेणुकासोत्रकथनं । ब्रह्मणः पुरतः
हरिणा गायत्रीरूपायाः रेणुकायाः सर्व्ववेदमयत्वकथनं । ब्रह्मणो वेदोपदेशप्राप्ति-
विवरणकथनञ्च ।

५६-५८ अध्याये,—आजीर्णस्य “शूनः पुच्छः शूनः श्लेफः शूनो ज्ञानूल्बन्ध” इति
त्रयः पुत्रा आसन् । तत्र दुर्भिलनिपीडितेन आजीर्णनेन हरिस्यन्दस्य राज्ञः समीपे
शूनःश्लेफं विक्रीय तज्जनितपापेन अधोगच्छता शमीकाभिधानस्य ऋषेरूपदेशात्
रेणुकातीर्थगमनवृत्तान्तकीर्तनं । देवशर्मनामकस्य मुनेः शपेन हतश्रीकस्य इन्द्र-
दुम्बस्य रेणुकातीर्थगमनविवरणकथनं । रेणुकासमादिष्टेन ब्रह्मणा क्षीरसागरात्
आमलकीतरुसहितस्य विष्णोरानयनवृत्तान्तकथनं । विश्वेषेण रेणुकामाहात्म्यकी-
र्तनं । तत्र सण्डित्ताभिधानस्य ब्राह्मणस्य उपाख्यानं ।

५९-६३ अध्याये,—रामदीर्घिकाविवरणकथनं । भास्करतीर्थमाहात्म्यकथनं । भा-
स्करस्य उषायां भानुमतीनाम कन्या बभूवुः । तां कामयमानस्य तस्य कुष्ठरोग-
प्राप्तिविवरणद्विकथनं । पद्मतीर्थस्यापनवृत्तान्तकीर्तनं । विश्वाना हयग्रीवरूपेण
कालजिह्वाभिधेयासुरनाशनवृत्तान्तकथनं । जम्बूकरूपस्य कर्णधारस्य वृपतेरुपा-
ख्यानकीर्तनं । शङ्करतीर्थवर्णनं । कोटितीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन मृचुकुन्दस्य
वृपतेरुपाख्यानकीर्तनं । फलश्रुतिकीर्तनञ्च । इति रेणुकामाहात्म्यविमर्गः ॥

No. 1753. स्कन्दपुराणीयावन्तीखण्डः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 7½ inches. Folia, 143. Lines,
12 on a page. Extent, 5,345 śloka. Character, Nágara. Date, Sm. 1835.
Place of deposit, Nasípura, Zillah Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha.
Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Acanti Khaṇḍa.—The fifth of the seven parts into which the
Skanda Purána is divided. It belongs to the class of works which are
known under the generic name of Mahátmya. Its character may be
best described by comparing it with a modern tourist's guide; though
the authorship of the work is attributed to a divine personage. It

opens with a request from Umá, who desires her lord to describe, for her information, all those sacred pools and rivers on the earth where funeral cakes should be offered to the manes, and in reply to this comprehensive question S'iva gives her an account of all the sacred places, temples, pools and lingams in the city of Avanti, modern Ujjain, and its neighbourhood, and recites a number of stories to account for the sanctity of those places. The names of the places, and abstracts of the stories relating to them, are given below in Sanskrit.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । उमा उवाच । प्रथियां यानि तीर्थानि पुण्याश्च सरितस्तथा ।

कथ्यन्तां तानि यत्नेन श्राद्धं येषु प्रदीयते ॥

ईश्वर उवाच । अस्ति लोकेषु विख्याता गङ्गा त्रिपथगा नदी ।

सेविता देवगन्धर्वैर्मुनिभिश्च निषेविता ॥

तपनस्य सुता देवि यमुना लोकपावनी ।

पितृणां वल्लभा देवि महापातकनाशनी ॥

चन्द्रभागा वितस्ता च नर्मदासरसङ्कटं ।

क्रूरक्षेत्रं गया देवि प्रभासं नैमिषं तथा ॥

केदारं पुष्करक्षेत्रं तथा कायावरोहणं ।

तथा पुण्यतमं देवि महाकालवनं शुभं ॥

यत्रास्ते श्रीमहाकालः पापेभ्यनङ्गताशनः ।

क्षेत्रं योजनपर्यन्तं ब्रह्महत्याविनाशनं ॥ इत्यादि ।

End.

इत्येते चतुरशीतिसङ्ख्याता ईश्वरास्त्रव ।

कथिता ये तया ++ महाकालवने ++ ॥

एतेषां देवि यो यात्रां प्रतिलोमानुलोमतः ।

कारिष्यति नरो भक्त्या स यास्यति परं पदं ॥

यद्येषां लिङ्गभेकन्तु पश्येद्भक्त्याथ वा पुनः ।

सकुलं तारयेदेव पैटकं माटकं शतं ॥

एष ते कथितो देवि प्रभावपापनाशनः ।

चतुरशीतिलिङ्गानां किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे अवनतीखण्डे चतुरशीतिलिङ्गमाहात्म्यम् । शिवमस्तु ।

संवत् १८२५ ।

विषयः । ईश्वरीश्वरयोः संवादेन श्राद्धदानयोग्यपुण्यनदीवनान्दिरूपणप्रसङ्गात् अशीति-सङ्ख्याकलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र अवनतीदेशे महाकालवनवर्णनं । अगस्त्येश्वर-

विषयः । माहात्म्यादिवर्णनं । अत्र असुरविप्रकृतानां देवानां मुखमालिन्यं निर्वर्णं सन्तप्र-
हृदयेन अगस्त्येन स्वतेजसा दानवकुलं भस्मसात्कृत्वा 'किमिदमनुष्ठितं हिंसारूपं
महत्यापमिति' खेदमधिगच्छता अगस्त्येश्वराभिधानलिङ्गप्रतिष्ठात्तान्तकथनं ।
गुह्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । अत्र मकराभिधानस्य महर्षेष्टान्तकीर्तनं । टण्डेश्वर-
लिङ्गमाहात्म्यं । अत्र गणनायकस्य टण्डस्य त्तान्तकथनं । डमरकेश्वरलिङ्ग-
माहात्म्यं । हरपुत्रेण सुरपुरात्रिज्वांसितानां वासवादीनां खेदराशितः समुद्रतायाः
देव्याः समरसंभ्रं हरपुत्रादशिवमाशङ्कमानायाः महाकालवने पलायनादिदृत्तान्त-
कथनं । अनादिकल्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं । तत्र अक्षमेव व्यायानिति विवदमानयोः
पद्मनाभपद्मजन्मनोरुद्धाधोलोकप्रयाणादिकथनं । खर्गद्वारेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं ।
तत्र वक्त्रिमुखनिहितस्य शैवरेतसः सुवर्णस्य उद्भवादिदिकथनं । तन्नाभाय अन्योन्यं
प्रहरतां सुरासुरादीनां निघनादिकथनञ्च । विष्टपेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं । अत्र देव-
र्षिणा सह देवेन्द्रस्य महाकालवनगमनादिदृत्तान्तकथनं । कपालेश्वरमाहात्म्यकथनं ।
तत्र कापालिकवेशेन महाकालवने प्रविशन्तं कपालिनं तत्त्वतोऽजानतां विप्राणां
लोष्टादिप्रक्षेपविवरणकीर्तनं । खर्गद्वारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र गणमुखात्
विष्णुना सुदर्शनेन ताडितस्य वीरभद्रस्य निघनदृत्तान्तमुपश्रुत्य शूलमादाय
शूलनिने दचयज्ञप्रवेशे उपेन्द्रादीनामन्तर्दानकथनं । महेश्वरतस्वर्गद्वारनिरोध-
दृत्तान्तकीर्तनञ्च । कर्कशेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र मातुः शापेन भीतानां
शेषादीनां तपस्यादिवर्णनं । कर्कशकस्य महाकालवनप्रवेशादिविवरणञ्च । सि-
द्धेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं । महाकालवनं प्रविश्य सिद्धानां तपश्चरणादिदृत्तान्तवर्णनं ।
लोकपालेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । दानवकुलाकुलितानां लोकपालानां नाराय-
णोपदेशेन महाकालवनगमनादिदृत्तान्तकीर्तनं । कामेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं ।
अत्र ब्रह्मशरीरात् कामस्य उत्पत्तिकथनं । कामं प्रति ब्रह्मणः शापदानविवरणादि-
कीर्तनञ्च । कुटुम्बेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं । तत्र नीलकण्ठरूपधारिणा भगवता नीलकण्ठेन
समुद्रोत्थानं कालकूटं समीप शिप्रप्रवाहेण महाकालवने तत्प्रक्षिप्रमित्यादि-
दृत्तान्तकथनं । इन्द्रयुग्मेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र इन्द्रयुग्मस्य स्वपतेः हिमा-
लयपार्श्वे तपस्यादिकथनञ्च । ईशानेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं । तत्र कुकुण्डाभिधानेन
दानवेन ताडितानां देवानां नारदोपदेशेन महाकालवनप्रवेशादिकथनञ्च ।
अप्सुरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्रैकदा सुरसदसि नृत्यन्त्याः रम्भायाः तौर्यत्रिकेषु
प्रमादसाकलय्य जातकोपस्य वासवस्य महान् मन्युरासीत्, समनन्तरञ्च अभि-
शप्तायास्तस्या नारदोपदेशेन महाकालवनगमनादिविवरणकीर्तनञ्च । कलकले-
श्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र गिरिजया सार्द्धं गिरिशस्य कलहदृत्तान्तकथनञ्च ।

विषयः । चण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । नारदेन सह देवानां महाकालमुद्दिश्य गच्छतां पथि नागचण्डेत्यभिधानेन गणनायकेन समं संवादकथनञ्च । प्रतीहारेश्वरलिङ्गमाहात्म्य-
 कथनं । तत्र द्वारपालं नन्दिनं वञ्चयित्वा रममाणयोः शिवाशिवयोः सान्निध्यसुप-
 स्थिते हंसरूपधारिणि जातवेदसि नन्दिनं प्रति विरूपाक्षस्य भ्रापदानवृत्तान्त-
 कथनञ्च । कुक्कुटेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । अत्र रात्रौ कुक्कुटरूपं धारयतः कौशिक-
 नामकस्य राज्ञ उपाख्यानकीर्तनञ्च । कर्कटेश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र धर्ममूर्ति-
 नामकस्य वृपतेः पुरतः वसिष्ठेन पूर्वजन्मनि राज्ञः शूद्रजातित्वकथनादिकं ।
 मेघनादेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । मदान्वनामकेन असुरेण उपद्रुतानां द्रुहिणानां
 भगवद्दर्शनार्थं श्वेतद्वीपगमनादिकथनं । महालयेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । मुक्ती-
 श्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र मुक्तिनामकेन ब्राह्मणेन सार्द्धं तं हन्तुकामस्य व्याधस्य
 संवादकथनञ्च । सेमेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र इतराः दत्तकन्याः विद्याय
 रोहिण्यामेव अनुरक्तं सोमं प्रति सन्नुचितकोपेन दत्तेण भ्रापदानविवरणकथनं ।
 नरकेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र पूर्वकल्पीयकलियुगे जीवानां नरकयातनावर्णन-
 प्रसङ्गात् निमिनामकेन वृपतिना समं यमकिङ्करस्य संवादकथनं । जटेश्वरलिङ्ग-
 माहात्म्यकीर्तनं । तत्र रथन्तरकल्पीयस्य वीरधन्वाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यान-
 कीर्तनञ्च । (परशु-)रामेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र अनुष्ठितः श्वमेधयज्ञेन परशु-
 रामेण सह नारदस्य संवादकथनादिकञ्च । चवनेश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र
 वितस्तायाः तीरे तपस्वरत्नं प्राप्तवल्मीकभावं च्यवनं निरूपयन्तीनां स्वर्धातिकाभि-
 नीनां वृत्तान्तकथनञ्च । षण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र भद्राश्वभिधेयेन राज्ञा
 सार्द्धमगस्त्यस्य संवादकथनञ्च । पत्तनेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र देवदेवेन सह
 देवर्षेः संवादकथनञ्च । आनन्देश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र रथन्तरकल्पे अन्-
 मित्रतनयस्य आनन्दाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यानकथनञ्च । कङ्कटेश्वरलिङ्गमाहात्म्य-
 कथनं । तत्र प्रेतराजं जेतुकामस्य दरिद्रद्विजशिरोः तपस्यादिवर्णनञ्च । इन्द्रे-
 श्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र भूतक्रतुना स्वतनयं निहतं शुक्ला कोपप्वलितस्य
 तष्टुः जटामाख्यस्य अग्नौ लिपतः प्रभावेण वृत्रस्य उद्भवादिकथनञ्च । मार्कण्डेये-
 श्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पुत्रलाभार्थं वृकण्डोत्पत्त्यादिवर्णनञ्च । शिवेश्वर-
 लिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र ब्राह्मकल्पीयरिपुञ्जयाभिधानस्य वृपतेरुपाख्यानकथनञ्च ।
 कुसुमेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र गणेशस्य कुसुमक्रीडादिवर्णनञ्च । अक्रूरेश्वर-
 लिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्रैकदा भृङ्गिरिटेः सकाशात् सपर्यामनघिगम्य अघिगत-
 रोषायाः पार्वत्याः पुरतस्तेन सखायात् मातृभागरूपमांसश्रेणितादिपरित्याग-
 वृत्तान्तकीर्तनञ्च । कुण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । स्वतनयं वीरकं महाकालवने

विषयः । तपस्यन्तं निश्चयं दिदृक्षुः कृतप्रयाणयोः पार्वतीपरमेश्वरयोः गणाध्यक्षेण कुण्डेन सह संवाद्यकथनञ्च । लुम्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र श्वेच्छेराजस्य लुम्पस्य सुसुप्तया सामगनामकस्य सुनेराश्रमप्रविष्टस्य बलात्कारेण हेमधेनुग्रहणाद्विद्वत्तान्तकथनञ्च । गङ्गेश्वरमाहात्म्यकथनं तत्र गङ्गां प्रति समुद्रस्य शपदान्तत्तान्तकीर्तनञ्च । अङ्गार-
 केश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र शिवशरीरादङ्गारकस्य उत्पत्तिः, तस्य मङ्गलादिनाम-
 प्राप्तिद्वत्तान्तकथनञ्च । उत्तरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र इन्द्राज्ञया मेघनामकाल-
 वर्षणाद्विद्वत्तान्तकथनञ्च । नूपुरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र नूपुरस्य तप-
 स्याद्विवर्णनञ्च । अम्येश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र भिक्षुचया चिन्ताकुलस्य कमलजस्य
 अश्रुविन्दुतो हेरम्बकालकाभिधानयोः दानवयोः उत्पत्तादिकथनञ्च । शृङ्गो-
 श्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र वेणुशरीरात् शृङ्गोरुत्पत्तौ तत्त्वतधरादोहनविव-
 रणकीर्तनञ्च । स्यावेश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र ऋष्यायाः गर्भे शनैश्चरस्य उत्पत्ति-
 कथनं । तद्भयात् देवानां महादेवसमीपगमनाद्विवरणञ्च । शूलेश्वरलिङ्गमा-
 हात्म्यकीर्तनं । तत्र जम्भासुरसमीपात् वासवादीनां पराजये गौरीप्रार्थनया
 गिरिशस्य समीपे अम्बकस्य दूतप्रेरणाद्विद्वत्तान्तकथनञ्च । ॐकारेश्वरलिङ्गमाहात्म्य-
 कथनं । तत्र ॐकाराभिधानस्य कपिलाकनैरुपाख्यानकीर्तनञ्च । विश्वेश्वरलिङ्ग-
 माहात्म्यकथनं । कण्ठेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र सूर्यवंशीयस्य सत्य-
 विक्रमनामकस्य दृपतेः महाकालवनं प्रस्थितस्य तत्र मित्रचरं कञ्चन तापसं
 ङ्कारेणैव अलौकिकवस्तुसृष्टिसमर्थं पश्यतः उपाख्यानकीर्तनञ्च । सिद्धेश्वरलिङ्ग-
 माहात्म्यकथनं । तत्र पतिलेन पशुपतिमधिगन्तुं तपस्यन्तीं पार्वतीमुपेत्य प्रजापतौ
 शिवनिन्दनोद्यते तस्याः कोपेन सिद्धस्य उत्पत्तादिकथनञ्च । रेवणेश्वरलिङ्गमा-
 हात्म्यकीर्तनं । तत्र वडुवारूपायाः सञ्ज्ञायाः गर्भे अश्वमुखकुमारयोः रेवणस्य च
 जन्मग्रहणद्वत्तान्तकथनञ्च । घण्टेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र घण्टाभिधेयस्य कस्यचित्
 गणस्य विधातुः द्वारदेशे संवत्सरं यावदवस्थानाद्विद्वत्तान्तकथनञ्च । प्रयागेश्वर-
 माहात्म्यकथनं । तत्र प्रियव्रतस्य पुरतो नारदेन 'मया खलु श्वेतद्वीपे कापि
 कामिनी सरोवरोदरे दृष्टेति' विवरणकथनञ्च । सिद्धेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र
 अश्वशिरोनामकस्य दृपतेः जैगीषयकपिलाभ्यां सह संवादकीर्तनञ्च । मातङ्गेश्वर-
 लिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र गर्द्भा मातङ्गाभिधानस्य कस्यचित् द्विजकुमारस्य
 पूर्वजन्मद्वत्तान्तकीर्तनञ्च । सौभाग्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यप्रवर्णनं । तत्र प्रागञ्ज्योतिषपुरा-
 धिपतेः कामिन्याः अनङ्गमञ्जर्याः दुर्भगाया अपि पतिसौभाग्यप्राप्तिविवरणकीर्त-
 नञ्च । हृष्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यप्रवर्णनं । तत्र एकदा पद्मकल्पे पद्माभिधानस्य दृपतेः
 दृग्गयार्थं गहनमध्यं प्रविष्टस्य कण्डुहित्रा सह परिण्याद्विद्वत्तान्तकीर्तनञ्च । धनुः-

विषयः । सहस्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यवर्णनं । तत्र वनमध्ये कुजघ्नाभिधेयस्य दानवस्य गृहविवरं दृष्ट्वा शङ्काकुलेन विदूरथनामकेन राज्ञा सार्द्धं कस्यचित् ब्राह्मणस्य संवादकथनञ्च पशुपालेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पशुपालनामकस्य भूपालस्य दस्युभिराक्रमणवृत्तान्तकीर्तनञ्च । ब्रह्मेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पुलोमोऽभिधानेन दैत्येन क्षीरसागरं गत्वा पद्मनाभनाभिपद्मस्थितोऽपि पद्मोद्भवः समाक्रान्तः तपस्यार्थं महाकालवनं प्रयावितिविवरणकथनञ्च । जल्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र जल्पाभिधानराजकुमाराणां सुबाहु-शत्रुसर्द-जय-विजयविक्रान्तानां वृत्तान्तकीर्तनञ्च । केदारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र शीतजर्जरितानां निर्जराणां ब्रह्माणं पुरात्कृत्य पुरारिसामीप्यगमनवृत्तान्तकीर्तनञ्च । पिशाचेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र लोमशनामकस्य कस्यचित् शूद्रस्य नास्तिकतया जन्मान्तरे पिशाचत्वमापन्नस्य शाकटायनेन सह संवादकथनादिकञ्च । सङ्गेश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र कलिङ्गविषये सुबाहुनामकेन राज्ञा महिष्याः पुरतः निजपूर्वजन्मवृत्तान्तकीर्तनञ्च । दुर्धर्षेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र नेपालदेशवास्यस्य दुर्धर्षसञ्जकस्य राज्ञः ऋग्यार्थं वनमध्यप्रविष्टस्य पुरतस्तं भर्तृत्वेन अधिगन्तुं कस्याचित् द्विजकन्यायाः उपस्थानादिविवरणकथनञ्च । प्रयागेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र हस्तिनापुरपुरन्दरस्य शत्रुञ्जयाभिधानस्य भूपतेः वनमध्ये मानुषरूपया गङ्गया सार्द्धं पाणिग्रहणादिविवरणकथनञ्च । चन्द्रादित्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र शम्भुरासुरेण विप्रकृतानां क्रतुभुजां रणभूमेः निर्याणे राज्ञभयेन अर्द्धितयोः स्वर्याचन्द्रयोर्विष्णुसाध्विध्यगमनादिविवरणकथनञ्च । करभेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र ऋग्यार्थं गहनमध्यगतस्य अयोध्याधिपतेः वीरकेतुनामकस्य वृषपतेः शरवर्षेण करभरूपवृषभदेववेधनवृत्तान्तकीर्तनञ्च । राजस्थलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र ब्रह्माञ्जया रिपुञ्जयस्य अचन्नीदेशनायकत्वं प्राप्तस्य पृथिवीपालनावसरे कदाचित् पृथिव्यां वज्रभावादिवृत्तान्तकथनञ्च । वडुलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र मणिभद्रतनयस्य वडुलस्य नरवाहनोद्याने विहरमाणस्य विवरणकथनञ्च । अरुणेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र अरुणं प्रति विनतायाः शापदानवृत्तान्तकीर्तनञ्च । पुष्यदन्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पुत्रलाभार्थं निमिनामकस्य ब्राह्मणस्य तपस्यार्थं कथनं, शिवपार्षदस्य पुष्यदन्तस्य अधोगतिकीर्तनञ्च । अविभक्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र शाकलनगराधिपस्य चित्रसेनस्य उपाख्यानकीर्तनञ्च । हनूमन्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र रावणबधानन्तरं राजपदप्रतिष्ठितं रामचन्द्रं सभाजयितुं समागतानामगस्यादीनां लक्ष्मणमुसृज्य केवलं अञ्जनानन्दनमेव प्रमंसतां बाले हनूमतो रविधारणार्थं कृतोद्यमस्य रेन्द्रकुलिशपातेन घ्नियमाणस्य वरलाभादि-

विषयः । वृत्तान्तकीर्तनञ्च । स्वप्नेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र इत्स्वाकुर्वंशीयं कल्माषपादं प्रति वसिष्ठेन 'राक्षसे भवेति' शापदानविवरणकथनञ्च । पिङ्गलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पिङ्गलाया उपाल्यानकथनञ्च । विव्वेश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र कपिलेन सह विव्वटक्षस्य संवादकथनं । कायावरोहणेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र दक्षं प्रति चन्द्रस्य 'कायचीनो भविष्यसि' इति शापदानवृत्तान्तकथनञ्च । उत्तरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र पुरा किल परीक्षित्दिव्यभिधानः इत्स्वाकुर्वन्-तिलकः कश्चित् राजा अयोध्यायां प्रतिवसति स्म । स एकदा मृगाननुसरन् अश्वमात्रसहायः मध्यकाननं प्रविवेश । तत्र च कुसुमानि विचिन्वतीं कामपि कमनीयदर्शनां कामिनीं पश्यतः तस्य स्मरमार्गणानां अवन्ध्यप्रभावतया तस्यां हृदयं सरसमासीत् । सा च नृपतिप्रार्थनया आत्मानं बद्धमन्यमाना 'त्वया नोदकं दर्शयितव्यमिति' ब्रुवाणा तेन सह सुचिरं रमयाञ्चकार, चकार च अन्तर्धानं कदाचित् राजप्रेरणया सलिलसन्दर्शनेनेत्यादिवृत्तान्तकीर्तनञ्च ॥
अत्र अध्यायसङ्ख्या नास्तीति ज्ञेयम् । इति अवन्तीखण्डस्य विवरणम् ॥

No. 1754. ज्योतिषकल्पतरुः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 3 inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent, 1,350 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1896. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Jyotisha-kalpataru. The influences of particular conjunctions of planets, stars, months and days of the week on the day of the birth, on human destiny. By Kavi Chūdāmaṇi.

Beginning. वृन्दाविपिनविनोदी दीनदयालुः स्वभक्तजनवप्रभः ।

शिवविधिवन्दितचरणः श्रीगोपीरमणः पातु ॥

प्रणम्य सच्चिदानन्दं यशोदानन्दनन्दनं ।

प्रवक्ष्ये लौकिकस्वप्नं यत्र लोकप्रभुभाण्डम् ॥ अथ लौकिकस्वप्ने निरूप्यते ।

End.

इति त्रिविधोत्पातशान्तिर्मिश्रस्वप्ने लिखिता अतस्त्रिविधाः क्तः

Colophon. इति श्रीकविचूडामणिविरचिते ज्योतिषकल्पतरौ लौकिकस्वप्ने उत्पातकथनं नामैकादशोऽध्यायः ॥ ११ ॥

विषयः । चत्र एकादशाध्यायाः सन्ति । तत्र १-मे, प्रभवादिषष्टिसंवत्सरफलकथनं । २-ये, वर्षपञ्चाङ्गकथनं । ३-ये, सूर्यादिषु सप्तसु वारेषु रविसङ्क्रमणफलकथनं । ४-थे, भौमबुधगुरुचारकथनं । ५-मे, शनिराहुचारकथनं । ६-ठे, नक्षत्रग्रहविभागकथनं । ७-मे, प्रकीर्णयोगकथनं । ८-मे, मासफलकथनं । ९-मे, वत्सरगर्भघानादिकथनं । १०-मे, कूर्मचक्रादिकथनं । ११ श्रे, उत्यातप्रकरणं ॥

No. 1755. तन्त्रालोकटीका ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{4} \times 4\frac{3}{8}$ inches. Folia, 35. Lines, 12 on a page. Extent, 1,400 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Tantráloka-tíká. A commentary on the *Tantráloka*, which is a work by Abhinava Gupta, on transcendental knowledge and emancipation. By Jayaratha. The codex is incomplete, containing only the 1st áhnika.

Beginning. इह यद्यपि सर्ववादिनां मोक्ष एवोपादेयः तत्प्रतिपक्षभूतस्य संसारो हेयः तस्य च मिथ्याज्ञानं निमित्तं तत्प्रतिकूलस्य तत्त्वज्ञानमिति तत्वाच्चात्कारेणैवाज्ञानापगमान्मोक्षावाप्तिरित्यत्राविवादः । तथापि तैस्त्वैकविषयं ज्ञानाज्ञानयोस्वरूपं न ज्ञानमिति भ्रमयत्येव तान् माया ह्यमोक्षे मोक्षलिप्तयेत्यादि उक्तयुक्त्या तद्भ्युपगते मोक्षो मोक्ष एव न भवति इति दर्शयितुं शास्त्रान्तरे वैलक्षण्येन तत्परीक्षणस्य वक्ष्यमाणत्वात् प्राधान्यमपि कटाक्षयितुमुपक्रम एव बन्धमोक्षपरीक्षासङ्कथयति ग्रन्थकारः ॥

इह तावत् समक्षेषु शास्त्रेषु परिगीयते ।

अज्ञानं संसृतेर्हेतुज्ञानं मोक्षैककारणं ॥

न चैतदस्माभिः खोपज्ञ(?)मेवोक्तमित्याह,—

मलमज्ञानमिच्छन्ति संसाराङ्कुरकारणं इति ।

तथा च श्रीमालिनीविजयोत्तरे । अज्ञानं तिमिरं पारमेश्वरस्वातन्त्र्यमात्र-समुल्लसितस्वरूपमोचरासतत्त्वया(?)त्वानात्मनोरन्यथाभिमानस्वभावसंपूर्णं ज्ञानं तदेव चाणवं मलं न तु नवमाक्रिकादौ निषेत्स्यमानं द्रव्यरूपं । उक्तञ्च

End.

स्वातन्त्र्याहानिर्वाधस्य स्वातन्त्र्यास्याप्यबोधता । द्विधाएवं मलमिदं स्वस्वरूपाप-
 हानित इति । तच्च कीदृदित्याह ॥ संसारेति ।
 इच्छाङ्गिकादाङ्गिकान्तरस्य संशयन्यायेन परस्परमनुद्वेयतां दर्शयितुमेकेनैव
 श्लोकेन तत्पर्यन्तप्रारम्भयोरुपसंहारोपक्रमा करोतीत्यस्य ग्रन्थकारस्य शैलीति-
 श्लोकस्य प्रथमाङ्गेनाङ्गिकार्थमपसंहरति,—
 तन्त्रालोकेऽभिनवरचिते सूत्रविज्ञानसत्त्वा-
 भेदोद्गारप्रकटनपटावाङ्गिकेऽस्मिन् समाप्तिः ।
 पटाविति पाच्छिकात् पुंवद्भावात् इति शिवं ।
 श्रीशृङ्गादरथादवाप्य कृतिनो जन्मानवद्यक्रमं
 श्रीमच्छङ्खधरात् परं परिचयं विद्यासु सर्वाखपि ।
 श्रीकल्याणतनोः शिवाद्धिगमं सर्वागमानामपि
 व्याख्यातं प्रथमाङ्गिकं जयरथेनाचावधेयं बुधैः ॥

Colophon.

इति श्रीमदभिनवगुप्तविरचिते तन्त्रालोके विज्ञानभेदप्रकाशनं नाम प्रथम-
 माङ्गिकं ॥

विषयः ।

अभिनवगुप्तविरचिततन्त्रालोकस्य व्याख्यानं । तन्त्रालोके तु संसारहेलज्ञान-
 निरूपणं । मोक्षहेतुज्ञाननिरूपणञ्च । “इति श्रीमदभिनवगुप्तविरचिते
 तन्त्रालोके विज्ञानभेदप्रकाशनं नाम प्रथमाङ्गिकं” इति यत् समाप्तिखट्वाकं
 वाक्यं तत् तन्त्रालोकस्य न तु तन्त्रालोकटीकायाः ॥

No. 1756. यतिधर्मसमुच्चयः ।

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 39. Lines, 14
 on a page. Extent, 2,340 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place
 of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and
 verse. Correct.

Yati-dharma-samuchchaya. A compendium of the duties of Yatis
 and Paramahañsas, compiled from the leading Smṛitis. By Vis'ves'-
 vara Sarasvatī.

Beginning. प्रणम्य विष्णुमात्मानं सच्चिदानन्दमुक्तिदं ।

गुहं सर्वज्ञविश्वेशं मायया धृतविग्रहं ॥ १ ॥

विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः ।

यतेः परमहंसस्य धर्माणांशेष सङ्ग्रहः ॥ २ ॥

- End. न रक्तमुखर्णवासो न नीलस्र प्रशस्यते ।
मलान्तस्र दशाहीनं वर्जयेदम्बरं यतिः ॥
- Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीसङ्ग्रहिते यतिधर्मसमुच्चये निवृत्ति
धर्मानुष्ठानाचाराः सम्पूर्णाः (समाप्ताः) । शुभं भवतु ॥
- विषयः । श्रुतिसृतिपुराणप्रमाणानि संगृह्य यतेः परमहंसस्य धर्मसमुच्चयनिरूपणं ।

No. 1757. तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं ।

Substance, country-made paper, 10 $\frac{3}{4}$ × 5 inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent, 434 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tattva-yāthārthya-dīpana. A commentary on the Tattvasamāsa. It comprises a summary of the leading doctrines of the S'āṅkhya system of Philosophy. By Bhāvā Gaṇeśa Dikshita, son of Bhāvā Viśva nátha, and pupil of Vijñāna Bhikshu. Hall's *Contributions*, p. 4.

- Beginning. पुरुषः स जयत्याद्यः प्रकृतिः सा जयत्यजा ।
याभ्यां संख्ये ह्यज्यन्तेऽनन्तब्रह्माण्डकोटयः ॥ १ ॥
कपिलासुरिपञ्चशिखान् गुरुन् विज्ञानाचार्यवर्यान्च ।
प्रणमामि बुद्धिद्वै सिद्धौ वा सर्वकार्याणां ॥ २ ॥
समासंस्त्राणालम्ब्य व्याख्यां पञ्चशिखस्य च ।
भावागणेशः कुरुते तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं ॥ २ ॥
- End. पुरुषार्थबुभूत्सूनां बोधाद्यैव मथेरितं ।
तेभ्यः समर्पितञ्चैतन् तेनापि प्रीयतां हरिः ॥
- Colophon. इति श्रीभावागणेशकृतं तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं समाप्तं ॥
- विषयः । अत्र प्रथमं साङ्ख्यमतमिदमूलप्रकृतिनिरूपणं । ततो बुद्धितत्त्वनिरूपणं । ततश्चन्द्रकारनिरूपणं । ततः पञ्चतन्मात्रानिरूपणं । तत एकादशेन्द्रिय-पञ्चमह-
भूतात्मकषोडशविकारनिरूपणं । ततः पुरुषनिरूपणं । ततस्त्रैगुणनिरूपणं ।
ततः सृष्टिनिरूपणं । ततः प्राकृतिक-वैकारिक-दाक्षिणरूपबन्धननिरूपणं ।
ततो मोक्षत्रयनिरूपणं । ततः प्रत्यक्षानुमानशब्दात्मकप्रमाणत्रयनिरूपणं । त-
द्याध्यात्मिक-आधिभौतिक-आधिदैविकदुःखत्रयनिरूपणं ॥

No. 1758. पाखण्डचपेटिका ।

Substance, country-made paper, $12\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 12. on a page. Extent, 576 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pákhanda-chapeṭiká. "A slap for the unbeliever." A polemical disquisition on the Vaishṇavite doctrine, refuting objections to the authenticity of the Bhágavata Purána, and establishing the superiority of the Vaishṇava faith as opposed to S'aiva and S'ákta doctrines. By Vijayaráma A'charya.

Beginning. विश्वहरीकर्त्ति विभः खलीलया तथा वरीभर्त्तुखिलं सनातनः ।

यः सञ्जरीहर्त्ति कलान्कविग्रहसं सर्वभूताश्रयमानतोऽस्यहं ॥ १ ॥

श्रीमद्विजयरामाख्यः पाखण्डस्य चपेटिकां ।

आचार्यकुलसम्भूतस्तनोति विदुषां मुदे ॥ २ ॥

End. सर्वे ते सुखिनः सन्तु प्रसादात् कमलापतेः ।

ये भजन्ति महाविष्णुं सम्प्रदायानुसारतः ॥ इति ।

इदं मदीयं साहसिककलं गुणगृह्यैः स्वरिभिरङ्गीकर्त्तव्यं ॥

Colophon. इति श्रीमद्विजयरामाचार्यविरचिता पाखण्डचपेटिका समाप्ता ॥

विषयः । श्रुतिविरुद्धान् परित्यक्तनिजवर्णाश्रमधर्म्मान् स्वर्गादिप्रतिबन्धकान् नरकोत्याद-
कान् पाखण्डान् शिच्छयितुं पुराणादिवाक्यैः तन्मुखचपेटिकानिरूपणं ।

No. 1759. वासिष्ठोपपुराणं ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent, 880 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vás'ishṭha Upapurána. Apparently a fragment of the work whose name it bears. The codex comprises 12 chapters as follows: 1, Conversation with S'iva and Vas'ishṭha. 2, Mâyá, the origin of creation. 3, S'iva, the original first cause. 4, The advantages of worshipping S'iva on the 15 lunar days. 5, Do. of smearing the body with ashes.

6, Do. of wearing garlands of Rudrāksha seeds. 7, Rules for repeating the Prāṇava. 8, Religious duties of the four castes. 9, Characteristics of the Yogas. 10, A story of Ś'anka. 11, Praise of saints. 12, A story illustrating the merits of offerings to Ś'iva.

Beginning. श्रीमत्कौत्सासमागम्य वसिष्ठा वेद्विन्दुनिः ।

तपश्चचार सत्कर्मनिरतो नियतेन्द्रियः ॥ १ ॥

दिव्यं वर्षसहस्रन्तु वायुमधोऽग्निमध्यगः ।

श्रीमत्पद्माक्षरं साक्षाच्छतस्रद्रियमध्यगं ॥ २ ॥

सर्वपापहरं पुण्यं प्रणवेन पङ्करं ।

जजाप शङ्करं द्रष्टुं वाञ्छया मुनिसत्तमः ॥ ३ ॥

ततः प्रसन्नो भगवानम्बया सह शङ्करः ।

लिङ्गञ्चेतिःस्वरूपेण पुरतोऽस्य प्रकाशितः ॥ ४ ॥

End.

यत्प्रसादेन विज्ञानं यथावज्जायते तृणां ।

तं वन्दे षण्मुखं देवं ज्ञानशक्तिधरं परं ॥ ५५ ॥

यस्य प्रसादलेशस्य लवलेशलवेन तु ।

सर्वसिद्धिरथत्वेन तं नमामि विनायकं ॥ ५६ ॥

Colophon. इति श्रीउपपुराणे वासिष्ठलैङ्गे द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ सङ्ख्या १०० ।

विषयः ।

अत्र १-मे, वसिष्ठशिवसंवादः । २-ये, मायाया जगत्कारणत्वकथनं । ३-ये, शिवस्यैव परमतत्त्वरूपताकथनं । ४-र्थे, पञ्चदशसु तिथिषु शिवपूजायाः फल-कथनं । ५-मे, भस्मधारणफलं । ६-ठे, रुद्राक्षधारणफलं । ७-मे, प्रणवजप-नियमादिकथनं । ८-मे, ब्राह्मण-चतिय-वैश्य-शूद्रादीनां धर्मकथनं । ९-मे, युगधर्मकथनं । १०-मे, भिक्षार्थ्यटनव्याजेन शङ्करकर्मकमुनिसम्मोहनवृत्तान्तं । ११-शे, सोत्रैर्मुनिभिर्ब्रह्मप्रबोधनादिकथनं । १२-शे, सभार्य्यदृषलस्य शिव-प्रसादेन पुनरैश्वर्य्यप्राप्तिवृत्तान्तं ॥

No. 1760. आगमतत्त्वसङ्ग्रहः, द्वितीयपरिच्छेदमात्रं ।

Substance, country-made paper, 12 $\frac{1}{2}$ × 4 $\frac{1}{4}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent, 900 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Āgamatattva-saṅgraha. A compilation of the three leading doctrines of the Tantra system, including rites, adoration and knowledge. By Kes'ava Vis'varupa,—an inhabitant of the bank of the Tuṅga-bhadrá River.

Beginning. प्रणम्य सर्वात्ममयीं महेश्वरीं गुरुं च सर्वान् विदुषः कृताञ्जलिः ।

द्वितीयभागं प्रकरोमि मेघप्रकाशकं ह्यागमतत्त्वसङ्गृहे ॥ १ ॥

प्रथमपरिच्छेदे आगमानां प्रामाण्यं निर्व्विहितं । सम्प्रत्यागमप्रमेयतत्त्वं सङ्गृहेण
विविच्यते ॥

End. एतेन त्रिपुरां वा प्रीयतां सर्वेश्वरी परा संवित् ।

श्रुतिरागमश्च यस्या निश्चसितश्चापि चोच्छ्रसितं ॥ १० ॥

Colophon. इति श्रीतुङ्गभद्रापकूलवसतिविश्वरूपोपाख्यकेभवहतावागमतत्त्वसङ्गृहे द्वितीयः
परिच्छेदः । समाप्तो ग्रन्थः ॥

विषयः । अत्र तन्त्रेषु काण्डत्रयेण निरूपितकर्त्तृपासनाज्ञानानां प्रत्येकस्वरूपनिरूपणं ।

No. 1761. अद्वैतब्रह्मविद्यापद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 15 on a page. Extent 736 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Advaita-brahmavidyá-paddhati. An attempt to interpret the dualistic theory in connexion with the supreme divinity of Mahádeva, and to support the S'aiva system of faith. By Gopálás'rama-rúpa Nandís'vara A'chárya.

Beginning. सकलसुरगुरुयैः शम्भुराद्यो महेशो गणपतिजनको यः षण्मुखस्योद्भवो यः ।

निखिलजननकर्त्री यस्य शक्तिर्द्युमा तं विनतकरणसङ्घसिन्धये विश्ववन्द्यं ॥ १ ॥

निखिलसुरगणार्थो यस्तु नन्दीश्वराख्यो विविधसुतपसा यः श्रीशिलादेन लब्धः ।

सुमुनिगणनमस्यो दुर्जयो देवसङ्घैः खजनहितकरं तं वन्दितं वन्दे गणार्थैः ॥ २ ॥

End. षड्ध्यायीमिसां यरु शिवप्रीतिकरीं शुभां ।

पठेद्भि शृणुयाद्वापि यथेष्टं फलमाप्नुयात् ॥ ७७ ॥

अनेन कृपया शिष्यं प्रशिष्यं ततमारयत् ।

यः शम्भोः परमो भक्तस्त्वदात्मा तं प्रणोम्यहं ॥ ७८ ॥

Colophon. इति श्रीमद्गोपालाश्रमरूपनन्दीश्वराचार्योपदिष्टाद्वैतब्रह्मविद्यापद्धतौ षष्ठोऽध्यायः समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र शिवस्यैव परमतत्त्वरूपताकथनं । शैवीविद्यानिरूपणं, शिव एवोपास्य इति कथनञ्च ।

No. 1762. ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः ।

Substance, country-made-paper, $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 126. Line 10 on a page. Extent, 2,814 s'lokas. Character, Nágara. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Jyotih-s'ástra-samuchchaya. A compilation on civil astronomy and astrology. By Nanda Paṇḍita. The author was a great Smṛiti scholar, and compiled several works on the subject. The work under notice is one of several treatises bearing the generic name of *Samuchchaya*, and is designed to afford full information on the selection of proper days for the performance of civil rites.

Beginning. ॐ श्रीमान् सद्दक्षकिरणः त्रियमातनोतु युष्मभ्यमभ्यधिकमानतिमात्रलभ्यः ।
मुक्तिं मुमुक्षुर्धिगच्छति यं प्रसाद्य भक्त्या विभूतिमनुत्सामपि भुक्तिकामः ॥
ॐ अथ ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः तत्र प्रथमं प्रभवादिवर्षविचारः ।

End. श्रीनारायणपादपङ्कजनतिप्राप्तप्रबोधोद्देशे
वेदानङ्गयुतान् सभारतखिलान् साहित्यकाव्यान्वितान् ।
मीमांसैश्वरसाङ्ख्यबौधमखिलं चार्वाकजैनाभिधं
ग्रन्थं यो व्यष्टणोत् स पण्डितकविः श्रीदेवशर्माऽभवत् ॥
तस्य श्रीशितिकण्ठभक्तिनिरतो नन्दाभिधोऽभूत् सुतो
विन्दा देवपदारविन्दशरणा यस्य प्रसिद्धा प्रह्वः ।
सोऽयं नातिलघुं न विसूततरं ज्योतिर्विदां सेवको
ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयं व्यरचयन्विधौघसम्प्रार्थितं ॥
विजयजयदमित्रं मित्रराजीवनेत्रं भवजलधिवह्निं दानवानाममित्रं ।
विषधरिपुपत्रं देवकीशौरिपुत्रं गहनतरचरित्रं नौमि मायाविचित्रं ॥

Colophon. इति श्रीपण्डितनन्दविरचितो ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः समाप्तः ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्रभवादिषष्टिसंवत्सरविचारः । ततः अयनविचारः । अधिमास-
विचारः । तिथिविचारः । वारविचारः । नक्षत्रविचारः । उपयोगविचारः ।
विष्कम्भादियोगविचारः । करणविचारः । भद्राविचारः । चन्द्रविचारः ।
करणप्रसारः । ताराविचारः । ताराप्रसारः । मुहूर्त्तविचारः । लग्नविचारः ।
गोचरविचारः । राजाभिषेकविचारः । वस्त्रादिपरिधानविचारः । व्रतारम्भः ।
विद्यारम्भः । धनुर्विद्यारम्भः । नृत्यगीतप्रारम्भः । अनध्यायः । होमादि-
नक्षत्राणि । वेतालादिसाधनं । अभिचारहृत्यं । घर्मारम्भः । सेवानक्षत्राणि ।
सघारम्भः । क्षौरविचारः । चूडाकर्म । अन्नप्राशनं । कर्णवेधनं । पुंसवनं ।
नामकरणं । सूर्येन्दुदर्शनिक्रमाणि । अग्न्याधानं । श्रावणीविचारः । जला-
रम्भनक्षत्राणि । दृक्षरोपणं । गजकार्यनक्षत्राणि । गोनक्षत्राणि । क्रयविक्र-
यादिनक्षत्राणि । सन्धिनक्षत्राणि । चलनक्षत्राणि । पञ्चकविचारः । सर्प-
दर्शनक्षत्राणि । रोगनिवृत्तिलक्षणानि । रोगमुक्तस्नाननक्षत्राणि । यात्राविधानं ।
दिकसाधनं । उपनयनं । विवाहनिर्णयः । द्विरागमनं । वालुविचारः । गृह-
प्रवेशादिविधिः । देवादिप्रतिष्ठा । सङ्क्रान्तिनिर्णयः । मूलविचारः । मूलाश्लेष-
गण्डान्तशान्तिः । गण्डान्तविचारः । ज्येष्ठाजातनिर्णयः । ज्येष्ठाविचारः । अग-
स्त्योदयविचारः । संवत्सरपुरुषलक्षणं । सस्यजातकाध्यायः । सद्योवर्षणाध्यायः ।
रविवर्षफलं । चन्द्रवर्षफलं । भौमवर्षफलं । बृधवर्षफलं । जीववर्षफलं ।
शुक्रवर्षफलं । शनिवर्षफलं । मासफलं । ग्रहणविचारः । केतुलक्षणं । पितृक-
विचारः । अङ्गसुरणविचारः । शनिचक्रं । प्रकीर्णकं । रोहिणीयोगः । पञ्ची-
विचारः । पञ्चीसरटशान्तिविधानं । संवत्सरमाहात्म्यं । खड्गदर्शनफलं ।
अशुभदर्शनप्रतीकारः ॥

No. 1763. मानसोल्लासः, मानसोल्लासवृत्तान्ताख्यटीकासहितः ।

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 41. Lines, 14 on a page. Extent, 2,700 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Mānasollāsa and *Mānasollāsa-vṛttānta*. The first is a metrical commentary on a poem of ten stanzas by Śaṅkara Āchārya, in praise of Dakṣiṇāmūrti, a form of Durgā; the second is a prose gloss

on the commentary. The first is by Vis'ves'vara *alias* Vis'varúpa Āchārya, a pupil of S'añkara Āchārya ; the second is by Rāma Tirtha, a hermit of his school.

Beginning. (टी०) । प्रोद्यच्छाखमहावटद्रुमतटे योगासनस्थं प्रभुं

प्रत्यक् तत्त्वबुभुत्सुभिः प्रतिदिशं प्रोद्दीक्ष्यमाणाननं ।

मुद्रां तर्कमथो दधानममलं कर्पूरगौरं शिवं

हृद्यन्तःकलये स्फुरन्तमनिशं श्रीदक्षिणामूर्तिकं ॥ १ ॥

नलाथ शङ्कराचार्यमख्यानं सर्वान् गरीयसः ।

मानसोक्तासट्टचान्तं वर्णयामि यथामति ॥ २ ॥

इह हि भाष्यकारः श्रीमच्छङ्कराचार्यनामा मन्दमतींस्तत्त्वजिज्ञासून्नुपगृहीतुं

दक्षिणामूर्तिस्त्रोत्रयाजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविशकार, दशभिः पद्यबन्धैः

तच्छिष्येण विश्वरूपाचार्येण सुरेश्वरापरनाम्ना तत्पद्यप्रबन्धार्थतत्त्वं तात्पर्यतो

मानसोक्तासनाम्ना वार्त्तिकाम्ना ग्रन्थसन्दर्भेणाविष्कृतमिसं ग्रन्थं यथाशक्ति

वितृणोमि । तत्र शिष्याचारसंरक्षणाय छतं मङ्गलाचरणं द्यातयत्ययमाद्यः

श्लोकः मङ्गलमिति । १ ।

(मू०) । मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।

मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥ १ ॥

आत्मलाभात् परो लाभो नास्तीति मुनयो विदुः ।

तस्माभार्थं कविः सौमि स्वात्मानं परमेश्वरं ॥ २ ॥

खेच्छया दृष्टमाविश्य विश्वं यो मनसि स्थितः ।

सोचेण सूयते तेन स एष परमेश्वरः ॥ ३ ॥

अस्ति प्रकाशत इति व्यवहारः प्रवर्त्तते ।

तच्चास्तित्वं प्रकाशित्वं कस्मिन्नर्थे व्यवस्थितं ॥ ४ ॥

किन्नेषु तेषु भावेषु किंवा सर्वात्मनीश्वरे ।

ईश्वरत्वञ्च जीवत्वं सर्वात्मत्वञ्च कीदृशं ॥ ५ ॥

जानीयात्तत् कथं जीवः किं तज्ज्ञानस्य साधनं ।

ज्ञानात्तस्य फलं किं स्यादेकत्वञ्च कथं भवेत् ॥ ६ ॥

सर्वज्ञः सर्वकर्ता च कथं जीवो भविष्यति ।

शिष्यं प्रतीत्यं शृच्छन्तं वक्तुं प्रारभन्ते गुरुः ॥ ७ ॥

विश्वं दर्पणदृश्यमाननगरीतुल्यं निजान्तर्गतं

पश्यन्नात्मनि मायया वदिरिवोद्भूतं यथा निद्रया ।

यः साक्षात् कुरुते प्रबोधसमये स्वात्मानमेवाद्दयं
तस्मै श्रीगुरुमूर्त्तये नम इदं श्रीदक्षिणामूर्त्तये ॥ ८ ॥

End.

(मू०) । प्रकाशात्मिकया शक्त्या प्रकाशप्रभवाकरः ।
प्रकाशयति यो विश्वं प्रकाशोऽसौ प्रकाशतां ॥ १४ ॥

Colophon.

इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिलोत्रार्थप्रतिपादके ।
प्रबन्धे मानसोक्तासे दशमोक्ताससङ्ग्रहः ॥ १० ॥

(टी०) । इति श्रीमानसोक्तासप्रबन्धेऽयं तथा मति ।

व्याख्यातो रामतीर्थेन गुरुदेवप्रसादतः ॥

अनेन भगवान् श्रीमदक्षिणामूर्त्तिरीश्वरः ।

गुर्वात्मा प्रीयतां नित्यं तच्च ज्ञानप्रदः सतां ॥

इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिलोत्रव्याख्याप्रबन्धमानसोक्ताससटत्तान्तविलासः सम्पूर्णः ॥

विषयः ।

श्रीमच्छङ्कराचार्येण समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविष्कर्त्तुं श्रीमदक्षिणामूर्त्तिलोत्र-
व्याजेन यानि दशपद्यानि आविष्कृतानि तेषां दशपद्यानां श्रीमच्छङ्कराचार्य-
शिष्येण विश्वरूपाचार्येण सुरेश्वरापरनाम्ना अनेन मानसोक्तासप्रबन्धेन तात्पर्या-
विष्करणं ।

No. 1764. कण्टकोद्धारः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 1 inches Folia, 120. Lines, 5 on a page.
Extent, 3,036 ślokas. Character, Maithili. Date, L.S. 431=A. D. 1537.
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh.
Prose. Correct.

Kaṅṭakōddhāra. A gloss on the *Pratyakṣa Chintāmaṇyaloka* of
Jayadeva Miśra. By Madhusūdana Ṭhakkura. (*Vide ante*, I, p. 298.)

Beginning. मधुसूदनसद् युक्तिसमुत्थारितकण्टकाः ।

आलोकयन्तमार्गेण मणिं गृह्णन्तु धीधनाः ॥

विशेषविभागोपयोगिशान्त्यलक्षणं प्रमाणस्य सूचयति । एवमिति मूलं । यद्यपि
करणत्वं व्यापारवत् कारणत्वमिति शरीरात्मप्राणालोकविषयादिषु अतिव्याप्तिः ।
इत्यादि ।

End.

मदवच्छेदकविद्यमानसम्बन्धप्रतियोगित्वमित्यवधानतयं सुगममतिवत् ।

Colophon. महामहोपाध्यायठकुरश्रीमधुसूदनकृतकोद्धारप्रत्यक्षखण्डः परिपूर्णः ।

* * * * *

चक्रे रामकनीयसोऽवनिपतेः शीतांशुनन्दाम्बुधा-
वङ्गे फाल्गुनसप्तमीरविदिने गङ्गागणेशार्चकः ॥

विषयः । जयद्वमिश्रकृतप्रत्यक्षचिन्तामणालोकस्य व्याख्यानं ।

No. 1765. न्यायकौस्तुभः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 136. Lines, 12 on a page. Extent, 4,185 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyāya-kaustubha. A gloss on the Pratyaksha Khaṇḍa of the Tattvachintamāni of Gaṅgeś'a. By Mahādeva Paṇḍita, son of Mukunda Paṇḍita.

Beginning. दाचायणीरमणसच्चरणारविन्दं ब्रह्मादिभिः सुरवरैरपि सेव्यमानं ।

श्रीगौतमं मुनिवरं मणिकारमुख्यान् आन्वीक्षिकीर+बुधांश्च नमामि भक्त्या
मुकुन्दं पितरं नौमि षट्शततत्त्वदर्शिनं ।

यत् पुण्यपरिपाकेण शास्त्रे गतिरभून्मम ॥

पुरङ्गतपुरोद्धितं सभायां कवितायां किल कालिदाससमं ।

निखिलाखिलाशास्त्रविद्गुरीणं श्रितिकण्ठाभिर्धं सद्गुरुं नमामि ॥

सोच्चैस्तुप्रमाणदितत्त्वज्ञानाय सद्धियां ।

महादेवेन सुधिया क्रियते न्यायकौस्तुभः ॥

End. मिश्रादीनामप्यत्रैव पक्षे स्वारस्याच्चिति वदन्तीत्यधिकमूह्यं सूधीभिरित्यलं
विस्वरेण ।

प्रत्यक्षचिन्तामणिमिश्रदीधित्यादिप्रबन्धानवलोक्य भूयः ।

सङ्क्षेपतो वर्णितमत्र सम्यक् प्रत्यक्षतत्त्वं बहुर्याक्तयुक्तं ॥

Colophon. इति श्रीमत्यदवाक्यप्रमाणज्ञश्रीमन्मुकुन्दपण्डितात्मजपुणतामकरे (?)पनामक
द्वेषपण्डितविरचिते श्रीन्यायकौस्तुभे प्रत्यक्षकौस्तुभः समाप्तः ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1766. वेदान्तकल्पतरुपरिमलः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 503. Lines, 11 on a page. Extent, 16,382 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1851. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Vedánta-kalpataru-parimala. Explanatory notes on Amalánanda's gloss on the Bhámati, which is a commentary on the Vedánta Síttras of Vyása. By Apyayi Dikshita, son of Rangarája Adhvaravara, of the race of Bharadvája. The work has been already noticed under No. 1413, (Vol. IV, p. 33), but the codex there noticed is incomplete.

Beginning. गुरुभिरुपदिष्टमर्थं विस्मृतमपि तत्र बोधितं प्राज्ञैः ।

अवलम्ब्य शिवमधीय यथामति व्याकरोमि कल्पतरुं ॥

कल्पतरुमुपकुर्यां कमधिकमाकाङ्क्षितमुपहृत्य ।

तदन्तैरेवार्थममम मतिमीहे परिष्कर्तुं ॥

यावन्नो निविशन्ते विदुषां व्याख्यानचातुरीभेदाः ।

सर्वेषामपि तेषामयमवकाशं ददाति पुष्पकवत् ॥

इत्यभिच्छातिगभीरे क्रियदाशयवर्णनं मया क्रियते ।

तुष्यन्ति ततोऽपि कतिपयरत्नप्रहादिरम्बुनिधेः ॥

यदिति । अत्र प्रत्यगिति ब्रह्मविशेषणेन शास्त्रस्य विषयं प्रदर्श्य तत्र सर्वेषां

वेदान्तानां समन्वयः प्रथमाध्यायार्थः । इत्यादि ।

End.

अयमर्थो भाष्यकाराणामिमां श्रुतिं भोगसाम्यार्थत्वेन उदाहृतवतामाशयस्तो
भवतीति स्वयमन्यथा व्याचष्टे तं ब्रह्मलोकगतमित्यादिना ॥

Colophon.

इति श्रीमद्भारद्वाजकुलजलधिकौस्तुभश्रीमदद्वैतवियाचार्यविश्वजिदुयाजि-

श्रीरङ्गराजाध्वरिवररुन्नोरप्ययदीक्षितस्य कृतौ वेदान्तकल्पतरुपरिमले

चतुर्थ्याध्यायस्य चतुर्थः पादः । सम्पूर्णः शुभमस्तु । संवत् १८५१ । अयदायण ।

विषयः ।

वेदान्तकल्पतरुनामिकायाः भामतीटीकायाः व्याख्यानं ।

No. 1767. सिद्धान्तसुन्दरः, गोलाध्यायः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent, 424 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sn., 1269. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Sidhāntasundara alias *Golādhyāya*. An elementary treatise on astronomical geography. By Jñānarāja, son of Nāga. Contents : Order of creation ; terrestrial sphere shaped like a Kadamba flower floating on vacuity ; celestial sphere ; situation of the Meru mountain ; explanation of the Purānic theory about the earth ; refutation of the theory of Bhās-kara about attraction ; the meridian of Lañká ; location of mountains ; duration of the year ; distance of the stars from the earth ; orbits ; circumference of the earth and other spheres ; motions of planets ; solstitial motions and crossings ; ecliptics ; circles ; astronomical instruments ; causes of seasons.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । भाले यस्य कलानिधिमधुमिलदुग्धज्ञावली गण्डयोः

कण्ठेऽर्चिर्विलसत्यगं पदयुगे गीर्वाण+भोजनाः ।

ब्रह्मापि त्रिजगत् सिद्धचुरभजन्निर्विघ्नसंसिद्धये

श्रीमन्मङ्गलमूर्त्तिमनघं तन्नैमि भक्तप्रियं ॥

यन्नासाच्चररश्मिभिस्सुगतेष्वक्षत्कला+न् भवेत्

भक्तखान्निभशकरो हततमास्त्रोच्चरद्भिः क्रमात् ।

नला तां भवनेश्वरीमपि गुरुन् सिद्धान्तसत्सुन्दरं

सुज्ञानन्दकरं करोति चतुरं ज्ञानाधिराजः स्फुटं ॥

यन्नारदाय गदितं चतुराननेन ज्ञानं प्रहर्षगतिमंस्थितिरूपमग्रं ।

शाकल्यसञ्चमुनिना निखिलं निबद्धं पदैस्सदेव विद्योमि सवासनं खैः ॥

इत्यादि ।

End.

इत्थं श्रीमन्नागनामात्मजेन प्रोक्ते तन्त्रे ज्ञानराजेन रम्ये ।

ग्रन्थागाराघारभूते प्रभूते गोलाध्याये वर्णनं पडुतूनां ॥

Colophon.

समाप्तोऽयं गोलाध्यायः सिद्धान्तसुन्दरः । सन् १२६१ । श्रावण ।

विषयः ।

ऋष्टिक्रमकीर्त्तनं । कदम्बकुसुमाकारस्य भूगोलस्य प्रथमे अवस्थितिकथनं ।

भक्तसंस्थानकथनं । मेरुस्थितिनिरूपणं । भूरादर्शतलाकारेत्यादिपौराणिक-

वाक्यतात्पर्यकथनं । आकृष्टशक्तिश्च महीत्यादिभास्करमतखण्डनं । लङ्कायम-

कोटिसिद्धपुररोमकाणां संस्थितिकथनं । पर्वतानां स्थानादिकथनं । वर्ष-

निरूपणं । नचत्रमण्डलादीनां दूरत्वादिकथनं । कक्षादिनिरूपणं । पृथिव्यादीनां

परिधिनिरूपणं । ग्रहाणां गत्यादिनिरूपणं । क्षेत्रकनिरूपणमुखेन कोट्याद्यान-

यनप्रकारकीर्त्तनं । मण्डलवर्णनं । दृक्तकथनं । विविधयन्त्रकथनं । ऋतूनां

कारणकथनादिकञ्च । इति शम् ।

No. 1768. पारस्करगृह्यसूत्रं ।

Substance, country-made paper, $16\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent, 740 s'lokas. Character, Nāgara. Date, SM., 1923. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pāraskara Gṛihya Sūtra. Domestic rites enjoined to the followers of the Mādhyandini School. By Pāraskara. The work is divided into three kāṇḍas, and treats of the domestic fire, the sacraments, and sthālipāka.

Beginning. अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म परिसमुद्धोपलियोपलियोद्धृत्याभ्युद्याग्निसुप-
समाधाय दक्षिणतो ब्रह्मासनमासीर्यं प्रणीय परिसीर्यार्थवदाभाय पवित्रे
हला प्रोक्षणीः संस्त्रयार्थवत् प्रोक्ष्य निरूप्याञ्चमधिश्रित्य पर्यग्निं कुर्यात् शुभं
प्रतप्य समूज्याभ्युक्ष्य पुनः प्रतप्य निदध्यादाज्यमुद्दास्योत्पूयावेक्ष्य प्रोक्षणीञ्च
पूर्ववदुपयमनकुशानादाय समिधोभ्यादाय पर्युक्ष्य जुहुयादेष एव विधिर्यत्र
क्वचिद्धोमः ॥

End. आषायन्नु मेऽङ्गानि वाक् प्राणश्चतुः श्रोत्रं यशो बलं यन्मे श्रुतमधीतं तन्मे मनसि
तिष्ठतु तिष्ठतु ॥ १६ ॥

Colophon. इति श्रीगृह्यसूत्रे ढतीयं काण्डं समाप्तं । इति पारस्कराचार्यकृतं माध्यन्दिनी-
शाखासम्बन्धितं गृह्यसूत्रं समाप्तं । संवत् १९२२ ।

विषयः । माध्यन्दिनीशाखासम्बन्धितगृह्यस्थालीपाककर्मनिरूपणं ।

No. 1769. कुसुमाञ्जलिव्याख्या ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 37. Lines, 15 on a page. Extent, 2,600 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Kusumanjali-vyākhyā. A commentary on the Kusumanjali of Udayana A'chārya. The name of the commentator is not given in the codex, and as there are several exegeses extant under the name of Vyākhyā, I cannot ascertain which it is. From the initial words it is evident that it is distinct from the work noticed under No. 1955. (III, p. 30). The text of Udayana with an English translation has been published by Dr. E. B. Cowell.

Beginning. सत्यक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्धोषबद्धोत्सवे
 विज्ञानो न विमर्दनेऽमृतरसप्रस्यन्दमाधीकमः ।
 ईशस्यैष निवेशितः पद्द्युगे भृङ्गायमानं भ्रम-
 चेतो मे रमयत्वविभ्रमनघः न्यायप्रसूनाञ्जलिः ॥
 खर्गापवर्गयोर्मासनासनन्ति सनीषिणः ।
 यदुपास्त्रिमसावत्र परमात्मा निरूप्यते ॥

End. इत्येष नीतिकुसुमाञ्जलिरञ्जलश्रीर्द्वयस्येदपि च दक्षिणवामकौ द्वौ ।
 नो वा ततः किममरेऽगुरोर्गुरुस्तु प्रीतोऽस्वनेन पदधीटसमर्पितेन ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीमदुदयनविरचितन्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणं समाप्तं ।
 विषयः । उदयनाचार्यकृतन्यायकुसुमाञ्जलिव्याख्यानं ॥

No. 1770. हारीतमंहिता, उत्तराङ्कः ।

Substance, country-made paper, $16\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 187. Lines, 12 on a page. Extent, 4,563 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Hārīta Saṅhītā. A supplement to the system of medicine of A'treya. By Hārīta. A'treya was the oldest medical writer among the Hindus, older than Dhanvantari and Charaka. The latter amplified the text of A'treya. The text of Hārīta is exceedingly scarce. The codex under notice contains only the chapter on anatomy.

Beginning. नत्वा शिवं सकलतत्त्वकलाभिरूढं ज्ञानामृतैकवज्रं परमात्मरूपं ।
 रोगाधिरोगशमनं दमनं स्मरस्य शान्तं क्षपाकरधरं त्रिगुणात्मरूपं ॥
 द्विमवदुत्तरे कूले सिद्धगन्धर्वसेविते । शान्तमृगणाकीर्णं नगरादपि शोभने ॥
 तत्रस्थं तपसा युक्तं तरुणादित्यतेजसं । शुद्धस्फटिकवक्त्रं भूतिभूषितविग्रहं ॥
 जटाजुटाटवीमौलिं वासितं शुभकुण्डलं ।
 आत्रेयं बद्धशिष्यैस्तु राजितं तपसा वने ॥
 पप्रच्छ शिष्यो हारीतः सर्वज्ञानमिदं महत् ।
 भगवंस्त्वं गुणाधार आयुर्वेदविदांवर ॥
 विनयावविनीतो हि प्रच्छामि मुनिपुङ्गव ।
 कथं रोगसमुत्पत्तिरत्यन्तो ज्ञायते कथं ॥

- End. मखाद् घलेन सदैयैः सादरार्द्रसमानसैः ।
अर्चयित्वा तु सन्ध्यात् नदा स्यात् सुखसम्पदः ॥
- Colophon. इति श्रीमहर्षिआत्रेयभाषितहारीतोचरे शरीराध्यायः समाप्तः ।
- विषयः । रोगाणां लक्षणं चिकित्सा च ।

No. 1771. सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकाप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 6$ inches. Folia, 314. Lines, 8 on a page. Extent, 7,250 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Siddhánta-kaumudí-gūḍha-phakiká-prakás'a, alias *Gūḍha-phakiká-prakás'a*. A commentary on the *Siddhánta-kaumudí* of Bhaṭṭojí Dikshita. By Indradatta Upáḍhyáya. The work refers to the portion extending from Sandhi to Kridanta.

- Beginning. संवास्य मास्यकञ्जालिं हरिं हृदयपङ्कजे ।
सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकार्थः प्रकाशयते ॥
गर्गवंशावतंशे यो वैद्याकरणकोशरी ।
उपाध्यायोपनामेन्द्रदत्तस्यैषा कतिः + + ॥

- End. इन्द्रदत्तेन विदुषा कृतोऽयं सङ्गृहो मुदा ।
श्रीकृष्णः प्रियतान्तेन भगवान् भक्तवत्सलः ॥

- Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायेन्द्रदत्तकृते सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकाप्रकाशे कृतं समाप्तं ।
- विषयः । सिद्धान्तकौमुद्याः सन्धिप्रकरणावधिकृतदन्तप्रकरणपर्यन्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1772. यङ्लुगन्तशिशोरोमणिः ।

Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 50. Lines, 7 on a page. Extent, 525 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Yañluganta S'iromani. A gloss on a portion of S'iromani's commentary on the S'abda-khaṇḍa of Gaṅgeś'a. By S'eshakriṣṇa Paṇḍit. The portion refers to the effect of certain grammatical affixes.

Beginning. नतदेवशिरःस्यन्दिमकरन्दक्लिताङ्गये । वागीशदत्तमतये विद्मनाशाय ते नमः ॥
यङोऽचि च । अजितिप्रत्ययो गृह्यते न प्रत्याहारः तथा सत्यनीत्येवावच्यत्
यङन्तादन्यस्याचोऽसम्भवादिति ह्रदत्तः ।

End. श्रीभाष्यप्रमुखमहार्णवावगाद्यालम्बोऽयं मणिरमलो हृदा निषेव्यः ।
चन्तव्यं यदकरवं(?) पुरस्तात् प्रागल्भ्यं पिटचरणप्रसादलेशत् ॥

Colophon. इति श्रीशेषकृष्णपण्डितविरचितो यङ्लुगन्तशिरोमणिः समाप्तः ॥
विषयः । यङ्लुगन्तधातुप्रकरणं ।

No. 1773. पिटभक्तितरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 84. Lines, 11 on a page. Extent, 1,890 ślokaś. Character, Nāgara. Date, SM. 1650. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pitribhakti-taraṅginī, alias *S'rāddha-kalpa*. On the religious duties due by a son to a father, or directions for the performance of the funeral and the various offerings of water and cake to the close of the first year after the death of a parent. By Vāchaspati S'armā. The work was compiled under the orders, and by a court paṇḍit, of Maharājā-dhirāja Rāmabhadra, son of Rūpanārāyaṇa, and grandson of Harinārāyaṇa, of Mithilā.

Beginning. प्रणम्य वासुदेवाय तन्यते स्वर्गरङ्गिणी । श्रीवाचस्पतिधीरेण पिटभक्तितरङ्गिणी ॥

End. ततो ब्राह्मणो यजमान एकादशब्राह्मणान् पात्रवद् भोजयेत् ॥
इति ह्यन्देगप्रयोगः समाप्तः ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीहरिनारायणलज्जश्रीरूपनारायणपदवीमलङ्कृत-
मिथिलामण्डलश्रीरामभद्रचरणादिष्टेन परिषदा श्रीवाचस्पतिशर्म्मेण विर-
चितोऽयं श्राद्धकल्पः परिपूर्णः ॥

विषयः । पुत्रकर्तव्यपिचौर्द्धदेहिकक्रियादिसपिण्डीकरणान्क्रियानिरूपणं ।

No. 1774. व्यवहारचमत्कारः ।

Substance, country-made paper $10\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 12 on a page. Extent, 1,116 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1637. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vyavahāra-chamatkāra. A Smṛiti compilation, containing succinct rules regarding certain domestic rites and sacraments. By Rūpanārāyaṇa Mīśra, son of Bhavānidāsa. Contents: I. The sacrament of conception. II. do. of Puṣavana. III. do. after birth. IV. to VI. do. of naming, and first eating of rice. VII. do. of cropping of the crown-lock. VIII. do. of puncturing the ears. IX. do. of putting on the sacred cord. X. returning home from pupilage. XI. do. of marriage. XII. do. of bringing a bride to her husband's abode for permanent stay there. XIII. Auspicious days for starting on journeys. XIV. Intercalary months.

Beginning. गङ्गातरङ्गाङ्कितशेखराय ब्रह्मादिनारायणवन्दिताय ।

संसारदुःखस्य निवर्तकाय सुखस्वरूपाय नमः शिवाय ॥ १ ॥

भारद्वाजकुलावतंसविमलप्रख्यातिकीर्त्तनाश्रयो

यो नारायणपादपद्मयुगलध्यानैकतानः सदा ।

श्रीमद्गर्वराहमुख्यगणकाचार्यप्रबन्धाऽर्जित-

ज्ञानोऽभूदनवद्युगजलधिः श्रीनाथमल्लः सुधीः ॥ १ ॥

भवानीदासनामाभूत्तत्तनुजो द्विजाग्रणीः ।

प्रदीपस्त्रक्तिमुक्तानां पटली सेव्यते बुधैः ॥ २ ॥

रूपनारायणस्य तनुजो विदुषां मदे ।

व्यवहारचमत्कारं तनुते गुर्वनुग्रहात् ॥ ४ ॥

End. १६३७ मिते शाके श्रीविक्रमार्कदेवस्य कार्तिकश्रैष्ठशुक्लतम्यां ग्रन्थसमाप्तिं रवौ हतवान् ॥

Colophon. इति श्रीभवानीदासात्मजमित्ररूपनारायणविरचिते व्यवहारचमत्कारे मलमास-
निर्णयप्रकरणं चतुर्दशं ॥

विषयः । अत्र चतुर्दशप्रकरणानि सन्ति । तत्र १ प्रथमे प्रकरणे,—गर्भाधानं । २ ये,—
पुंसवनं । ३ ये,—जातकर्म्म । ४ ये,—नामकरणं । ५ मे,—निष्क्रमणं
६ छे,—अन्नप्राशनं । ७ मे,—चूडाकरणं । ८ मे,—कर्णवेधः । ९ मे,—उप
नयनं । १० मे,—समावर्त्तनं । ११ श्रे,—विवाहः । १२ श्रे,—द्विरागमनं
१३ श्रे,—यात्रानिरूपणं । १४ श्रे,—मलमासनिर्णयः ॥

No. 1775. प्रयोगदर्पणं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 102. Lines, 11 on a page. Extent, 3,700 ślokas. Character, Nāgara. Date, SM. 1884. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Prayoga-darpana. Directions for the performance of domestic duties and sacraments. By Padmanābha Dikshita, son of Gopāla by Pārvatī, grandson of Nārāyaṇa, and pupil of Śítikaṇṭha. Contents : Śrāddha performed before a marriage for the gratification of the manes. The tying of the crown-lock. Necessity of worshipping Gaṇeśa before commencing a domestic rite. The adoration of the *Mātrikās*, or the eight primary mothers. The sacraments from conception to birth. Special rites to be performed in the event of a child being born under inauspicious conjunctions. Do. for accidents during accouchement. Do. for the birth of twins. Do. for birth with face presentation. Sacrament of naming. Rules for placing a child on a bedstead. Do. for nursing. Sacraments from the first eating of rice to marriage.

Beginning. यो वन्द्यस्त्रिदशैः सदैव यमिनां धेयः सदा योगिनां

यो विघ्नैश्चविनाशनेऽप्यतिदृष्टो भाग्यप्रदः सेविनां ।

यो विश्वार्त्तिहरस्तथैव सुखदः साह्यविद्यानिधि-

स्तं वन्दे गिरिजात्मजं गणपतिं वाक्सिद्धये सर्व्वदा ॥ १ ॥

वन्दे श्रीवैष्णवीसूर्त्तिमोहनीं कुलदेवतां ।

प्रचयायास्तटे रम्ये निवासपुरवासिनीं ॥ २ ॥

श्रीमद्गोपालपितरं नारायणपितामहं ।

श्रीगुरुं शितिकण्ठाख्यं पार्व्वतीञ्चैव मातरं ॥ ३ ॥

नान्ना च पद्मनाभस्तु दीक्षितः श्रीदयान्वितः ।

नानाग्रन्थान् समालोक्य विदुषां प्रीतिहेतवे ॥ ४ ॥

रम्यां नवीनां सुगमां नानावाक्यसुधामयीं ।

प्रयोगदर्पणाख्यां वै चक्रो पद्धतिमुत्तमां ॥ ५ ॥

End.

विख्ये होममग्निश्च विधिना स, नुर्षो पुरो ।

उद्भेदेन्यथा नैव पुत्रपौत्रसम्पत्तिमान् ॥ इत्यर्कविवाहः ॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितनारायणात्मजगोपालस्तनपद्मनाभविरचितं प्रयोगदर्पणाख्यां चर्कविवाहप्रकरणं समाप्तं ॥

विषयः । अत्र प्रथमं स्वस्तिवाचनप्रकरणं । तत आभ्युदयिकप्रकरणं । तत आभ्युदयिक-
 श्राद्धदेवतानिर्णयः । ततः शिखावन्धनविचारः । ततः सर्वकर्म्मसाधारणाङ्गानां
 गणेशपूजादीनां प्रयोगः । ततो सादिकापूजनं । ततो गर्भाधानादिजातकर्म्म-
 प्रयोगः । ततो जानस्य बालकस्य अशुभतिथिनश्चतयोः गजनितदोषशान्ति-
 प्रयोगः । ततो वैद्यतप्रसवशान्तिप्रयोगः । ततो यमलज्जननशान्तिप्रयोगः ।
 अधोमुखप्रसवशान्तिप्रयोगः । नामकरणप्रयोगः । पर्यङ्कारोक्षणविधिः । दुग्ध-
 पानविधिः । अन्नप्राशनचूडाकरणादिविवाहान्नसंस्कारप्रयोगः ॥

No. 1776. सूतसंहिता स्कन्दपुराणीया । सूतसंहितातात्पर्य-
 दीपिकाख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 12 $\frac{3}{4}$ × 6 $\frac{1}{2}$ inches. Folia, 401. Lines, 14—15—16—17—18 on a page. Extent, 32,812 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Sūta Sañhitā, with a commentary entitled *Tātparya-dīpikā*. The work professes to be a part of the 5th book or the Nāgara Khaṇḍa of the Skanda Purāṇa, and comprises, in the codex before me, six khaṇḍas, each subdivided into several adhyāyas or chapters. The *first*, containing 8 chapters, describes the origin of all things, sentient or otherwise, from Śiva. The *second*, containing 13 chapters, dwells on the greatness of Śiva. This is the work noticed under No. 1747 (*ante* p. 50) but there described as the 'first book.' The *third*, containing 20 chapters, discusses the means of liberation and the acquisition of true knowledge. The *fourth*, comprising 12 chapters, treats of the relation of the human to the divine soul, and of the purport of the Upanishads. The *fifth*, comprising 9 chapters, discusses the character of *Mukti* or salvation. The *sixth*, comprising 47 chapters, gives an exposition of the fruits of religious rites and sacrifices performed with a view to reward (*kāmya*), as daily duties (*nitya*)—and as occasional rites (*naimittika*). The commentary is by Mādhava Achārya

Beginning. (टी०) । अथ विद्यार्थिना गुरुनमस्कारसुती प्रथमतः कर्त्तव्यं इति ब्रुवाद्ययितुं
 सूतगीतां श्रोतुकामैर्नैदिषीथिः हते नमस्कारसुती उपनिबध्नाति ।

(मू०) । ऐश्वर्यं परमानन्दमगन्तं सत्यचिद्धनं ।

आत्मलेनैव पश्यन्तं निस्तरङ्गसमुद्रवत् ॥ १ ॥

निर्विकल्पं सुसम्पूर्णं सुप्रसन्नं शुविस्मितं ।

भासयन्तं जगत् सा भानुमन्तमिवापरं ॥ २ ॥

प्रणम्य मुनयः सूतं दण्डवत् प्रथिवीतले ।

कृताञ्जलिपुटा भूत्वा तुष्टुवः परया मुदा ॥ ३ ॥

End. (मू०) । इति जनहितमेतत् प्रोच्य देव्याः प्रसादात् गुरुगुरुमखिलेशं भक्तिपूर्वं प्रणम्य ।
मुनिगणमवलोक्य खानुभूत्यैव सूतः स्वकपरशिवरूपे लीनबुद्धिर्बभूव ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां यज्ञवैभवखण्डे सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

(टी०) । तत्र विशेषतोऽभिव्यक्तावित्यर्थः श्रूयते हि यो वेदं निहितं गुहायां परमे
यामन्निति ।

इति श्रीमत्काशीविलासक्रियाशक्तिपरमभक्तश्रीमत्तन्त्राम्बकपादात्मसेवापरायणेने-
पनिषद्भागप्रवर्त्तकेन माधवाचार्येण विरचितायां सूतसंहितातात्पर्यदीपिकायां
यज्ञवैभवाख्ये चतुर्थे खण्डे सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ।

विषयः । अस्रस्रस्यैतद्ग्रन्थस्य षट्खण्डाः सन्ति । एकखण्डे,—अष्टभिरध्यायैः, शिवात्
चेतनाचेतनात्मकजगतः आविर्भावकथनं ।

अपरैकखण्डे,—त्रयोदशभिरध्यायैः, शिवसाक्षात्स्यवर्णनं ।

अपरैकखण्डे,—विंशत्यध्यायैः, मोक्षसाधनज्ञानोपायनिरूपणं ।

अपरैकखण्डे,—द्वादशभिरध्यायैः, जीवब्रह्मणोरैकलक्षणस्य मुक्तिसाधनत्वं
सर्वशाखासम्मतमिति दर्शयितुं ऐतरेयक-तैत्तिरीयकादिसमस्तोपनिषदर्थस्य
साकल्येन प्रतिपादिकाया ब्रह्मगीतायाः कथनं ।

अपरैकखण्डे,—नवभिरध्यायैः, मुक्तिनिरूपणं ।

अपरैकखण्डे,—सप्तचत्वारिंशदध्यायैः, काम्यनित्यनैमित्तिकभेदेन त्रिधा विभक्तस्य
यज्ञकर्मणः फलवैलक्षणादिनिरूपणं ॥

No. 1777. शिवगीता, पद्मपुराणोत्तरखण्डाया, सुबोधिन्वाख्य-
टीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 14 × 7½ inches. Folia, 72. Lines, 17
on a page. Extent, 4,200 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1873.
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose
and verse. Incorrect.

S'iva Gītā, with a commentary entitled *Subodhinī*. On the divinity of S'iva. The commentary is by Apyājī Bhaṭṭa, of Vīrapura, pupil of Jñānānanda. Contents : I. The importance of faith in S'iva. II. Dispassion. III. Initiation in the mantra of Virajā. IV. The manifestations of S'iva. V. The gift of the Mahāpāsapat weapon by S'iva to Rāma. VI. The embellishments of S'iva. VII. S'iva imparts to Rāma a knowledge of his (S'iva's) pervading the universe. VIII. Origin of the human body. IX. The philosophy of corporation. X. Ditto of the soul. XI. The rise and fall of the soul. XII. Adoration. XIII. Varieties of Mukti. XIV. The origin of the five ceremonies of the soul. XV. Bhakti Yoga. XVI. Persons for whom the work is designed. The colophon describes the work to be a part of the Uttara Khaṇḍa of the Padma Purāṇa, but a different codex with a similar beginning has a colophon in which the work is described to be a part of the Matsya Purāṇa, *ante* IV, p. 84.

Beginning. (टी०) । यस्मिन् जातानि भूतानि प्रोक्तानि च जगत्पते ।

यश्च सर्वान्नरो गीतासुबोधिन्या मुदेऽस्तु नः ॥ १ ॥

अप्याजीभद्रो मेधावी वसन् वीरपुरामिधे ।

ज्ञानानन्देन गुरुणा प्रेरितस्तस्य वै मुदे ॥ २ ॥

विद्वत्तिं शिवगीतायास्तनोति सुविवोधिनीं ।

मुदे विदुष्यकोराणां चन्द्रिकां सुविवोधिनीं ॥ २ ॥

(मू०) । स्तुत उवाच । अथातः सम्प्रवक्ष्यामि शुद्धं कैवल्यमुक्तिदं ।

अनुग्रहान्महेशस्य भवदुःखस्य भेषजं । १ ॥

न कर्मणामनुष्ठानैर्न दानैस्तपसापि वा ।

कैवल्यं लभते मर्त्तगः किन्तु ज्ञानेन केवलं ॥ २ ॥

रामाय दण्डकारण्ये पार्व्वतीपतिना पुरा ।

या प्रोक्ता शिवगीताख्या गुह्याद् गुह्यतमा हि सा ॥ २ ॥

यस्याः श्रवणमात्रेण नृणां मुक्तिर्भवेत् भवेत् ।

पुरा सनत्कुमाराय स्कन्देनाभिहिता हि सा ॥ ४ ॥

सनत्कुमारः प्रोवाच व्यासाय मुनिसत्तमाः ।

मह्यं कृपान्तरेकेण प्रददौ वादरायणः ॥ ५ ॥

End.

(मू०) । इत्युक्त्वा प्रययुः सर्वे सायं सन्ध्यामुपासितुं ।

स्वप्नः स्तुतपुत्रं ते सन्तुष्टा गोमतीतटं ॥ ६५ ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे उपरिभागे शिवगीतास्वरूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीशिवराघवसंवादे शिवगीताधिकारिनिरूपणं नाम षोडशेऽध्यायः ॥ १६ ॥
 (टी०) । अतनोच्छिवगीतापनिषद्बोधसुचन्द्रिकां ।
 अष्याजीभट्टः प्रियतां ज्ञानानन्देऽनया गुरुः ॥
 इति श्रीशिवगीताटीकायां अष्याजीभट्टविरचितायां सुबोधिन्यां षोडशेऽध्यायः ।
 विषयः । अत्र षोडश अध्यायाः सन्ति । तत्र १ मे,—शिवभक्त्युत्कर्षकथनं । २ ये,—
 वैराग्योपदेशः । ३ ये,—विरजादीक्षानिरूपणं । ४ ये,—शिवप्रादुर्भावः ।
 ५ मे,—रामाय शिवेन महापाशुपतनामकास्त्रदानवृत्तान्तं । ६ ये,—शिववि-
 भूतियोगनिरूपणं । ७ मे,—रामे शिवेनात्मनो विश्वरूपतादर्शनं । ८ मे,—
 शरीरात्म्यत्तिकथनं । ९ मे,—देहरूपनिर्णयः । १० मे,—जीवस्वरूपकथनं ।
 ११ मे,—जीवगत्यगतिनिरूपणं । १२ मे,—उपासनाविधिः । १३ मे,—सुक्ति-
 भेदनिरूपणं । १४ मे,—पञ्चकोशोपपादनं । १५ मे,—भक्तियोगनिरूपणं ।
 १६ मे, शिवगीताधिकारिनिरूपणं ॥

No. 1778. आद्धेन्दुः ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,300 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1845. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'ráddhendu. A dissertation on the nature of *S'ráddha*, and the mode of performing it during the new-moon. Anonymous.

Beginning. अथ आद्धं निरूप्यते अथवा ब्राह्मणेभ्यो यत् पितृबुद्धिश्च दीयते ऋषयः आद्ध-
 मित्याहुः ।

End. विष्णुं स्तूया कर्मेश्वरार्पणं कुर्यादिति सद्धेयः । इति दर्शनाद्धप्रयोगः ।

Colophon. इति आद्धेन्दुः समाप्तः ।

विषयः । आद्धपदार्थनिरूपणं । दर्शनाद्धप्रयोगकथनञ्च ॥

No. 1779. आचारचन्द्रोदयः ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 7\frac{1}{4}$ inches. Folia, 283. Lines, 16 on a page. Extent, 4,500 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

A'chára-chandrodaya. A digest of the diurnal duties of the faithful. By Mahes'a Kavi, pupil of Purushottama of Miṭhílá, and disciple of Viṭṭhala. The work is divided into eight books, of which the *first* treats of the duties at dawn, immediately after rising from bed. The *second*, the study of the Vedas and the collection of materials for religious rites. The *third*, earning of livelihood for the maintenance of the family, and the duties of faithful women. The *fourth*, of midday duties. The *fifth*, of the five daily sacrifices, including the midday meal. The *sixth*, of duties after the midday meal, and of the nature of food. The *seventh*, of hearing of the Puráṇas. The *eighth*, of nocturnal duties.

Beginning. गोपीवल्लभवल्लभं गुरुतमं दीक्षागुरुं विद्वलं
 वन्देऽहं पुरुषोत्तमं कविवरं विद्यागुरुं मैथिलं ।
 यत्यादाम्बुजसेवया अतितरां श्रीकृष्णसेवारति-
 मैत्रीसन्तु सदा सभासु विदुषां विद्याविलासोदयः ॥ १ ॥
 विश्वं यत् कुरुते विभर्त्ति हरते शैलूषवत् प्रत्यहं
 यच्छ्वासप्रभवासुवन्ति निगमाः साङ्गाः सशास्त्रागमाः ।
 संसारार्णवतारणाय जगतां यन्नाम नौका दृढा
 तदन्दे सद्वज्रप्रकाशममलं चैतन्यरूपं महः ॥ २ ॥
 ज्ञात्वा गोकुलमर्दितं मयवता विस्माययन् भूधरं
 धृत्वा वामकरे करीव कमलं योऽपादपायाद् ब्रजं ।
 गुञ्जाहारमयूरमौलिमुरलीपीताम्बुरालङ्कृतो
 गोपीलोचनचुम्बितो विजयते गोपालचूडामणिः ॥ २ ॥
 अस्त्यैरावति रोधषीह नगरं विद्वज्जनालङ्कृतं
 धर्मश्रीसदनं विटङ्कविलसत् प्रासादमालम्बितं ।
 स्मृत्याम्नायविधाननित्यनियतैर्वर्णाश्रमैः सेवितं
 नाम्नालाहपरं पुरन्दरपुरीगर्वापहं पश्चिमे ॥ ४ ॥

सेवा यत्र गुरौ हरे च निरता धर्मेषु कार्येषु धी-
 स्तुके वादमतिर्गजेषु च मद्ः मारीषु मारोक्तयः ।
 बन्धे वेणुषु मानतापनपथे स्नेहक्षये दीपके
 द्वारे देवगृहस्य दण्डघटना संदृश्यते नान्यतः ॥ ५ ॥
 तस्मिन् राजसभासु लब्धविभवः कालूः कवीनां प्रियो
 ह्यासीदुत्पलवंशपङ्कजरवीराजन्यचूडामणिः ।
 येनादायि हिरण्यमन्नमचला गावः सवत्सा हरेः
 प्रीत्यै विप्रवरेषु बन्धुजनतावर्गेषु मानर्हयः ॥ ६ ॥
 तत्पुत्रोऽजनि बन्धुवर्गनिरतो धर्मैकचित्तोऽनिशं
 ब्रह्मणो गुरुदेवपूजनमतो नानूर्नरेन्द्राग्रणीः ।
 येनेदं कुलकैरवं विधिरुचा नित्यं विकाशीकृतं
 धर्माचारयशःप्रतापविभवैर्वर्षेति सर्वोपरि ॥ ७ ॥
 जातास्तुचनयास्त्रयः सुविनया गोपीशपादाश्रयाः
 ज्येष्ठस्तत्र परोपकारकुशलः ख्यातः स्त्र धारीति यः ।
 वापीकूपतडागदेवभवनारामादिनिर्माणकृदु-
 दाता बन्धुजनाश्रयो नृपसभालब्धैकपूजोदयः ॥ ८ ॥
 तस्यानुप्रभवो बलैकविभवो दाता सदा धर्मधी-
 लीके यो भगवान(?) इत्यभिहितो यस्यानुजो माधवः ।
 रूपेणानुजगाम यो रतिपतिं भोगैः सुराणां पतिं
 भक्त्या दैत्यपतिं नये भृगुपतिं शीले कुरूणां पतिं ॥ ९ ॥
 तद्वर्त्मपत्नी समसूत वंसा(?) नारायणानेत(?) जनार्दनादीन् ।
 सुतान् सुराभान् गुरुदेवभक्तान् यथेशमक्तिर्विदिताखिलार्थान् ॥ १० ॥
 तेनाचारमभीष्टता सुविनयं विज्ञापितो धीमता
 श्रीशारखतदुर्गशर्मतनयो नाम्ना महेशः कृती ।
 ग्रन्थे यत्र हि माधवादिर्भवत् सार्थः प्रकाशान्तिकः
 शब्दसं कुरुते हिताय जगतामाचारचन्द्रोदयं ॥ ११ ॥
 यावत् खे रविचन्द्रतारकगणा दीप्यन्ति दिव्यप्रभाः
 यावत् समधराधरा भुवि गजाः सन्ध्यष्ट सप्ताण्यवाः ।
 पाताले किल कोककूर्मभुजगा यावद् भुवं विभ्रति
 तावन्माधवकीर्तिरस्तु भुवने मोहान्धकारापहा ॥

End.

Colophon.

इति श्रीमदुत्पलवंशावतंसविद्वज्जनमानसराजहंसनानुरेन्द्रप्रतापकीर्तिकौमुदी-

विशदीकृतदिग्बलयश्रीमाधवप्रकाशे मन्त्रेशकविदर्शिते सदाचारचन्द्रादेयः। यम-
भागकृत्यपरिच्छेदः ।

प्रदर्शितो धीरमन्त्रेशशर्मणा सुपूजितो वाजसनेयिकर्मणा ।

प्रकाशितो माधवदासवर्मणा प्रयुज्यतां सर्व्वमनेन शर्मणा ॥

इति श्रीआचारचन्द्रादयः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्राष्टभागाः सन्ति । तत्र प्रथमे भागे,—आदौ धर्माचारप्रशंसा । ततः सदाचार-
लक्षणं । ततः सदाचारप्रमाणपरामर्शः । ब्राह्मसुहृत्कृत्यं । प्रातर्मङ्गलालोकनं,
मूत्रोत्सर्गादिविधिश्च । श्रौचाचारविधानं । कमण्डलुमार्जनं । देहमलशुद्धिः ।
आचमननिर्णयः । दन्तकाष्ठविधिः । शिखासूत्रविधिः । प्रातर्गृहस्नानक्रिया,
होमकालनिर्णयश्च । नित्यदानविधिः ।

द्वितीये भागे,—वेदाभ्यासविधिः । अभिवाद्क्रिया । कार्याकार्यनिर्णयः । कुश-
सङ्ग्रहणविधिः ।

तृतीयभागे,—पोष्यवर्गार्थसाधनं । धनार्जनविधिः । स्त्रीणां धर्मप्रशंसा । सद्दान-
नुगमनविधिः ।

चतुर्थभागे,—मथ्याङ्गस्नानकथनं । स्नानप्रसङ्गक्रियोक्तिः । रात्र्यादिस्नाननिर्णयः ।
महानिशालक्षणं । समुद्रस्नानकथनं । नद्यादिस्नानकथनं । तडागस्नाननिर्णयः ।
उष्णोदकस्नानविधिः । मलस्नानविधानं । तैलाभ्यङ्गनिर्णयः । गौणस्नानकथनं ।
नदीलक्षणं । नदीरजोनिर्णयः । नित्यकर्मपरित्यागनिमित्तानि । धौतवस्त्रपरीधानं ।
सोत्तरीयविधानं । तिलकविधानं । शङ्खचक्रादिधारणं । तुलसीमणिमालादि-
धारणं । सन्याप्रशंसायां गौणकालनिर्णयः । पवित्रलक्षणोक्तिः । पवित्रधारणविधिः ।
सन्याविधानं । गायत्रीजपनिर्णयः । जपमालाविधानं । रुद्राक्षस्य फलोदय-
जपभेदकथनं । काम्यजाप्यक्रियादिकं । सन्याप्रयोगः । ब्रह्मयज्ञविधिः । तर्पण-
विधानं । भीष्मकतर्पणं । पद्मविष्णुपराणीयतर्पणं । तर्पणप्रयोगः । जलाशये विष्णु-
पूजाविधानं । तार्पणसन्ध्याविधानं । नित्यकाम्यभेदेन देवपूजाप्रशंसा । अशौच-
पूजनविधिः । निर्मलद्वारासनविधिः । पूजाधिकारिणिरूपणं । दीकोक्तिः । प्रतिमा-
लक्षणं । भूतशुद्धिः । अर्थादिविधिः । पुष्पदानविधिः । पूजापचारगणनं । पञ्चदेव-
प्रशंसनं । विष्णुपूजाधारविधिः । शालग्रामप्रशंसनं । शालग्रामभेदकथनं । शाल-
ग्रामपूजाधिकारिणः । द्वारिकाचक्रपूजोक्तिः । देवानां वैगुणे प्रतिष्ठात्यागः ।
विष्णुपूजापचाराणां फलोक्तिः । घण्टावादनमाहात्म्यं । शङ्खपूजाफलं । गीतादि-
स्रोत्रमन्त्रिमा । अष्टाक्षरजपमन्त्रिमा । पुरुषसूक्तादिमन्त्रपूजादि । आसनविधानं ।
महापुराणीयपूजा । अष्टाक्षरपूजनं । विष्णुवैष्णवकरणं । पञ्चाक्षतनपूजनं । पूजा-
पराधकथनं । वैष्णवसुतिलक्षणं ।

पञ्चमभागे,—पञ्चयज्ञविधिः । गोयासविधिः । गृहस्थाश्रमकथनं । भोजनविधिः
 षष्ठभागे,—भोजनोत्तरकर्म्मविधानं । भोज्याभोज्यनिर्णयः । खाभाविकामध्यकथनं ।
 निमित्ताभ्युक्तकथनं । सांसाशनविधानं । दूषितान्नशुचिः ।
 सप्तमभागे,—पुराणश्रवणविधिः ।
 अष्टमभागे,—दोसादिविधिः । नक्तं शयनविधिः । दारोपगमनिर्णयः । रजसला
 गर्भवतीघर्मेक्तिः । शास्त्राधिकारिककथनं ॥

No. 1780. स्फोटचटकम् ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 17. Lines, 1 on a page. Extent, 400 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. In correct.

Sphoṭa-chataka. On the power of sound in expressing the meaning of words—a philosophical dogma founded on the theory of eternity of sound. By Kṛishṇa Bhaṭṭa, son of Raghunátha, and grandson of Govardhana, of the clan of Mauli. The dogma is held in great reputation by grammarians of the Nyáya school.

Beginning. पित्रोः पादयुगं नत्वा जानकीरघुनाथयोः ।

मौली+कथ्यभङ्गेन तस्यते स्फोटचण्डका ॥

शाब्दिकानां वाच्यलक्ष्यवङ्गार्थप्रतिपादकानां वाचिकलाक्षणिकयञ्जकानां शब्द-
 न्तः, तन्निष्ठा जातिर्वा स्फोट इति व्यवहारः ।

End.

समादेकवर्णात्मकोऽखण्डवाक्यस्फोटो वाचक इति सिद्धं ।

Colophon.

इति श्रीमन्मौलिकुलतिलकायमानगोवर्द्धनभट्टात्मजजानकीजानिरघुनाथभट्टा-
 त्मजश्रीकृष्णकृतस्फोटचटका सम्पूर्णा ॥

विषयः ।

अत्राद्यौ स्फोटशब्दाः । तत्र वर्णपदवाक्याखण्डपदाखण्डवाक्यभेदेन व्यक्तिस्फोट-
 पञ्च । वर्णपदवाक्यभेदेन जातिस्फोटाः त्रयः ।

No. 1781. वेदान्तार्थ्या, आर्थ्याव्याख्याऽभिधृतीकामहिता ।

Substance, country-made paper, 10½ × 5¾ inches. Folia, 33. Lines, 1 on a page. Extent, 300 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 189. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Śrātmanirūpaṇa-prakarāṇa, or *Śrātmanānda-prakarāṇa* alias *Ve-dāntāryā*. A compendium of the Vedānta doctrine, in a set of verses in the Aryā metre. By Śaṅkara Achārya. Attached to the text is a commentary entitled *Aryāvyaḥkyā*, by Sachchidānanda Sarasvatī. Hall's Contributions, p. 104.

Beginning. (टी०) । प्रचण्डपाषण्डविखण्डमोक्षतं त्रयीशिरोऽर्थप्रतिपादने रतं ।

बुधैर्नृतं योगकलाभिराहतं नमामि तं शङ्करं दैशिकं ततं ॥ १ ॥

इह सकलशिष्टाग्रणीर्भगवान् शङ्कराचार्यः जिज्ञासुजनानुकम्पया सकलवेदान्त-
सिद्धान्तरहस्यप्रदर्शनपरं वेदान्तप्रकरणमारभमानस्तत्रादौ श्रीगुरुमस्कारलक्षणं
सङ्गलाचरणमार्यावृत्तद्वयेनाकरोत् श्रीगुर्विति ॥

(मू०) । श्रीगुरुचरणद्वन्द्वं वन्देऽहं मथितदुःसहद्वन्द्वं ।

भ्रान्तिग्रहोपशान्तिं पांशुमयं यद्य भसितमातनुते ॥ १ ॥

दैशिकवरं दद्यालुं वन्देऽहं निहतसकलसन्देहं ।

यच्चरणद्वयमनुभवमुपदिशति तत्पदस्यार्थं ॥ २ ॥

संसारदावपावकसन्तप्तः सकलसाधनोपेतः ।

खात्मनिरूपणनिपुनैर्वाक्यैः शिष्यः प्रबोधते गुरुणा ॥ ३ ॥

End. (मू०) । अज्ञानान्धविहन्ता विरचितविज्ञानपङ्कजोऽज्ञासः ।

मानसगगनतलं मे भासयति श्रीनिवासगुरुभानुः ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशङ्कराचार्य्यकृतखात्मनिरूपणप्रकरणं
समाप्तं ।

(टी०) । चैतन्यद्युतिरुचिराङ्गो दूरनिरस्यश्यामलासङ्गः ।

हृदयसरोजे वरजे भ्रमति भ्रमरो विलक्षणः कश्चित् ॥

इति श्रीसच्चिदानन्दसरस्वतीविरचिता आर्याव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । आत्मतत्त्वनिरूपणं ।

No. 1782. परिभाषेन्दुशेखरकाशिका ।

Substance, country-made paper, 10 $\frac{3}{4}$ × 6 $\frac{1}{4}$ inches. Folia, 164. Lines, 11 on a page. Extent, 4,715 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Paribhāshendu-s'ekhara-kās'ikā or simply *Kās'ikā*. A commentary on the *Paribhashendu s'ekhara*, of Nages'a Bhaṭṭa. By Vaidyanātha Bhaṭṭa, surnamed *Paiyagunḍa*, son of Mahādeva by Venī. The

Paribhāshendu-s'ekhara itself is a commentary on the grammatical aphorisms of Pāṇini. See my Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of the Asiatic Society, pp. 57, 58.

Beginning. वैद्यनाथः पायगुण्डो नत्वा नागेश्वरं गुरुं ।

विदितिं परिभाषेन्दुशेखरे तनुतेऽगदाम् ॥

प्रारीप्सितस्य ग्रन्थस्य निर्व्विघ्नपरिसमाप्तार्थमिष्टदेवतानतिरूपं मङ्गलमाचरन्
शिष्यशिष्याथै व्याख्यादश्रोतृणामनुषङ्गतो मङ्गलाय च निबध्नाति नलेति ।

End.

गमकं बोध्यमित्यन्यत्र विस्तर इति सर्व्वमनवद्यमिति शिवं ।

Colophon.

इति श्रीमत्यायगुण्डोपाख्यानहादेवसुतवेणीगर्भजवैद्यनाथभट्टकृतपरिभाषेन्दुशेखर
काशिका समाप्ता ।

विषयः ।

परिभाषेन्दुशेखरव्याख्यानं ।

No. 1783. मानसोल्लासवृत्तान्तविलासः, मूलसहितः ।

Substance, country-made paper, 12 $\frac{3}{4}$ × 6 inches. Folia, 41. Lines, 7—11—12—14—15 on a page. Extent, 2,007 ślokas. Character, Nāgarī. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance old. Prose. Incorrect.

Mānasollāsa-vṛttānta-vilāsa alias *Dakṣiṇā-mūrti-stotra-vārtika* A gloss on a commentary, called *Mānasollāsa*, on a hymn by S'aṅkara Achārya, in praise of Dakṣiṇā Mūrti. By Viś'varūpa A'chārya. The commentary is by Rāma Tirtha. The hymn is a short one of ten stanzas, but in it S'aṅkara has condensed the essence of the Vedānta Hall's Contributions, p. 110.

Beginning. (टी०) । प्रोद्यच्छाखमहावटद्रुमतटे योगासनस्थं प्रभुं

प्रत्यक् तत्त्वबुभुत्सुभिः प्रतिदिशं प्रोद्गीच्छ्यमानाननं ।

सुद्रां तर्कमथीं दधानममलं कर्पूरगौरं शिवं

हृद्यन्तं कलये स्फुरन्मनिशं श्रीदक्षिणामूर्त्तिकं ॥

नत्वाथ मङ्गराचार्यमुख्यानं सर्व्वान् गरीयसः ।

मानसोल्लासवृत्तान्तं वर्णयामि यथामति ॥

इह हि भाष्यकारः श्रीमच्छङ्कराचार्यनामा मन्दमतींस्तत्त्वजिज्ञासून्नुग्रहीतु
दक्षिणामूर्त्तिलोचन्याजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविष्कार दशभिः पद्यबन्धै
तच्छिष्येण विश्वरूपाचार्येण सुरेश्वरापरनाम्ना तत्त्वप्रबन्धार्थतत्त्वं तात्पर्य्यते

मानसोच्चासनाम्ना वार्त्तिकतात्मना ग्रन्थसन्दर्भेणाविष्कृतं तमिसं ग्रन्थं यथाशक्ति
विदृषोमि तत्र शिष्टाचारसंरक्षणाय मङ्गलाचरणं द्योतयत्ययमाद्यः श्लोकः
मङ्गलमिति ।

(म०) । मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।

मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥ १ ॥

चात्मलाभात् परो लाभो नास्तीति मनयो विदुः ।

तज्जाभार्थं कविः स्तौति स्वात्मानं परमेश्वरं ॥

End.

(म०) । प्रकाशात्मिकया शक्त्या प्रकाशप्रभयाकरः ।

प्रकाशयति यो विश्वं प्रकाशोऽसौ प्रकाशतां ॥ १४ ॥

Colophon.

इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्त्रोत्रार्थप्रतिपादके प्रबन्धे मानसोच्चासे दशमोच्चाससङ्ग्रहः ।

(टी०) । दशमश्लोकव्याख्योपसंहारश्लोकः इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्त्रोत्रार्थप्रतिपादक
इति ।

इति श्रीमानसोच्चासप्रबन्धोऽयं यथामति ।

व्याख्यातो रामतीर्थेन गुरुदेवप्रसादतः ॥

अनेन भगवान् श्रीमदक्षिणामूर्त्तिरीश्वरः ।

गुर्वात्मा प्रियतां नित्यं तत्त्वज्ञानप्रदः सतां ॥

इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्त्रोत्रव्याख्याप्रबन्धमानसोच्चासट्टान्तविलासः सम्पूर्णः ॥

विषयः ।

शङ्कराचार्येण दक्षिणामूर्त्तिस्त्रोत्रव्याजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यं यैर्दशभिः पद्यै-
राविष्कृतं तेषां दशप्रधानां तत्त्वं शङ्कराचार्यशिष्येण विश्वरूपाचार्येण वार्त्ति-
कात्मना मानसोच्चासग्रन्थेनाविष्कृतं ॥

No. 1784. चन्द्रालोकः, चन्द्रालोकप्रकाशाख्यटीकासहितः ।

Substance, country-made paper, 15 × 6½ inches. Folia, 40. Lines, 2—4—5—6 on a page. Extent, 800 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Chandráloka. A treatise on rhetoric. By Jayadeva, the author of the *Gíttagovinda*. Attached to the text is a commentary by Pradyotana Bhaṭṭáchárya, son of Balabhadra. The commentary was compiled by order of Prince Vírabhadra, son of king Rámachandra, and grandson of Vírasíṅha, a Bundella chieftain. The text is divided into ten "rays"

or *Mayukhas*. Contents : I. Faulty definitions of poetry. II. Faults of poems. III. Characteristics of poetry. IV. Merits of poetry. V. Rhetorical ornaments. VI. Taste in poetry. VII. Rhetorical use of words. VIII. Irony. IX. Application of words. X. Contents or relation of words. A part of the 5th Chapter has been noticed under No. 605. *Ante* II, p. 52.

Beginning. (टी०) । पृथ्वी पद्भ्यां न च वहति नभस्तुङ्गतामुत्तमाङ्गात्

पाणिप्रक्षेपयोग्यं दधति दशदिशः किञ्च नैवावकाशं ।

कुर्व्यां किं वानुकुर्यां त्रिपुरविजयिनस्ताण्डवे चिन्तयेत्यं

व्ययः खर्गादिहेतुस्त्रिदशगणनतः श्रेयसे भैरवोऽस्तु ॥ १ ॥

मम सहजविवरोधी निर्जितोऽनेन भिक्षा

धनुरिति बङ्गला यत् प्रीतिभाजा स्मरेण ।

खगिव कुवलयानामादरेणोपनीता

जयति जनकजाया राघवेणाङ्गदृष्टिः ॥ २ ॥

षस्य स्थितौ तु नगरी मन्त्रयोध्या भवत्यखिला ।

इति रघुवंशादधिको जयति वन्द्योलाभिधो वंशः ॥ ३ ॥

देवपतेरिव शक्तिर्यस्य जये भूभृतां प्रथिता ।

श्रीवीरसिंहदेवस्तत्र धरामण्डले जातः ॥ ४ ॥

दशरथतो रघुपतिरिव तस्मादिह वीरभानुभूपालः ।

आबद्धधर्ममेतुर्जगति समुद्रे समुद्भूतः ॥ ५ ॥

तत्तनयो नयनिर्मलकीर्तिः खनिम्नगाकमले ।

श्रीरामचन्द्रदेवो दूषणहन्ता समुल्लसति ॥ ६ ॥

श्रीवीरभद्रदेवो वैरिवधूगीतसत्कीर्तिः ।

जयति तदीयस्तनयः कविनेष्टी दैवतारामः ॥ ७ ॥

क्रियते तस्य निर्देशाच्चन्द्रालोकप्रकाशोऽयं ।

शरदागम इति विदितो भट्टाचार्य्येण यत्नेन ॥ ८ ॥

विभ्रविध्वंसकामनया कृतं मङ्गलं शिष्यशिष्यायै निबध्नाति उच्चैरिति ।

(मू०) । उच्चैरस्यति मन्दितामरसतां जाग्रत्कलं कैरव-

ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुञ्जासिनी मानसे ।

धृष्टोद्यन्मदनाशनाच्चैरमला लोकत्रयीदर्शिका

सा नेत्रत्रितयीव खण्डपरशोर्वाग्देवता दीव्यतु ॥ ९ ॥

हं ह्यो चिन्मयचित्तचन्द्रमणयः संवर्द्धयध्वं रसान्
रे रे खैरिण निर्विचारकविते सास्त्रप्रकाशीभव ।
उल्लासाय विचारवीचिनिचयालङ्कारवारांनिधे-
श्चन्द्रालोकमयं खयं वितनुते पीयूषवर्षः कृती ॥ १ ॥

End.

(मू०) । महादेवः सत्रप्रमुखमख्यधिकचतुरः
सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ ।
प्रणीतस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचित-(?)
श्चिरं चन्द्रालोकः सुखयतु मयूखैर्दशदिशः ॥

Colophon.

इति श्रीपीयूषवर्षपण्डितश्रीजयदेवविरचिते चन्द्रालोकेऽभिधाखरूपो नाम
मयूखः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

(टी०) । श्रीवीरभद्रभूपतिलब्धनिदेशेन यत्नेन ।

चन्द्रालोकमयूखो दशमः स्पष्टार्थतां नीतः ॥

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीरामचन्द्रदेवात्मजयुवराजश्रीवीरभद्रदेवादित्यमिश्र-
वलभभद्रात्मजसकलशास्त्रारविन्दप्रयोजनभट्टाचार्यविरचितचन्द्रालोकप्रकाशे शर-
दानसे दशमी मयूखः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः ।

अत्र दश मयूखाः सन्ति । तत्र १ से,—अन्यतत्काव्यलक्षणदूषणं । २ से,—
काव्यदोषनिर्णयः । ३ से,—काव्यलक्षणादिकथनं । ४ से,—काव्यगुणनिर्णयः ।
५ से,—काव्यालङ्कारनिरूपणं । ६ से,—काव्यरसनिरूपणं । ७ से,—शब्दार्थानां
युञ्जनात्मकव्यापारनिरूपणं । ध्वन्यात्मकोत्तमकाव्यलक्षणञ्च । ८ से,—गुणीभूत-
व्यक्तात्मकमध्यमकाव्य लक्षणं, विभजनञ्च । ९ से,—शब्दानां लक्षणावृत्ति-
निरूपणं । १० से,—शब्दानां अभिधावृत्तिनिरूपणं ।

No. 1785. अनुबन्धदर्शनं ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, ६4 Lines, 9—10
on a page. Extent, 1,800 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place
of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. In-
correct.

Anubandha-dars'ana. The relation of effect and cause or motive—a
Vedánta disquisition. By Thákuradása. Four kinds of relations
are noticed : 1st, subject ; 2nd, motive ; 3rd, agent ; 4th, object.

Beginning. मद्देशञ्च तातं नत्वा ठाकुरदाससञ्चकं ।

सुखबोधाय बालानां कुर्वेऽनुबन्धदर्शनं । १ ॥

गुरुं नत्वा विश्वं विविधमतसारज्जकुशलाः

सुधा निश्चित्यैवोपरतिकरवैराग्यमननाः ।

ततोऽहं कुर्वेऽनै निखिलजनमोक्षैकफलदं

चिदानन्दे शुद्धे अनवरतचेतोमननकं(?) ॥ २ ॥

End.

पूर्णानन्दः श्रवणविषयो ज्ञातताया अखण्डः

ज्ञातसत्यैव ननु फलमाप्तेति ताभ्यां विचारः ।

ख्यातो योगः कथितविषयोऽस्याधिकारी स्वकामः

न्यस्ता कण्ठे नु हरियशसेयं कृतिः प्राशु(?) विष्णोः ॥

Colophon. समान्निह्यचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः ।

अत्र विषयप्रयोजनाधिकारिसम्बन्धरूपानुबन्धचतुष्टयवद्देवान्नाशास्त्रस्य

विषयरूपानुबन्धनिरूपणं । ततः प्रयोजनरूपानुबन्धनिरूपणं । ततः अधिप-

रूपानुबन्धनिरूपणं । ततः सम्बन्धरूपानुबन्धनिरूपणं ॥

No. 1786. मीमांसार्थसङ्ग्रहकौमुदी ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. L. 4—19—20 on a page. Extent, 1,332 s'lokas. Character, Nāgara. Date, 18th century. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. P. Incorrect.

Mīmāṃsārtha-saṅgraha-kaumudī. A commentary on Laugākī analysis of the Mīmāṃsā doctrine of Jaimini. By Rāmes'vara, a S' mendicant, pupil of Sadās'ivendra Sarasvatī, who was a pupil of G lendra Sarasvatī.

Beginning. आद्यो यो हेतुर्विश्वसर्गे मद्देशो यज्ञादीनां को ह्यनिःक्षेपदेवः ।

भूतानां भर्ता सर्वभूतान्तरात्मा हृद्यं मे कार्यं तत्प्रणामः कारातु ॥ १ ॥

श्रीजैमिनिनये ग्रन्थः प्रवेशाय निरूपितः ।

विदुषा तत्र बालानां प्रवेशाय वितन्यते ॥ २ ॥

इह खलु परमकारुणिकेन मुनिना धर्माधर्मविवेकाय द्वादश्लक्षणी मी-

प्रणीता तत्र हि प्रवेशाय शिशूनामर्थसङ्ग्रहाख्यं प्रकरणं प्रारभमाणो लौग-

मास्करः शिष्टाचारपरिप्राप्तं प्रचयगमनादिफलकमिष्टदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्ग-
लमाचरयति वासुदेवमित्यादिना ।

End. तस्मादेव गुरुतराद्भीष्टमाप्तं गोपालाश्रमपदगीयमानदैवात् ।

येनोमाधवचरणाञ्जसेविना + तं वन्दे महिमगुरुं विशालबुद्धिं ॥ १ ॥

या काशी निखिलगुरोर्महेश्वरस्य प्राणान्ते सकलशिवप्रदा प्रसिद्धा ।

यत्राहं सकलसुरेशलब्धतत्त्वज्ञेयं सुजनचित्तप्रदा निबद्धा ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यगोपालेन्द्रसरस्वतीश्रीपूज्यपादशिष्यश्रीमदा-
शिवेन्द्रसरस्वतीशिष्येण श्रीरामेश्वरेण शिवयोगिभिच्छुणा विरचिता मीमांसार्थ-
सङ्ग्रहकौमुदी चरमत्वं समाप्ता ॥

विषयः । जैमिनिप्रणीतपूर्ववेदविचारात्मकद्वादशाध्यायकमीमांसाशास्त्रस्य अर्थसङ्ग्रहप्रक-
रणं यत् लौगाक्षिभास्करेण कृतं तस्य व्याख्यानं ।

No. 1787. प्रमाणमाला ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 13—
15—17—18 on a page. Extent, 420 s'lokas. Character, Nāgara. Date,
? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old.
Prose. Correct.

Pramāna-mālā. A string of Vedāntic evidences on the nature of
the Deity, and the relation of the emancipated to Him in refutation
of the Nyāya and other doctrines on the subject. By A'nandabodha
Achārya. Hall's "Contributions," p. 159.

Beginning. आनन्दमात्मानमसत्यभेदं प्रणम्य विज्ञानतनुं मुकुन्दम् ।

प्रधाने(?) तस्य सद्दोषयुक्तां प्रमाणमालां रचयामि रम्यां ॥

आनन्दो दुःखाभावो भवति तदनिरूप्यत्वात् यदित्यं तत्तथा यथा घटः ।

End. आत्मस्वभावमधिष्ठत्य मुकुन्दमेषामानाभिधानवरत्ने(?) मनोज्ञमाला ।

आनन्दबोधयतिना निधिना गुणानामानन्दहेतुरकलङ्कधिया व्यधायि ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमदानन्दबोधाचार्य्यकृतं प्रमाणमालाख्यं
प्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । भोक्तृकारणसाक्षात्कारविषयानन्दस्य प्रमाणद्वारा भावरूपत्वसाधनं ।

No. 1788. स्मृतिभास्करः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 136. Lines 11 on a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Smṛiti-bhāshkara. On propitiatory and protective rites and ceremonies, a Smṛiti treatise. By Nílakaṅṭha.

Beginning. यो लीलया सन्ननुते च दिश्वं तत्याल्यत्यात्मनि विश्वरूपे ।

लयं नयत्याशु च पूर्णरूपः शिवं तनोत्याशु रविर्ममासौ ॥

मद्दे रुद्वत्साराध्य समाकर्ण्य गुरोर्गिरं ।

समुद्यतो नीलकण्ठो वक्तुं शान्तिकपौष्टिकं ॥

End.

धर्मं कामं प्रसाधयति तस्य विनष्टि पापं ।

यः कारयेत् सकलदोषहरां महार्थां

शान्तिं प्रशान्तहृदयः पुरुषः सदैव ॥

Colophon. इति श्रीनीलकण्ठरचितः स्मृतिभास्कराख्यो ग्रन्थः ।

विषयः । शान्तिकपौष्टिककर्मनिरूपणं ।

No. 1789. वैयाकरणमतोन्मज्जनटीका वृत्त्युल्लासः ।

Substance, country-made paper, $13\frac{1}{2} \times 6$ inches. Folia, 19. Lines 6—10—11 on a page. Extent, 523 s lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Vaiyákarāṇa-matonmajjana-tíkā alias *Vṛittyullása.* A commentary on the *Vaiyákarāṇa-matonmajjana*, a disquisition on the philosophy of grammar. The name of the author not ascertained.

Beginning. जगतः पितरौ नत्वा पार्श्वतीपरमेश्वरौ ।

गुरुभिर्ये कृताः श्लोकाष्टीका तेषां वितन्यते ॥

End.

सा च ब्रह्मालिकेति तु परमार्थ इत्यवधेयं ।

Colophon. इति वैयाकरणमतोन्मज्जनटीकायां वृत्त्युल्लासे शक्तिसाधुलनिर्घण्टोः सप्तमः

विषयः । वैयाकरणमतोन्मज्जनस्य व्याख्यानं ।

No. 1790. जगन्नाथप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 215. Lines, 8—10—11—12 on a page. Extent, 5,136 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Jagannátha-prakás'a. A Smṛiti treatise, treating of—1st, virtue, vice and duty. II. Caste. III. Sacraments. IV. Diurnal religious duties. V. Times meet for fasts. VI. Loyalty and expiations. VII. Impurity of the person from birth or death in one's family. VIII. Śrād-dhas and gifts. IX. Religious calendar. X. Emancipation. By Súra Mis'ra; compiled by order of Jagannátha of the Kamboja clan.

Beginning. मतङ्गजमुखं नमः सकलसिद्धिसम्पादकं

क्रियासु सकलैः सुरैर्मदितपादपद्मं सदा ।

सुरदृशनरोचिषा धवलितास्यमीशाङ्गवदु

विभूतिपरिभूषितं बङ्गलविघ्नविध्वंसनं ॥ १ ॥

यस्य निश्चासतो जाताः पुरुषार्थप्रवर्तकाः ।

चलारो निगमाः सिद्धाः सिद्धिदाः सर्वदेहिनां ॥ २ ॥

End.

अज्ञानध्वान्तनाशं विकशितसकलस्वान्तकङ्कारजातं

धर्मानुष्ठानकामी जनकृतनिचयं प्रीणितः प्राणिकोकं (?) ।

प्रत्यादिष्टारिवर्गप्रमुदितमनसा श्रीजगन्नाथनाम्ना

निर्दिष्टोऽसौ व्यक्त प्रकटितयशसा स्वरमियः प्रकाशं ॥ १ ॥

अश्लेषकाम्बोजकुलावतंसः श्रीमञ्जगन्नाथ इति प्रसिद्धः ।

अकारयद्दर्शनबन्धमेतं धराधिपेऽप्यर्कबले नरेशे ॥

Colophon.

इति श्रीकाम्बोजवतंससञ्ज्ञेयप्रतापपरमधार्मिकश्रीजगन्नाथप्रकाशे दशमी

प्रभा पूर्णा ।

शैलान्निवसुचन्द्रेषुविक्रमादित्यवत्सरे ।

आत्मारामेण लिखितो जगन्नाथप्रकाशकः ॥

कार्तिकस्यासिते पक्षे सुधांशुप्रह्वारासरे ।

षष्ठी च अपराल्हे तु जम्बूदेशे शुभे परे ॥

विषयः ।

अत्र दशप्रभाः सन्ति । तत्र प्रथमप्रभायां,—आदौ संसारस्य अमारतानिरूपणं,

ततः अधर्मनिन्दया प्राणिजन्मनिरूपणं, ततः धर्मप्रशंसया प्राणिजन्मनिरूपणं,
कर्मप्राधान्यकथनञ्च ।

द्वितीयप्रभायां,—वर्णजन्मनिरूपणं, वर्णानां सम्बन्धे ब्राह्मणस्य स्तुतियोग्यत्व-
कथनञ्च ।

तृतीयप्रभायां,—द्विजशरीरसंस्कारार्थं गर्भाधानादिसंस्कारविधिः ।

चतुर्थप्रभायां,—सर्वाचारपुरःसरमाङ्गिकाचारनिरूपणं ।

पञ्चमप्रभायां,—व्रताचरणाङ्गीभूतसमयनिरूपणं ।

षष्ठप्रभायां,—राजदर्शनीयव्यवहारनिरूपणं, प्रायश्चित्तनिरूपणञ्च ।

सप्तमप्रभायां,—जननमरणशौचशुद्धिनिरूपणं ।

अष्टमप्रभायां,—यादकल्प-दानादिविधानं !

नवमप्रभायां,—चैत्र्यादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं, पूर्त्तारामविधानञ्च ।

दशमप्रभायां,—ईश्वरविचारेण कैवल्यनिरूपणं । काम्बोजकुलावतंसश्रीजगन्ना-
थस्य आदेशेन स्वरमिश्रः यन्मिस्रमकरोत् अतोऽस्य यन्मस्य जगन्नाथप्रकाशेति
नाम सिद्धं ॥

No. 1791. सुबिभक्त्यर्थविवेकः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6½ inches. Folia, 34. Lines, 4—12 on a page. Extent, 1,054 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Subvibhaktiyartha-viveka. A dissertation on the philosophy of the inflectional affixes collectively called sup. Anonymous.

Beginning. अथ सुबिभक्त्यर्थो विविच्यते । तत्र सुप्तं खौजसमौडित्याद्यनुशासनानुशा-
सितप्रत्ययत्वं । तार्किकासु प्रकृत्यर्थधार्मिकस्वार्थसङ्गान्वयबोधकविभक्तित्वं सुप्तं ।

End. प्रायेण याज्ञिक इत्यादौ प्रायशब्दस्यावच्छेदकावच्छिन्नयज्ञवियावानिति बोधः ।
नाम्ना सुतीक्ष्ण इत्यादौ नामज्ञाप्यतीक्ष्णत्वानिति बोधः ख— ।

Colophon. (इतः परं खण्डितं ।)

विषयः । सुबिभक्तीनामर्थविवेचनं ।

No. 1792. गजसूत्रव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 14 × 6½ inches. Folia, 22. Lines, 6—12 on a page. Extent, 692 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1772, Sm. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Gajasútra-vyákhya. A commentary on a Sútra of Páṇini which is commonly called Gajasútra from the circumstance of its referring to elephants for illustration. It is the 67th s'útra of the 3rd section of the First Book. By S'ivaramendra Yati.

Beginning. शिवं शिवपदं नित्यं रामं रमयतां वरं ।

इन्द्रप्रमुखदेवेद्यं सरस्वत्याश्रयं भजे ॥ १ ॥

सूत्रवार्तिकभाषाणामाशयं बोद्धुमक्षमः ।

वृत्तिकृतप्रमुखाः सर्व्वे वधमर्गजसूत्रके ॥ २ ॥

अतो भाष्यमवष्टभ्य सूत्रव्याख्यापुरःसरं ।

वृत्तिकृतप्रमुखग्रन्थान् दूषये युक्तिपूर्व्वकं ॥ ३ ॥

End. इत्थं भाष्यादिग्रन्थान् वृत्त्यादिग्रन्थांश्चालोच्य को वा भाष्यकारानुमतोऽर्थ इति
मात्सर्य्यमत्वार्य्य सुधियो विदांकुर्व्वन्तु ।

Colophon. शके नेत्राचलादीन्दौ जयनामकवत्सरे ।

सासि भाद्रपदे कृष्णद्वादश्यां शुक्रवासरे ॥

श्रेणवितिसूत्रस्य व्याख्यानं फणिसम्मतं ।

शिवरामेन्द्रयतिना कृतं संस्थितिमाश्रितं ॥

विषयः । गजसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1793. पराशरस्मृतिः, विद्वन्मनोहराख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 218. Lines, 10—11—12—13 on a page. Extent, 7,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Parás'ara Smṛiti. The Institutes of Parás'ara, with a commentary by Nanda Paṇḍita *alias* Vináyaka Paṇḍita. The specific name of the commentary is *Vidvan-manohará*. The text is divided into 12 chapters, and treats of—I, characteristics of the present Káli age. II, Duties of

householders in that age. III, Impurity of person resulting from birth or death in a family. IV, Expiations for minor offences. V, Obsequies for persons who have cherished the sacred household fire. VI, Expiations for manslaughter &c. VII, Purity and impurity. VIII—IX, Expiations for killing cows &c. X, Expiations for incest. XI, Expiations for eating rice prepared by a Chaṇḍāla, and for other offences of the same class. XII, Expiations for heinous offences.

Beginning. (टी०) । श्रीवत्साङ्गितवचनः प्रणयिनो नित्यार्चने संविधा-

माधातुं निहितं गिरीन्द्रसुतयोत्सङ्गे खयं घूर्जटेः ।

चूडाचुम्बिकलङ्कपङ्किलकलं चन्द्रं मृणालधमा-

दादातुं करमुत्क्षिपन्मसकड्डुण्डिं चिरं भावये ॥ १ ॥

यं साक्षात्कर्तुमाद्यं पुरुषमविद्यतिं योगिनः शुद्धचित्ता

मैत्र्याद्यैः क्षेपकर्मोद्भवविविधविपाकाशयैरप्रसृष्टं ।

भेदव्यातिं प्रपद्य प्रकृतिपुरुषयोरश्रयन्तं सवीजं

योगं तं श्रीसहायं हरिमनिग्रमचं सच्चिदानन्दमीडे ॥ २ ॥

धर्माधिकारिकुलकैरवकाननेन्दुश्रीरामपण्डितसुतेन विनायकेन ।

व्याख्यायते कलियुगोचितवर्णधर्मशास्त्रं पराशरमुखोद्गतमन्यशब्दैः ॥ ३ ॥

(म०) । अथातो हिमशैलाद्ये देवदारवनालये ।

व्यासमेकाग्रमाधीनमष्टच्छत्रुषयः पुरा ॥ १ ॥

सानुषाणां हितं धर्मं वर्तमाने कलौयुगे ।

शैलाचारं यथावच्च वद सत्यवतीसुत ॥ २ ॥

End.

(म०) । यथाध्ययनकर्माणि धर्मशास्त्रमिदं तथा ।

अधेतव्यं प्रयत्नेन नियतं खर्गकामिना ॥ ८२ ॥

(टी०) । पराशरस्मृतेर्याख्या ज्ञानाभिख्या प्रकाशिता ।

येनान्तरात्मना सोऽयमनया प्रियतां हरिः ॥ ५ ॥

Colophon.

इति श्रीधर्माधिकारिरामपण्डितात्मजनन्यपण्डितापरनामधेयविनायकपण्डित-

कृतौ पराशरस्मृतिविद्यतौ विद्वन्मनोहरायां द्वादशोऽध्यायः ॥

विषयः ।

अत्र द्वादशाध्यायाः सन्ति । तत्र १ मे,—कलिधर्मनिरूपणं । २ ये,—कलियुगे

गृहस्थधर्मनिरूपणं । ३ ये,—ब्राह्मणक्षत्रियविट्शूद्राणां जननमरणाद्यशौच-

निरूपणं । ४ र्थे—प्रकीर्णकादिप्रायश्चित्तकथनं । ५ मे,—आहिताग्निस्कार-

निरूपणं । ६ ष्ठे,—प्राणिहत्याप्रायश्चित्तकथनं । ७ मे,—द्रव्यशुद्धादिकथनं ।

८ से,—गोबधप्रायश्चित्तदिकथनं । ९ से,—संरक्षणार्थं रोधबन्धनादौ गवां मरणे प्रायश्चित्ताभावइत्यादिकथनं । १० से,—अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तकथनं । ११ से,—चाण्डालान्नादिभोजनप्रायश्चित्तकथनं । १२ से,—महापातकप्रायश्चित्तकथनं ।

No. 1794. उक्थपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines, 12. Extent, 14 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Uktha Paddhati. Guide to the performance of the Uktha rite. Anonymous.

Beginning. अथ ब्रह्मचारिणामप++न्यां (?) प्रस्थानविधिं व्याख्यास्यामः उदगयनकाले वैष्णवं नवकपालं निर्वपेदौपासने वा ।

End. ब्राह्मणायावनेत्य दद्याद्धन्त इति हन्त इति ।

Colophon. इत्युक्थशस्त्रं द्वादशसं परिशिष्टं ।

विषयः । उक्थशस्त्रनिरूपणं ।

No. 1795. प्रवराध्यायपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 3—7 on a page. Extent, 65 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pravarádhyaáya Paris'ishṭa. A supplement to Kátýáyana's chapter on Pravaras, or genealogy of the Vedic Rishis. Anonymous. Some attribute it to Kátýáyana himself.

Beginning. अग्रस्यः करञ्जयः कनाटाः सुरोचसो योगाक्षपनाः पुलस्यः पुलहः क्रतुमाहेन्द्रा मयोभवा इमे ।

End. कात्यायनेन व्यरचि विप्राणां हितकाम्यया ।

अध्यायः प्रवराष्टोऽयं पुरा ब्रह्मविनिर्मितः ॥

Colophon. इति प्रवराध्यायसञ्ज्ञकं परिशिष्टं समाप्तं ।

विषयः । विप्राणां प्रवरनिरूपणं ।

No. 1796. मूल्याध्यायविवरणं ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines 4—8 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 19. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Price, Incorrect.

Mulyádhya-ya-vivarana. A commentary on Kátýáyana's rules relating to the valuation of cattle &c., when substitutes for these have to be given in a rite. By Gopálají.

Beginning. श्रीगोपालं गोपीगोपैः परीतं नत्वा सम्यक् श्रीगुरुन् जीवदेवान् ।

मूल्याध्याये भाष्यमेतद्विधत्ते गोपालः श्रीयाज्ञिकानां हितार्थं ॥ १ ॥

तत्रादावाचार्या अभ्यर्चितत्वात् सर्वयागप्रदेयत्वाच्च गोमूल्यमेव वदन्ति ।

End. कर्षमाणेन ताम्रपणेन बोध्य इत्यर्थः द्विरभ्यासो ग्रन्थसमाप्तिस्त्वचकः ।

Colophon. इति श्रीकात्यायनकृतौ मूल्याध्याये गोपालजीकृतं विवरणं समाप्तं ।

विषयः । कात्यायनकृतमूल्याध्यायस्य व्याख्यानं । मूल्याध्याये तु गोमूल्यादिनिरूपणं ।

No. 1797. उपदेशरत्नमाला ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 35. Lines 11 on a page. Extent, 1,156 s'lokas. Character, Bengali. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Price, Incorrect.

Upadesa-ratnamála. Lessons on the relation of the human to the divine spirit and on emancipation,—or a summary of the Vedántic doctrine. By Vijñána Bhikshu.

Beginning. विलाप्यात्मनि यो विश्वं तत्प्राच्ये कोऽवशिष्यते ।

अद्वितीयः स एकात्मा भूयान्नः पतिरीश्वरः ॥

हान्देग्याद्यनुसारेण गुरुशिष्यविधानतः ।

ब्रह्मात्मतत्त्वविद्येयं विज्ञानेनोपदिश्यते ॥

श्रीभर्तृहरिपर्यन्तपूर्वाचार्य्यक्रमगतं ।

वेदान्ततत्त्वं सङ्क्षिप्तमिदमाकर्ण्यतां बुधैः ॥

End. इति सङ्क्षेपतः प्राक्तं तुभ्यं वेदान्तशासनं ।
 आदेशरत्नमालेयं विदां स्यात् कण्ठभूषणं ॥
 खात्मभूतमहाभाषाशक्तिवैभवसाक्षिणे ।
 ब्रह्मविष्णुमहेशादिमूर्त्तये ब्रह्मणे नमः ॥ दशमखण्डस्य श्लोकार्धः ॥

Colophon. इत्युपदेशरत्नमालायां विद्याफलोपदेशो दशमः खण्डः ॥ इति विज्ञानभिच्चु-
 विरचितमुपदेशरत्नमालाख्यं वेदान्तप्रकरणं समाप्तं ॥

विषयः । अत्र प्रथमे खण्डे ब्रह्मात्मतोपदेशः । २ ये खण्डे,—यावद्धारिक-पारमार्थिकात्म-
 द्वयोपदेशः । ३ ये खण्डे,—यावद्धारिक-पारमार्थिकात्मनोः स्वरूपोपदेशः । ४ र्थे
 खण्डे,—जीवात्मपरमात्मनोरन्योन्यविवेकोपदेशः । ५ मे खण्डे,—ब्रह्माद्वैतोप-
 देशः । ६ ष्ठे खण्डे,—ब्रह्मचिन्मात्रसत्यतोपदेशः । ७ मे खण्डे,—खद्यादिप्रति-
 योपदेशः । ८ मे खण्डे,—ब्रह्मविद्यास्वरूपोपदेशः । ९ मे खण्डे,—विद्याज्ञोप-
 देशः । १० मे खण्डे,—विद्याफलोपदेशः ॥

No. 1798. तैत्तिरीयकोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 21. Lines, 10
 on a page. Extent, 651 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of
 deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Taittiríyakopaniṣadálóka. A gloss on the Taittiríya Upanishad.
 By Vijñána Bhikshu. It forms a part of a comprehensive essay on the
 philosophy of the Upanishads, which bears the title of *Vedántáloka.*

Beginning. शन्नो मित्रः शं वरुण इत्यादिसैत्तिरीयकोपनिषद्भाष्यायते नित्यकाम्यानि कर्मा-
 णि पूर्वमुपदिश्येदानीं ब्रह्मविद्यादौ विद्यारम्भे गुरुशिष्याभ्यामनुष्ठेयं महलं
 निबध्नाति शन्नो मित्र इति ।

End. अतो न पौनरुक्त्यं इत्युपनिषत् इयं रहस्यविद्येत्यर्थः । इति तृतीयः प्रपाठकः ।

Colophon. इति विज्ञानभिच्चुक्ते वेदान्तालोके तैत्तिरीयकोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः । तैत्तिरीयकोपनिषद्भाष्यानं ।

No. 1799. प्रतिज्ञासूत्रपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folium, 1. Lines Extent, 14 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, cutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pratijñásútra Paris'ishṭa. A supplement to the Pratijñá-sútra Kátyáyana—on the accents of the White Yajur Veda. Anonymou

Beginning. अथ प्रतिज्ञामन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयन्तस्मिन् प्रुक्ते यजुष्याम्नाये माथ्यि

यके मन्त्रे स्वरप्रक्रिया ह्यनुदात्तो मूर्द्ध उदात्तः श्रुतिमूले स्वरितः ।

End. पदाद्यस्य संयुक्ताकारस्योपदीर्घता च भवतीपदीर्घता च भवति ॥ २ ॥

Colophon. इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टसञ्चर्कं ।

विषयः । उदात्तादिस्वरप्रक्रियाकथनं ।

No. 1800. निगमपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 14. L 6—7—9 on a page. Extent, 250 s'lokas. Character, Nágara. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. P Incorrect.

Nigama Paris'ishṭa. A supplement to the Nigama-sútra of Ká yana. Anonymous.

Beginning. स्थानाकृतिजातिगुणक्रियारूपविशेषेभ्योऽन्यत्वं । चीराग्निदीपुरावीजस

सिद्धत्वात्तेजस्विषु तिष्ठते ।

End. यज्ञेषु तेषां गच्छान्त तद्दविः ॥ २२ ॥

Colophon. इति कात्यायनकृतौ चतुर्दशपरिशिष्टं समाप्तं ॥

विषयः । निगमकाण्डस्य परिशिष्टं ॥

No. 1801. ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं ।

Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 485. L 8—10 on a page. Extent, 13,395 s'lokas. Character, Nágara. Date, 1932. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Prose. Incorrect.

Aitareya Bráhmaṇa Bháshya. A commentary on the Aitareya Bráhmaṇa of the R̥ig Veda. By Sáyana Achárya. The codex comprises the 1st, 2nd, 3rd, 4th, and 6th Pañchikás.

Beginning. वागीशाद्याः सुमनसः सर्वार्थानामुपक्रमे ।
 यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ १ ॥
 यस्य निश्चसितं वेदा ये वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
 निर्द्दामे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ २ ॥
 यत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्भक्तमहीपतिः ।
 आदिशन्माधवाचार्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥ ३ ॥
 ये पूर्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायानिसङ्गृह्यात् ।
 कपालुर्माधवाचार्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥ ४ ॥

End. तस्मात् कारणात् प्राकृतमत्र सभूय न संशंसेत् । अभ्यासोऽत्राध्यायसमाप्त्यर्थः ॥
 इति त्रिंशोऽध्यायो दशमः खण्डः ॥

Colophon. इति श्रीसायणाचार्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे त्रिंशो-
 ऽध्यायः । समाप्त्यर्थं षष्ठपञ्चिका ॥

विषयः । ऐतरेयब्राह्मणप्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थ-षष्ठपञ्चिकाव्याख्यानं । (षष्ठमपञ्चिका तु नात्र लब्धा ।)

No. 1802. साङ्ख्यप्रवचनसूत्रवृत्तिः, सूत्रसहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 16½ × 8 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,720 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sáñkhya-pravachana-sútra-vṛitti. An exposition of the Sáñkhya aphorisms of Kapila. The name of its author is not apparent in the codex, but I have been informed that it is Aniruddha. In Mr. Hall's Contributions, p. 1, Aniruddha's work is entered under the name of *Aniruddha-vṛitti*.

Beginning. विनायकं नमस्कृत्य विशुं सूर्यं सरस्वतीं ।

लक्ष्मीं गङ्गां महेभानं वृत्तिं कर्तुं समारभे ॥

पृथक् खलु वैराग्यान्मोक्षसाधनशःसु प्रवर्तते । वैराग्यञ्च द्विधा स्यात् । शोका-

दिना वा जन्मान्तरीयदुरितक्षयाद्वा । तथा च श्रुतिः यदहरेव विरज्येतदहरे
प्रव्रजेदिति । शास्त्रे प्रवृत्तस्य परमवैराग्यान्मुच्यते । तथाह पतञ्जलिः । दृष्टान्
श्रविकविषयवित्क्षणस्य वशीकारसङ्घा वैराग्यं । तत्परं पुरुषस्यातेर्गुणवैदृष्यं
तदेव परं वैराग्यं वक्तुमतिपरमकारुणिको मुनिर्जगदुद्दिधीर्षुः कपिलो मोक्ष
शास्त्रमारभमाणः प्रथमसूत्रद्वयकार । अथ त्रिविधेति ।

End. यद्वेति यद्वा तद्वेति कर्मक्षयाद्वा ज्ञानाद्वा अन्यतो वेति स्वस्वामिभावसम्बन्धे
च्छिन्ना संसारोच्छ्रित्तिः पुरुषार्थः तदुच्छ्रित्तिः पुरुषार्थ इति वीष्णाध्यायपरिसमाप्ति
एष सङ्कार्यसिद्धान्तः पूर्वमेव निरूपितः ।

तन्त्रतः प्रतिपादितवान्न हि स्यात् पुनरुक्तता ॥

Colophon. इति साङ्ख्यप्रवचनसूत्रवृत्तौ षष्ठोऽध्यायः ।

विषयः । अथ त्रिविधदुःखात्यन्तनिवृत्तिरत्यन्तपुरुषार्थ इत्यादि साङ्ख्यसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1803. क्रमसंहिता, पूर्वार्द्धं ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 410. Lines on a page. Extent, 1,234 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. I correct.

Krama-saṅhitā, Pūrvārdha. The first part of the text of the Mādhyandini Saṅhitā written in the Kramapāṭha form. Vide ante, II p. 200. The work is extremely rare.

Beginning. इषे त्वा । लोर्जे । ऊर्जे त्वा । त्वा वायवः । वायवः स्य । स्य देवः । देवो वा
वः सविता । सविता प्र । प्रार्पयतु । अर्पयतु श्रेष्ठतमाय । श्रेष्ठतमाय कर्मण
श्रेष्ठतमायेति श्रेष्ठतमाय ।

End. दृष्ट्वा जुषतां । दृष्ट्वाहेति दृष्ट्वा । दृष्ट्वा । जुषतां सोम्यम् । सोम्यम् । मध्व
मधु ॥ ८१ ॥

Colophon. इति वाजसनेयसंहितायां क्रमपूर्वविंशतितमोऽध्यायः ॥ २० ॥ समाप्तः ॥

विषयः । यजुर्वेदक्रमपाठनिरूपणं ।

No. 1804. क्रमसंहिता, उत्तरार्द्ध ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 239. Lines, 7 on a page. Extent, 1,235 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Krama-saṅhítá, Uttarárdha. The second part of the work described under the last preceding No.

Beginning. इमस्मै । मे वरुण । वरुणः शुधि । शुधी हवं । हवमघा । अघा च । च मृडय ।
मृडयेति । मृडय । त्वाभवस्युः । अवस्युराचके । आचके । चक इति चके ॥ १ ॥

End. 'योऽसौ । असावादित्यः । आदित्यः पुरुषः । पुरुषः सः । सोऽसौ । असावहं ।
अहमित्यहं ॥ १४ ॥ ॐ खं । खं ब्रह्म । ब्रह्मेति ब्रह्म ॥

Colophon. इति क्रमसंहितायां चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥

विषयः । यजुर्वेदक्रमपाठनिरूपणं ।

No. 1805. पातञ्जलभाष्यवार्त्तिकं ।

Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 177. Lines, 9 on a page. Extent, 6,596 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, also another copy at Murshidábad, Gof. ladása Mahanta. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátanjala-bhāshya-vārttika alias *Yaga-vārttika*. A gloss on a commentary commonly attributed to Vyása on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Vijñána Bhikshu. Hall's Contributions, p. 10.

Beginning. यच्चिन्मात्ररसोऽपि नित्यविमलोपाधेर्गुणैरीश्वरो

ह्येयैः क्षोभमुखैर्गुणैर्विरहितो मुक्तः सदा निर्गुणः ।

सोऽस्मात्त्वगुणैः(?) स्वपरि गदितान् (?) स्वांशान् कृपासागरो

दीनान् सोदयतु प्रभुर्गुणमयं पाशं दहन् लीलया ॥ १ ॥

श्रीपातञ्जलभाष्यदुग्धजलधिर्विज्ञानरत्नाकरो

वेदव्यासमुनीन्द्रबुद्धिखनितो योगीन्द्रपेयामृतः ।

भूदेवैरमृतं तदन्न(?) मथितुं विज्ञानविज्ञैरिह

श्रीमद्वार्त्तिकमन्दरो गुरुतरो मन्यानदण्डोऽर्थते ॥ २ ॥

- End. योगग्रन्थसहस्राणां सर्वोपनिषदां तथा ।
सताञ्च यत्र तात्पर्यं सेऽर्थी व्यासेन भाषितः ॥
व्याख्यातश्च यथाशक्ति निर्मलरघिया मया ।
एतेन प्रियतामीशो यस्यात्मा सर्वदेहिनां ॥
- Colophon. इति श्रीविज्ञानभिच्छुविरचिते पातञ्जलभाष्यवार्तिके कैवल्यपादस्यतुर्थः ।
समाप्तश्चेदं दर्शनं ।
पराशरीयपुराणे । अल्पाक्षरमसन्दिग्धं सारवद्विच्यतो मुखं ।
असोभमनवच्यं तत् सूत्रं सूत्रविदो विदुः ॥ १ ॥
सूत्रार्थो वर्ण्यते यत्र पदैः सूत्रानुसारिभिः ।
स्वपदानि च वर्ण्यन्ते भाष्यं भाष्यविदो विदुः । २ ॥
उक्तानुक्तदुरुक्तानां चिन्ता यत्र प्रवर्तते ।
तं ग्रन्थं वार्तिकं प्राङ्पूर्वार्त्तिकज्ञा मनीषिणः ॥ ३ ॥
- विषयः । व्यासकृतस्य पातञ्जलियोगसूत्रभाष्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1806. अनुवाकाध्यायः ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 6. I 3—6—7 on a page. Extent, 40 s'lokas. Character, Nágara. Date 1933. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Prose. Incorrect.

Anuvákádhyaýa. An index to the Anuvákas of the Rig Veda.

Beginning. ब्रह्माणं सम्प्रणम्यादौ देवानामेकपारगं ।

अनुवाकान् प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा ॥ १ ॥

शिष्याणामुपकाराय यज्ञसौकर्यसिद्धये ।

उपयुक्तान् यज्ञकाले जपद्दोमार्चनादिषु ॥ २ ॥

End.

एकीकृत्य समाख्यातं त्रिशतं त्र्यधिकं मतम् त्रिशतं त्र्यधिकं मतम् ॥

Colophon. इति श्रीअनुवाकाध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । अनुवाककथनं ।

No. 1807. आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः, वा आपस्तम्बसूत्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 37. Lines, 9 on a page. Extent, 1,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Āpastamba-sūtra-vṛitti alias *Āpastamba-sūtra-dīpikā*. A commentary on the Kalpa Sūtra of Āpastamba. By Rudradatta. The codex contains only the first Prasna.

Beginning. शुक्लाम्बरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजं ।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ १ ॥

आज्ञा श्रुतिः स्मृतिर्यस्य यस्य यज्ञाः समाजनाः ।

नमः परस्मै विश्वस्म तस्मै श्रीवत्सलक्षण्ये ॥ २ ॥

आदिमं ब्रह्मणः कोषं मध्यः क्षितिपरावरं(?) ।

अपास्तरोषपाप्मानमापस्तम्बवृषिं मुनिं ॥ ३ ॥

आपस्तम्बीयसूत्रार्थेष्वन्यथाज्ञानसंशयात् ।

सूत्रदीपिकया वृत्त्या रुद्रदत्तः परास्यति ॥ ४ ॥

End. आहवनीये प्रचालितायामथौ ॥

Colophon. इति भद्ररुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायामष्टमं पटलं समाप्तं ।

प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ।

विषयः । आपस्तम्बसूत्रत्रयीप्रथमप्रश्नस्य व्याख्यानं ।

No. 1808. माण्डूक्योपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, 11 $\frac{1}{4}$ × 3 $\frac{1}{4}$ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 167 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Māṇḍukyopanishadāloka. A gloss on the Māṇḍukya Upanishad of the Atharva Veda. By Vijñāna Bhikshu. This is a part of the comprehensive work referred to under No. 1798.

Beginning. ओमित्येतदक्षरमिदं सर्वमित्यादिर्माण्डूक्योपनिषद्वाक्यायते ओमिति ब्रह्मणो नाम ।

अदृष्टविग्रहो देवो भावग्राही मनोमयः ।

- End. अतएव च शास्त्रीयेणैवाभेदारोपेणानाद्यविवेकाच्चर्द्धयोरविभागलक्ष
शास्त्रोक्त उपपद्यत इति दिक् ।
- Colophon. इति विज्ञानभिक्षुते वेदान्तालोके माण्डूक्योपनिषदालोकः समाप्तः ॥
- विषयः । माण्डूक्योपनिषद्भाष्यानं ।

No. 1809. श्वेताश्वतरोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 33. Lines on a page. Extent, 1,023 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'vetás'vataropanishadáloka. A gloss on the S'vetás'vatara nishad. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति ।

End. मन्त्रोच्चारवदस्यष्टा(?) वेदान्ता देहकोपमाः ।
अत्र निर्णेतिसिद्धान्तगणैर्नेया मुमुक्षुभिः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुते वेदान्तालोके श्वेताश्वतरोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः । श्वेताश्वतरोपनिषद्भाष्यानं ॥

No. 1810. कैवल्योपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Lines on a page. Extent, 164 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Kaivalyopanishadáloka. A gloss on the Kaivalya Upanishad of the Atharva Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. ॐ अथाश्वलायन इत्याद्या कैवल्योपनिषद्भाष्यायते । इयञ्चोपनिषत् शत
नाम्ना बह्वलस्मृतिपूयते स्कन्दपुराणादिभिः सङ्क्षेपतो व्याख्याता च ।
चान्ते वक्ष्यति यः शतरुद्रीयमधीत इति । दीर्घश्च शतरुद्रीयशब्दः शु
वाचीति भेदः ।

End. अतः कैवल्यप्रदत्वादिद्यं कैवल्योपनिषद्गीयते ।

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुते वेदान्तालोके कैवल्योपनिषदालोकः समाप्तः ॥ इति कै-
वल्योपनिषत् ॥

विषयः । कैवल्योपनिषद्ब्राह्मणं ॥

No. 1811. मैत्रेयोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 10
on a page. Extent, 850 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Maitreyopanishadáloka. A gloss on the Maitri Upanishad of the
Black Yajur Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. अथ मैत्रेयोपनिषद्ब्राह्मणायते अनयैव च मैत्रेयोपनिषद्ब्राह्मण्या मैत्रायणोपनि-
षत्पारभागोऽपि ब्राह्मणतप्रायो भविष्यति काण्ड-माध्यन्दिनयोः रिवात्पमेव भेदा-
दिति ।

End. अन्नर्वह्निश्चेति द्विरावृत्तिरुपनिषत्समाप्तार्था ॥ इति चतुर्थप्रपाठकालोकः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुते वेदान्तालोके मैत्रेयोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः । मैत्रेयोपनिषद्ब्राह्मणं ।

No. 1812. कठवज्जुपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. Lines, 10
on a page. Extent, 626 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Kathavallyopanishadáloka. A gloss on the Kaṭha Upanishad of the
White Yajur Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. उश्न् ह वै वाजस्रवस इत्याद्या कठवज्जुपनिषत् यथाश्रुता ब्राह्मणायते ।

End. तथा गुरुशिष्यावावात्मन्योन्यं मा विद्विषावचे नौ शान्तिरस्तु त्रिर्वचनमादरात् ॥
इति द्वितीयाध्याये तृतीया वल्ली ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुते वेदान्तालोके कठवज्जुपनिषदालोकः समाप्तः ।

विषयः । कठवज्जुपनिषद्ब्राह्मणं ।

No. 1813. मुण्डकोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Lined on a page. Extent, 279 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Muṇḍakopaniṣadāloka. A gloss on the Muṇḍaka Upaniṣad of the Atharva Veda. By Vijñāna Bhikṣu. Another part of No. 1812.

Beginning. ब्रह्मा देवानां प्रथमः सम्बभूवेत्यादिमुण्डकोपनिषत् यथाश्रुता व्याख्याय चतुर्मुखो देवानां खूलवियद्धारिणां प्रथमः प्रथमजो बभूव तत्र ब्रह्मगुणैर्गौणब्रह्मत्वं श्रुतिर्दर्शयति ।

End. नमः परमर्षिभ्य इति परमं ब्रह्म साचाद्दृष्टवन्तो ये तदुपदेयरो ब्रह्मवर्षिभ्यः नमः द्विर्वचनमुपनिषत्साम्प्रार्थं ॥ तृतीयमुण्डकालोकः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुने वेदान्तालौके मुण्डकालोकः समाप्तः ॥
विषयः । मुण्डकोपनिषद्वाख्यानं ॥

No. 1814. पाकयज्ञनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 115. Lined on a page. Extent, 1,500 s'lokas. Character, Nāgara. Date, SM. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. and verse. Incorrect.

Pākayajña-nirṇaya. Directions for the performance of Vedic rites which are reckoned under the generic name of Pākayajña, i. e., those in which rice has to be cooked for offerings. Seven separate rites are included under this head. By Chandrachūḍa Bhaṭṭa, s'ri Umāpati Bhaṭṭa Sūri.

Beginning. यस्यानुग्रहमात्रेण सज्जनैः पुण्यकर्म्मभिः ।

ब्रह्मात्मज्ञानसम्प्राप्त्या सर्वज्ञत्वमवाप्यते ॥ १ ॥

तस्मादिगुरुमात्रेयं भक्तानुग्रहकारणं ।

नमामि परमानन्दं ज्ञानविज्ञानसिद्धये ॥ २ ॥

उत्तमसहेश्वरं देवमापस्तम्बं मुनींस्तथा ।

तन्मूलवभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं ॥ ३ ॥

उमापतितनूजन चन्द्रशेखरशर्मणा ।
 विलोक्य सूत्रभाष्यञ्च विविधाः पद्धतिसुधा ॥ ४ ॥
 क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतेश्च विनिर्णयः ।
 यदत्र खलितं किञ्चिच्छोधं तद्भङ्गवेदिभिः ॥ ५ ॥

End. धर्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना ।
 कृतोऽयं चन्द्रचूडेन पाकयज्ञादिनिर्णयः ॥
 विक्रमाब्दे तथा कृष्णे मार्गशीर्षे च सोमजे ।
 एकादश्यासयं ग्रन्थो वाराणस्यां समापितः ॥

Colophon. इति पौराणिकधर्मभट्टसूनुश्रीमदिदम्भुकुटमाणिक्यउमापतिभट्टस्वरिसूनुचन्द्र-
 चूडभट्टकृतः पाकयज्ञनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । पाकयज्ञपद्धतिनिरूपणं ।

No. 1815. साङ्गकारिका, साङ्गचन्द्रिकाखटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 14 on a page. Extent, 1,008 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sāṅkhya-kārikā. Memorial verses on the principles of the Sāṅkhya doctrine of Kapila. By Iś'varakṛishṇa. Attached to the text is a commentary entitled *Sāṅkhya-chandrikā*, by Nārāyaṇa Tīrtha, pupil of Rāmagovinda Tīrtha. The text has been published by Dr. H. H. Wilson, along with a commentary by a Gauḍapāda, an English translation of the text by H. T. Colebrooke, and of the commentary by the editor. German and French versions of the text have also been published.

Beginning. (टी०) । श्रीरामगोविन्दसुतीर्थपादकृपाविशेषादुपलभ्य बोधं ।

श्रीवासुदेवादधिगत्य सर्वशास्त्राणि वक्तुं किमपि स्पृहाणः ॥ १ ॥

प्रकृतिं पुरुषश्चैव नलाचार्यान् गुरुंस्तथा ।

नारायणः साङ्गमूले तनुते साङ्गचन्द्रिकां ॥ २ ॥

(म०) । दुःखत्रयाभिघाताञ्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ ।

दृष्टे सापार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात् ॥ १ ॥

End. (म०) । सप्तत्यां किल येऽर्थोक्तेऽर्थाः कृत्स्नस्य षष्टितन्त्रस्य ।

आख्यायिकाविरहिताः परवादविवर्जिताश्चापि ॥ १२ ॥

Colophon. इति साङ्गकारिकाग्रन्थः समाप्तः ।

(टी०) । तथा चात्रैतत् षष्टिपदार्थविवेचनात्रेदं प्रकरणं किन्तु तन्त्रसिद्धं ॥ १२ ॥

इति रामगोविन्दतीर्थशिष्यनारायणतीर्थकृता साङ्गचन्द्रिका समाप्ता ॥

विषयः । साङ्गदर्शनस्य मतनिर्घासः ॥

No. 1816. खरोदयटीका ।

Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 123. Lines on a page. Extent, 5,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? of deposit, Calcutta, Government of India, also another copy at Murshidabad with Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Correct.

Svarodaya-ṭiká. A commentary on the Svarodaya which is a treatise on austromancy, charms and philters. By Narahari.

Beginning. नन्ति कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।

निर्विघ्नकृतिसार्याय कमलापतये नमः ॥ १ ॥

हरिवंशकविः स्वार्थं परार्थञ्च खरोदये ।

व्याख्यानं भावकादीनां खराणां नामजन्मनां ॥ २ ॥

गुरुभ्यो बद्धधा श्रुत्वा यथाज्ञानं यथाधिया ।

नरहरी भिधा(?) टीका इति राज्ञा वितन्यते ॥ ३ ॥

अथ कविरानन्दरूपं ब्रह्म नमस्करोति अथ्यक्तमिति ।

End.

नदीतीरे शुभे देशे भूभागे शुभे दिने रिक्तादर्शान्यतिथौ शनिकुजा

शान्त्यमरे काले लो + गं भुवि चिपेत् ॥

Colophon.

इति श्रीनरहरिकृतौ खरोदयटीकायां षट्सुब्रह्ममन्त्रः । औषधयन्त्रमन्त्रसमाप्तानि, समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः ।

ज्योतिःशास्त्रानुसारतः भविष्यद्गणनाविषयकखरोदयाख्यग्रन्थव्याख्यानं ।

No. 1817. सूर्यसिद्धान्तविवरणं ।

Substance, country-made paper, 13¼ × 4¾ inches. Folia, 222. Lines on a page. Extent, 5,550 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. correct.

Sūrya-siddhānta-vivaraṇa. A commentary on the *Sūrya-siddhānta* of Bhāskara Acharya. By Bhūdharma, son of Devadatta, and grandson of Soma S'armā of the Bharadvāja clan, an inhabitant of Kāmpilya on the banks of the river Sindhu.

Beginning. यस्त्रोदये निखिलविश्वसदृशपत्रमुज्ज्वलते भवति सङ्कुचितं तदस्त्रे ।
 तं विश्ववन्द्यसुरवन्दितपादपद्मं सथेतराच्युतदृशं प्रणमामि सूर्य्यं ॥ १ ॥
 काम्येच्छे चुरसिम्बुभ्रतटे ज्योतिर्विदामग्रणी-
 भारद्वाजकुलेऽमले समभवत् श्रीसोमशर्माऋषयः ।
 तस्यत्रो नृपट्टन्द्वन्दितपदः श्रीदेवदत्ताभिधः
 कीर्त्तना निर्मलज्योत्स्वलाः समतनोयः पङ्क्तिसङ्ख्या दिशः ॥ २ ॥
 भूधरस्तसुतः सूर्य्यसिद्धान्तं विदणोम्यहं ।
 गुरुणां पादयुगल-कमल-भ्रमरायितः ॥ ३ ॥

End. तत्कथमित्युक्ते कदा कार्त्तिकवर्षे वैशाखे मासि सूर्य्यः प्रायेण कृत्तिकानचत्रस्यो
 भवति तदैव गुरुः कृत्तिकानचत्रे रोहिणीनचत्रस्यो वा ॥

Celophon. खण्डितत्वान् समाप्तिस्त्रचक्रवाक्यं नास्ति ।
 विषयः। सूर्य्यसिद्धान्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1818. **वैयाकरणभूषणसारः, भूषणसारदर्पणाख्य-**

टीकासहितः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 283. Lines, 10 on a page. Extent, 8,500 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Vaiyākaraṇa-bhūṣaṇasāra. An abridgement of a large work by the author on the syntax and philosophy of grammatical structure. By Koṇḍa Bhaṭṭa, son of Rangojī, and nephew of Bhaṭṭojī. The grammatical text selected for comment is that of Pāṇinī, and the philosophical idea worked out is called *spota-vāda*, or the eternity of sound. Vide my 'Catalogue of Sanskrit Grammarians in the Library of the Asiatic Society of Bengal,' p. 117. Annexed to the text is a commentary entitled *Darpaṇa* by Harivallabha, son of Vallabha Prabhātīya, of Kūrmāchala.

Beginning. (टी०) । रमाप्रेम्नामत्तं जगदवनदत्तं मधुहृतं

श्रुतीनामादानादधिजनितवेदाननमुदं ।

अखण्डानन्दार्द्यं निखिलजनहृत्कञ्जिनिलयं

हयग्रीवं वन्दे प्रकृतकृतिविभ्रञ्चुतिकृते ॥ १ ॥

सत्येकस्मिन्नपि बाधके समवहितसाधकसहसादपि कार्योत्पत्तेरदर्शनादपेक्षितं

प्रारिप्सितप्रत्यूहापोहायानुष्ठितं भगवत्स्तुतिरूपमङ्गलं शिष्यशिष्यार्थमादौ नि

बध्नाति श्रीलक्ष्मीरमणमित्यादिना ॥

(मू०) । श्रीलक्ष्मीरमणं नौमि गौरीरमणरूपिणं ।

स्फोटरूपं यतः सर्वं जगदेतद्विवर्त्तते ॥ १ ॥

अशेषफलदातारं भवाञ्छितरणे तरिं ।

शेषाशेषार्थलाभार्थं प्रार्थये शेषभूषणं ॥ २ ॥

पाणिन्यादिमुनीन् प्रणम्य पितरं रङ्गोजिमहाभिधं

द्वैतध्वान्निवारणादिफलिकां पुंभाववाग्देवतां ।

दुषिण्डं गौतमजैमिनीयवचनव्याख्यादभिर्दूषितान्

सिद्धान्तानुपपत्तिभिः प्रकटये तेषां वचो दूषये ॥ ३ ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकोपशमनाय कृतं श्रीफणिस्ररणरूपं मङ्गलं शिष्यशिष्य

निबध्नुंश्चिकीर्षितं प्रतिजानीते ॥

End.

(मू०) । अशेषभूषणदातारमपि सर्वेश्वरं गुहं ।

श्रीभूषणसारेऽस्मिन् प्रार्थये शेषभूषणं ॥

Colophon.

इति श्रीमत्पद्मवाक्यप्रमाणपारावारीणधुरीणरङ्गोजिमहात्मजकौण्डभट्टकृते वै

करणभूषणसारे स्फोटवादः समाप्तः ॥

(टी०) । पूर्णात्मने इतीति पूर्णत्वमप्रतिदत्तेच्छ्वं तेन रूपेणात्मनो नतिश्च नि

यस्यप्रचारेच्छाया अपि विषयसिद्ध्यर्थं इति बोध्यं ।

इति कूर्माचलाभिजिनोत्प्रभातीयोपनामकपण्डितश्रीवल्लभात्मजहरिवल्लभविर

चित्ते भूषणसारदर्पणे स्फोटनिरूपणं ॥

विषयः ।

अथ वैयाकरणताम्यर्थविषयीभूतार्थप्रकाशनं । तत्रादौ लड़ायर्थनिरूपणं । त

नामार्थनिरूपणं । ततः समासशक्तिनिरूपणं । ततः शक्तिस्वरूपनिरूपणं । त

नञर्थनिरूपणं । तत उपसर्गनिपातार्थनिरूपणं । ततलद्धितकृतमर्थनिरूपणं

ततः अमेदैकलसङ्घानिर्णयः । ततः सङ्घाविवक्षानिर्णयः । ततः क्त्वायर्थनिरूपणं

ततो वर्षस्फोटनिरूपणं । ततः पदवाक्यस्फोटनिरूपणं । ततो व्यक्तिस्फोटनि

रणं । ततो जातिस्फोटनिरूपणं ॥

No. 1819. प्रयोगोत्तमरत्नमाला ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 295. Lines. 7 on a page. Extent, 6,762 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1723. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. incorrect.

Prayogottama-ratnamálá. A discourse on Sanskrit grammar. By Purushottama Vidyávágis'a Bhaṭṭāchārya. Written by order of king Jandadeva. The codex contains six chapters, and extends to conjugations. Something more is wanted to complete the work.

Beginning. श्रीनन्दस्त्रुनोर्वदनारविन्दमुपास्यहे यत्र नितान्तमेव ।

स्फुरच्छ्रुतीनां परमं रहस्यं स्मिताश्रयानन्दमयं विभाति ॥

अमृताधिकमाधुरीधुरीणाधरनिर्यासगुणार्जितेन ।

वेणोरणितेन जगन्नि रञ्जयन्तं भगवन्तं घनकान्तमनुसीडे ॥

श्रीनन्ददेवस्य गुणैकसिन्धोर्महामहेन्द्रस्य यथानिर्देशं ।

यत्नात् प्रयोगोत्तमरत्नमाला वितन्यते श्रीपुरुषोत्तमेन ॥

End. सम्यग्भावः पौनरुक्त्यं विभक्तीनाञ्च लोपनं ।

यास्येययाव्ययोरैक्यं सुखबोधकते कृतं ॥

Colophon. द्विजकुलकमलप्रकाशकैकभास्करमहामहोपाध्यायश्रीविद्यावागीशमहोपाचार्यनिष्क्रितप्रयोगोत्तमरत्नमालायां कृतसु पठो विन्यासः सम्पूर्णः ।

विषयः । अत्र सन्धिप्रकरणावधिकृतप्रकरणपर्यन्तं पदानां प्रयोगकथनं ॥

No. 1820. आनन्दलहरी, सटीका ।

Substance, country-made paper, 13 × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 11 on a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1810. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. incorrect.

Anandalaharī, Saṭīka. A hymn to Ś'iva with a commentary. The text is attributed to Sañkara Achārya, the commentary is anonymous. The object of the hymn is to identify Ś'iva with all the other leading gods and goddesses.

Beginning. शिवः शक्त्या युक्तो यदि भवति शक्तः प्रभवितुं
न चेदेवं देवो न खलु कुश्लः सन्दितुमपि ।

अतस्त्वामाराध्यां हरिहरविरिञ्चादिभिरपि
 प्रणन्तुं श्रोतुं वा कथमकृतपुण्यः प्रभवति ॥
 End. प्रदीपञ्चालाभिर्दिवसकरनीराजनविधिः
 सुधासूतेष्वन्द्रोपलजललवैरर्घ्यघटना ।
 स्वकीयैरशोभिः सलिलनिधिसौहित्यकरणं
 स्वकीयाभिर्वाग्भिस्त्व जननि वाचां स्तुतिरियं ॥
 विषयः । श्लोत्रव्याजेन पार्वत्यारूपादिवर्णनम् ।

No. 1821. न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 $\frac{3}{4}$ inches. Folia, 52. Lines, on a page. Extent, 2,050 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyāyasiddhānta-muktāvalī-dīpikā. A gloss on Viś'vanātha Pañcānana's commentary on the Bhāśhā-paricheheda. By Dīna Bhaṭṭa. The commentary is entitled Nyāyasiddhānta-muktāvalī, and is extensively used as a text-book of the Nyāya doctrine. Both the text and the commentary have been translated into English by Dr. E. Röer.

Beginning. अथसरसङ्गतिमभिप्रेत्याह उपमितिमिति । अथसरस्यात्र प्रतिबन्धकीभूतसिद्धिजिज्ञासानिष्टौ सत्यामवश्यवक्तव्यत्वं । तत्र गवये सादृश्यज्ञानं सादृश्यप्रतदुपमतिकरणमिति ।

End. भानुं प्रणम्य परिभाष्य च शास्त्रसारं
 मुक्तावलीकिरण एष पिठप्रदिष्टः ।
 सद्युक्तिभिर्दिनकरेण करेण सोऽयं
 नीतः प्रकाशपदवीं सुधियां मुदेऽस्तु ॥ १ ॥
 मुक्तावलीप्रकाशोऽयं स्वाज्ञानतिमिरापहः ।
 तेन सन्तोषमायातु नीलकण्ठः सतीप्रियः ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमद्दिनरभट्टविरचिता न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका समाप्ता ॥

विषयः । विश्वनाथन्यायपञ्चाननकृताया भाषापरिच्छेदटीकान्यायसिद्धान्तमुक्तावल्या उपमितिभागादिशेषपर्यन्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1822. अलङ्काररत्नाकरोदाहरणमन्त्रिवद्धेवीस्तोत्रं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7½ inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 480 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Alaṅkāra-ratnākarodāharṇa-sannibaddha-devī-stotra. A hymn to Pārvati, in course of which illustrations are given of all the rhetorical ornaments noticed in the 'Alaṅkāra-ratnākara.' By S'īnhas'aṅkara, of Kāshmir.

Beginning. रत्नाकराभ्यन्तरतो गृहीत्वालङ्कारस्त्राणि यथाक्रमेण ।

वन्द्यैव देव्या गिरिराजपुत्रजाः करोमि शंसन् श्रुतिगोचराणि ॥

आमुखैकार्थपदं पुनरुक्तवदाभासम् ।

क्षमावनीलोकजनार्त्तिदानी युमत्युपर्व्वद्रविणार्थदात्री ।

यनक्तु भिन्हात्तपदाङ्गिरश्चैरमाग्निकास्त्रास्तु महोत्सवानपि ॥

अत्र क्षमा चवनीति लोकजन इति आर्त्तिदानीति युमत्युपर्व्वेति द्रविणार्थेति पदाङ्गिरिति उमाग्निकेति मह उत्सव इति आमुखे एकार्थत्वं ।

End. श्रीशोभाकरस्त्रार्थसत्योद्घाचाट(?)मात्रणं ।

निर्मितं रत्नकण्ठेन देवीस्तोत्रेऽतिचारुणि ॥

Colophon. इति श्रीकाश्मीरदेशवास्यश्रीयशङ्करविरचितालङ्काररत्नाकरोदाहरणमन्त्रिवद्धेव्यास्तोत्रं समाप्तं ॥

विषयः । देवीस्तोत्रव्याजेन श्रीशोभाकरमिश्रविरचितालङ्काररत्नाकराभ्यन्तरस्यालङ्कारस्त्राणां यथाक्रमेणोदाहरणप्रदर्शनं ॥

No. 1823. पञ्चपादिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1878. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I *Panchapādikā.* A gloss on Saṅkara Achārya's commentary on the e'dānta aphorisms of Vyāsa. By Khaṇḍānanda.

Beginning. अनाद्यानन्दकूटस्थज्ञानानन्तसदात्मने ।

अभूतद्वैतजालाय साक्षिणे ब्रह्मण नमः ॥ १ ॥

नमः श्रुतिशिरःपद्मखण्डमार्त्तण्डमूर्त्तये ।

वाद्रायणसञ्ज्ञाय मुनये शम्भवेऽम्बने ॥ २ ॥

नमाम्यभोगिपरिवारसम्पदं निरस्रभूतिमनुमार्द्धविग्रहं ।

अनुग्रहमुन्दितकाललाब्धनं विना विनायकमपूर्वशङ्करं ॥ ३ ॥

यद्वक्त्रमानससरःप्रतिलब्धजन्मभाष्यारविन्दमकरन्दरसं पिवन्ति ।

प्रत्याश्रमुन्मुखविनीतविनेयभृङ्गास्तान् भाष्यविचकगुरुन् प्रणमामि मूर्द्धा ॥ ४ ॥

पदादिदृष्टन्तभारेण गरिमाणं विभर्त्ति हृत् ।

भाष्यं प्रसन्नं गभीरं तद्वाख्यां श्रद्धयारभे ॥ ५ ॥

End.

यथा देहे विशिष्टजातीये तद्वातिरिक्तस्याहंकर्तुः अहं मानससम्बन्धः कल्पितोऽपि स्निग्धने लोकाशास्त्रव्यवहारे यथावगतिलक्षेतुः तथायं कल्पितोऽप्यलौकिकात्मरूपप्रतिपत्तेः प्राक् प्रमाणं निश्चितप्रत्ययोत्यादनात् बाधानुपलब्धेति ॥

Colophon.

इति श्रीपञ्चपादिकायां नवमो वर्षकः समाप्तः ॥ इति चतुःस्रुची समाप्ता ॥

विषयः ।

शङ्करकृतवेदान्तसूत्रभाष्यस्य चतुःस्रुचान्तं व्याख्यानं ॥

No. 1824. व्रतोद्यापनकौमुदी ।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77. Lines, 13 on a page. Extent, 2,037 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Vratodyāpana-kaumudī. A handbook for the concluding ceremonies of certain Vratas. By Śaṅkara, son of Vallāla. Contents: Vratas defined; Concluding ceremonies of Vratas; Concluding rites of Vratas which involve a hundred thousand worships, a hundred thousand salutations, a hundred thousand circumambulations, and the dedication of a hundred thousand lamps; concluding rite of worshipping an earthen lingam or an image of Gaṇeśa; the rite of marrying a tulasi plant to an image of Viṣṇu; directions for rites to be celebrated

in the month of Kártika ; ditto for planting a flagstaff in honour of a divinity ; ditto for dedicating lamps to Tripura ; ditto for worshipping Vyása ; ditto for consecrating Asvattha and Vaṭa trees.

Beginning. नत्वा गणेशं सन्तुष्टां शङ्करेण वितन्यते ।

मुदा पुराणविख्याता व्रतोद्यापनकौमुदी ॥

तत्र तावत् सर्व्वव्रतोपयोगितात् किञ्चित् किञ्चित् निर्णयादिकं लिख्यते ॥

End. पीठादि आचार्याय दत्त्वा मण्डपं सदस्याय दत्त्वा शताधिकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये इति सङ्कल्प्य सदनेन सम्भोज्य आशिषो गृहीत्वा वटोद्यापनपूर्णतां वाचयित्वा दृष्टजनैः सह भुञ्जीत ॥

Colophon. इति श्रीमत्शङ्कर्यां वटोद्यापनं समाप्तं ॥ इति श्रीवल्लभस्त्रुशङ्करविरचिता व्रतोद्यापनकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः । अत्र प्रथमं व्रतसाधारणपरिभाषा । ततः व्रतोद्यापनानि । ततो लक्ष्मपूजा-लक्ष्मनस्कार-लक्ष्मप्रदक्षिणोद्यापनं । ततो लक्ष्मीपदानविधानादिकं । ततः पार्थिवलिङ्गोद्यापनं, गणेशोद्यापनञ्च । ततो विष्णुना सह तुलसीविवाहविधिः । ततः कार्तिकोद्यापन-ध्वजारोपण-चिपुरदीपन-व्यासपूजनविधानानि । ततः अश्वत्थोद्यापनविधानं, वटोद्यापनविधानञ्च ॥

No. 1825. काव्यप्रकाशनिदर्शनं ।

Substance, country-made paper, 11½ × 6½ inches. Folia, 234. Lines, 14 on a page. Extent, 8,100 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávyā-prakāś'a-nidars'ana. A commentary on the *Kávyā-prakāś'a* ; a treatise on Rhetoric. The name of the author I have not been able to find out, but he seems to have been a scholar of some note. In the course of his comments he has given elaborate dissertations on thirty-six philosophic dogmas of his time.

Beginning. प्रणम्य शारदां काव्यप्रकाशे बोधसिद्धये ।

पदार्थविवृतिद्वारा शितिकण्डल्य दर्शने ॥

- End. एषामलङ्कारदोषाणां सत्यपि पूर्वोक्तदोषेभ्यः कस्मिंश्चिद्विशेषेणैतावता प्रथ
म्युच्यन्तीयाः किन्तु तत्तदोषसामान्यलक्षणसङ्ग्रहेणैवैषामपि सिद्धिरिति शुभं ॥
- Colophon. इति श्रीकाव्यप्रकाशनिर्देशनेऽर्थालङ्कारनिर्णयो दशम उद्योतः ॥ समाप्तमिति
भद्रम् ।
- विषयः । काव्यप्रकाशव्याख्यानं ।

No. 1826. ज्योतिःसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made paper, 12 × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent, 440 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; a second copy at Vírabhuma, Pañḍi Pratópachandra Bhaṭṭácháryya. Appearance, old. Prose and verse. In correct.

Jyotihsangraha. A manual of astrology. Contents: I. astrological calculations for marriage; II. ditto for bringing a bride for permanent residence with her husband; III. omens and portents; IV. omens at the time of starting on a journey; V. astrological indications in connection with a new house; VI. rites to be observed in consecrating a house, a garden, a tank &c.; VII. relation of Naksatras to human destiny; VIII. ditto of the passing of the sun from one sign of the zodiac to another; IX. auspicious times.

Beginning. वर्षेण वश्यं तथा तारा धेनिश्च ग्रहमैत्रकं ।

गणकूटं भकूटञ्च नाङ्गी चैते गणाधिकाः ॥ १ ॥

End. वारप्रवृत्तिर्घटिकादधं यत् पुनः पुनः सार्द्धमितस्ववाहात् ।

हारा भवेत् सूर्य्यग्गुञ्जसोमशनीज्यभौमेषु दिनात्तकर्म ॥

Colophon. इति शुभाशुभप्रकरणं नवमं ॥ इति ज्योतिःसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । अत्र प्रथमं विवाहप्रकरणं । ततः द्विरागमनादिप्रकरणं । ततः शकुनप्रकरणं । ततो यात्राप्रकरणं । ततो वास्तुप्रकरणं । ततो गृहप्रतिष्ठा-वाप्याराम-तडाग-कूप-सुरप्रतिष्ठाप्रकरणं । ततो नक्षत्रप्रकरणं । ततः सङ्क्रान्तिप्रकरणं । ततः शुभाशुभप्रकरणं ॥

No. 1827. प्रयोगपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 52. Lines, 11 on a page. Extent, 722 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1897. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Prayoga-paddhati. Directions for the performance of domestic rites in accordance with the rules of Páras'kara. Anonymous. The work serves as a commentary on the Grihya Súra of Páras'kara.

Beginning. अनाहिताग्नेर्नवप्राशनं अनाहिताग्निरावसथिकः तस्य नवप्राशननिमित्तं नव-
प्राशनाख्यं व्याख्यान इति सूत्रशेषः ।

End. अथ तस्मिन्नग्नौ अक्षतहोमपञ्चमहायज्ञपिण्डपिष्टयज्ञपक्षाद्याग्रयणादि कुर्यात्
पूर्ववद्गृह्योक्तमिति श्रुते दिवि विधानं ॥

Colophon. इत्यग्निहोत्रिहिरिहिरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्विकायां प्रयोग-
पद्धतौ तृतीयः काण्डः समाप्तः ॥

विषयः । पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्विकनवप्राशनाख्यकर्मप्रयोगनिरूपणं ।

No. 1828. नीतिसारः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 190. Lines, 17 on a page. Extent, 3,850 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; a second copy at Berhampur with Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Nitisára. The elements of Polity. By Súkra Achárya. The work contains four chapters of which the first treats of the duties of kings; second those of queens and princes; third of ministers and other officers; and fourth, of the requirements of kings. In the last, is given a detailed account of firearms and gunpowder. The work is said to be an old one, and quotations from it, or references to it, occur in ancient books; but the last chapter is apparently spurious, as it describes guns as they existed a hundred years ago.

- Beginning. अथ शुक्रनीतिप्रारम्भः ।
 प्रणम्य जगदाधारं सर्गस्थित्यन्तकारिणं ।
 सम्यूच्य भार्गवः शृष्टो वन्दितः पूजितः सुतः ॥
- End. दुष्टतां दुष्टसंयोगाद्दुष्टेऽपि हि गच्छति ।
 सुराविन्दुसमायोगाद् गङ्गापूर्णपथो यथा ॥
- Colophon. समाप्तिस्त्वचकवाक्यं नास्ति ।
 विषयः । राजनीतिसमुदायनिरूपणं ।

No. 1829. कामन्दकीयनीतिसारः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 123. Lines, on a page. Extent, 1,300 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? P. of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. correct.

Nītisāra. The elements of Polity. By Kāmandaki. The work has been published in the Bibliotheca Indica of the Asiatic Society Bengal.

Beginning. यस्य प्रभावाद् भवनं शाश्वते पथि तिष्ठति ।

देवः स जयति श्रीमान् दण्डधारो महीपतिः ॥ १ ॥

End. एकोऽपि वारणपतिर्द्विषतामनीकं

यत्तन्निहन्ति सद(?)सत्त्वगुणोपपन्नः ।

नागेषु हि क्षितिभुजां विजयो निबद्ध-

स्वस्माद् गजाधिकबलो नृपतिः सदा स्यात् ॥ १२ ॥

Colophon. इति कामन्दकीये नीतिसारे गजाश्वपतिकर्मणि पदाति-रथ-हस्ति-भूमयो य
 कल्पना व्यूहकल्पना प्रकाशयुद्धञ्च जनविंशतितमः सर्गः ॥ १९ ॥
 समाप्तश्चायं कामन्दकीयनीतिसारः ॥

विषयः । नीतिशास्त्रव्याख्यानं ।

No. 1830. दानवाक्यावली ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 76. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,567 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1779. Place of deposit, Mujaná, Post Tájapura, Darbhánga, Pañdit Bábulála Páthaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánavákyávalí. An elaborate treatise on religious gifts. By Dhíramatí Deví, daughter of Rámes'vara Rájapañḍita, and wife of Rájá Narasiñha Deva of Mithilá.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं वन्दारहन्दारकहृन्दवन्द्यं ।

मन्दाकिनी यन्मकरन्दविन्दुसन्दोहसन्देहधिषं ददाति ॥

चैलोक्त्वाधिपतेः पद्मयभुवं दैत्याधिषं याचते ।

दत्तां सत्त्वमयेन तेन वसुधामेवाग्रतो गृह्णतः ।

देवार्थं बलिनं बलिं हलयतोऽप्यसौ हरेलुष्यतः

स्वाराज्यप्रतिभूमविष्णु सपदि स्वस्यचरं पातु वः ॥

श्रीकामेश्वरराजपण्डितकुलालङ्कारसारः त्रिषा-

मारामो नरसिंहदेवमिथिलाभूमण्डलाखण्डलः ।

दृष्यदर्हरवैरिदर्पदलनो भूदर्पनारायणो

विख्यातः शरदिन्दुकुन्दधवलधाम्यदुष्यश्रोमण्डलः ॥

तस्योदारगुणाश्रयस्य मिथिलाक्षापलचूडामणोः

श्रीमहौरमतिः प्रिया विजयते भूमण्डलालङ्कृतिः ।

दाने कल्पलतेव चाश्चरिते यावन्मतीव स्थिरा

या लक्ष्मीरिव वैभवे गुणगणे गौरीव या गण्यते ॥

वापी पुण्यजलाधिका सुविमला विज्ञानवापीसमा

रम्यं तीर्थनिवासिवासभवनं चन्द्राभमधंलिङ्गं ।

उद्यानं फलपुष्पनघविटपञ्चायाभिरानन्दनं

भित्तुभ्यः सरसान्नदानमनघं यस्या भवान्वा इव ॥

लक्ष्मीभाजः कृतार्थानकृतसुमनसो या मन्दादानहेम-

ग्रामैराजीवराजीवहृलतरपरागात्ररागैस्तङ्गाः ।

विज्ञानुज्ञाप्यविद्यापतिमतिकृतितनं सम्प्रमाणमुदारां

राज्ञी पुण्यावल्लोका विरचयति नवां दानवाक्यावलीं सा ॥

तत्रादौ दानप्रशंसा । तत्र मन्दाभारते । इत्यादि ।

End.

यावत् स्वर्गतरङ्गिणी हरजटाजूटान्तमालम्बते
यावद्विश्वविकाशविस्तृतकरः सूर्य्योऽयमुज्जृम्भते ।
यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्डनं
तावत् कीर्त्तिलतेयमस्तु सफला देव्याः सतां श्रेयसे ॥
निबन्धान् सम्यगालोच्य श्रीविद्यापतिस्त्वरिणा ।
दानवाक्यावली देव्याः प्रमाणैर्विमलीकृता ॥

Colophon.

समस्तप्रक्रियाविराजमानदानदलितकल्पलताभिमानसवभक्तिभावितवञ्जमानम-
हामहादेवीश्रीधीरमतिदेवीविरचिता दानवाक्यावली परिपूर्णा ।
शुभमस्तु श्रीरस्तु । शकाब्दाः १७७९ ।

विषयः ।

दानप्रशंसा । दानकालनिरूपणं । धर्मलक्षणं । दानादौ स्तेच्छेदशस्य सर्व्वय-
चेयलनिरूपणं । दानविधिः । द्रव्यदैवतनिरूपणं । प्रतिग्रहविधिः । प्रयोग-
कथनं । सम्बर्त्तोक्तद्विररणदानविधिः । एवं विश्वधर्म्मोत्तरायुक्तद्विररणदानविधिः ।
द्विररण-कृष्णतिलदानविधिः । अलङ्करणदानविधिः । हैमरौप्यभाजनादि-
दानविधिः । सलवणतैजसपात्रदानविधिः । पानीयदानादिविधिः । रत्नदान-
विधिः । कपिलादिदानविधिः । उभयतोमुखीदानविधिः । गजाश्वादिदान-
विधिः । गुडुधेन्वादिदानविधिः । नानादैवतपशुदानविधिः । गुडुभारादि-
दानविधिः । सिन्दूरभारादिदानविधिः । कृष्णाजिनादिदानविधिः । शस्यादि-
दानविधिः । गन्धादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । दीपादिदान-
विधिः । फलदानविधिः । शय्यादानविधिः । शिविकादिदानविधिः । दाया-
दिदानविधिः । ताल-वृन्तचामरादिदानविधिः । वस्त्रादिदानविधिः । आविक-
वस्त्रादिदानविधिः । उष्णीषदानविधिः । मासनिघतवासुदानविधिः । सङ्क्रान्ति-
निमित्तकदानविधिः । नाचत्रिकादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ॥

No. 1831. पूर्त्तकमलाकरः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 172. Lines
9 on a page. Extent, 3,270 s'lokas. Character, Maithili. Date,
Place of deposit, Calcutta, Government of India; another copy in the
Library of the Mahārājā of Darbhāngā. Appearance, old. Prose and verse
Correct.

Pūrta-kamalākara. On acts of pious liberality for public good
By Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāmakrishṇa Bhaṭṭa. Contents : Time
meet for the dedication of tanks; rules of dedication; differences in

the ritual of consecration according to the four Vedas ; rituals common to all. Dedication of wells and Báulis. Do. of trees and gardens. Do. of as'vattha trees. Do. of five sacred trees. Do. of buildings in connection with trees. Gifts of trees. Times meet for commencing a public building. Laying the foundation and other details. Consecration of sacred images. Auspicious and inauspicious marks on images. Sex of images. Peculiarities of the ammonite stone, S'álagráma, and the rituals for worshipping those stones. Rituals for the consecration of temples, images, flags &c. Consecration of images after they have been defiled by the touch of Chaṇḍálas. Repairing of images. Expiations for accidental breaking of temples &c. Consecration of Durgá. Consecration of kings. Divination before commencing a tank or well. Consecration of Vináyaka. Yajñas for the pacification of planets &c. The Gaṇas, their character and worship. Imperial consecration.

Beginning. नारायणात्मजश्रीमद्रामचन्द्रस्य स्तूना ।

कमलाकरवज्जनेन पूर्त्तं सम्यगिच्छेत् ॥

अथ मात्स्योक्तजलाशयोत्सर्गः । स च उदगयने माघादिषट्सु कार्तिके च श्रावणवर्जं सर्वमासेषु वा ————— इत्यादि ।

End. विस्तृत्य सभारान् पुरोहितेषु दत्त्वा सद्यं विग्रान् सभोक्त्य कर्मेश्वरापणं कुर्यादिति ।

Colophon. इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मजसहस्रसहोपाश्रयकमलाकरभट्टकृतः पूर्त्तकमलाकरः समाप्तः । शुभं भूयात् ।

विषयः । जलाशयोत्सर्गकरणयोग्यमासनचत्रादिनिरूपणं । प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनं । तत्र चतुर्थेदीयानां विशेषकथनं । जापकजयकथनं । नागघट्टिविधिः । चतुर्थीकर्मकथनं । वारुणस्नानविधिः । अत्र सर्वत्र प्रयोगकथनञ्च । वापीकूपोत्सर्गविधिकथनं । दृष्टारामोत्सर्गविधानं । अश्वत्थोपनयनविधिः । तस्वपुत्रकविधिः । तदुपयोगिप्रासादप्रतिष्ठाविधिः । फलविशेषार्थं दृष्टदानविधिः । प्रासादारम्भकालनिरूपणं । तत्र सूत्रसम्बन्धासविधिः । शिलान्यासविधिः । सभोच्छ्रायादिनिरूपणं । प्रासादप्रतिष्ठाविधिः । कलशरोपणविधिः । देवप्रतिष्ठाविधिः । प्रतिमायाः शुभाशुभलक्षणादिनिरूपणं । लिङ्गभेदलक्षणादिकथनं । पञ्चसूत्रनिर्णयः । शालग्रामलक्षणादिकथनं । तत्र तत्र माहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । शालग्रामपूजाधिकारिणः । द्वारवतीचक्रनिरूपणं । प्रतिमानिरूपणं । केशवादिमूर्त्तिसंरूपकथनादिकं । तत्प्रतिष्ठायाः अधिकारिणः । प्रासाददेवतादिप्रति

ठानां विस्तरेण प्रयोगकीर्तनं । महापूजाविधिकथनं । अत्र चतुर्थीकर्मवि
दण्डप्रतिष्ठाविधिः । धजारोपणविधिः । लिङ्गाच्चाप्रतिष्ठाविधिः । चण्डाल
संस्पर्शे पुनः प्रतिष्ठाविधिकथनं । जीर्णोद्धारविधिकीर्तनं । अत्र प्रयोगक
प्रासादकलशलिङ्गाच्चादिभङ्गे शान्तिकथनं । दुर्गप्रतिष्ठाविधिः । राज्यवि
विधिः । तडागवापीकूपखननादौ जलज्ञानोपायकथनं । विनायकस्नप
विधिः । ईशानयागविधिः । यक्षयागविधिः । नक्षत्रयागविधिः । दिग्यागवि
निर्घृतियागविधिः । ऐन्द्रीशान्तिविधिः । तत्र तत्र प्रयोगकथनं । शान्ति
कीर्तनं । आयुष्यगणनिरूपणं । शर्मवर्धनगणकथनं । चित्रादिगणकथ
राज्याभिषेकप्रयोगकथनं । महाभिषेकविधिकीर्तनञ्च ॥

No. 1832. देवदासप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 316. L
8 on a page. Extent, 8,518 s'lokas. Character, Maithili. Date,
Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbhánga; another co
Calcutta, Government of India. Appearance, old, decayed. Prose
verse. Correct.

Devadása-prakás'a. An elaborate digest of the leading rites of
Smṛitis, with particular reference to the lunations when they should
performed. By Devadása Mis'ra.

Beginning. श्रद्धार्चितं दयकथं भुङ्क्ते श्राद्धियसत्कृतम् ।

यो देवः पितृरूपेण तं वन्दे यज्ञपूरुषम् ॥

कल्पद्रु-कृत्याणव-कृत्यदीप-मिताक्षरादीन् सुबहून् प्रबन्धान् ।

आलोच्य + + + वेदिताहं तियादिसन्देहमपाकरिष्ये ॥

मिश्रश्रीदेवदासेन निबन्धाऽयं प्रकाशितः ।

देवदासप्रकाशाख्यः काशतां हृदये सताम् ॥ इत्यादि ।

End. मलमासे न कुर्वीत व्यासस्य वचनं यथा ॥

Colophon. इति देवदासप्रकाशे मलमासनिर्णयः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । तिथिसंख्यानरूपणादिकं । खण्डतिथिव्यवस्थानिरूपणं । नक्तादिपारिभाषि
लक्षणविवेचनं । दैवपैत्रादिकालनिरूपणं । वेधवाक्यविवेचनं । प्रतिपन्निर
अत्र वीरप्रतिपदादिनिरूपणं । द्वितीयानिर्णयः । अत्र श्राद्धद्वितीया-अष्ट
शयनद्वितीयादिनिरूपणं । तृतीयानिर्णयः । तत्र रक्षाद्वितीयादिनिरूपणं ।

धयः । चतुर्थ्यादिनिर्णयः । तत्र तत्र गौरीचतुर्थीकथनं । नागपञ्चम्यादिकथनं । चन्द्र-
 षष्ठादिनिरूपणं । अचलासप्तम्यादिनिरूपणं । जम्बाष्टम्यादिनिरूपणं । अगस्त्योदय-
 कालादिनिरूपणं । महालक्ष्मीव्रतादिनिरूपणं । शारदीयापूजाविधिकीर्तनं ।
 अशोककलिकापानादिविधिः । बलिदानकालकथनं । अपराजितापूजाविधिः ।
 दशहरा । मोक्षैकादश्यादिनिरूपणं । पारणव्यवस्थादिकथनं । भोजनविधिः ।
 अत्यन्तपीडायामेकादश्यां जलपाने नोपवासहानिरिति निरूपणं । हविष्यद्रव्य-
 निरूपणं । एकादशीद्वैघर्ण्यः । विद्याव्यवस्थाकथनं । जया-विजयाद्यष्टविधसहा-
 द्वादशीनिरूपणं । श्रवणद्वादशीनिरूपणं । सूर्य्यद्वादशी । इन्द्रद्वादशी । मदन-
 चयोदशी । यमचतुर्दश्यादिनिरूपणं । शिवचतुर्दशी । आवणीपूर्णमा । नदीरजो-
 योगादिनिरूपणं । कोजागरविधिः । होलिकाविधिः । अमावस्यायां आङ्गविधि-
 कीर्तनं । दीपान्विताविधिः । सामान्यतः आङ्गप्रक्रियानिरूपणं । आङ्गलक्षणदि-
 निरूपणं । पञ्चविधआङ्गनिरूपणं । आङ्गकालादिदोषनिरूपणं । आङ्गकालादिनि-
 रूपणं । दर्शननिर्णयः । प्रतिपद्युगागनिर्णयः । आङ्गोपयोगिक्रुतपाठकनिरूपणं । अष्ट-
 कानिर्णयः । दृष्टिआङ्गनिरूपणं । कन्यादिविवाहकालनिरूपणं । अपरपञ्चआङ्ग-
 विधिः । सङ्क्रान्तिनिरूपणं । रात्रिसङ्क्रमणविचारः । युगाद्याविवेचनं । मन्वन्तरा-
 दिनिरूपणं । ग्रहणनिरूपणं । तिथिवारनक्षत्रादिनिमित्तकर्म्मनिरूपणं । वारनक्षत्र-
 आङ्गनिरूपणं । एकोद्विष्टकालादिनिरूपणं । आङ्गाधिकारिनिरूपणं । मघाआङ्गादि-
 निरूपणं । शस्त्रादिहस्तानां आङ्गकालादिकथनं । आङ्गदेशनिरूपणं । आङ्गनिघो-
 गार्हव्राह्मणपरीक्षाकथनं । पङ्क्तिपावनादिलक्षणं । वर्जनीयव्राह्मणलक्षणं । मान-
 परिभाषानिरूपणं । कूपमात्रोदके ग्रामे संवत्सरं निवसतो ब्राह्मणस्य दोषकथनं ।
 आङ्गयोग्यद्रव्यनिरूपणं । मासविशेषे द्रव्यविशेषदानमाहात्म्यकथनं । आङ्गार्ह-
 कुशादिनिरूपणं । अर्घ्यपात्रनिरूपणादिकं । गन्धपुष्पादिनिरूपणं । विधिपरिभा-
 षादिविचारः । पिष्टृणामत्यक्तिकथनं । आङ्गदिनात् पूर्वदिनकृत्यकथनं । भूमिशो-
 धनविधिः । निमन्त्रणप्रयोगादिकथनं । आङ्गदिनकृत्यनिरूपणं । आङ्गप्रयोगः ।
 विशेषेण पिण्डदानविधिकीर्तनं । आङ्गदिनक्रियमाणवैश्वदेवनिर्णयः । पिण्डपिष्ट-
 यज्ञादिप्रयोगः । मातृपार्ष्णआङ्गविधिः । नित्यआङ्गविधिः । आमआङ्गविधिः ।
 तीर्थश्राद्धविधिः । द्यौरविधिदिवेचनं । जीवित्यदक-द्विपिष्टकक्रियमाणआङ्गविधिः ।
 प्रेतश्राद्धविधिः । मृतपिष्टकादिकृत्यनिरूपणं । सहगमनविधिः । स्नानादिविधिः ।
 आङ्गाधिकारविवेचनं । दशपिण्डदानादिविधिः । अस्थिसञ्चयविधिः । वृषोत्सर्गा-
 दिविधिः । कपिलादिदानविधिः । मासिक-सपिण्डीकरणादिविधिः । तत्प्रयोगः ।
 काश्यां मृतसौर्द्धदेहिकादिकरणवश्यकतानिरूपणं । आभ्युदयिकश्राद्धविधिः ।

अशौचनिरूपणं । पतितादीनां दाहादिनिषेधः । महापातकिनिरूपणः । ना
बलिविधिः । पर्णशवविधानं । यतिस्कारादिविधिः । मलमासत्रादिवि
नञ्च ।

No. 1833. व्यवहारकल्पतरुः ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 4½ inches. Folia,
Lines, 6 on a page. Extent, 5,031 s'lokas. Character, Maithili.
B. S. 1231. Place of deposit, Magráni, Post Madhubani, Darbhánga, B.
Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Generally correct.

Vyāvahāra-kalpataru. An elaborate treatise on Judicature, i
ding constitution of courts, administration of justice, and the
and penalties for civil and criminal offences. By Lakshmidhara, s
Hṛidayadhara Bhaṭṭa, minister of war and foreign affairs of M
rājádhirāja Govindachandra Deva of Kanauj. The digest was
pleted by order of the king, and dates from the 12th century.
work is rare, but appears to be a very complete digest.

Beginning. नानाशास्त्रवचोविचारचतुरप्रज्ञाबलस्थापित-

याग्रादिव्यवहारमार्गविशदास्ताः प्रगल्भा गिरः ।

यस्याकर्णं विपश्चितां प्रतिसभं रोमाञ्चमातन्वते

काण्डे स व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे ॥

प्रथमं तत्र भूपत्य व्यवहारविलोकनम् ।

प्राड्विवाकः सभासंस्थोपदेशस्तदन्तरम् ॥ इत्यादि ।

End.

खभृत्यपोषणं स्वकर्म्मपरिवर्जनमित्याचाण्डालं धर्म्मः ॥

Colophon.

इति व्यवहारकाण्डादौ वर्णानुलोमलक्षणवृत्तिधर्म्माः प्रदर्शिताः ।

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमद्भोविन्दचन्द्रदेवादिष्टेन महासाम्बिविप्र

भट्टहृदयधरात्मजश्रीमल्लक्ष्मीधरेण विरचितो व्यवहारकल्पतरुः समाप्तः ।

सन १२२१ ।

विषयः ।

व्यवहारनिरूपणं । देशाचारादिकथनं । प्राड्विवाकलक्षणादिकथनं । स
रूपणं । सभ्योपदेशकीर्त्तनं । व्यवहारलक्षणं । विचारविधिः । भाषावि
उत्तरविधिः । प्रतिनिधिनिरूपणं । प्रत्याकलितविधिः । तत्र दुष्टलक्षणं । हीनल
सम्बिलक्षणं क्रियादानविधिः । क्रियावादविधिः । साक्षिनिरूपणं । व्य
लक्षणं । साक्षिप्रत्युद्धारविधिः । साक्षिद्रूपणविधिः । शपथविधानं । साक्षि
विधिः । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डविधानं । सत्यापवादनिरूपणं । र

विधिः । बलाबलनिरूपणं । साक्षिनिगदकथनं । साक्ष्यनिगदकथनञ्च । लिखितविधिकथनं ।
 1 शसनपत्रविधिः । सक्लेखनिरूपणं । दुष्टलेखनिरूपणञ्च । दूषितलेख्यपरीक्षाविधिः ।
 लेख्यबलकथनं । लेख्यदौर्बल्यनिरूपणं । भुक्तिनिरूपणं । अणुपभागेन अस्मिदि-
 कथनं । अन्योपभोगान्यपवादकथनं । विच्छिन्नभागनिर्णयः । युक्तिनिरूपणं । दिव्य-
 निरूपणं । वर्णविशेषे दिव्यविशेषकीर्तनं । द्रव्यविशेषे दिव्यविशेषकथनञ्च । अथ-
 2 यस्मादिनिरूपणं । देशकालनिरूपणं । दिव्यविधानकथनं । तत्रुद्यतविधिः । अग्नि-
 विधिः । तोयविधिः । विषविधिः । कोशविधिः । तण्डुलविधिः । तप्तमाषविधिः ।
 धर्मजलविधिः । शपथविधिः । निर्णयप्रकारकीर्तनं । निर्णयबलाबलनिरूपणं ।
 निर्णयैतद्व्यनिरूपणं । जयिप्रतिपत्तिकथनं । कृतनिवृत्तिकथनं । स्वतन्त्राखतन्त्र-
 लक्षणं । ऋणादानविधिः । वृद्धिनिरूपणं । अकृतवृद्धिकथनं । परमवृद्धिकथनं ।
 वृद्धिनिषेधः । आधिर्विधिकथनं । आधिस्मिद्धिनिरूपणं । प्रतिभूविधिः । उद्गाहण-
 विधिः । निक्षिप्तविधिः । अस्वामिविक्रयविधिः । सक्षयसमत्यानविधिः । दत्ता-
 प्रदानिकविधिः । भूतकाभ्युपेतशुभ्रूपाविधिः । दासविधिः । दास्याधिकारिणः ।
 वेतनस्य अनपक्रिया । पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादनिरूपणं । सम्बिदुयति-
 क्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीतानुशयविधिः । सीमाविवादनिरू-
 पणं । सेतुविधिः । कृष्टाकृतविधिः । शय्यरक्षाविधिः । शय्यघातकदण्डविधिः ।
 अदण्डनिरूपणं । स्तेयनिरूपणं । स्तेनकथनं । प्रकाशतस्करदण्डविधिः । अप्रकाश-
 दण्डविधिः । साहसविधिः । घातकान्तेषणविधिः । स्त्रीसङ्गृहणविधिः । तत्राभि-
 गमदण्डकथनं । कन्यादूषणविधिः । बन्धक्यादिगमने दण्डादिनिरूपणं । स्त्रीरक्षण-
 विधिः । स्त्रीधर्माविधिः । प्रोषितभर्तृकाविधिः । विधवाविधिः । नियोगविधिः ।
 देवर-सपिण्डाधिकारकथनं । परपूर्वाविधिः । दायविभागनिरूपणं । तत्र जीवन्-
 पितृकविभागकथनं । प्रमीतपितृकविभागः । विभागानर्हिनिरूपणं । असंस्कृतसंस्कार-
 विधिः । विभाज्याविभाज्यनिरूपणं । स्त्रीधनविभागादिकथनं । अवलुप्तविभागविधिः ।
 विभक्तजविभागविधिः । चिरागतविभागविधिः । शौरस-चेत्रजादिपुत्रकर्मविभाग-
 विधिः । पुत्रान्तिदेशिनिरूपणं । पुत्रशब्दनिर्व्यचनमुखेन निन्दितपुत्रलक्षणकथनं ।
 अपुत्रधनविभागः । संसृष्टधनविभागः । विभक्तव्यनिरूपणं । दूतसमाह्वयविधिः ।
 क्रियाभेदविधिः । प्रकीर्णकनिरूपणं । आतरशुल्कादिविधिः । निहितादिविधिः ।
 दण्डोत्कर्षापकर्षादिविधिः । तत्र नगरादिपरिहारविधिः । दण्डसञ्जाकीर्तनं । मान-
 सञ्जाकथनं । वर्णानुलोमकथनं । तेषां कर्मादिकथनञ्च ॥

No. 1834. दानधर्मप्रक्रिया ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 42. Lines on a page. Extent, 1,575 s'lokas. Character, Maithili. Date, SK. Place of deposit, Magrápi, Post Madhubani, Darbhánga. Paṇḍit K. Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánadhárma-prakriyá. On religious gifts, their merits, nature, &c. By Bhavadeva Bhaṭṭa, son of Krishnadeva Miśra.

Beginning. दानं देयञ्च दाता च सम्प्रदानं फलं तथा ।

फलदाता विधाता च य एकस्मिन्नाम्यहं ॥

भवदेवो हृदि नत्वा कृष्णदेवतनूद्भवः ।

कुरुते दानधर्मस्य प्रक्रियां सक्रियावतां ॥

तत्रादौ दानप्रशंसा । नन्दिपुराणे । दानं परं प्रशंसन्ति इत्यादि ।

End.

दशधा इति भूपालः । इति महाभूतघटदानविधिः । षेडुग्रमहादानसम्पूर्णं ॥

Colophon.

इति मैथिलसन्धिग्रन्थी कृष्णदेवतनयमहामहापाध्यायसन्धिग्रन्थीभवदेवविद्यालयाचार्यस्य दानधर्मप्रक्रियानामके चतुर्थः काण्डः सम्पूर्णः । शकाब्दाः १५५८ ।

विषयः ।

दानप्रशंसा । दानलक्षणं । प्रतिगृहीतलक्षणं । श्रेयस्त्रिलक्षणं । सत्याश्रदानिरूपणं । द्रव्यनिरूपणं । देशनिरूपणं । कालनिरूपणं । इतिकारणरूपणं । प्रतिगृहीतकृत्यं । वारतिथिनक्षत्रादिप्रधानदानकथनं । सङ्गानिदानं । मासदानं । ऋतुदानं । अयनदानं । आरोग्यदानप्रकारः । पुत्रदानं । पुत्रकदानं । नानाविधदानफलं । रत्नादिदानं । गृहदानं । शय्यादानं । दीपान्नादिदानं । वृक्षादिदानं । पशुदानं । विद्यादानं । जलधेनु-गुडधेनुदानादिकं । वाचनादिदानं । पात्रदानं । जिनदानं । पर्वतदानानि । तुलादानादिमहादानविधिकीर्तनञ्च ॥

No. 1835. शास्त्रसिद्धान्तलेख्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 227. Lines on a page. Extent, 8,136 s'lokas. Character, Maithili. Date, SK. Place of deposit, the Library of Rájá of Darbhánga. Appearance, destroyed by worms. Prose. Correct.

S'ástra-siddhánta-les'a-vyákyá. A commentary on the *S'ástra-siddhánta-les'a* of Apyaya Dikshita. By A'chyuta Kṛishṇánanda, pupil of Svayamprakásánanda Sarasvatí. The text treats of the Vedánta doctrine. Hall's 'Contributions,' p. 153. The codex contains only the first chapter of the work. *Vide ante*, Nos. 60, 1496 and 1573.

Beginning. यो मे विश्वेश्वरत्वेन विश्वेश्वरस्यो गुरुः ।

समध्याले स्वयंज्योतिर्वाणीसञ्ज्ञो भ + + + ॥

स्वयम्प्रकाशसरस्वतीसञ्ज्ञ इत्यर्थः ।

आचार्य्यचरणद्वन्द्वस्मृतिर्लेखकरूपिणी ।

यां कृत्वा कुरुते व्याख्यां नाहमत्र प्रभुर्यतः ॥

अत्र व्याख्याने प्रभुः समर्थ इत्यर्थः । प्रथमपरिच्छेदे ब्रह्मलक्षणविचारावसरे लक्षणस्य मतभेदेन—इत्यादि ।

End. वेदान्तानामयमेव परमतान्वय्यविषयीभूतोऽर्थः न तु उपासादिरिति प्रपञ्चितमित्यर्थः । अत्रापि कुतो न प्रपञ्चते तत्राह विस्तरिति । ग्रन्थविस्तारभयादित्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्स्वयम्प्रकाशनन्दसरस्वतीचरणारविन्दसंलप्ररजोभूतस्य अच्युतकृष्णानन्दस्य कृतौ शास्त्रसिद्धान्तलेख्याख्यायां प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । अथयदीक्षितकृतशास्त्रसिद्धान्तलेखाभिधानवेदान्तप्रकरणस्य व्याख्यानं ॥

No. 1836. प्रमाणपल्लवः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 612 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbhánga, Pañdit Kánáilál Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Pramána-pallava. A summary of the leading rules regarding Áchára or religious duty. By Nṛisíṅha Thakkura. The codex contains only the first chapter of the work.

Beginning. प्राक्ते मुद्रितलोचनस्य निश्चतं सुप्रस्य वंशीवटे

हृत्सान्धे मुरलीकया तरलया नीतान्यतस्तद्वद ।

निद्राणस्य जनार्दनस्य जलधावित्यं निशम्योदितं

नाभीपङ्कजवर्तिना विजयते हास्यं विधेः सन्ततं ॥

नरसिंहं नमस्कृत्य नरसिंहेन धीमता ।

पञ्चवः क्रियते सम्यक् प्रमाणानां प्रियङ्करः ॥

तत्र प्रथमसाचारः । मनुः । इत्यादि ।

End. संवत्सरं द्विमासोऽनं पुनस्तीर्थं व्रजेद् यदि ।

मुण्डनञ्चोपवासञ्च ततो यत्नेन कारयेत् ॥

Colophon. इति सहास्रहोपाध्यायठक्कुरनरसिंहविरचिते प्रमाणपञ्चवे प्रथमः परिच्छेदः

विषयः । आचारनिरूपणं । तत्र प्रातःकृत्यादिनिरूपणं । शौचविधिः । सोपा-
आचमनादिकं न कर्त्तव्यमिति निरूपणं । स्नानतर्पणादिविधिकथनं । सु-
करणादिविधिकीर्त्तनं । दर्भग्रहणकालादिनिरूपणं । शिखावन्धनादिवि-
भौमत्रयोदश्यादौ तिलतर्पणनिषेधकथनं । पञ्चयज्ञविधिकथनं । नित्य-
विधिः । भोजनविधिः । सांसभक्षणादिविधिः । एकहलादिप्रणामनिषेध-
उद्वाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं । क्रीतायाः कन्यायाः दासीत्वकथनं । अनध्या-
निरूपणं । उद्वाहकालनिरूपणं । अकालादिनिरूपणं । प्रतिपदादितिथीनां
प्रशस्तकालनिरूपणं । जन्माष्टमीनिरूपणं । एकादशीव्रतनिरूपणं । शिवरात्रि-
निरूपणं । अर्द्धोदयादियोगनिरूपणञ्च ॥

No. 1837. जलाशयोत्सर्गविधिः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folio, 94 lines, 7 on a page. Extent, 1,840 ślokas. Character, Nāgāra. Deposit, Magrápi, Post Madhubani, Darbhāngá, Patna. Appearance, fresh. Prose and verse. Slightly correct. Kanáílál Jhá

Jalásayotsarga-vidhi. On the consecration of reservoirs of water for public use. By Nárāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmes'vara Bhaṭṭa. Contents: Merit of consecrating reservoirs of water. Ditto of making bridges and embankments. Selection of places for such works. Proportions of wells, tanks, &c. Times meet for commencing excavation and for consecrating tanks, &c. Necessity for consecration. Purification of tanks, &c. Expiation for drinking water from a tank defiled by a corpse or other causes. Extent of impurity of tanks excavated by Mlechhas. Worshipping of Varuṇa in connection with the consecration of tanks, wells and báolis. Rules for excavating tanks, &c. Differences in Bengal and the North Western Provinces in the rituals current.

Beginning. सरस्वतीं नमस्यामः प्रत्युह्युहृद्धानये ।

यदेकज्ञानचिन्तानां चित्तेः सच्चित्तिरुत्तमा ॥

विघ्नाधिप नमस्तुभ्यं विघ्नमङ्गविघातये ।

प्रबन्धं रचयाम्युच्चैर्बुद्धिशुद्धिं विधेहि मे ॥

उन्निद्रपत्रशतपत्रसगोत्रनेत्रं सुधीवमित्रमतिचित्रचरित्रपात्रम् ।

उन्नीलनीलमणिवर्णमवर्णगात्रं रामं भजे कुलपतिं कमलाकलत्रम् ॥

विश्वामित्रकुलोद्घै विधुरिवाखण्डः कलानां निधि-

र्वागुम्फे निखिलेऽपि यस्य वस्तुधा शिष्यैः प्रशिष्यैश्चिता ।

विद्यापद्मविक्रामनैकतरणिः श्रीभट्टगोविन्दजः

सङ्घ्यावद्गणनायणीर्विजयते श्रीभट्टरामेश्वरः ॥

शास्त्रेष्वधीती पितुरेव च युतीः स्मृतीः समाप्तोक्त्व च वेगरीतीः ।

नारायणस्तत् तनयोऽविमुक्ते जलाशयोत्सर्गविधिं विधत्ते ॥ इत्यादि ।

End.

भोजनं तेभ्योऽन्येभ्यश्चान्यतडागोत्सर्गवत् । इति वापीकूपोत्सर्गं विशेषविधिः ।

Colophon.

श्रीभट्टरामेश्वरस्त्रुनश्रीनारायणभट्टविरचितो जलाशयोत्सर्गविधिः समाप्तः ।

विषयः ।

जलाशयोत्सर्गमाहात्म्यकथनं । सेतुबन्धनादिफलनिरूपणं । जलाशयकरण-
योग्यदेशनिरूपणं । कूपोत्सर्गपरिमाणकथनं । जलाशयारम्भोत्सर्गयोः कालनि-
रूपणं । कृतजलाशयस्य उत्सर्गकरणावश्यकता । अथ लक्ष्मीधर-शूलपाणि-
हरिनाथोपाध्यायादीनां मताच्चेपः । उपघाते जलाशयशुद्धिनिरूपणं । शवादि-
संस्यृष्टकूपोत्सर्गजलपाने प्रायश्चित्तादिकथनं । स्त्रैश्चादिदूतपुष्करिण्याः जानु-
द्वयजलस्य पवित्रता, तदधस्तात् अपूतत्वमिति निरूपणं । वापीकूपतडागादीं
वारणविधिकीर्तनं । तत्र खननादिविधिकीर्तनं । उत्सर्गविधिकथनं । प्रयोग-
कथनञ्च । प्रयोगस्तत्र गौडदेशप्रचलितप्रयोगाद् भिन्नः अतिविस्तृतमय इति
ज्ञेयम् ।

No. 1838. सौरभाष्यम् ।

Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 11
in a page. Extent, 3,655 ślokas. Character, Maithili. Date, H. S. 1197.
Place of deposit, the Library of the Rājā of Darbhāṅgā. Appearance,
decayed. Prose. Correct.

Saura-bhāṣhya. A commentary on the Śūrya-siddhānta. By
Nṛsiṅha Daivajña.

Beginning. प्रत्यक्षयूहविध्वंसकारणाय महात्मने ।

गणेशाय नमस्तस्मै जगतामेकसाक्षिणे ॥

हरिहरकमलासन + + चन्द्रक्षितिजबुधामरवन्द्यदानवे + + न् ।

उडुगणमभिवन्द्य वच्मि सम्यग् द्युमणिकृतग्रहसाधनोपपत्तिम् ॥

नखैरर्थावबोधार्थमुपाया बहवः कृताः ।

वासनावगमार्थाय वृत्सिंहेन वितन्वते ॥

द्युमणिवागमृतं मयकर्णयोर्निहितसुष्णकरांशनरेण यत् ।

मुनिवरैरधिगत्य ततो भुवि प्रकटितं श्रुतिकर्म फलान्नये ॥

पीत्वा वागमृतं यदीयममलं + + गतासर्पथ-

न्यानन्दैरपि पूरयन्ति विबुधान् + + वितन्वन्ति च ।

लोके भास्करराशि + + रमलो जागर्त्ति साक्षेश्वरो

दैवज्ञान्मुधराः परोपकृतिनां मध्ये प्रसिद्धिं गताः ॥

+ ब्रह्मगुप्तगणकार्यवराहलक्षसत् केशवाचार्यगुरुवर्यगुणेश्वराणाम् ।

श्रीभास्करस्य विविधान् गणितप्रबन्धान् अभ्यस्य मे मति + ताविततेव जाता ॥

श्रीविष्णुसञ्ज्ञकपिष्टयमुखारविन्दान्मल्लारिसञ्ज्ञवदनादधिगत्य विद्याम् ।

सौरागमाञ्चितरणाय वृणां करोमि भाष्यं + + + विचारविशेषरम्यम् ॥

अत्र किल विद्वत्पारम्येण इयं कथा श्रूयते । इत्यादि ।

End.

अत्र सर्व्वं श्लोकाः स्पष्टार्थाः ॥

श्रीमन्नृसिंहेन विदाम्वरेण सिद्धान्तभाष्यं यदकारि सौरम् ।

सवासनं तत्र समाप्तिमागान्मानाधिकारः सकलोपयुक्तः ॥

इति सूर्य्यसिद्धान्तभाष्ये मानाधिकारसप्ततुर्दशः ॥

भारद्वाजसहर्षिवंशज + + स्त्रीरे ख + दोत्तरे

गोलग्रामसमाह्वये सुनगरे देशे च पर्याविधौ ।

आसीत्तत्र गणेशसञ्ज्ञकगुरोर्लब्धाशुबोधंशको

भट्टाचार्य्यसुतो दिवाकर इति ख्यातः क्षितीशार्चितः ॥

तस्यात्मजाः पञ्च बभूवुरेषां ज्येष्ठस्तु ह्यष्टौ गणकाग्रवन्द्यः ।

सूत्रात्मकं बीजसकारि येन स विष्णुनामा गणको द्वितीयः ॥

यं ब्रह्मगुप्तगणकार्य्यवराहलक्षश्रीकेशवाचार्य्यगुरुवर्य्यगणेशतुल्यम् ।

श्रीभास्करेण च समं गणका वदन्ति मल्लारिसञ्ज्ञकसुतोऽखिलशास्त्रकर्त्ता ॥

पुत्रौ तथान्ये तु दिवाकरस्य मल्लारिसञ्ज्ञानुसमुद्भवौ च ।

श्रीकेशवो दैवविदां वरिष्ठः श्रीविश्वनाथसूदनप्रदिष्टः ॥

दैवज्ञार्थ्यदिवाकरात्मजवरः श्रीकृष्णनामा द्विजो
 योऽभूत्तत्तनयो ऋसिंहगणकः सद् युक्तिभाष्यं व्यधात् ।
 ब्रह्मेशानजनाईनप्रभृतिभिः सेव्येन तिग्मांशुना
 सिद्धान्तस्य मयासुराय कथितस्याज्ञानदाषापहम् ॥
 दुर्बाधं यदतीव तद्विजहति स्पष्टार्थमित्युक्तिभिः
 स्पष्टार्थे त्वतिविसृतिं विदधते व्यर्थैः समासादिभिः ।
 अस्थानेऽनुपयोगिभिश्च बह्वभिर्जल्पैर्धमं तन्वते
 श्रावणामिति वस्तुचिञ्चव++ सर्वत्र टीकाकृतः ॥
 इदं कीदृशिति प्रौढैर्विलोक्यम् ।

Colophon. इति श्रीसूर्यसिद्धान्ते ऋसिंहदैवज्ञविरचितं सौरभाष्यं पूर्णम् ।
 तुरगनवह्निमांशुल्लाङ्किते यावनेऽन्दे चरमशुचिचतुर्थ्यां कृष्णपक्षेऽङ्कि जैत्रे ।
 जनकविषयराज्ञोऽव्याहताज्ञानियोगात् सुकरणकुलजन्मा बुद्धिनाथो लिखेत् ॥
 विषयः । सूर्यसिद्धान्तस्य व्याख्यानम् ।

No. 1839. तिथिनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 7 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 522 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tithi-nirṇaya. On the Lunar days fit for the performance of sacrificial rites and fasts. By Vāchaspati Miśra Mahāmahopādhyāya. Two other works of this name have already been noticed. *Vide Nos.* 964 and 1689.

Beginning. अद्वैतोद्बोधगम्याय निर्गुणस्थितिचेतवे ।
 जगतामादिभूताय नमस्ते परमात्मने ॥
 विलोक्य मुनिवाक्यानि सम्यदायानुसारतः ।
 तिथिद्वैतविधौ यत्नात् क्रियते तिथिनिर्णयः ॥
 विप्रतिपन्नवचनानां परस्परविरोधपरीहारो निर्णयः ।
 तिथिस्त्वावत् द्वेषा श्रद्धा विद्धा च । इत्यादि ।

End. काम्यत्वं नाम फलापेक्षत्वं । न ह्येकस्यैव व्रतस्य फलापेक्षत्वमिति ।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवाचस्पतिमिश्रविरचितस्तित्थिनिर्णयः समाप्तः ।
शके १७०५ ।

विषयः । सामान्यतस्तित्थिस्वरूपनिरूपणादिकं । उपवासादिसाधारणयुग्मनिरूपणं । प्रति-
पदादिपौर्णमास्यन्तित्थिविधानं । अमावस्यानिरूपणं । चयाहतिथिकृत्यवि-
धानं । शिवरात्रिव्रतविधिः । नक्तव्रतविधिः । उपवासनिधमकीर्तनं । प्रति-
निधिविवेचनं । नारीणां व्रतविधिः । अनध्यायनिरूपणं । सुखरात्रिव्यवस्था ।
उपवासानुकल्पकथनं । जयन्तीव्रतनिरूपणं । आकाशदीपदानविधिः । ह्ये-
लिकानिरूपणादिकञ्च ।

No. 1840. दानपञ्जी ।

Substance, country-made paper, 7 × 3 inches. Folia, 45. Lines, 7 on a page. Extent, 974 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhbání, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánáílál Jhá. Also another copy, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dánapañjī. An epitome of the rules regarding religious gifts. By Navarája, of the family of Droṇa.

Beginning. द्रोणवंशसमुत्पन्नौ देवसिंहतनूद्भवः ।

धर्मकर्मरतः श्रीमान् नवराजो विराजते ॥

श्रीमता नवराजेन सर्वपापप्रणाशनी ।

क्रियते दानपञ्जीयं कलौ गङ्गेव निर्मला ॥

तत्रादौ दानप्रशंसा । विष्णुधर्माक्षरे ।

End. गृह्णन्तु सर्वदैवत्यं यदनुक्तं द्विजोत्तमाः ।

ज्ञेयं तद्विष्णुदैवत्यं सर्वं + विष्णुदैवतम् ॥

Colophon. इति द्रोणवंशसमुद्भवश्रीनवराजविरचिता दानपञ्जी समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्तनं । देयगुणकीर्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । युगा-
द्यादिनिरूपणं । दानप्रयोगकथनं । अत्र सर्वेषां दानानां प्रत्येकं प्रयोगकीर्तनं ।
धान्यादिदानं । सृष्टतभोज्यदानादिकथनं । कपिलादिगोदानं । अश्वादि-
दानं । वरदोलादिदानं । दास्यादिदानं । ब्रह्मासनदानादिकं । तैलस्रवणा-
दिदानं । गुडमर्करादिदानं । जलपात्रादिदानं । धर्मघटादिदानं । सिन्दू-

रादिदानं । आस्रलक्ष—कदलीसहस्रादिदानं । आस्रच्छादिदानं । रजतादि-
दानं । पुस्तकदानं । भूम्यादिदानं । गृह्यादिदानं । शिलाचक्रादिदानं ।
सूर्य्यप्रतिमादिदानं । आपाकादिदानं । तिलपुरुषादिदानं । एवं कालपुरुष-
तुलापुरुषादिदानं । सेतूत्सर्गविधिः । कूपोत्सर्गादिकथनं । सहस्रभोज्यदानं ।
हेमगव्यादिदानं । आकाशदीपदानं । क्षीरकादिदानं । सामान्यतः अन्नदाना-
दिकीर्तनञ्च ।

No. 1841. प्रतिष्ठापद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 94. Lines, 12
on a page. Extent, 2,244 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1785.
Place of deposit, the Library of Rájá of Darbháńgá. Appearance, old.
Prose and verse. Correct.

Pratishthá-paddhati. Rituals for the consecration of houses,
temples, divine images, tanks, wells, and gardens. By Trivikrama
Súri, son of Raghu Súri.

Beginning. प्रणम्य गुरुपादाब्जं समासव्यासवर्जिता ।

क्रियते सर्वदेवानां प्रतिष्ठापद्धतिर्भया ॥

प्रासादस्य तदङ्गानामादौ कर्म क्रियागतम् ।

संस्क्रियापरिहार्यत्वात् ध्वजादीनां तथात्नतः ॥

समाहृत्यान्यतन्त्राणि तत्प्रसिद्धपदैस्तथा । इत्यादि ।

End. नवमूर्त्तिप्रतिष्ठायां प्रवराः षोडशोदिताः ।

अनेन विधिना कुर्वन् सर्वं भवति चाक्षयमिति ॥

Colophon. इति श्रीगुरुस्वरिखनत्रिविक्रमस्वरिविरचिता प्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

संवत् १७८५ ।

विषयः ।

आचार्यलक्षणादिकथनं । भूमिपरीक्षाविधिः । जातिलक्षणादिनिरूपणं । भू-
जात्यनियये प्रक्रियाविशेषकथनं । भूमिशुद्धिर्निरूपणं । वासुपूजाविधिः ।
प्रासादे करिष्यमाणे भूमिपरिग्रहणविधिकीर्तनं । तत्र कालादिनिरूपणं । प्रा-
सादादीनां सूत्रपातविधिकथनं । भूमिखननविधिः । शिलान्यासविधिः । प्रा-
सादारम्भविधिः । स्तम्भोच्छ्रयविधिः । प्रासादप्रतिष्ठाविधिः । तत्र अधिवास-
विधिः । प्रयोगकथनं । कलसारोपणविधिः । मानस्तम्भप्रतिष्ठाविधिः । सर्व-
देवप्रतिष्ठाकालनिरूपणं । देवप्रतिष्ठायां योगोपकरणदिकथनं । वाप्यादि-

प्रतिष्ठाकालनिरूपणं । सभारोहणविधिः । मण्डपकरणविधिः । कुण्डलक्षणं ।
वेदिकालक्षणं । प्रासादगर्भं देवतास्थापनादिविधिकथनं । प्रतिमापिण्डिकोद्ध-
माननिरूपणं । प्रतिमादृष्टिपदनिरूपणं । मण्डपानुमन्त्रणं । द्वारतोरणपूजा-
विधिः । परिमण्डलरचनाविधिः । चक्रारविन्दविधिः । लिङ्गखलिकविधिः ।
पद्मखलिकविधिः । लतालिङ्गोत्सवविधिः । देवस्नपनविधिः । सर्वदेवप्रासादाधि-
वासनविधिः । सर्वदेवप्रतिष्ठाविधिः । चतुर्थीकर्माविधिः । चण्डप्रतिष्ठाविधिः ।
ध्वजारोपणविधिः । चलाचाप्रतिष्ठाविधिः । जीर्णोद्धारविधिः । वापी-कूप-दी-
र्घिका-पुष्करिणीनामुद्रयापनविधिकीर्तनं । दृष्टोद्द्रयापनविधिकथनञ्च ।

No. 1842. विवादरत्नाकरः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 155. Lines, 11 on a page. Extent, 9,445 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbháñgá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Viváda-ratnákara. An epitome of penal and civil laws. By Chañ-
deśvara Ṭhakkura, son of Vires'vara Ṭhakkura. Both the father and son describe themselves to have been ministers of war and peace of one of the kings of Nipála. The author states that he has compiled, under the name of 'Ratnákara,' seven different treatises on the following subjects : namely, duties to deities, gifts, judicature, purification, worship, disputes, and duties of householders.—The work under notice was completed in the S'aka year 1236, on the banks of the Vágvati river.

Beginning. कुसुमशरविलासे भङ्गुरस्याद्रिपुत्री करतलवल्लयस्य क्षागतस्यार्द्धमेकम् ।

निजमिव शशिखण्डं मन्यमानस्य शम्भोर्भवतु सच्च विवादः कान्तया कौतुकाय ॥

जटायां बद्धायां मदनकथिना विश्वपतिना

विवादं जातं तदनविभजने तत्तनययोः ।

परिच्छिन्दन् ब्रह्मा गणपतिविशाखौ नियमयन्

मुदे दायादाय व्यवहृतिविपश्चिद् भवतु वः ॥

सर्व्वात्मने नमस्तस्मै सर्व्वापत्यरिपत्न्यने ।

सर्व्वार्थसिद्धये सद्यः सर्व्वापास्याय शम्भवे ॥

सर्व्वापकारे सुरवाहिनीव सर्व्वार्थसिद्धौ कमलालयेव ।

सर्व्वाश्रया पातु पवित्रयन्त्री श्रीमत्त्रितीर्षं मुदिता भवानी ॥

INDEX TO VOL. V. PART I.

<i>Page</i>		<i>Page</i>	
Abhinava Gupta, ...	74	Ārhata, ...	48
Āchāra-chandrodaya, ...	97	Āryāvyaḥkhyā, ...	101
Achyuta Kṛishnānanda, ...	145	Asiatic Society, 102, 127,	136
Advaita-brahma-vidyāpad-		Atharva Veda, ...	121, 122
dhati, ...	79	Atisūkha, ...	26
Āgamatattva-saṅgraha, ...	79	Attreya, ...	88
Aghora Kalpa, ...	33	Avanti, ...	68
Aitareya Brāhmaṇa, ...	117	Avanti Khaṇḍa, ...	42, 67
Aitareya Brāhmaṇa Bhā-		Avimūkta, ...	48
shya, ...	117	Badarikā-māhātmya, ...	39
Alakanandā river, ...	39	Badarikās'rama, ...	39
Alaṅkāra-ratnākara, ...	131	Badarinātha, ...	39
Alaṅkāra-ratnākara-dāhara-		Balabhadra, ...	103
ṇa-sannibaddha-devī-sto-		Bauddha, ...	48
tra, ...	131	Bhagvad-gītā, ...	11
Amalānanda, ...	85	Bhāgavat Purāṇa, ...	8, 77
Amara Siṅha, ...	5	Bhāmatī, ...	85
Anandabodha Āchārya, ...	107	Bharadvāja, ...	85, 86, 127
Ananda-laharī, ...	129	Bhāshā-paribhchhedā, ...	130
Ananda-laharī-ṭīkā, ...	19	Bhāskara Achārya, ...	127
Ananta, ...	9, 25	Bhaṭṭojī Dīkshita, ...	89, 127
Ananta Agnihotrī, ...	25	Bhavadeva Bhaṭṭa, ...	144
Aniruddha, ...	117	Bhāvāgaṇeś'a Dīkshita, ...	76
Aniruddha-vṛittī, ...	117	Bhavānī, ...	19
Anubandha-dars'ana, ...	105	Bhavānidāsa, ...	11
Anuvākādhyāya, ...	120	Bhavishya Purāṇa, ...	33, 34
Āpastamba, ...	121	Bhavishyottara, ...	33
Āpastamba-sūtra-dīpikā, ...	121	Bhavishyati, ...	33
Āpastamba-sūtra-vṛitti, ...	121	Bhāvā Vis'vanātha, ...	76
Apyayī Dīkshita, ...	85, 95, 145	Bhoja Rājā, ...	28

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Bhúdhara, ...	127	Gaṅgeśa, ...	84
Bhúmi Khaṇḍa, ...	59	Gauḍapáda, ...	125
Black Yajur Veda, ...	123	Gítá-bhášhya, ...	11
Brahmá, ...	33, 34	Gíta-govinda, ...	103
Buchanan-Hamilton, F. .	11	Goládhya, ...	86
Budharanjini, ...	8	Gopála, ...	92
Chandrachúḍa Bhaṭṭa, ..	124	Gopálás'rama-rúpa Nan- dís'vara Ácharya, ...	79
Chandrálóka, ...	103	Gopálendra Sarasvatí, ..	109
Charaka, ...	88	Gopálají, ...	114
Colebrooke, H. T., ...	125	Govardhana, ...	100
Cowell, E. B., ...	87	Govinda, ...	9
Daksha, ...	30	Govindachandra Deva, ..	142
Dakshinámúrti, ...	81, 102	Govindadása, ...	10
Dakshiná-múrti-stotravár- tika, ...	102	Grihya-sútra, ...	135
Dámodara Mis'ra, ...	28	Gúdha-phakkiká-prakáśa, Guhaka, ...	89 1
Dánadharmá-prakríyá, ..	144	Hall, F. E., 76, 107, 117,	145
Dánapañjí, ...	150	Hanumán, ...	27
Dánavákyaivalí, ...	137	Hanumannátaka, ...	27, 29
Darpaṇa, ...	127	Hanumannátaka-dípiká, ..	29
Devadása Mis'ra, ...	140	Hari, ...	9, 25
Devadása-prakáśa, ...	140	Harináráyana, ...	90
Devadatta, ...	127	Hárita, ...	9, 88
Dhanvantarí, ...	88	Hárita Śaṅhitá, ...	88
Dhárá, ...	28	Harivallabha, ...	127
Dhiramatí Deví, ...	137	Hastinátha, ...	10
Dína Bhaṭṭa, ...	130	Himálaya, ...	39, 57
Droṇa, ...	150	Hridayadhara Bhaṭṭa, ..	142
Durgá, ...	81, 139	Indradatta Upádhya, ..	89
Ekáha, ...	6	Is'varakṛishṇa, ...	125
Ekáhánám Paddhati, ...	6	Jagannátha, ...	109
Gaja-sútra, ...	11	Jagannátha-prakáśa, ...	109
Gaja-sútra-vyákhya, ...	111	Jaiminí, ...	43, 106
Gaṇeś'a, ...	62, 132	Jalásayotsarga-vidhi, ...	146
Gaṇeś'a Khaṇḍa, ...	62	Jayadeva, ...	103
Gaṇeś'a Máhátmya, ...	62		

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Jayadeva Miś'ra, ...	83	Koṇḍa Bhaṭṭa, ...	127
Jayārtha, ...	74	Kramapáṭha, ...	118
Jñánánanda, ...	95	Kramasañhitá, ... 118,	119
Jñanarájá, ...	86	Kṛishṇa Bhaṭṭa, ...	100
Jyotisha-kalpataru, ...	73	Kṛishṇadeva Miś'ra, ...	144
Jyotish-saṅgraha, ...	134	Kṛishṇa Miśra, ...	26
Jyotish-s'ástra-samuchcha- ya, ...	80	Kúrmáchala, ...	127
Kaivalya Upanishad, ...	122	Kusumánjalí, ...	87
Kaivalyopanishadálóka, ...	122	Kusumánjalí-vyákhyá, ...	87
Kálidása, ...	28	Lakshmaṇa Ārya, ...	9
Kalpa Sútra, ...	121	Lakshmí, ...	9
Kályúrdhámnáya Tantra, ...	38	Lakshmídharma, ...	142
Kámboja, ...	109	Laugákshí, ...	106
Kamalákara Bhaṭṭa, ...	138	Mackenzie, Colonel, ...	11
Kámandakí, ...	136	Mádhava Achárya, ...	93
Kámpilya, ...	127	Madhusúdana Miśra, ...	28
Kányakuvja, ...	64	Madhusúdana Ṭhakkura, ...	83
Kaṇṭakoddhára, ...	83	Madhyandíní Sañhitá, 87,	118
Kapila, ...	125	Madhya Tantra, ... 33,	34
Kardama, ...	57	Mahádeva, ... 39,	101
Kártika, ... 42,	133	Mahádeva Paṇḍita, ...	84
Káshmirá, ...	131	Mahánátaka, ... 27,	28
Kás'iká, ...	101	Maheśa Kavi, ...	97
Kásíkhaṇḍa, ...	48	Maitrí Upanishad, ...	123
Kaṭha Upanishad, ...	123	Maitreyopanishidálóka, ...	123
Kaṭhavallyopanishadáló- ka, ...	123	Mánasollása, ... 81,	102
Kátyáyana, 26, 113, 114,	116	Mánasollása-vṛittánta, ...	81
Kauśika-gotra, ...	25	Mánasollása-vrittánta-vi- lása, ...	102
Kavi Chuḍámaṇi, ...	73	Maṇu, ...	33
Kávya-prakáśa, ...	133	Máṇḍukya Upanishad, ...	121
Kávya-prakáśa-nidarsaṇa, ...	133	Máṇḍúkyopanishadálóka, ...	121
Keśava, ...	9	Márkaṇḍeya, ...	1
Keśava Viśvarúpa, ...	79	Mártaṇḍa-vallabhá, ...	25
Khaṇḍánanda, ...	131	Matsya Puráṇa, ... 33,	95
		Mayúra Bhaṭṭa, ...	7

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Mímáñsártha-saṅgraha-		vali-dípiká,.....	130
kaumudí, ...	106	Padárhádarsa, ...	20
Mithilá, ...	97	Padmanábha Díkshita, ..	92
Mohanadása Miśra, ...	29	Padma Puráṇa, ...	95
Muhúrta-mártaṇḍa, ...	25	Paiyagunḍa, ...	101
Mukuṇḍa Paṇḍita,.....	84	Pakayajña, ...	124
Mulyádhyáya-vívaraṇa, ..	114	Pákayajña-nirṇaya, ...	124
Muṇḍaka Upanishad, ..	124	Pákhaṇḍa-chapeṭiká,....	77
Muṇḍakopanishadálóka,...	124	Pañchapádiká, ...	131
Nága, ...	86	Pañchapátra, ...	48
Nágeśa Bhaṭṭa, ...	101	Páṇḍu family, ...	34
Nágara Khaṇḍa, ... 50,	93	Pánini, ...	102, 111, 127
Nágojī Bhaṭṭa, ...	23	Parásara, ...	111
Nandadeva, ...	129	Parásara Smṛiti, ...	111
Nanda Paṇḍita, ...80,	111	Páraskara, ...	87, 135
Nandísvara Ácharya,....	79	Páraskara-grihya-sútra, ..	87
Nárada Puráṇa, ..30, 39,	59	Paribhásendu-śekhara, ..	101
Narahari, ...	126	Paribhásendu-śekhara-ká-	
Narmadá river, ...	42	śiká, ...	101
Narasiṅha, ...	19	Párvatí, ...	39, 92, 131
Narasiṅha Deva, Rájá, ..	137	Pátañjala-bháshya-vártti-	
Náráyaṇa, ...10, 11, 25,	92	ka, ...	119
Náráyaṇa Bhaṭṭa, ...	146	Patañjali, ...	119
Náráyaṇa Tírtha, ...	125	Phanirája, ...	9
Navarája, ...	150	Pitribhakti-taraṅgiṇí, ..	90
Nigama-paríśiṣṭa, °	116	Pradyotana Bhaṭṭácharya,	103
Nigama-sútra, ...	116	Pramána-málá, ...	107
Nílakaṇṭha, ...	108	Pramána-pallava, ...	145
Nítisára, ...	135, 136	Prapannadínacharya, ...	4
Nityánanda, ...	26	Prapannámṛita, ...	9
Nṛisiṅha Daivajña, ...	147	Pratijñá-sútra, ...	116
Nṛisiṅha Ṭhakkura, ...	145	Pratijñá-sútra-paríśiṣṭa,	116
Nyáya-kaustubha, ...	84	Pratishṭhá-paddhati, ...	151
Nyáya-siddhánta - muktá-		Pratisarga, ...	34
valí, ...	130	Pratyaksha-chintámanyá-	
Nyáya-siddhánta-muktá-		lóka, ...	83

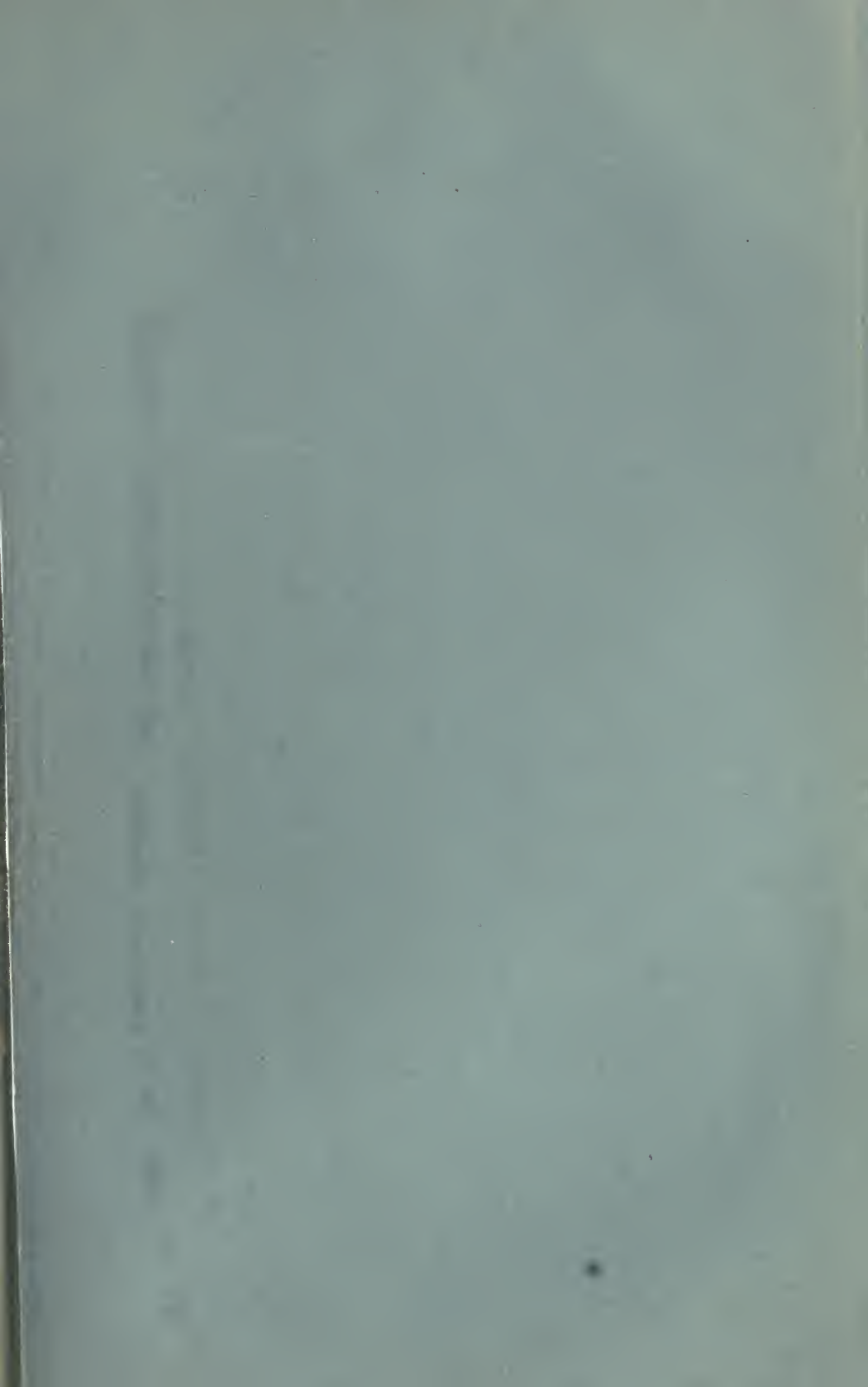
	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Pratyaksha-khaṇḍa, ...	84	Rīga Veda, ...	117, 120
Pravarādhyāya Paris'ishta, ...	113	Röer, E., ...	130
Prāyaścittendu-śekhara, ...	23	Rudradatta, ...	121
Prayoga-darpaṇa, ...	92	Rudradhara, ...	25
Prayogottama-ratnamāla, ...	129	Rūpaṇārāyaṇa, ...	90
Prayoga-paddhati, ...	135	Rūpaṇārāyaṇa Mis'ra, ...	91
Pūrṇa Āchārya, ...	10	S'abda khaṇḍa, ...	90
Purushottama, ...	97	Sachchidānanda Sarasvatī, ...	101
Purushottama Vidyāvāgī- śa Bhaṭṭācharya, ...	129	Sadāsīva, ...	48
Pūrta-kamalākara, ...	138	Sadāsīvendra Sarasvatī, ...	106
Raghunātha, ...	100	S'aiva, ...	34
Rāghava Bhaṭṭa, ...	20	Sahyādri Khaṇḍa, 64, 39, 52, ...	57
Raghunātha Chakravartī, ...	5	S'ākta, ... 31,	50
Raghu Sūri, ...	151	Sambhala-grāma, ...	59
Rakshākāmbā, ... 9,	10	Sambhala-grāma-māhāt- mya, ...	59
Rāma, ... 1, 6, 27, 64,	95	Sambhalapur, ...	59
Rāmabhadra, Mahārajādhi- rāja, ...	190	Saṅhitā, ...	50
Rāmachandra, ...	103	S'aṅkara, ... 30, 102,	132
Rāmāgopāla Tīrtha, ...	125	S'aṅkara Achārya, ... 19, 81, 82, 101, 102, 129,	131
Rāmāgovinda Tīrtha, ...	125	Saṅkara-saṅhitā, ...	30
Rāmakṛishṇa Bhaṭṭa, ...	138	Sāṅkhya-chandrikā, ...	125
Rāmānuja, ... 4, 9, 10,	11	Sāṅkhya-kārikā, ...	125
Rāmānuja-charita, ...	9	Sāṅkhya-pravachana-sūtra- vṛitti, ...	117
Rāma Tīrtha, ... 82,	102	Sāradā-tilaka, ...	20
Rāmāyaṇa, ... 1,	57	Sāran, ...	25
Rāmeśvara, ...	106	Sārasanan, ...	25
Rāmeśvara Bhaṭṭa, ...	146	S'āstrasiddhānta-leśa, ...	145
Rāmeśvara Rājapaṇḍita, ...	137	S'āstrasiddhānta-leśa-vyā- khyā, ...	145
Raṅgarāja Adhvaravara, ...	85	S'atāṇika, ...	34
Raṅgojī, ...	127	Satī Devī, ...	23
Reṇukā, ...	64	Satyopakhyāna, ...	1
Reṇukā Māhātmya, ...	64		
Revā, ...	42		
Revā Khaṇḍa, ...	42		

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Saura-saṅhitá, ...	48	S'ruti, ...	48
Saura-bhášhya, ...	147	Subbībhaktyartha-viveka, ...	110
Sáyaṇa A'chárya, ...	117	Subodhiní, ...	95
S'eshakṛishṇa Paṇḍita, ...	90	Suddhi-viveka, ...	25
Siddhánta-kaumudí, ...	89	Sumanta, ...	34
Siddhánta-kaumudí-gúḍa- phakkiká-prakása, ...	89	S'úkra A'chárya, ...	135
Siddhánta-sundara, ...	86	S'úra Mis'ra, ...	109
Siṅha S'aṅkara, ...	13	S'úres'vara A'chárya, ...	3
S'iva, . . . 19, 23, 32, 39, 42, 48, 50, 64, 68, 77, 95, 78, 93, ...	129	Súta, ...	1
S'iva Bhaṭṭa, ...	23	Súta Saṅhitá, ...	50, 93
S'iva-gítá, ...	95	Súrya, ...	7, 48, 127
S'ivarámendra Yati, ...	111	Súryánuvádiní, ...	7
S'iva-máhátmya Khaṇḍa, Sítikaṇṭha, ...	50 92	Súrya-siddhánta, ...	127, 147
Skanda, ...	42	Surya-siddhánta-vivarāṇa, Svátmanirúpaṇa-prakara- ṇa, ...	127, 147
Skanda Purāṇa, 30, 39, 42, 48, 50, 52, 57, 59, 62, 64, 67, ...	93	Svátmánanda-prakaraṇa, ...	101
Smṛiti-bháškara, ...	108	Svarodaya, ...	126
Smṛiti-kála-taraṅga, ...	11	Svarodaya-ṭiká, ...	126
Somakarma-pradípiká, ...	6	Svayambhu, ...	34
Soma S'armá, ...	127	Svayamprakásánanda Sa- rasvatí, ...	145
Sphoṭa-chaṭaka, ...	100	S'vetaśvataropanishadálo- ka, ...	122
Sphoṭa-váda, ...	127	Svetáśvatara Upanishad, Tantráloka, ...	122 74
S'ráddha-kalpa, ...	90	Tantráloka-ṭiká, ...	74
S'ráddha-kásiká, ...	26	Taittiríya-śruti-várttika, ...	3
S'ráddhendu, ...	96	Taittiríyopanishadálóka, ...	115
S'rí-bhášhya, ... 10,	11	Taittiríya Upanishad, 3, Tattva-chintámaṇi, ...	115 84
S'rí-sampradáyí, ...	11	Tattva-samása, ...	78
S'risiddhántavágísa Bhaṭ- ṭachárya, ...	21	Tattva-yáthárthya-dípana, Tátparya-dípiká, ...	76 93
S'rikṛishṇa, ...	25	Thákurdása, ...	105
S'rínagara, ...	39	Tithi-nirṇaya, ...	149

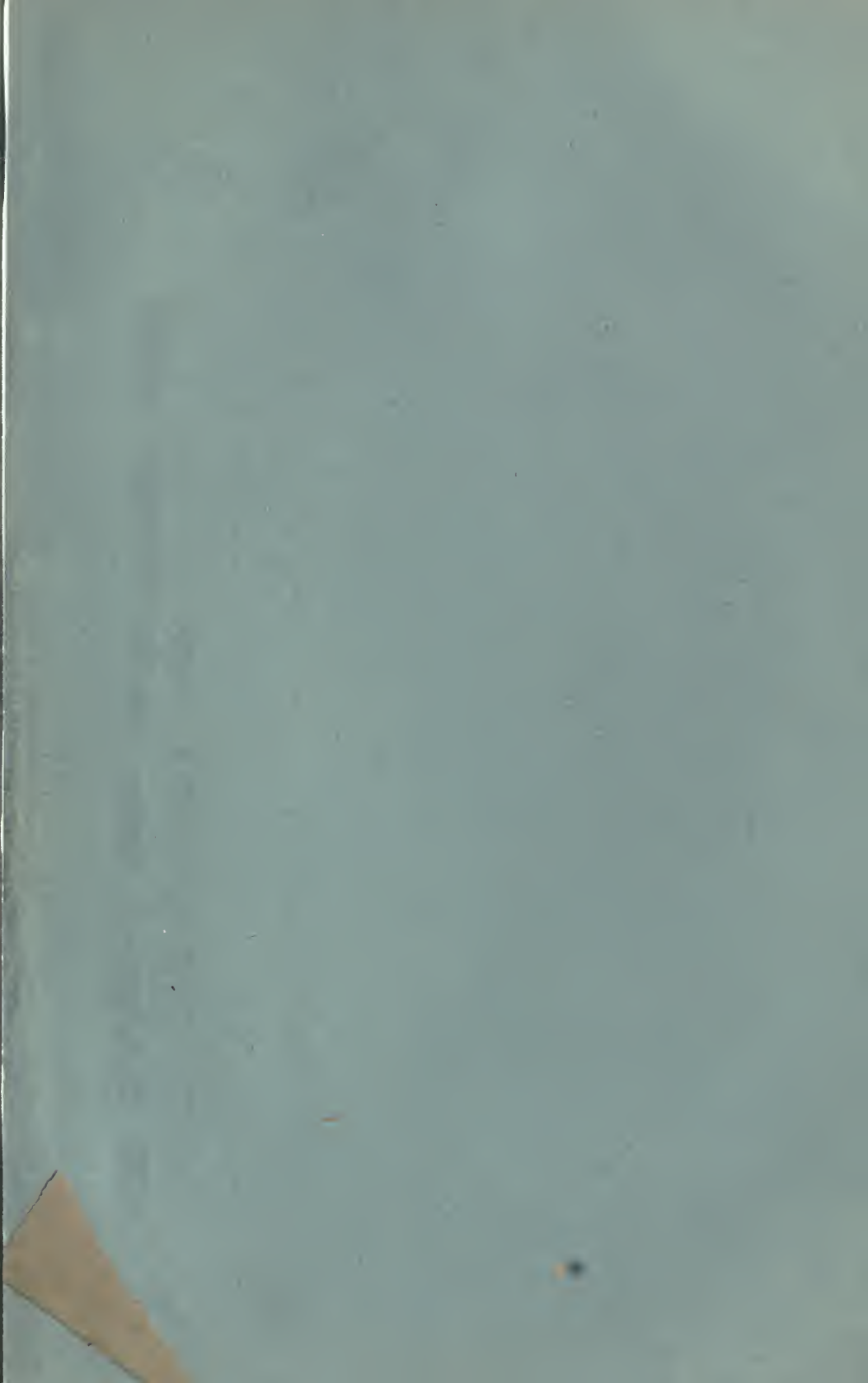
	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Tírtha-kaumudí, ...	21	Vásudeva, ...	8
Tríkāṇḍa-chintāmaṇi, ..	5	Vedántálóka, ...	115
Tríkāṇḍa-śeṣha, ...	5	Vedánta-dípa, ...	11
Trīvikrama Sūri, ...	151	Vedánta-kalpataru-pari-	
Trīpura, ...	133	mala, ...	85
Tulajá, ...	57	Vedántáryá, ...	101
Turajá, ...	57	Vedártha-saṅgraha, ...	11
Turajá Máhátmya, ...	57	Vedánta-sára, ...	11
Tvarita, ...	57	Vedánta Sūtra, . . 10, 11,	85
Tváshṭrá, ...	34	Vení, ...	101
Udayana Achárya, ...	87	Vidvanmanohará, ...	111
Ujjain, ...	68	Vijayaráma Achárya, ...	77
Uktha, ...	113	Vijñána Bhikshu, 76, 114,	
Uktha Paddhati, ...	113	115, 119, 121, 122, 123,	124
Umá, ...	68	Vináyaka, ...	48
Umápati Bhaṭṭa Sūri, ..	124	Vináyaka Paṇḍita, ...	111
Upadeśa-ratna-málá, ...	114	Vírabhadra, ...	103
Urdhdhámnáya Tantra, . . .	38	Vírapura, ...	95
Uttara Khaṇḍa, ...	95	Víra Siñha, ...	103
Váchaspati Mísra, ...	149	Vishṇu, ... 19, 50,	132
Váchaspati S'armá, ...	90	Vishṇu Mísra, ...	26
Vaidyanátha Bhaṭṭa, ...	101	Vísvanátha Pañchána-	
Vaishṇava, ... 4, 11, 34,	39	na, ...	130
Vaiyákarāṇa-bhúshāṇa-sá-		Vísvarúpa Achárya, 82, . .	102
ra, ...	127	Vis'ves'vara, ...	82
Vaiyákarāṇa-matonmajja-		Vísvanátha, ...	76
na, ...	108	Vísveśvara Sarasvatí, ..	75
Vaiyákarāṇa-matonmajja-		Viṭṭhala, ...	97
na-ṭíká, ...	108	Viváda-ratnákara, ...	151
Válmíki, ... 1,	27	Vratodyápana-kaumudí, . .	132
Vallála, ...	132	Vrittyullása, ...	108
Vallabha, ...	7	Vyása, 1, 48, 85, 119, 131,	132
Vallabha Prabhátíya, ..	127	Vyávahára-chamatkára, . .	91
Varuṇa, ...	146	Vyávahára-kalpataru, ..	142
Vásishṭha, ...	77	Wilks, Col., ...	11
Vásishṭha Upa-purána, . .	77	Wilson, H. H., ... 11,	125

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Yádava, ...	9, 10	Yañluganta-síromañí, ..	9
Yájñavalkya, ...	48	Yati-dharma-samuchchai-	
Yajur Veda, Black, ...	123	ya, ...	7
Yajur Veda, White,..116,	123	Yatirája, ...	1
Yamuná Áryá, ...	10	Yoga-várttika, ...	11

VOLUME V.—PART II.

No. XV.

NOTICES
OF
SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.,

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna, and of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF
BENGAL.

For the year 1879

CALCUTTA:

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1880.

श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा मतिभक्तानेन प्रसन्नात्मना
 नेपालाखिलभूमिपालजयिना पुण्यात्मना कर्मणा ।
 वाग्मत्याः सरितस्तटे सुरधुनीसाम्यं दधत्याः शुचौ
 मार्गं सासि यथोक्तपण्यसमये दत्तकुलापूरुषः ॥

श्रीमद्विवादपददुर्गतिपातकानामुद्धारहेतुकृतनिर्णयलभ्यपुण्यः ।
 चण्डेश्वरः सच्चिवरत्नसिंसे विवादरत्नाकरं रचयति श्रुतिशास्त्रविज्ञः ॥
 ऋणादानं ततो वृद्धिरकृता वृद्धिरप्यथ । इत्यादि ।

End.

कल्पद्रुमे चाप्यथ पारिजाते हलायुधे वाप्यथ वा प्रकाशे ।
 यत् सारसम्प्रादधिकञ्च यत् तत् दधाति रत्नाकर एक एव ॥
 यं कामधेनुरनुयाति सकल्पवृक्षा यं सेवते निजफलाय स पारिजातः ।
 तं वैरिगोत्रभिद्मञ्चसद्वृष्टिं चण्डेश्वरं तुलयितुं कतमा भवन्ति ॥
 श्रीकृत्यदानव्यवहारशुद्धिपूजाविवादेषु तथा गृहस्थे ।
 रत्नाकरा धर्मभुवो निवन्धाः कृताकुलापूरुषदेन सप्त ॥

Colophon.

रसगुणभुजचन्द्रैः सन्निते शाकवर्षे सहसि धवलपत्रे वाग्मतीमित्युतीरे ।
 अदित तुलितमुच्चैरात्मना स्वर्णराशिं निर्धरखिलगुणानामुत्तरः सोमनाथः ॥
 इति सप्रक्रियमहासाम्बिविप्रहिकटकुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासाम्बिविप्र-
 हिकटकुरश्रीचण्डेश्वरविरचितो विवादरत्नाकरः पूर्णसमाप्तः ॥

विषयः ।

ऋणादानविवादपदनिरूपणं । अकृतवृद्धिकथनं । परमवृद्धिः । वृद्धिनिषेधः ।
 आधिनिरूपणं । आधिसिद्धिः । प्रतिभूविधिः । ऋणादानविधिः । उद्गृहण-
 विधिः । निक्षेपविधिः । अस्वामिविक्रयः । समूयसमुत्थानं । दत्ताप्रदानिकनिरू-
 पणं । अभ्युपेत्यशुश्रूषाविधिः । दास्यमोचनविधिः । दास्यधिकारिनिरूपणं ।
 वेतनस्यानपक्रिया । पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादः । संविद्युतिक्रमः । विक्री-
 यासम्प्रदानं । क्रीत्वानुशयः । सीमाविवादः । श्वेतुविधिः । कृष्टाकृष्टविधिः ।
 शस्त्ररक्षाविधिः । शस्यघातविधिः । अदण्यकथनं । वाक्पाठ्यविधिः । दण्ड-
 पारुष्यविधिः । श्लेषविधिः । स्नेननिरूपणं । प्रकाशतस्करविधिः । चौरान्वेषणवि-
 धिः । स्नेनानिदेशः । वर्णश्लेषविशेषः । साहसदण्डनिरूपणं । घातकाव्येषणविधिः ।
 सङ्ग्रहणविधिः । आभिगमदण्डविधिः । कन्यादूषणविधिः । स्त्रीपुंघर्षनिरूपणं ।
 स्त्रीरक्षाविधिः । स्त्रीधर्मकीर्तनं । परपूर्वाविधिः । दायभागकथनं । तत्र जीवत्-
 पिष्टक—प्रतीतपिष्टकस्त्रीधनाद्विभागनिरूपणं । अवलुप्तविभागकथनं । नाना-
 वर्णविभागः । पुत्रान्तरेर्विभागनिरूपणं । पुत्रत्वविचारकथनं । संवृष्टधनविभा-

गः । द्यूतसमाह्वयनिरूपणं । क्रियाभेदनिरूपणं । आतरशुल्कादिनिरूपणं ।
दण्डप्रणयनविधिः । दण्डोत्कर्षापकर्षादिनिरूपणं । ब्राह्मणपरिहारकथनं । नगर-
परिहारकथनं । दण्डसञ्चानिरूपणं । मानसञ्चाकथनं । नैगमादिसञ्ज्ञा-
कथनं ।

No. 1843. दायभागविवेकः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 7
on a page. Extent, 2,296 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place
of deposit, in the Library of the Rájá of Darbhāṅgá. Appearance, fresh.
Prose. Correct.

Dáyabhága-viveka. A commentary on the *Dáyabhága* of Jímúta-
vāhana. By Rámanátha Vidyáváchaspati Bhaṭṭáchárya.

Beginning. ब्रजशिष्टद्वयस्य सततमुपास्यं विरिञ्चादेः ।

वेदाविदितरहस्यं गिरिशनमस्यं नमस्यामः ॥

मन्वादिशास्त्रमवलोक्य मिथो विरुद्धं यत् सर्व्वदेशिविदुषां मतमाकलय्य ।

दायस्य भागमधिकृत्य समाह किञ्चित् श्रीरामनाथ इह तत्र रमन्तु सन्तः ॥

प्राचीनगौरवनिवारितधर्मशास्त्रतत्त्वावबोधजनरञ्जनमत्यशक्यम् ।

किन्तु प्रमाणपरतन्त्रधियां बुधानां सन्नोपमात्रकृतये कृत एष यत्नः ॥

तत्र दायभागपदार्थमाह नारदः । इत्यादि ।

End. निरवद्या सदा सर्व्वा विद्या यस्य पुरःसरी ।

श्रीवाचस्पतिना तेने तेनेदं तन्त्रमुत्तमम् ॥

Colophon. इति श्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिभट्टाचार्यविरचितो दायभागविवेकः समाप्तः ।

विषयः । जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानम् ।

No. 1844. वेदान्तसञ्ज्ञादीपिका ।

Substance, country-made yellow paper, 7 × 4 inches. Folia, 10. Lines,
11 on a page. Extent, 275 s'lokas. Character, Maithili. Date, ?
Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbhāṅgá. Paṇḍit Kánáílála
Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Vedāntasañjñā-dēpikā. A commentary on the Vedānta-sañjñā, a treatise on the terminology of the Vedānta. By Aditya Puri, disciple of Haricharana Puri.

Beginning. नला श्रीकृष्णदत्ताख्यसेवातीर्थमुनीश्वरौ ।

सञ्ज्ञाग्रन्थस्य चास्यैव क्रियते पददीपिका ॥

मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।

मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥

चिकीर्षितग्रन्थपरिसमाप्तार्थमिष्टदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्गलं निबध्नन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते गणेशमिति । इत्यादि ।

End. पदार्थानामध्यारोपमाश्रित्य सञ्ज्ञाः प्रतिपादिता इत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमन्वरमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीहरिचरणपुरीशिष्यादित्यपुरीविरचिता वेदान्तसञ्ज्ञादीपिका समाप्ता ।

विषयः । वेदान्तसञ्ज्ञाभिधानप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 1845. तत्त्वनिर्णयः ।

Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 2,925 ślokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1661. Place of deposit, the Library of the Rājā of Darbhāṅgā; also another copy with Paṇḍit Nānā Dīkshita of Darbhāṅgā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tattva-nirnaya. Disquisitions regarding various topics of Smṛiti ritual. By Pakshadhara Miśra, son of Vaṭeśvara Mahāmahopādhyāya.

Beginning. अस्तु सततं शिवाङ्कभायी शिशुरफलीकृतदानवारिचक्रः ।

तदनु कमलभूकृतप्रणामो गिरितनथार्पितपादपद्ममालः ॥

अथे संसारपायोधितापत्रयद्धरं हरं ।

शरण्यं केशवस्यापि परार्थैकप्रयोजनम् ॥

न्यायार्णवपरिश्रान्तस्फुरितारणसेतवे ।

गुरवे श्रीवटेशाय खरार्कमतये नमः ॥

श्रीमन्वत्तधरैरेष प्रणम्य पितरं गुरुम् ।

वटेश्वरचिमुद्दानां क्रियते तत्त्वनिर्णयः ॥

तत्रादौ नामस्वरूपनिरूपणं । तत्र ब्राह्मणस्य शस्तेति नाम कर्त्तव्यमिति गृह्य-
दर्शनात् । इत्यादि ।

End.

कृतः पक्षधरेणैष मोक्षविभवतो मुदम् ।

तनेतु मूढमनसो मनसस्तत्त्वनिर्णयः ॥

- Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीवटेश्वरात्मजमहामहोपाध्यायश्रीपक्षधरकृतः तत्त्व-
निर्णयः समाप्तः । शके १६६१ ।

विषयः । ब्राह्मणादीनां नामस्वरूपकथनादिकं । मल्लिस्तुत्वादिभासनिरूपणं । प्रसादकृत-
धर्माणामनुष्ठेयत्वकीर्तनादिकं । सन्ध्यागर्जनादिनिरूपणं । आभ्युदयिकनिरूपणं ।
आभ्युदयिकक्रमकीर्तनं । न्युक्तीकृतार्थपात्रस्य अनुचानीकरणकथनं । धर्मलक्ष-
णस्वरूपादिविवेचनं । सूत्रकर्त्तव्यधर्मनिरूपणं । होमपरिभाषाकथनं । होमस-
न्त्राणामन्तरे प्रणवनिषेधकथनं । प्रतिग्रहविधिकीर्तनं । भूपालात् प्रतिग्रहप्रति-
षेधकीर्तनं । भोजनविधिः । दयामुण्डननिषेधः । सङ्कल्पं विनापि एकादश्यादि-
व्रतसिद्धिर्भवतीति निरूपणं । प्रायश्चित्तोपदेशः । सपिण्डनश्राद्धादिनिरूपणं । त-
त्कालादिनिरूपणं । मासिकादिव्यवस्थानिरूपणं । एकादशाद्यवस्था । पतिपुत्र-
हीनायाः सपिण्डननिषेधः । स्त्रीकलकष्टेषुत्सुर्गविधिः । और्ध्वदेहिकाधिकारिनिरू-
पणं । नवान्नयवस्था । अमावास्यादिश्राद्धनिरूपणं । अपरपचयादकथनं । तीर्थ-
श्राद्धविधिः । पुण्यक्षेत्रे अन्यत्रामिकलनिषेधः । सपिण्डननियतकालनिरूपणं । त-
र्पणविधिः । अशौचनिरूपणं । शिखावन्धनादिविधिः । पवित्रधारणविधिः । पाद-
शौचं विना आचमनादिनिषेधः । आचमनविधिकथनं । परनिपाने स्नानादि-
विधिः । नदीरजोयोगनिरूपणं । नद्यादीनां लक्षणकथनं । मासस्वरूपादिविवेचनं ।
कुशलक्षणादिनिरूपणं । श्राद्धाधिकारिनिरूपणं । श्राद्धकर्तुनियमादिकथनं
सङ्क्रान्तिनिर्णयः । कन्यादानाधिकारिनिरूपणं । ब्राह्मणैतरस्य द्विजस्य मद्यपान-
प्रायश्चित्तकथनादिकं । ग्रहणे भोजनादिव्यवस्थानिरूपणं । भूकम्पाद्यशुद्धिनिरू-
पणं । एकादश्यादिव्यवस्थानिर्णयः । विधवाहृत्यनिरूपणं । पौनर्भवानिर्णयः ।
नार्द्रवाससा जपादिकं कर्त्तव्यमिति कथनादिकं । प्रातःस्नानविधिः । दायाधिकारि-
निरूपणादिकं । पत्नीसङ्क्रान्तपतिधनाधिकारिनिरूपणं । विभागानन्तरं जातस्य
व्यवस्थाकथनं । दत्ताप्रदानिकनिरूपणं । दिव्याधिकारिनिरूपणं । दिव्याकालनि-
रूपणादिकं । निवृत्तव्यवहारस्य प्रामाण्यनिवर्त्तनकथनं । शपथादिनिरूपणं । भुक्ति-
निरूपणादिकं । क्रयविक्रयादिकथनं । विभक्ताविभक्तव्यवस्थानिरूपणं । मद्याष्ट-
म्यादिव्यवस्थाकीर्तनं । पूजायां पूष्यादिनिरूपणं । सामान्यतो निषिद्धानि । जन्मा-
ष्टम्यादिव्यवस्थानिर्णयः । परिभाषाकथनं । तत्र अष्टादशधान्यानि । चिचौदन-

निरूपणं । सर्वगम्भनिरूपणं । सर्वधातुनिरूपणं । हविष्यद्रव्यनिरूपणं । अशौच-
सङ्करादिनिरूपणं । विविधक्रियानिरूपणं । आदे विधाहिता-स्वयङ्गाहितासुतयोः
सत्त्वे व्यवस्थाकथनं स्त्राशौचादिनिरूपणं । मृत्युविशेषाशौचनिरूपणं । अनशौचि-
नः । देशाचारधर्मस्य प्रामाण्यकीर्तनञ्च ॥

No. 1846. स्मृतिदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches Folia, 212. Lines, 7
on a page. Extent, 5,722 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place
of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhañgá, Paṇḍit Kánáílála Jhá.
Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-dīpiká. A Smṛiti compilation treating of times meet for
domestic rites, rituals for worshipping various divinities, daily religious
duties, S'ráddhas, &c. By Vámadeva Upádhyaía.

Beginning. गोविन्दचरणद्वन्द्वमाधाय हृदयाम्बुजे ।

वामदेवेन सुधिया कृता गूढार्थदीपिका ॥

हरिप्रसादादन्येषामवेद्यार्था निरूपिताः ।

इह मात्सर्यमुत्सार्य विदाङ्गुर्वन्तु पण्डिताः ॥

तत्र वर्षकृत्ये त्रिंशत्तिथिघटितैर्द्वादशभिर्मासैर्मलमासपाते त्रयोदशभिर्वर्षमा-
प्तिः । इत्यादि ।

End.

होमानन्तरं भूखाम्यन्नदानं न चतिकरं । आलभ्य जङ्घाधोमुखाभ्यां कराभ्यां
व्यस्ताभ्यां सृष्ट्वा अवागच्छ इदमन्नमिसा आप इदं हविरित्यन्नजलघृतादिषु
त्रेयमिति शम् ।

Colophon. इति उपाध्यायश्रीवामदेवकृता स्मृतिदीपिका समाप्ता । समाप्तसायं ग्रन्थः ।

विषयः । कृत्यविशेषे वर्षगणनाविशेषनिरूपणं । धर्मकार्येषु पञ्चविधमासनिरूपणादिकं ।
अत्र सर्वत्र नैयायिकसमयानुसारितर्केण दूषणभूषणादिकरणं ज्ञेयं । मलमास-
विधानं । तिथिस्वरूपकथनप्रसङ्गेन युग्मादितिथिविवेचनं । एकादशीनिर्णयः ।
पारणनिरूपणं । चैत्रादिमासकृत्यनिरूपणं । जन्माष्टमीनिर्णयः । महाष्टमीविधाना-
दिकं । शिवरात्रिविधिः । यजमानस्य कर्त्तव्यनिरूपणं । जननमरणव्रणाशौच
विप्रस्य शिवादिपूजने नित्याधिकारकथनं । स्यर्श विना शालग्रामशिलायामपि
स्त्रीशूद्राभ्यां पूजा कार्थेति निरूपणं । व्रतपरिभाषाकीर्तनं । व्रतपदार्थनिरूपणं ।

सन्वन्तरादिनिरूपणं । अर्द्धादययोगनिरूपणप्रसङ्गेन गौडदेशीयमतदूषणं । पुण्य-
कालविवेचनं । विशिष्य कार्त्तवीर्यदीपदानविधिकथनं । अहोरात्रकृत्याचारनिरू-
पणं । तत्र सूत्रपुरीषोत्सर्गादिविधिकथनं । श्रौचविधिकथनं । आचमनविधि-
कीर्त्तनं । दन्तधावनविधिकीर्त्तनं । स्नानादिविधिकीर्त्तनं । तर्पणविधिः । सन्ध्या-
पासनविधिः । पवित्रनिरूपणं । वासःपरिधानविधिः । शिखाबन्धनादिविधिः ।
पञ्चयज्ञविधिः । देवपूजाविधिः । इष्टदेवतापूजाविधिः । पार्थिवशिवलिङ्गपूजा-
विधिः । अक्षतदानविचारः । पुण्यविवेचनं । नैवेद्यविधिः । विष्णुपूजाविधिः ।
वैश्वदेवविधिः । आतिथ्यविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । भोजनविधिः । सांसवर्जन-
निरूपणं । अस्य प्रतिप्रसवकथनं । सत्स्यभोजनविधिः । पक्षिभोजनविधिः । ग्राम्य-
भिन्नकपोतादिभोजनविधिः । माहिषदुग्धस्य आमिषत्वकथनं । सामान्यतो भक्ष्या-
भक्ष्यनिरूपणं । शयनादिविधिः । अश्रौचनिरूपणं । अस्युश्रनिरूपणं । स्नानाश-
क्तस्य आर्त्तस्य श्रौचविधिकीर्त्तनं । आचमनशुद्धिकीर्त्तनं । उच्छिष्टनिरूपणं । जनन-
मरणश्रौचनिरूपणं । सापिण्यनिरूपणं । बालाद्यश्रौचनिरूपणं । विदेशस्था-
श्रौचं । अग्निभग्वादिभिर्मरणे अश्रौचकथनं । अश्रौचापवादकथनं । प्रेतकृत्य-
निरूपणं । अस्त्रिसञ्चयविधिः । फलश्रुतिसहितं दशपिण्डदानविधिकीर्त्तनं । त्र्यक्षा-
श्रौचादौ दिनविशेषे पिण्डदानसङ्ख्याकथनं । देशभेदे श्रौचाद्याचारस्य वैधल-
कथनं । भूजल-तेजसां शुद्धिनिरूपणादिकं । सामान्यतो द्रव्यादिनिरूपणं । स्पर्श-
दोषापवादकथनं । मुमुर्षुकृत्यकथनं । द्वादशविधश्राद्धलक्षणकथनं । श्राद्धदेश-
निरूपणं । श्राद्धकालनिरूपणं । काम्यश्राद्धविधानं । श्राद्धमुहूर्त्तकथनं । श्राद्धे देया-
दीनि । निमन्त्रणविधिः । सङ्कल्पविचारः । सपिण्डीकरणदिविधिः । आद्यश्राद्ध-
विधानकीर्त्तनञ्च ।

No. 1847. सर्वदर्शनशिरोमणिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 384 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhāngā. Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvadarśana-s'iromani. An epitome of the various philosophical doctrines current in India, and of the same character as the Sarvadarśana-sangraha of Mādhava Āchārya. By S'iromani. The personal name of the author does not appear in the codex.

Beginning. अथातः प्रमाणानि । अदोषमितिकरणानि प्रमाणानि तानि चक्षुरादीनि ।

तत्र फलापेराप्तवचनाद्वा अर्थप्रमितिः । तत्र प्रत्यक्षं बलवद् विश्लेषेण स्वरूप-
मितिकरणत्वात् । इत्यादि ।

End.

नापच्छेदन्यायेन श्रुतिबाधः, तस्यानियतपैर्ध्वीपर्य्यविषयसञ्चारात्, न खेष्टार्थ-
सिद्धये,—अतिप्रसङ्गात् द्वयोर्विषयव्यवस्थया विरोधोपशमने अन्यतरबाधस्य
अन्याय्यत्वात्—इति शम् ।

Colophon. इति शिरोमणिःकृतसर्वदर्शनशिरोमणिः सम्पूर्णः ।

विषयः । सङ्क्षेपेण केषाञ्चित् दर्शनानां तात्पर्य्यकथनं । तत्र प्रथमतः प्रमाणप्रमेययोः स्वरूप-
निरूपणं । चार्वाकदर्शनमतकीर्तनं । माध्यमिकमतकथनं । योगाचारमतकथनं ।
सौत्रान्तिकमतकथनं । वैभाषिकमतकथनं । आर्हतदर्शनमतं । लैङ्गदर्शनमत-
कथनं, तत्तु,—खतन्त्राखतन्त्रभेदेन द्विविधप्रमेयः, खतन्त्रो भगवान् महेश्वरः,
तदधीनचेष्टावदर्थः अखतन्त्रः । स च त्रिविधः,—विद्या, कला, पशुश्चेति । तत्र-
पशुगुणरूपा विद्या द्विविधा,—बोधरूपा अबोधरूपा चेति । बोधं बोधः
चेतननिष्ठः, अबोधस्तु अचेतनवृत्तिरिति । चेतनपरतन्त्रा कला द्विविधा,—का-
र्याख्या कारणाख्या चेति । तत्र भूततन्त्रारूपा कार्याख्या, कारणाख्या तु त्रयो-
दर्शविधकरणरूपा । अथ पशुत्वसम्बन्धी पशुः,—स च द्विविधः, साङ्गनो निर-
ञ्जनश्चेति,—तत्र शरीरादिसम्बन्धी प्रथमः, सद्रहितो द्वितीयः । तत्र महेश्वर-
जीवात्मसम्बन्धरूपः क्रियालक्षणः, क्रियोपरमलक्षणश्चेति द्विविधो योगः । तद-
भ्यामेन हि आत्मवृत्तिदुष्टभावलक्षणस्य मलस्य अपगमे मनोजविल-कामरूपविल-
विकरणधर्मिलरूपेयं मुक्तिः सिद्धतीति ज्ञेयं । शैवदर्शनमतं । शाक्तदर्शनमत-
कथनं,—तत्तु शक्तिरेका प्रमेया, सा च अजडा प्रकृतिरित्यभिधीयते । तत्र प्रक-
तिरेकापि खेच्छया द्विविधा भवति—पराची प्रतीचीभेदात् । पराची खलु
परिणामस्वभावाः, तथा अखतन्त्राः शिवादयः अजडपरिणामाः । अथेच्छया चि-
त्तादयो जडपरिणामाश्च । अतः शक्तिरेकापि ब्रह्मधा अभिधीयते । तन्त्रोक्तयोगा-
नुष्ठानेन जडलनिवृत्तौ सत्यां पराच्यां परिणामस्त्वैर्य्यं च सति प्रतीचीस्वरूपोत्पत्तौ
या सम्पत्तिः सा मुक्तिरित्यवधेयं । कापिलदर्शनमतं । कौमारिलदर्शनमतं । तथा
हि,—अस्तु यथाप्रसिद्धि प्रमाणप्रमेयजातं धर्मानुष्ठानादेव निश्चयसाधिगमः,
काम्यप्रतिसिद्धयोरनारम्भात् आरब्धस्य च उपभोगश्चात् नित्यानुष्ठानेन प्रत्यवाय-
पदवेदनीयप्राप्त्युमानपापस्य पुण्यस्य च अनारब्धकर्म्मणः निःश्लेषेण विध्वंसात्
स्वात्मन्यवस्थानं मोक्ष इति । काणाददर्शनमतं । अक्षपाददर्शनमतं । पातञ्जल-
दर्शनमतं । पाणिनीयदर्शनमतकीर्तनञ्च । (येषां दर्शनानां मतं प्रसिद्धं, नात्र तेषां
तात्पर्य्यं विवृतमिति ज्ञेयम् ।)

No. 1848. स्मृतिपरिभाषा ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 56. Lines, on a page. Extent, 1,237 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubani, Darbhanga, Paṇḍit Kánáílála. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-paribhāshá. Dissertations on the principal technical terms used in Smṛiti works and general rules regarding Smṛiti rituals. By Vardhamána Mahámahopádhya.ay.

Beginning. साधर्म्यं यत्र सर्वेषां वैधर्म्यञ्चापि सर्वतः ।

पारेवाङ्मनसं विष्णुं तं कथञ्चिदुपास्महे ॥

अथ सार्वत्रिकी परिभाषा । तत्र विष्णुः—

स्नानोऽधिकारी भवति दैवे पत्ये च कर्मणि ।

पवित्राणां तथा जपे दाने च विधिदेशिते ॥

पवित्राणां मन्त्राणां मन्त्रः पवित्रमुच्यते । इति सूत्रकारवचनात् ।

End. विधिना तु यदा दत्ता पात्रे धेनुः सदक्षिणा ।

दाता तारयते जन्तून् फलानामयुतैः शतैः ॥

अयुतैः शतैरिति सहाय्यं द्वितीया ।

पात्राणांश्चात्मिकी मुख्या विशुद्धाश्चाग्निहोत्रिणः ।

देवताश्च तथा मुख्या गोदानं ह्येतदुत्तमं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायवर्द्धमानकृता स्मृतिपरिभाषा समाप्ता ।

विषयः । स्नानदानजपादौ सार्वत्रिकीपरिभाषाकथनं । कर्तुरङ्गादिनियमकथनं । त्रिविक्रियानिरूपणं । एतद्विमर्षणञ्च । कार्यविशेषमौनताविधानं । ब्रह्मप्राजापत्यादितीर्थनिरूपणं । व्रतस्थस्य कदाचित् प्राणरक्षार्थं जलपानादिविधिकीर्तनं । उपवासनियमकथनं । कुशनिरूपणादिकं । पवित्रादिलक्षणं । परिमाणनिरूपणादिकं । सप्तत्रीहिकथनं । श्यामाकादिचतुर्दशविधग्राह्यारण्योपधिकथनं । अष्टादशधान्यकथनं । गन्धादिनिरूपणं । सर्वगन्धपारिभाषिकलक्षणं । घानिरूपणं । मुख्याल्लाभे प्रतिनिधिविधानं । हविष्यद्रव्यनिरूपणं । स्थालीपविधिकीर्तनं । होमद्रव्यनिरूपणं । होमविधानं । चतुर्विधमासनिरूपणान्तर्गतं कर्मविशेषे तत्रियमनं । तत्र मलमासविचारादिकं । सङ्क्रान्तिनिरूपणं । तद्विहितकर्मविवेचनञ्च । ग्रहणनिर्णयः । ग्रहणस्नानविधानं । तिथिद्वेषे कस्मान्निरूपणं । एकादशुपवासनिरूपणं । पौर्णमासीनिरूपणं । दुग्धाद्यानिरूपणं ।

सर्वविषयं । समावस्थानिरूपणं । सर्वत्र व्रतेषु इतिकर्तव्यतानिरूपणं ।
 कृतकृत्यं । भावाभावविषयभेदाद् व्रतस्य द्वैविध्यनिरूपणं । सामान्यव्रतकी-
 र्णम् । त्यमांसादिभोजनादिनियमकथनं । माघस्नानादिविधिः । दानविधिः ।
 तत्र दानव्रणादिविवेचनं । विडालव्रत-वक्रव्रतादिलक्षणं । गोदानविधाना-
 दिकीर्तनम् ।

No. 1849. **सङ्ख्यापरिमाणनिबन्धः ।**

Substance, ordinary-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 53. Lines, 7 on a page. Extent, 608 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magadh Post Madhubani, Darbhāṅgā. Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkhyā-parimāṇa-nibandha. An essay on 'number and weight' with reference to Śrauti rites and domestic rules and observances. Every injunction in the Śrautis involving a question of weight, or number, or dimension, or time is taken up and discussed with a view to a settlement of the point of the injunction. The size of the tooth-brush, the number of days a cow should not be milked, how many days she should be milked partially and when fully, the length and the number of threads meet for a Brahmanical cord, the quantity in which particular offerings are to be made, the number of days for mourning for particular castes, weights, their standard and calculation, periods of time, and how to calculate them, &c., &c., are taken up seriatim and specific rules laid down to prevent misunderstanding and mistakes. By Kes'ava Kavindra. The work was compiled in the city of Benares.

Beginning. रामानुजपद्योधरभूधरधाराधरः कृष्णः ।

तेषुषावलीकोमलकमलवनीषट्पदः पायात् ॥

द्वेषगणकिरीटनिष्यतप्यारिजातमकरन्दतुन्दिलौ ।

दूधारितसमस्तकक्ष्यौ दुषिटराजचरणौ सुवीमहि ॥

सावित्रेश्वरो दण्डपाणिः श्रीकालभैरवः ।

तत्रभवानी विद्वेशः प्रयच्छन् समीहितम् ॥

तं भुक्तिमद्दीपालपरिषण्णस्यस्युच्छ्रिणा ।

श्लेशवकवीन्द्रेण निबन्धोऽयं विधीयते ॥

सङ्गामानगुत्वादेर्विधायकनिषेधको ।

श्रुतिसृतिपुराणादिवाक्यैः स्पष्टीकरोम्यहम् ॥

तत्रादौ मूलपरिभाषा । तत्र सङ्ग्रायां तावद् यजुर्वेदे । इत्यादि ।

End.

उशनाः । द्वौ मासौ पाययेद्वत्सं ढतीये द्विगुणं दुहेत् ।

चतुर्थे विश्वानं दुच्छाद् यथान्यायं यथाबलम् ॥

Colophon. इति सन्निश्रीकेशवविरचितः सङ्ग्रापरिमाणनिबन्धः समाप्तः ॥

विषयः । तत्रादौ मूलपरिभाषायां सङ्ग्रानामकीर्त्तनं । हलादिपरिमाणनिरूपणं । काल-
परिमाणकथनं । अन्नादिपरिमाणकथनं । तत्र द्रोणादकादीनां लक्षणं । गुह्यल-
निरूपणं । तत्र वसरोष्णादिलक्षणं । अथ शास्त्रे सङ्ग्रापरिमाणयोः विषयप्रदर्शन-
प्रसङ्गेन 'एका लिङ्गे गुदे तिस्रः' तथा दन्तकाष्ठमधिकृत्य 'द्वादशाङ्गुलानु विप्राणाम्'
इत्यादिभिः सूत्रपुरीषोत्सर्गशौचदन्तकाष्ठविचारादिकं । पञ्चापिण्डोद्धारपूर्वकं स्नान-
विधानं । तर्पणविचारः । सन्ध्यावन्दनकालविचारः । सन्ध्यावन्दनयोग्यदेशनिरू-
पणं । प्राणायामविवेचनं । गायत्रीजपव्यवस्थाकथनं । जपमालानिरूपणं । यज्ञो-
पवीतविवेचनं । शिखाबन्धनविधिकथनं । कुशनिरूपणं । कुशप्रतिनिधिकथनं ।
गृहे स्थापनयोग्यप्रतिमालक्षणं । तन्निर्माणप्रक्रियादिकथनञ्च । देवतास्नानं घृता-
दिपरिमाणकथनं । गन्धादिनिरूपणं । पुष्पादिविधानञ्च । पञ्चथञ्जनिरूपणं । आ-
तिय्यविध्यादिकथनं । पञ्चाङ्गलक्षणं । पक्षिजातिषु तिक्तिरिमथूरादिषट्कस्य
भोज्यत्वकथनं । मत्स्येषु रोहितपाठीनादीनां षष्ठां भक्ष्यत्वकथनं । शशकादिपञ्चकस्य
भक्ष्यत्वकथनं । पलाण्डुलसुनादीनामभोज्यत्वकथनं ॥ पला साडं भोजने दोष-
कथनं । अग्रजायां कन्यायां जामादृगृहे भोजननिषेधः । दानविधिकीर्त्तनं ।
प्रतिग्रहविधिः । अतिपातगजच्छायादिषु दानमाहात्म्यकीर्त्तनं । मन्वन्तरानिरूपणं ।
काश्यादिमहातीर्थषट्ककथनं । धान्यादिद्वादशकस्य सर्वतो ग्राह्यत्वकथनं ।
ब्रह्माण्डदानादिषोडशमहादानविधानं । अष्टकाश्राद्धकालादिनिरूपणं । सर्वत्र
दक्षिणाविधिकीर्त्तनं । अष्टविधनिधुवनकथनं । शवदाहविधिः । सद्यसरणविधिः ।
वृषोत्सर्गफलश्रुतिः । प्रेतश्राद्धानि । तीर्थनिरूपणं । गङ्गादिमाहात्म्यकीर्त्तनं । गङ्गायाः
गर्भनिरूपणदिकं । गथायां श्राद्धदेशादिनिरूपणं । काशीप्रयागादौ कर्त्तव्यानि ।
जगन्नाथक्षेत्रादिनिरूपणं । अथोध्यादिमोक्षपुरीसप्तककथनं । व्रतकालनिरूपण-
मुखेन मासादिलक्षणकीर्त्तनं । षड्रसादिकथनं । षट्तिलपुक्तकथनं । षोडश-
संस्कारकथनं । विवाहे वरकन्ययोः वयश्चादिनिरूपणं । ब्राह्मणानां षट्कर्मादि-
निरूपणं । चतुर्दशविधनरककीर्त्तनं । क्रयविक्रयविधिकीर्त्तनं । प्रायश्चित्तविधिः ।
स्यर्शदोषाभावविषयनिरूपणं । आतनायिनिरूपणं । अद्यतप्रणामं शूद्रमुद्दिश्य आ-

शीर्षादकरणे दोषकथनं । कन्यादिविक्रये दोषाधिक्यकथनं । भस्मस्नानादिदश-
विधस्नानकथनं । पञ्चगव्यपञ्चरत्नादिकथनं । केषाञ्चिद्द्रव्याणां मूल्यनिरूपणं ।
पुष्करिण्यादिखनने पुण्याधिक्यकथनं । निधिलाभे विधानकथनं । व्रीह्यादिगण-
कथनं । व्यवहारनिरूपणं । होमद्रव्यप्रमाणादिकथनं । पूर्णपात्रनिरूपणं । अष्टौ
वसवः । चतुर्दशविद्याकथनं । सप्तर्षि-सप्तार्णवादिकथनं । देवानां त्रयस्त्रिंशत्कोटि-
सङ्ख्याकलकथनं । दशविधधर्माकथनं । नवविधविषकथनं । राज्याङ्गानि । सव्यास-
कृत्यनिरूपणं । प्रतिनिधिविवेचनं । अग्नादीनामसृग्मस्यर्शने दुष्टलकथनं । गोदोह-
नकालनिरूपणञ्च ।

No. 1850. दत्तात्रेयतन्त्रं ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 7
on a page. Extent, 644 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of
deposit, Magráni, Post Madhubáni, Darbháñgá. Pañdit Kánáílála Jhá.
Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dattátreya Tantra. A Tantra related by S'iva to a sage named
Dattátreya, to instruct him in mystic, magic and demoniac rites. Con-
tents: incantations and necromantic rites for bringing on the death of
an enemy. Ditto for bringing on dementation. Ditto for bringing on
inertness in intelligence, arms, affection, men, clouds, winds, &c. Ditto
for bringing on enmity between particular individuals. Ditto for bring-
ing on the ruin of a person. Ditto for securing the good-will and
favour of a king, a husband or a woman. Ditto for attracting atten-
tion. Ditto for effecting magical exhibitions. Ditto for bringing
demons under one's controul. Ditto for alchemical preparations.
Ditto for ascertaining the past and the future. Ditto for eating and
digesting enormous quantities of food. Ditto for overcoming hunger
and thirst. Ditto for producing aphrodisiac effects. Ditto for chang-
ing the colour of grey hair. Ditto for bringing on grey hair or bald-
ness. Ditto for finding out hidden treasures. Ditto for bringing on
pregnancy. Ditto for preventing abortion, miscarriage and childless-
ness. Ditto for bringing on success in warfare. Ditto for aphrodisiac
medicines. Ditto for alchemical solutions of metals. Ditto for the
destruction of manliness. Ditto for overcoming malevolent imps.
Ditto for overcoming evils likely to result from ferocious animals.
Ditto for preventing mischief from evil dreams and portents.

Beginning. श्रीदत्तात्रेय उवाच । कदाचित् पर्यटन् योगी दत्तात्रेयो महासुनिः ।

कैलासगिरिसूर्दन्यां गतवान् योगराट् प्रभुः ॥

कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरम् ।

दत्तात्रेयो महायोगी पर्यष्टच्छत शङ्करम् ॥

छाताञ्जलिपुटो भूत्वा पृच्छति भक्तवत्सलम् ।

भक्तानाञ्च हितार्थाय कल्पतन्त्रं सुनिश्चितम् ॥

कलौ सिद्धिमहाकल्पतन्त्रविद्याविधानकम् । इत्यादि ।

End.

रविवारे गृहीत्वा तु श्वेतकरवीरमूलकम् ।

धारयेद्दक्षिणे हस्ते अग्निवाघाभयं न हि ॥

Colophon. इति श्रीदत्तात्रेयतन्त्रे ईश्वरदत्तात्रेयसंवादे सिंहादिभयनिवारणं नाम द्वाविंशः

पटलः समाप्तः ।

विषयः । सारणोपायकथनं । तत्र द्रव्यादिनिरूपणं । एवं परत्र ज्ञेयं । मोहनोपायकथनं ।
 स्तम्भनोपायकथनं । तत्र आसनस्तम्भनं । बुद्धिस्तम्भनं । शस्त्रस्तम्भनं । सेनास्तम्भनं ।
 बरस्तम्भनं । मेघस्तम्भनं । गर्भस्तम्भनं । विद्वेषणोपायकथनं । उच्चाटनोपायकीर्तनं ।
 वशीकरणोपायकीर्तनं । तत्र स्त्रीवशीकरणं । पतिवशीकरणं । राजवशीकरणं ।
 आकर्षणोपायकीर्तनं । इन्द्रजालकौतुकप्रदर्शनोपायकथनं । यज्ञादिमन्त्रसाधन-
 कथनं । रसायनविधिकथनं । कालज्ञानोपायकथनं । प्रभताहारकरणोपायकथनं ।
 क्षुधापिपासाजयोपायकथनं । वाजीकरणादिकथनं । केशरञ्जनोपायकथनं । केश-
 पातनविधिकथनं । निधिदर्शनोपायकीर्तनं । गर्भाधानविधिकथनं । मृतवत्सा-
 काकबन्ध्यादिदोषशान्त्युपायकथनं । जयवादकथनं । वाजीकरणोपायकथनं ।
 द्रावणविधिकथनं । वीर्यस्तम्भनं । भूतग्रहनिवारणोपायकथनं । सिंहव्याघ्रादिभय-
 नाशनं । सर्पाग्निभयनिवारणोपायकीर्तनञ्च ।

No. 1851. हरिहरसुभाषितम् ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 629 ślokas. Character, Maithilī. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Chaturī Grāma, Darbhāngā, Paṇḍit Maṅgalādatta Miśra. Appearance, old. Verse. Correct.

Harihara-subhāshita. Short poems on various subjects. By Harihara. The poems are of high merit.

Beginning. पायाञ्जाया पयोजातजन्मनो मन्मनोमुदम् ।

सारदा पारदासारतुल्यधावल्गुभारिणी ॥

गोविन्द्याख्यानपीयूषञ्जवैरिव सितीकृताम् ।

व्यासादिवदनाम्नोजधरौ भारती भजे ॥

गौरीगिरिशयोरेकमङ्गलङ्कारकारिणम् ।

मदवारि + रोद्गारमयं वस्तु वयं स्तुमः ॥ इत्यादि ।

End. तत्तन्नवीनगुणगुम्फनिषत्तस्त्रुक्ति-मुक्तावली हरिहरेण चिरेण चीर्णा ॥

Colophon. इति श्रीहरिहरस्तुभाषिते परमार्थप्रकरणम् ।

विषयः । मङ्गलाचरणप्रकरणं । बालविनयप्रकरणं । सुहृदुपदेशप्रकरणं । प्रवासप्रकरणं । राजप्रशस्तिप्रकरणं । राजोपसेवनप्रकरणं । राजनीतिप्रकरणं । समयवर्णन-
प्रकरणं । शृङ्गारसप्रकरणं । नायकनायिकाप्रभेदवर्णनप्रकरणं । प्रकीर्णक-
प्रकरणं । परमार्थप्रकरणं । प्रबन्धेऽस्मिन् सर्व्वत्र श्लोकाः अतीव रमणीयाः ।

No. 1852. आङ्गचिन्तामणिभावदीपिका ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent, 3,158 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Chaturī Grāma, Darbhāngā, Paṇḍit Maṅgalādatta Miś'ra. Appearance, old. Prose. Correct.

S'rāddha-chintāmaṇi-bhāva-dīpikā. A commentary on Vāchaspati Miś'ra's treatise on the S'rāddhas, called *S'rāddha-chintāmaṇi.*

Beginning. वाग्देवतां प्रणम्यादौ वामदेवेन धीमता ।

आङ्गचिन्तामणेर्भावा बालबोधाय तन्यते ॥

पिढदेवताकः पितृद्देश्यकः, द्रव्यपदं स्वरूपकीर्तनम् । इत्यादि ।

End. धीरा मदीयां कृतिमाकलय्य विधूतसन्देह + + + कारम् ।

निष्कण्टकेनात्र विभावितेन पथा पिढृणां प्रियमाचरन् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवामदेवविरचिता आङ्गचिन्तामणिभावदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वाचस्पतिमिश्रकृतआङ्गचिन्तामणेश्चाख्यानम् ।

No. 1853. द्वैतनिर्णयजीर्णाङ्कारः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 7 on a page. Extent, 3,176 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrānī, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit, Kānāilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dvaita-nirṇaya-jīrṇoddhāra. A commentary on Vāchaspati Misra's Dvaitanirṇaya, on the dualistic theory of the Supreme and the human souls. By Madhusūdana Ṭhakkura.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्वन्नचलानपि चालयन् ।

वृन्दावनविहारी स्नात् तापहारी हरिर्मेम ॥

इतिपदस्वरसेनेति । शब्दानामैतत्सर्गिकार्थपरत्वमित्यादिपदसमभिव्याहारेण—
इदि ।

End. लिखनात् न वृष्टिदिनं निषिद्धमिति गम्यते ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमधुसूदनठकुरकतो द्वैतनिर्णयजीर्णोद्धारः समाप्तः ।

विषयः । वाचस्पतिमिश्रकृतद्वैतनिर्णयस्य व्याख्यानम् ।

No. 1854. त्रिलक्षणीभावप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,017 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrānī, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Trilakṣhaṇī-bhāṣhya-prakāś'a. A commentary on the aphorisms of Śaṇḍilya. The commentator adopts the dualistic theory for his stand-ground.

Beginning. नित्यानुपूर्वीहेयाय शुद्धसत्त्वैकमूर्त्तये ।

ममास्तु हरये नित्यमचिन्त्यगतये नमः ॥

नित्यं सन्नित्तं यत्र ब्रह्म सच्चित्सुखात्मकम् ।

तद्भेदनिदानाय तस्मै रागाय ते नमः ॥

पाण्डित्यपरिपाकेन शाण्डिल्येन विनिर्मिता ।

विविच्यते भक्तिपरा शतस्त्रयी त्रिलक्षणा ॥

श्रोतृनवधापयितुं प्रतिजानीते अथातो भक्तिजिज्ञासा । इत्यादि ।

End. अर्थापत्तेर्विजातीयलेऽपि तर्कोपासनादेरिव न ज्ञानात्मकवृत्तित्वमित्याशयः ।

Colophon. इति तृतीयस्य द्वितीयमाङ्गिकम् । इति तृतीयं लक्षणं समाप्तम् । समाप्तं त्रिलक्षणीमीमांसा । इति त्रिलक्षणीभावप्रकाशः समाप्तः ।

विषयः । परात्मजीवात्मनोरभेदसङ्गीकृत्य शाण्डिल्यशतस्त्रयीस्य व्याख्यानम् ।

No. 1855. चण्डीसपर्याक्रमकल्पवल्ली ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 75. Lines, 10 on a page. Extent, 1,546 ślokaś. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, the Library of the Rājā of Darbhāngā. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Chandī-saparyā-krama-kalpavallī. A digest of the rituals of the Tantras on the adoration of the Devī in her different forms. By Śrī-nivāsa Des'ikendra.

Beginning. वन्दे सिन्धुरराजबन्धुरमुखं वन्दूकपुष्पप्रभं

सिन्दूरारुणकुम्भयुग्मविलसच्चन्द्रार्द्युक्शेखरम् ।

गण्डद्वन्द्वगलन्मदद्रवमिलन्मौलीन्दुष्टन्दं शनैः

कर्णाभ्यां विनिवारयन्तमनिशं प्रत्यृह्विच्छित्तये ॥

श्रीदेशिकेन्द्रं शिरसा प्रणम्य श्रीश्रीनिवासो द्रविडोऽङ्गवोऽहम् ।

श्रीमत्सपर्याक्रमकल्पवल्याः श्रीचण्डिकाया यजनं प्रवक्ष्ये ॥

सर्वांगमास्त्रायरहस्यभूतं सर्वैप्सितार्थप्रदमाशु लोके ।

स्कन्दाय यद्भुामरतन्त्रसारे प्रोक्तं पुरा पृथ्वते शिवेन ॥

— — — — —

तत्र श्रीमार्कण्डेयपुराणे खिले मेघसं प्रति सुरथवाक्यम् । इत्यादि ।

End.

श्रीश्रीनिवासेन विनिर्दितायां श्रीमत्सपर्याक्रमकल्पवल्याम् ॥

गतः किलायं स्वकसु पञ्चमः सुव + + + + टसौरभाद्यः ॥

Colophon.

इति श्रीश्रीनिवासभट्टविरचितायां चण्डीसपर्याक्रमकल्पवल्यां पञ्चमस्तवकः ।

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः ।

नवाक्षरमन्त्रनिरूपणमुखेन देव्या माहात्म्यादिकथनं । देवीमाहात्म्यस्य मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतत्वेऽपि खिलत्वमिति निरूपणं । एवमध्यायसप्तकमपि देवीमाहात्म्यं महामालामन्त्रोपासनायां विनियुक्तमिति निरूपणं । कार्यविशेषे वषट्कारादियुक्तस्य एतन्मन्त्रस्य पुष्ट्यादिसाधकत्वनिरूपणं । चण्डीसपर्यायां स्नानतर्पणादिविधिकीर्तनं । अर्चनाविधिकथनं । तत्र आसनादिनिरूपणं । विधिन्यासकथनादिकं । पीठपूजाविधिः । देवीमाहात्म्यप्रथमादिचरितस्य ऋषिच्छन्द्यादिनिरूपणं । चण्डीसपर्याप्रयोगकीर्तनं । मानसपूजाविधिकथनं । तत्प्रक्रियाकीर्तनञ्च । नैमित्तिकार्चनविधिः । दसनकपूजाविधिः । मदनवस-

नयोः पूजाविधिकथनं । पवित्रारोपणविधिः । काम्यपूजाविधिकथनं । ध्यान-
भेदे फलभेदकथनं । नित्यचण्डिकाध्यानकथनादिकं । नवदुर्गाविधिकथनं ।
आश्विने नवदुर्गामहोत्सवादिविधानं । शतचण्डीविधिकथनं । अनादृष्टाय
खिलदुरितशान्त्युपायकथनं । मण्डपरचनार्थं प्राचीसाधनविधिकथनं । कुण्ड-
निर्माणविधिकथनं । अग्निस्थापनादिविधिकथनं । अत्र सर्वत्र प्रयोगकथनं ।
कुमारीपूजाविधिः । पूज्यापूज्यकुमारीलक्षणकथनं । सुक्खुवादिनिर्माणप्रक्रि-
यादिकीर्तनञ्च ।

No. 1856. आङ्गप्रदीपः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 9 on a page. Extent, 2,646 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbháńgá, Pañḍit Kánáílála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A digest of the rules for performing S'ráddhas. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. अभिनवरसवेणिः पादपद्मे मुरारे-

र्मदनमथनमौलेर्मालतीपुष्पमाला ।

जयति जयपाताका काप्यसौ मोक्षसूक्तम् ।

कलिकलुपनिहन्ती जाङ्गवी नः पुनातु ॥

हरिं प्रणम्य सर्वज्ञं नीलोत्पलदललिषम् ।

आलोच्य मुनिवाक्यानि आङ्गस्य विधिरुच्यते ॥

ननु किं आङ्गं तावत्, पिढदेवताको द्रव्यत्यागः । पिढपिढयज्ञे तर्पणे अति-
व्याप्तेः, न च ब्राह्मणभोजनपर्यन्तत्वेन स एव विशेष्यः, शुद्रकर्तृकआङ्गाव्याप्तेः ।
इत्यादि ।

End. तत्पुत्रायभावे सतीति मन्त्रव्यम् ।

स्मृतीः पुराणानि च शास्त्रजातं ज्ञात्वा विचार्यापि च शास्त्रयुक्त्या ।

श्रीवर्द्धमानेन कृतः प्रदीपः स्वान्ते सतां शर्म समातनोतु ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितः आङ्गप्रदीपः समाप्तः । शुभमस्तु ।

विषयः । अन्याभिमतआङ्गलक्षणान्तेपूर्वको 'वेदबोधितपात्रालम्बनपूर्वको द्रव्यत्यागः आङ्ग-
मिति आङ्गलक्षणविवेचनं । द्वादशविधआङ्गभेदनिरूपणं । आङ्गकालनिरूपणं ।

साम्निनिर्गमिभेदात् व्यवस्थादिनिरूपणं । काम्यश्राद्धकालनिरूपणं । रात्रौ श्राद्ध-
करणादिनिषेधः । मलमासविवेचनं । श्राद्धदेशनिरूपणं श्राद्धाधिकारिनिरूपणं ।
श्राद्धे प्रशस्तब्राह्मणनिरूपणं । निषिद्धकथनञ्च । श्राद्धविहितद्रव्याणि । निषिद्ध-
द्रव्याणि च । कुशविवेचनं । निमन्त्रणविधिः । अर्घ्यदाने पात्रविशेषनिरूपणं ।
गन्धादिपञ्चकनिरूपणं । गौड्डीयप्रयोगाद् विशेषकथनं । परिवेषणविधिकथनं ।
तत्र काम्यद्रव्यदानविधिकीर्तनञ्च । जपविधिः । श्राद्धपरिभाषाकथनं । पार्वण-
श्राद्धप्रयोगकथनं । आसश्राद्धविधिः । एकोद्दिष्टविधानं । सपिण्डीकरणकालादि-
निरूपणं । श्राद्धभोजननिषेधविवेचनं । पुत्रमात्रस्य घनद्वरत्वात् श्राद्धेऽधिकारः
कर्तृत्वञ्च इति निरूपणं । एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगकथनं । आभ्युदयिकश्राद्धप्रयोग-
कथनं । विशेषतः श्राद्धाधिकारिनिरूपणञ्च ।

No. 1857. आचारचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 121. Lines, 10 on a page. Extent, 4,128 s'lokas. Character, Maithilī. Date, A. D. 1437. Place of deposit, Mujná Grāma, Post Tājapura, Darbhāngá, Paṇḍit Bābulā Pāthaka; two other copies, Post Madhubanī, Magrānī Grāma, Zilā Darbhāngá, Paṇḍits Kānāilāla Jhā and Chhoṭilāla Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Achára-chintámāṇi. A digest of the rules regarding Áchára. By Váchaspati Mis'ra Mahámahopádhya. The author compiled a series of digests, under the generic name of Chintámāṇi, on the different topics treated in the Smṛitis, and also wrote commentaries on several philosophical works. The codex is dated in 433 of Lakshmaṇa Sena's era.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीकमाताघपाणिचरणं पुरुषं पुराणम् ।

मञ्जीरमञ्जुमरुणाधरमञ्जुजाचसद्वैतचिन्त्यमनादिमनन्तमीडे ॥

अक्षरात्राश्रितो धर्म इह वाजसनेयिनाम् ।

निबध्यते हरिं नत्वा श्रीवाचस्पतिशर्म्भणा ॥

उद्धोषसैवशौचानि तथाचमनकारणम् । इत्यादि ।

End.

यदाह आपस्तम्बः । यावत् सन्निपातञ्च सद्दशश्या । ततो नानासन्निपातः अभि-
गमः । नाना भिन्नभिन्नेत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायसन्निश्रीवाचस्पतिविरचित आचारचिन्तामणिः

सम्पूर्णः । लक्षणभूपसम्बन्धितयस्त्रिंशदधिकशतचतुष्टयाब्दे कार्तिकेकलक्षणसप्तम्यां
शुक्ले मिश्रश्रीदेवनाथमहाशयानामाज्ञया मिश्रश्रीहरिशर्माणा लिखितमाचार-
चिन्तामणिपुस्तकमिति ।

विषयः । वाजसनेयिनामाचारादिनिरूपणं । तत्र सदाचारशब्दनिर्वचनं । सदाचारलक्षणा-
दिकथनञ्च । उद्घोषानन्तरविधिकथनं । मूत्रपुरीषादित्यागविधिः । पापकर्म्मफल-
निवृत्तुपायकीर्तनं । अशुभकर्म्मणा देवद्वितयप्राप्तिकथनं । तत्र आतिवाहिकभोग-
वाय्वनुसारिदेवानां लक्षणकथनं । किञ्च नरकानुभूतदुःखानां तिर्यग्ग्योनित्वमनुभूय
उत्तीर्णानां मनुष्यत्वेऽपि केषाञ्चित् पापानां लक्षणानि जायन्त इति तन्निरूपणं । मार्गा-
दैः सूत्रोच्चारदिनिषेधकथनं । विशेषेण शौचविधिकथनं । ऋत्तिकाग्रहणस्थानादि-
निरूपणं । कमण्डलुनिर्माणातन्मार्ज्जनादिविधिकथनं । विस्तरेण आचमनविधि-
कथनं । स्त्रीशूद्रयोराचमनविधिः । इन्द्रियमार्जनविधिः । आचमननिमित्तनिरू-
पणं । द्विराचमननिमित्तनिरूपणञ्च । दन्तधावनविधिः । दन्तकाष्ठनिरूपणं । तद-
भावे मुखशुद्धिकथनं । प्रातःस्नानादिविधिकीर्तनं । स्नानानन्तरं केशप्रसाधना-
दर्शनादिविधानकथनं । मङ्गलाचारलक्षणतद्विधानादिकथनं । वैधनैमित्तिका-
दिस्नानविधिः । स्नानयोग्यस्थाननिरूपणं । भस्मादिस्नानविधिः । सामान्यतः स्नान-
प्रक्रियाकथनं । सर्व्यशाखिकसर्व्ववर्णसाधारणस्नानविधिः । स्नानोत्तरकर्म्मविधानं ।
तिलककरणविधिः । सम्बोधोपासनविधिकीर्तनं । तत्प्रयोगकथनादिकं । गायत्री-
जपादिविधिः । जपमालानिरूपणं । ब्रह्मयज्ञविधिः । विशेषेण तर्पणविधिकथनं ।
कातीयतर्पणप्रयोगकथनं । एवं वसिष्ठगोभिलाद्युक्ततर्पणविधिकथनं । तर्पणोत्तर-
कर्म्मकथनं । तत्र सामान्यतः पूजाप्रकारकथनं । देवपूजाविधिः । पूजाधारनिरू-
पणं । अर्घदाने विशेषविधिकथनं । पञ्चोपचारविधिकथनं । एवं दश-षोडश-
अष्टादश-षट्त्रिंशोपचारविधानकथनं । सूर्य्यपूजाविधिः । अत्र पुष्यविवेचनं ।
धूपनैवेद्यादिनिरूपणञ्च । दुर्गापूजाविधिः । अत्र पुष्यविवेचनं । शिवपूजाविधिः ।
अत्र पुष्याणि । घृपादिविधानञ्च । विष्णुपूजाविधिः । शालग्रामादिपूजायां पुष्यादि-
विधानं । विष्णुनैवेद्यार्थं मांसादिकमपि दातुमर्हतीति निरूपणं । अष्टाक्षरपूजा-
विधिः । विष्णोरपराधनिरूपणं । पञ्चमहायज्ञविधिः । एतत्प्रयोगकथनञ्च । तत्र
मनुष्ययज्ञविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । अतिथिपूजाविधिः । सामान्यतः भोजन-
विधिः । विशेषेण भोज्याभोज्यनिरूपणं । तत्र शस्त्रेषु भोज्यानि । दुग्धानि । पक्षिणः ।
पशवः । मत्स्याश्च । मांसभक्षणवर्जनयोः विधिविवेचनं । भोजनोत्तरकर्म्मविधानं ।
शयनविधिः । दारोपगमविधिः । रजस्रलानिरूपणं । तस्या नियमादिकथनञ्च ।

No. 1858. सिद्धान्तसार्वभौमः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,966 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Madhubani, Darbhāngā. Paṇḍit S'rīnātha Jhā. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Siddhānta-sārvabhauma. A digest of the several Siddhāntas on Indian astronomy. By Munis'vara Sārvabhauma, son of Raṅganātha. Contents: Measurement of true solar year &c.; duration of Yugas; motions of planets; measures of months and years and the mode of reckoning them; nodes of planetary orbits; measures of bulk; diameter and motions of the earth; equatorial regions; calculation of latitudes and longitudes; calculation of the apparent motion of planets; zenith and nadir; curved motions of planets; nodes; position of the earth; the orbits of the planets; arcs between the vernal equinoctial point and the equator, &c., &c.

Beginning. विश्वं व्याप्य स्थितो यः सकलसुरनरैर्वन्दितः श्रीनिवास-

स्तेजोमूर्तिः कृपालुर्मुनिवरनिकरैर्ज्ञानदृष्टैव गम्यः ।

ध्यानं हत्वा स बोधं सुखकरममितं सच्चिदानन्दरूपः

खान्ते तद्भक्तियुक्ते व्यपगतदुरिते सर्वदा मे व्यनक्तु ॥

ब्रह्माद्या विबुधगणाः स्वकार्यसिद्धौ यं विघ्नद्रुमदलनोद्धरं प्रणम्य ।

नीयन्ते सपदि कृताखिलार्थसं + तं दन्ताबलिवदनं नमामि नित्यम् ॥

यस्याः प्रसादमासाद्य कार्यं लक्षणलक्षितम् ।

कुर्वन्त्यपि जडाः सा मे मुखाम्बुसरसती ॥

मन्दोऽप्यहं यच्चरणाब्जसेवा—संप्राप्तबोधंशवशात् सुधीभिः ।

सिद्धान्ततत्त्वाधिगमैः स्वपक्ष—कुचौ कृतस्ते गुरवो जयन्ति ॥

गूढं सूक्ष्मं ससिद्धान्तं मत्वा यस्त्विरोमणिम् ।

कृतवान् मनुजव्याजादसौ जयति भास्करः ॥

दैवज्ञवर्य्यगणसन्तसेव्यपार्थः श्रीरङ्गनाथतनयोऽथ मुनीश्वरोऽहम् ।

यस्यान् विभाय सकलानपि सार्वभौमसिद्धान्तपूर्वमपरं खधिया करोमि ॥ इत्यादि ।

End.

इतिसिद्धान्ततत्त्वार्थे मुनीश्वरकृतेऽभवत् ।

सिद्धान्तसार्वभौमोऽयं क्रान्तिसाम्याधिकारकः ॥

अयं जगत्यां यच्चतत्परीक्षाष्टङ्गाव्रति + मगयोगभेदात् ।

बलातिरेकात् परपातकर्त्ता श्रीसार्वभौमः सुतरां विभाति ॥

Colophon. इति पूर्वार्द्धम् ।

विषयः । कालमानकथनं । सौरवर्षादिनिरूपणं । युगपादादिनिरूपणं । ग्रहाणां चलोन्नत-
निरूपणं । मासादिनिरूपणं । अत्र सर्व्वत्र उपपत्तिकथनं । वर्षकालनिरूपणा-
दिकं । वर्षगणनप्रकारादिकथनं । ग्रहाणां पातानयनप्रकारकथनं । परमाखादि-
परिमाणकथनं । भूगोलस्य व्यासाद्यानयनप्रकारकथनं । निरक्षदेशादिनिरू-
पणं । ज्ञानयनप्रकारादिकथनमुखेन भुजशिञ्जिनीकोटिशिञ्जिनीप्रभृतीनां लक्षण-
कथनं । ग्रहाणां स्फुटक्रियोपपत्तिकथनं । प्रतिवृत्तभङ्गीनिरूपणं । नीचोच्चवृत्तभ-
ङ्गीकथनं । ग्रहाणां वक्रगत्यादिनिरूपणं । खेटाद्यानयनप्रक्रियाकथनं । भूगोल-
संस्थानादिकथनं । विषुवन्मण्डलक्रान्तिवृत्तादिनिरूपणं । अयनांशनिरूपणं । अत्र
यवनादीनां मतकथनञ्च । उदयांशनिरूपणं । अत्र सर्व्वत्रोपपत्तिकथनञ्च ।
विप्रश्नाधिकारः । तत्र ग्रहाणां कलाविम्बाद्यानयनप्रक्रियाकथनं । शशिपूर्व्वकाणां-
षष्ठां ग्रहाणां भानिभित्तकथनादिकं । तेषां भानयनप्रक्रियादिकथनञ्च । खेटभा-
गमप्रकारकथनञ्च । शृङ्गेन्नतिनिरूपणं । तत्र सूर्य्यसमीपे ग्रहाणामवस्थानादिनि-
रूपणमुखेन उच्चनीचदूरत्वादिज्ञानसाधनकीर्त्तनं । ग्रहाणामसोद्यज्ञानप्रकार-
कथनं । चन्द्रग्रहणगणनाप्रक्रियादिकथनं । पाताद्यानयनप्रकारः । स्यर्शादिज्ञा-
नोपायकथनं । एवं सूर्य्यग्रहणगणनाप्रक्रियाकथनं । क्रान्तिसाम्यनिरूपणं । व्यसा-
यनांशादिनिरूपणञ्च ॥

No. 1859. विवादचन्द्रः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,202 ślokas. Character, Maithilī. Date, ŚN. 1119. Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubāṇi, Darbhāngá, Paṇḍit Chhoṭi-
lála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vivádachandra. A summary of the laws of inheritance, judica-
ture, sale, barter, &c. By Mahádevī, wife of king Chandra Siṅha,
under the advice of Misaru Mis'ra.—Contents: Laws regarding
loans; possession, mortgage, interest, bail, repayment of debts, legal
position of the born-blind, loans for trade, ditto contracted under press-
ing wants, pledges, sale without proprietary right, coparcenary in trade,
gift, servants, manumission of slaves, hire, disputes regarding ownership,
delivery after sale, purchase, boundary disputes, laws regarding bridges,
treasure trove, protection of crops. Law of inheritance, division of

a deceased father's estate, disqualification to inherit, indivisible property, woman's property, lapsed inheritance, estate of childless persons, joint property. Judicature, defence, rejoinder, evidence, documentary evidence, evidence of possession, witnesses, interrogatories, ordeals, judgment, decision, execution. Twelve kinds of sons.

Beginning. वन्दे श्रीकण्ठवैकुण्ठवकुण्ठै नतनन्दने ।

विष्णुविच्छेदकुशलौ गिरिजाजलजान्वितौ ॥

श्रीचन्द्रसिंहदत्तपतेर्द्वयिता लक्ष्मिमा महादेवी ।

रचयति विवादचन्द्रं मिसरुमिश्रोपदेशेन ॥

विवादे व्यवहारे च व्यवस्था यस्य यादृशी ।

निवन्तुभिः कृता सात्र लिख्यते स्वरिणां मुदे ॥

तत्रादा ऋणादानव्यवस्था । यथा व्यवस्थया अयमृणमधमर्णो गृह्णाति तच्चिरकालं विना तथैव दद्यात् । इत्यादि ।

End.

ब्राह्मणस्य चतुर्विधादिषु नौरसत्वापत्तौ परिगणनं मुख्यात्कल्पनात्साधवाय सर्वेषां स्वर्णायां व्यवहारयोर्विरोधापत्तेरिति ।

Colophon.

इति महामहोपाध्याय श्रीमिसरुमिश्रकृतो विवादचन्द्रः समाप्तः । सन् १११९ ।

विषयः ।

ऋणादानव्यवस्थाकथनं । भोग्याधिनिरूपणं । बन्धकनिरूपणं । दृढिनिषेधः । प्रतिभून्निरूपणं । ऋणादानविधिः । जाताम्बस्थानव्यवस्थाकथनादिकं । बाणिज्यार्थं ऋणग्रहणे व्यवस्था । कन्याविवाहाद्यापत्कालकृतर्णव्यवस्था । न्यास-निरूपणं । अस्वामिविक्रयः । सम्भूयसमुत्थानविधिः । दत्ताप्रदानिकविधिः । भृतकविधिः । दास्यमोक्षविधिः । भाटकविधिः । स्वामिपालविवादनिरूपणं । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीत्वानुशयविधिः । सीमाविवादनिरूपणं । सेतु-विधिः । नष्टाकृष्टविधिः । शस्त्ररक्षाविधिः ॥ दायभागनिरूपणं । प्रमीतपिष्टक-विभागः । भागानर्हविधिः । अविभज्यविधिः । स्त्रीधनविधिः । अश्वलुप्तविभाग-विधिः । अपुत्रधनविभागः । संदृष्टधनविभागः ॥ व्यवहारविधिः । तत्र उत्तर-विधिः । प्रत्याकलितविधिः । सन्धिविधिः । क्रियादानविधिः । भुक्तिवि-विधिः । साक्षिविधिः । प्रश्नविधिः । दिव्यविधिः । जयपराजयवधारणविधिः । निर्णयविधिः । निर्णीतकृत्यविधिः । द्वादशविधपुत्रनिरूपणादिकञ्च ।

No. 1860. तर्कतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent, 1,476 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráni Gráma, Post Madhubani, Darbhánga, Paṇḍit, Chhotílála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tarkatattva-nirúpaṇa. An enquiry into the principles of dialectics. By Gokulanátha Mahámahopádhya.

Beginning. कथं तर्कमनिष्कृष्य तार्किकास्वामुपासतां ।

अतो नाथेन चे नाथ तर्कतत्त्वं निरूप्यते ॥

अथ येषुसावश्रद्धामलापहरणद्वारा पुरुषार्थानामसाधारणं साधनं । इत्यादि ।

End. तस्मात् ।

अनाहार्याद् व्यापकतानिर्णयाद्यो ह्यबाधिनः ।

तर्क उत्पद्यते किन्तु पर्यवस्य विपर्ययम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथविरचितं तर्कतत्त्वनिरूपणं ।

विषयः । तर्कस्वरूपविवेचनं ।

No. 1861. न्यायकौस्तुभे शब्दपरिच्छेदः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 268. Lines, 9 on a page. Extent, 3,851 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Magráni Gráma, Post Madhubani, Darbhánga, Paṇḍit Chhotílála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáya-kaustubha. A commentary on the Tattvachintámani of Gaṅges'a. By Mahádeva Paṇḍita, surnamed Ponattákara, and son of Mukunda Paṇḍita. The codex contains the chapter treating of Śabda.

Beginning. नत्वा साम्बशिवं मुकुन्दपितरं श्रीकण्ठसंज्ञं गुरुं

भूयः स्तुत्स्वधिया विभाव्य च तदुक्तायै समस्तं हृदि ।

शब्दे मानवरे विशिष्टविविधयुत्पत्तिसम्पादके

गूढार्थप्रतिपत्तये वरधियां कुर्भे प्रबन्धं वरम् ॥

अथ शब्दे निरूप्यते । अत्र उपजीवोपजीवकभावसङ्गत्या उपमाननिरूपणान-

न्तरं शब्दनिरूपणमिति वद्ववो वदन्ति । इत्यादि ।

- End. यथाश्रुतानां मणिगोचराणां निष्कर्षबोधाय वङ्गक्षिप्तयुक्तः ।
अयं महादेवबुधेन यत्नाच्छेदार्दयातो रचितो निबन्धः ॥
- Colophon. इति श्रीमत्पद्माक्षप्रमाणपारावारीणश्रीमन्मुकुन्दपण्डितात्मजपुण्यताकरोपनामक-
महादेवपण्डितविरचिते न्यायकौस्तुभे शब्दपरिच्छेदः समाप्तः । संवत् १८४१ ।
- विषयः । शब्दचिन्तामणिव्याख्यानं ।

No. 1862. न्यायसिद्धान्तमञ्जरी ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 53. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,992 śloka. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magráni Gráma, Post Madhubani, Darbhánga, Paṇḍit Chhoṭí-lála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyáyasiddhánta-mañjarí. An elementary treatise on the Nyáya philosophy. By Jánakinátha Bhaṭṭáchárya Chudámáni. A work of this name by Śríkrishṇa has been noticed under No. 1408, Vol. IV, p. 31, and a commentary on it under No. 1452 Vol. IV, p. 56.

Beginning. प्रणम्य परमात्मानं जानकीनाथशर्मणा ।

क्रियते युक्तिमुक्ताभिर्न्यायसिद्धान्तमञ्जरी ॥

इह किल निखिललोकविमोक्षमुख्योपायमात्मनस्त्वज्ञानसामनन्ति । तच्च प्रमा-
णाधीनं । प्रमाणं निरूप्यते । इत्यादि ।

End. तत्रैव किं मानमिति चेत् । तत् प्रकारिकाप्रक + + + इति संक्षेपः ।

Colophon. इति श्रीजानकीनाथभट्टाचार्यचूडामणिकृता न्यायसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । प्रमाणस्वरूपनिरूपणं । करणत्वनिरूपणं । प्रत्यक्षलक्षणं । वैशिष्ट्यानावगच्छिज्ञानं (साक्षात्कारः) इतिकथयतो नास्तिकस्य मतखण्डनं । नित्यानित्यभेदाद्द्विविधसा-
क्षात्कारनिरूपणं । निर्विकल्पकसविकल्पकभेदेन अनित्यस्य द्वैविध्यकथनपूर्वकं
तयोः स्वरूपविवेचनं । वैशिष्ट्यज्ञाननिरूपणं । प्रकारताविशेषतादिस्वरूपनि-
रूपणं । ज्ञातो घट इति प्रतीतेः ज्ञानजन्यो विषयनिष्ठः प्राकट्यापरनामा पदार्था-
ज्ञातता सैव विषयता—इत्यादिभाट्टमतखण्डनं । भासमानवैशिष्ट्यप्रतियोगि-
प्रकारत्वमितिवाद्खण्डनं । द्रव्यग्रहप्रक्रियानिरूपणं । उद्गतत्वलक्षणं । द्रव्यगुण-
कर्मादीनां सामान्यलक्षणं । समवायो न प्रत्यक्ष इति वैशेषिकमतखण्डनं । सन्नि-
कर्षनिरूपणं । द्विविधविशेषणतालक्षणविवेचनं । अभावोऽधिकरणस्वरूप इति
कथयतां प्राभाकराणां मतखण्डनम् । अभावविभागतलक्षणं । अभावो नेन्द्रियग्राह्य-

इति भाट्टमतखण्डनं । योग्यानुपलब्धिस्वरूपचिन्तनं । इन्द्रियाणां लक्षणं ।
 आत्ममनःसंयोगविवेचनं । अनुमानलक्षणं । व्याप्तिलक्षणादिचिन्तनं । अत्र
 भीमांसकादिमतखण्डनं । चार्वाकमतनिरूपणं । पक्षधर्मतानिरूपणं । परामर्श-
 निरूपणं । केवलान्वधि-केवलव्यतिरेकि-अन्वयव्यतिरेकिभेदादनुमानस्य वैविध्यनि-
 रूपणं । ह्येलाभासविवेचनं । उपाधिसरूपचिन्तनं । अवयवस्वरूपविवेचनं । उप-
 मानलक्षणं । उपमितिसरूपकथनं । शब्दप्रमाणलक्षणं । शब्दस्य अनुमानेऽन्तर्भा-
 व इति कथयतां वैशेषिकाणां मतखण्डनं । शक्तिवादः । शक्तिग्रहोपायकथनं ।
 ईश्वरनिरूपणं । गवादिपदानां गोले एव शक्तिः आत्मेपात्तु व्यक्तिता इति कथ-
 यतां भाट्टानां मतखण्डनं । आक्षेपस्वरूपकथनञ्च । कार्यान्वितशक्तिवादखण्डनं । लक्ष-
 णाविचारः । समासवादः । व्यञ्जनाट्टिखण्डनं । कारकवादः । आख्यातवादः ।
 अत्र न्यायभास्करादिमतखण्डनं । आकाङ्क्षायोग्यतादिनिरूपणं । विधिस्वरूपविवे-
 चनं । अपूर्ववादः । अर्थवादादिनिरूपणं । शब्दस्य नित्यत्वमभ्युपगच्छतां गुरुणां
 मतखण्डनं । प्रवर्तकज्ञानविचारः । स्फोटवादनिरसनं । अर्थापत्तादीनामनुमाना-
 दावन्तर्भावकथनं । प्रामाण्यवादः ।

No. 1863. तर्कप्रकाशिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 13
 on a page. Extent, 4,551 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place
 of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubáni, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭilála
 Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tarka-prakásiká. A commentary on the chapter on S'abda in the
 work noticed under the next preceding No. By Śríkanṭha Díkshita,
 son of Viś'vanátha Díkshita, of Kás'í.

Beginning. जटाजुटलसङ्गाङ्गजलभूषितमलकम् ।

पुनातु गिरिजाप्रेमपात्रमेकमनेकधा ॥

उपजीव्योपजीवकभावसङ्गत्या उपमाननिरूपणानन्तरं शब्दं निरूपयन् शिष्याव-
 धानाय प्रतिजानीते अथेति । इत्यादि ।

End.

इदं रजततथा जानामीत्यनुभवसाथेऽपि शक्तिगोचररजतत्वप्रकारको + वस्येय
 इति ।

अतिकर्कशतर्के यद् यदत्र स्फुरितं मम ।

सिद्धेश्वरीपदद्वन्द्ववरस्यैतद्विजम्बनम् ॥

योऽसौ काश्यां समुत्पादि विश्वनाथेन धीमता ।

तस्य श्रीकण्ठकृतिनः कृतिः कल्यतां मुदं ॥

Colophon. इति श्रीकाशीगर्भसम्भवदीक्षितविश्वनाथात्मजदीक्षितश्रीकण्ठशर्मविरचिता तर्क-
प्रकाशिकाभिधा सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या समाप्ता ।
विषयः । जानकीनाथकृतन्यायसिद्धान्तमञ्जरीनामकन्यायप्रकरणान्तर्गतशब्दपरिच्छेदस्य
व्याख्यानं ।

No. 1864. शब्दालोकरहस्यं ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 312. Lines, 14 on a page. Extent, 16,327 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrañi Grāma, Post Madhubānī, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭī-lāla Jhā. Another copy at Mujanā Grāma, Post Tājapurā, Dvarbhāngā, Paṇḍit Bābulāla Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

S'abdāloka-rahasya. A commentary on the S'abdāloka of Pakshadhara Mīs'ra. By Gadādhara Bhaṭṭa. The S'abdāloka is itself a commentary on the S'abda Khaṇḍa of Gaṅges'a's Tattvachintāmañi.

Beginning. प्रणम्य गीर्वाणगणैकवन्द्यं पादारविन्दं पुरुषोत्तमस्य ।

निगूढमाविष्कुरुते प्रयत्नाद्गदाधरः पक्षधरस्य भावं ॥

सङ्गत्यप्रदर्शने मूलस्य न्यूनता स्यादित्यथशब्दे निरूप्यत इतिप्रतिज्ञावाक्यादेव
सङ्गतिरपि लभ्यते इत्याह अथेति । इत्यादि ।

End. इत्यादिना जातेष्ट्यादेस्तत्फलकलखण्डनमयुक्तमित्याशङ्कान् निराकुरुते नत्वित्या-
दिना ।

Colophon. समाप्ता चेषमपूर्ववाद्दालोकरहस्यगदाधरी ।

विषयः । पक्षधरमिश्रकृतशब्दमण्डलालोकस्य व्याख्यानं ।

No. 1865. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 135. Lines, 12—13 on a page. Extent, 3,950 s'lokas. Character, Maithilī, very bad. Date, ? Place of deposit, Rāghavapura, Post Madhubānī, Darbhāngā, Paṇḍit S'rīnātha Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Siddhānta-tattva-viveka. A summary of the different Siddhāntas, or original texts on astronomy. By Kamalākara, son of Nṛsiṅha, of Devagiri on the banks of the Godāvāri river. Contents : Time defined, cycles of Brahmā, Devas &c., measure of time of day and night, effect of longitude on the duration of day, durations of the Yugas, of various eras, current down to the time of the Śaka era, refutation of the opinion of the author of the Siddhānta-śiromaṇi, science of astronomy, excellence of the Sūrya-siddhānta, motion of the stars in space, creation, destruction, refutation of the opinion of Bhāskara Āchārya on the subject, the poles, mythical character of the signs of the Zodiac, the positions of the Nakshatras, refutation of the opinion of Arya Bhaṭṭa regarding the motion of the earth, the blueness of the sky accounted for, (due to the quality of darkness *Tamah*), the shape of the earth (like a Kuthbela fruit,) supported in space by divine power, the opinions of the Yavanas on the subject, equatorial regions, position of the terrestrial sphere, longitudes of different places, eternity of the Meru mountain, diameter and circumference of the earth, calculation of the motions &c., of the earth, solstitial movements, drikkānas, coldness of the air in high ¹³⁰ conversion of vapours into clouds, causes of rainbows, meteorite cause of earthquakes, (action of subterranean vapours on stones), of plagues (foul vapours), orbits of planets, calculation of the ¹³ of heavenly spheres, zenith and nadir, instruments for ascertaining sankrāntis, centripetal force, cause of circular motion, of spheres, apparent motion of the celestial spheres, chords of arcs, diagrams, &c., &c.

Beginning. ब्रह्माण्डोद्गममध्यगावनिजलोग्नाद्देन्दुपूर्व्यग्रह-

र्द्धोर्द्धस्यप्रवहान्तगोलरचना दृष्टिर्थावस्थिता ।

कालोऽस्मिन् गहनेऽव्ययेऽस्ति सततं यस्मादियं + + +

यत्तन्निर्गुणमीशमव्ययपरं ब्रह्मैकतत्त्वं शुभं ॥

यदुत्पत्तिलयौ सान्ध्या दृष्टिर्धस्माच्च देहिनां ।

ब्रह्मादीनां विभुः सोऽयं व्यक्तीभूतः सनातनः ॥

ब्रह्माण्डान्तस्त्रयोदशान्ता भगवांस्त्रेजसां निधिः ।

नाम्नाऽनिरुद्धः कालात्मा सूर्योऽयं सवितेति च ॥

मण्डलान्तरगोऽजस्रं भुवनानि परिधमन् ।

जलगोलग्रहर्चाणां भास्करः सूर्यगोऽव्ययः ॥

शास्त्रप्रवर्तको ध्येयः तत्त्वज्ञैः कालबोधकत् ॥

चधीमयः सर्व्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ।
 कोचिन् प्रत्यक्षसूर्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्बलान् ॥
 वदन्ति सूडवादस्याप्रामाण्यात्तदसद्भुवं ॥
 यच्छास्त्रबद्धानयनानुसारं ब्रह्मेन्दुपूर्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।
 खं खच्च सिद्धान्तमनल्पकार्यं गूढं सतां गोलविदां सुबोधं ॥
 अतिचाधमपरम्परावज्जैः नाशितं तदपि सौरमतं तत् ।
 तत्कालेरेनवबोधत एवेत्यं किं लेच्छ्यमधुनातनवध्यः ॥
 सङ्गोलवासनावाञ्छैः करणग्रन्थयुक्तितः ।
 खस्यूलव्यवहारार्थं स्वाचार्य्यल्पप्रसिद्धये ॥
 वस्तुतत्त्वमबुद्धैव स्वार्थैः साकं विरोधतः ।
 बद्धभिर्वद्धया पूर्व्वं सिद्धान्ताः खधिया कृताः ॥
 अतः सांवत्सराचार्य्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरं ।
 नला नृसिंहजोऽर्कस्य मतात् श्रीकमलाकरः ।
 कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्व्वोऽस्युष्टं सवासनं ॥
 सिद्धान्तं गोलवित्तुष्टैः करोति खधियोक्तमं ॥
 ब्राह्मं देवं तथा पित्रं प्राजापत्यं गुरोस्तथा । इत्यादि ।

End.

अष्टादशोऽयमोऽदितं प्रोक्तं नवीननिवन्नानुग्रहाद्गोलयुक्ता ।
 मद्रुक्तेर्नवीनलक्ष्मणप्रतीत्यै चिरं प्राक्तनोक्तं सदैवासु लोके ॥
 यः करोति खनाम्ना ज्ञः परस्योऽत्कथकल्पनां ।
 स शीघ्रं क्षयमाप्नोति जनिच्चान्यजयेनिषु ॥

Colophon.

इति श्रीकमलाकरविरचिते सिद्धान्ततत्त्वविवेके सौत्तरप्रश्नाधिकारः ।
 अथात्र सार्द्धांम्बरदखसंख्यपलांशकैरस्ति च दक्षिणस्यां ।
 गोदावरीसौम्यविभागसंख्यं दुर्गच्च यद्देवगिरीतिनाम्ना ॥
 प्रसिद्धमस्मान्नृप १६ योजनैः प्राग्-याम्यान्नराशास्थितपाथरी च ।
 विदर्भदेशान्नरगास्ति रम्या राज्ञां पुरी तद्गुगतदेशमध्ये ॥
 तस्यासु किञ्चित् परभाग एव सार्द्धद्वितुल्यैः किल योजनैश्च ।
 गोदा वरीवर्त्ति सदैव गङ्गा या गौतमप्रार्थनया प्रसिद्धा ॥
 अस्याः सतां सौम्यतरोपकण्ठे ग्रामोऽस्ति गोलाभिधया प्रसिद्धः ।
 तथैव याम्ये पुरुषोत्तमाख्या पुरी तथोरन्नरगा खयं सा ॥
 यस्यां सदानन्दकुले रमन्ते गृह्णाग्निं + + खगुणास्तदण्यः ।
 परस्परं शीकरसेचनाद्यैर्नकोनको भाषणतत्परासाः ॥

विषयः । कालस्वरूपादिकथनं । ब्राह्मणैर्वादिमानकथनं । अहोरात्रमानादिनिरूपणं । भ्रमण-
 धमणेन लङ्कादौ दिनरात्रिविभागादिकथनं । कृतादि युगपादनिरूपणं । वर्षनिरूपणं ।
 आद्यपुरुषात् स्वायम्भुवमनोरारभ्य शालिवाहनशाकेन्द्रं यावत् यावन्तो वत्सरा
 अतीताः तन्निरूपणं । अत्र सिद्धान्तशिरोमणिमताक्षेपः । ज्योतिषशास्त्रागमकथनं ।
 सूर्यसिद्धान्तप्रशंसा । प्रवहानिलेन भ्रमणधमणकथनं । इति भगणमानाध्यायः ।
 दृष्टिप्रलयचिन्तनं । अत्र भास्कराचार्योक्तोदयान्तरवासनानिराकरणं । भ्रुवस्थाना-
 दिनिरूपणं । मेघादिराशीनां कल्पितचक्रकथनं । नक्षत्रचक्रसंस्थानादिनिरूपणं ।
 प्रवाहमस्त्रीकुर्वतो भ्रमणधमणभ्युपगच्छत आर्यभट्टस्य मतखण्डनं । नीलं नभ इति
 प्रतीतेर्धमत्वकथनं । अम्बरस्थितं तम एव नीलतया संदृश्यते इति निरूपणञ्च ।
 कपित्थफलवद्भूतः स्थिरोऽयं भूगोलः परेशशक्तौव योस्त्रि तिष्ठतीतिनिरूपणं । अत्र
 यावनमतकथनं । निरक्षदेशनिरूपणं । भूगोलसंस्थानं । यमकोटिरोमकसिद्ध-
 पुराणामवस्थित्यादिकथनं । मेरुस्थानादिनिरूपणं । भूगोलपरिधिव्यासादिनिरूपणं ।
 गणितप्रक्रियाकथनं । दिनाद्यानयनप्रक्रियाकथनं । इक्ष्वाकूनिरूपणं । भूगोलात्
 ऊर्ध्वस्थितस्य वायोः शीतत्वकथनं । तत्र वाष्पादीनां मेघादिरूपेणोत्पत्तिकथनञ्च ।
 इन्द्रापोल्कापातादीनां कारणकथनं । पाषाणादिभिः कठिनाया भूमेः वाष्पनिः-
 सरणकाले कस्यः शब्दश्च जायते इत्यनेन भूमिकम्पकारणनिरूपणं, भूम्यविषसम्बन्धात्
 दूषिता वाष्पाः दृदेहलगाः मद्यामारीं जनयन्तीति मारीभयकारणनिरूपणञ्च ।
 ग्रहाणां कक्षामानकथनं । विम्बज्ञानार्थं गणितप्रक्रियाकथनं । ग्रहाणां नीचाच्च-
 कर्णनिरूपणं । विषुवसंक्रान्त्यादिज्ञानार्थं यन्त्रादिकथनं । भ्रुवाकर्षणतो गोलधमण-
 कथनं । प्रवहवायवशात् भ्रमणं गच्छतीति वादाक्षेपः, अर्चाशानयनादिप्रक्रिया-
 निरूपणं । ज्ञानयनादिप्रक्रियाकथनं । चन्द्रदर्शनविधिः । चन्द्राणामुत्पत्तिकथनं ।
 उत्क्रमशिशिन्यादिप्रक्रियादिकथनं । व्यासाद्यानयनप्रकारकथनं । गणितसाधन-
 प्रकारकथनं । कुण्डविचारः । सवासनग्रहस्फुटनिरूपणं । केन्द्रानयनप्रकारकीर्तनं ।
 गोलानां संस्थानादिकथनं । प्रतिमण्डलाख्यगोलनिरूपणं । प्रतिदृष्टगोलादिज्ञान-
 साधनादिप्रक्रियाकथनं । सूर्यस्य विम्बसञ्चारज्ञानोपपत्तिकथनं । स्फुटार्कसिद्धार्थ-
 माकाशगोलस्वरूपसन्दर्शनप्रक्रियाकथनं । एवं चन्द्रमालादीनां फलोपपत्तिप्रदर्शनं ।
 ग्रहाणामुच्चनीचत्वादिज्ञानसाधनकीर्तनं । तेषां वक्रगत्यादिज्ञानप्रक्रियाकथनं ।
 ग्रहाणां पातज्ञानप्रक्रियाकथनं । दृष्ट्याद्यकाले भ्रमणलस्य स्थानादिकथनं ।
 अयनांशनिरूपणं । संक्रान्तिनिरूपणं । शिरोमणिसिद्धान्तसार्वभौमाद्युक्तकर्णसाध-
 नप्रक्रियादृषणं । ग्रहस्थयाधिकारप्रक्रियाकथनं । त्रिप्रश्नाधिकारकथनं । निरक्ष-
 देशादिनिरूपणं । विषुवरेखाद्यानयनप्रक्रियादिकथनं । अर्कादीनां भुजांशाद्

नयनप्रक्रियाकथनं । दिग्देशकालानां ज्ञानोपायकथनं । अङ्घ्रियन्त्रादिसुरूप-
कथनं । यन्त्राङ्गतांशानां वैचित्र्यकथनं । सवासनग्रहाणां विम्बस्वरूपकथनं । सूर्य्य-
विम्बादम्बुगोलकानां ग्रहाणां प्रभाप्राप्तिकथनं । सूर्य्यादीनां व्यासादिनिरूपणं ।
विम्ब चित्रसंस्थानादिप्रक्रियाकथनं । ग्रहविम्बवर्णने नक्षत्रविम्बज्ञानोपायनिरूपणं ।
सूर्य्यकक्षादिज्ञानोपायकथनं । चन्द्रार्कविम्बान्तरसूत्रयुक्तिकथनं । वायाक्षेत्रदर्श-
नप्रक्रियाकथनं । चन्द्रशुक्रशोभत्यधिकारः । ग्रहाणामुदयास्तज्ञानसाधनप्रक्रियाक-
थनं । चन्द्रार्कयोः ग्रहणसम्भवकथनं । ग्रहणगणनादिप्रकारादिकथनं । स्यर्शवि-
मुक्तिकालाद्यानयनप्रक्रियाकथनं । तत्र लम्बनसाधनार्थमुदयास्तचितितले चित्रसं-
स्थानादिकथनं । परिलेखाधिकारः । ग्रहनक्षत्रयुत्यधिकारः । विविधचन्द्रादिना-
विम्बादिज्ञानसाधनप्रक्रियादिकथनं । प्रश्नादिनिरूपणञ्च ।

No. 1866. **मुद्राप्रकाशः ।**

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 9
on a page. Extent, 405 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place
of deposit, Mujaná Grāma, Post Tājapurā, Darbhāngā, Paṇḍit Bābulāla
Pāṭhaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mudrā-prakāś'a. Descriptions of the various kinds of gesticulation
required when worshipping particular divinities. By Rāmakiś'ora
S'armā.

Beginning. द्रुद्धिणहरिहराद्यैर्देवद्वन्द्वैर्नमस्त्वं दददभिमतमर्थं भक्तिभाजां जनानां ।
परिहृतसकलार्थैर्थागिभिर्घ्यायमानं हरचरणसरोजं चेतमकामा भजध्वं ॥
नला गुरूपदं रामकिशोरैरेष्टसिद्धिदं ।
साधकानां मुदे मुद्राप्रकाशोऽर्थं विरच्यते ॥
देवानां मुदं हर्षं राति ददातीति मुद्रा । तथा च मन्त्रदर्पणे ।
रचनां सम्यग् ज्ञात्वा पूजायां दर्शयेन्मुद्रां ।
तदियं मुद्रा कथिता देवेभ्यो यन्मुदं राति ॥ इत्यादि ।
End. यो जज्ञे सुकृती धरासुरवराद्दुधीरोत्तमादुराघवात्
तस्माद्रामकिशोर ईश्वरसमाद्दुयो रुद्रनारायणात् ।
जातो युग्मशरस्त्रिताघरधरामाने शक्राब्दे गते
तेनासौ त्रिपुरारिराजनगरे मुद्राप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीरामकिशोरशर्माविरचितमृद्राप्रकाशः समाप्तः ।

विवक्ष्यः । तत्रादौ मृद्राशब्दनिर्वचनपुरःसरं मृद्राणां प्रमाणकथनमुखेन मृद्रालक्षणव्याख्यानं । तत्र अङ्कुशमृद्राकथनं । कुन्तमृद्रा । कुम्भमृद्रा । तत्त्वमृद्रा । कालकणीमृद्रा । वासुदेवाख्या मृद्रा । सौभाग्यदण्डिनी मृद्रा । रिपुजिह्वायुग मृद्रा । कूर्ममृद्रा । त्रिखण्डा मृद्रा । गालिनी मृद्रा । मत्स्यमृद्रा । आवाहनीमृद्रा । स्थापनीमृद्रा । सन्निघापनीमृद्रा । सन्निरोधनीमृद्रा । सम्मुखीकरणीमृद्रा । सकलीकरणीमृद्रा । अच-गुण्टनीमृद्रा । अमृतीकरणीमृद्रा । घेनुमृद्रा । परमीकरणीमृद्रा । लेलिहानमृद्रा । गन्धमृद्रा । पुष्पमृद्रा । धूपमृद्रा । तत्त्वमृद्रा । प्राणमृद्रा । अपानमृद्रा । यानमृद्रा । उदानमृद्रा । समानमृद्रा । घासमृद्रा । लिङ्गमृद्रा । योनिमृद्रा । त्रिप्रलमृद्रा । मालामृद्रा । वरमृद्रा । अभयमृद्रा । नृगीमृद्रा । खट्वाङ्गमृद्रा । कपालमृद्रा । डमरुमृद्रा । शङ्खमृद्रा । चक्रमृद्रा । गदामृद्रा । पद्ममृद्रा । वेणुमृद्रा । श्रीवत्समृद्रा । कौस्तुभमृद्रा । वनमालामृद्रा । ज्ञानमृद्रा । विष्वमृद्रा । गारुडमृद्रा । नृसिंहमृद्रा । वाराहमृद्रा । हयग्रीवमृद्रा । धनुर्मृद्रा । वाणमृद्रा । शरमृद्रा । परशुमृद्रा । मोहनी-मृद्रा । काममृद्रा । गणेशमृद्रा । दण्डमृद्रा । पाशमृद्रा । अङ्कुशमृद्रा । विघ्नमृद्रा । लङ्कामृद्रा । वीजपूरमृद्रा । खड्गमृद्रा । चर्ममृद्रा । मुशलमृद्रा । दैगीमृद्रा । संचोभमृद्रा । द्रावणमृद्रा । आकर्षणमृद्रा । वशीकरणमृद्रा । उन्मादनमृद्रा । मन्दाङ्कुशमृद्रा । खेचरीमृद्रा । वीजमृद्रा । योनिमृद्रा । अक्षमृद्रा । मालामृद्रा । वीणामृद्रा । भूतिनीमृद्रा । मन्दायोनिमृद्रा । दैत्यघूमनीमृद्रा । लेलिहानामृद्रा । लक्ष्मीमृद्रा । सप्तजिह्वामृद्रा । शूकरीमृद्रा । हंसीमृद्रा । नृगीमृद्रा । प्रार्थनामृद्रा । संचारमृद्रा । अशनिमृद्रा । नादमृद्रा । विषयमृद्रा । विन्दुमृद्रानिरूपणम् ।

No. 1867. गङ्गाभक्तिरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent, 1,322 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujaná Grāma, Post Tājapurá, Darbhāngá, Paṇḍit Bābulāla Pāthaka. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Gaṅgābhakti-taraṅginī. A dissertation on the sanctity of the River Ganges, and the various forms in which it should be adored. By Gaṇapati, a resident of Mithilá, and a scion of the family of the king of Dhárá.

Beginning. रूपं साक्षात् प्राप्तमैशं द्रवत्वं पुञ्जीभूतं सर्वग्रीर्वाणतेजः ।
 व्यक्तीभूतं ब्रह्मविद्मं निहन्यादारम्भेऽस्मिन् गङ्गामभो मदीयं ॥
 सद्विद्याकुलयोगविशेषमखिलं विज्ञाय नान्यो द्दौ
 वृत्तिं यस्य पितामहाय मिथिलाभूमण्डलाखण्डलः ।
 श्रीधारेश्वरसूनुस्त्वहमसावभ्यस्य भाट्टं मतं
 गङ्गाभक्तितरङ्गिणीं गणपतिर्भूते सतां प्रीतये ॥
 प्रमाणमात्रं प्रथमं व्यवस्था तदनन्तरं ।
 ततः प्रयोगः संचेपात् तरङ्गेषूपवर्णते ॥
 तत्रादौ प्रभवप्रकरणं । विष्णुपुराणे । इत्यादि ।

End. व्रते तु यदेव यत्र फलं श्रुतं तदेव तत्र सङ्कल्पवाक्ये योज्यं । सुगममन्यदिति ।
 नानर्षिवाक्यरचना+परिग्रहेण ग्रन्थस्य गौरवभयात् कृतः प्रयत्नः ।
 दिङ्मात्रमेतदुपदर्शितमित्यमेव विज्ञैर्विचिन्त्य वचनान्तरमूहनीयं ॥
 एतन्नित्यमुपासनाभिरसकृत्कञ्चित् प्रसन्नासि चे-
 न्मच्छं देवि तदा कृताञ्जलिर्हं लामय याचे वरं ।
 श्रीयोगीश्वरसम्भवस्य कृतिनः कीर्त्तिप्रसूजायतां
 विद्वद्भिः परिशीलिता कृतिरियं कल्पान्तरस्थाधिनी ।
 श्रीगङ्गा विजयतेतराम् ॥

विषयः । गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । तत्र गङ्गातीरनिवासफलं । गङ्गाभक्तिफलं । जलपानफलं ।
 गङ्गादर्शन-स्नान-स्नानादिफलकथनं । अयनविषुवसंक्रान्तिमास-तिथिनक्षत्रादि-
 स्नानफलकथनं । चन्द्रसूर्योपरागादौ स्नानविधिकथनं । दशहराविधिकथनं ।
 देशविशेषे गङ्गास्नानविधिकथनं । उत्तरपश्चिमवाहिन्यादिस्नानफलकथनं ।
 गङ्गासरःसङ्गमस्नानविधिः । एवं गङ्गाकौशिकीसङ्गम-गङ्गागण्डकीसङ्गम-हरिद्वार-
 प्रयाग-गङ्गासागरस्नानादिविधिकथनं । गङ्गायां सरण-श्राद्धादिफलकथनं । तत्र
 अर्द्धादकलक्षणकथनं । अस्त्रिप्रक्षेपादिविधिः । मुण्डनादिविधिकथनं । अर्द्धा-
 दयादिद्योगविशेषे गङ्गास्नानसङ्कल्पवाक्यादिकथनं । एवं सर्वत्र सङ्कल्पवाक्य-
 कथनञ्च ।

No. 1868. स्मृतितत्त्वविवेकः ।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 98. Lines, 7 on a page. Extent, 2,758 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit Chhoṭī Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-tattva-viveka. A summary of the Smṛiti rules regarding domestic rites and ceremonies. By Vardhamāna Mahāmahopādhyāya Mahādharmaḍhikārī. He was chief judge in the court of some king whose name is not given.

Beginning. पाणिभ्यामुपजातवेपथुतया यत्नेन यः कम्पितो

येन खेदजलौघपूरिततया नापेक्षितोऽम्बुघृहः ।

सन्धार्यलमवेक्ष्य यो मुकुलितः सत्ये करे कम्बुना

सादृश्यं गतवान् स पातु + + + सायन्तनोर्घाञ्जलिः ॥

अनेकार्थो वेदः प्रतिष्टषिविभिन्नाः स्मृतिगिरो

निबन्धारः खं खं मतमनुसरन्तो विसदृशाः ।

यथा देशे देशे नरि नरि तथा सम्प्रति पृथक्

सदाचारस्वस्मादनवष्टतदुःस्त्रो विधिपथः ॥

तथाभूते चास्मिन् परिमितगिरो यद्यपि वयं

वर्हिर्दासिदान्स्थितिमनुपपत्त्यारुहयितुं ।

तथापि स्त्रियानामुभयमतयुक्तिप्रणयना-

दपि स्यादस्त्राया इति कुमतिरुत्तम्यति नः ॥

श्रुत्वा बद्धभ्यो बद्धभा गुरुभ्यो विचार्य बुद्ध्या विविधान् निबन्धान् ।

स्मृतिस्थितिद्वैतनिश्चित्हेतुः श्रीवर्द्धमानेन कृतो विवेकः ॥

— — — — — इह यद्यपि श्रुत्यादीनां स्वपरविरोध उप-

क्षिप्तः तथापि धर्मविचारे स एव उपायः तस्य तदेकमानकलात् । इत्यादि ।

End.

एकः प्रायेण स+ग्वि विपर्येति विमुह्यति ।

अतो बद्धभिरालोक्य कृतिरेषा मया कृता ॥

Colophon.

इति महाधर्माधिकारिमहामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानकृतौ स्मृतितत्त्वविवेकः समाप्तः ।

विषयः ।

श्रुत्यादीनां विरोधे बलाबलनिरूपणं । आचारादीनां विरोधे बलीयस्त्वादिकथनं । मूलश्रुत्यनुमानप्रक्रियादिविवेचनं । तुल्यबलविरोधे विकल्पादिकथनं । श्रुतिलिङ्गप्रकरणादीनां विरोधे बलाबलनिरूपणमुखेन तेषां स्वरूपादिकथनं । अन्तरेणभेदप्रदर्शनेन प्रत्येकं स्पष्टीकरणञ्च । धर्मस्वरूपविवेचनं । तदनुष्ठान-फलादिनिरूपणञ्च । नित्यनैमित्तिककाम्यकर्मस्वरूपकथनादिकं । अत्र सर्वत्र तार्किकसमयानुसारेण अतीव सूक्ष्मानुसन्धानेन विषया निरूपिता इति ज्ञेयं । विधिविचारः । धर्मो श्रुतिस्मृतिसदाचाराणां प्रामाण्यप्रदर्शनं । धर्मशास्त्रनिरूपणादिकं । तेषां संख्यादिनिरूपणञ्च । शिष्टाचारनिरूपणं । द्वैतविषयकप्रकीर्णकथ-

नमुखेन शस्यादिविधानं । नवान्नश्राद्धादौ व्रीह्यादिविधिचिन्तनं । मलमासनिरूपणं । तत्तद्व्यविधानञ्च । अपरपक्षश्राद्धविधिः । सपिण्डनादिश्राद्धनिरूपणादिकं । मासपक्षादीनामुल्लेखकरणावश्यकतानिरूपणं । चान्द्रमासादिलक्षणं । अपरपक्षश्राद्धविधिः । सामान्यतः श्राद्धवेलानिरूपणं । प्रतिमानिर्माणाविधानकीर्तनं । संक्षेपतो मन्त्रोपदेशप्रकारकथनञ्च ।

No. 1869. प्रत्यक्षमणिरश्मिचक्रं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 10 on a page. Extent, 6,265 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pratyaksha-maniras'mi-chakra. A commentary on the 'Pratyakshakhaṇḍa' of the 'Tattva-chintāmaṇi' of Gāṅgeśa. By Gokulanātha Upādhyāya.

Beginning. द्विवि वक्षःखले विव्योर्गङ्गेशवदन + वि ।

चिन्तामणीशवन्द्राय रश्मिचक्रं प्रकाशयते ॥

गुणातीत इति । गुणपदस्य प्रकृतितत्त्वपरिणामेषु—इत्यादि ।

End. पुरोवर्त्तिरजतमिति व्यवसायादिवत् ततो न प्रवृत्तिरित्यर्थः । बाधेनेति सचेति-शेषः । भ्रान्तिनाशादिति शम् ।

Colophon. इति सहेपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितं प्रत्यक्षमणिरश्मिचक्रं समाप्तं । विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1870. प्रामाण्यलोकटिप्पणी ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 9—10 on a page. Extent, 892 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Prāmānyāloka-ṭippaṇī. A gloss on the 'Prāmānyāloka' of Pakshadhara Miśra. By Gokulanātha Mahāmahopādhyāya.

Beginning. परीचिच्चिषमाणस्य प्रसाणमणिसागरं ।

नाथस्य मङ्गलानाथ नामैव तव मङ्गलं ॥

खलक्षणसन्त्वादिनां मते स्वसम्बन्धमेव सद्विषयत्वलक्षणं प्रामाण्यमिति शून्यता-
वादिशिरसि भारं निक्षिपति साध्यमिक इति । इत्यादि ।

- End. तदा भवतु सकलाभावसाधारणमभावत्वमज्ञातं स्वरूपेण प्रकारादिति दिक् ।
Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथविरचिता प्रत्यक्षप्रामाण्यालोकटिप्पणी
समाप्ता । श्रीरसु ।
विषयः । पञ्चधरमिश्रकृतप्रामाण्यवादालोकनामकटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1871. द्वैतपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 232. Lines, 8
on a page. Extent, 3,535 s'lokas. Character, Maithili. Date, ?
Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañdit Chhotílála
Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvāita-paris'ishta. A digest of Hindu Law. By Kes'ava Mahá-
mahopádhyáya, of the clan of Sanmis'ra. The work treats of all the
leading topics of the Smṛiti, dwelling at great length on the S'rád-
dhas.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्वन्नचलानपि चालयन् ।

दृन्दावनविहारी स्यात् तापहारी हरिर्मम ॥

तत्रादौ व्यवहारो निरूप्यते । इत्यादि ।

End. धनूराशिस्थितसूर्ययोगात् पौषादिप्रष्टौ सकलानुशासनविरोधात् । अत एव
प्रकृते सौरपौषादिधर्मो हेय इति दिक् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्मिश्रकेशवविरचिते द्वैतपरिशिष्टे द्वितीयः परिच्छेदः ।
समाप्त्याद्यं धन्यः ।

विषयः । चतुष्पादव्यवहारनिरूपणं । तत्र पक्षाः । उत्तराणि । साक्षिणः । क्रियाद्वै-
धादौ अनेकाऽर्थ्याभिधोगविधिः । सपणविवादविधिः । जयपत्रलक्षणादि-
निरूपणं । मन्थ्यागर्जनादिव्यवस्था । विवाहानधिकारिणः । कन्याविवाहकाला-
दिनिरूपणं । नामकरणदिव्यवस्थाकीर्तनं । दानलक्षणादिकं । यज्ञादौ दक्षिणा-
दिनिरूपणं । तद्भागविधिः । एकादशीव्रतविधिः । पुत्रस्य प्रथमविवाहे कर्तव्यता-
निरूपणं । स्वर्णलजातिनिरूपणं । कन्यादानविधिः । स्त्रीणां शतभिषास्नानविधिः ।
शूद्रस्य शुचिकृत्यनिरूपणं । दिनरात्रिशुद्धिनिरूपणं । गृहस्थस्य शौचानुष्ठानविधिः ।
दन्तधापनस्नानादिविधिः । पञ्चयज्ञादिविधिः । उदकपात्रादौ तर्पणनिषेधः । गाय-

विषयः । त्रीजपादिविधिः । तर्पणेतिकर्तव्यता । पञ्चदेवतापूजा । पूजायां सर्ववर्षाधिकार-
 कथनं । पुष्पग्रहणादिनियमः । सिद्धान्तेन विश्वदेवकर्मविधानं । नित्यश्राद्धादिविधिः ।
 पशुचननविधिः । अङ्गुल्या दन्तधापनादौ दोषविधिः । शूद्रैः कपिलादुग्धं न
 पेयमितिकथनं । कसूरीभक्षणदिविधिः । प्रेताधिकारे पिण्डदानादिविधिः । पूर्णि-
 मायां मत्स्यमांसादिभोजननिषेधकथनं । अशौचनिरूपणं । शूद्रेणापि पायसेन
 पिण्डा देया इति निरूपणं । रात्रौ पिण्डदाननिषेधः । सपिण्डने प्रेतपदोल्लेख-
 कर्तव्यता । स्त्राशौचविधिः । देशान्तरलक्षणादिकथनं । परिवापनादिविधि-
 कथनं । सपिण्डतालक्षणादिनिरूपणं । शरदि शूद्रापचपार्ष्णविधिः । चैमन्नि-
 कपार्ष्णविधिः । श्राद्धविधिः । पाकादिविधिः । निषिद्धनक्षत्रे सपिण्डनाकर्तव्यता-
 विधिः । श्राद्धोत्तरं विश्वदेवबलिविधिः । पाकस्य श्राद्धाङ्गतानिरूपणं । शेषान्नभा-
 जनविवेचनं । श्राद्धदिने जाताशौचविधिकथनं । भ्रातृपुत्रसत्त्वे नान्यः कृत्रिमः पुत्रः
 कार्य इति निरूपणं । स्त्रीणां वैधस्नानविधिः । तासां वैधकर्मणि द्विवासस्त्ववि-
 धिकथनं । उपनयनादौ पित्रादिना आभ्युदयिकं कर्तव्यमितिनिरूपणं । साग्नैर-
 सत्त्वेत्राभ्यां मृतान्ने पार्ष्णमेव कार्यमितिकथनं । त्राहाराशौचे चतुर्थदिने आद्य-
 श्राद्धं त्रिपक्षादौ सपिण्डनमितियवस्थापनं । तीर्थश्राद्धविधिः । एकाह्ने मृतयोरपि-
 पित्रोः श्रद्धादानादौ विशेषकथनं । नीलवृषलक्षणं । कात्यायनोक्तवृषोत्सर्गविधिः ।
 अन्त्यजन्मपदविवरणं । शूद्रस्य अमन्त्रवत्कर्मविधानं । अपरपक्षश्राद्धविधिः ।
 शस्त्रहृतादिश्राद्धविधिः । पार्ष्णानन्तरं नित्यश्राद्धकर्तव्यता । श्राद्धे पशुघातो न
 दोषायेतिनिरूपणं । दत्तकस्य सपिण्डनविधिः । कार्तिक्यादौ वृषोत्सर्गविधानं ।
 आभ्युदयिके पिण्डदाने विशेषकथनं । प्रजापतिहोमो मनसैव कर्तव्य इति कथनं ।
 सायमग्नौ होमविधिः । अनुपनीतेन वैश्वदेवहोमो न कार्य इति निरूपणं ।
 पित्राद्यर्चने ज्येष्ठाधिकारकथनं । कुसीदलक्षणादिकथनं । ऋणदानादिविधिः । आ-
 त्मविक्रयादिनिरूपणं । दायग्रहणविवेचनं । अकालवृष्ट्यादिविधिकथनं । मल-
 मासचयमासादिविचारः । व्रते सङ्कल्पस्य अङ्गलकथनं । तत्र दन्तधापनादिविधि-
 कथनं । उपवासादौ जलादिविधिः । स्त्रीणां रजोयोगे पुत्रादिना पूजादिकं ।
 कारयितव्यमितिकथनं । यवश्राद्धविधिः । हरिशयनविधिः । अप्रून्यशयनव्रत-
 कथनं । भागवतनिरूपणं । महाष्टमीकृत्यं । पूर्णिमाकृत्यं । पतिव्रताधर्मनिरूपणं ।
 मन्वन्तरायुगाद्यादिनिरूपणं । संक्रान्तिनित्यनिरूपणं । ग्रहणे पुण्यकालादिविवेचनं ।
 कल्पपादपकामधेन्वादिमहादानविधिकथनं । कुण्डलक्षणकथनं । प्रयागे मुण्डननि-
 र्णयः । प्रोक्षणकुशोत्पाटनादिविधिः । सावनमासस्य द्वैविध्यकथनं । संक्रान्त्यादिषु
 श्राद्धनिरूपणं । स्नानसंन्यातर्पणादिक्रमकीर्तनं । मन्त्राहविवेचनं । उभयदिने-

विषयः । चयाह्लाभे व्यवसायकथनं । मलमासश्राद्धविचारः । श्राद्धकालदेशनिरूपणादिकं । गयाश्राद्धाधिकारे पुत्रपदशक्तिविचारः । जलपानानन्तरं नित्यकर्मानधिकारकथनं । प्रपादजलपानविचारः । अशौचसङ्करविधिः । एकभक्तादिव्रतकथनं । पुत्रिकापुत्रेण मातुः सपिण्डनविधिकथनं । कृत्रिमपुत्रकर्तृकसपिण्डनविधिकथनं । दत्तकस्य सपिण्डनादिविवेचनं । चतुर्थीहोमात् प्राक् स्त्रीकरणे तत् पितृगोत्रेणैव पत्या सपिण्डनान्त कार्य्यं एकोद्दिष्टन्तु स्वगोत्रेनेतिनिरूपणं । पर्णनरदाहविधिः । सौवर्णादिपात्रेण तर्पणविधिः । आभ्युदयिककालनिरूपणादिकं । तर्पणतिकर्तव्यता । पञ्चमहायज्ञविधिकथनं । भगवद्भैवेयविधिः । अपुत्रस्त्रीपुंसयोरपरपक्षस्यतयोरेकोद्दिष्टं न तु पार्वणमितिनिरूपणं । अनुपनीतकर्तृकश्राद्धविधिः । समयशुद्धिविवेचनं । पार्वणाधिकारिणः । नित्यश्राद्धादिसूचणं । प्रातःस्नानादिकालनिरूपणं । केशवपनवापनयोर्भेदकथनं । स्त्रीणां प्रयागे मुण्डनविधिकथनं । अर्द्धोदययोगविधिः । द्विराषाढश्राद्धार्थनिरूपणं । अशौचान्तश्राद्धार्थकथनं । जयसूक्तविचारः । सपिण्डनापकर्षमांसिकापकर्षविधिः । सद्भासिकर्तृकं नास्मीयश्राद्ध कर्तव्यमितिनिर्णयः । सपिण्डतालक्षणविधिकथनं । गजच्छायाश्राद्धविधिः । पाकयज्ञे शूद्रस्यायधिकार इति कथनं । पाकयज्ञसंख्यादिनिरूपणं । सप्तविंशतगमा धर्मा इत्यादिविवेचनञ्च । इति ।

No. 1872. सिद्धान्ततत्त्वं ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent 997 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Siddhānta-tattva. The philosophy of Grammar. By Jagannātha Mahāmahopādhyāya.

Beginning. सुखिभक्तिः प्रथमादिभेदेन सप्तविधा । प्रथमार्थस्य संख्याद्वैकयोर्द्विवचनैकवचन इत्यनुशासनात् प्रातिपदिकार्थे प्रथमाविधानेन अर्थान्तराभावाच्च । इत्यादि ।

End. हनधानौर्गतौ शक्तितौल्येऽपि न सर्वत्र स्वारसिकः प्रयोगः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीजगन्नाथविरचिते सिद्धान्ततत्त्वे स्फोटादिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

निषयः । प्रथमादिविभक्त्यर्थनिरूपणं । आख्यातार्थनिरूपणं । समासशक्तिनिरूपणं । उपसर्गार्थनिरूपणं । पदार्थनिरूपणं । नञर्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 1873. कुसुमाञ्जलिविवरणं ।

Substance, country-made paper, 13 × 3½ inches. Folia, 68. Lines, 10 on a page. Extent, 1,340 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrāṇi, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit Chhoṭīlāla Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

Kusumāñjali-vivarana. A commentary on the 'Kusumāñjali' of Udayana Achārya. By Jayarāma Nyāya-panchānana.

Beginning. नलेषं जयरासासौ न्यायपञ्चाननः कृती ।

विदधेति बुधप्रीत्यै कुसुमाञ्जलिकारिकाः ॥

विदधतये विहितं मङ्गलं व्याख्यात्त्रोदृणामनृषङ्गतोऽपि मङ्गलाय च निबन्धन-
प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धन्यनामान्याह । मत्पक्षप्रसर इत्यादि ।

End. स एवानेन प्रीतो भविष्यतीति ध्वनितं ।

कुसुमाञ्जलिकारिकाः समाप्ता विदधाः श्रीजयरासेण

कुसुमाञ्जलिमङ्गलाधिगच्छेद्यदि पश्येदिह हेलयापि चित्ते ।

Colophon. इति कुसुमाञ्जलिविवरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । उदयनाचार्यकृतकुसुमाञ्जलिकारिकाभागस्य व्याख्यानं ।

No. 1874. हरिभक्तिदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 84. Lines, 10 on a page. Extent, 3,133 s'lokas. Character, Maithilī. Date, Sk. 1700. Place of deposit, Magrāṇi, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit Chhoṭīlāla Jhā. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Haribhakti-dīpikā. On the philosophy of the Bhakti doctrine, and the duties enjoined to the followers of that doctrine. By Gaṇeśa Mahāmahopādhyāya. This is a text book for Vaishṇavas.

Beginning. सकलपुसर्थासारं श्रुतिकलकण्ठीविहारसचकारं ।

अद्वैतराजहंसीकमलाकरमेकमच्युतं वन्दे ॥

वेणोव + + रन्ध्रं घनघटितलघुन्यासलोलालङ्गुलीकं ।

भाष्याभ्यासदेभे(?)श्रितरति + उद्यन्तिर्यगावर्जितास्यं ॥

एकाये + स्य चैकं पदमितरपदे भङ्गिभयत्रिकश्रीः ।

कश्चिद्वर्चाभिरामो विहरतु हृदये नीलिमा कौस्तुभी वः ॥

किमिह पदार्थविचारैर्गमयथ समयं मुधा विबुधाः ।

कुर्वत पुमर्थचतुष्टयसाधनसाराधनं विष्णोः ॥

तथाच प्रह्लादवचनं । इत्यादि

End.

तस्मात् कर्मकाण्डब्रह्मकाण्डयोरुपासनाक + + पथिकत्वमिति सिद्धं मुक्तेः परम-
पुरुषार्थत्वमिति ।

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीगणेशकृता हरिभक्तिदीपिका समाप्ता । शके १७०० ।

वषयः ।

भगवद्भक्तिनिरूपणं । भक्त्यङ्गानि । विष्णुपूजायां सर्ववर्णानामधिकारकथनं ।
स्त्रीशूद्रयोः भगवदर्चास्पर्शननिषेधः । विष्णुपूजारतानां शूद्राणां मद्यपानादिनि-
षेधकथनं । स्त्रीशूद्रयोः षोडशोपचारेण विष्णुपूजानिषेधकथनं । विष्णुपूजनेनैव
तत्तद्देवतापूजानिर्व्वाहत् न पृथक् करणमावश्यकमिति निरूपणं । विष्णुपूजा-
फलं । अर्घ्यादिपरिमाणकथनं । दक्षिणावर्त्तशङ्खमाहात्म्यं । गरुडोपरिपूजाफलं
घण्टामाहात्म्यं । प्रतिमास्त्राने घृतादिपरिमाणनिरूपणं । पूजाकर्मणि तिलका-
वश्यकता । गङ्गास्रतिका-तुलसीस्रतिकादिफलकीर्त्तनं । शालग्राममाहात्म्यं ।
शिलाचक्रपरीक्षा । तत्र वर्णपरीक्षा । पूजायां अनुश्लेषन-पुष्प-धूप-दीप-नैवेद्या-
दिनिरूपणं । दत्तनैवेद्यभक्षणविचारः । पादोदकमाहात्म्यं । कीर्त्तनध्यानादिमा-
हात्म्यकीर्त्तनं । मालायां मणिसंख्या । जपमालासंस्कारः । अर्चिसामाहात्म्यं ।
वैष्णवलक्षणं । विष्णारपराधाः । तुलसीमाहात्म्यं । तुलसीस्तोत्रं । रामनवमी-
व्रतं । षडसिंहचतुर्दशीव्रतं । एकादशीव्रतनिरूपणं । उपवासानुकल्पनिरूपणं ।
विष्णुत्थानकृत्यनिरूपणं । अनन्तचतुर्दशीव्रतं । द्वादशीव्रतं । अश्रुन्यशयनव्रतं ।
धरणीव्रतं । मतस्यद्वादशीव्रतं । कूर्मद्वादशीव्रतं । वराहद्वादशीव्रतं । नरसिं-
हद्वादशीव्रतं । वामनद्वादशीव्रतं । परशुरामद्वादशीव्रतं । कृष्णद्वादशीव्रतं ।
बुधद्वादशीव्रतं । कल्किद्वादशीव्रतं । पद्मनाभद्वादशीव्रतं । योगीश्वरद्वादशीव्रतं ।
तीर्थयात्रादिविधिः । तत्र यात्राप्रयोगविधिः । अयोध्यादिसप्तपुरीयात्रादिविधिः ।
चक्रतीर्थयात्रादिविधिः । अग्नितीर्थविधिः । वृहस्पतिकुण्डविधिः । ब्रह्मकुण्डवि-
धिः । सप्तर्षितीर्थविधिः । बालखिल्यतीर्थविधिः । विष्णुमुद्राधारणविधिः । जगन्ना-
थक्षेत्रमाहात्म्यं गङ्गार्दननादिफलं । गोदावरीमाहात्म्यं । सिंघस्यवृहस्पतौ गौत-
मीमाहात्म्यं । सरस्वतीमाहात्म्यं । कुहक्षेत्रमाहात्म्यं । काकामुखमाहात्म्यं ।
कौशिकीमाहात्म्यं । तडागरामादिविधिः । कूपविधिः । आरामप्रतिष्ठाविधिः ।
विष्णुप्रतिष्ठाविधिः । सूर्यप्रासादफलं । प्रासादनिर्माणाविधिः । प्रतिमाविधानं
प्रतिष्ठाप्रयोगकीर्त्तनञ्च ।

No. 1875. व्यवहाररत्न ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 46. Lines, 6 on a page. Extent, 844 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Pilkhayād, Post Madhbaní, Darbaháñgá, Pañdit Bábu Jhánjhá. Appearance, new. Verse. Correct.

Vyāvahāra-ratna. Civil astrology, domestic rites, omens, portents, divinations. By Bhānunātha Daivajña, son of Upadhyaía.

Beginning. नला सुकुन्दस्य पदारविन्दं स्वर्गापवर्गद्रुमराजकन्दं ।

श्रीभानुनाथः कृतचारुयत्नं करोम्यहं सद्भावहाररत्नं ॥

सकृतपरकृताभ्यां सङ्ग्रहेऽयं मदीयः

सुललितपदरम्यः सर्वलोकाभिगम्यः ।

निखिलवरकुलानां मैथिलानामिदानीं

जनयति परितोषं त्यक्तनिःशेषदोषं ॥

काव्यं श्रीभानुनाथस्य प्राचीनगणकस्य च ।

माधुर्यमनयोर्ज्ञेयं शर्कराक्षीरयोरिव ॥

दुर्जनैरपि चन्त्यमपराधद्वयं मम ।

सज्जनानां विनोदाय यतो ग्रन्थं करोम्यहं ॥

विनोपदेशं खलु बालकानां चेतोविशुद्धिर्न विधानपूर्व्या ।

यतस्तुतः प्रागुपदेशमेव क्रमेण वक्ष्यामि हितञ्च तेषां ॥

एकस्मिन् वत्सरे मासाश्चैत्राद्या द्वादशैव हि ।

तेपि नाम्नः प्रभेदेन चत्वारः स्युः प्रकारकाः ॥ इत्यादि ।

End. नाधीतं शब्दशस्त्रं नवरसश्चिरं काव्यरत्नादिकं वा

कोषो बालङ्कृतिर्व्या स्मृतिरपि सकला तन्त्रविद्यापि नैव ।

वाणीमात्रप्रसादादविकलमनसा शास्त्रसारं निरुक्तं

प्रध्वस्तं तत्र यद् यत्खलजनकुधिया सज्जनैः चम्यतां तत् ॥

Colophon. इति भौञ्जालकुलानन्दचन्दनानन्देपाध्यायस्तुतश्रीभागुनाथदैवज्ञविरचिते व्यवहाररत्ने गृहगमनादिप्रकरणं सम्पूर्णं । शुभमस्तु श्रीरस्तु ॥

विषयः । मासनिरूपणं । तिथियोगादिनिरूपणं । भद्रादिविचारः । नक्षत्रविचारादिकं । ताराविचारः । दुष्टताराशान्तिः । चन्द्रावस्थितिविवेचनं । चन्द्रायनचन्द्रवर्ण-ज्ञानादिकथनं । वारविचारः । प्रहरार्द्धविवेचनं । समयशुद्धिनिरूपणं । मन्वा-दियगादिविचारः । वासुभूमिज्ञानकथनं । राशीनां वासस्थानकथनं । नामरा-

विषयः । शिवा ग्रामराशिज्ञाननिरूपणं । गृहहारक्षे मासपक्षतिथिनक्षत्रादिविवेचनं । गृहे शिल्पादिक्रियाविचारः । गृहप्रवेशविधिः । गृह देवीस्थापनविधिः । गृहसमीपे शुभाशुभदृष्टरोपणादिविधानं । हस्तप्रवाहे तिथ्यादिनिरूपणं । नवान्नभक्षणादिविचारः । गृहादौ धान्यादिस्थापनविधिः । संक्रान्तिव्यवस्थानिरूपणं । क्रयविक्रयविचारः । अश्यादियानारोहणदिनकथनं । गजदन्तच्छेदनदिननिरूपणं । दीक्षाग्रहणे नक्षत्रादिनिरूपणं । बभ्रुवकरणदिनकथनं । पाणिग्रहणे तिथ्यादिनिरूपणं । द्विरागमनादिविचारः । नवीनशय्याद्यारोहणदिनकथनं । तैलाभ्यङ्गादिविधिः । वस्त्रादिपरिधानदिनकथनं । स्त्रीणां केशवन्धनादिविचारः । प्रथमरजोदर्शने परिधानवलफलं । शोणितवर्णफलं । स्थानादिफलकथनञ्च । गर्भाधानादिकथनं । पुंसवनसीमन्तान्नयनादिदिनकथनं । सूतिका गृहनिर्माणादिदिनकथनं । जातस्य स्नानपाननामकरणदोलाद्यारोहणदिनकथनं । अन्नप्राशनं । आद्यद्वारं । विद्यारम्भकर्णवेधोपनयनादिकालविचारः । यात्रिकतिथ्यादिनिरूपणं । शकुननिरूपणं । नौकायानराजदर्शनादिदिनकथनं । परदेशगः कदा समागमिष्यति इति प्रश्नोत्तरकथनं । पुष्करिणीखननदेवतागठनतत्प्रतिष्ठादिदिनविचारः । रोगोत्पत्तौ क्लेशादिविषयविचारः । निधनकारकयोगनिरूपणं । उत्यातनिरूपणं । भेषज्यारम्भादिकालकथनं । निषिद्धदिनाद्युत्पन्नरोगप्रतीकारकथनञ्च ।

No. 1876. दूर्गाभक्तिरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 61. Lines, 10 on a page. Extent, 2,250 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit Chhotílála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Durgábhakti-taraṅginī. A guide-book for the Durgá Pújá. By Narasīṅha Deva, a Rájá of Mithilá.

Beginning. अभिवाञ्छितसिद्धयै वन्दितो यः सुरासुरैः ।

सर्वविघ्नञ्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥

भक्त्या नमसुरेन्द्रैः खिलमुकुटप्राग्भारतारस्फुर-

न्माणिक्यद्युतिपुञ्जरञ्जितपदद्वन्द्वारविन्दश्रया ।

देव्यास्तत्क्षणदैत्यदर्पदलना + प्रकथामर

स्वाराज्यप्रतिभूभविष्णुकृष्णागध्नीरदक्पातु वः ॥
 खसि श्रीनगसिंहदेवमिथिलाभूभण्डलाखण्डलो
 भूभण्डौलिकिरीटरत्निकरप्रत्यर्चिताङ्घ्रिद्वयः ।
 आपूर्वापरदक्षिणोत्तरगिरिप्रार्थिवाङ्काधिक-
 खर्णचौणिमणिप्रदानविजितश्रीकर्णकल्पद्रुमः ॥

देवीभक्तिपरायणः श्रुतिस्मृत्यप्रारम्भपारायणः

सङ्गामे रिपुराजकंधदलनप्रत्यक्षनारायणः ।

विश्वेषां हितकाम्यया दृपवरोऽनुज्ञाप्य विद्यापतिं

श्रीदुर्गात्मवपद्धतिं वितनुते दृष्ट्वा निबन्धस्थितिं ॥

तत्रादौ देवीपूजागृहनिर्माणां । रत्नाकरादिनिबन्धेषु देवीपुराणं ।

End.

सरितः सागराः शैलास्तीर्थानि जलदा नदाः ।

एते त्वामभिषिञ्चन्तु सर्वकामार्थसिद्धये ॥

Colophon.

इति दुर्गाभक्तितरङ्गिणी समाप्ता ।

विषयः ।

देवीपूजागृहनिर्माणविधिः । प्रतिमानिवेशनविधिः । प्रतिमालक्षणं । चण्डि-
 कारूपकथनं । चामुण्डारूपकथनं । सर्वमङ्गलारूपकथनं । प्रतिमाभ्यङ्गव्यवस्था ।
 पूजापचारकथनं । अनुलोप-पुष्पधूपदीपादिकथनं । देवीसहोत्सवपूजाविधानं ।
 आश्विनकृष्णनवम्यादिपूजाकल्पकथनं । आश्विनशुक्लप्रतिपदादिकल्पकथनं ।
 प्रतिपदादिप्रतिदिनकृत्यं । तत्र तिथिनक्षत्रवलाबलनिरूपणं । स्वस्थयनविधिः ।
 पूजाप्रयोगकीर्तनं ।

No. 1877. न्यायतत्त्वपरीक्षा ।

Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent, 922 s'lokas. Character, Maithilī. Date, Sn. 1187. Place of deposit, Magrāñi, Post Madhubanī, Darbhāngā. Paṇḍit Chhoṭi Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyāyatattvaparikshā. A commentary on Gotama's aphorisms of the Nyāya doctrine. By Vañs'adhara, nephew of Jagannātha, under whom he had studied the subject.

Beginning. स्वरैर्गोकुलनाथतस्तदनुजाद्यो + जगन्नाथतः

+ + प्रापि मयाक्षपादवचनव्याख्याविधिर्मातुल्लात् ।

तत्त्वं गूढमपि खभावगहने न्याये परीचिच्छिषोः

श्रीमद्वंशधरस्य मेऽत्र शरणं सर्वार्थचिन्तामणिः ॥

मातुल्लश्रीजगन्नाथादधीत्य न्यायदर्शनं ।

श्रीमद्वंशधरस्तत्र तत्त्वं सम्यक् परीच्यते ॥

शास्त्रादौ तावत्प्रयोजनोपायतावगमादेव प्रवर्तन्ते प्रेक्षावन्त इति । शिष्याणां प्रवृत्त्यर्थं भगवान् महर्षिः गौतमः प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धानाह-प्रमाणप्रमेयेति । इत्यादि ।

End. अन्वीक्षाः प्रथमाध्याये द्वितीयाह्निकगोचराः ।

तच्चैः परीचिताः सम्यक् श्रीवंशधरशर्मणा ॥

Colophon. इति न्यायतत्त्वपरीक्षायां प्रथमोऽध्यायः । सन् १९८७ ।

विषयः । न्यायसूत्रस्य प्रथमाध्यायान्तं व्याख्यानं ।

No. 1878. दुर्गाभक्तिरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent, 594 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrāni, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭī Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Durgābhaktitarāṅginī. A manual for the performance of the Durgā Pūjā. By Mādhava Mahāmahopādhyāya.

Beginning. दुर्गादेवो नमस्कृत्य सुखसौभाग्यदायिनीं ।

क्रियते साधवेनेयं दुर्गाभक्तिरङ्गिणी ॥

तत्राश्विनशुक्लप्रतिपदि कलशस्थापनं । तत्र वृहस्पतिः । इत्यादि ।

End. ततः शान्तिकलशजलेन आत्मानमभिषिच्य दक्षिणां दद्यादिति नवरात्रविधिः ।

Colophon. इति रुद्रामहोपाध्यायश्रीसाधवकृता दुर्गाभक्तिरङ्गिणी समाप्ता ।

विषयः । सप्रमाणं नवरात्रपूजाविधिकीर्तनं ।

No. 1879. भेददीपिका ।

Substance, Palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 60. Lines, 5 on a page. Extent, 1,143 s'lokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 502. Place of deposit, Magrāni, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭī Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

Bheda-dīpikā. A refutation of the non-dual theory of the Vedānta in course of which most of the leading systems of philosophy are discussed. By Mādhava Mīśra, Mahāmahopādhyāya.

Beginning. अन्योन्यात्त्विकभिदाश्रयविश्वभेदि

जीवातिरेकनिधिरीशपदाभिधेयः ।

सत्याभिरामगुणधाम स रामचन्द्रः

सत्यप्रपञ्चसविता जयतां सदा नः ॥

यं श्रीमती श्रीरपरा गधाधरादस्त्रत शास्त्राम्बुधिपारदृश्वनः ।

श्रीमाधवो न्यायमहाटवीतटे प्रविश्य सिद्धान्तपथे स खेल्नति ॥

माधवेन हरिभक्तिभङ्गिताशेषकिल्बिषभारेण तन्यते ।

भेदवर्द्धनि विवेकदीपिका माथिमोद्धतिमिरापनुत्तये ॥

अथ केचिद्रूपचुरनिर्व्वचनीयं मिथ्यैवेदमावियकं ब्रह्मविवर्त्तो जगत् इत्यादि ।

End.

सर्व्वशून्यता च खशून्यताशून्यतायां व्याहृतिमादधती पूर्णतामेव विश्वस्य
आदधती—इत्यलमतिविस्तरेण ।

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीमाधवमिश्रकृता भेददीपिका समाप्ता । लं सं ५०२ ।
भाद्रकृष्ण १४ ।

विषयः ।

मायावादविज्ञानवादादीनामुपन्यासपूर्व्वकं प्रत्येकं खण्डनं । मिथ्यात्वसाधन-
मिथ्याशब्दव्युत्पत्त्यादिविरोधविवेचनं । अन्यथाख्याति—असत्ख्याति—अख्या-
ति—अपरोक्षख्याति—परोक्षख्यातिविवाददूषणं । सद्विलक्षणत्वमेव असत्त्वमि-
तिनिरूपणं । यस्य हि यद्रूपं परैरभ्युपगतं तन्निषेधेनैव तस्य मिथ्यात्वसिद्धिः
रूपान्तरस्य मानाभावादेवासिद्धेरित्यादिना मिथ्यात्वस्वरूपकथनं । अत्य-
न्नाभावस्वरूपविवेचनं । सप्रकारकप्रमित्यविषयत्वमनिर्व्वचनीयत्वमितिवाददू-
षणं । चिद्विषयत्वं दृश्यत्वमिति पक्षात्पेकीर्त्तनं । फलव्याप्यत्वं वेद्यत्वं, फलञ्च
विषयावच्छिन्नान्तःकरणवृत्तिप्रतिफलितचैतन्यमिति मतनिरसनं । एवं जड-
त्वादीनां स्वरूपविवेचनं । भिन्नत्वलक्षणादिचिन्तनं । प्रपञ्चसत्यत्वे प्रमाण-
निरूपणं । प्रसादत्वादीनां स्वरूपविवेचनं । प्रसादिनिरूपणं । प्रपञ्चस्य सत्यत्व-
संस्थापनं । अत्र वाचस्पतिमिश्रकृतभामत्या दूषणादिकं । न च प्रत्यक्षमपि-
व्यावहारिकसत्त्वविषयत्वात् सावकाशं व्यावहारिकसत्त्वं हि सत्त्वावान्तरभेदो वा
सत्त्वानधिकरणत्वे सति प्रतीयमानत्वं वा इत्यादिना व्यावहारिकसत्त्ववादखण्डनं ।
तत्त्वमस्यादिश्रुतिवाक्यानां द्वैतपरत्वेन तात्पर्य्यनिरूपणं । प्रत्यक्षानुमानोपमान
शब्दप्रपञ्चसत्यत्वे प्रमाणानां वाधापेक्षया मिथ्यात्वप्रमाणत्वाभिमतकतिपय
वेदान्तवाक्यनामेव अन्यपरत्वकल्पनं ज्यायः 'तथाहि' एकमेवाद्वितीयं प्रकृति

विषयः । श्रुतौ एकमेव इत्यनेन ब्रह्मनानात्त्वनिषेधः, एक एव राजा इत्यनेन राजनानात्-
निषेधवदित्यादिना अद्वैतवादखण्डनं । निर्विशेषवादखण्डनं । विश्वस्य मिथ्या-
त्वमपि सत्यं मिथ्या वा आद्ये अपसिद्धान्तः । अन्ये मिथ्यात्वाभावे सत्यत्वमवर्ज-
नीयमित्यादिना विश्वस्य सत्यत्वरूपणं । जीवादीनां लक्षणादिविवेचनं ।
एकजीववादखण्डनं । लिङ्गशरीरस्य अजन्यत्वे अनादिभावत्वेन नित्यत्वापत्तौ
मुक्तावपि सत्त्वप्रसङ्गः, तादृशशरीरे मानाभावस्येत्यनेन लिङ्गशरीराभ्युपगमात्त्व-
कीर्तनं । निर्गुणवादखण्डनं । अतिरिक्ताज्ञानवादखण्डनं । ईश्वरोपादानक-
मित्यत्र किमुपादानत्वं न तावत् समवाधिकारणत्वं खतोऽप्रसिद्धेः समवायस्यैवा-
नभ्युपगमाच्च । नापि परिणामित्वं निर्विकारत्वव्यवस्थाधादित्यादिना ब्रह्मोपादा-
नत्ववादखण्डनं । लक्षणाविचारः । खण्डनखण्डखाद्यकारमतात्त्वैः । ज्ञानस्वरू-
पविवेचनं अवेद्यत्वे सति अपरोक्षव्यवहारयोग्यत्वं स्वप्रकाशत्वमित्यभ्युपगमदू-
षणमुखेन स्वप्रकाशवादखण्डनं । किञ्च नित्यज्ञानानन्दरूपस्य स्वप्रकाशत्वे ज्ञानत्वे
इव नित्यानन्दादिरूपत्वे संशयादिकमावरणञ्च न स्यात्—इत्यनेन तन्मतात्त्वै-
कीर्तनञ्च । आत्मा वारे श्रोतव्य इत्यादीनां तात्पर्यकथनमुखेन विधिस्वरूपादि-
विमर्शनं । मिथ्याज्ञानस्वरूपचिन्तनं आत्मव्यात्यादीनां स्वरूपनिरूपणं ।
शून्यतावादनिरसनञ्च ।

No. 1880. स्फोटवादः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent. 512 ślokaś. Character, Maithilī. Date, Sk. 1720. Place of deposit, Magrāñi, Post Madhubanī, Darbhāñgā, Pañḍit Chhoṭī Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sphoṭavāda. On the philosophy of grammar. By Nágéśa Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa. 'Descriptive Catalogue of Sañskṛit Grammars in the Library of the Asiatic Society of Bengal,' p. 123.

Beginning. ननु कः स्फोटनामेति चेत्—शृणु । वर्षस्फोटः पदस्फोटः वाक्यस्फोटः इत्यादि ।

End. इत्थं सूत्रादिप्रत्याहाराङ्गिकान्तादिस्त्रिभाष्यकैथटादिषु तत्र तत्र आकरग्रन्था-
दिषु सूक्ष्मदृशां स्फुटा एव ।

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायपद्मनाभकशिवभट्टसुतनागेशभट्टविरचितः स्फोटवादः सम्पूर्णः ।

शकाब्दा १७२० ।

विषयः । स्फोटशब्दनिर्व्वचनं । वर्षस्फोटनिरूपणं । पदादिस्फोटनिरूपणं । व्यक्तिस्फो-
टनिरूपणमुखेन न्यायमीमांसादिमतखण्डनं । जातिस्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 1881. मासमीमांसा ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 452 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañdit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Másamímañsá. A dissertation on months, and their relation to religious rites. By Gokulanátha Upádhyáya.

Beginning. सोमं समन्ततं नत्वा सामिसोमावर्तसिन्(?) ।

समासान्मासमीमांससि वक्तुं व्यवस्थितः ॥

मासस्त्वावच्छतुर्धा भवति । चान्द्रः सौरः सावनो नाक्षत्रस्येति । इत्यादि ।

End. तथा मलमासवति वर्षे ऋासष्टद्वी कल्पनीये इति सिद्धं ।

Colophon. इति सद्दामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायप्रणीता मासमीमांसा परिपूर्णा । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । चान्द्रादिमासानां स्वरूपादिचिन्तनपुरःसरं कर्मविशेषे तन्निर्वाहजनं । तत्तन्मास-
कृत्यनिरूपणञ्च ।

No. 1882. परिभाषाविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 2,828 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañdit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paribhāshá-viveka. A dissertation on the different observances and rites which form parts of sacrificial ceremonies. By Varddhamána Mahámahopádhyáya.

Beginning. एकस्यं प्रणमन्ति नाकपतयस्तातेति चाम्बेति च

प्रस्थानुं पदमादधाति युगपद्भद्रे च सिंहे च यः ।

रूपं ताण्डवलास्ययोरभिनयत्येकेन यत्नेन यो-

ब्यालुप्रव्यतिभेदमुग्रशिवयोस्तं देहदन्धं नुमः ॥

परितो व्याप्यताभाषा परिभाषाप्रदीपवत् ।

प्रकाशयत्येकदेशस्थितापि सकलं हि सा ॥

तस्मात् साधारणीमेनां विवे + + ऋजूक्तिभिः ।

यात्रा साधारणी या स्यात् प्रविवे + स्त्रि तत्र तां ॥

इह त्रिविधं कर्म काम्यं नित्यं नैमित्तिकमिति । इत्यादि ।

End.

वच्चञ्च मौक्तिकञ्चैवं माणिक्यं नीलमेव च ।

तथा मरकतं ज्ञेयं महारत्नानि पञ्चधा ॥

श्रीविल्वपञ्चकमहाकुलसम्भवेन विद्वन्महाकविभवेशतनूद्भवेन ।

श्रीवर्द्धमानविदुषाऽविदुषां परेषामिष्टैषिणा विविविचे परिभाषितोऽर्थः ॥

Colophon.

इति महासहोपाध्यायमहाकविश्रीभवेशाद्भ्राजश्रीवर्द्धमानकृतौ परिभाषाविवेकः समाप्तः ।

विषयः ।

नित्यनैमित्तिककाम्यानां लक्षणादिकथनपूर्वकं तत्तत्कर्मनिरूपणं । कर्कोपाध्याय-
मतेन द्विविधकर्मस्वरूपविवेचनं । कर्माधिकारिनिरूपणं । प्रत्यक्तर्माकथनं ।
निरत्यक्तर्मानिरूपणं । कर्मकालनियमादिनिरूपणं । शिखासूत्रविधिचिन्तनं ।
शिखाबन्धनवत् केशबन्धनमपि कर्माङ्गमिति तन्निरूपणं । आचमनविधिः । सङ्क-
ल्पवाक्यविवेचनादिकं । स्नानादिविधिविवेचनं । दैवे कर्माणि साढपूजनादि-
करणवश्यकताकथनं । सामान्यतः पूजास्थाननिरूपणं । पूजाविधानञ्च । वसु-
धारादानविधिः । आढविधिविवेचनं । निमन्त्रणादिविधिः । पाकादिविधिः ।
अनुपनीतद्विज्ञातीनां स्त्रीणाञ्च शूद्रकल्पविधानं । मधुपर्कविधिनिरूपणं । मन्त्र-
पाठादौ षष्ठ्यादिज्ञानावश्यकताकथनं । इन्द आदिकथनं । तद्देवतादिकथ-
नञ्च । होमपरिभाषानिरूपणं । होमद्रव्यपरिमाणकथनं । प्रदक्षिणविधिकथनं ।
अग्निनामानि । जपेतिकर्त्तव्यता । सालासंस्कारविधिः । दानपरिभाषाकथनं ।
तत्र दानस्वरूपादिविवेचनं । ब्राह्मणादीनां धनादिनिरूपणं । द्रव्यदोषादया-
ह्यताकीर्त्तनं । द्रव्यदेवतानिरूपणं । देशकालादिकथनञ्च । दानविधिः । प्रति-
ग्रहविधिः । कन्यादानादिविधानकथनञ्च । युगादियुगान्तरमन्वन्तरादिव्यवस्था-
निरूपणं । व्रतपविभाषाकथनं । तत्र व्रतस्वरूपादिनिरूपणं । व्रतारम्भधर्मादि-
कथनं । एकादश्यादिव्रतव्यवस्थाकथनं । शिवादिपूजनविधिः । प्रायश्चित्तव्रतेषु
विशेषकथनं । अक्रियादिषु व्यवस्थानिरूपणं । हस्तमध्ये तीर्थादिनिरूपणं । दर्भा-
दिनिरूपणं । प्रतिनिधिस्वरूपादिविवेचनं । पूर्णपात्रनिरूपणमुखेन मानपरि-
भाषाकथनं । दक्षिणास्वरूपकथनादिकं । भूमिमानादिनिरूपणं । सप्तदशविध-
व्रीहिकथनं । सतुःसम-सर्व्यगन्धयज्ञकर्द्दसादिगन्धगणकथनं । सर्व्यघातुगणनिरू-
पणं । कलशादिनिरूपणं । पञ्चभङ्गनिरूपणं । पञ्चामृतपञ्चगव्यादिनिरूपणं ।
पञ्चरत्नादिकथनञ्च ।

No. 1883. अधिकरणकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 15 × 4 inches Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 1,562 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post, Madhubani, Darbháńgá, Pańđit Chhoťi Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Adhikaraṇa-kaumudī. A dissertation on the philosophy of sacrifices. By Devanátha Thakkura, pupil of Soma Bhaṭṭa.

Beginning. पुराणमजरं देवं कामदं कामरूपिणं ।

अनिदानं निदाननं योगिनं भोगिनं नुमः ॥

आस्ते देवः स्मरपरवशः स्मरतारुणवृत्य

प्रैढोत्तुङ्गस्त्रनभरल्लसत्कामिणीकामकेलिः ।

अस्मत्त्वेवापरवशमनाः किं जगन्नाथ तावद्-

भावी भावस्यरणकमले तावके सामकीनः ॥

धर्मशास्त्रेऽधिकरणं विचारेषूपकारकं ।

विदुषा देवनाथेन निर्व्वन्धेन निबध्यते ॥

परिसंख्यानियमथोसथा विध्यनुवादयोः ।

भेदकं कथ्यते सम्यक् पर्य्युदासनिषेधयोः ॥ इत्यादि ।

End.

रत्नाकरे कल्पतरौ श्रीदत्तहरिनाथयोः ।

वाचस्पतौ निगूढं यत् तन्नबन्धि गुरुक्रमात् ॥

सोमभट्टोपदिष्टेन पथा रुचरतो मम ।

मीमांसाविषयारणे शरणं वत भारती ॥

Colophon. इति मचामहोपाध्यायश्रीदेवनाथठक्कुरनिर्मिता अधिकरणकौमुदी समाप्ता ।

विषयः ।

अधिकरणस्वरूपविवेचनं । आत्माश्रयान्योन्याश्रयचक्रकानवस्था-व्याधात-प्रतिवन्धि-विनिगमनाविरह-उत्तर्ग-अनौचित्य-कल्पनादीनां प्रत्येकं लक्षणनिरूपणं । तर्क-प्रशंसा । धर्मलक्षणनिरूपणादिकं । वेदलक्षणादिनिरूपणं । आचारादीनां-लक्षणं । विधिस्वरूपविवेचनं । एवं परिसंख्यानियमानुवादानां स्वरूपादिचि-न्तनं । अर्थवादस्वरूपचिन्तनं । पर्य्युदासनिषेधनिरूपणं । प्रसङ्गतन्त्रयोः स्वरू-पादिकथनं । साहित्यमहत्वयोः लक्षणादिकीर्तनं । श्रुतिलिङ्गादिनिरूपणं । एषां बलादल्लनिरूपणञ्च । विकल्पादिस्वरूपकथनं । दृक्काविकल्पे अष्टविधदोष-निरूपणादिकं । यागसिद्धिनिरूपणं । परिषदधिकरणस्वरूपादिविवेचनं । नक्ता-धिकरणं । चमसाधिकरणं । अर्थवादविशेषयोः वैषम्यादिनिरूपणं । पाशाधि-

करणं । सर्वशक्तप्रधिकरणं । कपालाधिकरणं । गवामयने गेहाधिकरणं ।
 निषादस्थपतौ वीजविवेचनं । हविरुभयलाधिकरणं । विश्वजिन्नायनिरूपणं ।
 अर्थवादाद् विधिकल्पनाधिकरणं । तदाद्यन्तापकर्षन्यायकथनं । सर्वशाखाप्रत्य-
 याधिकरणं । प्रायणीयोदयनीयाधिकरणं । श्रुतिसृत्योः विरोधे श्रुतेर्गौरयस्वाधि-
 करणं । रात्रिसत्राधिकरणं । कपिञ्जलाधिकरणं । सूक्तवाकादिवद्वाक्यभेदाधि-
 करणं । आरम्भसिद्धान्ताधिकरणं । पदावनीयाधिकरणं । खलेवालीयूपाधिकरणं ।
 आर्थक्रमेण शब्दक्रमबाधाधिकरणं । आरुणीन्यायः । पदपांशुन्यायविवेचनं ।
 सामान्यविशेषन्यायः । आश्रयिन्यायः । शंखधिकरणं । प्रतिनिध्यधिकरणं । अभ्यु-
 दितेष्टाधिकरणं । क्रमणाधिकरणं । देवताधिकरणं । सामान्यविधिकल्पनाधिक-
 रणं । सत्राधिकरणं । अधिकारबलाबलाधिकरणं । संयोगप्रयत्नन्यायः । गौणसु-
 ख्याधिकरणं । गुणलोपे सुखलोपाधिकरणं । आश्विनग्रहाधिकरणं । स्फाञ्चि-
 ष्टेच्याधिकरणं । तच्चाधिकरणं । अधिकरणादीनां प्रत्येकं स्वरूपकथनपूर्वकमुदा-
 हरणप्रदर्शनञ्च ।

No. 1884. पातञ्जलसूत्रभाष्यं ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,211 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sm. 1852. Place of deposit, Magrāni, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭī Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pātañjala-sūtra-bhāṣya. A commentary on Pātañjala's aphorisms of the Yoga system. By Bhavadeva Miśra, Mahāmahopādhyāya, son of Kṛishṇadeva Miśra. The work is very scarce, but not much quoted.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च भोगिनः ।

भवदेवेन तत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना ।

सङ्गलं कुर्वन्नेव शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति ।

End.

इदमभिनवभाष्यं पूर्वभाष्यात् प्रकृतं

दिशि दिशि खलु दीपादीपवच्चकसीति ।

सुगममिति सुधीभिर्दृश्यमीशप्रसादाद्

भवतु च भवभीतिध्वान्तहारि त्रिलोकाः ॥

गङ्गातटे पट्टनपत्तनेऽस्मिन् विश्वं वपुर्विश्वरुजः समीक्ष्य ।

निरीक्ष्य भाषादिकृतं प्रवीणै- रन्यैर्मया भाष्यमिदं व्यधायि ॥

Colophon. इति मैथिलसन्निश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्यायसन्निश्रीभवदेवकृतपात-
ञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यनिरूपणे चतुर्थचरणव्याख्या सम्पूर्णा । शुभमस्तु । संवत्
१७५२ ।
विषयः । योगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1885. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः ।

Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 172. Lines, 9 on a page. Extent, 5,776 śloka. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. A second copy at Magrápí, Post Madhubaní, Darbhāngá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Siddhānta-tattva-viveka. A disquisition on the eternity of matter. By Gokulanátha Mahámahopádhya.

Beginning. प्रवक्ष्ये पवनवेगघट्टितोऽपि सखलति नयज्जगदण्डपिण्डभारः ।

लघुगुरुतुलनातुलाप्रकाण्डद्रष्टिमगुणः स भवद्गुणत्रयस्य ॥

द्विरण्णगर्भस्य गुरुः शरीर- संख्यालघुर्यः पुरुषः पुराणः ।

अणोरणीयान् महतो महीयान् पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ॥

सकलाङ्कुरकारिर्वीजानुगतं तदकारिव्याटनं कुर्वद्रूपत्वं नाम सामान्यं न कल्पयि-
तुमुचितं गौरवात् । इत्यादि ।

End. अनन्यसूचिता मार्गास्तर्काणः सुपदर्शिताः ।

अनेन सच्चरेच्च दूरे तत्त्वविनिर्णयः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथविरचितः सिद्धान्ततत्त्वविवेको नाम न्यायनि-
बन्धविशेषः समाप्तः ।

विषयः । सामान्यादिनिरूपणमुखेन लाघवगौरवस्वरूपविवेचनं । दिक्कालयोः स्वरूप-
विवेचनं । अत्र दिक्कालौ नेश्वरादतिरिक्ताविति तथा क्लृप्तकारणभावस्य-
ईश्वरस्यैव शब्दसमवायित्वमिति शिरोमणिमतखण्डनं । द्रव्यपदार्थविवेचनं ।
द्रव्यसाक्षात्कारप्रकारकथनमुखेन इन्द्रियादिलक्षणविवेचनं । अन्तरिन्द्रियसा-
धनञ्च । प्रत्यासत्तिस्वरूपविवेचनं । परिमाणनिरूपणं । प्रत्यक्षप्रक्रियासाधनं ।
यदेव मूर्त्तत्वं तदेव भूतत्वमिति भट्टाचार्य्यमतखण्डनं । पृथक्त्वस्य गुणत्वमनङ्गी-
कुर्वन्तां मतखण्डनं । परत्वापरत्वस्वरूपविवेचनं । विशेषपदार्थविवेचनं । नीला-
दीनां सर्वेषां गुणानां अवच्छिन्नवृत्तिकत्वनिरूपणं द्रव्यनाशे कारणकथनं ।

घातार्थविवेचनं । शब्दबोधप्रक्रियाविवेचनं । संस्कारानुभवादिसंस्काररूपविवेचनं ।
अभावप्रत्यक्षतामनङ्गीकुर्वतां मतखण्डनं । कारणतास्वरूपनिरूपणं । यागादिध्वं-
सेनैव स्वर्गादिकमुपपादयतां धर्माधर्मभावविद्वेषिणां मतखण्डनं । संशयकारण-
कथनमुखेन चित्तुखादिमतखण्डनं । अनुगतक्षणव्यवहारकारणनिरूपणं सत्त्व-
स्वामित्वादिलक्षणविवेचनं । संख्या-खल-शक्तिप्रभृतीनां पदार्थान्तरत्त्ववादाख-
ण्डनं ।

No. 1886. **कृत्यमहार्णवः ।**

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page Extent, 3,811 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrānī, Post Madhubanī, Darbhaṅgā, Paṇḍit Chhoṭī Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Kṛītya-mahārṇava. A philosophical disquisition on sacrificial rites. By Vāchaspatī Miś'ra,—compiled under the patronage of Mahārājā Harinārāyaṇa, of Tirhut.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीकमाताघपाणिचरणं पुरुषं पुराणं ।

मञ्जीरमञ्जुमरुणाधरमन्नुजाचमद्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमीडे ॥

आसीन्मैथिलमेदिनीशतसखः प्रत्यर्थिसीमन्तिनी-

नित्योद्गीतभुजप्रतापतपनप्रोक्तप्रसप्ताणवः ।

राजत्कीर्तिकुमुद्वतीपरिमलप्राग्भाविभूमण्डलो

राजा श्रोत्रियवंशभूषणमणिः श्रीमान् भवेशः कृती ॥

अस्यान्ववायममलं विमलीकरिष्यन् कीर्त्त्या दिशा दश मुकुर्धवलीकरिष्यन् ।

संग्रामसीमनि भटांस्त्रिदशीकरिष्यन् आविर्वभूव तनयो हरसिंहदेवः ॥

एतस्माद्द्विजवंशभूषणमणिः सर्वार्थचिन्तामणिः ।

षट्तर्कासरणिः प्रतापतपनप्रारम्भशुद्धारणिः ॥

प्रत्यर्थिचित्तिपात्रकारतरणिः श्रीदर्पनारायणो ।

राजासीदवनीविभूषणमणिर्भूपालचूडामणिः ॥

आनन्दयन् द्विजकुलं पितृकुलमुन्मीलयन्नखिलं ।

एतस्माद्जनि कृती श्रीहरिनारायणो षट्पतिः ॥

श्रीवासुदेवभक्तः श्रीसारदायां प्रसादसासाद्य ।

श्रीमानयं नरन्द्रः श्रीकृत्यमहार्णवं तनुत ॥ इत्यादि ।

End.

मिथिलालयविधाजः श्रीहरिनारायणस्य कीर्तिरेषा ।

तावद्विकसतु भवने थावद्विष्णुर्विरोचनो गगने ॥

Colophon.

इति सप्रक्रियमहाराजाधिपराजश्रीहरिनारायणनिदेशान्महामहोपाध्यायसमिन्श्रीवाचस्पतिविरचितः कृत्यमहार्णवः समाप्तिमगात् ।

विषयः ।

धर्मस्वरूपविवेचनं । धर्मशास्त्रनिरूपणं । सामान्यतः परिभाषाकथनं । मलमासादिस्वरूपकीर्तनं । वैशाखकृत्यनिरूपणं । तत्र विशेषेण अक्षयतृतीयाकृत्यकथनं । ज्यैष्ठकृत्यं । आषाढकृत्यनिरूपणं । चातुर्मास्यव्रतक्रमनिरूपणं । श्रावणकृत्यनिरूपणं । तत्र विशेषेण अशून्यशयनव्रतनिरूपणं । भाद्रकृत्यनिरूपणं । तत्र कृष्णपक्षे पुष्यनक्षत्रे इन्दोगानामुत्सर्गाख्यकर्मविधानकीर्तनं । महालक्ष्मीव्रतनिरूपणं । आश्विनकृत्यनिरूपणं । हस्तादित्ये खञ्जनदर्शनविधिकथनं । देवीपक्षकृत्यनिरूपणं । पूर्णिमाकृत्यनिरूपणं । कार्तिककृत्यं । मार्गशीर्षकृत्यनिरूपणं । पौषकृत्यनिरूपणं । माघकृत्यनिरूपणं । फाल्गुणकृत्यं । विशेषेण शिवरात्रिविधानकीर्तनं । चैत्रकृत्यं । तत्र महावारुणादिविधानं । भोजनचतुर्दशीविधिः । सामान्यतः वारकृत्यनिरूपणं । विजयादिद्योगकृत्यनिरूपणं । गणेशव्रतविधानं । अविघ्नव्रतनिरूपणं । देवीव्रतानि । सौरव्रतानि । सामान्यव्रतानि । शिवव्रतानि । विष्णुव्रतानि । काम्यैकादशीव्रतानि । द्वादशीव्रतानि । तत्र क्रूर्मद्वादशीव्रतं । वराहद्वादशीव्रतं । वामनद्वादशीव्रतं । परशुरामद्वादशीव्रतं । राघवद्वादशीव्रतं । शुद्धद्वादशीव्रतं । कल्किद्वादशीव्रतं । पद्मनाभद्वादशीव्रतं । धरणीव्रतं । जन्मदिनकृत्यं । षष्ठीपूजाविधानं । सर्वगन्धगणकथनं । सर्वरत्नगणकथनं । सर्वधातुगणकथनं । सर्वौषधिगणकथनं । अष्टादशधान्यकथनं । कार्तिके दीपदानविधिकथनं । तिथिद्वैधयवस्थाकथनं । संक्रान्तिनिर्णयः । ग्रहणादिनिरूपणञ्च ।

No. 1887. न्यायरत्नमाला ।

Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 1,985 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ujāna, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit Yogadatta Jhā. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Nyāyaratna-māla. A metrical epitome of the Mīmāṃsā doctrine inculcated in the *Tantra-vārtika* alias *Nyāyaratna* of Bhaṭṭa Kumārila

Svámí. By Párthasárathí Mís'ra. A corrupt codex of this work has been noticed under No. 1557. (IV, p. 134). The description there given is incorrect. Hall's 'Contributions,' pp. 170-172.

Beginning. आनन्दमदतं ज्ञानमजं साक्षिणमीश्वरं ।

ब्रह्म सर्वमसर्वं च वन्दे देवं हरिं विभुं ॥

मीमांसासार्णवसम्भूतैः कुमारस्वामिनोद्धृतैः ।

न्यायरत्नैरहं मालां संग्रन्थामि मनोरमां ॥

तत्र स्वाध्यायविधयः प्रथमं तावदुच्यते ।

आचार्यदृष्टिमाश्रित्य प्रतिपक्षनिरासतः ॥

तत्र तावदिदं केचित् पूर्वपक्षं प्रचक्षते ।

आचार्यकनियोगार्थः स्वाध्यायस्तत्प्रयुक्तिः ॥

प्रथमावगतत्वेन तद्धि युक्तं प्रयोजनं ।

तत्र वाक्यार्थविज्ञानं तद्धि पश्चात् प्रतीयते ॥

तेन विवक्षितार्थत्वाद्देदस्यार्थविचारणं ।

न कर्त्तव्यमतः शास्त्रं मीमांसार्थमनर्थकं ॥

आचार्यकरणकविधिप्रयुक्तस्य हि स्वाध्यायाध्ययनस्य प्रयोजनापेक्षायां पुरुषान्तरगामित्वेन इत्यादि ।

End. तस्मात् सिद्धः काम्यनित्ययोर्विशेष इति ।

पार्थसारथिना सम्यग् विशेषे नित्यकाम्ययोः ।

आचार्यमतमाश्रित्य न्यायलेशः प्रदर्शितः ॥

Colophon. इति पार्थसारथिनिश्रविरचितायां न्यायरत्नमालायां नित्यकाम्यादिविवेकः ।

विषयः । प्रथमतः स्वाध्यायोऽध्येतव्य इत्यध्ययनविधिचर्चा । मीमांसाशास्त्ररत्नस्य प्रयोजनादिनिरूपणं । अध्ययनविधौ फलाश्रुतेस्तत्र विश्वजिज्ञासेन न स्वर्गार्थेति-निर्णयः । तत्र अर्थज्ञानार्थत्वाद्ध्ययनस्य तस्य च विचारमन्तरेणासम्भवात् तदन्त-न्तरं धर्मजिज्ञासा कर्त्तव्येतिनिरूपणञ्च । विज्ञानस्य स्वतःप्रामाण्यं न तु परत इति निरूपणं । तत्र प्रामाण्यादिलक्षणाविमर्शनं । वेदस्य उभयवादिंसिद्धप्रामा-ण्याभावेन विचाराविषयान्नास्य स्वतःप्रामाण्यं सिद्धतीति केषाञ्चिन्मतकथनं । वेदप्रामाण्यनिरूपणं । परत एव अर्थतथात्वरूपं प्रामाण्यं निश्चीयते इति परमत-खण्डनञ्च । विधिस्वरूपविवेचनं । तत्र प्रवर्तकज्ञानादिनिरूपणं । भावनादि-स्वरूपकथनं । अन्यान्यमतखण्डनपुरःसरं तदिदं कर्त्तव्यतारूपं प्रवर्तनारूपं, वा समीहितपाधनत्वमेव लिङ्गादिभिरभिधीयते इति लिङ्गाद्यर्थनिरूपणञ्च । आ-

प्रिवादकथनं । अत्र कार्यकारणभावाद् विनाभावनियमस्यथा स्वभावात् कार्य-
कारणभावाद् विनाभावनियम इत्यादिकाणाद्-शाक्यादिषिद्धान्तदूषणपूर्वकं या-
प्रियहोपायकथनञ्च । वाक्यार्थनिरूपणं । तत्र शक्तिवादकथनं । आकाङ्क्षाद्यो-
ग्यतादीनां स्वरूपादिनिरूपणं । अन्यान्यमतखण्डनपुरःसरमभिहितान्वयवाद-
संस्थापनं । अपि च न वाक्यं पदानि वा साक्षाद्वाक्यार्थबुद्धिं जनयन्ति किन्तु
पदस्वरूपाभिहितैः पदार्थैः वाक्यार्थः संलक्ष्यते इति मीमांसकमते वाक्यार्थो-
लाक्षणिक इति संस्थापनञ्च । नित्यकाम्ययोः वैषम्यं नास्तीति केषाञ्चिन्मतखण्डन-
पूर्वकं तद्योरन्योन्यं वैषम्यनिरूपणं ।

No. 1888. पारिजातहरणं । (नाटकं) ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 5
on a page. Extent, 237 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of
deposit, Dharmmapura, Post Madhubanī, Darbhaṅgá, Paṇḍit Gopála Thákura.
Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Párijáta-harana. A drama of the class called Rúpaka, founded on
an incident in the life of Kṛishṇa. By Umápatidhara Upádhyaýa. The
story runs that on one occasion Kṛishṇa was engaged in a picnic with his
family when Nárada paid him a visit, and presented him a celestial flower
called *Párijáta*, which he had brought from the Nandana garden of
Indra. Kṛishṇa gave the flower to his chief queen Rukmiṇī. Satya-
bhámá, another queen, who was present at the place, took this as a slight
upon her, and was offended. To pacify her, Kṛishṇa sent for another
flower, but Indra declined to give it. Thereupon Kṛishṇa, with the aid
of Arjuna, assailed Indra, overcame him in battle, and brought away a
number of the rare flower from his garden. The author was a poet of
high rank in the court of Lakshmaṇa Sena of Bengal, and Jayadeva, in
his Gitagovinda, eulogizes him highly. An inscription composed by the
author is still extant.

Beginning. चौणी यस्य रदे ऋणालशकलं मूलार्णवः पल्लवं
स्वर्गङ्गा वसनं विभाति गगनं कसूरिका लोपनं ।
चन्द्रश्यामललाटचन्दनमुङ्ग्रेणी गतां माख्यतां
तेन श्रीधरणीधरेण हरिणा चिन्दूपतिः पाख्यतां ॥

अपि च ।

यस्यास्यं पूर्णचन्द्रं सुवचनमसृतं दिग्जयश्रीस्य लक्ष्मी-
दौस्तम्भः पारिजातो भुकुटिकुटिलिका सङ्करे कालकूटः ॥
तीव्रं तेजोऽग्निरौर्व्यः पद्मभजनपरा राजराज्यस्यटिन्यः ।
पारावारो गुणानामयमतुल्लरसः पातु हिन्दूपतिर्वः ॥

नान्यन्ते सूत्रधारः ।

अलमतिविसूरेण । आर्य्ये इहागम्यतां । प्रविश्य नटी । अज्ज आणवेदु । सूत्र ।
आदिष्टोऽस्मि यवनवनच्छेदनकरालकरवाल्लेन विच्छेदगतचतुर्विदपथप्रकाशक-
प्रतापेन भगवतः श्रीविष्णोर्दशमावतारेण हिन्दूपतिंहरिहरदेवेन । यथा उमा-
पत्युपाध्यायविरचितं नवपारिजातमङ्गलमभिनीय वीररसावेशं शसयन्तु भगवन्तो
भूपालमण्डलस्य । इत्यादि ।

End.

उर्वीं शस्येन गुर्वीं विलसतु सुखिनः सन्तु सर्व्वे च लोकाः ।
चौणीपालः समन्तात् प्रवितरतु गुणं भावयित्वा वस्त्रनि ॥
साधूनां सन्निवासः सहपिशुनजनैरे + + केपि साम्-
दाप्रद्वान्तं कवीनां धमति भगवती भारती भङ्गिभेदैः ॥

Colophon.

इति महासहोपाध्यायकविपण्डितमुख्यश्रीमदुमापत्युपाध्यायविरचितं पारिजात-
हरणाख्यनाटकं समाप्तं ।

विषयः ।

एकदा मधुमासे रक्किण्या सह वसन्तोत्सवमाधुर्य्यमनुभवन् श्रीकृष्णः प्रसदोद्याने
समुपस्थित आसीत् । अथ तत्र सुमुखीसहाया सत्यभामापि समुपस्थाय तमुत्सवं
संबर्द्धयामास । अत्रान्तरे पारिजातमञ्जरीसनाथकरेण नारदेन भगवन्तमभ्युपेत्य
सङ्गीताल्लापेन भगवतः प्रीतिं जनयता पारिजातमञ्जरीयं रक्किण्याः करे सम-
र्पिता । अथ सत्यभामा तद्दर्शनेन नितरां सन्तोषमापन्नापि, सुसुख्याश्रितरस्का-
रेण सन्नुचित्ताभिसानानला अलङ्करणदिकं विहाय रोषागारं प्रविवेश । अथ
विदितवृत्तान्तो भगवानपि चरणसंवाहनादिना तस्याः प्रीतिं संजनयन्नेव पारि-
जातमञ्जरीलाभार्थं नारदमेव पुरन्दरपुरं प्रेरयामास । अथ नारदमुखात् अम-
रेशदुश्चेष्टितमाकर्ण्य अर्ज्जुनसहायेन उपेन्द्रेण इन्द्रं पराभूय पारिजातमञ्जरी
समानिन्ये । वृत्तान्तमिदमवलम्ब्य विरचितमिदं रूपकं ।

No. 1889. न्यायनिबन्धप्रकाशः । (चतुर्थोऽध्यायः) ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 71. Lines, 5 on a page. Extent, 1,312 s'lokas. Character, Maithilī. Date, L. Sen's, E. 355. Place of deposit, Ujána, Post Madhubanī, Darbhāṅgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyáya-nibandha-prakás'a. A commentary on the *Nyáyanibandha*, alias *Nyáyavártika-tátparya*, of Uddyotakara. By Vardhamána Upádhyaya, son of Ganges'vara Upádhyaya. The work is exceedingly rare, and of high repute. The codex contains only the fourth chapter.

Beginning. अनादिभवसम्भूततापत्रयविनाशकत् ।

तच्चञ्चिन्मदीया तं कार्यमेयं शिवं नमः ॥

नमस्कारस्तुतेरपि मङ्गलत्वान्मोक्षहेतुतत्त्वज्ञानविषयमीश्वरं सौति ।

यानासनेति । ऋणां पतिमीश्वरमथ राजानं नुमः स्तुमः, ईश्वरपक्षे यानं गमनं चेष्टा । इत्यादि ।

End. न तु स एवैतदाकार इत्यत आह इत्येवमिति ।

यस्तर्कतन्त्रगतपत्रसहस्ररश्मिर्गङ्गेश्वरः सुकविकौरव + + + + ॥

+ + + + पितुरधीत्य निबन्धमित्यं प्राकाशयत् कृतिमुदे बुधवर्द्धमानः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगङ्गेश्वरात्मजमहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचिते न्यायनिबन्धप्रकाशे चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः । शुभमस्तु । ल-सं । २५५ । आश्विन शुद्धि । विषयः । न्यायनिबन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 1890. गृह्यपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,534 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubanī, Darbhāṅgá, Paṇḍit Gosáin Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Grihya-paddhati. Detailed descriptions of the domestic rites enjoined in the *Grihya Sūtra* of Párasakara. By Vásudeva Díkshita.

Beginning. अथातो गृह्यसूत्रविहितानामाधानादिसर्वकर्मणां साधारणो विधिरुच्यते ।

तनावसय्याधानादिषु वक्ष्यमाणेषु सर्वकर्मसु यजमानस्यैव कर्तृत्वं । इत्यादि ।

End.	चक्षुः श्रोत्रं यशो बलं । यन्मे श्रुतमधीतं यन्मे मनसि तिष्ठतु तिष्ठत्विति ॥
Colophon.	इति श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यसूत्रेण तृतीयं काण्डं समाप्तं ।
विषयः ।	अत्र पारस्कारगृह्योक्तानां सर्वेषां कर्मणां पद्धतिकथनं । तत्र पञ्चभूस्कारविधिकथनं । आवसथ्याधानविधिकथनं । मधुपर्कविधिकथनं । विवाहविधानं । राज्ञो रथाक्षभेदकर्मविधिकथनं । चतुर्थीकर्मकथनं । ऋतुकालाभिगमनविधिकथनं । पुंसवनविधिकथनं । सीमन्तोन्नयनविधिकथनं । जातकर्मविधिः । निष्क्रमणविधिः । अन्नप्राशनविधिः । चूडाकरणविधिः । व्रतबन्धविधिः । वेदारम्भविधिः । व्रतविसर्गविधिः । स्नातकस्य यमनियमादिविधिः । पञ्चमहायज्ञविधिः । उपाकर्मविधिः । उत्सर्गविधिः । लाङ्गलयोजनविधिः । श्रवणाकर्मविधिः । इन्द्रयज्ञविधिः । प्रघातकाकर्मविधिः । सीतायज्ञविधिः । आग्रयण्यणीकर्मविधिः । सस्वारोहणविधिः । चतुर्विधाष्टकाविधिः । शालाकर्मविधिः । मणिकावधानविधिः । शीर्षरोगभैषज्यविधिः । शूदनगवविधिः । गायत्रविधिः । वृषोत्सर्गविधिः । उदककर्मविधिः । अर्घ्यपशुविधिः । सभाप्रवेशनविधिः । रथारोहणविधिः । हस्त्यारोहणविधिकथनञ्च ।

No. 1891. गृह्यसूत्रविवरणं ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Extent, 1,270 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Ujāna, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Gosāin Jhā. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Gṛihya-sūtra-vivarana. A commentary on Pāraskara's aphorisms on domestic rites. By Karka Upādhyāya.

Beginning. पारस्कारकृतस्मार्त्तसूत्रव्याख्या गुरुकृतितः ।

कर्कोपाध्यायकेनेयं तेने नत्वा जगद्गुरुं ॥

श्रौताधानादीनि कर्मणि उक्तानि ।

तदनन्तरं स्मार्त्तानि अनुविधीयन्ते ॥

तत्रैतदादिमं सूत्रं ।

अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म । व्याख्यास्यते—इति सूत्रशेषः । इत्यादि ।

End. अथातः सभाप्रवेशनमित्यादि यत् तत्सर्वं निगदथाख्यातमत्र ।

Colophon. इति कर्कोपाध्यायकृतं गृह्यसूत्रविवरणं समाप्तं ।

विषयः । शुक्लयजुर्वेदीयपारस्कारगृह्यसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1892. नान्दीमुखनिरूपणं ।

Substance, country-made paper, 10 × 2 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 148 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Ujāna, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit, Bholi Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Nāndī-mukha-nirūpaṇa. On the propriety of performing a S'rāddha on joyous occasions, such as marriages, initiations &c., to invoke the blessings of the manes, and the details thereof. By Hṛidayanātha S'armā, of Mithilā.

Beginning. गिरिजाङ्घ्रिरजोलेशपूता सुरतरङ्गिणी ।

तनोतु मे भवानीशकपर्दात्तापहारिणी ॥

अथाभ्युदधिकश्राद्धं निर्णयिते ।

माहकापूजापूर्वकमाभ्युदधिकं सर्व्वत्र ।

कर्मादिषु च सर्व्वेषु मातरः सगणाधिपाः ।

पूजनीयाः प्रयत्नेन पूजिताः पूजयन्ति ताः ॥

अभीष्टसम्पादनेन अनुगृह्णन्ति—इत्यर्थः ॥

अत्र पूजयन्तीति फलश्रवणात् प्रधानमेव माहपूजनमिति । इत्यादि ।

End. खत एव दयाशीलाः सन्तः सर्व्वोपकारकाः ।

इत्येव हृदये नूनमवलम्बनमस्ति मे ॥

Colophon. इति सोमदत्तपुरकुलसमुद्भवमैथिलश्रीहृदयनाथशर्मकृतनान्दीमुखनिरूपणं समाप्तं ।

विषयः । आभ्युदधिकश्राद्धस्य सप्रमाणैतिकर्त्तव्यतानिरूपणं ।

No. 1893. द्वैतनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 52. Lines, 8 on a page. Extent, 1,596 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Sarvasimā, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit S'rīnandan Thākura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaita-nirṇaya. Dissertations on Smṛiti rites. By Narahari Mahāmahopādhyāya. Contents : names of Brāhmins. Occasions when the nominative and when the genitive affix should be put after proper names in forming mantras. Philosophy of Dakṣiṇā at religious rites. Do. of

gifts. S'ráddha before marriage. Weights. Lunar months. Intercalary months. Rites during such months. Mourning. Rites on the day after mourning. Persons entitled to perform S'ráddhas. Rules regarding S'ráddhas. Adoption. The rite of Vṛishotsarga. Bathing and offering of water to the manes. Use of Darbha grass. Time meet for S'ráddha. S'ráddhas during the wane. S'ráddhas on the day of Naváanna. Do. during eclipses. The fast of Janmáshṭamí. The fast of Ekádas'í. Purifications. Rules regarding Sapiṇḍas. Inheritance.

Beginning. अनादावाचारे वज्रतरविचारोऽञ्जलतरे ।

परेषां केषाञ्चत् प्रसरति दृथा दूषणगणः ॥

मुञ्ज्रत्वा तत्त्वावगतिशरणं तातचरणं ।

हरेर्भक्त्या युक्त्या परिहरति तं श्रीनरहरिः ॥

तत्रादौ नामनिर्णयः । शुभङ्करेत्याद्येव शर्मादिविनिर्मुक्तं नाम द्वाचरं चतुर-
चरमित्यादि गृह्यदर्शनात् ।

End.

सा चावश्यं निरस्यैव इति प्रकाशव्याख्यैव श्रेयसीति रत्नाकरः । पतिपुत्रद्वारापि-
माहसंक्रान्ते मौदायिकतया आकाङ्क्षातौल्याद्वाक्यमिदं जागर्त्ति ॥

Colophon.

इति सद्दामहेपाध्यायश्रीनरहरिकृतो द्वैतनिर्णयः समाप्तिसमाप्तः ।

विषयः ।

ब्राह्मणादीनां नामनिरूपणं । कर्म्मविशेषे नाम्नि प्रथमाषष्ठादिविभक्तिप्रयोग-
नियमनं । दक्षिणादिसंख्यादिविवेचनं । दानादिलक्षणनिरूपणं । आभ्युद-
यिकनिर्णयः । व्यवहारोपयोगिसाननिरूपणं । चान्द्रादिमासनिरूपणं । मल्लिस्तुचे
शुक्लादिमासरीत्येव व्यवस्थाकथनं । अधिमासादिनिरूपणं । तत्र कृत्यनिरूपणं ।
अशौचनिरूपणं । अशौचान्दिने चत्तादिना दूषिते ज्येष्ठे कनिष्ठेनापि प्रेतया-
जानि कार्याणीतिव्यवस्थाकथनं । आजाधिकारिपरम्पराकथनं । आहुविधिकथनं ।
दत्तकपुत्रग्रहणविधिकथनं । वृषोत्सर्गाधिकारिकथनं । एतद्विधानकथनं । स्नान-
तर्पणादिविधिकथनं । दर्भनिरूपणं । देवपूजाविधिकथनं । आहुवेल्लानिरूपणं ।
अपरपक्षत्राजादिविधानकथनं । हैमनिकनवान्नआहुविधिकथनं । ग्रहणनि-
मित्तकत्राहर्दनरूपणं । जन्माष्टमीव्रतविधानादिकथनं । एकादशीव्रतविधानादि-
कथनं । शुद्धिनिरूपणं । तत्र साषिण्डादिविवेचनं । दायविभागकथनञ्च । ग्रन्थे-
ऽस्मिन् सर्वत्र द्वैधविषये एव समीचीनव्यवस्थाकथनमिति ज्ञेयं ।

No. 1894. कृष्णार्चनचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent, 646 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Magarañi, Darbháñgá, Pañdit Bholí Jhá. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Kṛishṇárchana-chandriká. Directions for the worship of Kṛishṇa. By Rátnapáni. Compiled by order of a king of Mithilá.

Beginning. विद्यारण्यद्वं नवं युगयुगे भक्तानुकम्पाकरं ।

जन्याद्वितनुच्च तारकमनु' ध्यात्वाशये भक्तितः ॥

श्रीकृष्णार्चनचन्द्रिकां हि कलये श्रीमैथिलेशाज्ञया ।

प्रोद्यत्पण्डितमण्डलीषु विनतः श्रीरत्नपाणिः सुधीः ॥

अथ प्रासादाये सत्तरणं चतुर्द्वारं षोडशक्षलं मण्डपं । इत्यादि ।

End. अग्रधानप्रतिमायाः सहस्रानं प्राणप्रतिष्ठाञ्च कृत्वा पूजनं कुर्यादिति बोध्यं ॥

Colophon. इति कृष्णार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । विष्णुप्रासादविग्रहादिप्रतिष्ठाविधानकथनं । तत्र प्रयोगकथनञ्च ।

No. 1895. तिथिनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 515 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Dharmmapura, Post Madhubani, Darbháñgá, Pañdit Gopála Thákura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tithi-nirṇaya. A dissertation on the lunar days and the religious duties appertaining thereto. By Subbañkara. This is different from the work described under No. 1837, p. 149.

Beginning. अद्वैताद्बोधागम्याय निर्गुणस्मितिहेतवे ।

जगतामादिभूताय नमस्ते परमात्मने ॥

विलोक्य मुनिवाक्यानि मन्द + + नुसारतः ।

तिथिद्वैधविधौ यत्नात् क्रियते तिथिनिर्णयः ॥

विप्रतिपन्नानां परस्परविरोधपरिहारो निर्णयः । इत्यादि ।

- End. एतदेव सुजनस्य लक्षणं दूषणेऽपि गुणमेव पश्यति ।
एतदेव पिशुनस्य लक्षणं दूषणं किल गुणेऽपि पश्यति ॥
- Colophon. इति श्रीशुभङ्करकृततित्थिनिर्णयः समाप्तः शुभमस्तु ।
- विषयः । निर्णयलक्षणं । तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं । तत्र पञ्चदशतिथिषु पक्षादिभेदेन युग्माद्याद्रादिविशेषनिरूपणं । चयाहतिथियवस्था । नक्षत्रततिथियवस्था । उपवासे नियमादिकथनं । अनध्यायतित्थ्यादिलक्षणकीर्तनञ्च ।

No. 1896. जातकतिलकं ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 124. Lines, 10 on a page. Extent, 3,078 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhánga, Pañdit, Yogadatta Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Játaka-tilaka. A comprehensive treatise on the casting of horoscopes. By Kamalákra Acháryá,

Beginning. महादेवहृषीकेशलोकाशाखण्डलादयः ।

स्मरन्ति यं विजयते स देवो वारणाननः ॥

प्रबोधवृत्तिशयनैर्गदधीनमिदं जगत् ।

स एक एव विश्वात्मा विभाति रविराश्वरः ॥

वराहमिहिराचार्यः श्रीमानार्यभटः कृती ।

ब्रह्मगुप्तोऽतिमतिमान् जयन्ति गणकेश्वराः ॥

विश्वेश्वरं गुहं वन्दे मन्देतरमहामतिं ।

गम्भीरगणनाम्नोधिमुष्टिन्धयमहाशयं ॥

प्रणम्य वनचामुण्डां विट्कुलं कुलदैवतं ।

होराशास्त्रमतिस्पृष्टं कुरुते कमलाकरः ॥

पुराणमतशास्त्राणां रक्षस्यं यदनाकुलं ।

भूयोऽनुभवसंशुद्धं तत्पूर्वमिह कथ्यते ॥

दृषमो मिथुनः कर्कः सिंहः कन्या तुलाधरः । इत्यादि ।

End. मेघान्त्यः कपिलः क्रूरखण्ड उद्यतदण्डदोः ।

लग्नवृत्तकलाभिज्ञः क्रियार्थी लोहितांशुकः ॥

Colophon. इति कमलाकराचार्यविरचिते जातकतिलके द्रेक्काणाध्यायः । श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥

विषयः ।

राशिकथनं । तत्र दृषदृष्टिकसंक्रमे विषुवकाले दिनयामिन्योः समानमानता-
 कथनं । सिंहराशिप्रवेशे सर्वेषां ग्रहाणां दक्षिणायनकथनं । तथा कुम्भप्राप्तानाद्य
 तेषामुत्तरायणकथनं । पुल्लिशादीनाभाचार्याणां मते ग्रहाणां गतिकथनं । अश्वि-
 न्यादीनान्तु गतेरल्पात् सा नास्तीति पूर्व्याचार्यान्ताभिप्रायकथनं । अत आधुनि-
 कानां मतखण्डनं । वादरायणर्गादीनां समये विषुवसंक्रमस्य कालवैषम्यप्रद-
 र्शनं । राशीनां सूर्यग्रादिनिरूपणं । इदानीन्तनविषुवादिकालविवेचनं । चोरां-
 शादिनिरूपणं । ग्रहाणामुच्चनीचत्वादिकथनं । भावकल्पनावधिकथनं । द्वाद-
 शभावसाधनविधिकथनं । क्रूरभौम्यादिविवेचनं । सूर्यादीनां रूपकथनपूर्वकं
 तेषां प्रत्येकं प्रकृतिवर्णनं । द्रव्यविशेषे सूर्यादीनां अधिपत्वकथनं । बला-
 बलनिरूपणं । खेटादिनिरूपणं । शुभाशुभनिरूपणञ्च । स्त्रीणां प्रथमरजोद-
 र्शने शुभाशुभनिरूपणं । गर्भग्रहणकालनिरूपणादिकं । निषेकादिनिरूपणं ।
 कन्यापुत्रज्ञानकथनं । यमजमूकपङ्गवादिज्ञानोपायकथनं । तत्र तत्र कारणकथ-
 नञ्च । जन्मादिलग्ननिरूपणं । अरिष्टादिनिरूपणं । परमायुर्निरूपणं । अरिष्टभ-
 ङ्गनिरूपणं । नाभसथोगादिनिरूपणं । आयुर्दायनिरूपणं । दशानिरूपणं । दशा-
 फलकथनं । अन्तर्दशानिरूपणं । क्रमेण सूर्यादीनामन्तर्दशानिरूपणं । तनुभाव-
 फलनिरूपणं । धनभावफलनिरूपणं । सच्चजभावफलनिरूपणं । सुखभावफल-
 निरूपणं । सुतभावनिरूपणं । शत्रुभावफलनिरूपणं । जायाभावफलनिरूपणं ।
 मृत्युभावफलनिरूपणं । घर्भभावफलनिरूपणं । कर्मभावफलनिरूपणं । लाभ-
 भावफलनिरूपणं । व्ययभावफलनिरूपणं । सूर्यादीनां भावफलनिरूपणं ।
 तनुभावः । सच्चजभावः । सुहृच्चिन्तनं । सुतचिन्ता । शत्रुचिन्ता । जायाचिन्तनं ।
 आयव्ययचिन्तनं । लग्नकेन्द्रभावफलनिरूपणं । द्यूनकेन्द्रभावफलनिरूपणं ।
 भाग्यविचारः । अणफादियोगचतुष्टयबलकथनं । चन्द्रयोगः । सूर्ययोगः । द्विग्र-
 हयोगकथनं । एवं त्रिग्रहचतुर्ग्रहादियोगकथनञ्च । प्रव्रज्याचिन्तनं । लग्नफलनि-
 रूपणं । चोरागुणकथनं । द्रेक्काणगुणकथनं । नवांशद्वादशादिककथनं । चंद्रशफ-
 लकथनं । रव्यादिराशिफलकथनं । लग्ने ग्रहदृष्टिफलकथनं । रव्यादिदृष्टिचारः ।
 उच्चाद्याययफलकथनं । कर्माजीवादिनिरूपणं । राजयोगादिनिरूपणं । राज-
 भङ्गादिनिरूपणं । अशुभयोगादिनिरूपणं । स्त्रीजातके विशेषकथनं । निर्याणा-
 दिनिरूपणं । नष्टजातकविवेचनं । सूर्याद्यष्टवर्गफलनिरूपणं । विधोनिजन्म-
 निरूपणं । द्रेक्काणफलकीर्तनञ्च ।

No. 1897. केशवपद्धत्युदाहरणं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 44. Lines, 9 on a page. Extent, 1,790 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhánga, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kes'avapaddhatyudáharana. Exercises for the illustration of the rules laid down in Kes'ava's treatise on the casting of horoscopes. By Vis'vanátha Daivajña, son of Divákara Daivajña.

Beginning. श्रीगणेशं नमस्कृत्य केशवीनामपद्धतेः ।

गणितं विश्वनाथेन क्रियते बालबुद्धये ॥

नत्वा विद्महेति । अहं केशवः जातकपद्धतिं कुर्वे । जातस्येदं जातकं जातस्य बालकस्य जन्मान्तरार्जितसदसत्कर्मजनितशुभाशुभफलनिरूपकं शास्त्रं जातकमित्युच्यते ॥ इत्यादि ।

End. अस्या वक्तृणां श्रोत्रणाञ्च शुभं भवतु । ये सुबोधानितिस्यद्यार्थः । इति ग्रन्थपाठकस्य फलश्रुतिद्वारा ग्रन्थप्रशंसा ।

Colophon. इति श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचिते केशवपद्धत्युदाहरणेऽन्तर्दशाध्यायः । समाप्तेऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । केशवकृतजातकपद्धतेर्याख्यानं ।

No. 1898. शिशुबोधिनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 108. Lines, 12—14 on a page. Extent, 5,919 s'lokas. Character, Maithili. Date, SM. 1788. Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhánga, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Shisubodhini. A commentary on Nílakanṭha's 'Tájikábhidhána,'—a work on horoscopy. By Mádhava Jyotirvit, son of Govinda Jyotirvit. Nílakanṭha was the son of Ananta of the Gárgya clan. An astrological work of this name occurs under No. 420, (I, p. 239) but it is totally different, and by a different author.

Beginning. हेरम्बं भवनस्वशीर्षमघुलिट् संसप्तपादात्मजं ।

गौरीहृत्कमलप्रसारतरङ्गि विघ्नाटवीषावकं ॥

दृष्यद्वैरिक्कुलान्तकं सुमनसां सिद्धि × + द्विप्रदं ।

सिन्दूरारुणगण्डद्युग्ममनिशं भालौषधीशं भजे ॥

तत्र तावत् सकलमुनियेष्ठगार्ग्यवंशतिलको निखिलद्वैवज्जमुकुटक्षीरः अनन्त
ज्योतिर्वित्तनूजः श्रीनीलकण्ठज्योतिर्वित्तसंज्ञानन्तवर्धतन्त्रप्रश्नतन्त्ररूपप्रकरण-
त्रयात्मकस्य जीर्णताजिकशास्त्रस्य प्रथमं प्रकरणं संज्ञाविवेकनामक — —
ताजिकग्रन्थमुपजातिकया प्रतिजानीते प्रणयेति ॥

End.

शुक्लपत्रगण्डौ शिवपूर्व्यां ग्रन्थपूर्त्तिमगात् । तस्मान्मद्यमिष्टफलदो गणनायक
इति ।

Colophon.

इति विद्वद्वैवज्जमुकुटभूषणगोविन्दज्योतिर्वित्तसुतमाधवज्योतिर्विद्विरचिता शिशु-
बोधिनी सप्तमा ।

विषयः ।

नीलकण्ठतताजिकाभिधानज्योतिर्विद्वन्मस्य व्याख्यानं ।

No. 1899. हरिसुन्दरचरित्रं ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 570 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañdit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Haris'chandra-charita. An epic poem on the life of Haris'chandra, a pious king of remote antiquity, who was, for his virtues, translated along with all his subjects to heaven, and there recounting his munificence and liberality in a vaunting style, was hurled to mid-air, where he exists with his subjects. The story is given in the Vishnu Purána. The codex breaks off at the end of the 5th canto, and the author's name has not been made out.

Beginning. जयति जगतत्रयरत्नादक्षत्राक्षः स दक्षयज्ञाधिः ।

अर्द्धाङ्गे गिरिकन्या गनेशिता यस्य तनयस्य ॥

शारदनीरदशशधरचन्दनघनसारकाशनीकाश ।

दिश्याञ्जनताजडतादलिनी नः सारदा धिषणाः ॥

आसीदशेषश्रिय एकगेहं रत्नाकरः शीलनिशाकरस्य ।

अनन्यसाधारण राजचिह्नधारी हरिसुन्द इति चितीन्द्रः ॥ इत्यादि ।

End. इदानीन्मृषिजातानां कार्यं किञ्चन दृश्यते ।
धनेन तदिदं राजन्नत्र सवज्ञं तिष्ठतात् ॥
तथेति नागद्राजा शिरस्कृततदङ्गिकः !

— — — — —

Colophon. इति हरिश्चन्द्रचरित्रे धीरचिक्रे पञ्चमः सर्गः । इतः परं खण्डितं !
विषयः । प्रथमे सर्गे हरिश्चन्द्रस्य शौर्यगाम्भीर्यादिगुणवर्णनं । तस्य रूपवर्णनं । प्रजार-
जनवर्णनं । वैभववर्णनं । दैनिककृत्यवर्णनञ्च । द्वितीये सर्गे,—अकृतपरिणयस्य
तस्य पुरतः चराणां शशिलेखाभिधानाया राजपुत्राः रूपवर्णनं । तथा सच तस्य
परिणयसम्बन्धवर्णनं । विवाहोत्सववर्णनं । पुरकामिनीनां विभ्रमवर्णनं । तृतीये
सर्गे,—विलासस्थाननिर्माणादिवर्णनं । शशिलेखाया मौग्ध्यादिवर्णनं । केलिव-
नादौ विलासवर्णनं । षड्भृतुविहारवर्णनं । जलक्रीडावर्णनञ्च ।
चतुर्थे सर्गे,—हरिश्चन्द्रसन्दर्शनाय समागतानां राजन्यानामाप्यायनादिवर्णनं ।
हरिश्चन्द्रस्य पुत्रजन्मोत्सववर्णनं । विश्वामित्रसमागमवर्णनञ्च ।
पञ्चमे सर्गे,—हरिश्चन्द्रस्य सभाजनार्थं नारदस्यागमनवर्णनं । तयोरेभ्यो
सम्भाषणादिवर्णनं । नारदोपदेशेन हरिश्चन्द्रस्य यज्ञानुष्ठानविधिवर्णनञ्च । इतः
परं नास्ति ।

No. 1900. कारकवादः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 349 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Dharmmapura, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Gopāla Thākura; a second copy at Guptipādā, Paṇḍit Khudirāma Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Kāra-karāda. A philosophical dissertation on the use of the case-affixes. By Kṛishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. कारुण्यवर्षजलदं फलदं तपसां सतां ।

नीलोत्पलदलश्यामं निर्मायं धाम कामये ॥

तर्कव्याकृतिमीमांसापरिशीलनशालिना ।

मौलिश्रीकृष्णभट्टेन विभक्त्यर्थो विरच्यते ॥

तत्र सुव्विभक्तीनामर्थो विरच्यते ।

End. प्रकृतिविकृत्युभयकर्मस्थले तु स्वाद्युत्पत्तेर्यथोक्तिप्रसङ्गवारणाय दर्शितदिशा बोध्यं

Colophon. इति कारकवादः समाप्तः ।

विषयः । कारकविभक्त्यर्थकथनं ।

No. 1901. कर्कानुगपदार्थदीपिका, पूर्णमासेष्टिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 6—7 on a page. Extent, 577 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Karkánuga-padártha-dípiká. A manual for the performance of Vedic rites according to the rules of Karka Upádhyáya, who explains the Sútras of Apastambha on the rituals of the Black Yajur Veda. By Náráyana, son of Rámachandra Yájñika Páthaka, and younger brother of Gangádhara. The codex is incomplete, and contains only the section on the Full-moon rites, Púrnamáseshṭi.

Beginning. प्रणम्य विद्महर्त्तारं गुह्यं पितरं तथा ।

कर्कानुगपदार्थानां दीपिका तन्यते मया ॥

छताम्राधेय उदगयने मलमासगुरुशुक्रमैत्र्य-वार्द्धक्य-शैशव-सूतकादिरहितायां प्रथमपूर्णमास्यां इत्यादि ।

End. आह वलीयोपस्थाने वा कर्त्तव्यमनेनैव मन्त्रेण स्वाहाकारस्वत्रापि ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकरामचन्द्रसुतश्रीमत्कलयज्ञशास्त्रविशारदपाठक-गङ्गाधरानुजनारायणकृतौ कर्कानुगपदार्थदीपिकायां पूर्णमासेष्टिः समाप्ता ।

विषयः । पूर्णमासेष्टिप्रयोगकथनं ।

No. 1902. तिथितत्त्वचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Extent, 1,701 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vahaṭ, Post Mádhápura, Darbháñgá, Paṇḍit Phanídhara Mís'ra. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-tattva-chintámani. A calendar of fasts and festivals on the different days of the moon from month to month. By Mahes'a Thakura, Mahámahopádhyáya.

Beginning. कलय तु शुभष्टन्दं कालिका कामदात्री

विशदयतु यशो मे सर्वदेशे मुकुन्दः ।

रमयतु कमला-मे सद्गानि प्रीतिजालै-
र्हरिचरणरजोभिस्त्रालितं मे मनोऽस्तु ॥

— — — — — ।
वाणीप्रसादमासाद्य शास्त्रयुक्तिं विलोक्य च ।
मासि मासि तिथेस्तत्त्वं मद्देशेन विविच्यते ॥
स्मार्त्ताः पश्यन्तु मात्सर्यमुत्सार्थं विधिसम्मतं ।
असाधवो विषीदन्तु सत्यण्डितकुतूहलैः ॥
शुद्धा विद्धा तिथिः प्रोक्ता द्विविधा धर्माशासनैः ।
संशयस्यापनोदाय विशेषोऽस्मिन् प्रदर्शयते ॥
तत्र तिथिर्हि इत्यादि ।

End.

भोक्त्यामि नक्तं भूश्यां करिष्ये प्राणिनां दयां इति नक्तव्रतत्वात् सायाङ्ग्यापिनी
याच्चेति ।

Colophon.

इति मन्त्रामहोपाध्यायश्रीमद्देशटक्कुरक्तौ तिथितत्त्वचिन्तामणिः समाप्तः ।

विषयः ।

तिथिस्वरूपकथनं । चान्द्रादिमासनिरूपणं । पक्षभेदेन तिथियवस्थाकथनं ।
याच्याप्राञ्चतिथिज्ञापनविभागनिर्णयः । प्रातःसङ्गवादीनां लक्षणादिनिरूपणं ।
अरुणेादयकालविवेचनं । सामान्यतः कर्मयोग्यकालनिरूपणं । तत्र शुद्धावि-
द्वाभेदेन द्विविधतिथिकथनं । श्रावणमासादारभ्य प्रतिपदादिषु सर्व्वासु तिथिषु
विहितानां कर्मणां क्रमेण व्यवस्थानिरूपणं । अत्र सर्व्वत्र गौड़दाक्षिणात्यमतसमा-
लाचनपूर्व्वकं व्यवस्थाकथनमिति ज्ञेयं । तत्र श्रावणे गणेश्चतुर्थी । नागपञ्चमी ।
हयग्रीवपूर्णमा । संक्रान्तियवस्था । भाद्रे कज्ज्वली तृतीया । वज्रला चतुर्थी ।
शीतलाव्रतं । जन्माष्टमी कुशोत्पाटनविधिः हरितालिकाव्रतं । रक्षाव्रतं ।
सङ्कटचतुर्थीव्रतं । गौरीचतुर्थीव्रतं । नष्टचन्द्रदर्शनविधिः । ऋषिपञ्चमी ।
सूर्य्यषष्ठी । दूर्वाष्टमीव्रतं । नवमीप्रसङ्गेन रामनवमीव्यवस्थानिरूपणं । तथा
दशमीप्रस्तावेन दशहराव्यवस्थाकीर्तनञ्च । विस्तरेण एकादशीव्यवस्थानिरूपणं ।
नक्तव्रतव्यवस्था । एकादशीव्रताशक्तस्य कर्त्तव्यताकथनं । एकादशीव्रतविधिः । अन्न-
नक्तव्रतं । अगस्त्यादयविधिः । आश्विने अश्वयुक्कृष्णपक्षव्यवस्था । चन्द्रषष्ठी । महा-
लक्ष्मीव्रतं । अन्वष्टकाश्राद्धं । सघात्रयोदशी । विषशस्त्रादिहृतानां श्राद्धविधिः ।
शुक्लप्रतिपदि मातामहश्राद्धकथयता । नवरात्रविधिः । चण्डीपाठविधिः । विज-
यादशमीकृत्यं । कोजागरविधिः । प्रातःस्नानविधिः । कार्तिके तीर्थविशेषदर्शने
फलविशेषकथनं । मालाधारणविधिः । पुष्पविशेषमाहात्म्यकथनं । आकाश-
दीपदानं । उल्कादानविधिः । अमावास्याकृत्यं । प्रतिपदि गोम्रीङ्गनविधिः ।

यूनप्रतिपत् । श्राद्धद्वितीया । युगाद्याकृत्यं । भीष्मसूक्तव्रतविधिः । हरेरुत्थान-
कृत्यं । वैकुण्ठचतुर्दशी । मार्गशीर्षे,—कालाष्टमीकृत्यं । नागपञ्चमी । दत्तात्रेयपू-
जाविधिः । अष्टम्याह्नं । पौषे,—मन्वादि कृत्यं । अर्द्धाद्यकृत्यं । माघे,—स्नान-
विधिः । गणेशचतुर्थी । यमतर्पणं । तिलचतुर्थी । कुन्दचतुर्थी । माघी सप्तमी ।
भीष्माष्टमी । सत्तामाघीकृत्यं । फाल्गुने,—अन्वष्टकाविधिः । शिवरात्रिः । होलि-
कोत्सवः । चैत्रे,—वसन्तोत्सवकृत्यं । वारुणीविधिः । गौरीश्वरद्वितीया । गौरी-
व्रतं । दशवतारकालादिनिरूपणं । अशोकाष्टमी । लौहित्यस्नानविधिः ।
श्रीरामनवमी । कामदैकादशी । अनङ्गव्रतं । वैशाखे,—घटोत्सर्गविधिः । अच-
द्वितीयाकृत्यं । ज्येष्ठे,—दशहराकृत्यं । निर्जलैकादशीकृत्यं । सावित्रीव्रतं ।
आषाढे,—योगिनीव्रतं । रथयात्राविधिः । हरिशयनविधिः । चातुर्मास्यव्रतं ।
तत्र वर्ज्यावर्ज्यानिरूपणञ्च ।

No. 1903. वसिष्ठसिद्धान्तः, वा विश्वप्रकाशः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 205.
Lines, 10 on a page. Extent, 705 s'lokas. Character, Nágara. Date, ?
Place of deposit, Vekat, Post Mádhápura, Darbhāṅgá, Paṇḍit Phanídhara
Mis'ra. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Vasishtha-siddhanta alias *Viśvaprakāśa*. An original treatise on
astronomy and astrology. By Vasishṭha. A work of great repute and
antiquity, but very rare. Vasishṭha was one of the patriarchs, but the
work must be of a much later date. The work has a Paurāṇic style,
and treats of the subject in the form of a dialogue between Vámadeva
and Vasishṭha.

Beginning. नमस्ते चित्खरूपाय पराय परमात्मने ।

योगिभ्योऽयं श्रान्ताय कालरूपाय विष्णवे ॥

नैमिषे निमिषस्त्रेवे वामदेवो द्विजोत्तमः ।

अभिवाद्य सुखासीनं वसिष्ठं परिष्टच्छति ॥

गुरो भर्तृञ्ज श्रान्तात्मन विकालञ्ज दयानिधे ।

सर्वशस्त्राण्यधीतानि त्वत्प्रसादान्महात्मने ॥

तानि सर्वाणि शस्त्राणि दृशारूपाणि भान्ति मे ।

वेदनेत्रं विना तस्माज्जगतिःशस्त्रं प्रयच्छ मे ॥

वसिष्ठ उवाच । साधु साधु महाभाग यन्मां त्वं परिष्टच्छसि ।

विस्तरेण प्रवक्ष्यामि यथाज्ञातं पितामहात् ॥ इत्यादि ।

End. सायनं तद्द्वेराचं सूर्यादेरंशुसञ्चयं ।

ज्ञेयं मध्यममानेन वामदेव द्विजोत्तम ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मर्षिदृष्टवसिष्ठप्रणीते विश्वप्रकाशे ग्रहकक्षाध्यायस्तयोद्देशः । श्रीरस्तु ।

विषयः । वामदेवेन सद्य वसिष्ठस्य संवादेन ज्योतिषकसंस्थापनकालकथनं । ग्रहाणां भ्रमणकथनं । प्राण-पल-नाडीप्रभृतीनां लक्षणकथनं । चतुर्युगमानकथनं । मनुसम्प्रतिनिरूपणं । जलज्ञानकालनिरूपणं । एतत्तु सत्ययुगस्य १७२५००० वर्षमिते—इति ज्ञेयं । ग्रहाणां पातादिनिरूपणं । तेषामहोरात्रादिनिरूपणं । राशिनिरूपणं । चान्द्रमासादिनिरूपणं । प्रथियाः परिधिनिरूपणं । लङ्का-यमकोटि-सिद्धपुर-रोमकाणां सन्निवेशनिरूपणं । सूर्याद्यकालनिरूपणं । अधिसासनिरूपणं । चयसासनिरूपणं । ग्रहाणां परिधिनिरूपणं । ग्रहाणां स्टदुचलपातनिरूपणं । खेटनिरूपणं । तदानयनप्रक्रियाकथनञ्च । आकर्षणेन ग्रहाणां वक्रा गति-र्भवतीतिनिरूपणं । क्रान्त्यानयनप्रकारकथनं । अयनांशानयनप्रकारकथनं । दिक्साधनप्रक्रियाकथनं । उदयास्तमयनिरूपणं । कालज्ञानोपायकथनं । शङ्खचन्द्रविधिकथनं । कालज्ञानार्थं मयूर-नर-वानर-कीरयन्त्रादिविधिकथनं । ग्रहण-ज्ञानोपायकथनं । अत्र सर्वत्र उपपत्तिकथनञ्च । सूर्यादीनां विम्बानयनप्रकारकथनं । परिलेखानिरूपणं । मीलगोन्मीलनकथनं । ग्रामविशेषे वर्षविशेषोत्पत्तिकथनं । ताराग्रहाणां युद्धकथनं । तत्र अंशुमर्दनादीनां लक्षणकथनञ्च । नक्षत्राणां स्वस्वराशिवलये स्थितिनिरूपणं । ताराग्रहाणां मुदयास्तमयज्ञानकथनं । शृङ्गावृत्तिकथनं । व्यतिपातस्य उत्पत्तिः । तन्माहात्म्यकथनञ्च । ब्रह्माण्डसंस्थानादिकथनं । व्योम्नि निश्चलायाः प्रथया अवस्थानादिकथनं । यमकोटि-सिद्धपुरादीनां दूरत्वादिनिरूपणं । निरक्षदेशादिनिरूपणं । भूगोलविवरणं । दिन-रात्रिज्ञासट्टिकारणकथनं । ग्रहाणां कक्षादिनिरूपणञ्च ।

No. 1904. सोमसिद्धान्तः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 329 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM. 1857. Place of deposit, Vehl, Post Mádhápura, Darbhánga, Pañdit Phanídhara Mis'ra. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Soma-siddhānta. An original treatise on astrology. Attributed to Soma, the moon. The codex is defective.

प्रथमपत्रं नास्ति ।

Beginning. — — — तं विज्ञेयं तच्चतुर्युगं ।

हतादीनां व्यवस्थेयं धर्मापादव्यवस्थया ।

चतुर्युगानां सैका स्यात् सप्ततिर्धनुसम्भवः ॥ इत्यादि ।

End.

तदेव देव तद्ब्रह्म वेदचक्षुः परं शुभं ।

अधो तथं सदा विप्रै रत्तमैर्वे दवादिभिः ॥

Colophon.

इति श्रीसोमसिद्धान्ते चतुर्थे गोलाध्यायोद्देशः । समाप्तिमगमदयं ग्रन्थः ।

संवत् १८५७—

विषयः ।

युगधर्मादिनिरूपणं । मन्वादिनिरूपणं । जलज्ञावनकालकथनं । कालादिपरि-
भाषा । ग्रहाणां पातकथनं । लङ्कादिघमकोद्यादिषु सूर्याखोदयकालनिरूपणं ।
सूर्यादीनां परिधिकथनं । ग्रहभक्तिकथनं । क्रान्त्यानयनप्रकारादिकथनं । ज्या-
नयनादिप्रकारकथनं । करणनिरूपणं । अयनादिनिरूपणं । दिक्साधनादिवि-
धिकथनं । विम्बादिकथनं । ग्रहणनिरूपणं । परिलेखादिनिरूपणं । ग्रहाणामु-
दयास्तमयादिनिरूपणं । शूद्रज्ञानतिकथनं । व्यतिपातादिनिरूपणं । ब्रह्माण्डसं-
स्थानादिकथनं । आकाशे भूगोलस्यावस्थानादिकथनं । निरक्षदेशादिनिरू-
पणं । भ्रुवसंस्थानादिकथनं । ग्रहाणां गतिनिरूपणादिकं । ग्रहाणां चक्रगमना
दिकारणकथनं । दिक्साधनयन्त्रादिकथनञ्च ।

No. 1905. भृगुसंहिता, वा योगसागरः ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 850 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhápura, Darbhāngá, Paṇḍit Phanidhara Mis'ra. Appearance, new. Verse. Correct.

Bṛigu-sāñhitá alias *Yogasára*. A treatise on astrology, like the last. It professes to give the substance of a conversation between Śukra and Bṛigu. In its present form it must be much later than the sages named.

Beginning. प्रमथ्य केशवं शक्तिं ब्रह्माणं गणनायकं ।

पूर्वोक्तमनसास्त्राय क्रियते योगसागरः ॥

त्रिंशद्दर्पसहस्राणि सप्रलक्षशतत्रयं ।

चेतायुगमते वर्षे योगसागरसम्भवः ॥

भृगुरुवाच । युगवेदाकृतिः संख्या जन्मतः प्रश्नताऽपिवा । इत्यादि ।

End. पञ्चकण्वलको माषो द्वाटकं सप्रमाषकं ।

अष्टकण्वलको माषो रजतं दशमाषिकं ॥

Colophon. इति भृगुसंहितायां भृगुशुक्रसंवादे नानायोगफलं सम्पूर्णं ।

विषयः । शुक्रोऽस्य सच्च भृगोः संवादेन लोकानां शुभाशुभज्ञानसाधनयोगनिरूपणं । तत्र योगफलकथनं । तत्प्रतिकारकीर्तनञ्च । अथ योगाः,—मनोज्ञयोगः । विभवयोगः । सौम्ययोगः । यातुधान्ययोगः । भीष्मयोगः । जीसूतयोगः । विजययोगः । आनन्दयोगः । पिङ्गलयोगः । विकलयोगः । समयोगः । मर्ह्यादधियोगः । पिशाचयोगः । दामिनीयोगः । वाग्भवयोगः । श्रीसखयोगः । क्रूरयोगः । गजयोगः । उद्भवयोगः । अर्द्धाद्भुतयोगः । निपातयोगः । विलासयोगः । सच्छिषयोगः । देवेन्द्रयोगः । राजयोगः । शूलयोगः । भास्करयोगः । चन्द्रान्तयोगः । दारुणयोगः । चन्द्रयोगः । चतुःसागरयोगः । सागरयोगः । भ्रातृहा योगः । त्रिविहा योगः । क्षत्रयोगः । वज्रयोगः । जगत्पतियोगः । कलापयोगः । मानसयोगः । अनुत्तरयोगः । प्रुक्रयोगः । शुभयोगः । वैजातिकयोगः । अद्भुतयोगः । शून्ययोगः । नन्दयोगः । जीवयोगः । श्रीपुष्टयोगः । कार्मुकयोगः । उन्नतयोगः । ऊर्ध्वयोगः । आकृत्ययोगः । कार्ययोगः । विगतयोगः । कर्धूरयोगः । चन्द्रयोगः । सुद्रितयोगः । यवयोगः । साधारणयोगः । श्रीवत्सयोगः । राक्षसयोगः । सौरयोगः । भीषणयोगः । नक्षत्रयोगः । केन्द्रयोगः । कुलयोगः । मातङ्गयोगः । पूजकयोगः । पावकयोगः । सर्वयोगः । धूम्रयोगः । चतुरयोगः । वर्द्धमानयोगः । वीरयोगः । प्रभायोगः । वर्धरयोगः । गोलयोगः । ध्वजयोगः । कुवेरयोगः । केदारयोगः । कारकयोगः । भृङ्गिरीटयोगः । ब्रह्मयोगः । समरयोगः । वज्रयोगः । शत्रुयोगः । लोहितयोगः । अमलयोगः । पाशयोगः । प्रजापतियोगः । विलासहानियोगः । खेटाक्षयोगः । मालायोगः । प्रमोदयोगकथनञ्च ।

No. 1906. प्राच्यश्चित्तपारिजातः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 1,680 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit. Dharmmapura, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit, Gopāla Ṭhakkura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Prāyaścitta-pārijāta. A dissertation on expiations or Prāyaścitta for accidental or voluntary transgressions of the rules of the Smṛiti. By Gaṇeśa Miśra, Mahāmahopādhyāya.

Beginning. नत्वा रामपदद्वन्द्वं संसाराणवतारणं ।

प्रायश्चित्तपारिजातो गणेशेन बितन्त्यते ॥

तत्र द्दारीतः । प्रयतत्वाद्दोषचित्तमशुभं नाशयतीति प्रायश्चित्तं । अस्वार्थः । इत्यादि ।

End. अथ रक्षःकृतेषु सङ्कीर्णोपापातकानुपातक-महापातकेषु शतसु + + मतं लक्षगायत्रीजपः । इति सर्वमवदानं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगणेशमिश्रकृतः प्रायश्चित्तपारिजातः समाप्तः ।

विषयः । प्रायश्चित्तलक्षणं । उपपातकानुपातक-महापातकरूपणं । संसर्गविधिकथनं । घेनुमूत्रव्यवस्थाकथनं । प्रायश्चित्तपूर्वोक्तकृत्यनिरूपणं । व्रतनिरूपणं । गोबधप्रायश्चित्तकथनं । पक्षविधबधनिरूपणं । अस्थिभङ्गादिप्रायश्चित्तं । चान्द्रायणशिशुचान्द्रायणादिनिरूपणं । प्रायश्चित्तपरीक्षणविधिः । क्षत्रियादिबधप्रायश्चित्तं । स्त्रीबधप्रायश्चित्तं । चाण्डालाद्यन्नभोजनादिप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं । भार्यायां मातृसन्नेधनादिप्रायश्चित्तं । गोमांसादिभक्षणप्रायश्चित्तं । रेतोमूत्रादिपानप्रायश्चित्तं । गवादिषु गमनप्रायश्चित्तं । भार्याभिसंगमप्रायश्चित्तं । राजखल्लागमनप्रायश्चित्तं । पितृखलादिगमनप्रायश्चित्तं । सुवर्णमणिमुक्तादिस्त्रोत्रप्रायश्चित्तं । ब्रह्मबधप्रायश्चित्तं । सुरापानप्रायश्चित्तं । असत्यभाषणप्रायश्चित्तं । शपथपूर्वकसाध्यदानादिप्रायश्चित्तकथनञ्च ।

No. 1907. शब्दपरिच्छेदालोकः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 151. Lines, 6 on a page. Extent, 3,825 ślokas. Character, Maithilī. Date, L. Sen's E. 435. A. D. 1542. Place of deposit, Sarvas'īmá, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit S'rinandana Thákura. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Āloka. A commentary on the Chintāmaṇi of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The codex contains only the chapter on Śabda. It is three hundred and thirty-nine years old.

Beginning. न जाने श्रीजाने विचरितुमिह ग्रन्थगहने
सम + नैवार्थानधिगमयितुं निर्दिशतिरपि ।

तथाप्येतावन्यामपि किल्विगत्यामहमिह

— — — — — ॥

अथेति । इहायशब्दस्यानन्तर्यवचनत्वेन तत्रचावधिलेन उपस्थितस्य उपमान-
निरूपणस्यैव इत्यादि ।

End. तदेव विभाजकोपाधिलेन उच्यतामतो न विभागव्याघात इत्यपि निरसं सति
प्रमाणभेदे अनुगमकगवेषणादिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्निश्रीजयदेवकृतः शब्दपरिच्छेदालोकः समाप्त इति ।
सं ४६५ । श्रावणवदि ।

विषयः । तच्चचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1908. लीलावतीटीका ।

Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 190. Lines, 6 on a page.
Extent, 5,244 śloka. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit,
Sarvasīmā, Post Madhubanī, Darbhānga, Paṇḍit Śrīnandana Thākura. Ap-
pearance, old, decayed. Prose. Correct.

Līlāvati-ṭikā. A commentary on the Nyāya-līlāvati of Vallabha
Achārya. By Bhagiratha Miśra. The codex is defective.

Beginning. सद्योदलितदैत्येन्द्रदलदयद्विदृच्छया ।

विस्फारितं चतुर्द्विंशु नरसिंहं नमाम्यहं ॥

आसेविता गुणवतापि निगूढभावा

लीलावती गुणवती न मुदं तनोति ।

एतत्प्र + + + + गुणतस्तदस्या-

भावं भगीरथसुधीः सरलीकरोति ॥

ग्रन्थारम्भे विद्वद्विघाताय कृतं मङ्गलं तत्र शिष्याणां शिष्टाचारविषयत्वरूपलिङ्ग-
ज्ञानाय निवध्नाति—एकत्रेति ।

End. अनुव्यवसायातिरिक्तस्यले सामान्ययोगजभिन्नस्य संस्कारस्यैव प्रत्यासत्तिलमित्य-
भिमान—

Colophon. इत्यतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिस्त्वचकं वाक्यं नास्ति ।

विषयः । न्यायलीलावत्या व्याख्यानं ।

No. 1909. कण्टकोद्धारः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 174. Lines, 6 on a page. Extent, 5,579 s'lokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 459. Place of deposit, Sarvasīmá, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit S'rinandana Thákura. Appearance, old. Prose. Correct.

Kaṇṭakoddhāra. A gloss on Jayadeva's commentary on the 'Anumāna-khaṇḍa' portion of the 'Tattva-chintāmaṇi' of Gaṅgeś'a. By Madhusūdana Thakkura. The codex is over three hundred years old.

Beginning. मधुसूदनसद्व्युक्तिमसुत्सारितकण्टकाः ।

आलोकयन्तमार्गेण मणिं गृह्णन्तु पण्डिताः ॥

अथ शब्दसूचनीयां सङ्गतिमाह प्रत्यक्षेति । यद्यप्युद्देशेन प्रसङ्गादिष्वपाठतस्तथापि यथेदेशं जिज्ञासौचित्यात् । इत्यादि ।

End. तत् स्वार्थानुमानश्रवणपरार्थानुमाने तत्र साध्यविशेषणत्वस्यापि — —

Colophon. इति महामहोपाध्यायसङ्कुरश्रीमधुसूदनकृतो व्यतिरेककण्टकोद्धारः सम्पूर्णः ।
सं ४५९ चैत्रशुदि ।

विषयः । तच्चिन्तामण्यन्तर्गतानुमानखण्डस्य जयदेवमिश्रकृता आलाकनानी या टीका
तस्या व्याख्यानं ।

No. 1910. दण्डविवेकः ।

Substance, Palm-leaf, 14 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 5 on a page. Extent, 3,963 s'lokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 555. Place of deposit, Sāño, Darbhāngá, Paṇḍit Mádharma Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Danda-viveka. Penal offences, the propriety of inflicting punishment, and the different forms of punishment to be inflicted. By Vardhamāna Mahámahopádhyaýa, son of Bhaveśa. The author was a native of the village of Vilvapañcha, and the Chief Justice in the court of one of the chiefs of Tirhut. He says his work is founded principally on the Kalpataru, Kámadhenu, Háláyudhí, Dharmakosha, Smṛtisāra, Kirtyasāgara, Ratnākara, Párijāta, Vyavahāra, Tilaka, Pradipiká, Pradipa and the original texts of Manu and Yájñavalkya with their commentaries. The codex is 223 years old.

Beginning. पाणिभ्यामुपजातवेपथुतया यत्नेन यः कल्पितो-
 येन खेदजलौघपूरिततया नापेक्षितोऽम्बुग्रहः ।
 सन्धार्यलमवेत्य यो मुकुलिते सये करे कम्बुना
 सादृश्यं गतवान् स पातु शिवयोः सायन्तनोऽर्धाञ्जलिः ।
 सार्द्धं राधिकया वनेषु विहरन्नस्याः कपोलस्थले
 घर्माभोविसरं प्रसारिणमपाकर्तुं करेण सृशन् ।
 तत्र प्रत्युत सात्त्विकाम्बुमिलनादौ जायमाने जवा-
 दव्यादौ विफलप्रयासविकलो गोपालरूपो हरिः ॥
 दण्डस्यादौ परिकरस्ततः षट्स्य हेतवः ।
 उक्ता दण्डविवेकेऽस्मिन् परिच्छेदेषु सप्तसु ॥
 तत्र दण्डप्रशंसायां मनुः । इत्यादि ।

End. न शक्यमन्यान्वविरुद्धधर्मिणो गणे + णैर्ऋतुममीप्रकीर्णकाः ।
 उदाहृतास्तत्रदुपाधिकल्पनात्तथाप्यभीष्टार्थं + चित्यवाप्तये ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायधर्माधिकरणिकश्रीवर्द्धमानकृतौ दण्डविवेके प्रकीर्णकद-
 ण्डपरिच्छेदः सप्तमः ।

श्रीविल्वपद्मान्वयसम्भवेन श्रीसद्भवे शस्य तनूद्भवेन ।
 श्रीवर्द्धमानेन विदेहभर्तुः कृते कृतौ दण्डविधौ विवेकः ॥
 परकृतिमपि दृष्ट्वा निर्मितेऽस्मिन् निबन्धे
 समुचितवचनोत्था लक्ष्यते कापि लक्ष्मीः ।
 स्फुरति हि कुसुमानां श्रेखरे योजितानां
 नव इव समुदायद्योतमानो विनोदः ॥
 कल्पतरु-कामधेनु-हलायुधञ्च धर्मकोषञ्च ।
 स्मृतिसारकृत्यसागररत्नाकरपारिजाताञ्च ॥
 टीकासहिते द्वे संहिते च मनुयाञ्जवल्केनाम्भे ।
 व्यवहारे तिलकञ्च प्रदीपिकाञ्च प्रदीपञ्च ॥
 दृष्ट्वा कृतौ निबन्धो निबन्धानिर्व्वन्धादेशु वर्षेण ।
 तदिसानिमञ्च दृष्ट्वा गुणदोषौ कल्पयन्तु मे सन्तः ॥
 इति विल्वपद्मग्रामीयकविश्रीमद्भवेशात्मजमहामहोपाध्यायधर्माधिकरणिकश्री-
 वर्द्धमानकृतौ दण्डविवेकः समाप्तः । लसं ५५५ ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—दण्डप्रशंसाकीर्तनं । अदण्डदोषकथनं । अथथादण्डनिन्दा-
 कथनं । सम्यग्दण्डगुणकीर्तनं । दण्डप्रणयनोपकरणकथनं । सभ्यादिनिरूपणं ।

शपथादिविधिकथनं । सभ्यापदेशकीर्तनं । सभ्यानां गुणदोषकथनं । दण्डभेदनि-
रूपणं । तत्र वाग्दण्डनिरूपणं । धिग्दण्डनिरूपणं । धनदण्डनिरूपणं । त्रिविध-
बधदण्डनिरूपणं । मानपरिभाषाकीर्तनं । व्यावहारिकीनैगमादिसंज्ञानिरूपणं ।
दण्डनिमित्तनिरूपणं । तत्र मनुष्यमारणस्त्रय-परदारामिभर्षण-वाक्पाख्य-दण्डपा-
ख्य-प्रकीर्णकानि दण्डस्थानानीति निरूपणं । तत्र अभिघाताभिद्रोहरूपदण्डपाख्य-
द्वैविध्यनिरूपणं । दण्डनिमित्तेषु दण्डभेदव्यवस्थाकीर्तनं । तत्र साधारणासाधारण-
भेदाद् द्विविधवाधकीर्तनं । अदण्डकथनं । दण्डापकर्षकथनं । दण्डाम्यनिरूपणं ।
दण्डोत्कर्षनिरूपणं । शरीरदण्डविधिकथनं । दण्डपरिनिष्ठाकथनं । तत्र दण्ड-
नियमकथनं । दण्डप्रकारनियमकथनं । दण्डसमुच्चयकथनं । एकदण्डोत्तरसङ्कलन-
विधिकथनञ्च ।

१ये परिच्छेदे,—मनुष्यमारणदण्डनिरूपणं । तत्र अविज्ञाते हन्तरि तद्विज्ञानोपाय-
कथनं । तत्र प्रश्नप्रकारादिकीर्तनञ्च । ज्ञातस्य हनुर्दण्डकथनं । मर्माघातदण्डकथनं ।
प्रेरकस्य दण्डकथनं । साहसदण्डकथनञ्च ।

२ये परिच्छेदे,—स्त्रेयदण्डनिरूपणं । तल्लक्षणादिनिरूपणञ्च । राजहत्यकथनं ।
प्रकाशतस्करदण्डनिरूपणं । तत्र क्रयविक्रयादौ कूटव्यवहारिणां दण्डकथनं । राज-
व्यवस्थापितनदीनगरपर्वतसमुद्राद्यधिकरणकशुल्कादानदण्डकथनं । शुल्कापवाद-
कथनं । कूटकारिणां वणिजो दण्डकथनं । पण्यनिर्माणापजीविनो वणिजो दण्ड-
कथनं । अनभिज्ञस्य चिकित्सकस्य दण्डकथनं । विश्वव्यवहृकानां दण्डकथनं । सभ्या-
नामन्यायवादिनां तथा उल्कोचार्यिणां दण्डकथनं । उत्कोचदायिनाञ्च दण्ड-
कथनं । कूटमध्यसाक्षिणां दण्डकथनं । द्यूतकारदण्डकथनं । कूटव्यवहारिणां दण्ड-
कथनं । अनभिज्ञस्य ज्योतिर्विदो दण्डकथनं । रजकस्य दण्डकथनं । बलेन परान्
वञ्चयतो दण्डकथनं । मूल्यमादायापि शिञ्जामप्रयच्छतां दण्डकथनं । अभिचार-
शीलतान्त्रिकयोर्दण्डकथनं । लोकवञ्चनार्थं दृश्यातपस्विवेशधारिणां दण्डकथनं ।
कुशीलवादिनां दण्डकथनं । अप्रकाशतस्कराणां दण्डकथनं । सर्भिच्छेदस्तस्करस्य
विशेषकथनं । मार्गतस्कराणां दण्डकथनं । द्रव्यविशेषहरणे दण्डविशेषकथनं ।
अनुक्तद्रव्यहरणे दण्डविधानञ्च ।

३र्थे परिच्छेदे,—परदारामिभर्षणदण्डकथनं । तत्र सङ्घर्षणाभिगमभेदेन तस्य
द्वैविध्यनिरूपणं । स्त्रीदण्डे विशेषकथनं । सङ्घर्षणादीनामवान्तरभेदकथनपूर्वकं
प्रत्येकं दण्डविशेषकीर्तनञ्च । बलच्छलादिना अभिगमे दण्डकथनं । तत्र अभिग-
म्याया गुप्तलागुप्तलकृत-तथाप्रतिलौम्यानुलोम्यकृतदण्डविशेषकथनं । अन्याभि-
गमनदण्डकथनं । खजनाभिगमे राजपत्न्यादिगमने च दण्डकथनं । कन्याद्रूपणदण्ड-

कथनं । कन्याचरणदण्डकथनं । विवाहयितुर्विवोदुश्च कूटकारिणो दण्डकथनं ।
स्त्रिया अपि कन्याद्रूपणदण्डकथनं । वन्धव्याद्यभिगमदण्डकथनं । पशुयोनिषु
गमनादिदण्डकथनञ्च ।

५मे परिच्छेदे,—वाक्पारुष्यदण्डकथनं । तत्र लक्षणादिविवेचनं । देशजाति-
कुलाक्रोशे दण्डकथनं । ब्राह्मणादीनां परस्परान्तेषु दण्डकथनं । पारुष्यविशेषेषु दण्ड-
विशेषकथनं । मिथ्याक्रोशदण्डकथनं । राजाक्रोशे दण्डकथनं । विशिष्य अनुपदि-
ष्टानां वाक्पारुष्याणां दण्डनिरूपणञ्च ।

६ष्ठे परिच्छेदे,—दण्डपारुष्यदण्डनिरूपणं । तत्र हस्त-लगुडु-पाषाणभस्म-कर्दम-
पांशु-शस्त्रादिभिः प्रहरणे प्रत्येकं दण्डकथनं । पुत्रादीन् पारुष्याय प्रेरयत एव
पित्रादेरपराधो न त्वन्यथेतिनिरूपणं । अदण्डनिसिद्धनिरूपणं । लगुडादिना बुद्धि-
पूर्वकमारणे दण्डकथनं । भार्यापुत्रदासादीनां निरतिप्रचारे दण्डकथनं । द्वयोः
प्रहर्तृत्वे दण्डकथनं । आततायिनिरूपणानन्तरं तत्र तत्र दण्डकथनं । वल्लनाम्के
प्रहरतां प्रत्येकं दण्डकथनं । प्रहारार्थमुद्यतस्य दण्डकथनं । भस्मादिप्रक्षेपदण्डकथनं ।
शस्त्रादिकरणकप्रहारदण्डनिरूपणञ्च ।

७मे परिच्छेदे,—प्रकीर्णकदण्डकथनं । प्रकीर्णकभेदनिरूपणं । तत्र विहिताकरण-
निषिद्धाद्याचरणदण्डकथनं । मर्यादाभेदनदण्डकथनं । कूटशासनप्रयोगदण्डकथनं ।
राजाज्ञाप्रतीघातदण्डकथनं । पुरवासिजन-प्रकृतिप्रभतीनां सभेदने दण्डकथनं ।
पित्रा पुत्रस्य विवादे दण्डकथनं । प्रतिग्रहविलोपादिदण्डकथनं । पाषण्डादिधर्मवि-
पर्यये दण्डकथनं । प्रायश्चित्तव्यतिक्रमे दण्डकथनं । वर्षसङ्करदोषे दण्डकथनं ।
अशुक्लस्थाने तद्ग्रहणदण्डकथनं । शस्यघातनदण्डकथनं । निधिग्रहणादौ दण्ड-
कथनादिकं । साहसदण्डकथनं । गृहादौ कण्टकादिनिक्षेपे दण्डकथनं । मार्गाद्यु-
पघातदण्डकथनं । गृहकुल्यादिभेदनदण्डकथनं । पूज्यातिक्रमदण्डकथनं । अभि-
क्ष्यादिना ब्राह्मणादिद्रूपणे दण्डकथनं । अहेतुकप्रतिग्रहत्यागदण्डकथनं । अभि-
चारादिदण्डकथनं । अदुष्टद्रूपणदण्डकथनं । जारं चौरत्वेन कथयतो दण्डकथनं ।
अविक्रोधविक्रमे दण्डकथनं । संक्रमादिभेदने दण्डकथनं । तडागादिभेदादौ दण्ड-
कथनं । विषाग्निप्रयोगश्रीलायाः स्त्रिया दण्डकथनं । राजकोषापहारादौ दण्डकथ-
नं । अदासीदासीकरणदण्डकथनं । राजानिष्ठप्रकाशनदण्डकथनं । रुद्रष्टपादिवाहने
दण्डकथनं । आत्मघाते ततो रचिते च दण्डकथनं । पुत्रादिहीनाया घनं गृह्णतः
परस्य दण्डकथनं । विशेषेण शूद्रस्य नियमातिक्रमे दण्डकथनं । अवध्यवन्ध-वध्यमो-
चनयेर्दण्डकथनं । वादिनः प्रतिनिधिविषये व्यवहारे परार्थवादिनो दण्डकथनं ।
कूटसाक्षिनिर्देशदण्डकथनं । कूटसाक्षिदण्डकथनं । जानतः साक्षिणः कौटिल्या

दनिगदहो दण्डकथनं । लेख्यकूटकरणे दण्डकथनं । निर्णयोत्तरकृते दण्डकथनं ।
 स्थियाभियागादौ दण्डकथनं । पुमन्यायविषये दण्डकथनं । सोत्तरपणविवादविषये
 दण्डकथनञ्च ।

No. 1911. अधिकरणचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 112. Lines, 6
 on a page. Extent, 2,164 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place
 of deposit, Sāñ, Darbhāngā, Pañdit Mādhava Jhā. Appearance, old. Prose.
 Correct.

Adhikaraṇa-chandrikā. On syllogisms with explanations and bear-
 ings of the various illustrations usually cited by authors. By Āpadeva
 Mahāmahopādhyāya.

Beginning. इन्द्राहृदयानन्दं फल्लेन्दीवरलोचनं ।

सानन्दं परमानन्दं वन्देऽहं नन्दनन्दनं ॥

अथ अधिकरणनिरुक्तिः, यथा.—

विषयो विषयश्चैव पूर्वपक्षस्तथोत्तरं ।

निर्णयस्येति पञ्चाङ्गं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतं ॥

इत्युक्तमभियुक्तेः । अस्यार्थः । यस्मिन् शास्त्रे विषयादिकं विचारस्य पञ्चाङ्गमधि-
 क्रियते तच्छास्त्रमधिकरणं स्मृतमित्यर्थः । इत्यादि ।

End.

प्राकृतं धर्मं क्वचिदन्यथयति क्वचिन्नुत्पति च । यथा दृष्यागे श्रूयते शरमय-
 वर्हिर्भवतीति ॥

तत्र सामान्यतः दर्भमात्रस्यातिदेशप्राप्तौ शरस्य विशेषत एव उपदेशः । तथा
 गृहमेधिनामिष्टिविषये अतिदेशबलादेव दर्शकस्त्राच्यभागादेः सर्वस्य प्राप्तत्वे
 विशेषोपदेश इति विवेचनीयं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमीमांसकश्रीआपदेवकृता अधिकरणचन्द्रिका सम्पूर्णा ।

विषयः । अधिकरणनिरुक्तिः । तन्त्रप्रसङ्गन्यायनिरूपणं । रथकाराधिकरणं । निषादस्थ-
 पत्यधिकरणं । ग्रहैकत्वाधिकरणं । हविर्भयत्वाधिकरणं । सर्वपिष्टाधिकरणं ।
 फलचमसाधिकरणं । ज्वालकाधिकरणं । सर्वसदच्छिणाधिकरणं । रात्रिसत्राधि-
 करणं । परिषदधिकरणं । फलभूमाधिकरणं । प्रतिनिध्यधिकरणं । विरोधाधि-
 करणं । अर्थवादाधिकरणं । कपालाधिकरणं । कृष्णलन्यायनिरूपणं । स्फ्राञ्छिष्टे-
 ज्याधिकरणं । पदिन्यायनिरूपणं । पदाहवणीयन्यायनिरूपणं । देवताधिकरणं ।

योगसिद्धाधिकरणं । कर्मण्यारम्भाधिकरणं । शंखधिकरणं । कौण्डपायिनाम-
यनं । कपिञ्जलाधिकरणं । द्यूतपणन्यायनिरूपणं । दण्डापूपन्यायनिरूपणं । पण-
पूरणन्यायनिरूपणं । व्यक्तिवचनन्यायनिरूपणं । संयोगप्रथक्कन्यायनिरूपणं ।
तदाद्युत्कर्षन्यायनिरूपणं । तदन्तापकर्षन्यायनिरूपणं । काम्यस्य नित्यापेक्षया-
विलम्बिताधिकारकथनं । जातेष्ट्यधिकरणं । यावज्जीवाधिकरणं । अणुषङ्गाधि-
कारकथनं । आष्टमिकविकृत्यधिकरणं । प्रतिपत्त्यधिकरणं । खलेवालीन्यायनिरू-
पणं । देवतासाहित्यकथनं । पञ्चधिकरणं । तिर्य्यगधिकरणं । सर्वशक्त्यधिकरणं ।
प्रक्रमधिकरणं । तत्तत्सूत्राधिकरणं । आरम्भणीयन्यायनिरूपणं । ज्योतिरधिकरणं ।
सूत्र्यधिकरणं । विविदिषदधिकरणं । प्राणाधिकरणं । हविरुपलक्षणधिकरणं ।
अभ्युदितेष्टिन्यायनिरूपणं । आमिच्छाधिकरणं । अन्ताधिकरणं । सोमयाजिन्याय-
कथनं । अरुणान्यायनिरूपणं । हेतुमन्निगदाधिकरणं । पाशाधिकरणं । ऊहा-
धिकरणं । धान्यमधिकरणं । योग्यङ्गन्यायनिरूपणं । नित्यानित्यवैषम्यकथनं ।
विध्यनुवादवैषम्यकथनं । सापेक्षत्वनिरपेक्षत्ववैषम्यकथनं । द्वयोः प्रणयन्यधिक-
रणं । परिभाषाधिकरणं । निषेधपर्य्युदासनिरूपणं । सर्वमानाधिकरणं । विधि-
नियमादिकीर्त्तनं । श्रुतिलिङ्गाधिकरणं । वैश्वानराधिकरणं । गुणविकृत्यधिकरणं ।
लिङ्गसमवायन्यायकथनं । गिरागिराधिकरणं । शक्ताधिकरणं । अनुयाजाधिक-
रणं । प्रकृतिविकृतिविभागकथनञ्च ।

No. 1912. **स्मृतिसारसमुच्चयः, प्रथमखण्डः ।**

Substance, country-made paper, 15 × 4 inches Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,380 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Sāño, Darbhāngā, Paṇḍit Mādhava Jhā. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛtisāra-samuechaya. A compendium of the ordinances of the Smṛiti, including various fasts, festivals, ceremonials, expiations and penances. By Harinātha Mahāmahopādhyāya. The codex comprises the first book (Khaṇḍa) which treats of the domestic religious duties of householders.

Beginning. नमामि यामिनीकान्तकान्तभालस्थलं शिवं ॥

शिवाहृदयसर्वस्वं सर्वं सर्वार्थसिद्धये ॥

अथासंस्कृतस्य कर्मण्यनधिकारात् संस्कारा एव प्रथमतो निरूप्यन्ते । अथाह-
संस्काराः । तत्र मनुः ।

वैदिकैः कर्मभिः पुण्यैर्निषेकादिर्द्विजन्मनां ।

कार्यः शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च । इत्यादि ।

End.

श्रैपादानिकसत्त्वे न दोषः, तत् पर्यन्तं दोहनवाहननिषेधस्य तत्पर्यन्तविषया-
भावात्, यावद्दत्तं हि वाचनिकमितिन्यायात् ॥

Colophon.

विषयः ।

इति महासहोपाध्यायश्रीहरिनाथविरचिते स्मृतिसारसमुच्चये प्रथमखण्डः समाप्तः ।
ब्राह्मणादीनां संस्कारावश्यकताकथनं । मूद्रस्यापि अमन्त्रकसंस्कारावशकता-
कीर्तनं । स्त्रीणामुद्वाह एव श्रैपनायनिकः संस्कार इति निरूपणं । तत्र तासामुप-
नयनस्थाने विवाहः, गुरुशुश्रुषणस्थाने पतिसेवा, अग्निपरिचर्यास्थाने च गृह-
कार्यमितिनिरणयः । तत्र गर्भाधानसंस्कारविधिः । सीमन्तोद्गयनविधिः । सुखप्रस-
वविधिकथनं । नाडीच्छेदविधिः । आयुष्यकरणविधिः । नामकरणं । निष्क्रा-
मणविधिः । सूर्य्यप्रदर्शनविधिः । अन्नप्राशनविधिः । चूडाकरणविधिः । उपन-
यनविधिः । तत्र यज्ञोपवीतादिनिरूपणञ्च । भिक्षाविधिः । सभ्योपासनविधिः ।
तत्र प्राणायामविधिकीर्तनञ्च । अनध्यायनिरूपणं । तत्र शास्त्रविशेषे कालविशे-
षनिषेधकथनञ्च । कन्यादानाधिकारिनिरूपणं । सापिण्ड्यादिनिरूपणं । शौच-
विधिकथनं । आचमननिमित्तकथनं । आचमनानुकल्पकथनं । दन्तधावनादि-
विधिः । स्नानादिविधिः । तर्पणविधिः गायत्रीजपेतिकर्तव्यता । देवपूजाविधिः ।
पुण्यादिचयनविधिः । विशेषेण शिवलिङ्गादिपूजाविधिकीर्तनं । मनुष्ययज्ञवि-
धिः । वैश्वदेवविधिः । तैजसादिद्रव्यशुद्धिकथनं । नित्यश्राद्धविधिः । भूमिशुद्धि-
विधिः । उदक-पक्वान्न-मन्मयादिपात्रशुद्धिकथनं । अतिथिपूजाविधिः । भोजन
विधिः । इतिहास-पुराणश्रवणविधिः । शयनविधिः । सामान्यव्रतधर्मनिरूपणं ।
साध्वीधर्मकथनं । उपवासविधिः । तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं । नक्तव्रतविधिः ।
सर्वत्र माघादिमासेष्वेखिन्नतादौ शुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तखान्द्रमासे ग्राह्य इति-
निरूपणं । मासलक्षणदिकथनं । मलमासकृत्यनिरूपणं । विघ्नव्रतप्रयोगकथनं ।
महाराजव्रतप्रयोगकथनं । शैवव्रतविधानं । वैष्णवव्रतविधानं । नागव्रतविधानं ।
सामान्यव्रतविधानञ्च । रुत्यादिभोजनविधिः । अशुभशयनव्रतविधिः । नाना-
तिथिकृत्यनिरूपणं । मेधामेधनिरूपणं । सर्वपापक्षयहेतुनिरूपणं । प्रायश्चित्त-
धर्मनिरूपणं । ब्रह्मबधादिनिरूपणं । अत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च । गोबधादिप्रायश्चि-
त्तं । सुरापानादिप्रायश्चित्तं । सुरादिलक्षणं । अपेक्षचौरपानादिप्रायश्चित्तं ।
अभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं । भक्ष्य भक्ष्यनिरूपणं । राजस्रवादिगननप्रायश्चित्तं । अ

सृश्यस्पर्शनप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनप्रायश्चित्तं । निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं । संसर्ग-
प्रायश्चित्तं । ब्रह्मकूर्चत्रतनिरूपणं । दृषोत्सर्गविधिनिरूपणं । तत्र दृषोत्सर्गप्रयोग-
कीर्तनञ्च ।

No. 1913. स्मृतिसारसमुच्चयः, विवादप्रकरणं ।

Substance, Palm-leaf, 13 × 2 inches. Folia, 174. Lines, 5 on a page. Extent, 2,918 ślokaś. Character, Maithilī. Date, L. S. 363. Place of deposit, Darbhāṅgā, Bābu Guṇeś'vara Sīṅha. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Smritisāra-samuchchaya. Part second of the work noticed under the last preceding No. It treats of Judicature.

Beginning. प्रथमतस्त्रीणि पत्राणि न सन्ति ।

— — — सर्वत्र युक्तियुक्तस्य द्रष्टव्यात् ।

न हि क्वचिद्वर्णविशेषादेवं कुर्वन्ति । इत्यादि ।

End.

अपि द्रव्यविभागो भवत्येव न खेच्छया पारतन्त्र्यात् । तदुक्तं ।

यदि कुर्यात् समानं सा पत्न्यः कार्य्याः समांशिकाः । इति ।

Colophon.

इति महामहोपाध्यायश्रीहरिनाथोपाध्यायविरचिते स्मृतिसारे विवादप्रकरणं
परिपूर्णं । लसं १६३ फाल्गुन शुद्धि ।

विषयः ।

विवादपदनिरूपणं । ऋणदानविधिः । आधिविधिः । ऋणादानाधिकारिणः ।
निक्षेपविधिः । अस्वामिविक्रयविधिः । सम्भूयसमुत्थानविधिः । दत्ताप्रदानिक-
विधिः । दत्तविधिः । अदत्तविधिः । भृतकविधिः । वेतनस्थानपाकसर्ककथनं ।
पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादकथनं । सम्बिद्वातिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्र-
दानविधिः । सीमाविवादकथनं । विक्रयानुष्ठानविधिः । शस्यरक्षाविधिः । वाक्-
पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिः । साहसविधिः । दायभागनिरू-
पणं । भागानर्हकथनं । असंस्कृतरक्षाविधिः । अविभाज्यनिरूपणं । स्त्रीधनवि-
भागकथनं । वर्णसमयविभागकथनं । विभक्तजविभागविधिः । पुत्रान्तरविधिः ।
औरसश्चेत्रजादिपुत्रधनविभागकथनं । अपुत्रधनविभागकथनं । संख्यधनविभा-
गकथनं । विभक्तकृत्यनिरूपणं । द्यूतसमाह्वयविधिः । विभागनिर्णयः । विभक्ता-
गतविभागकथनं । बलाबलनिरूपणं । दण्डसंज्ञाकथनं । मानसंज्ञाकथनं । व्यव-
हारनिरूपणं । भाषाविधिः । उत्तरविधिः । संप्रतिपत्तिविधिः । प्रत्यवस्कन्दनविधिः
प्राङ्न्यायविधिः । साक्षिदूषणविधिः । भुक्तिविधिः । अनुपभोगेन असिद्धिक-

यनं । भुक्त्यपवादकथनं । युक्तिनिरूपणं । शपथविधिः । द्रव्यसंख्यातो दिव्यां-
शेषविधिः । वर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । जयपराजयावधारणविधिः । शपथ-
जयभङ्गप्रकारकथनं । साक्षिप्रावणविधिः । हीनसाक्षिनिर्णयः । घनादिविधि-
कथनं । कृतनिवृत्तिविधिः । स्वतन्त्रास्वतन्त्रलक्षणनिर्णयः । उदकपरीक्षाविधिः ।
शूद्रधनविभागे विशेषकथनञ्च ।

No. 1914. आचारदीपिका ।

Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 52. Lines, 10 on
a page. Extent, 1,593 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of
deposit, Darbhāngá, Bábu Gunes'vara Siñha. Appearance, new. Prose.
Incorrect.

Achára-dīpiká. A commentary on the Achárádarsa of Śrídatta.
By Harilála.

Beginning. शब्दाभोधिमगाधमाशु सततं संविश्य कुर्वन्ति ये
सन्सुखे सदसत्सूक्तं घिषणया घर्मार्थिनोवी + ताः ।
घन्या एव ततः प्रपञ्चसकलैस्त्रैरेव मन्ये + +
देवा देवनसंस्तुताः + मुदिता यास्यन्ति मोक्षं परं ।
— — — — — ॥

नसंस्तुत्य मद्देशानं श्रीगुरुं जडतापहं ।

हरिलालः सुबोधाय करोत्याचारदीपिकां ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकीभूतोपशमाय आशीर्वादात्मकमङ्गलमादौ शिष्यशिष्यायै
तिवध्नाति — दीक्षितोरणयज्ञे । इत्यादि ।

End. तथा मदुक्तं सन्वादिवचनाश्रितं मुक्तमालिन्यं ।

तथा हि यथा चर्म्मसम्बन्धुदकं गङ्गादितीर्थस्य सलिलं — — — तीर्थस-
लिलान्तर्गतं + आप्नमित्यर्थः । — — — ।

Colophon. इति हरिलालकृता आचारदीपिका समाप्ता ।

विषयः । आचारादर्शस्य व्याख्यानं ।

No. 1915. पूर्णचन्द्रः, प्रायश्चित्तप्रकरणं ।

Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 6 on a page. Extent, 3,384 ślokas. Character, Maithilī. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Darbhāṅgā, Bābu Gunes'vara Siṅha. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pūrṇachandra. An elaborate treatise on Smṛiti rites. The codex comprises only that portion of work which treats of expiations, *Prāyas'-chitta*, giving details of all the various offences, faults and omissions for which expiations have been ordained, and directions for performing such rites. By Ripuñjaya.

Beginning. वाणी विराजते यस्य वदनेऽस्खलिता सदा ।

श्रीः स्थिरा हृदये यस्य तं श्रीकान्तमहं भजे ॥

सरस्वतीञ्च पितरं नवा तीर्थं + + + ।

+ + + + + हासञ्च सङ्गृहानवलोक्य च ।

सारमुद्धृत्य क्रियते प्रायश्चित्तनिरूपणं

तत्र प्रथमं परिषन्निरूप्यते । इत्यादि ।

End. द्वारीतः । चार्हं प्रातः चार्हं सायमय्याद्विप्रो व्रतं चरेत् ।

चार्हं पिबेत् पञ्चगव्यं चार्हञ्चोपवसेत् क्रमात् ।

प्राजापत्यव्रतञ्चैतत् कच्छ्च व्रतसंज्ञकं ।

Colophon. इति श्रीरिपुञ्जयकृतौ पूर्णचन्द्रनामग्रन्थे प्रायश्चित्तप्रकरणे कच्छपरिच्छेदः समाप्तः ।

शकाब्दाः १६४१ ।

विषयः । परिषद्भ्रमनिरूपणं । पारिभाषिकब्रह्मघातकलक्षणं । निमित्तिनाऽपि बधभागि-
त्वनिरूपणं । प्रयोजकानुयाचकादीनां लक्षणादिकथनं । ज्ञानतः साक्षाद्ब्रह्म-
बधे कृते सर्वेषां वर्णानां प्राणान्तिकं प्रायश्चित्तमिति निरूपणं । मरणविधिकथनं ।
अज्ञानतो द्वादशवार्षिकव्रतविधानं । प्राजापत्यव्रतविधानं । तद्भक्तौ धेनुदा-
नविधिः । अत्र प्रयोजकादीनां प्रायश्चित्तविधानं । निमित्तान्तरेण ब्रह्मबधे
प्रायश्चित्तकथनं । पिढमाढसोदरभाढ-आचार्य्यश्रोत्रियाद्विद्यामीनामज्ञानतः प्रत्येकं
बधे प्रायश्चित्तविशेषनिरूपणं । स्त्रीबधप्रायश्चित्तं । गर्भवधप्रायश्चित्तकथनं । व्यभि-
चारिणादिवधप्रायश्चित्तं । क्षत्रियवैश्यादिवधप्रायश्चित्तं । एषां स्त्रीबधे प्राय-
श्चित्तं । आत्महननार्थमुद्यतस्य प्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्ताभावकथनं । यदि पलाय-
नादिप्रकारान्तरेण आत्मरक्षणं कर्तुं न शक्यते तदैव ज्ञाततापिबधे दोषाभाव

विषयः । इति निरूपणं । वयोवस्वावशेन प्रायश्चित्तज्ञानादिकथनं । तन्त्रतानिरूपणं । ब्राह्म-
 णादिवधार्थमुद्यतस्य तत्राहृतार्थस्य च प्रायश्चित्तं । मोहात् ब्राह्मणमांसभोजनप्रा-
 यश्चित्तं । महापातकमुद्दिश्य शपथादिकरणप्रायश्चित्तं । क्वचिन्मिथ्याशपथे दोषाभा-
 वकीर्तनं । मैत्रीभङ्गनादिप्रायश्चित्तं । जातिभ्रंशकरकर्मानुष्ठानप्रायश्चित्तं । अन्य-
 जादीनामन्नभोजनप्रायश्चित्तं । क्रोधादिना भार्यो मात्रादिशब्देन सम्बोधयतः प्राय-
 श्चित्तं । अपुष्पिताया नार्यो गर्भधारणे प्रायश्चित्तं । देवोद्यानादौ मुत्रादिपरित्याग-
 प्रायश्चित्तं । गोवधप्रायश्चित्तं । तत्र मुख्यत्वेन गोसेवनप्रकारकीर्तनं । तत्र दृषभहन्-
 नादिप्रायश्चित्तं । कपिलादिगोहन्ने विशेषकथनं । गोगर्भघातप्रायश्चित्तं । दृढारो-
 गिण्यादिगोवधे विशेषकथनं । गोताडनादिप्रायश्चित्तं । गोदोहननियमादिक-
 थनं । घेनूनामशौचकथनपूर्वकं तत्र दुग्धपानप्रायश्चित्तकथनं । हलवाहनादिना-
 गोर्मरणे प्रायश्चित्तकीर्तनं । काष्ठलोष्टाद्याघातेन गोर्मरणे विशेषप्रायश्चित्तकथनं ।
 गोः कर्णलाङ्गलादिपाटने प्रायश्चित्तकथनं । गोवधपवादकथनं । अपालनकृत-
 गोवधप्रायश्चित्तं । मुष्कमोक्षणप्रायश्चित्तं । घेनुवाहनादिप्रायश्चित्तं । अजमेपादी-
 तरप्राणिवधप्रायश्चित्तकथनं । सुरापानादिप्रायश्चित्तं । गौडी-पैठी-माध्वीभेदात्
 सुरायास्त्रैविध्यकथनपूर्वकं पुनः पानसंखार्जूरैरादिभेदेन द्वादशविधलकथनं । तत्र
 वर्णविशेषे तत्तत्यानादिप्रायश्चित्तकीर्तनञ्च । अत्र पुनरुपनयनविधिकथनं । मद्यभा-
 ष्यस्थितजलपानादिप्रायश्चित्तं । चाण्डालभाण्डस्थितजलपानप्रायश्चित्तं । चाण्डालक-
 तकूपादिजलपानप्रायश्चित्तं । रजकादिभाण्डस्थितजलपानादिप्रायश्चित्तं । शूद्रजल-
 पानप्रायश्चित्तं । वामहस्तेन जलपानप्रायश्चित्तं । विन्मूत्रशवादिदूषितजलपानप्राय-
 श्चित्तं । सिंहे प्रसूतानां घेनूनां पयःपाने प्रायश्चित्तकथनं । शूद्रादीनां कपिलापयः-
 पानादौ प्रायश्चित्तकथनं । चाण्डालाद्यन्नभोजनादिप्रायश्चित्तं । रेतोमुत्रादिपानप्राय-
 श्चित्तं । विडालकाकाद्यच्छिष्टभोजनप्रायश्चित्तं । अशोचिनामन्नभोजनप्रायश्चित्तं ।
 अस्त्रिसञ्चयनादिश्राद्धभोजनप्रायश्चित्तं । लशुनाद्यभक्ष्यभक्षणे प्रायश्चित्तं । अभक्ष्यमां-
 सभक्षणप्रायश्चित्तं । अप्रजायां कन्यायां जामाढ्ये भोजनप्रायश्चित्तं । ब्रह्मचारिणो-
 ऽपेयानां पानादिप्रायश्चित्तं । विधवायाः मत्स्यादिभोजनप्रायश्चित्तं । निषिद्धपत्रादौ
 भोजनप्रायश्चित्तं । सामान्यतः स्तेयप्रायश्चित्तकथनं । द्रव्यविशेषापहरणे प्रायश्चित्तविशेष-
 कथनं । महापातकादिनिरूपणं । गुर्व्यङ्गनागमनप्रायश्चित्तं । अतिपातकप्रायश्चित्त-
 कथनं । गुरुतत्पातिदेशप्रायश्चित्तं । क्षत्रियादिगमनप्रायश्चित्तं । अन्यजस्त्रीगमनप्रा-
 यश्चित्तं । गवादिगमनप्रायश्चित्तं । रजस्त्रलागमनप्रायश्चित्तं । सामान्यतः संसर्गप्राय-
 श्चित्तं । अस्यृश्यस्पर्शनप्रायश्चित्तं । कुक्कुरादिस्यर्षे विशेषकथनं । दुःखत्रादिप्रायश्चित्त-
 कथनं । ह्रीनवर्णाभिवादनप्रायश्चित्तं । परिवृत्तिप्रायश्चित्तं । सगोत्रादिपरिदयनप्रा-

यश्चित्तं । पुनर्भू प्रायश्चित्तं । वर्णविशेषेण ब्राह्मणप्रायश्चित्तकथनं । निषिद्धदिवसे हल-
वाहनप्रायश्चित्तं । अतिक्रमद्रव्यविक्रयप्रायश्चित्तं । कन्यादिविक्रयप्रायश्चित्तं । एतद्विवा-
हकर्तुंश्च प्रायश्चित्तकथनं । देवगृह-पुष्करिण्यादिविक्रयप्रायश्चित्तं । गृहादिशुद्धि-
निरूपणं । द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । क्रियाहीनस्य प्रायश्चित्तकथनं । कांस्यपात्रे नारिके-
लजलादिपानप्रायश्चित्तं । केशाकर्षणप्रायश्चित्तं । पादाघातादिप्रायश्चित्तं । शवादि-
स्यर्शप्रायश्चित्तं । यज्ञोपवीतच्छेदनप्रायश्चित्तं । स्त्रेच्छकथनप्रसङ्गेन शवरगोण्डकादीनां
स्त्रेच्छकथनं । द्विजयज्ञोपवीतिनः अस्युशस्यर्शनप्रायश्चित्तं । त्यक्तयज्ञोपवीतिनः
प्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्तहोमविधिकथनं । प्रायश्चित्तकुशण्डिकाविधिकथनं । कच्छ्राणां
लक्षणादिकथनञ्च ।

No. 1916. गर्गपद्धतिः वा गृह्यपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 72. Lines, 10 on a page. Extent, 1,597 s'lokas. Character, Nāgara. Date, SM. 1713. Place of deposit, Darbhāngá, Bábu Guṇeś'vara Sīṅha. Appearance, old. Prose. Correct.

Garga-paddhati alias *Grihya-paddhati*. An epitome of the domestic rites of the Yajur Veda. By Sthapati Garga. The author professes to follow the rules of one Yajñamata, who however, was, apparently, a compiler, and not an author of an original and distinct school. The school to which the work belongs is not named.

Beginning. स्वपतिगर्ग उपाध्यायपादौ प्रणम्य भर्तृयज्ञमतानुसारेणानुष्ठानेन गृह्यपद्धतिं
करोति । तत्र सर्वकार्यपरिभाषा क्रियते । तत्र विहितकालानां कर्मणामुद्-
गयनं चापूर्वमात्रे पक्षे पुण्याच्चेऽनुष्ठानं । इत्यादि ।

End. अथातोऽधीत्याधीत्यनिराकरणं । प्रतीकं मे विचक्षणं जिज्ञासा मे मधु यद्वचः ।
इत्यादिनिगदव्याख्यातं ।

Colophon. समाप्त्यं गर्गपद्धतिः । स्वस्ति संवत् आषाढादि १७१३ । आषाढमासे शुक्ले पक्षे
प्रतिपञ्चम्यासरे लिखितेयं पद्धतिः ॥

विषयः । भर्तृयज्ञमतानुसारेण यजुर्वेदीयगृह्यपद्धतिकथनं । तत्र परिभाषाकथनं ।
विवाहनिरूपणं । अथ यदि उदाहितायाः स्त्रियाः प्रथमं भर्तृगृह्यनयने रथात्
भेदादिरूपं किञ्चिद्दृश्यं भवेत्, तदा पूषाप्रायश्चित्तविधानं । चतुर्थीकर्मनिरू-
पणं । आवसथ्याधानविधिः । आवसथ्ये मणिकावध्यानविधिः । वैश्वदेवविधिः ।

विषयः । भूतयज्ञविधिः । पिष्टयज्ञविधिः । ब्रह्मयज्ञविधिः । अैपासनपरिचरणविधिः । पक्षादिकर्मविधिः । पिण्डपिष्टयज्ञविधिः । उपाकर्मविधिः । श्रवणाकर्मविधानं । इन्द्रयज्ञपायसविधिः । प्रघातककर्मविधिः । आग्रयणविधिः । तच्च यवाग्रयणविधिः । श्यामाकाग्रयणविधानञ्च । दृषोत्सर्गविधिः । अग्रहायणीकर्मविधिः । सस्तरारोहणविधिः । प्रथमाष्टकाविधिः । द्वितीयाष्टकाविधिः । तृतीयाष्टकाविधिः । चतुर्थीष्टका । शूलगवविधिः । अवनदानहोमविधिः । गोयज्ञविधिः । उदककर्मविधिः । अर्घपशुविधानं । अक्वीर्णपशौ विशेषकथनं । गार्हस्थ्यधर्मविधिः । गर्भाधानविधिः । पुंसवनविधिः । सीसनोन्नयनविधिः । सोष्यन्तीकर्मविधिः । मेघाजननविधिः । आयुष्यकरणविधिः । स्नानदानविधिः । कुशण्डिकाविधिः । यमजननविधिः । नामकरणविधिः । अन्नप्राशनविधिः । काम्यप्राशनविधिः । चूड़ाकरणविधिः । उपनयनविधिः । सावित्रतोत्सर्गविधिः । आग्रयणव्रतविधिः । ब्रह्मचर्य्यव्रतविधिः । वर्णक्रमेण परिधानवस्त्रविधानं । एवं क्रमेण रशनादण्डादिविधानं । ब्रह्मचारिकर्मकथनं । ब्राह्मविधिकथनं । आग्रयणव्रतविसर्गविधिः । गोदानव्रतोत्सर्गविधिः । वेदाध्ययनानन्तरं स्नानविधिः । सन्ध्यापासनादिविधिः । स्नातकस्य नियमादिकथनं । अन्नध्यायनिर्हपणं । सीतायज्ञविधिः । शालाकर्मकथनं । शीर्षरोगभैषज्यकथनं । दुःखिनीताशीःकरणविधिः । सभाप्रवेशविधिः । रथारोहणविधिः । हलाद्यारोहणविधिः । मेघउच्चाद्यभिमन्त्रविधिकीर्तनञ्च ।

No. 1917. स्मृतिकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia 122. Lines, 6 on a page. Extent, 1,815 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Darbbāngá, Bábu Guṇes'vara Sīnha. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudī. A summary of Smṛiti rites. By Devanátha Thakkura, Tarkapañchánana Mahámahopádhya.

प्रथमपत्रं नास्ति ।

Beginning. तत्र मनुः, वेदोऽखिलो धर्ममूलं स्मृतिशीले च तद्विदां ।

आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च ।

वशिष्टः । श्रुतिस्मृतिविहितो धर्मः, तदभावे शिष्टाचारः प्रमाणम् । इत्यादि ।

End.

* तेन प्रतिपत्तियोगत्वेऽपि त्यक्तद्रव्यापचारेऽपि द्रव्यान्तरेऽपि चतुरह्वयापि होम-
समापनं ।

अन्यथा दिनानीति द्वितीयानुपपत्तेरिति ॥

Colophon. इति तर्कपञ्चाननमहामहोपाध्यायदेवनाथठकुरकृतायां स्मृतिकामुयां द्वैतवि-
वेके दानपरिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । धर्मस्य आचारमूलककथनं । आचारस्वरूपादिकथनं । प्रधानकर्म्मतद्भङ्गादिनि-
रूपणं । चातुर्वर्णनिरूपणं । तत्र शुद्धसङ्कीर्णभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं । यज्ञोपवी-
तविधिः । नराणां नारीणाञ्च अंशुकद्वयधारणावश्यकता । अनाश्रमवासनिषेधः ।
दारपरिग्रहात् प्रागपि गार्हस्थ्यश्रमसिद्धिर्भवतीतिनिरूपणं । रक्तपातादौ अशौच-
निरूपणं । स्नानविधिः । तर्पणविधिः । हस्तपादप्रक्षालनविधिः । पवित्रवस्त्रनिरूप-
णादिकं । कुशनिरूपणं । तदाहरणकालादिकथनञ्च । पौराणिकमन्त्रपाठादा-
शुद्रादीनामधिकारोऽस्ति न वेत्यत्र समाधानं । सौरादिमासविवेचनं । मलमासादि-
निरूपणं । तत्र विहितविहितकर्म्मनिरूपणं । अकालवृष्ट्यादौ कालाशुद्धिविवेचनं ।
यज्ञीयदेशनिरूपणं । स्नेहदेशादौ आह्लादिकरणप्रतिषेधकीर्त्तनं । ब्राह्मणादीनां
पुनः संस्कारकाले वपनमेखलादण्डभैक्ष्यचर्याणां निषेधकथनं । स्त्रीणामुपनयनस्थाने
विवाहातिशेककथनं । गौरी-रोहिणी-कन्यारजस्रलादीनां लक्षणादिकीर्त्तनं ।
विवाहयोग्याया लक्षणादिकथनं । संस्कारपदार्थनिरूपणं । वृद्धिश्राद्धविधानं । शि-
खाप्रमाणादिकथनं । शिखाबन्धनादिविधिकथनं । उपनयनकालादिनिरूपणं । अय-
नादिकं चान्द्रमासघटितं सौरमासघटितं वेत्यत्र समाधानं । अनश्रायकालनिरूपणं ।
सन्ध्यापदार्थनिरूपणं । मलसूत्रोत्सर्गादौ दिङ्निरूपणं । शौचविधिकथनं । आचम-
नविधिकथनं । प्रातःस्नानकालादिनिरूपणं । गायत्रीजपादिविधिकथनं । तर्पणवि-
धिकीर्त्तनं । देवपूजायां सर्वेषामधिकारकथनं । स्वधर्मत्यागिनोऽपि शिवपूजायाम-
धिकारकथनं । देवपूजायां पौर्वापर्य्यनिरूपणं । पुष्यादिचयनविधिकीर्त्तनं । वैश्व-
देवविधिकथनं । नित्यश्राद्धं कृत्वा देवपूजादिकं न कार्य्यमितिनिरूपणं । शुद्रस्यापि-
पञ्चाधिकार इति निरूपणं । ब्राह्मणादीनां पञ्चयज्ञाशक्तौ तर्पणब्रह्मयज्ञमात्रञ्च कर्त्त-
व्यमितिकथनं । गोश्रासदानविधिः । पेयदुग्धनिरूपणादिकं । विकारलक्षणादिकी-
र्त्तनं । शुद्ध्रेण कापिलं दुग्धं न सर्वथा पातव्यमितिनिरूपणं । मत्स्यमांसादिभोज-
नविधिकथनं । श्राद्धपदार्थनिरूपणं । नित्यश्राद्धादिकालनिरूपणं । नवान्नश्राद्धादि-
विधानं । पार्ष्ण्यादिविधानं । तत्र अन्नादिपरिवेषणविधिः । विघ्नपतितश्राद्धादि-
विधिः । अनुपनोतकनृकश्राद्धविधिकीर्त्तनं । सपिण्डीकरणविधानं । आद्यश्राद्धवि-
धानं । तत्र अधिकाख्यादिनिरूपणं । शुद्धिपदार्थनिरूपणं । अशौचनिरूपणं । सापि-

एङनिरूपणं । देशान्तरमृताशौचनिरूपणमुखेन देशान्तरलक्षणादिनिरूपणं । विद-
 ष्टिसन्यासिनां मरणोत्तरं एकादशाक्षे पार्वणविधानकथनं । एकदण्डस्य तु सर्वथैव
 न श्राद्धं किन्तु नारायणवल्लिरेवेतिनिरूपणं । वपनादिविधिकीर्तनं । शूद्रगृह-
 जातानां पथोविकारादीनां भोज्यत्वकथनं । ब्रह्महत्यासुरापानादिसहापातक-
 निरूपणञ्च । तत्र तत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च । व्यवहारनिरूपणं । दायभागनिरूपणं ।
 दत्तकविविधकथनं । विधवाकृत्यनिरूपणं । व्रतानुष्ठानविधिः । उपवासविधिकीर्तनं
 तिथिद्वैधयवस्थाननिरूपणं । एकादशीविधानकथनं । जन्माष्टमीविधानादिकथनं ।
 ग्रहणादौ कर्त्तव्यादिनिरूपणं । पतिव्रताधर्मकीर्तनं । तीर्थयात्राविविधकथनं । तत्र
 श्राद्धादिविधानकीर्तनं । स्त्रीणां मुण्डनादिविधिकथनं । गयाश्राद्धविधिः । दानवि-
 धिकथनं । दानयोग्यदेशकालपात्रादिविवेचनं । उत्सर्गविविधकथनञ्च ।

No. 1918. कुण्डतत्त्वप्रकाशिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 8 on
 a page. Extent, 571 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of
 deposit, Darbhāngā, Bābu Guṇeśvara Sīṅha. Appearance, new. Prose and
 verse. Correct.

Kuṇḍa-tattva-prakāśikā. On the formation of various kinds of
 fire altars. By Rāmānanda Tīrtha.

Beginning. सन्निग्धानेकविदुषामन्तर्धानोपशान्तये ।

रामानन्दयतिः कुर्व्ये कुण्डतत्त्वप्रकाशिकां ॥

तत्र कुण्डपदव्युत्पत्तिमाह विश्वसारे कौ प्रथियां विस्रं यस्माद्दृश्यते सुमनोहर-
 मित्यादि ।

End. अथ वा पद्मपत्राभ्यां संचिप्रे होमकर्माणि ।

सुकुसुवधारणप्रकारहोममुद्रादिकं तन्त्रसारे ज्ञेयं ।

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृतायां कुण्डतत्त्वप्रकाशिकायां पञ्चमोद्देशः समाप्तः ।

विषयः । कुण्डपदनिर्व्वचनकीर्तनं । कुण्डयोग्यभूमिलक्षणादिकथनं । तत्र ब्राह्मणचत्रिया-
 दिभूलक्षणं । कुण्डपरिमाणकथनं । होमविशेषे मानभेदकथनं । मण्डपनिर्माण-
 विधिकथनं । तत्र तोरणध्वजादिनिर्माणदिविधिकथनं । मानपरिभाषाक-
 थनं । मण्डपादिकरणे नागशिर आदिनिरूपणं । चतुरस्राङ्कचन्द्रादिकुण्डनिर्माण-

प्रकारकथनं । कण्ठादिलक्षणकथनं । मेखलानिरूपणं । घोन्यादिलक्षणं । सुक्खु-
लक्षणकीर्तनञ्च ।

No. 1919. धर्मविवेकः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 65. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Darbhāngá, Bábu Guṇes'varaa Siñha. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dharma-viveka. Explanations, application and bearings of stock illustrations of the Mīmāṃsá doctrine. By Chandras'ekhara, Mahá-mahopádhyáya. The author is the same whose work on Smṛiti has been noticed under No. 650. (*Ante* II, p. 77.)

Beginning. अध धर्ममभिधातुमुपक्रमते जैमिनिः । अथातो धर्मजिज्ञासेति प्रथमसूत्रेण
अथ शब्दे मङ्गलं । अतो मङ्गलानन्तरं धर्मप्रश्न इति । अत्रोत्तरं यथा चोदना-
लक्षणोऽर्थो धर्म इति । अत्र भट्टमते चोदना प्रेरणा फलभावनेति यावत्
इत्यादि ।

End. किन्तु रेखेपरि दर्भास्तरणेन प्रकृतिवज्यायावगतादृष्टार्थरेखाङ्गस्यावाधे सति
वाधानौचित्यात् रेखाप्राप्तिर्नावनेजनाधारयोः समुच्चय इति ध्येयं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरकृता धर्मदीपिका समाप्ता ।

विषयः । धर्मलक्षणानिर्णयनिरूपणं । अर्थवादप्रामाण्यनिरूपणं । अदृष्टनिरूपणं । कर्मभेद-
प्रतिपादनं । फलनिरूपणं । मन्त्रादीनां लक्षणानिरूपणं । प्रधानाङ्गादिलक्षणं
विधिसंख्याननिरूपणानन्तरं तद्भेदनिरूपणं । परिसंख्यानियमादिसंख्यानकथनं ।
क्रमप्रमाणबलाबलनिरूपणं । अधिकरणनिरूपणं । श्रुतिलिङ्गाधिकरणनि-
रूपणं । यद्वाधिकरणनिरूपणं । खादिरन्यायकथनं । दूर्वाहोमाधिकरणं । विक-
ल्पविवेचनं । कपालाधिकरणं । वेदो वेतिन्यायनिरूपणं । पाशाधिकरणं । आश्र-
यिन्यायनिरूपणं । सर्व्वदृष्टाधिकरणं । हविरुभयलाधिकरणं । प्रतिनिध्याधिक-
रणं । फलक्षमसंन्यायनिरूपणं । आरुण्यन्यायनिरूपणं । प्राजापत्यन्यायनिरूपणं ।
तदादितदन्तन्यायनिरूपणं । मुख्यार्थन्यायनिरूपणं । सन्निपातन्यायनिरूपणं ।
सर्व्वशस्त्राधिकरणं । योगसिद्धाधिकरणं । तन्त्रप्रसङ्गन्यायनिरूपणं । तत्र कर्मणा-
रम्भन्यायनिरूपणं । पशुपुरोडाशन्यायनिरूपणं । कौण्डपायिनामयन्यायनिरू-
पणं । शस्त्राधिकरणं । अक्ताधिकरणं । मन्त्राधिकरणं । पर्व्वमयीन्यायनिरूपणं ।

हिरणाधिकरणं । रोदनार्थवादन्यायनिरूपणं । पूषाधिकरणं । यूपोद्धवनीयन्या-
यनिरूपणं । खलेवालीन्यायनिरूपणं । पदपांशुन्यायनिरूपणं । पदाद्धवनीयन्या-
यनिरूपणं । उपांशुयागन्यायनिरूपणं । विश्वजिज्ञायनिरूपणं । तिर्य्यगधिकरणं ।
व्यक्तिविचारः । आरम्भकालनिश्चयेऽभ्युदयेऽधिकरणं । गुर्वनुगमाचरणन्याय-
निरूपणं । संयोगप्रथक्कन्यायनिरूपणं । योयद्भक्तन्यायनिरूपणं । आरम्भनीयेष्टि-
न्यायनिरूपणं । स्फ्राश्चिद्येऽधिकरणं । नालौकिकं लौकिकेऽङ्गमिति भक्तस्त्र-
न्यायनिरूपणं । रात्रिसत्रन्यायनिरूपणं । विरोधाधिकरणं । आचारप्रसङ्गन्याय-
निरूपणं । विध्यनुवादकथनं । वैकृतविशेषोपदेशफलनिरूपणञ्च ।

No. 1920. आद्धादर्शः ।

Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 3,000 śloka. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S'rāddhādars'a. A summary of the various rites included under the name of *S'rāddha*. By Mahes'vara Mis'ra, Mahāmahopādhyāya.

Beginning. महेश्वरं नमस्कृत्य महेश्वरेण धीमता ।

आदर्शनं च शास्त्राणां आद्धादर्शो विरच्यते ॥

तत्र कखावत् आद्धपदशक्यतायच्छेदक इति निरूप्यते । तत्र केचित् सम्बन्ध-
दोपनीतान् पिटृनुद्दिश्य हविस्स्यागः आद्धमिति । तत्र । इत्यादि ।

End.

अत एव देहाशुद्धावपि गयाआद्धपिण्डदानादिकं कर्त्तव्यमिति सर्व्वं समञ्जसं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमहेश्वरमिश्रकृतः आद्धादर्शः सम्पूर्णः ।

विषयः ।

आद्धस्वरूपविवेचनं । तत्र सर्व्वत्र मुण्डनविधिकथनं । कुशेयाटनविधिः । ब्रह्मस्य
स्वतोद्भूषकताकथनं । रौद्रिणकालनिर्णयः । संवत्सराभ्यन्तरे मलमासपाते आद्ध-
विधिः । संक्रान्तिआद्धविधानं । कृत्रिमतया सपिण्डने कृते दाहकर्त्ता प्रेतपदे-
नैव पिण्डा देया इति कथनं । रात्रिआद्धनिषेधः । नवमदिने पिटृमरणे ज्ञाते
दशमेऽङ्गे सर्व्वपिण्डदानविधिः । मुहूर्त्तानामिति कर्त्तव्यता । दक्षिणाग्रपवित्रल-
विचारः । मनोहविचारः । उभयदिने क्षयाहलाभे विधानकथनं । दिनपदस्य
तिथौ शक्तिरिति विवेचनं । आद्धकालनिरूपणं । आद्धदेशगुणविचारः । अग्नि-

समाधानादिविधिः । योगिप्रशंसा । अवननेजनविधिः । आङ्गान्नादिपरिवेषणव्यवस्था । सौवर्णादिपात्रविधिः । दक्षिणादानविचारः । पर्णनरदाहविधिः । आभ्युदधिकश्राद्धकालाः । परभूमौ श्राद्धकरणे भूस्वाम्यन्नदानविधानं । तर्पणविधिः । श्राद्धाधिकारिनिरूपणं । श्राद्धदिने पुनर्भोजनादिविधेचनं । अमावास्याश्राद्धादिश्राद्धविधिः । श्राद्धे जाताशौचे विधिनिरूपणं । चन्द्राशौचे चतुर्थदिने श्राद्धं । त्रिपक्षादौ सपिण्डीकरणमितिकथनं । वृषोत्सर्गविधिः । शुद्धस्य अमन्त्रवत् कर्मकथनं । अपरपक्षश्राद्धविधिः । शस्तादिद्वयश्राद्धविधिः । एकोद्विष्टविधिः । श्राद्धे-पशुघाते दोषाभावकथनं । तीर्थश्राद्धविधिकथनञ्च ।

No 1921. गृहस्थरत्नाकरः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 131. Lines, 12. on a page. Extent, 5,070 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Darbhāngā, Bābu Guṇeś'vara Siñha. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Grihastha-ratnākara. A digest of the duties of householders. By Chāṇḍeś'vara Ṭhakkura, son of Vīreś'vara Ṭhakkura. Both the father and the son have the title of Mahāsāndhi-vigrahika, or "minister of peace and war," but to what king they rendered their services as foreign ministers does not appear in the text. Contents: the characteristics of household (*gārhaṣṭhya*) duties. Marriage, selection of brides, bridegrooms, ages of bridegrooms and brides, donor of brides, *Svayamvara* or selection of the bridegroom by a bride, prohibited degrees of relationship, different kinds of marriage, good and evil of marriages, polygamy, marriage by a junior before an elder brother or sister. domestic penalties, performance of and officiating at sacrifices, Brāhmaṇs for whom sacrifices should not be performed. Daily duties (*A'hnikā*), discharge of excretions, purification, washing of the mouth. Morning duties of S'udras, necessity for washing of the mouth, a second washing, when required, when it is not required, brushing of the teeth, morning bath, ceremonial bathing, prayers at the three diurnal conjunctions, unguents. The object indicated by Om, repetition of particular mantras a number of times, offering of water to the manes, rites which should follow it, the five daily *yajanas*, hospitality to beggars, meals, articles fit for food, birds, beasts, fish, propriety of abstaining from flesh-meat,

discussion on the propriety of abstaining from injury to animals, wine, duties after meals. Duties of women while in their courses, duties on festive days. Duties of Bráhmaṇas, religious duties, earning of livelihood, livelihood in times of distress, agriculture, commerce, rearing of animals for sale, interest, duties during famines, &c., acceptance of gifts. Duties of Kshatriyas and Vaisyas, religious duties, earning of livelihood, proprietorship. Duties of S'udras, religious duties, earning of livelihood. Theft, penance, purification. Duties of pupillage (*Brahmacharya*), restraint of the passions, abjuring of family ties, dwelling with a tutor, regulation of speech, travelling, abstinence from assaults and worldly objects, abstinence from looking at particular objects, and from gifts to S'udras, suppression of anger, &c., abstinence from human society, what to be forsaken and what not.

Beginning. नमो गिरीन्द्रनन्दिनीपदारविन्दरेणवे ।

उज्ज्वला दिशमम्बरं वरतरं वासोवसानश्चिरं

हिला भैक्ष्यमनातुरो रतिकरं स्थानं समालम्बितः ।

त्यक्त्वा भस्मकृताङ्गरागसुरभिः श्रीखण्डसारद्रवै-

र्द्वैवः पातु हिमाद्रिजापरिणयं कृत्वा गृहस्थः शिवः ॥

अध्याप्य श्रुतिमङ्गपट्कसच्चितां यो ब्रह्मचर्याश्रये-

गार्हस्थ्ये समयोजयद्द्विजगणान् वित्तैः कृतार्थीकृतान् ।

स श्रीमान् सच्चितः समस्तसच्चिवश्रेणीषु चण्डेश्वरो-

मीमांसाशरणं गृहस्थविषयं प्रस्तौति रत्नाकरं ॥

गार्हस्थ्यप्लव्णस्तरङ्गोऽत्र प्रथमं परिकीर्त्तयते । इत्यादि ।

End. न पितृख्यागः । पूर्व्वक्ताशुद्धौ । विष्णुः ।

भार्यापुत्रश्च सख्यश्च संसृष्टाः पापकर्म्मभिः ।

परिभाष्य परित्याज्याः पतितोऽपि तथैव च ॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहासान्विविधचिकटकुुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासान्विविध-
चिकटकुुरश्रीचण्डेश्वरविरचिते गृहस्थरत्नाकरे त्याज्यात्याज्यतरङ्गः समाप्तोऽयं ।
विषयः । गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं । दारपरिग्रहविधिकथनं । विवाह्याविवाह्यकन्यानिरूपणं ।
वरनिरूपणं । कन्यावरवयःक्रमनिरूपणं । दाढनियमकथनं । कन्यास्वयंवर-
विधिः । सम्बन्धनिरूपणं । विवाहभेदकथनं । ब्राह्म्यादिविवाहलक्षणं । विवा-
हगुणागुणनिरूपणं । अधिवेदनविधिकीर्त्तनं । परिवेदननिषेधः । आवसथ्या-

धानविधिकथनं । यजनयाजनविधिकथनं । अयाज्यब्राह्मणकथनं । आङ्गिक-
 कृत्यनिरूपणं । सूत्रपुरीषोत्सर्गविधिकथनं । श्रौचविधिकथनं । आचमनविधि-
 कथनं । शूद्राधिकारे प्रातःकृत्यादिनिरूपणं । आचमननिमित्तनिरूपणं । द्विरा-
 चमनविधिकथनं । आचमनापवादकथनं । दन्तधावनविधिकथनं । प्रातःस्ना-
 नादिविधिकथनं । क्रियास्नानविधिः । सन्ध्यापासनविधिः । मार्जनविधिः ।
 शोङ्कारस्वरूपकथनादिकं । जपविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोत्तरकर्मनिरूपणं ।
 पञ्चमहायज्ञविधिः । तत्र अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरू-
 पणं । भोज्येषु पक्षिनिरूपणं । पशुनिरूपणं । मत्स्यनिरूपणञ्च । मांसभक्षणवर्ज-
 नकथनं । पशुहंसविधिनिषेधविवेचनं । मद्यादिगिन्दाकीर्त्तनं । भोजनोत्तर-
 कर्मनिरूपणं । रजस्वलाकर्मनिरूपणं । पर्वकृत्यनिरूपणं । ब्राह्मणानां कर्मनि-
 रूपणं । धर्मकथनं । वृत्तिविधानञ्च । आपट्टत्तिनिरूपणं । कृषिकार्यविधिः ।
 वाणिज्यविधिः । पाशुपाल्यविधिः । कुशीदविधिः । अन्यविधा आपट्टत्तिः ।
 प्रतिग्रहविधिः । चन्द्रियवैश्वयोः कर्मनिरूपणं । धर्मकथनं । वृत्तिविधानञ्च ।
 द्रव्याणां धर्मास्वत्त्वनिरूपणं । शूद्राणां कर्मनिरूपणं । धर्मकीर्त्तनं । वृत्तिविधा-
 नञ्च । स्त्रियापवादकथनं । यमनिरूपणं । श्रौचविधिः । ब्रह्मचर्यविधिः । निय-
 मादिकथनं । कुलनाशनकथनं । निवासविधिकथनं । वाच्यावाच्यनिरूपणं ।
 गमनप्रवेशनविधिः । अनाक्रमणीयनिरूपणं । अनधिष्ठेयनिरूपणं । अनवलोक-
 नीयनिरूपणं । शूद्राय अप्रदेयानि । क्रोधादीनां परिवर्जनविधिः । सङ्करपरि-
 वर्जनविधिः । त्याज्यात्याज्यनिरूपणञ्च ।

No. 1922. पुरुषपरीक्षा ।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 150. Lines, 5 on a page. Extent, 2,420 ślokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 504. Place of deposit, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāilāla Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Purusha-parīkshā. A tale illustrating good conduct. By Vidyā-
 pati, a paṇḍit of Śiva Siṅha of Mithilā. Printed and translated
 into English by the late Rājā Kālīkrishṇa, Bahādur.

Beginning. ब्रह्मर्षि यो नैति नुतः सुराणां यामर्चितोऽथर्चयतीन्दुमौलिः ।

यो ध्यायति ध्यानगतोऽपि विष्णुस्वामादिशक्तिं शिरसा प्रपद्ये ॥

धीरेषु मान्यः सुधिषां वरेष्वा विद्यावतामादिविलेखनीयः ।
 श्रीदेवसिंहचित्तिपालस्त्रु-ज्जीयाच्चिरं श्रीशिवसिंहदेवः ॥
 शिशूनां सिद्धार्थं नयपरिचितेर्नूतनधिषां
 मुदे पौरस्त्रीणां मनसिजकलाकौतुकजुषां ।
 निदेशान्निःशङ्कं सदसि शिवसिंहचित्तिपतेः
 कथानां प्रस्तावं विरचयति विद्यापतिकविः ।
 नयानुरोधेन गृणेन वाचि कथारसस्यापि कुतूहलेन ।
 बुधोऽपि वैदग्ध्यविशुद्धचेताः प्रबन्धमाकर्णयिता न किं म ॥
 पुरुषाः परिचीयन्ते युक्तेरस्याः परीक्षया ।
 तत् पुरुषपरीक्षायां कथा सर्व्वमनःप्रिया ॥
 आसीदासमुद्रचित्तिपतिसहस्रशिरोमालारजोरञ्जितपादपद्मसन्धातपायां पुरि
 इत्यादि ।

End.

भुक्त्वा राज्यसुखं विजित्य परितो हत्वा रिपून् सङ्गरे
 ऊत्वा चैव ऊताशनं सखविधौ भृत्वा धनैरर्थिनः ।
 वाग्बत्यां भवसिंहदेववृत्तपतिस्त्यक्त्वा शिवाये वपुः
 पूतो यस्य पितामहः खरगमदारद्वयालङ्कृतः ॥
 सङ्कुरीपुरसरोवरकक्षां ह्येसहस्रिरथदानविद्ग्वः ।
 भाति यस्य जनको रणजेता देवसिंहवृत्तपतिर्गुणराशिः ॥
 यो गौड़ेश्वरसज्जनेश्वररणचौणीषु लब्ध्वा यशो-
 दिक्कान्ताचयकुन्तलेषु नयते कुन्दसजासास्पदं ।
 तस्य श्रीशिवसिंहदेववृत्तपतेर्विज्ञप्रियस्याज्ञया
 ग्रन्थं ग्रन्थिलदण्डनीतिविषये विद्यापतिर्यातनोत् ॥

Colophon.

इति समस्तप्रक्रियाविराजमानरूपनारायणमहाराजाधिराजश्रीमच्छिवसिंहदे-
 वपादानामाज्ञया श्रीविद्यापतिविरचितायां पुरुषपरीक्षायां पुरुषार्थपरिचयो
 नाम चतुर्थः,—परिच्छेदः । समाप्तस्यायं ग्रन्थः ।

वेदपञ्चशते गौड़े माघे च प्रथमे तिथौ

नारायणेन लिखिता पुस्ती विद्यापतेः कवेः । लसं ५०४ ।

विषयः ।

चन्द्रातपायां पुरि पारावारोनाम राजा आसीत् । तस्य सर्व्वावयवसुन्दरी
 पद्मावती नाम कन्यका बभूव । अथ राजा तस्याः शैशवापगममवलोक्य तदनु-
 रूपं वरमनसन्दधानः किं करवाणीति चिन्तयमानः सुबुद्धिनामानमृषिमष्ट-
 च्छत् । भगवन् ! कमेतस्या वरं करवाणीति । मुनिराह । राजन् ! पुरुषं वरं

कुरु । तेनैवमभिहितो राजा प्राह । अथे कथमपुरुषोऽपि वरः सम्भवति । मुनि-
 रवाच । महाराज ! श्रुत्यां वद्वः पुरुषाः पुरुषाकाराश्च सन्ति । तत् पुरुषा-
 कारान् परित्यज्य पुरुषं वरय इति ब्रवीमि । अथ राजप्रार्थनया मुनेः पुरुष-
 लक्षणादिकथनं । तत्र शौर्यविवेकोत्साहादिसम्यन्न एव पुरुष इति निरूपणं ।
 शौर्यादीनां लक्षणकीर्त्तनं । क्रमेण दानवीरकथाकीर्त्तनं । दयावीरकथा ।
 युद्धवीरकथा । सत्यवीरकथा । चौरकथा । भीरुकथा । कृपणकथा । अलसकथा ।
 अप्रतिभकथा । मेधाविकथा । सुबुद्धिकथा । वद्वककथा । पिशुनकथा । अबुद्धि-
 कथा । संसर्गवर्व्यरकथा । शस्त्रविद्यकथा । शास्त्रविद्यकथा । वेदविद्यकथा ।
 लोकविद्यकथा । उभयविद्यकथा । उपविद्यकथा । गीतविद्यकथा । नृत्यविद्य-
 कथा । इन्द्रजालविद्यकथा । पूजितविद्यकथा । अविद्यकथा । अविद्य-
 कथा । खण्डितविद्यकथा । हास्यविद्यकथा । ताच्छिकविद्यकथा । तामसकथा ।
 अनुशयिकथा । महेच्छकथा । मूढकथा । वक्त्राशकथा । सावधानकथा । अनु-
 कूलनायककथा । दक्षिणकथा । विदग्धकथा । धूर्तकथा । घम्वरकथा । निर्व्व-
 भिकथा । निःस्पृहकथा । लब्धसिद्धिकथाकीर्त्तनञ्च ।

No. 1923. चतुर्वर्गचिन्तामणिः, प्रायश्चित्ताध्यायः ।

Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 287. Lines, 11 on a page. Extent, 3, 436 s'lokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Darbhāngā, Bābu Guṇes'vara Siūha. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Chaturvarga-chintāmaṇi. A complete digest of all Smṛiti rules. By Hemādri. The codex contains the part which relates to expiations.

Beginning. कमलादयितं + + कमलासनसंस्तुतं ।

कमलाचमहं वन्दे कमलाकरशायिनं ॥

अथेदानीं हेमाद्रिकारिणा लोकोपकारार्थं सर्वपुराणस्मृतिसंज्ञितावेदज्योतिष-
 वैद्यागमशैतस्मार्त्तस्मृत्येषु ग्रन्थानालोच्य ब्रह्मक्षत्रियविशां शूद्रादीनाञ्च ब्रह्मह-
 त्यासमानि वाङ्मनःकायसम्भवानि हिंसादीनि सम्भवन्ति तेषां पापानामपनोदन-
 प्रायश्चित्ताध्याये लिख्यते । इत्यादि ।

End. धर्मशास्त्रमार्गेण उक्तप्रत्याम्नायरूपेण ह्यहःसन्ध्यां अखण्डं प्राचोदीच्याङ्गसहितं
आचरिष्ये-इति संकल्प्य उक्तमार्गेण कुर्यादिति । कथ्यार्पणमस्तु ।

Colophon. पौषमासे शुक्लपक्षे एकादश्यां सोमवासरे लिखितं ।

विषयः । वर्षाश्रमभेदेन प्रायश्चित्ताकरणे दोषकीर्तनं । अनेकप्रकारप्रायश्चित्तकथनं ।
ब्रह्महत्यादिमहापातकादिनिरूपणं । ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तं । गुरुहत्याप्रायश्चित्तं ।
अनेकविधगुरुनिरूपणं । क्षत्रियस्य विप्रहत्या-प्रायश्चित्तं । वैश्यस्य विप्रहत्याप्रा-
यश्चित्तं । शूद्रस्य विप्रहत्याप्रायश्चित्तं । ब्राह्मणस्य क्षत्रियहत्याप्रायश्चित्तं । तस्य
वैश्यशूद्रहत्याप्रायश्चित्तं । क्षत्रियस्य वैश्यहत्याप्रायश्चित्तं । वैश्यस्य क्षत्रियबध-
प्रायश्चित्तं । शूद्रस्य वैश्यहत्याप्रायश्चित्तं । वैश्यस्य शूद्रहत्याप्रायश्चित्तं । चाण्डाला-
दिबधप्रायश्चित्तं । ब्रह्मचाण्डालग्रामचाण्डालबधप्रायश्चित्तं । चाण्डालजननकारण-
कथनं । ग्रामचाण्डालादिकथनं । सुरापानप्रायश्चित्तं । एकादशप्रकारसुराकथनं ।
स्तेयप्रायश्चित्तं । सुवर्ण-रजतताम्र-कांस्य-धान्यवस्त्रादिस्तेयप्रायश्चित्तं । गुरुतल्पगमन-
प्रायश्चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तं । उपपातकप्रायश्चित्तं । तत्र गोबधप्रायश्चित्तं । गोवत्स-
वृषभ-बलीवर्हादिहिननप्रायश्चित्तं । गजाश्वोद्भ्रंखरमहिषी-महिषाज-भेषादिबधप्राय-
श्चित्तं । वृक्षच्छेदप्रायश्चित्तं । आश्रमराहित्यप्रायश्चित्तं । शतकाध्ययनाध्यापनप्राय-
श्चित्तं । गुरुव्यभिचारेप्रायश्चित्तं । अनज्ञातप्रायश्चित्तं । अनज्ञातलक्षणं । पण्यविक्रय-
प्रायश्चित्तं । निन्दितार्थोपजीवनप्रायश्चित्तं । कृषिबलप्रायश्चित्तं । हिंसायन्त्रविधान-
प्रायश्चित्तं । बार्हस्पजीवनप्रायश्चित्तं । मनुष्यविक्रयप्रायश्चित्तं । आत्म-सुत-पत्नी-मातृ-
पुत्र-विक्रयप्रायश्चित्तं । धेनु-गज-अनडुह-महिषी-महिष-अज-खर-उड्ड-हरिण-रु-
अश्व-आरण्यमृगादिविक्रयप्रायश्चित्तं । गोधूम-मुद्ग-तण्डुल-धान्य-गुड-लवण-का-
पास-नीली-पलाण्डु-लशुन-गृञ्जन-हिङ्गु-रस-हरिद्रादिमूलत्राम्बकादिफल-धर्म-
दासी-दन्त-नख-उपकेश्य-अन्न-गो-मधु-मांस-शालग्रामादि-पुष्प-तुलसी-रत्नादि-
रुद्राक्ष-सुवर्ण-रजत-ताम्र-कांस्यादि-शस्त्र-गृहोपकरण-कसूर्यादि-वस्त्र-धर्म-सृति-
नामप्रभृतिनानाबलुविक्रयप्रायश्चित्तं । सकलीकरणप्रायश्चित्तं । मलिनीकरणप्रा-
यश्चित्तं । निक्षेपहरण-धेनुहरण-गोवत्सहरण-अनडुह-महिषी-महिष-गज-अश्व
उड्ड-खर-अज-मृग-भूमि-स्रद्ध-रत्न-कन्या-नारी-वश्या-पुरुष-दासी-शय्या-यान-पा-
दुका-कन्न-चासर-पुष्प-फल-कन्द-कोषशाक-पत्र-दन्धन-जल-भक्ष्य-भोज्य-वस्त्र-
म्बक-रुद्राक्ष-गुड-क्षीर-चिकटु-रसौषधि-गृहोपकरण-शस्त्रादिहरणप्रायश्चित्तकथनं ।
मार्गनिरोधप्रायश्चित्तं । तड्गादिहरणप्रायश्चित्तं । परिधानप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । कूट-
साध्यप्रायश्चित्तं । पुस्तकादिहरणप्रायश्चित्तं । शालग्रामहरणप्रायश्चित्तं । अपाचीक-
रणप्रायश्चित्तं । चाण्डालिनी-रजकी-चर्मकारिणी-नटली-वरुडली-कैवर्त्तली-मेद-

स्त्री-भङ्गस्त्री-खर्णकारस्त्री-सौविकस्त्री-तत्तकस्त्री--मांसविक्रयिस्त्री-कुलालस्त्री-शैष्टिक-
स्त्री-कारस्त्री-नापितस्त्री-रजस्त्रला-विधवा-वेश्या-दासी-पाषण्डपतितादिस्त्रीगमनप्राय-
श्चित्तं । कन्यागमनप्रायश्चित्तं । कन्यादूषणप्रायश्चित्तं । पुंमैथुनप्रायश्चित्तं । खरोद्ग-
वड्वा-वत्स-सहिषाजादिमैथुनप्रायश्चित्तं । अश्वकीर्णप्रायश्चित्तं । भिव्यारोपप्रायश्चित्तं ।
अभिशस्तप्रायश्चित्तं । कुप्रासवासप्रायश्चित्तं । कुत्सितसेवाप्रायश्चित्तं । खरोद्गानडुन्म-
ह्विषवत्सारोहणप्रायश्चित्तं । ऊढायाः पुनरुद्वाहप्रायश्चित्तं । साढसखवन्सुपरिणये-
प्रायश्चित्तं । खदारपरित्यागप्रायश्चित्तं । पितृगोहे असंस्कृतकन्यारजस्त्रलाप्रायश्चित्तं ।
कारागृहनिवासप्रायश्चित्तं । वन्दिगृह्णीतानां नारीणां प्रायश्चित्तं । रोगनिवृत्त्यर्थं
मथादिपानप्रायश्चित्तं । जातिभ्रंशकरणप्रायश्चित्तं । परान्नभोजनप्रायश्चित्तं । दीर्घ-
सत्रभोजनादिप्रायश्चित्तं । शुद्धसत्रभोजने प्रायश्चित्तं । शुद्धगृहे वेश्यागृहे च खयं
पाकादिभोजने प्रायश्चित्तं । एकादश्यां भोजने प्रायश्चित्तं । नग्नश्राद्धनवश्राद्धयोः
प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तं । क्रीतान्नादिभोजनप्रायश्चित्तं । पर्युषितान्नभोजनप्रायश्चित्तं ।
दुर्भक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं । दुष्टशकभक्षणप्रायश्चित्तं । कारणं विना कसरान्नपर-
सान्नभोजनप्रायश्चित्तं । त्रात्यकुष्ठि-कुण्ड-गोलक-यति-दम्पति-शिष्टान्नादिभोजनप्रा-
यश्चित्तं । पत्न्या सह भोजनप्रायश्चित्तं । शुद्धभाण्डभोजनादिप्रायश्चित्तं । पतितदु-
ष्टान्नपडङ्क्तिभोजनप्रायश्चित्तं । पलाण्डुलशुनादिभक्षणप्रायश्चित्तं । श्वेतदन्तक-
वक्र-शिग्रुदन्ताकादिभक्षणप्रायश्चित्तं । ताम्रपात्रे गव्यादिभोजनप्रायश्चित्तं । पीतशेष-
जलपानप्रायश्चित्तं । खरी-उष्ट्री-हरिणीप्रभृतीनां क्षीरपानप्रायश्चित्तं । मनुष्यपशुप-
क्ष्यादिमलमूत्रादिभक्षणप्रायश्चित्तं । भोजनकाले दीपनिर्व्वापणप्रायश्चित्तं । एक-
दशस्वामसहस्रादिना भोजनप्रायश्चित्तं । ग्रहणकाले भोजनादिप्रायश्चित्तं । सन्यादि-
कर्माकाले भोजनकाले च चाण्डालध्वनिश्रवणप्रायश्चित्तं । सत्कर्माचरणे शुद्धकरा-
दिदर्शनप्रायश्चित्तं । रजस्त्रलासृष्टान्नभोजनप्रायश्चित्तं । द्विभोजनप्रायश्चित्तं । देव-
पूजायां वैश्वदेवपरित्यागप्रायश्चित्तं । उष्योदक-कूपोदकस्नानप्रायश्चित्तं । ऋत्तिका-
हीनशैचप्रायश्चित्तं । भोजने क्षुतापानवायूत्सर्गादौ प्रायश्चित्तकथनं । अन्योन्यसृष्ट्या-
न्नभोजनप्रायश्चित्तं । शिवनिर्भाल्यभोजनप्रायश्चित्तं । नीलवस्त्रधारणप्रायश्चित्तं । दुर्मृ-
तब्राह्मणक्षत्रियविशां प्रायश्चित्तं । दुर्मृतवाचकानां प्रायश्चित्तं । मूल्यं गृहीत्वा-
शववहनप्रायश्चित्तं । धनिष्ठापञ्चकमरणप्रायश्चित्तं । नन्दादितिथिमरणप्रायश्चित्तं ।
शवपतनादिप्रायश्चित्तं । दहनयोग्यस्य निखातकरणप्रायश्चित्तं । एवं खनन-
योग्यस्य दहनप्रायश्चित्तं । दहनाभावप्रायश्चित्तं । पिण्डोपहतिप्रायश्चित्तं । अस्थि-
सञ्चयनात् प्राक् प्रेताग्निनाशे प्रायश्चित्तं । अस्थ्युपहृतप्रायश्चित्तं । परिषेधप्रायश्चित्तं ।
विधायकप्रायश्चित्तं । अगुवादकप्रायश्चित्तं । देशान्तरभरणप्रायश्चित्तं । देशान्त-

विषयः । रघुतानामस्थिररीराभावे प्रायश्चित्तं । व्रणे क्रम्युत्पाते प्रायश्चित्तं । ऋतस्य पुनर्जीवन प्रायश्चित्तं । देशान्तरवासिनो द्वादशवर्षादूर्ध्वं परलोकक्रियानन्तरं पुनरागमन- प्रायश्चित्तं । सूतकद्वितये ऋतस्य प्रायश्चित्तं । सृष्टगमनभीतायाः प्रायश्चित्तं । ऋतस्याहितग्रेष्ठाकिकाग्निना दहने प्रायश्चित्तं । गर्भिण्या मरणे प्रायश्चित्तं । सूतिका- रजस्त्रयोर्मरणे प्रायश्चित्तं । अहितग्रेष्ठीर्मरणप्रायश्चित्तं । शृगालादिदृष्टप्राय- श्चित्तं । विप्राणां गर्भाधानादिषोडशकर्मपरित्यागप्रायश्चित्तं । वेदाभ्यासपरित्याग- प्रायश्चित्तं । अनध्याये वेदपाठप्रायश्चित्तं । राक्षसादिविवाहप्रायश्चित्तं । परिवृत्ति- प्रायश्चित्तं । विवाहमध्ये रजोदर्शनप्रायश्चित्तं । स्थालीपाककाले अग्निशान्तिप्राय- श्चित्तं । आग्नेयस्थालीपाकादूर्ध्वं औपासनलोपप्रायश्चित्तं । अन्वारम्हणीयलोपप्राय- श्चित्तं । प्रतिपदोमलोपप्रायश्चित्तं । आग्रयणलोपप्रायश्चित्तं । गृहस्थानां ब्रह्मयज्ञ- लापप्रायश्चित्तं । देवतार्चनपरित्यागप्रायश्चित्तं । वैश्वदेवपरित्यागप्रायश्चित्तं । एको- दिष्टश्राद्धाकरणप्रायश्चित्तं । पार्वणादौ अर्घ्यपात्रादिविस्मरणप्रायश्चित्तं । पार्वणवि- स्मृतिप्रायश्चित्तं । अग्निहोत्रत्यागप्रायश्चित्तं । उपरागप्रायश्चित्तं । गृहस्थस्य धर्मा- तिक्रमे प्रायश्चित्तं । मानसिकस्नानविधिकीर्तनं । निषिद्धदिवसे ताम्बूलभक्षणप्रा- यश्चित्तं । तुलादिषोडशमहादानानामितरेषाञ्च दानानां प्रतिगृहीतृणामाचार्या- दीनां प्रायश्चित्तं । अपमृत्युत्तरणमार्जनविधिः । केषुचित्पापेषु नदीस्नानरूपं प्रायश्चित्तं । तत्र पुण्यनद्यादिनिरूपणं । गजाश्वादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । तुलादिषु प्रतिगृहीतृणां प्रायश्चित्तप्रयोगकथनं । धर्मविक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । नाम- विक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । स्मृति-सोमादिविक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । पुरो- ङाशभक्षणप्रायश्चित्तं । अयाज्ययाजनप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । तप्तमुद्राधारिभ्यः प्रतिग्रह- प्रायश्चित्तं । लिङ्गधारिणां प्रायश्चित्तं । गायत्रीप्रदातुः प्रायश्चित्तं । परार्थं गाय- त्रीजपकर्तृणां प्रायश्चित्तं । ग्रामप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । कुम्भाण्डप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । गो-भूमि-तिल-स्वर्ण-घृत-वस्त्र-धान्य-गुड-रजत-लवणादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । केश- वादिचतुर्विंशतिमूर्त्ति-प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । दशवतारप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । राम- लक्ष्मण-श्रीमूर्त्ति-चक्रपाणि-शिवलिङ्ग-शङ्ख-घण्टादि-ताम्र-कांस्य-तिलपात्रादिप्रतिग्र- हप्रायश्चित्तं । हरिहर-अर्जुनारीश्वरप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । दुर्जनानां प्रतिग्रहप्राय- श्चित्तं । दुर्जनलक्षणं । आततायिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । पाषण्डान् प्रतिग्रहप्रा- यश्चित्तं । पाषण्डलक्षणं । कुण्ड-गोलकयोः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । वेष्टा-अभिचारि- णी-भक्तृघ्नीभ्यः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । आसां लक्षणञ्च । चाण्डालदर्शनादिप्रायश्चित्तं । परिवेत्तृप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । पुस्तकादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । ब्राह्मणटादिभ्यः प्रति- ग्रहप्रायश्चित्तं । आभीरान् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । चातुर्मासव्रतादिषु प्रतिग्रहप्राय

विषयः । श्चिन्तं । कार्तिक-माघ-वैशाखव्रतादिषु प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । नानाविधफलप्रतिग्रह-
 प्रायश्चित्तं । मकरसंक्रान्तौ प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । कारणं विना स्वसतीपत्नीत्याग-
 प्रायश्चित्तं । अश्व-महिष-धेनुप्रति-ग्रहप्रायश्चित्तं । सन्यासिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं ।
 पतितात् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । मठपतेः सञ्ज्ञासिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं । महापात-
 किसंसर्गप्रायश्चित्तं । रहस्यकृत-ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तं । रहस्यकृतसुरापानप्राय-
 श्चित्तं । रहस्यकृतसुवर्णलेपप्रायश्चित्तं । रहस्यकृतगुरुतल्पगमनप्रायश्चित्तं । चान्द्रा-
 यणादिछ्छूलक्षणादिकीर्तनं । यवमध्य-पिपीलिकादिचान्द्रायणलक्षणं । महा-
 चान्द्रायणादिविधिकथनं । प्राजापत्यछ्छादिलक्षणं । तत्रछ्छादिलक्षणं । पराक-
 यावक-सान्तपन-महासान्तपनातिछ्छादीनां लक्षणं । माहेश्वर-ब्रह्म-धान्य-सुवर्ण-
 छ्छादीनां लक्षणं । चान्द्रायणादीनां सर्वेषां प्रत्याम्नायकीर्तनञ्च । कदली-
 विवाहरूपप्रायश्चित्तकथनं । नारायणवलिविधिकीर्तनं । वैष्णवश्राद्धविधिः ।
 प्रायश्चित्तादौ एतच्छ्राद्धावश्यकताकीर्तनं । नान्दीश्राद्धविधिः । प्रायश्चित्तलक्षणादि-
 कीर्तनं । अथमर्षणज्ञानविधिः । महासंकल्पस्वरूपकथनादिकं । अधिकारिभेदेन
 प्रायश्चित्तसंख्यादिकथनं । मुण्डनादिविधिकथनं । सुवासिनीप्रायश्चित्तकथनं ।
 विधवायाः पापविशेषकथनपूर्वकं प्रायश्चित्तकीर्तनञ्च ।

No. 1924. पितृभक्तिः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 1,155 s'lokas Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Bábulála Páthaka; another at Magránigrám, Post Madhubaní, Darbhánga, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Pitribhakti. The duty of a son to the manes of his father,—a treatise on various kinds of S'ráddhas. By S'rídatta.

Beginning. कातीयकल्पं सहकर्म भाष्यं भूपाल-गोपालमतादि दृष्ट्वा ।

सताच्च वाक्यानि निश्चयं सम्यक् यजुर्विदां श्राद्धविधिं विधास्ये ॥

तत्र पूर्वदिने वस्त्रशुद्धिर्द्विद्विः शरीरशुद्धिश्च कर्त्तव्या । निरामिषमेकभुक्तञ्च
 निमन्तनन्तु पूर्वदिनप्रदोषान्तरे वा श्राद्धदिने वा । इत्यादि ।

End.

विज्ञाननिर्भलमलङ्करणं गुणानामादर्शविश्ववदपि प्रतिवीक्षितानां ।

चेत्तच्च सत्कृतिसुदं सततं बुधानामन्तः प्रविश्य पितृभक्तिरिथं तनोतु ॥

ननु गौरवमात्रेण कार्योपेक्षा पण्डितैः ।

यत आह मनुग्राह्यं बालादपि सुभाषितं ॥

Colophon. इति महामहेश्वरमाध्यायसत्यण्डितश्रीदत्तविरचिता पिटभक्तिः समाप्ता ।
विषयः । यजुर्वेदिनां श्राद्धविधानकथनं । तत्र निमन्त्रणादिविधिकथनं । श्राद्धप्राक्कालीनश्राद्धदिनकृत्यनिरूपणं । श्राद्धपरिभाषाकथनं । पार्ष्णश्राद्धप्रयोगकथनं । श्राद्धलक्षणविवेचनं । श्राद्धान्ननिरूपणं । पार्ष्णैकोद्दिष्टादिषु इतिकर्तव्यताभेदनिरूपणं । सपिण्डीकरणश्राद्धविधिकथनं । स्त्रीशुद्रकर्तृकश्राद्धविधिकथनं । अपुत्रस्य पार्ष्णश्राद्धं न कर्तव्यमितिकथनं । अशौचातिरिक्ततृताहश्राद्धप्रतिबन्धके विशेषकथनं । शुक्लैकादश्यामपि पतितश्राद्धकर्तव्यतानिरूपणं । घण्टासिकश्राद्धविधिकथनं । पिण्डपितृयज्ञप्रकारकथनं । पतिपुत्ररहितायाः स्त्रियाः सपिण्डननिषेधकथनं । प्रेतश्राद्धधर्मकथनादिकं । आमश्राद्धविधिकथनं । नान्दीमुखश्राद्धविधिः । तत्र सपिण्डीकरणानधिकारिणा कनिष्ठेन असपिण्डितेऽपि पितरि नान्दीश्राद्धं कर्तव्यमितिनिरूपणं । एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगकथनं । आद्यश्राद्धविधिकथनं । सपिण्डनश्राद्धप्रयोगकथनं । आभ्युदधिकश्राद्धप्रयोगकथनञ्च ।

No. 1925. काल्युपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 45 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhāngá, Paṇḍit Yáges'vara Páthaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Kályupanishad. On the divinity of Dakṣiṇa-káliká : alleged to be a part of the Atharva Veda, but not included in the collections of the Atharva Veda Upanishads ordinarily met with—most probably a forgery.

Beginning. अथ हैनां ब्रह्मस्वरूपिणीमाप्नोति कामः रोषो दीर्घनेत्रविन्दुरूपिणीं तां ।
त्रिगुणामादौ कूर्चद्वयं कूर्चवीजं योमसद्यस्वरमेलनरूपं तद्द्वयं भुवनादुयोमञ्ज-
लनः देहशून्यमेलनरूपं तद्द्वयेति दक्षिणाकालिकेति च इत्यादि ।

End. स संसारार्णवं तीर्त्वा सर्वमन्त्रसिद्धिं लब्ध्वा केवलभैरवो भवति ।

Colophon. इत्यथर्ववेदे काल्युपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । श्रीदक्षिणाकालिकायाः ब्रह्मस्वरूपलकथनपूर्वकं तदुपासनप्रकार-साहाय्यादिकीर्तनं ।

No. 1926. गङ्गोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 43 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Gaṅgopanishad. An eulogium on the river Ganges : called an Upanishad, but not affiliated to any of the Vedas.

Beginning. यां देवा देवसरितं पितरश्च पर्युपासते । याश्चषयः सा नो देवसरिद्देवानां पापं हन्तु घर्मासावित्रो । यां मूर्ध्नि घत्ते ईशानोऽष्टतलाय शितिकण्ठः परातनः । तामहं देवीमुपाश्रये । मातेव सा मामवतु । इत्यादि ।

End. य इमां विद्यामधीते तरति ब्रह्महत्यां तरति खेयं तरति पारदारिकलं लभतेऽभिमतं सर्व्वमधीयानो मासमेकमिति ॥

Colophon. इति श्रीगङ्गोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । गङ्गाया उन्मत्त्यादिकथनपूर्व्वकं माहात्म्यकीर्त्तनं ।

No. 1927. सूर्योपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 36 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Súryopanishad. On the adoration of the Sun as the supreme divinity : called an Upanishad, but not affiliated to any of the Vedas.

Beginning. अथ सूर्योपनिषद्गीर्षं व्याख्यास्यामः । ब्रह्महृदिर्गोयत्रीञ्चन्द आदित्यो देवता हंसायग्निनारायणयुक्तं वीजं हृत्सेखाशक्तिर्वियदादिसर्गसंयुक्तं कीलकं घर्मा-र्थकाममोक्षसिद्धयर्थे जपे विनियोगः । षट्खरारूढवीजेन षडङ्गरक्ताम्बुजसंस्थितं सप्ताश्वरथिनं इत्यादि ।

End. हस्तादित्ये जपति स महाभृत्युं तरति य एवं वेद । इत्युपनिषत् ।

ॐ सह नाववतु सह नौ भूनक्तु सह वीर्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ॐ शान्तिः ३ ।

Colophon. इति सूर्योपनिषत् ।

विषयः । सूर्यस्य परब्रह्मत्वकथनं । तन्मन्त्रादिकथनपूर्व्वकं माहात्म्यकीर्त्तनञ्च ।

No. 1928. गणेशोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 3. Lines 6 on a page. Extent, 34 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Pañdit Yáges'vara Páthaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Ganeśopaniśad. On the adoration of Gaṇeśa as the Supreme Divinity—an apocryphal work.

Beginning. अथ गणेशायर्वशीर्षं व्याख्यास्यामः । ॐ नमस्ते गणपतये । त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्व-
मसि त्वमेव केवलं कर्त्तासि त्वमेव केवलं कर्त्तासि । अवलम्बान् त्वमेव केवलं
दृष्ट्वासि त्वमेव केवलं सर्व्वं खल्विदं ब्रह्मासि त्वच्च साक्षादात्मासि नित्यमृतं वच्मि
सत्यं वच्मि । इत्यादि ।

End. महानद्यां प्रतिमासद्भिषौ जज्ञा सिद्धमन्त्रो भवति महाविघ्नात् प्रमुच्यते महादो-
षात् प्रमुच्यते स सर्व्वविद्भवति य एवं वेद । इत्युपनिषत् । ॐ सह नाववलि-
त्यादि । ॐ शान्तिः २ ।

Colophon. इति गणेशोपनिषत् ।

विषयः । गणेशस्य परब्रह्मस्वरूपत्वकथनं । साक्षात्मादिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1929. दुर्गोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 20 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Pañdit Yáges'vara Páthaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Durgopaniśad. On the adoration of Durgá as the Supreme Divinity : alleged to be a part of the Atharva s'iras Upanishad of the Atharva Veda.

Beginning. अथातो दुर्गां व्याख्यास्यामः । अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्ये-
वाच । किं जगत्कारणं किं बन्धमोक्षयोः किं त्रयाणां देवानां ब्रह्मविष्णुब्रह्मणं
किं दशावताराणां इत्यादि ।

End. अन्ते दुर्गातत्त्वं परब्रह्म भवतीत्याह परमेष्ठी भगवानाश्वलायनं भगवन्तं ।
ॐ सह नावित्यादि । ॐ शान्तिः २ ।

Colophon. इत्यथर्व्वशिखरसि दुर्गोपनिषत् ।

विषयः । दुर्गायाः परब्रह्मत्वकीर्त्तनादिकं ।

No. 1930. अद्भुतसागरसारः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 96. Lines, 6 on a page. Extent, 1,816 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tárapura, Darbhánga, Paṇḍit Yáges'vara Páthaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Adbhuta-ságarasára. Portents, their consequences, and the means of obviating the same. By Mahápaṇḍit Chaturbhujá. Contents: Fall of vultures and hawks. Portents in connection with celestial luminaries, meteors, rainbows, &c. Appearance of cities near those objects. Portents in connection with the rising and the setting of the sun. Ditto with the moon. Ditto with Ráhu, the ascending node, and other planets. Wars of planets. Portents in connection with rains, with Nakshatras, with winds, with fires, with dawn and vesper, with shadows. Recondite peculiarities in earthquakes, reservoirs of water, conflagrations, sacred images, Indra's flag,* vegetables, houses, music, dress, arms, men, boils, tremors, dreams, the human body, parturition, elephants, horses, cattle, dogs, jackals, crows, and herons; their effects on human destiny, and the mode of obviating those effects.

Beginning. गृध्रश्येन + चिह्नस्य कपोतोलूकचातकाः ।

वाटुलीवककङ्कास्य पतन्ति यस्य वैश्वानि ॥

ध्वजे रथे मत्स्योत्पातं वाल्मीके जायते मधु ।

शून्यां प्ररोदनञ्चैव द्वारञ्च कटकटायते ॥

हसनञ्जातमात्रस्य तत्क्षणे दन्ददर्शनं ।

जननं जातदन्तस्य सुतोत्यत्तिः शिरो विना ॥ इत्यादि ।

End.

विष्णुधर्मोत्तरे । अद्भुते तु समुत्पन्ने यदि दृष्टिः शिवा भवेत् ।

सप्ताद्याभ्यन्तरे ज्ञेयमद्भुतं निष्कलं हि तत् ॥

वटकलिकायां, यदि विकारमक्षः पर्जन्यस्यजति सप्तरात्रात् प्रशमममुपगच्छतीति ॥

Colophon.

इति महापण्डितचतुर्भुजविरचिताद्भुतसागरसारः समाप्तः ।

विषयः ।

गृध्रश्यनादिपतनादिरूपाद्भुतकथनपूर्वकं प्रत्येकतत्प्रतीकारोपायकीर्तनं । तत्र आदित्यादीनामद्भुतकथनपूर्वकं तच्छान्तिकथनं । उल्कापात-शक्रधनुः-परिवेष-गन्धर्वनगर-विकृतदृष्टिरूपनाभसाद्भुतकथनपूर्वकं तच्छान्तिकथनं । विशेषेण

* Something like a May-pole set up on the 12th of the waxing moon in the month of Bhádra, on the occasion of a festa in honor of Indra.

सूर्याद्भुतादिकीर्तनं । तत्र उदयादिफलवर्णनञ्च । एवं चन्द्रस्य अद्भुतादि-
 कथनं । राहोरद्भुतादिकथनं । तत्र अयन-मास-दिक-ग्राम-वर्ण-ग्रहणसमा-
 द्यद्भुतकथनादिकं । पञ्चभङ्गकथनं । एवं मङ्गलबुधादीनां ज्ञेयं । ग्रहयुद्धाद्भु-
 तवर्णनं । रव्यादिवर्षाद्भुतकीर्तनं । नक्षत्राद्भुतवर्णनं । निर्घाताद्भुतकथनं ।
 दिक्दाहाद्भुतवर्णनं । सन्ध्यद्भुतवर्णनं । ह्यायाद्भुतकथनं । भूकम्पाद्भुतकथनं ।
 जलाशयाद्भुतकथनं । अग्न्यद्भुतकथनं । देवप्रतिष्ठाद्भुतवर्णनं । शक्रध्वजाद्भुत-
 कथनं । वृक्षलताफलपुष्प-शस्यान्नाद्यद्भुतकथनं । गृह्याद्यद्भुतकथनं । वाद्याद्य-
 द्भुतकथनं । वस्त्राद्भुतकथनं । शस्त्राद्यद्भुतवर्णनं । मानुषाद्भुतवर्णनं । पिटका-
 द्भुतकथनं । स्यन्दनाद्भुतकथनं । खम्बाद्भुतवर्णनं । कार्यादिष्टाद्भुतवर्णनं ।
 प्रसवाद्भुतवर्णनं । गजाद्भुतवर्णनं । अश्व्याद्भुतवर्णनं । वृष-महिषाद्यद्भुतवर्णनं ।
 कुङ्कुराद्भुतवर्णनं । शृगालाद्भुतकथनं । काकाद्भुतकथनं । कङ्काद्यद्भुतकथनं ।
 एतेषां शान्त्युपायकथनञ्च । अद्भुतानां फलपाकसमयकथनादिकं ।

No. 1931. अष्टविक्रतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 147 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Yáges'vara Páthaka. Appearance, new. Verse. Correct.

Ashṭa-vikrīti. On the eight different artificial forms in which the texts of the Vedas are written, and the merit of getting them by-heart and reciting them under particular restrictions. Anonymous. (*Vide ante*, Vol. III, p. 199).

Beginning. अथ जटाद्यष्टविक्रतीनां लक्षणानि लिख्यन्ते । तत्र विक्रतीनां पाठे फलं पङ्क्ति-
 पावनत्वं ।

जटादिविक्रतीनां ये पारायणपरायणाः

महात्माना द्विजाः श्रेष्ठास्ते ज्ञेयाः पङ्क्तिपावनाः । इत्यादित्यपुराणात् ।

अन्यान्यपि विष्णुलोकादीनि फलानि इत्यादि ।

End. शिखां पूर्वोक्तामुच्चार्य विपर्ययाद्येन तानि पदानि उच्चार्य पुनः क्रमेण तानि
 पदान्युच्चारयेत् । अयं विक्रतिविशेषो धन इति प्रोक्तः ऋषिभिः ।

Colophon. इत्यष्टविक्रतिः समाप्ता ।

विषयः । जटायुष्टविक्रतीनां पारायणे फलश्रुतिकीर्त्तनं । जटालक्षणादिकथनं । विक्र
तिषु क्रमभेदव्यवस्थापनं । मालालक्षणादिकथनं । एवं शिखा-रेखा-ध्वज-दण्ड-
रथ-घनानां लक्षणादिकथनं । सर्वत्र उदाहरणप्रदर्शनञ्च ।

No. 1932. वर्षरत्नदीपिका, शिक्षा ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 24. Lines 6 on a page. Extent, 276 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháṅgá, Paṇḍit Yáge'svara Páthaka. Appearance, new. Verse. Correct.

Vaṛṇaratna-dīpikā, Śikshā. On the pronunciation of letters and syllables, their accents, quantities, and powers—an abstract of one of the Prátisákhyas, but the school to which it belongs is not mentioned. By Amares'a, of the Bharadvája Gotra.

Beginning. श्रेयो दिशतु नः कृष्णः कंसमानङ्गकोशरी ।
राधाकेलिकलाभिज्ञो गोपीवादकुतूहली ॥
उत्पन्नो यः सुते वंशे बुद्धिमान् कृतनिश्चयः ।
अमरेश इतिख्यातो भरद्वाजकुलोद्भवः ॥
सोऽहं शिक्षां प्रवक्ष्यामि प्रातिशाख्यानुसारिणीं ।
बालानां पाठशुद्धयर्थं वर्षज्ञानादिहेतवे ॥
जपादिशुभकार्येषु पुमान्नाघिकृतो भवेत् ।
सम्यक् पाठं विना यस्मान् तन्निमित्तं वदाम्यहं ॥ इत्यादि ।

End. अमरेशकृततामेतां शिक्षां यो धारयेत् सुधीः ।
विद्वज्जनसभामध्ये जयं स लभते भ्रुवं ॥
वादे यस्य चतुर्मुखोऽपि जडतां घत्तेक्षणं विस्मृतो
वर्षोच्चारणकौतुके पुनरर्थं वाचस्पतिर्मूकतां ।
सोऽयं वादिघनानिलः प्रमुदितो वाचालदर्पं हरन्
भूमिन्दैरभिपूजितो विजयते नाम्नामरेशः सुधीः ॥

Colophon. इत्यमरेशकृता वर्षरत्नदीपिका शिक्षा समाप्ता ।

विषयः । वर्षसंज्ञा-विक्रिया-स्वरादिनिरूपणं ।

No. 1933. **कृत्यतत्त्वार्णवः ।**

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 112. Lines 11 on a page. Extent, 4,426 ś'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Darbhāṅgā, Paṇḍit Mād'hava Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kṛittya-tattvārṇava. On fasts, penances, pilgrimages and other religious duties enjoined on householders. By Śrīnātha Āchārya, son of Śrīkara.

Beginning. श्रीगोविन्दपदान्मोजद्वन्द्वसद्वन्द्वसाधनं । वन्दे वन्दारकधुनीसकरन्दमनोहरं ॥
 श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्म्माणः । प्रीतये विदुषाञ्चक्रे कृत्यकालविनिर्णयः ॥
 श्रौते विधौ कालकृतो विरोधः प्रायः सदैव प्रथितो बुधानां ।
 अतस्तदुच्छेदकृते मुनीनां विचार्य वाचो विदधामि तत्त्वं ॥
 नानाविदेशिविदुषां मतमाकलय्य चोदचमं यदभिलिख्य समर्पयामि ।
 अज्ञं बुधा विपथगङ्गुलिकाप्रवाहे दुराद्विहाय कुरुतादरमत्र गाढं ॥
 इह खलु नित्यनैमिक्तिकादिद्यावद्वैदिककर्माणि इत्यादि ।

End. आगमोक्तमन्त्रोऽपि विधिबल्लाज्जय एव पठनीयः । अधिकं विवेकार्णवे ज्ञेयमिति ।
 विचार्य वाचो मुनिपङ्क्तवानां निबन्धजातञ्च महार्णवायं ।
 मया कृतः कालविनिर्णयोऽयं सदा बुधानां + + मातनोतु ॥
 कृत्यतत्त्वार्णवो नाम निबन्धो रचितो मया ।
 प्रीयन्तामत्र विबुधा व्यवस्थारत्नराशिभिः ॥

Colophon. इति श्रीनाथाचार्यकृतकृत्यतत्त्वार्णवः समाप्तः ।

विषयः । कर्माणः प्राधन्यकथनपूर्वकं तिथिनक्षत्रवारादीनामङ्गलनिरूपणं । संवत्सरनिरूपणं । तत्र मासपदशक्यतावच्छेदकनिर्णयः । अथनादिनिरूपणं । रूढयौगिकादिविवेचनं । पाष्मासिकआश्रकालविवेचनं । सौचेदिमासलक्षणं । अत्र विविधमतोपन्यासपूर्वकं तत्खण्डनं । अधिमासनिर्णयः । अत्र कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । संक्रान्तिनिरूपणं । मन्दा-मन्दाकिन्यादिसप्तविधसंक्रान्तिसरूपकथनं । ग्रहणनिरूपणादिकं । सामान्यतिथिषु कर्माङ्गलनिरूपणं । प्रतिपदादिषु तिथिषु विहितानां कर्माणां व्यवस्थादिकथनं । एकादशीव्रतविधिकथनं । तत्र दशमी-द्वादशोर्निथमकीर्त्तनञ्च । वैशाखमासकृत्यनिरूपणं । तत्र गङ्गास्नानविधिकथनं । युगादियाद्विधानं । युगादिनिरूपणञ्च । ज्यैष्ठकृत्यनिरूपणं । तत्र कृष्णाष्टम्यां शिवपूजनविधानं । सावित्रीव्रतव्यवस्थादिकथनं । शुक्लचतुर्थ्यामुमापूजनविधिः ।

विषयः ।

अरण्यपट्टीविधानं । दशहराकृत्यनिरूपणं । पुरुषोत्तमदर्शनविधानञ्च । आषाढ-
कृत्यनिरूपणं तत्र हरिशयनविधानं । चातुर्मास्यव्रतविधिः । तत्र द्रव्यविशे-
षवर्जने फलविशेषनिरूपणं । श्रावणकृत्यनिरूपणं । मनसापञ्चमीविधिकथनं ।
अग्रद्वन्द्वशयनव्रतविधानं । भाद्रकृत्यनिरूपणं । तत्र जन्माष्टमीविधानं । अघार-
चतुर्दशीविधानं । चन्द्रादर्शनविधानं । हरितालिकानिरूपणं । दुर्वाष्टमीव्रत-
विधिः । अनन्तव्रतविधानं । अगस्त्योदयविधिकथनञ्च । आश्विनकृत्यनिरूपणं ।
तत्र गजच्छायादिनिरूपणं । दुर्गात्मवादिविधिकथनं । महाष्टम्युपवासविधिः ।
खड्गनदर्शनविधिः । ब्रीहिकाकशाडविधिः । कोजागरकृत्यनिरूपणञ्च । कार्ति-
ककृत्यनिरूपणं । तत्र सुखरात्रिपूजादिविधानं । उल्कादानादिविधिः । द्यूत-
प्रतिपद्विधिः । भाद्रद्वितीया । उत्थानविधानं । वक्रपञ्चकविधिकथनादिकञ्च ।
मार्गशीर्षकृत्यकथनं । तत्र नवान्नश्राद्धविधानं । पौषकृत्यनिरूपणं । तत्र अष्टका-
श्राद्धदिविधानं । महाभद्राविधिकथनं । अन्वष्टकाश्राद्धविधानञ्च । माघकृत्यनि-
रूपणं । तत्र दधिसंक्रान्तिव्रतविधानं । प्रातःस्नानविधिः । पञ्चम्यां श्रीपूजनवि-
धिः । माघीसप्तमीविधिः । भीष्माष्टमीविधिः । भैमीविधिः । शिवरात्रिकृत्यकथ-
नञ्च । फाल्गुनकृत्यनिरूपणं । चैत्रकृत्यनिरूपणं । वारुणादिविधिकथनं । भूति-
व्रतविधिः । अशोककलिकापानविधिः । अनङ्गाचनविधानञ्च । प्रकीर्षकविधिः ।
तत्र तिथ्यादिषु भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । गङ्गास्नानफलकथनप्रसङ्गेन तद्गर्भादिनिरू-
पणं । तिथिषु पुण्यतरादिनिरूपणं । भोजनादिविधिकथनं । महानिशादिका-
लनिरूपणं । महागुणनिपाते कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । स्नानतर्पणजपादिविधि-
कथनं । दानादिविधिकथनं । पतिव्रताकृत्यनिरूपणं । शूद्रकृत्यनिरूपणञ्च ।

No. 1934. शुद्धिविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Extent, 1856 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhāngá, Paṇḍit, Bábulála Páṭhaka; another copy at Magráni, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit Choṭí Jhā, and another at Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Suddhi-viveka. An essay on impurity of the person resulting from birth and death in one's family, or from other causes. By Rudradhara,

son of Lakshmídhara, and younger brother of Haladhara. Both the father and the brother had the title of Mahámahopádhyaýa. The author says that "though there are current the Ratnákara, Párijáta, Mitákshará, Háralatá and others, his work would be gratifying to those that did not delight in them." This affords a clue to his date.

Beginning. हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्मविपुलगलविलान्तः केशिनः सम्यविवेकः ।

मुखपवनमिवास्य प्राशितु' संप्रवृत्तः कुवल्लयदलनीलः पद्मशीर्षा भुजङ्गः ॥

चिरन्तनानेकनिबन्धसिद्धः स्वसम्प्रदायानुगतस्फुटार्थः ।

नला हरिं रुद्रधरेण सम्यक् वितन्यते शुद्धिविवेक एषः ॥

सन्धेव रत्नाकरपारिजातमिताक्षराहारलतादयोऽन्ये ।

तथापि तत्रालसमानसानां भवेत् प्रमादाय मम प्रयासः ॥

शुद्धिस्तावदखिलविहितकर्माधिकारापादको धर्माविशेषः । इत्यादि ।

End. ततो रजस्वलाशुद्धिबुद्धिदृष्ट्यर्शने च सा ।

स्वभावशुद्धिश्च तथा क्रमेणात्र प्रकीर्तिताः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायलक्ष्मीधरात्मजमहामहोपाध्यायश्रीहलधरानुजतमश्रीरुद्र-
धरकृतः शुद्धिविवेकः समाप्तः ॥ शुभम् ।

विषयः । शुद्धिपदार्थविवेचनं । सामान्यतः सर्ववर्णानां जननमरणयोः शुद्धिद्विरूपणं ।
तत्र अशौचनियमकथनं । अशौचसङ्करव्यवस्थाकथनं । स्नाशौचादिकथनं ।
मृत्युविशेषाशौचनिरूपणं । निर्हारादिनिरूपणं । तदधिकारिनिरूपणं । शौर-
सपुत्रादिलक्षणं । सापिण्डनिरूपणं । देहाशुद्धिनिरूपणं । स्नानशुद्धिकथनं ।
तैजसादिद्रव्यशुद्धिकथनं । पक्वान्नद्रव्यशुद्धिकथनं । भूमिशुद्धिकथनं । जल-
शुद्धिकथनं । रजस्वलाशुद्धिकथनं । उच्छिष्टादिस्पृशनशुद्धिकथनं । स्वभा-
वशुद्धिनिरूपणञ्च ।

No. 1935. समयप्रदीपः ।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 60. Lines, 6 on a page. Extent, 1,327 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Pañdit, Bábulála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Samaya-pradhya. Descriptions of some of the leading fasts, penances, and periodical optional rites, Vratas. By S'ridatta Mahámahopá-

dhāya. Contents : Commencement of Vratas ; duties on the day of a Vrata ; effect of mourning on the day of a Vrata ; meaning of the word Vrata ; rules regarding fasting ; the fast on the 11th of the moon ; rules regarding Vratas to be performed at night. Effect of intercallary months on Vratas ; Vratas in honor of Gaṇeś'a ; ditto of Sūrya ; ditto of Śiva ; ditto of Viṣṇu ; Vrata on the 12th lunation of Śrāvana ; Vrata of sleeping on the ground for a fixed period ; Vratas in honor of Brahmā ; ditto of Nāgas ; Vrata on the 5th lunation of Māgha, "the nonwriting fifth," *Ālekhyā-panchamī* ; Vratas in honor of the Devī (Durgā) ; minor fasts and penances ; the adoration of Lakshmī on the 5th of the waxing moon in Chaitra ; the Vrata of Damanabhañjikā, or thyme festival, on the 14th of the same month ; calendar of fasts for the 12 months of the year ; rites for the day when the sun passes from one to another sign of the Zodiac ; ditto for the commencement of a Yuga, a cycle of Manu, and other cycles.

Beginning. श्रेयः समादिशतु सालसपक्षपाते निद्राधिते अपि दृशौ भृशमुन्नमय्य ।

संवाह्यमानचरणाम्बुजजातदर्षौ लक्ष्मीमुखेक्षणपरः परमेश्वरो वः ॥

निबन्धेषु निबद्धानि वचनानि विचिन्वतः ।

श्रीदत्तेन व्रतादीनां सारमाहास्यं लिख्यते ॥

तत्र पूर्वदिने स्नानादिना शरीरशुद्धिं कृत्वा निरामिषमेकवारं भुक्त्वा दन्तान्
संग्राह्य—इत्यादि ।

End. अपचन्तु तमः सकलं सम्यक् कर्मप्रचारमुपनयतु ।

समयप्रदीप एष स्थितिमेतु सतां गृहे नूनं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदत्तकृतौ समयप्रदीपे प्रकीर्णकः परिच्छेदः सम्पूर्णः । शुभं ।

विषयः । व्रतारम्भविधानकथनं । व्रतदिनकर्त्तव्यताकथनं । जननमरणशौच पूर्वगृही-
तव्रतानुष्ठानं तत्र आरम्भनिषेधश्च । व्रतशब्दार्थविवेचनं । उपवासविधिकथनं ।
एकादश्यादिव्रतैतिकर्त्तव्यताकथनं । नक्तव्रतविधिकथनं । अधिमासविवेचनं ।
गणेशव्रतकथनं । सूर्यव्रतकथनं । शिवव्रतकथनं । विष्णुव्रतकथनं । श्रवणदा-
दशीव्रतकथनं । अशुन्यशयनव्रतकथनं । ब्रह्मव्रतकथनं । नागव्रतकथनं ।
शालेख्यपञ्चमीव्रतकथनं । देवीव्रतकथनं । सामान्यव्रतादिकथनं । चैत्रशुक्ल-
पञ्चम्यां लक्ष्मीपूजनविधिकथनं । तत्र चतुर्दश्यां दमनभङ्गीविधिकथनं । एवं
द्वादशमासेषु प्रत्येकं ह्यत्यविधिकीर्त्तनं तत्तत्कालनिरूपणञ्च । संक्रान्तिह्यत्य-
कथनं । युगाद्यामन्वन्तरादिनिरूपणञ्च ।

No. 1936. मन्त्रार्थदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 92. Lines, 10 on a page. Extent, 3,202 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháṅgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, old. Prose. Correct.

Mantrārtha-dīpiká. Explanations and uses of the mantras used during daily worship. By Ś'atrughna Mahámahopádhyaýa, by order of Mahárájádhirája Dharmachandra.

Beginning. तनावालोल्लायां भयचकितगोपालतरुणी-

दृग्नैरुन्मीलतकुवलयदलश्रेणिसुभगैः ।

दृष्टादापूर्णायां तपनतनयानीरनिवच-

भसेण प्रचेष्टुं कृतकरपुटो रचतु हरिः ।

श्रुत्वा तातपणं सुदारुणतरं कामाभिरामाकृति-

जानक्या निभृतातिकतरदृशा साकूतमालोकितः ।

श्रीरामः स पुनातु घूर्ज्जटिधनुर्भङ्गे यदङ्गेभवद्

रोमाञ्चस्य भिषेण गृह्णहृदयानन्दादमन्दाङ्गरः ॥

आदेशादथ राज्ञस्य श्रीधर्मचन्द्रस्य ।

मन्त्रार्थदीपिकेयं क्रियते शत्रुघ्नशर्मणा सम्यक् ।

उच्यते मन्त्रव्याख्या गुणविश्वौ ब्राह्मणसर्व्वस्वै ।

वेदविलासिन्यामपि कौशलमीच्छं तथापि मे सद्भिः ॥

— — — — — प्रथमं वेदार्थज्ञानप्रशंसा । तत्र कूर्म-
पुराणे । इत्यादि ।

End. हलायुधे+उच्यतेऽपि चार्थस्ततो विधेयो मयि नावल्लेपः ।

रत्नाकरे किं मणयो न सन्ति ततः समाकर्षति यः स धन्यः ॥

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीमद्वर्मचन्द्रकारितमहामहोपाध्यायश्रीशत्रुघ्नविरचि-
तायां मन्त्रार्थदीपिकायां ज्ञानकाण्डविवरणं समाप्तं ।

विषयः । स्नान-सन्ध्या-देवार्चन-श्राद्ध-शतरुद्रीय-वैवाहिकादीनां मन्त्राणां विनियोगादि-
कथनपूर्व्वकं व्याख्यानं ।

No. 1937. चित्ररूपविचारः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 1 on a page. Extent, 645 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, old. Prose. Correct.

Chitrarúpa-vichára. A Nyáya disquisition on colors as a characteristic of species. By Hariráma.

Beginning. रूपं नीलादिषट्कान्यति न वा । अत्र प्राज्ञः । नानाजातीयरूपवद्वयव
ञ्जव्ययी नीलपीताद्यव्याप्यतिरूपवान् सविषयावृत्तीत्यादि ।

End. नीलादिभेदेन विभिन्नसन्निकर्षहतुताया वाङ्म्याद्याप्यतिमतमेव साधीय

Colophon. इति हरिरामकृतचित्ररूपविचारः ।

विषयः । रूपलजातिनिरूपणप्रसङ्गेन नवीनमतखण्डनपुरःसरं प्राचीनमताभ्यर्चितलकीर्त

No. 1938. ज्योत्स्ना ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 a page. Extent, 901 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Jyotsná. A commentary on Kátyáyana's Vájasaneyí Prátisákhyá. By Rámachandra Paṇḍita, son of Siddhes'vara Yogivara. The work was completed on the 10th of the waxing moon in the month of Ásvín in the S'aka year 1736.

Beginning. यस्य भङ्गावलिः कण्ठे क्लृप्तदानाम्बुपुरिते ।

भाति रद्राक्षमालेव स वः पायाद्गुणाधिपः ॥

श्रीरामं सद्गुरुं नत्वा याज्ञवल्क्यमुनिं तथा ।

कात्यायनकृते प्रातिशाख्ये वाजसनीयके ॥

माध्यन्दिनानुसारेण ज्योत्स्नाख्या विवृतिर्लघुः ।

क्रियते सुखबोधार्थं मन्दानां रामशर्मणा ॥

जपादौ नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।

प्रातिशाख्यमते ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥

खरसंस्कारयोश्चन्दसि नियमः । १ । प्रतिस्त्रचमेतत् । खराणामुदात्तादीनां संस्काराणां लोपागमवर्णविकाराणाञ्च नियमो वक्ष्यमाणस्त्रवैर्विहितानां नियत पठनं चन्दसि माध्यन्दिनीये स्यात् । इत्यादि ।

End. कानिचित् शाखान्तरविषयाणि नाशे च इत्यादीनि कानिचित् व्याकरणसिद्धान्यपि स्थितोपस्थितादौ विशेषप्रदर्शनार्थं लिखितानि । अक्षपतौ रेफमित्यादीनि । अङ्गाग्रिसप्तकुमिते १७२६ शकेश्वरवत्सरे इषशुक्लदशम्यां श्रीसिद्धेश्वरतनूभुवा रामेण रचिता प्रतिशाख्यज्योतस्ना समर्पिता श्रीरामसिद्धेश्वरगुरुचरणाम्बुद्वये ।

Colophon. इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटरत्नश्रीसिद्धेश्वरयागिवरसूनुरामचन्द्रपण्डितविरचिता ज्योत्स्नाख्या प्रातिशाख्यविरतिः समाप्ता ।

विषयः । कात्यायनकृतवाजसनेयिप्रातिशाख्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1939. वसन्तराजटीका ।

Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 220. Lines, 7 on a page. Extent, 2,082 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Mujonā, Post Tājapura, Darbhāngā, Paṇḍit Bābulāla Pāṭhaka. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Vasantarāja-tīkā. A commentary on the *Vasantarāja*, a work on omens and portents. By Bhānuchandra Gaṇi.

Beginning. स्वस्ति श्रीमदनं यदीयवदनं वेधा विधायाद्भूतं
वीक्ष्याद्यर्थमवाप ससृष्टतया सम्मार्ज्यन् वाससा ।
क्षेत्रं तच्च तथैवैरनुगुणैर्वैषम्यमापादितं
मन्ये सम्प्रति लक्ष्यते + + पथे शीतद्युतेर्मण्डलं ॥
आनघच्चिदशेन्द्रसौलिमुकुट इदामरत्नांशुभि-
र्यत्पादद्वितयं विचित्ररचनाभङ्गीभिरङ्गीकृतं
दिङ्नागैश्च यदीयकीर्तिरतुला कर्णावतंसीकृता
स श्रीवीरविभुर्दधातु भवतां शश्वन्मनाविष्कृतं ।
यस्त्रैलोक्यरमाभिरसृष्टतया सानन्दमालोकित-
सीद्धैः स्वर्गवधूकटाचविशिखैर्यो लक्ष्यतां नागमत् ।

- स्थानैश्चात्मसमुत्थितैश्च निखिलान् मा + न् समावेदयन्
 स श्रीमान् भुवनावतंसकमणिः पायादपायात् प्रभुः ।
 तद्बुद्धिवैभवकृतेऽत्र वसन्तराजसच्छाकुनस्य विवृतिं प्रणयत्यभिज्ञः ।
 श्रीस्वरचन्द्रचरणाम्बुजचक्षरीकः श्रीसाह्रराजकृतसत्कृतिभानुचन्द्रः ॥
 इह हि ग्रन्थकृद्भिर्घ्नसमाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदित्यादि ।
- End. वसन्तराजेति । पूर्वव्याख्यातविशेषणविशिष्टे वसन्तराजशाकुने ग्रन्थस्य प्रभा-
 कीर्त्तनं कृतं ।
- Colophon. इति श्रीशत्रुघ्नयकरसेचनादिमुकृतकारिमहोपाध्यायश्रीभानुचन्द्रगणिविरचित-
 वसन्तराजटीकायां प्रभावकथनं नाम विंशतितमो वर्गः । श्रीरु। शुभमस्तु ॥
- विषयः । वसन्तराजीयशकुनशास्त्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1940. वाक्यवादः ।

Substance, foolscap paper, 12 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on page. Extent, 140 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Vákyaváda. On the Philosophy of grammar, or the relation of words and their contexts. By Achala Upádhya. Ya.

Beginning. अथ किमिदं वाक्यं । एकतिङ्वाक्यमिति भाष्यात् । एकतिङ्न्तार्थमुख्यविशेष्य-

बोधजनकपदसमूहे वाक्यमिति वैयाकरणाः । इत्यादि ।

End. परन्तु पदार्थतावच्छेदकव्यपविशेषणस्य क्वचिदपि न परामर्शः ॥

Colophon. इति वाक्यवादेऽचलोपाध्यायकृतः समाप्तः ।

विषयः । वाक्यस्वरूपनिरूपणमुखेन पदानां कुत्र शक्तिरिति समासेन तन्निर्णयकथनं ।

No. 1941. पदार्थखण्डनव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11 × 2 inches. Folia, 57. Lines, 6 on a page. Extent, 1,779 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Another at Mágraní, Post Madhubaní, Darbhánga, Paṇḍit Chhoṭi Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Padārtha-khaṇḍana-vyākhyā. A commentary on Raghunātha Śiromaṇi's *Padārtha-khaṇḍana*—a Nyāya treatise. By Raghudeva Nyāyālaṅkāra Bhaṭṭāchārya.

Beginning. नन्दस्त्रुपदद्वन्द्वं निधाय हृदि चिन्तया ।

तनेति कुतुकं किञ्चिद् रघुदेवः समासतः ॥

कामहस्तधृतमस्त्रयुग्धनुः पौष्पमद्भुतमुदीक्ष्य कुप्यतः ।

धुर्जटेर्नयनशो + + + + हन्तुं सर्व्वजगतामुपद्रवं ॥

पदार्थतत्त्वं यदिद् शिरोमणिर्निर्णीतवान् जीर्णमतस्य दूषणे ।

तदेव तर्केण विचारयामः सद्दर्शकेनेतरखण्डनेन ॥

अधसरसङ्ख्या पदार्थतत्त्वं निर्वक्तुं शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेत्यादि ।

End. पदार्थखण्डनाकृतपुरुहूतपुरोहितं ।

शिरोमणिमहं वन्दे शिरोमणिमिवाद्भुतं ॥

श्रीमद्दीधितिकारकस्त्रिपतघटाकोलाहलव्याकूले

मार्गे सञ्चरणाय यन्निगदितं सिद्धान्तसिद्धतरत् ।

द्वैवात्तेन भवेद्यदीह सञ्जसा प्रौढापराधे मम

हन्तव्यः कतिभिः + + यदि भवेद्यज्ञानरूपो बलिः ।

Colophon. रति श्रीरघुदेवन्यायालङ्कारभट्टाचार्यविरचिता पदार्थखण्डनव्याख्या समाप्ता ।

शके १६४१ ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्यानं ।

No. 1942. नैषधप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 6,890 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná-grám, Post Tájapura, Darbhánga, Paṇḍit, Bábulála Pá-ṭhaka. Appearance, old. Prose. Correct.

Naishadha-prakás'a. A commentary on the epic poem called *Naishadha*. By Śrinátha Achárya, Mahámahopádhyaia.

Beginning. श्रीमन्नारायणं नत्वा काव्ये श्रीदर्धनिर्भिते ।

प्रकाशनं यथाप्रज्ञं श्रीनाथेन विधीयते ॥

प्रणम्य मौलिना वन्द्यान् सम्प्रदायविदः सतः ।
 त्याज्यं त्याज्यमसद्वाक्यं सदल्पमपि लिख्यते ॥
 ये सदर्थमजानन्तो वृथावचनविसरैः ।
 दूषयन्ति कवेः काव्यं धिकृतान् पण्डितमानिनः ॥
 यदित्यं करटो गत्वा सिन्धोरुपरि काशति ।
 तत् किं स वेत्ति गाभीर्यं रत्नानि च तदाशये ॥
 अथ काव्यस्य वस्तुनिर्देशमुखलं सूचयन्नलवर्णनमाह निपीयेति । इत्यादि ।
 End. श्रीहर्षमिति पूञ्जवत् ।
 Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीनाथाचार्यविरचिते नैषधप्रकाशे सप्तमः सर्गः ।
 विषयः । श्रीहर्षकृतनैषधचरितमहाकाव्यस्य सप्तमसर्गान्तं व्याख्यानं ।

No. 1943. रसमञ्जरीप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 10 on a page. Extent, 1,092 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Mañilála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Rasamanjarī-prakāś'a. A commentary on the Rasamanjarī of Bhánudatta. By Náges'a Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa, surnamed Kála. A work on erotics.

Beginning. सारिणीलोलपलश्यामं वपुर्व्यस्य विभाति सः ।

यासिनीदधितद्योतमानः शोऽस्तु शिवाय नः ॥

नागेशभट्टनामा शिवभट्टसुधीसुतो मुदे विदुषाम् ।

रसमञ्जरीप्रकाशं रचयामि सितैर्वचोभिरर्थ+नैः ॥

अमाशङ्कयेति । सर्वत्र करणत्वेनान्वेति । आद्यपदे ऋदुतरप्रियापटकमलस्य तथाविधप्रदेशे प्रथमपातेन + + + वनतरुनां पुष्पमेव न तु फलं पुष्पाणि वा एकपुष्पावचयकृतेऽपि अमे सास्त्विति भावेन—इत्यादि ।

End.

एवञ्च स्पृहनीयदर्शनलं दामोदरत्वेन व्यसनशालिता, तेन दुर्लभलं, लोचनविषयो भवतु । स्यन्दसन्दोहः प्रखवसारसङ्गृहः । तेन सुन्दरी तद्वती चासौ सुन्दरीति वा । १३७ । पद्येनैकत्वमविवक्षितम् ॥ १३८ ॥

Colophon. इति श्रीकालोपनामकशिवभट्टसुतनागेशभट्टकृतो रसमञ्जरीप्रकाशः समाप्तः ॥
विषयः । भानुदत्तकृतरसमञ्जर्या व्याख्यानम् ॥

No. 1944. लिङ्गार्चनचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 3,332 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Naḍuyār-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Nandīlāla Jhā. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Liṅgārchana-chandrikā. A digest of the rules for the adoration of Śiva, giving all the rituals in detail. By Sadāsīva, son of Gadādhara, and grandson of Viṣṇu, of the race of Daśaputra. Compiled under the auspices of king Jayasiṅha.

Beginning. उमाकटितटस्फुरत् करिवराननालोकन-

प्रसन्नहृदयं धिया सदयमिन्दुचूडं भजे ।

प्रणम्य गिरिजाधवं भजनमात्रदत्तेप्सितं

स्मिताननमनामयं प्रियसुमासहायं मुदा ॥

वंशेऽस्मिन् दशपुत्रनामनि महान् विष्णुर्द्विजाग्रस्वभूत्

सूनुस्तस्य सुधीर्गदाधर इति ख्यातो जगत्याख्यथा ।

तत्पुत्रेण सदाशिवेन विदुषा दृष्ट्वा निबन्धान् पुरा

श्रीलिङ्गार्चनचन्द्रिका विरचिता विद्वच्चकोरेष्टदा ॥

विविच्य गुणगौरवं गुणविवेक + मत्सरं

विहाय कथयन्तु तद्यद्यदिह दूषणं सज्जनाः ।

न फल्गुजनदूषणैः किमपि हीयते मामकं

दिनाम्बगणगर्हणाः किमु दिनेशखेदावहाः ॥

तत्र पूष्यस्वरूपापरिज्ञाने पूजाया अफलत्वादादौ साम्प्रसदाशिवस्य श्रुतिस्मृत्यादौ

सर्व्वैर्त्कृत्यत्वं सर्व्वभीष्टप्रदलक्ष्म प्रदर्शयते । तथा च श्रुतिः । इत्यादि ।

End.

भीमांसानयमांसलातिविमला प्रज्ञा तथा भूयसी

दृष्टिः श्रौतनिबन्धचारचतुरा येषां सदाचारिणाम् ।

तेषां दृष्टिपथं प्रयातु सुहृदां सन्दर्भ एष स्थितः

किं वान्यैर्निजदोषदुष्टमतिभिः प्राज्ञैतरैः प्रार्थितैः ॥

राज्ञः श्रीजयसिंहनामनृपतेलोपाय या निम्निता
श्रीलिङ्गार्चनचन्द्रिकातिविमला विद्वच्चकोरेष्टदा ।
तां पश्यन्तु परीचकाः सहृदया निष्पक्षपाता बुधा-
स्तेनेयं गुणवत्तरा हि भविता गौरीपतेस्तुष्टये ॥

Colophon. इति पदप्रमाणज्ञेन श्रीमद्भद्रपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन विरचिता लिङ्गार्चन-
चन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । श्रुतिस्मृतिपुराणप्रमाणेन सर्वभ्यो देवेभ्यः शिवस्य श्रेष्ठत्वनिरूपणं । एकत्वेऽपि
देवस्य मूर्तिभेदेन मन्त्रव्यवस्थाकथनं । शिवं विहाय अन्यदेवभजने दोषकथनं ।
शिवार्चनमाहात्म्यकीर्तनं । लिङ्गमाहात्म्यकथनं । पद्मराग-काश्मीर-पुष्पराग-
विद्रुमादिमर्यादलिङ्गभेदेन फलभेदकथनं । पारद-वाण-चैन-शिलामयलिङ्गानां
क्रमेण ब्राह्मणादीनां श्रुमदादलकथनं । अधिकारिभेदात् अन्यविधलिङ्गपूज-
नावश्यकतानिरूपणं । कलौ पार्थिवलिङ्गस्य प्रधान्यकथनं । कामनाविशेषे
लिङ्गपूजायां विशेषकथनं । नित्यं शिवपूजाया अकरणे प्रत्यवायकथनमुख्येना-
ख्याधिककथनं । शिवपूजाधिकारिनिरूपणं । स्त्रीशूद्राभ्यां प्रतिष्ठितलिङ्गस्य-
र्शं दोषकथनं । रुद्राक्षयतिरेकेण शिवपूजने दोषकथनं । त्रिपुण्ड्रविधिः । भस्म-
धारणविधिः । भस्मभेदानां वर्णभेदेन फलविशेषकथनं । शरीरे लिङ्गाद्यङ्गनमा-
हात्म्यकीर्तनं । तन्नाङ्गधारणे दोषकथनं । नैमित्तिकादिभस्मस्नानविधिः ।
रुद्राक्षलक्षणादिकथनं । एकमुखादिरुद्राक्षमाहात्म्यकीर्तनं । शिवस्य षोडशो-
पचारेण पूजाविधिः । विल्वपत्रनिरूपणं । पुष्पादिदानविधिः । लक्षविल्वपत्रैः
पूजनविधिः । शिवपूजनयोग्यपुष्पादिनिरूपणं । पुष्पविशेषदाने फलविशेष-
कथनं । लक्षपुष्पपूजाविधिः । गन्धनिरूपणं । जलनिरूपणं । नैवेद्यनिरूपणं ।
महानैवेद्यलक्षणकथनं । अभिषेकविधिः । दक्षिणाविधिः । नमस्कारविधिः ।
शिवपूजायामुदङ्मुखलमावश्यकमितिनिरूपणं । निर्मात्यग्रहणविधिः । प्रसाद-
ग्रहणाधिकारिनिरूपणं । लिङ्गनिर्माणादिविधिः । लिङ्गस्थापनविधिः । तत्र
शूद्रस्य नाधिकार इति निरूपणं । प्रतिष्ठाकासादिनिरूपणं । लिङ्गप्रतिष्ठा-
प्रयोगकीर्तनं । जीर्णोद्धारविधिः । अत्र प्रयोगकथनञ्च । लक्षपार्थिवलिङ्गप्र-
क्रियाकथनं । काम्यपूजाविधिः । शैवव्रतविधिः । उद्घातनविधानकथनञ्च ।
बौधायनोक्तनित्यपूजाविधानकीर्तनं । श्रीशूद्रयोर्नाममन्त्रेण पूजाविधानं ।
पूजाव्यतिक्रमे प्रार्थ्याश्चकीर्तनञ्च ।

No. 1945. पलपीयूषलता ।

Substance, country-made paper, 11, × 4 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 95 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Naḍuyār-grām, Post Madhubani, Darbhāngā, Paṇḍit Maṇilāla Jhā. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pala-pīyūṣa-latā. A treatise on the canonical use of flesh-meat. By Madanamanoḥara, Mahāmahopādhyāya, son of Madhusūdana, Mahāmahopādhyāya, Paṇḍitarāja. The work is divided into seven chapters fancifully named stavakas or "clusters of flowers." Contents : I, Propriety of offering flesh-meat to gods and the manes,—it ensures the fourfold blessing,—impropriety of guests not accepting flesh-meat. II, Patina, rohita, and other kinds of fish fit for use. III, Turtles, sheep, &c., fit for food ; opinion that sheep is fit for offering to Pārvatī. IV, pigeons, peacocks, wild fowl, larks, dadhigrīva, partridges and other land birds fit for food. Birds unfit for food, characteristics of kids fit for use. V, Spotted deer, black antelope, solid-hoofed boar, fit for food according to some ; wild boars, though not solid-hoofed, fit for use ; buffaloes fit for food in Nepal. VI, Characteristics of Vār-dhrīnasa, castrated, white, old goat, and the kinds fit for food, meat of this animal especially fit for the gratification of Viṣṇu. VII, Opinion that flesh-meat was fit for food only in former ages, refuted. Days when flesh-meat should not be used, philosophy of sacrifices.

Beginning. संसारतापहतये हृदये निघाय श्रीरामचन्द्रचरणद्वयमादरेण ।

वाक्यानि सम्यगवधार्य मनीश्वराणां मांसादिनिर्णयवर्चांसि विचारयामि ॥

येनाचारः सतामुक्तः सर्व्ववर्णाद्यमागतः ।

आद्योऽधिपः स लोकानामाज्ञा तस्याशितुं पलम् ॥

तत्र यावन्मांसस्य दैवपित्रकर्मणि प्रतिपाद्यमानस्य पुरुषार्थचतुष्टये साधनत्वं वेदसिद्धं, पशून्शक्त्रे वायव्यानारण्या ग्राम्याश्च ये इत्यादि । तेन देवाश्चयजन्त इत्यन्त्युतेः । अग्नीषोमीयं पशुमालभेत । वायव्यं पशुमालभेत । इत्यादि ।

End.

प्रवर्त्तको वापि निवर्त्तको वा जनस्य कस्याप्यक्षमस्त्रि यद्यपि ।

तथापि विद्यारसिकाः प्रयत्नमेनं समालोकयितुं यतन्ताम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायपण्डितराजमधुसूदनात्मजमहामहोपाध्यायश्रीमदनमनो-
हररचितायाः पलपीयूषलतायाः सप्तमः खण्डः । गौरीपतिना लिखितमिदम् ॥

- विषयः । प्रथमस्तवके,—दैवपित्रकर्मणि दीयमानस्य मांसादेः पुरुषार्थचतुष्टयसाधनल-
कथनं । आद्यादौ निमन्त्रितस्य मांसाद्यभोजने निन्दार्थवादकथनञ्च ।
द्वितीयस्तवके,—पाठीनरोहितादिविहितमत्स्यनिरूपणं ।
तृतीयस्तवके,—कूर्ममेवादीनां भक्ष्यत्वकथनं । मेषस्तु पार्ष्वत्य इति केषाञ्चिन्मत-
कीर्तनञ्च ।
चतुर्थस्तवके,—चित्रग्रीवमयूरवनकुक्कुटादीनां स्खलचराणां पक्षिणां भक्ष्यत्व-
कथनं । भारद्वाज-दधिग्रीव-चकोरादीनां स्खलचराणां भक्ष्यत्वकथनं । निषिद्ध-
पक्षिनिरूपणं । विहितव्याग्निरूपणञ्च ।
पञ्चमस्तवके,—चित्रमृग-कृष्णसार-एकशफवराहाणां भोज्यत्वनिरूपणं । आरण्य-
वराहोऽपि भक्ष्य इति केषाञ्चिन्मतकथनञ्च । नेपालदेश एव महिषो भक्ष्यः
नान्यत्रेतिनिरूपणं ।
षष्ठस्तवके,—वाध्रीणसलक्षणकथनपूर्वकं तस्य भक्ष्यत्वकीर्तनं । अस्य विष्णुप्री-
तिजनकत्वकथनञ्च ।
सप्तमस्तवके,—मांसादिभक्षणविधिर्युगान्तरिय इति मतखण्डनं । मांसभक्षणदौ
निषिद्धिदिनकथनं । वैधर्हिंसाविवेचनं ।

No. 1946. शान्तिरत्नम् ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 354 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1915. Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhapurá, Darbháńgá, Pañdit Lála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

S'ántiratna. Rules for the reading of the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kamalákara Bhaṭṭa, son of Rámakṛishṇa, grandson of Ráyana Bhaṭṭa, great-grandson of Rámeśvara Bhaṭṭa.

Beginning. नत्वा सीतापतिं रामं भवाब्धितरणे तरिम् ।

मृदस्त्र्यानां हितार्थाय शान्तिरत्नं वितन्यते ॥

अथ वाराह्वीतन्त्रे,—चण्डीपाठे फलं देवि शृणुष्व गदतो मम ।

संकल्पपूर्वं संपूज्य न्यस्याङ्गेषु मनून् क्रमात् ॥

पठनाद्बलिदानाद्वि सिद्धिमाप्नोति साधकः । इत्यादि ।

End.

विशेषस्तु मतद्वयनिर्णयसिन्धौ नवरात्रनिर्णये ज्ञेयः ।

श्रीमन्नारायणाख्यात् समजनि विबुधो रामकव्याभिधान-
स्तत्सूनुः सर्वविद्याजलनिधिनिचुलीकारतः कुम्भजन्मा ।
दृष्ट्वा नानानिबन्धान् व्यरचयदतुलं ग्रन्थमञ्जाकराख्यः (?)
पित्रोः पादाब्जभङ्गो रघुपतिपदयोः संश्रयं प्राप्य यत्नात् ॥
यो भाट्टतन्त्रगद्गनार्णवकर्णधारः शास्त्रान्तरेषु निखिलेषु च सर्ववेत्ता ।
यो ऽत्र श्रमोऽस्ति विद्वितः कमलाकरेण प्रीतोऽमुनास्तु सुकती बुधरामकव्यः ॥

Colophon. इति श्रीमत्पद्मवाक्यप्रमाणपारीणरामेश्वरभट्टसूनुनारायणभट्टसुतमीमांसकरामक-
व्यभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृतं शान्तिरत्नं समाप्तम् । शुभमस्तु । संवत् १९१५ ।
विषयः । चण्डीपाठविक्रयनं । तत्र पूजाविक्रयनं । पूजापद्धतिकथनञ्च ।

No. 1947. जयलक्ष्मीः ।

Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 130. Lines, 11 on a page. Extent, 5,137 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepurá, Darbhāngá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, new. Prose. Slightly correct.

Jayalakshmi. A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the voice. By Harivaṅśa Kavi.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसहेतवे ।

निर्व्विघ्नकृतिसार्थाय कमलापतये नमः ॥

हरिवंशकविः स्वार्थं न परार्थं खरोदये ।

व्याख्यानं माटकादीनां खराणां नामजन्मनां ॥

गुरुभ्यो वक्ष्या श्रुत्वा यथाज्ञानं यथाधिया ।

जयलक्ष्मीर्मया टीका राज्ञीतुल्या विरच्यते ॥

अथ कविर्वीकस्वरूपं ब्रह्म नमस्करोति । अथक्तमिति । अथक्तं करचरणादि-

सितकव्यादिरचितं । इत्यादि ।

End. फुल्लपद्मजवाजातिपुष्पाणि सितसर्षपाः ।

मध्वाज्यमिश्रितं स्नानं जीवस्य मुनिभाषितम् ॥

Colophon. इति श्रीहरिवंशकविविरचिता खरोदयटीका जयलक्ष्मीः समाप्ता ।

विषयः । खरोदयाभिधानज्योतिर्निबन्धस्य व्याख्यानम् ।

No. 1948. आङ्गिकसंचेपः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 175 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepura, Darbháhgá, Paṇḍit, Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

A'hnikā-sāṅkshēpa. A summary of the rituals for daily worship according to the rules of the Yajur Veda. By Vámadeva Upádhyāya, compiled for the use of Lála Thakkura.

Beginning. आराध्य हरिपादाब्जं वामदेवेन धीमता ।

आङ्गिकं लिख्यते लालाठकुरस्य प्रमोदकं ।

ब्राह्मे मुहूर्ते उत्याय नेत्रे मुखे च प्रचाल्य मधुसूदनं चिन्तयेत् । तद्यथा —

प्रातः स्मरामि भवभीतिमहारिशन्यै नारायणं गरुडवाहनमञ्जनाभम् ।

याद्वाभिभूतवरवारणमुक्तिहेतुं चक्रायुधं तरुणवारिजपत्रनेत्रम् ॥ इत्यादि ।

End. ऋतुगमनेन च प्रीतः स्नानेन पत्नी त्वाचमनमात्रेण शुद्धाति ।

Colophon. इति श्चुमर्दनहरिपरायणश्रीवामदेवोपाध्यायविरचितः श्रीलालाठकुरप्रमोदक-
आङ्गिकसंचेपः समाप्तः ॥

विषयः । यजुर्वेदिनां संचेपेण आङ्गिककृत्यनिरूपणम् ।

No. 1949. यवनजातकम् ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 461 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepura, Darbháhgá, Paṇḍit, Lála Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Yavana-játaka. On horoscopy for women. Anonymous.

Beginning. श्रीभारतीं गणपतिं रविचन्द्रभौमसौम्येन्द्रपूज्यभृगुभास्करिराजकेतून् ।

नत्वा जनार्दनपितामहशङ्करांश्च रम्यं पुरन्धिजननस्य फलं करोति ॥

तथायनफलम् । ऐश्वर्यसद्ना + + कान्तिस्त्रुः सन्तोषयुक्ता भितथीः सुवेशा ।

नारी सदाचाररता प्रसन्ना सैम्यायने चन्द्रमुखी सुशीला ॥ इत्यादि ।

End. सौभाग्ययोगे + विद्याङ्गना चेत् सदा भवेत् सज्जनधर्मपत्नी ।

य + + योगैरथ वानुभूतैः सा राजपत्नी जनिता पुरन्धी ॥

Colophon. इति यवनजातके स्त्रीजातकयोगाध्यायः । शुभमस्तु ।

विषयः । स्त्रीणां जातकनिरूपणम् ।

No. 1950. साधकसर्व्वस्वम् ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 249 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepurá, Darbháñgá, Pañḍit Lála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Sádhakā-sarasva. Rituals for the worship of Vaṭukabhairava. By Pránanátha, of Málava.

Beginning. श्रीदेव्युवाच । भगवन् देवदेवेश रक्षस्य वटुकस्य मे ।

ब्रूहि येन वशीकुर्युः साधका भैरवं शिवम् ॥

श्रीशिव उवाच । शृणु देवि परं गे।यं कथयामि सुशोभने ।

रक्षस्यं सिद्धिदं साक्षाद् वटुकस्य महात्मनः ॥ इत्यादि ।

End. त्रिवारं प्रोक्षयेद् वटुद्वान् देवशुद्धिरतीरिता ।

पञ्चशुद्धिं विधायेत्यं पश्चाद् व्यजनमाचरेत् ॥

Colophon. इति श्रीमालवीयप्राणनाथरचिते साधकसर्व्वस्वे द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ।
शुभमस्तु ।

विषयः । १ मे परिच्छेदे वटुकस्य वीरसाधनविधिकथनं । तत्र प्रयोगकथनञ्च । वटुकभैरवस्य दीपविधिकथनं । मद्राविधिकीर्तनं । २ ये परिच्छेदे,—आसनादिनिरूपणं । पञ्चशुद्धिविधिकीर्तनञ्च ।

No. 1951. कुसुमाञ्जलिप्रकाशप्रकाशिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 21 on a page. Extent, 5,250 s'lokas. Character, Maithilī. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Naḍuyára-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañḍit Kaṇṭha Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kusumánjali-prakás'a-kás'iká. A gloss on the commentary of Vardhamána, on the Kusumánjali of Udayana. By Bhagíratha Thakura. The work of Udayana has been edited and translated into English by Dr. E. B. Cowell.

Beginning. भावयद्भक्तजनताचेतःकमलकोरकान् ।

वन्दे सन्देहतिमिरविच्छेदमिहिरं महः ॥

यः कैशारे विश्वविख्यातकर्मा वर्माचार्यः श्रीमहादेवशर्मा ।

तत्सोदर्यां वर्द्धमानस्य सूक्तौ भावं मेघः सम्यगाविष्करोति ॥

कामद् इति । कामः काम्यं काम्यत इति कर्मव्युत्पत्त्या । अथ च कामं कन्दप
दहनपि कामद् इति विरोधद्योतनायापि । ज्ञानमय इत्यभिव्याप्तौ मयट् यथा
जलमयो देश इत्यत्र व्याप्तिस्य देशकालाभ्यां । इदञ्चेशस्य ईश्वराभिन्नत्वपक्षे ।
अन्यथा शिवस्य संसारित्वेनानुपपत्तेः । स्थाणुः स्थिरः । स्थाणुर्दासविशेषो ज्ञानमय
इति विरोधद्योतनायापि—इत्यादि ।

End.

किञ्चित् प्रवक्तृकेति । सातस्त्रां प्रशब्दार्थं इति नाध्यापकेनार्थान्तरमिति ध्येयम् ॥

धीरा धरणिभवानी यमजनि चन्द्राद् भगीरथं तनयम् ।

तस्य कृतावेतस्यां सन्तः सन्तोषमाचरत ॥

आसीदनुपमः पृथ्व्यां महादेवः कुलाप्रणीः ।

अनुजलस्य कृतवान् इमां व्याख्यां भगीरथः ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायसङ्घकुर्याभगीरथविरचिता कुसुमाञ्जलिप्रकाशप्रकाशि-
का समाप्ता ।

शाके वाणधराधराधराधरासम्भासिते कार्तिके

मासेऽक्षीणपयोज + + विलसत्यच्चे हरेः सन्तियौ ।

गीर्वाणेष्यदिने व्यलीलिखदिदं श्रीरूपनाथः सुधीः

स्वार्थं श्रीमति सर्व्वसीम्नि सुधियां भोदाय नत्वा हरिम् ॥

दिषयः ।

वर्द्धमानेन उदयनाचार्यकृतकुसुमाञ्जलिप्रकरणस्य प्रकाशाभिधेया या कृता
व्याख्या तस्या व्याख्यानम् ।

No. 1952. ज्ञानप्रदीपः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 3½ inches. Folia, 38.
Lines, 6 on a page. Extent, 555 s'lokas. Character, Nágara. Date, SM.
1916. Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepurá, Darbháńgá, Pañdit
Lála Jhá. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Jñána-pradīpa. A set of questions and answers on the elements
of astronomy and astrology. Author's name not known.

Beginning. श्रीमद्गङ्गाधरसुतं चन्द्ररेखावतं सितम् ।

सिद्धिदं सर्व्वविद्यानां वन्दे दन्तावलाननम् ।

ज्ञानप्रदीपकं नाम शास्त्रं लोकोपकारकम् ॥

प्रश्नादर्शं प्रवक्ष्यामि सर्वशास्त्रानुसारतः ॥

भूतभयवर्त्तमाने शुभाशुभनिरीक्षया ।

पञ्चप्रकारमार्गश्च चतुष्कोन्द्रबलाबलम् ॥

आरूढच्छत्रवर्गश्च उदयादिबलाबलम् । इत्यादि ।

End. द्वितीये वा तृतीये वा शुक्रयेन्दौ समागतः ।

अनेनैव क्रमेणैवं सर्वं वीक्ष्य वदेत् स्फुटम् ॥

Colophon. इति ज्ञानप्रदीपग्रन्थः समाप्तः ।

वषयः ।

(प्रश्नग्रन्थोऽयम्) तत्र ग्रहाणां मित्रनिर्णयकथनं । रिपुनिरूपणञ्च । तेषां बला-
बलनिरूपणं । आरूढचक्रनिरूपणं । राशीनां ऋचनिरूपणं । स्त्रीपुरुषादिभेद-
कथनञ्च । प्रश्नलग्नादिनिरूपणं । षट्पुत्रमूलादिज्ञानोपायकीर्तनं । जीवकाण्ड-
कथनं । तत्र मनुष्यादिभेदज्ञानोपायकीर्तनं । चिन्तनविधिकथनञ्च । नष्टद्रव्या-
गमादिनिर्णयः । लामालामप्रश्नादिचिन्तनविधिः । रोगशान्त्यादिचिन्तनविधिः ।
सप्तकाण्डम् । कलहादिचिन्ता । पुत्रादिचिन्ता । शल्यादिचिन्तनं । दृष्ट्यादि-
चिन्तनं । सामान्यप्रश्नचिन्तनं । बाणिज्यादिचिन्तनं ।

No. 1953. शान्तिकल्पप्रदीपः, वा कृत्यपञ्चवदीपिका ।

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent, 9,228 śloka. Character, Nāgara. Date, Sm. 1851. Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepura, Darbhāngá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ántikalpa-pradīpa alias *Kṛitya-pallava-dīpikā*. A miscellany on expiations, magical incantations and witchcraft. By Śrīkṛiṣṇa Vidyāvagīśa Bhaṭṭāchārya. Contents, Characteristics of rites for expiations, and magical incantations. Appropriate seats for different castes when engaged in such rites; imprecations; how to overcome their malific influences; expiatory rites for curing fevers; incantations for bringing the dead to life; expiatory rites for curing colic and other diseases; incantations for attracting persons towards oneself; ditto for causing stolidity; ditto, for causing other injuries to enemies.

Beginning. कृत्यादेर्वी नमस्कृत्य तथा त्रिपुरसुन्दरीम् ।

भद्रकालीञ्च देवेशीं तथा षट्कर्मादेवताम् ॥

श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्येण धीमता ।
 क्रियते विदुषां प्रीत्यै कृत्यपञ्चवदीपिका ॥
 क्रोधाज्ज्वलन्तीं ज्वलनं वमन्तीं दृष्टिं दृहन्तीं दितिजं प्रसन्नीम् ॥
 भीमं नदन्तीं प्रणमामि कृत्यां रोह्यमाणं सुषयोप्रकालीम् ॥
 उन्मत्तभैरवीतन्त्रम् फेत्कारी डामरी तथा ।
 तथा च मालिनीतन्त्रं तेभ्यः कालोत्तरादपि ॥
 सिद्धयोगेश्वरीतन्त्राद् योगिनीजालशावरात् ।
 सर्वतन्त्रात् समाकृत्य षट्कर्म्मविधिरुच्यते ॥ इत्यादि ।

End.

गवां सुवर्णनिष्काणां भूमिं वा शस्यशालिनीम् ।
 सर्वशान्तिमवाप्नोति सर्वरक्षाकृतं भवेत् ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्यकृतः शान्तिकल्पप्रदीपः समाप्तः । स०वत् ।
 १८५१ । आषाढ शुद्धि ।

विषयः ।

शान्ति-वश्य-सन्धन-विद्वेषेच्छाटन-सारणानां लक्षणकथनं । तत्र वर्षादिभेदेन
 आसनादिनिरूपणं । अमिचारविधिकीर्तनं । तदुपशमनादिविधिकथनञ्च ।
 ज्वरशान्तिविधिः । मृतसञ्जीवणीविधानं । शूलरोगादिशान्तिविधानं । आकर्ष-
 णविधिकथनं । सन्धनकर्म्मविधिः । एवं विद्वेषणादीनां विधानकीर्तनञ्च ।

No. 1954. योगरत्नमाला वृत्तिसंहिता ।

Substance, country-made paper, 11 x 4 inches. Folia, 24. Lines, 12 on a page. Extent, 705 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1895. Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañḍit Mañilála Jhá. Appearance, fresh. Generally correct.

Yoga-ratnamálá alias *A'sharya-ratnamálá*. Magical rites, incantations and sorcery. By Nagárjuna A'chárya, with a commentary composed in the Samvat year 1295 = A. D. 1238, by Guṇákara, a S'vetámbara Yati. Contents: Rites and incantations for bringing persons under one's control; injuring enemies; making them absent-minded; producing images of absent persons; making pictures cry; making oneself invisible; producing amusements; stopping the burning effect of fire; making water immoveable; producing hobgoblins; causing the falling of hairs; making arms innocuous; causing vagabondism; producing eclipses; bringing on frenzy; poisoning and its antidotes; jugglery

with balls; cure of quarternary fevers; exorcising devils; overcoming malific influences of demons; planets producing extraordinary lights; magic collyrium; moonlight; curing barrenness; producing sights of tigers; causing barrenness; multiplying objects; causing stoppage of several secretions; causing colic; causing leprosy; preventing longevity in cattle; causing abortion; blowing out lamps; cure for scorpion bites; preventing clouds from raining; producing magic pictures; jugglery with conch-shells; destroying the firmness of busts; causing shrinking of particular parts of the body; causing hemorrhage; producing magic pustules; causing blindness; causing disputes; disappearing from the sight of people; causing exudations to flow from the temples of fictile elephants; bringing on flowers and fruits on trees; converting milk into butter; converting whey into curds; bringing the dead to life; producing magic lights in darkness.

Beginning. वृत्ते:— गुरुचरणकमलममलं प्रणम्य नागार्जुनप्रणीतायाः ।

विटतिं सुखावबुद्धैर् वक्ष्येऽहं योगरत्नमालायाः ॥

इह शास्त्ररभे आचार्यनागार्जुनपादाः शिष्टसमयपालनार्थं भ्रातृस्योपादेयताच्च दर्शयितुं गुरुपादनं कुर्वन्तः प्रथममार्यामाहुः । विमलेति ।

मूलस्य,—विमलमतिकिरणनिकरप्रभिन्नसच्छिष्यकमलसंघाताः ।

सकलभुवनैकदीपा जयन्ति गुरुभास्करा भुवने ॥

स्यथाचरपदस्त्रैर्गुरुमतरेत्नाकरात् समुद्भूत्य ।

प्रथिता परिस्फुरन्ती निगद्यते योगरत्नमालेयं ॥ इत्यादि ।

End.

मूलस्य,— आचार्ययोगरत्नमाला नागार्जुनविरचितानुभवसिद्धा ।

सकलजनहृदयप्रियता समर्पिता सूत्रतो जयति ॥ १४० ॥

Colophon.

इति श्रीनागार्जुनाचार्यविरचिता योगरत्नमाला समाप्ता ।

वृत्ते:— आत्मस्मरणाय मया विद्यता नागार्जुनप्रणीतेयं ।

आचार्यरत्नमाला अग्रतनष्टद्वीकान्तः ॥

श्रीनृपविक्रमसमये द्वादशमवषट्किते वर्षे ।

रचिता गुणकरेण स्येताम्बरभिक्षुणा विटतिः ॥

इति सिद्धघटीयश्वेताम्बरपण्डितश्रीगुणकरविरचिता नागार्जुनप्रणीतयोगरत्न-मालावृत्तिः समाप्ता । संवत् १८९५ । आश्विन शुद्धि ।

विषयः ।

वशीकरणविधिकथनं । विद्वेषणविधिः । उच्चाटनविधिः । रूपदर्शनविधिः । चित्र-रोदनविधिः । अन्तर्दानविधिः । कुतूहलजननविधिः । अग्निस्नानविधिः ।

जलसम्भनविधिः । पिशाचीकरणविधिः । लोमशाननविधिः । भस्त्रसम्भनविधिः ।
 देशान्तरधमणविधिः । अकालग्रहणदर्शनविधिः । आवेशविधिः । विषप्रयोग-
 विधिः । विषापहारविधिः । गुटिकासिद्धिकथनं । चातुर्थिकज्वरापहारविधिः ।
 भूतनाशनविधिः । ग्रहमोचनविधिः । ज्योतिर्दर्शनविधिः । अङ्गनविधिः । ज्यो-
 त्स्त्राविधिः । बन्ध्यापूजजननविधिः । याघ्रदर्शनविधिः । बन्ध्याकरणविधिः ।
 हृदिकरणविधिः । शुक्रसम्भनविधिः । प्रूलकरणविधिः । कुष्ठीकरणविधिः ।
 काकघातोद्देगकरणविधिः । गोधनजीवनविधिः । गर्भमोक्षणविधिः । दीपनिर्व्वा-
 णविधिः । हृत्सिकविषापहारविधिः । मेघादिजलसम्भनविधिः । पटगतचित्रदर्शन-
 विधिः । शङ्खशुक्लार्कषणविधिः । कुचनाशनविधिः । अङ्गविशेषसङ्कोचनविधिः ।
 रक्तप्रवाचनविधिः । रात्रिमोहनधूपविधिः । अन्धीकरणविधिः । कलहकरणवि-
 धिः । अन्तर्दानविधिः । मृन्मयगजमदविधिः । द्रुमफलपुष्पाकर्षणविधिः ।
 दुग्धस्य घृतापादनविधिः । तक्रस्य दधिकरणविधिः । मृतसञ्जीवनविधिः ।
 नारीपुरुषगुह्यबन्धमोक्षविधिः । आसनबन्धविधिः । अन्धकारे ज्योतिर्दर्शन-
 विधिः ।

No. 1955. बालविवेकिनी ।

Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 360 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Naḍuyāra-grām, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit, Maṇilāla Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bālavivekinī. A commentary on Kālidāsa's Śrutabodha—a manual of versification. By Tārāchandra, a Kāyastha.

Beginning. चत्सृत्वैव समस्तदुःखभसनं सम्पद्यते देहिनां

यत्यादात्तरजोजुषो न पुनराट्तिं लभन्ते जनाः ।

यत्कीर्तिर्विमलीकरोति विमला गङ्गेव लोकत्रयं

तं श्रीवज्रभसम्बुजाक्षमनघं वन्देऽनवद्यं गुरुम् ॥

ताराचन्द्राभिधेयेन बालव्युत्पत्तिहेतवे ।

क्रियते श्रुतबोधस्य टीका बालविवेकिनी ॥

इन्दोज्ञानं कथं मे स्यादिति कयातिप्रियतमया परिष्टस्य कालिदासस्य श्रुत-

इन्दोयन्योक्तौ प्रष्टिसामेवाह इन्दसामिति । त्वं प्रत्यग्रे वक्ष्यमाणानां काव्यादिषु

लोकप्रसिद्धानामार्यादीनां इन्दसां लक्षणसहं संप्रवक्ष्यामीत्यन्वयः । इत्यादि ।

End. व्याख्यानं श्रुतबोधस्य गणवर्णविवेचनम् ।
मन्त्रानं तेन मे कृण्वः परमात्मा प्रसीदतु ।

Colophon. इति कायस्थकूलालङ्कारताराचन्द्रकता श्रुतबोधटीका बालविवेकिनी समाप्ता ।
विषयः । कालिदासकृतश्रुतबोधाभिधानच्छन्दोपन्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 1956. आचारादर्शः ।

Substance, palm-leaf, 13 × 2½ inches. Folia, 109. Lines, 5 on a page. Extent, 2,430 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyāḍ-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Bābu Jhā; another copy at Magrānī-grām, Post Madhubanī, Zillah Darbhāngā, Paṇḍit Chhoṭī Jhā; another copy at Benares, Bābu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

A'chārādarśa. A digest of daily religious and *quasi* religious duties. *A'chāra*. By Śrīdatta, Mahāmahopādhyāya. It includes all the leading topics of *A'chāra*. A commentary on this work had been noticed under No. 1914 (*ante*, p. 233).

Beginning. दीक्षितो रणयज्ञेषु विबुधानन्ददायिषु ।

हरिरभिसुतावक्त्र सोमपीती पुनातु वः ॥

अहोरात्राश्रितोधर्म इह वाजसनेयिनां ।

निबध्यते निबन्धो यो धर्माश्रानिबन्धुभिः ॥

तत्र मनः । ब्राह्मे मूर्च्छते बुध्येत धर्मार्थं चानुचिन्तयेत् । इत्यादि ।

End. समूलवचनाभोगो मीमांसान्यायनिर्मलः ।

श्रीदत्तेन सतामेष आचारे दर्पणः कृतः ॥

दुरुक्तमपि सूक्तं मे मन्वादिवचनाश्रितं ।

अपि चर्मादकं तीर्थसलिलान्मर्गं शुचि ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीदत्तकृत आचारादर्शः समाप्तः ।

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणं । तत्र मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिकथनं । शौचविधिकथनं । आचमनविधिकथनं । आचमननिमित्तकथनं । द्विराचमननिमित्तकथनं । आचमनानु-कल्पविधिकथनं । आचमनापवादकथनं । दन्तधावनविधिकथनं । प्रातःस्नानादिविधिकथनं । अचिरोदितसूर्यदर्शनमाहात्म्यादिकथनं । केशप्रसाधनादिविधिकथनं । शुभाशुभदर्शनफलकीर्तनं । वामनब्राह्मणादिदर्शने नमस्कारकर्त्त-

व्याकथनं । वेदपाटादिविधिकथनं । विशेषेण स्नानविधिकथनं । सरोवरादौ स्नाने फलविशेषकथनं । नदीलक्षणादिकथनं । नैमित्तिकस्नानविधिकथनं । अशुभस्यर्शने स्नानविधानं । काम्यस्नानविधिः । कात्यायनोक्तस्नानप्रयोगकथनं । सन्धोपासनविधिकथनं । जपादिविधिकथनं । कुशनिरूपणं । तदाचरण-कालादिनिर्णयश्च । उपवीतादिविधिकथनं । तर्पणविधिकथनं । जीवत्पितृ-केनापि यमतर्पणपर्यन्तं कर्तव्यमिति निरूपणं । देवतर्पणादिविधिकथनं । का-त्यायनोक्ततर्पणप्रयोगकथनं । तर्पणोत्तरकर्म्मनिरूपणं । पूजादिप्रकारकथनं । देवपूजायां पूजाधारादिनिरूपणं । पुष्पधूपादिनिरूपणं । वैश्वदेवबलिकर्म्मवि-धिकथनं । पञ्चयज्ञविधिकथनं । नित्यश्राद्धविधिकथनं । तत्प्रयोगकथनञ्च । भिक्षादानादिविधिकथनं । अतिथिपूजादिविधिकथनं । भोजनविधिकथनं । पङ्क्तिभोजनविधिकथनं । भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं । शयनविधिकथनं । दारोप-गसनविधिकथनञ्च ।

No. 1957. शारीरकमीमांसान्यायसंग्रहः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 1,139 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Pilkhoryáð-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Pañðit, Bábu Jhán-jhá. Appearance, old. Prose, Correct.

S'áriraka-mímáñsá-nyáya-sañgraha. ° An epitome of the Vedánta doctrine, explaining briefly the leading topics of the different Adhi-karaṇas, and supplying all the *pros* and *cons*. By Prakásátma Yati.

Beginning. अथतो ब्रह्मजिज्ञासा । प्रणम्य प्रणतार्त्तीनां हृन्तारं विष्णुमय्यं ।

शारीरकस्य संक्षेपात् क्रियते न्यायसङ्ग्रहः ॥

अत्र विधिः खलु सर्वत्र विशिष्टाकार्यन्यतोऽप्राप्तविषयतत्त्वाध्यफलानुबन्धत्रयसंपेक्ष्य प्रवृत्तिपर्यन्तो भवति । इत्यादि ।

End. तस्मात् कार्यब्रह्मप्राप्तिः सगुणविद्याविषयिकेयमिति सिद्धं ॥

Colophon. इति श्रीभगवत्प्रकाशात्मविरचिते शारीरकमीमांसान्यायसङ्ग्रहे चतुर्थोऽध्यायस्य ।

चतुर्थः पादः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । ब्रह्मसूत्रशङ्करभाष्यीयपूर्वपक्षोत्तरपक्षाधिकरणप्रतिपादिनासनेकसूत्राणां मध्ये त-त्तदधिकरणप्रथमसूत्रपरिग्रहपूर्वकं संक्षेपेण समग्राधिकरणार्थनिरूपणं ।

No. 1958. द्वैतनिर्णयप्रकाशः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 107. Lines, 5 on a page. Extent, 2,153 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyád-grám, Post Madhubaní, Darbháńgá, Paṇḍit Bábú Jhánjhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaitanirṇaya-prakás'a. A commentary on Váchaspati Mísra's work on duality, named Dvaitanirṇaya. By Madhusúdana Mísra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्वन्नचलानपि चालयन् ।

वृन्दावनविचारी स्नात् तापहारी हरिर्मम ॥

इति पादस्य रसेनेति । शब्दानामौत्सर्गिकपरत्वमित्यादिपदसमभिव्याहारेण उपोद्घाते गौरित्यादौ स्वरूपपरत्वस्य निरूढत्वादिति भावः । इत्यादि ।

End. उपनयनकालनिर्णयः स्मार्त्तवाणे,—दृष्ट्या तदुत्तरेतिरत्नाकरलिखनात् दृष्टिदिनं निषिद्धमिति गम्यते ॥

Colophon. इति महासहोपाध्यायश्रीसधुसूदनमिश्रकृतो द्वैतनिर्णयप्रकाशः समाप्तः ।

विषयः । वाचस्पतिमिश्रकृतद्वैतनिर्णयस्य व्याख्यान, तदनुत्तांशनिरूपणञ्च ।

No. 1959. मीमांसापल्लवं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 65. Lines, 7 on a page. Extent, 1,680 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1667. Place of deposit, Pilkhoyád-grám, Post Madhubaní, Darbháńgá, Paṇḍit Bábú Jhánjhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Mímáñsá-palvala. A dissertation on the philosophy of religious rites. By Indrapati, Mahámahopádhyáya.

Beginning. जिला शङ्खसुरद्विषं हृतवने वेदान् निसर्गां धरा-

मुद्धर्त्तुं कमटाकृतिं हृतवने कोलाकृतिं कुर्वते ।

देवारातिश्चिरण्णदैत्यदलने सैद्धीं तनुं विभ्रते

विद्वद्भार्गववाङ्मजाकृतिहृते तुभ्यं नमः श्रीपते ॥

सिद्धान्तसन्तानसधीत्य जैमिनेर्गोपालभट्टस्य गुणेः सकाशात् ।

संचेपतश्चालनमात्रमथां नत्वा शिवामिन्द्रपतिः करोति ॥

यं लेभे हविष्मणी देवी खुरेहचिपतेः सुतं ।
 स तनोति शिवं नत्वा मीमांसारसपल्लवं ॥
 अविवेको मिथिल्लायां शिशुरेको धीरमर्थयति ।
 बालकखेलनहेलनबुद्ध्या कोपो मयि त्याज्यः ॥
 इह खलु त्रिविधा विधयो भवन्तीति । इत्यादि ।

End.

Colophon.

विषयः ।

तथा च तत्र रागप्रान्ननिषेधवत् धान्तिप्रान्तस्य बाधसङ्गीकृत्य न विकल्प इति ।
 इति मञ्जोपाध्यायश्रीमदिन्द्रपतिकृतं मीमांसापल्लवं समाप्तं । शाके १६६७ ।
 विधिस्वरूपविवेचनं । श्रुति-लिङ्ग-वाक्य-प्रकरण-स्नान-समाख्यानानां स्वरूपादिनि-
 रूपणं । मन्त्राणामर्थप्रकाशकत्वं शक्त्यैव न तु लक्षणयेतिनिरूपणं । स्तोत्राणामद-
 यार्थकलनिरूपणं । ऊहविवेचनं । आवाहनमन्त्रादावनूहकथनं । व्रत-श्राद्ध-
 याग-इष्टि-दान-स्नान-पूजादीनां प्रकृतिकथनं । एकादशीप्रसङ्गेन काम्योपवास-
 क्रमकीर्तनं । अधिकाराकाङ्क्षाभेदेन द्विविधप्रकरणनिरूपणं । पार्व्यणश्राद्ध-
 प्रकृतिविवेचनं । द्रव्यगुणादीनां विरोधे द्रव्यादीनामुपादेयत्वनिरूपणं । सोम-
 यागप्रकृतिविवेचनं । वृक्षोत्सर्गतिकर्त्तव्यताचिन्तनं । निषेधनिरूपणं । परिसंख्या-
 निरूपणं । प्रधानस्य विकल्पनिरूपणं । तस्य अनुकल्पचिन्तनञ्च । प्रधानाङ्गयोः
 सङ्कोचेन विरोधपरीक्षारसम्भवे अङ्गसङ्कोचस्यैव उचितत्वकथनं । उद्देश्यविधेय-
 तादिविवेचनं । श्रुतिलिङ्गादीनां बलाबलनिरूपणं । अतिदेशनिरूपणञ्च ।

No. 1960. दिव्यदीपिका ।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 600 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Pilkhoyád-grám, Post Madhubani, Darbháingá, Pañḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Divya-dípiká. A digest of the laws regarding oaths, affirmations, and ordeals. By Dámodara Ṭhakkura. The work was compiled under the auspices of Muhammad Shah.

Beginning. श्रीमद्भामाहभूपाललब्धमानेन सर्व्वदा ।

दामोदरेण क्रियते दिव्यानामत्र निर्णयः ॥

तत्र याज्ञवल्क्यः । तुलाग्रापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये । इत्यादि ।

End.

नाष्टम्याच्च चतुर्दश्यां प्रायश्चित्तपरीक्षणम् ।

न परीक्षाधिभासे च शनिभौमदिने भवेत् ॥

Colophon. इति दामोदरठक्कूरकता दिव्यदीपिका सम्पूर्णा । शाके १६९४ ।

विषयः । साहसाम्भियोगे, धनाभियोगे, पातकाभियोगे च दिव्यविधानकीर्तनं । शीर्षका-
वृत्तमादीनां लक्षणदिकथनं । तत्र महाभियोगे शुद्धिदानेच्छायां शिरोवाद्
विनापि दिव्यकरणावश्यकताकथनं । अपराधविशेषे तण्डुलकोषादिप्रयोगविधि-
कीर्तनं । सर्वदिव्यसाधारणैतिकर्तव्यताकथनं । वर्णविशेषेण परीक्षाविशेष-
विधिकथनं । तुलादौ प्रत्येकमितिकर्तव्यतानिरूपणं । वर्णविशेषेण परीक्षास्या-
नादिनिरूपणं । परीक्षाविषये प्राङ्गिवाककृतकथनं । अनल-विष-कोश-तण्डुल-
तत्रमाषादिना परीक्षाप्रकारकथनं । धर्माधर्मपरीक्षाविधिकथनं । फालविधि-
कथनं । विविधशपथविधिकथनं । परीक्षादिकालनिरूपणञ्च ।

No. 1961. पदार्थधर्मसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made paper, 12 x 4 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 949 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyāḍ-grām, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit Bābu Jhānjhā. Appearance, new. Prose. Correct.

Padārtha-dharma-saṅgraha: An elementary exposition of the categories of the Vaiśeṣhika doctrine. By Prasastapāda. This work is distinct from the author's commentary on the Vaiśeṣhika Aphorisms which is popularly called *Prasastapāda-bhāshya*, or *Dratya-bhāshya*.

Beginning. प्रणम्य हेतुमीश्वरं मुनिं कणादमन्वतः ।

पदार्थधर्मसङ्ग्रहः प्रवक्ष्यते महेन्द्रोदयः ॥

द्रव्यगुणकर्मसामान्यविशेषसमावायानां षष्ठां पदार्थानां साधर्म्यवैधर्म्याभ्यां तत्त्व-
ज्ञानान्निश्चयसाधिगमः । तच्चेश्वरचोदनादिषु उक्ताद्धर्मादेव । अथ के द्रव्यादयः
पदार्थाः किञ्च तेषां साधर्म्यवैधर्म्यज्ञेति । इत्यादि ।

End. तस्माच्चात्मवृत्तिरत एव चातीन्द्रियः सत्तादीनामिव प्रत्यक्षेषु दृश्यभावात् स्वात्मग-
तसम्बेदनाभावाच्च तस्मादिह बुद्धानुमेयः समवाय इति सिद्धम् ।

Colophon. समाप्तञ्च प्रवन्धाख्यं प्रकरणं कतिरियं प्रशस्तपादपादानाम् ॥

विषयः । वैशेषिकसूत्रमवलम्ब्य द्रव्यगुणकर्ममादीनां लक्षणकथनं । साधर्म्यवैधर्म्यादिनि-
रूपणञ्च ।

No. 1962. पदार्थीयदिव्यचक्षुः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyād-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Bābu Jhānjhā. Appearance, new. Prose. Correct.

Padārthīya-divya-chakshu. An elementary exposition of the categories of the Nyāya Philosophy. By Umāpati Upādhyāya, son of Ratnapati Upadhyāya.

Beginning. रत्नावतीरत्नपत्योः पित्रोः पूर्वृतपोबलात् ।

आतनेमि पदार्थीयदिव्यचक्षुरुमापतिः ॥

द्रव्यगुणकर्म्मसामान्यविशेषसमवायाभावाः पदार्थाः सप्त । प्रथियत्रेजोवाप्याकाश-
कालदिगात्मनानांसि द्रव्याणि नव । रूपरसगन्धस्पर्शसंख्यापरिमाणप्रथक्त्वसंयोग-
विभागपरत्वापरत्वगुरुद्रवत्वस्नेहसंस्कारशब्दबुद्धिसुखदुःखेच्छाद्वेषप्रयत्नधर्माधर्मा
गुणाश्चतुर्विंशतिः । इत्यादि ।

End.

विभागानाशकतायाश्च विनिगमकस्य असम्भवेन सर्व्ववैजात्यनानालेऽत्यन्तगौरवा-
दितिसंचेपः । इति द्रव्यनाशदर्शनं ।

Colophon.

इति वेदवेदाङ्गपारगश्रीरत्नपत्युपाध्यायात्मजश्रीमदुमापति-उपाध्यायविरचितं
पदार्थीयदिव्यचक्षुः सम्पूर्णं ।

विषयः ।

द्रव्यगुणकर्म्मसामान्यविशेषसमवायाभावरूपसप्तपदार्थीनिरूपणं । एतन्नूनाधिकत्व-
शङ्कानिरसनञ्च ।

No. 1963. द्रव्यकिरणावलीप्रकाशः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches, Folia, 99. Lines, 6 on a page. Extent, 3,359 s'lokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 421. Place of deposit, Pilkhoyād-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Bābu Jhānjhā. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Dravya-kiraṇāvalī-prakāśa. A commentary on Udayana Āchārya's *Dravya-kiraṇāvalī*—a treatise on the Nyāya doctrine. By Vardhamāna, Mahāmahopādhyāya, son of Gaṅgeśvara.

Beginning. मिलन्न्याकिनीसलीदामां मूर्ध्नि परद्विषः ।

विश्ववीजाङ्कुरप्रख्यां वैधवीं तां कलां नमः ॥

कर्त्तव्यविघ्नविघातकं रविनमस्कारं निबध्नाति । विद्येति । यदितिसामान्यतोऽपि कर्त्तृनिर्देशे विद्याऽविद्ययोः सन्धारजनीभ्यां रूपणा + + + ता लभ्यते । विद्येव या पूर्वसन्ध्या तदुद्योद्रेकादविद्येव या रजनी तत्क्षये सति यदुदिति उद्यगिरिशिखरमधिरोहति । सन्ध्या च रात्रेर्न भागविशेषः । निरक्षैतदुद्दीपव-
र्त्तिरविरश्मिजालस्य कालविशेषस्य रात्रित्वात् सन्ध्यायाच्चात्र द्वीपे कतिपयतत्-
सन्धात् । अत एव रात्रिसन्ध्ययोः धर्माशास्त्रे पृथग्भिधानं । इत्यादि ।

End.

यस्कर्तन्तश्तपत्रसचखरश्मिर्गङ्गेश्वरः सुकविकैरवकाननेन्दुः ।

तस्यात्मतोऽतिगहनां किरणावलीं तां प्राकाशयत् कृतिमुदे बुधवर्द्धमानः ॥

Colophon.

इति सन्ध्यामहोपाध्यायश्रीगङ्गेश्वरात्मजसन्ध्यामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितो द्रव्य-
किरणावलीप्रकाशः सम्पूर्णः इति । लसं ४२९ ।

विषयः ।

उद्यनाचार्य्यकृतद्रव्यकिरणावलीग्रन्थस्य व्याख्यानं ।

No. 1964. कुमारव्याख्यासुधा ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 190. Lines, 5 on a page. Extent, 3,198 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḡ-ḡrám, Post Madhubanī, Darbhāḡgá, Paṇḡit Bábu Jhāḡjbá. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Kumáravýákyá-sudhá. A commentary on Kálidása's Kumárasambhava—an epic poem. By Raghupati. The commentary extends to the 8th canto of the work, though an opinion seems to prevail that Kálidása stopped his work at the close of the 7th canto.

Beginning. — शिरः सञ्जातविष्वग्जटा

सम्यग्बुद्ध-नवीन + + + + चन्द्रौषधीवासभूः ।

सेवानघसुरेन्द्र + + सुकुटप्रत्युत्तरलक्षिणि

प्राङ्निद्रामलपन्नखाबलिधरस्त्वां पातु गङ्गाधरः ॥

+ + + + + विबुधैः कृतात्र टीका प्रसिद्धार्थनिरुक्तिदत्ता ।

द्वयन्तु गूढार्थविवेचनाय वितन्यते श्रीरघुणा प्रयत्नात् ॥

परतोषविधौ दत्ता कृतिभिः क्रियन्ते कृतिः ।

अस्माकन्तु खलोद्वेगतर्ज्जनार्जनकारणं ॥

इह तावत् सकलसुरसार्थं दुर्द्धतारकाख्यमहासुरपराभूतत्रैलोक्यार्थकदर्थापनो-
दाय कुमारजन्म । तस्य च पार्श्वतीनन्दनत्वेन तस्या अपि हिमालयसुतात्वेन
हिमालयादिवर्णनरूपवस्तुनिर्देशं महाकविचक्रचूडामणिः कालिदासमित्रः कु-
मारसम्भवकाव्येन आरभते । तथा च दण्डी । सर्गबन्धो महाकाव्यमित्यादि
प्रतिद्धमेव । सरस्वतीकण्ठामरणेऽप्युक्तं । निर्दोषं गुणवत्काव्यमलङ्कारैरलङ्कृतं । —
— — — अस्तीति । उत्तरस्यां दिशि । इत्यादि ।

End.

Colophon.

श्लोकस्याख्य मालिनीच्छन्दः । तल्लक्षणञ्च । ननमयमयुतेयं मालिनी भोगिलोकैः ॥
इति कुमारव्याख्यासुधायां श्रीरघुपतिविरचितायां सुरतवर्णना नामाष्टमः सर्गः
सम्पूर्णः । शुभमस्तु ।

विषयः ।

कालिदासकृतकुमारसम्भवकाव्यस्य अष्टमसर्गान्तं व्याख्यानं ॥

No. 1965. प्रायश्चित्तप्रदीपः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 86. Lines, 5 on a page.
Extent, 1,593 śloka. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit,
Pilkhojád-grám, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Ap-
pearance, old. Prose and verse. Correct.

Práyaścitta-pradípa. A digest of the laws regarding expiations
for various offences. By Śaṅkara Miśra, son of Bhavanátha Miśra,
Mahámahopádhyáya. Contents: The philosophy of expiation. Dif-
ferences in expiations on account of differences of age, sex and
condition of offenders. Shaving off the hair of the head as an expia-
tion, prohibited in the case of learned men. Rules for calculating the
price of cattle when the gift of it is prescribed as an expiation but
it cannot be had. Rules for the expiatory rite called Prájápatya.
Expiation on the part of a Bráhmaṇ owner for the killing of cows.
Observances enjoined for the day preceding the day of expiation.
Expiation for the killing of pregnant cows. Expiation for accidental
death of cows. Expiation for killing by one act more than one cow.
Expiation for killing of one cow by several persons. Expiation for the
death of cattle resulting from neglect in keeping them. Accusation of
killing a cow. Expiation for selling cattle. Expiation for castrating
cattle. Brief notes on expiations for killing Bráhmaṇs, drinking spiri-
tuous liquors, and other heinous offences. Expiation for eating forbidden
food. Expiations for incestuous connexions. Time meet for expiations.

- Beginning. ऊर्द्धवद्वजटाजूटक्रोड़क्रीडत्सुरापगं ।
 नमामि यामिनीकान्तकान्तभालस्थलं हरं ॥
 अथ प्रायश्चित्तस्वरूपं निरूप्यते । तत्र हारीतः । प्रथमत्वाद्गोपचितमित्यादि ।
- End. अत एव रात्रौ कथमपि प्रायश्चित्तं कर्तुं न शक्यते इति सुधीभिश्चिन्तनीयं ।
- Colophon. इति मन्त्रमहोपाध्यायमिश्रश्रीभवनाथात्मजमिश्रश्रीशङ्करकृतः प्रायश्चित्तप्रदीपः
 समाप्तः ।
- विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपविवेचनं । बाल्यादिभेदेन प्रायश्चित्तविधिकथनं । विद्वदादीनां
 मूण्डनादिनिषेधः । धेनुमूल्लनिर्णयः । प्राजापत्यादिव्रतनिर्णयः । ब्राह्मणस्वामि-
 कादिगोबधप्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्तपूर्वकृत्यनिरूपणं । गर्भिण्यादिगोबधप्रायश्चित्तं ।
 गवां निपातने प्रायश्चित्तकथनं । एकप्रयत्नकृतवज्रगोबधप्रायश्चित्तकथनं । वज्र-
 कर्टकैकगोबधप्रायश्चित्तं । अपालननिमित्तगोबधप्रायश्चित्तकथनं । गोबधपवा-
 दकथनं । गोविक्रयादिप्रायश्चित्तं । मुष्कमोषणादिप्रायश्चित्तकथनं । मञ्जेपेण
 ब्रह्महत्या-सुरापानादीनां प्रायश्चित्तकथनं । अभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तकथनं । अग-
 म्यागमनादिप्रायश्चित्तकथनं । प्रायश्चित्तकालनिरूपणञ्च ।

No. 1966. रसदीपिका ।

Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page.
 Extent, 978 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit
 Pilkhoyád-grām, Post Madhubanī, Darbhāngá, Paṇḍit Bābu Jhānjhá. Ap-
 pearance, old, decayed. Prose. Correct.

Rasa-dīpikā. A commentary on the 'Meghadūta' of Kālidāsa.
 By Jagaddhara, Mahāmahopādhyāya.

Beginning. तद्गालानलशान्तये सुरधुनीतत्कालकूटोलस-
 ज्ज्वालान्जालविधूतयेऽस्ततकरसत्कामशुद्धौ प्रिया ।
 तत्सर्पाद्धतदर्पसर्पणविधौ यस्मिन् मथुरासनो-
 नित्यं किङ्करशङ्कराय विभवे तस्मै नमः शम्भवे ॥
 कुन्दोऽलङ्करणं कोषान् भरतं पाणिनेर्मतं ।
 विभाय क्रियते टीका श्रीजगद्धरस्वरिणा ॥
 तत् कालिदासकविनिर्मितभयकाव्ये
 टीका मथाल्पमतिनापि वितन्यते यत् ।
 हासाय दुर्जनगणस्य भवेन्न चैतदुच्चैः पदं यदभिकाङ्क्षति सर्व्व एव ॥

इह तावदेवं श्रूयते यन्मानसे सरसि कनककमलकाननरक्षणाय धनाध्यक्षेण यच्च
रको नियुक्तः । स च कदाचिदतिविषमकुसुमवाणवाणवेदनादीनमनसा निज-
मानिनीमानापनोदनाकृतं भावयतीति विभावितचेतसा मम नियोगोऽवधी-
रित इति तथैव सममेकवत्सरं तव वियोगो भवत्विति तं श्रुत्प्रवानिति । तामेतां
प्रसिद्धिमनुबन्ध कालिदासमिश्रः खण्डकायं कर्तुमुपक्रमते । कश्चिदित्यादि ।

End.

नानालङ्कृतसुन्दरीरसवशा नानागुणानां निधि-
नानाभावविभावनैकचतुरा नानार्थसम्बोधिनी ।

तत्तद्रूपणप्रून्यतोऽलतनूरन्याङ्गनेव स्थिरा
टीकेयं परिशीलयन्तु कृतिनस्तेभ्यो मतिर्मासकी ॥

Colophon.

इति महाभारतपाठ्यायत्रीजगद्धरविरचिता रसदीपिका समाप्ता ।

विषयः ।

कालिदासकृतमेघदूतकाव्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1967. गोभिलगृह्यभाष्यं ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page.
Extent, 4,060 ślokas. Character, Maithilī. Date, L. S. 431. Place of
deposit, Pilkhoyād-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Bābu Jhānjhā.
Appearance, old. Prose. Correct.

Gobhila-gṛihya-bhāṣhya. A commentary on the Gṛihya Aphorisms
of Gobhila. By Nārāyaṇa, son of Mahābala. The extent of the
work is described to be 4,966 ślokas.

Beginning. विश्वस्य कारणं विश्वं प्रणम्य क्रियते मया ।

गृह्याख्यायाः स्मृतेर्भाष्यं विवेकार्थमभेदसां ॥

अथातो गृह्याकर्षाणुपदेच्छामः । अथ कोऽस्य सम्बन्धः । उच्यते धर्मार्थकाम-
मोक्षा इतीच्छाखिलः पुरुषार्थः । तेषां धर्मः प्रधानं । तन्मूलावर्थकामौ । तथा
च व्यासः । इत्यादि ।

End.

यस्य कीर्तिरकीर्तिल्लभ्यानिमयापि नर्च्छति ।

महाबलः सुविख्यातो वामदेवसुतोऽभवत् ॥

नारायणाख्यस्तस्यापि नारायण इवापरः ।

पुत्रो महाबलस्त्याभूत् सदा स्वाध्यायवत्सलः ॥

तेन सन्देहनाशाय कर्मणां तुष्टिकृत्वतां ।

गोभिलाचार्यगीतायाः स्मृतेर्भाष्यमिदं कृतं ॥

तदे + + + + द्वेषैर्विश्वैर्मध्यस्थदृष्टिभिः ।
 ह्यलाग्रैः विद्यायालमास्यं मदनुकम्पया ॥
 न चान्नातीव कर्त्तव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ।
 दोषो ह्यविव्यमानोऽपि दुर्वृत्तानां प्रकाशते ॥
 खाभिप्रायेण हि मया किञ्चिदप्यत्र नेरितं ।
 प्रक्षान्तवाण्या नालोच्य कल्पनेत्यादिनाभ्यधां ॥
 यद्दुयत्र साधु तत्साधु यच्चासाधु क्वचित् कृतं ।
 सतामास्याज्जमंयोगात् साधु तद्दु भवति ध्रुवं ॥
 नदीपतेः पयः सर्व्वं यस्मा + + नुपीयते ।
 बलाहकमुखस्युष्टं तदेव स्वादुतामियात् ॥
 साध्यसाधुतां गच्छेदसतां मुखसङ्गमात् ।
 असा + + मपेयं स्यात् सरिदम्नस्तु सागरे ॥
 अत्र श्लोकसहस्राणि चतुःपञ्चशतानि च ।
 षट् षष्टिश्च तथा श्लोकाः संख्या नारायणेदिताः ॥
 + + + + + +

Colophon. इति श्रीमद्गोभिल्लाचार्यविरचितगट्टह्यभाष्ये चतुर्थः प्रपाठकः परिपूर्ण इति ॥
 लसं ४२१ ज्यैष्ठमास ।

विषयः । गोभिलगट्टह्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1968. किरणावली ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 80. Lines, 5 on a page
 Extent, 1,938 s'lokas, Character, Maithilī, Date, L. S. E. 568. Place of
 deposit, Pilkhoyáđ-grám, Post Madhubanī, Darbháŋgá, Pañđit Bábu Jhánjhá.
 Appearance, old. Prose. Correct.

Kiraṇávalī. A brief exposition of the categories of the Vaiśeṣhika
 doctrine. By Udayana Achárya. A commentary on this work has
 been noticed under No. 1080, Vol. III, p. 50. The text itself is
 accepted as a commentary on the Padárthoddeśa of Prasastapáda
 Achárya. Mr. Hall says that Udayana compiled only two books.
 Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. विद्यासन्धोदयोद्रेकादविद्यारजनीलये ।

यदुदेति नमस्तस्मै कस्मैचिद्विश्वतस्त्रिषे ॥

- यतो द्रव्यं गुणाः कर्म तथा जातिः पराऽपरा ।
 विशेषाः समवायो वा तमीश्वरमुपास्महे ॥
 अर्थानां प्रविवेचनाय जगतामन्तस्त्रयःशान्तये-
 सन्मार्गस्य विलोकनाय गतये लोकस्य यात्रार्थिनः ।
 तत्तत्तामसभूतभीतय इमां विद्यावतां प्रीतये
 व्यातने किरणावलीमुदयनः सत्कर्तृजोमर्थे ॥
 अतिविरसमसारं मानवार्त्तविहीनं प्रविततबद्धवेलप्रक्रियाजालदुःखं ।
 उदधिसममतन्त्रं तन्त्रमेतद्दन्ति प्रखलजनधियो ये तेऽनुकम्पान् एते ॥
 शास्त्रारम्भे सदाचारपरम्परापरिप्राप्ततया कायवाङ्मनोभिः कृतं परापरगुरु-
 नमस्कारं शिष्यान् शिष्यतिसुमादौ निबध्नाति प्रणम्येति । कर्त्तव्यपेक्षया प्रणामस्य
 पूर्वकालत्वात् ज्ञानिर्देशः । इत्यादि ।
- End. न हि मूर्त्तलमात्रेण क्रिया-इत्यत आह प्रथमादृष्टपरिग्रहादिति । क्वचित् प्रथम-
 परिग्रहात् क्वचिद्दृष्टपरिग्रहादित्यर्थः ॥
- Colophon. इतिशब्दाद्द्रव्यपरिसमाप्तौ । इत्युदयनाचार्यविरचितायां किरणावल्यां द्रव्य-
 पदार्थैः समाप्त इति । लसं ५३८ ॥
- वषयः । प्रश्नोपपादाचार्यकृतस्य वैशेषिकसूत्रसंक्षिप्तव्याख्यानरूपस्य पदार्थघर्मासङ्गहाभि-
 धानस्य ग्रन्थस्य द्रव्यपदार्थविवेचनानं व्याख्यानं ।

No. 1969. आरव्ययामिनीप्रथमखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 5 inches. Folia, 475. Lines, 9—10 on a page. Extent, 15,841 s'lokas. Character, Nágara. Date, SK. 1800. Place of deposit, Madhubani, Darbháñgá, G. A. Grierson, Esq., C. S. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Arabyayáminí. A translation from the English of the Tales of the "Arabian Nights Entertainments." By Jagadbandhu S'armá. The work extends to the first fifty nights, and was prepared under the patronage of the late Rájá S'ambhuchandra, a zamindar of Kákiníyá, in the district of Rangpur. It must have been prepared within the last fifteen or twenty years.

Beginning. शान्तं तुरीयमद्वैतं शिवं ब्रह्म सनातनं ।

अनन्तं चिन्मयं नैमि सान्द्रानन्दं परात्परं ॥

सान्द्रानन्दप्रदा या कलुषचयहरा धामरीपीठसंस्था

विद्योतस्त्रीरगेहा निखिलभयहरा भीमरूपा सुरूपा ।

भूगोलोकाभिधानं नरपतिनगरं सर्व्वतः पाति पूर्णा
तस्या आनन्दमय्याः पदकमलयुगेऽभीष्टसिद्धौ स्मरामः ॥

— — — — —
भूपं श्रीशम्भुचन्द्रो गुणिगणगणितः पण्डितः श्रीयुतः +
भूगोलोकाभिधाने + तनगरसमे काकिनापचनेऽस्मिन् ।
दीनानां दैन्यरोगान् गदमिव + धनान् दापयन् दुर्गतेभ्यो-
नित्यं धन्वन्तरे + सुविमलयुगसा नाशयन् भाति भूमौ ॥

— — — — —
तस्य भूपतिवर्त्यस्य कृपाद्वन्द्वशम्भुदः ।
आदेशेन समभ्या + विक्रमाख्यपुरस्थितः ॥
श्रीजगद्भुविप्रोऽहं राज्ञाज्ञप्तः प्रवर्त्तितः ।
सन्दर्भरचने तस्मिन् निर्लज्ज इव साम्प्रतं ॥

— — — — —
श्रीगुरोः करुणासङ्घाद् भूपवाक्वादिद्यं भूवि ।
आरव्ययामिनी मातु जनामोदविवर्द्धिका ॥
पुरा किलारेषशस्यसमवायसंयुतसुशोभितविलसितकुसुमकुलचलितमधुव्रतस-
च्चयमञ्जुलगुञ्जितभाषितमनोरञ्जितकोकिलकुललपित—इत्यादि ।
अकाण्डधरणीतले भवति यस्य भूपस्य भो
मनुष्यनिवहैः सदा प्रथितकीर्त्तिसङ्कीर्त्तनं ।
दृपस्य विमलं यशो लसति नाथ नित्यं यथा
सुपूर्णरजनीपतिः शरदि भाति निःसन्निभः ॥
श्रीमत्श्रीशम्भुचन्द्रो नरपतितिलकः सर्व्वदेशप्रसिद्धः
काकीनाथां नगर्यां विलसति सुकृती योऽतिधीमान् वरीयान् ।
स्मारं स्मारं तदाज्ञां तनुत इति मुदा श्रीजगद्भुविप्रो-
विज्ञोऽस्याः पुस्तिकाया निजगुणवशतः चासथेदोषसङ्घान् ॥

Colophon. इत्यारव्ययामिन्यां सहरिपारसहज्जादिसम्वादे प्रथमखण्डं नाम पञ्चपञ्चाशत्तमः
सर्गः ॥ शुभं भूयान् । शके १८०० ।

विषयः । (सहज्जाभाषीयारव्ययामिनीग्रन्थाद्वचनारितोऽयं ग्रन्थः) । तत्र प्रथमे सर्गे,—
पारस्यदेशे सहरिपार सहजिनाणयोर्व्यत्यादिकथनं । तत्र संस्कृतभाषया पा-
रसिकशब्दानां व्युत्तिकथनञ्च । तयोराज्याभिधेकादिवर्णनं । सहजिनाणस्य
भार्यायाः व्यभिचारादिवर्णनञ्च । २ ये सर्गे,—सहजिनाणस्य दुश्चिन्तादिविव-

रणकीर्त्तनं । सहरीपारस्य षडग्यादिवृत्तान्तकथनं । ३ ये सर्गे,—सहजिनाण-
सहरीपारथोरन्योन्यं दर्शनेन अनुतापादिवर्णनं । सहरीपारमन्त्रिणा वृत्तान्त-
कथनं । काफ़िपुरुषस्य वृत्तान्तकथनं । सहरीपार-सहजिनाणथोराज्यदर्शनपूर्वकं
भ्रमणवृत्तान्तकथनं । चतुर्थादि-सर्गे,—उभयोर्द्वैत्यदर्शनविवरणं । प्रसुप्ते द्वैत्ये-
ताभ्यां द्वैत्यकामिनीप्रसादनात् अङ्कुरीयप्रसन्निकथनं । स्वदेशगमनपूर्वकं प्रत्यह-
विवाहवर्षनादिकं ।

No. 1970. अद्वैतदीपिका, द्वितीयपरिच्छेदः ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 58. Lines, 8 on a page. Extent, 1,668 ślokas. Character, Maithilī, Date, ? Place of deposit, Magrañi, Post Madhubanī, Darbhāṅgā, Paṇḍit Kánāi Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dīpikā. A dissertation on the non-dual theory of the Vedantists in refutation of the Nyāya doctrine of the duality of the soul. By Nṛsiṅha Āśrama, pupil of Jagannātha Āśrama. The codex comprises only the second book of the work. Hall's Contributions, p. 157.

Beginning. नरहरिवपुषा यो दारयन् दानवोरः प्रकटयति पुमर्थो भेददृष्टावितीशः ।
निजगुणमयमायामात्रमात्रादिभेदो गुरुतरदयया मां पातु लक्ष्मीसहायः ॥
जगन्नाथाश्रमसुनेश्वित्रं चरणरेणवः वाचामगोचरेऽप्यर्थं मूकं वाचालयन्ति मां ॥
अथास्य परस्माद्विभागः परीक्ष्यते । तत्र जीवपरयोः स्वाभाविको भेदः पारमा-
र्थिक इति केचित् । इत्यादि ।

End. तदुक्तं सर्व्वं वस्तु ज्ञाततयाऽज्ञाततया वा साच्चिच्चैतन्यस्य विषय इति । तस्मात् ।
चिन्मात्रविषयाधारसज्ञानं भेदविधमे ।
चेतुर्दृष्टवत्तस्य निवृत्तौ हतकृत्यता ॥
यन्माययाऽष्टयगभूतः सदानन्दैकविग्रहः ।
हरिरप्यहमीशानं तं भजे पुरुषोत्तमं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यभगवज्जगन्नाथाश्रमश्रीचरणशिष्यश्रीवृत्तिसिंहा-
श्रमकृताद्वैतदीपिकायां विभागप्रक्रियाख्यो द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । प्रथमपरिच्छेदो नास्ति । द्वितीये तु,—जीवपरयोः पारमार्थिको चैवापाधिको वा
भेद इति जिज्ञासायां प्रत्यक्षं तावज्जीवब्रह्मणोर्भेदे प्रमाणं, नाहं सर्व्वज्ञो नाहं

निर्दुःख इत्यनभवात् । तथा अनुमानमपि जीवब्रह्मभेदे प्रमाणं तथाहि ब्रह्म-
जीवप्रतियोगिकधर्मिसत्तासमानसत्ताकभेदवत् दुःखाननभविष्यत्वात् अध्वान्त्वात्
असंसारित्वाच्च घटवत् जीवो ब्रह्मप्रतियोगिकधर्मिसत्तासमानसत्ताकभेदवान् अ-
सर्वज्ञत्वात् असर्वशक्तिमत्त्वात् अखतन्त्रत्वाच्च घटवदित्यादिना पारमार्थिकतया
जीवब्रह्मणोर्भेदमङ्गीकुर्वन्तां मतमूपन्यस्य एतत्खण्डनपुरःसरं जीवपरयोरौपा-
धिकोऽनिर्वचनीयश्च भेद इति भगवदाचार्य्यमतसंस्थापनं ।

No. 1971. अद्वैतदीपिका, (तृतीयपरिच्छेदः) ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page.* Extent, 3,127 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubani, Darbhánga, Pañdit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dīpiká. The third book of the work described under the last preceding No.

Beginning. उपनिषदवबोधं बोधमानन्दकन्दं निजगुणगणकान्तं कान्तसम्भोजयोनेः ।

परिहृतपरसत्त्वं सत्त्वमेतस्य नूनं नरहरिवपुरैशं धाम कामं प्रपद्ये ॥
गुरुचरणक्षपा मे कञ्चुकीकुर्वन्ती मां नरहरिचरणेष्व्यां चारयत्यात्मदुर्गे ।
अहमिति विगताधिः सञ्चराम्यात्मयोग्यं कपटमतिविलासैर्भेदिभिर्भ्रमार्गं ॥
निरवधिनिर्मलवर्तिप्रकटनशीलप्रभोः स्नेहात् ।

औपनिषदात्मदीपः कुर्वतात् कल्याणकारिणीं विद्यां ॥

अथ महावाक्यात् तत्पदार्थो ब्रह्म निरूप्यते तद्वाग्नेरेव मुमुक्षाकाङ्क्षिपुरुषा-
र्थतया तद्वगमं विना जिज्ञासाऽनिरुक्तेः प्रकृतवाक्यार्थज्ञानायोगाच्च । इत्यादि ।

End.

तस्मात् सत्यज्ञानानन्दात्मकं निर्गुणमुदासीनं ब्रह्म वेदार्थ इति सिद्धं ।

सत्यज्ञानसुखस्वरूपमभ्यन्तं शुद्धाद्वितीयं परं

वेदान्तैकविनिश्चयं हरिहरश्रुत्यादिसंशब्दितं ।

ब्रह्मात्मायवचोविचारविदितं यद्रूपमन्यादृशं

तद्देव्या विभवः परं मरुपयसूक्ष्मो दुरुद्धो हरेः ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यभगवज्जगन्नाथाग्रमश्रीचरणशिष्यश्रीवृत्सिंहा-
श्रमकृताद्वैतदीपिकायामौपनिषद्दीपिकाख्यसृतीयः परिच्छेदः ॥

विषयः ।

मुमुक्षुणा ब्रह्मजिज्ञासा कर्त्तव्या, तत्र ब्रह्मणि तावत् न प्रत्यक्षं प्रमाणं, तस्य रूप-
स्पर्शादिहीनतया वाच्यप्रत्यक्षागोचरत्वात्, तथा मनसः कोवलस्य भोक्ततद्वै-
श्यात् ।

मात्रग्राहकत्वात् तद्विषयत्वं स्फुटमेव । ननु कार्यत्वहेतुः कर्तृजन्यत्वनिश्चयः
 क्षित्यादिकर्तारमनुमापयतीति चेदिदमपि न विचाररमणीयं, तथाहि न तावत्
 कार्यमात्रे कृतिमतः कारणत्वग्रहः सम्भवति, घटादेः कृतिजन्यत्वे अवधृते हि
 तत्तत्कार्यत्वेन तद्वाग्निग्रहः, तत्र च तद्वधारणमन्वययतिरेकाभ्याञ्चेत् कस्यर्हि-
 कार्यव्यतिरेकप्रयोजकः कृतिव्यतिरेकः, संसर्गाभाव इति चेत् तदपि न चोद-
 च्चमं, तथाहि कृत्यत्यन्ताभावस्य कार्यव्यतिरेकाप्रयोजकत्वादित्यनया दिशा ब्रह्मणो
 मानान्तरागोचरत्वं सप्रपञ्चं प्रदर्श्य तस्य औपनिषद्ज्ञानमात्रावमेथलनिरूपणं ।
 ननु उपनिषदुपजीवकानुमानगम्यत्वे ब्रह्मण औपनिषदत्वं विहन्यतामिति चेन्न
 उपनिषद्भिरेव मानाभावकृततदसत्त्वशङ्कानिश्चितेः । वस्तुतस्तु अनुमानात् कर्त्तृकत्व-
 सिद्धावपि नेश्वरसिद्धिः ततः सर्वज्ञत्वसर्वशक्तिमत्त्वादेरसिद्धत्वात् । अतएव सुष्ठुक्तं ।
 ब्रह्मण उदासीनतया कार्यलिङ्गात् तत्सिद्धिः, न हि कार्याप्रयोजकोऽपि धर्मः
 कार्यलिङ्गेन सिद्धति । उपस्थितिमात्रेण तत्सिद्धौ धर्मान् रासभादेरपि सिद्धि-
 प्रसङ्गादिति निष्कर्षः । तथा तत्त्वमस्यादिवेदान्तवाक्यं न अपरोक्षज्ञानजनकं
 वाक्यत्वात् ज्योतिष्टोमादिवाक्यवदित्यादिना आक्षेपप्रदर्शनपूर्वकं वेदान्तानाम-
 परोक्षज्ञानहेतुत्वनिरूपणं । ब्रह्मसाक्षात्कारो निदिध्यासनसहकृतेन मनसा जा-
 यते ; यन्मनसा न मनत इति श्रुतिसु मनसैवानुद्गृह्यमिति श्रुतिविरोधेन अपक्व-
 मनोविषया, अन्यथा शब्दस्य करणत्वे यतो वाचो निवर्तन्ते इति श्रुतिविरोधात्
 तस्मात् न वेदान्तादपरोक्षधीरिति कस्यचिदाक्षेपोपान्यासपूर्वकं तत्खण्डनं ।
 अपरोक्षज्ञानस्वरूपादिविवेचनं । विधादिनिरूपणं । लिङ्गार्थनिरूपणं । श्रव-
 णादीनां स्वरूपादिकथनं । ब्रह्मणो जगदुपादानकारणत्वसंस्थापनं । अविद्यादि-
 स्वरूपकथनं । कर्तृत्वादिविवेचनं । अद्वैतवादसंस्थापनं । अध्यारोपादिस्वरूप-
 कथनं । मिथ्यात्वस्वरूपनिरूपणं । जडत्वादीनां लक्षणादिकथनं । आकाशादेः
 धर्मिग्राहकमानसिद्धिविभूत्ववादखण्डनं । कालादेरभावे ब्रह्मणोऽपि अस्तित्वासिद्धि-
 रित्याक्षेपनिरसनमुखेन अस्तित्वादीनां लक्षणादिकथनं । ब्रह्मस्वरूपादिनिरूपणं ।
 वेदस्य अपौरुषेयत्वकथनं । ब्रह्मणो निर्गुणत्वादिसंस्थापनञ्च ।

No. 1972. अद्वैतदीपिका (चतुर्थपरिच्छेदः) ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent, 682 ślokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrañi, Post Madhubanī, Darbhāngā, Pañḍit Kānāi Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dīpikā. The fourth book of the work described under No. 1970.

Beginning. यस्मिन्नसमस्तमोहमहिमखानन्दमन्द्रीकृत-

ब्रह्मानन्दमहाणवे महति न प्राचीनवाचामपि ।
शक्तिः सत्यचिदात्मके नरहरौ मोहा + + + रवौ
तन्मे तापनिवृत्तये श्रुतिगतं भूयादखण्डं महः ॥
जगन्नाथाश्रमगुरोः कृपावाक्यसुधाकरः ।
स्ययीकरोतु मे स्यष्टं मा + ब्रह्मसुखात्मकं ॥
अथ वाक्यार्थो ब्रह्म निरूप्यते । इत्यादि ।

End.

कियदपि परिपीतं यत् कदाचित् प्रसङ्गा-
द्विमलपदसरोजचालनाम्नो गुरोर्नः ।
शमयति हृदि तापं वर्द्धयत्यात्मविद्यां
जलनिधिमपि विव्यौ भक्तिमेतद्विधत्ते ॥
अहं कियानेष गुरोः प्रसादः का वामरेन्द्रेर्मनसाप्यलभ्यः ।
प्रसादिते देववरे मुरारौ न किञ्चिदप्राप्यमिहेति मन्ये ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यभगवज्जगन्नाथाश्रमश्री चरणशिष्यश्रीमद्रूसिंहा-
श्रमकृताद्वैतदीपिकायामानन्ददीपिकाख्यस्रतुर्थः परिच्छेदः । समाप्ता चेयमद्वैत-
दीपिका ।

विषयः ।

वाक्यार्थं ब्रह्मणि पदानां शक्तिरक्षि न वेति चिन्तनं । तत्र न ब्रह्म सर्वशब्दवाच्यं
अवाच्यपदेन अभिधानात् । न च तेनापि लक्ष्यते, अवाच्यरूपमुल्लेख्यस्य अभा-
वात् । एवं निर्विशेषं स्वप्रकाशं परमार्थसदित्यादिशब्दैः ब्रह्म उच्यते चेद्वाच्यत्व-
सिद्धिः । न च तैर्लक्ष्यते, निर्विशेषस्वप्रकाशादिरूपमुल्लेख्यस्य अन्यस्य अभावादि-
त्यादिना विप्रतिपन्नानां मतमुत्थाप्य तत्खण्डनं । न व्यक्तिः शब्दार्थो जातिसूपधा-
नमिति मतेन, तथा जातिविशिष्टा व्यक्तिः शब्दार्थ इति मतेन च आक्षेपकीर्तन-
पूर्वकं समाधानकथनं । लक्षणाविचारः । वेदान्तवाक्यमेव ब्रह्म प्रतिपादयती-
तिनिरूपणं । तच्च वेदान्तवाक्यं द्विविधं । एकं पदार्थनिष्ठं यथा सत्यं ज्ञानमि-
त्यादि तत्पदार्थपरं, तथा योऽयं विज्ञानमय इत्यादि लंपदाद्येपरं । द्वितीय-
मभेदरूपवाक्यार्थनिष्ठं, यथा तत्त्वमसीत्यादि । द्विविधस्याप्यस्य अखण्ड एव वा-
क्यार्थ इति सवित्तरनिरूपणं । अखण्डार्थत्वादिसरूपकथनं । मोक्षसाधनतत्त्व-
ज्ञानरूपकथनादिकं । मोक्षस्वरूपादिनिरूपणञ्च ।

No. 1973. द्वैतनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 15 × 3 inches. Folia, 80. Lines, 6 on a page. Extent, 2,160 ślokaś. Character, Maithilī. Date ? Place of deposit, Magrānī, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāi Jhā, other copies at Magrānī, Paṇḍit Chhoṭī Jhā, at Calcutta, Bhavaśaṅkara Vidyāratna, and Hon'ble Mahārājā Jatindramohana Tāgore, Bahādur, C. S. I. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaita-nirṇaya. A digest of several topics of the Smṛiti. By Vāchaspati Mīśra. A commentary on this work has been described under No. 1853 *ante*, p. 166. Contents: On names appropriate for Brāhmaṇas; religious gifts; consecration of tanks; doubts regarding Achāra; bathing; daily prayers; homa offerings to the Viśvedevās; sacrifices; offerings to the manes; disputes; interest; duties; Judicature; purification; penances; fasts; the fast on the 11th of the moon (*ekādaśī*); ditto on the 8th of the wane in Śrāvāṇa on the anniversary of Kṛishṇa's birthday; possession; personification of Śrāddhas; consecration of bulls (*vṛishotsarga*); Śrāddhas; canonical injunctions; rite of offering new rice, or the festival of harvest-home; bathing on the occasion of an eclipse; shaving off the hair of the head at Prayāga (Allahabad); proper places for making Śrāddhas; Kuśa grass; success and failure; women prohibited to perform Pārvana rites; Śrāddha in the case of childless widows; proper time for marriage; intercalary months; investiture of the Brāhmaṇical cord.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिञ्चिणीकमाताम्रपाणिचरणं पुरुषं पुराणं ।

मञ्जीरमञ्जुमहणाधरमम्बुजाक्षसद्वैतचिन्मयसनादिमनन्तमीडे ॥

प्रणम्य परमात्मानं निबन्धानबल्लोक्य च

श्रीवाचस्पतिधीरेण द्वैतनिर्णय उच्यते ॥

तत्रादौ नाम-निर्णयः । शर्मति ब्राह्मणस्योक्तं वर्मेति चत्रसंश्रयं ।

गुप्तदासात्मकं नाम प्रशस्तं वैश्वशूद्रयोः ॥

इत्यत्र इतिपदस्वरभेदेन यद्यपि शर्मपदात्मकमेव नाम अयवगम्यते तथापि तावन्मात्रं न नाम किन्तु तद्द्रामेति निर्णीयते । इत्यादि ।

End.

मेखलाबन्धसमयः सर्व्वथा पञ्चमं गृहं शुभयुक्तं प्रशमान्तरदर्शनाङ्कितमेवेति ।

शुभमस्तु श्रीरस्तु ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्निभश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचिते द्वैतनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । ब्राह्मणादीनां नामनिर्णयः । दाननिरूपणं । जलाशयोत्सर्गनिर्णयः । आचारद्वैत-
निरूपणं । तत्र स्नानादिद्वैतनिरूपणं । सन्ध्या-देवपूजादिद्वैतनिर्णयश्च । वैश्वदेव-
होमनिर्णयः । बलिदानविधिः । पितृयज्ञनिरूपणं । विवादनिरूपणं । वृद्धिनिरू-
पणं । क्रियाद्वैतनिरूपणं । व्यवहारद्वैतनिरूपणं । श्रुतिद्वैतनिरूपणं । हास्यद्वैत-
निरूपणं । व्रतद्वैतनिरूपणं । तत्र विशेषेण एकादशीनिर्णयः । जन्माष्टमीव्रतनि-
र्णयः । अधिकारद्वैतनिर्णयः । आङ्गशरीरनिर्णयः । वृषोत्सर्गनिर्णयः । श्राद्धनिर्णयः ।
विधिविचारः । नवान्ननिर्णयः । ग्रहणस्नानादिनिर्णयः । प्रयागचौरनिर्णयः । आ-
ङ्गदेशनिर्णयः । कुशनिर्णयः । जयपराजयनिर्णयः । स्त्रीकर्तृकपार्श्वनिर्णयः ।
अवीराश्राद्धनिर्णयः । विवाहकालनिर्णयः । मलमासनिरूपणं । उपनयननिर्ण-
यश्च ।

No. 1974. धर्मरत्नम् ।

Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 4,882 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1417. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratna. On lunar days, and the rites, fasts, penances and observances appertaining thereto. By Jímútaváhana. The author is best known by his *Dáyabhága*, a work on the law of inheritance as current in Bengal. Contents: Time defined; month; intercalary month; double Āshāḍha month; the day of Hari's sleep; consecration and sacrifices; dawn and vesper; pole of Indra; the wane; rite of Śastrahata Śráddha on the 14th of the moon; time for the Vṛishotsarga rite; religious gifts; merits of the month of Kártika; time for bathing; gifts; quadrimensial fast; baths at conjunctions of the day and night; Mahánisá and Mahájyeshthá fasts; Ashtakás; anti-meridian; Śráddhas with uncooked meat; rites prohibited on the month of birth; oil; adverse opinions discussed; conjunctions of months; Yugas; Daśahará rite; Kojágara rite; Sukharátri or feast of lamps; calendar of duties from the 1st to the 15th of the wane; the rite on the 8th of the wane in Śrávana, or Janmáshṭami; the fast on the 11th of the wane: Durgápújá; Manvantará; eclipses. The MS. is dated Sákā 1417, and is 383 years old. Its last page is shown in Plate I.

Beginning. त्रिभुवनभवनस्थेयप्रलयविधानेषु सूक्तिभेदेन ।
 विधि-विष्णु-रुद्रनामा पुरुषः कालो नमस्तस्मै ॥
 कालः कैश्चिद्बुद्धः कैश्चित् संचिन्तकुवचननिबद्धः ।
 इति मन्दमतीना + + + + + मया क्रियते ॥
 अथ कालविवेचनं । कालाधीनत्वाद् विधिनिषेधानां तदाह व्यासः ।
 तिथिनक्षत्रवारादिकालभागेषु यद् यदा ।
 विहितं वा निषिद्धं वा पालयंस्त्रिदिवं व्रजेत् । इत्यादि ।

End. देयं तस्मात्तदा दानं देवाच्चैनजपन्तथा ।
 कुर्यात्तस्माद्दिनेषूक्तं तस्य शान्तिर्भविष्यति ॥
 षड्विधविवादातिमिरग्रसं ग्रहणं रवेः शशाङ्कस्य ।
 तद्धर्मरत्नदीपालोकात् सकलं ब्यलोकयतु ॥

Colophon. इति पारिभद्रीयजीमूतवाहनकृतौ धर्मरत्ने ग्रहणनिरूपणं ।
 समाप्तञ्चेदं भूरत्ने धर्मरत्नमिति । यथा दृष्टेत्यादि । (शुभमस्तु शकाब्दा १४१७)

विषयः । कालखरूपादिकथनं । मासादिनिर्णयः । अधिमासनिरूपणं । द्विराषाढादि-
 निरूपणं । अत्र सम्भ्रमभट्टजितेन्द्रियादिमतकथनादिकं । हरिशयनादिनिमित्त-
 क्रियानिरूपणं । उत्सर्गोपाकर्मनिरूपणं । अगस्त्योदयास्तमयकालादिनिरूपणं ।
 शक्रध्वजनिरूपणं । शक्रोत्थाननिरूपणं । अपरपक्षनिरूपणं । शस्त्रहतचतुर्दशी-
 निरूपणं । दृषोत्सर्गकालनिरूपणं । दानकालादिनिरूपणं । कार्तिकमाहात्म्य-
 कथनं । स्नानकालादिनिरूपणं । परकीयनिषानादिनिरूपणं । चातुर्मास्यव्रत-
 निरूपणं । सन्ध्यास्नानव्याख्याकीर्तनं । तत्र तत्र निषिद्धकथनं । नद्यानिशादि-
 निरूपणं । मन्वाच्चैष्टादिनिरूपणं । अष्टकाकालनिरूपणं । पूर्व्याह्लादिकालनि-
 रूपणं । आसशाद्धविधिकथनं । जन्ममासे निषिद्धनिरूपणं । निषेधानुपालनविवे-
 चनं । तैलनिरूपणं । अत्र कालविवेचनप्रसङ्गेन जितेन्द्रिय-शङ्खधर-वाल्मी-सम्भ्रम-
 चरिवंश-धवल-योगलोकादिकृतनिबन्धातां निःसारतासम्पादनं । संक्रान्तिनि-
 रूपणं । युगादिनिरूपणं । दशहरानिरूपणं । कोजागरनिरूपणं । सुखरात्रिनिरू-
 पणं । प्रतिपदादिअमावस्यान्तिथिस्त्यनिरूपणं । तत्र विशेषेण जन्माष्टम्यादि-
 निरूपणं । एकादशीनिरूपणं । दुर्गात्सवननिरूपणं । मन्वन्तराननिरूपणं । ग्रहएका-
 ल दिविवेचनञ्च ।

No. 1975. शब्दखण्डटिप्पणी ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 720. Lines, 6 on a page. Extent, 3,759 s'lokas. Character, Bengali. Date, SK. 1516. Place of deposit, Nis'idāgadh, Post Vaiñchi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vānes'vara Vidyāratna; also another copy at Calcutta, Government of India. Appearance old. Prose. Correct.

S'abdakhaṇḍa-tippaṇi. A gloss on the S'abdakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The codex is dated, Sāka 1516 = A. D. 1596.

Beginning. न जाने श्रीजाने विचरितुमिह ग्रन्थगहने

समर्था नैवार्थानधिगमयितुं निर्मितिरपि ।

तथाप्येतावत्यामपि किल विगत्यामहमिह

प्रवृत्तो यत्तस्मिंस्तवचरणसेवैव शरणम् ॥

अथेति । इहाथशब्दस्यानन्तर्यवचनत्वेन तत्र चावधिलेनोपस्थितोपमाननिरूपणस्यैव—इत्यादि ।

End. सति प्रमाणभेदेऽनुगमकगवेषणादिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्निवश्रीजयदेवविरचिता शब्दखण्डटिप्पणी समाप्ता ।

षट्तारकेशेषुसहीसमन्विते शके सिते पत्र द्यं सुपुस्तिका ।

दर्शे समालेखि + मासि फाल्गुने सौम्याहनि श्रीजगदीशशर्माणा ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1976. प्रत्यक्षालोकः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 135. Lines, 5 on a page. Extent, 5,062 s'lokas. Character, Bengali. Date, L. S. 1509, i. e., A. D. 1366. Calcutta Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pratyakshāloka. A commentary of the Pratakshya-khaṇḍa of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The date of this codex is given thus: शुभमस्तु शकाब्दा ॥ लसं १५०९ ते० श्रावण ६ । i. e., "May it be auspicious, S'akābdā, L. S. 1509, date Śrāvaṇa 6." The first part of the date, suggests the idea that the invocation is in favour of the year, and the word "S'akābdā" is used as a common noun for a year, and not for the era of the S'akas. The letters L. and S. which follow, and are abbreviations for the era of Lakshmaṇa Sena, support this inference. But the figures

1509 cannot correspond with the letters of the era. The era dates from 1106, and 1509 added to it, would carry the record to A. D. 2614. If the figures be attributed to the Śāka, the letters L. and S. become redundant. An error consequently has to be admitted, and the question is—where lies the error? The insertion of a cypher is a very common mistake. I have often seen in the pagination of MSS. and elsewhere, a dot put in to indicate a ten or a hundred, though the figure following makes it redundant in the decimal system. If this be the cause of the error, the date would be L. S. 159 = A. D. 1265, and the MS. would be 615 years old. If the L. S. be redundant, the date would be 1509 = A. D. 1588. I believe the first is the right interpretation. A facsimile of the page giving the date is annexed, Plate II.

Beginning. वक्त्राणि पञ्च कुचयोः प्रतिविम्बितानि दृष्ट्वा दभ्राननसमागमनधमेण ।

भूयेऽपि शैलपरिदृष्टिभयेन गाढ-मालिङ्गितो गिरिजया गिरिशः पुनातु ॥

अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पिटव्यतः ।

तच्च चिन्तामणेरित्यमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥

प्रसङ्गान्मङ्गलस्य समाप्तिहेतुतां इत्यादि ।

End.

पाकरत्ने श्यामबुद्धेरप्येवान्यवर्तकतया विशेषणत्वमिति ॥

Colophon.

इति महामहोपाध्यायसन्निश्रीजयदेवविरचितः प्रत्यक्षालोकः समाप्तः ।

शुभमस्तु । श्रीरस्तु । ल० सं १५९ । श्रावणस्य ।

विषयः ।

गङ्गेशोपाध्यायकृततच्चिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1977. सेतुबन्धः, वा रावणवहो ।

Substance, palm-leaf, $13\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 86. Lines, 5 on a page. Extent, 2,150 ślokas. Character, Bengali. Date, L. S. 102. Place of deposit, Calcutta, Dr. Rājendralāla Mitra. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Setubandhu alias *Rāvanavaho*. An epic poem, in the Prākṛit language, on the invasion of Ceylon, by Rāmachandra. By Pravara-sena, of Kāshmir, who flourished in the 5th century. The MS. is dated 102 of the era of Lakshmaṇa Sena, of Bengal, and is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. A full account of its date is given in the Proceedings of the Asiatic Society of Bengal for July 1880, and a facsimile of its last page is annexed. Plate V.

Beginning. एमच्च अवट्टिच्च तुङ्गं अवसारिच्च विखेच्चं अणोण अगद्धिरं ।

अपलङ्गय परिसन्थं अणाय परमथे पाचडं मज्जमहणम ॥

End.

मिरिलकवणस्स अमदेमसुवद्धरे राज्ञवेविदूर । पोसम्मिस्तरणन्दमि सुपक्वे चँद-
घखदिनखच्चे ॥ दोखविस्सागमे लिखितासीवाणीनाथेनेति ॥

रेजे भवान्नभमि सीतमयुखविम्बं सन्धाधसंहतियुतदुतिविम्बलिङ्गं ।

दालिम्ववीजनिभवाणचयैः समिद्धं नारीमुखेन्दुमिलितं मणिकुण्डलेव(?) ॥

प्राकृतभाषारचितपद्यैः रावणबधटतान्नवर्णनं)

No. 1978. रावणबधटीका ।

Substance, palm-leaf, 15 × 1½ inches. Folia, 144. Lines, 5 on a page. Extent, 3,960 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1457. Place of deposit, Calcutta, Dr. Rājendralāla Mitra. Appearance, old. Prose. Correct.

Rāvaṇabadhā-tīkā. A commentary on the Setubandha of Pravara-sena, noticed under the next preceding No. By Kulanātha. The codex is dated in the Śāka year 1457, and is 345 years old.

Beginning. श्रीचन्द्रचूडचरणाम्बुर्द्धं प्रणम्य

देवीं प्रसाद्य च गिरं कुलनाथनाम्ना ।

याख्यायते प्रवरसेनदृपस्य सूक्त- सन्दोहनिर्भरदशास्यबधप्रबन्धः ॥

कल्पान्तरस्थिरयशोमयदेहसिद्धौ कार्यं कृती प्रवरसेनदृपो विधित्सुः ।

भक्त्यापरस्य च नतिं प्रदिशन्नभीष्ट-देवस्तुतिं व्यधित विघ्नविनाशहेतुः ॥

प्रारब्धस्याविघ्नैर्न परिसमाप्तिं कामयमानः सदाचारानुमितश्रुतिसिद्धं मङ्गलं दर्श-
यितुं जगदुत्पत्तिस्थितिप्रलयहेतुं सर्वलोकमद्देश्वरं नारायणं नमस्कुर्वन्नाह एम-
हेत्यादि ।

End.

अत्र समाप्यत एतत् सीतालाभजनितं हृदयाभ्युदयं रावणबध इति कार्यं

अत्र रागाङ्गं सवर्णानां सुखहेतुर्निवेशोऽत्र तनो यस्य तथा ॥

Colophon.

इत्युपाध्यायश्रीकुलनाथकृतायां रावणबधटीकायां — दशमस्कंध(?) विवरणं
समाप्तस्यार्थं ग्रन्थः । शुभमस्तु शकाब्दाः १४५७ ।

विषयः ।

प्राकृतभाषया प्रवरसेनदृपविरचितस्य रावणबधाख्यकाव्यस्य व्याख्यानं ।

No. 1979. मिताचरा ।

Substance, palm-leaf, $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 229. Lines, 6 on a page. Extent, 6,126 s'lokas. Character, Bengali. Date, L. S. 399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mitákshará. A commentary on the Smṛiti of Yājñavalkya. By Vijnāneśvara Bhaṭṭa, son of Padmanābha Bhaṭṭa. The work has been thrice printed. It is dated in 399 of Lakshmaṇa Sena's era, and is 375 years old. A facsimile of its last page is annexed, Plate III.

Beginning. गृहस्थाश्रमिणां नित्यनैमित्तिकधर्मो उक्ताः । अभिषेकादिगुणयुक्तस्य गृहस्थविशेषस्य गुणधर्मो दर्शिताः । अधुना तदधिकारसङ्कोचहेतुभूतामौचप्रतिपादनमुखेन तेषामपवादः प्रतिपाद्यते ॥

End. श्रीमत्यङ्गनाभभट्टोपाध्यायात्मजश्रीमत्यङ्गसंपरित्राजकविज्ञानेश्वरभट्टारस्य कृतौ राजमिताचरायां याज्ञवल्क्यधर्मशास्त्रविट्ठो द्वतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । याज्ञवल्क्यधर्मशास्त्रव्याख्यानं ॥

No. 1980. शूद्रपद्धतिः ।

Substance, palm-leaf, 11×2 inches. Folia, 91. Lines, 4 on a page. Extent, 1,557 s'lokas. Character, Bengali. Date, S.M. 1442. Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S'údra-paddhati. On the duties of S'údras. By Apipála, son of Dehṛinapála, grandson of Makarandapála. The codex is dated Samvat 1442 = A. D. 1385, and is 495 years old, see Plate IV.

Beginning. श्रेयस्ते देवदेवो वितरतु भगवान् बालशीतप्रधारी
गौरीवक्षोजखेलन्मृगमदजनितोरःस्थलीभूतिभेदः ।
विश्रान्ता यस्य दीपद्युतिकपिलजटासण्डले भाति गङ्गा
तन्वद्गङ्गाः कुङ्कुमाङ्गुस्ननकलससमासक्तमुक्तालतेव ॥
आसीदसीमसहिमा मकरन्दपाल-स्रुनुस्त्रिविक्रम इति प्रथितः प्रथिव्याम् ।
तस्यात्मजः स खलु देहेणपालसंज्ञः प्रज्ञावतां सदसि यस्य गुणाः स्फुरन्ति ॥

ब्रह्माण्डादिव देवलोकात्तटिनीतोयप्रवाहस्ततः
 स श्रीमानपिपाल इत्युद्भवत् सत्त्वस्रभावः शुचिः ।
 येनाहर्निशमेव शैवमनसा विष्णोः पदं युञ्जता
 निर्याजप्रणिपातकेलिभिरुमाकानोऽपि सन्नापितः ॥
 एष श्रीसोममिश्रं द्विजकुलजलधेरिन्दुमिन्दुप्रकाशै-
 राकौमारं यशैभिर्द्वैबलितगगनोपान्तमेकान्तशान्तम् ।
 नित्यं षट्कर्म्मनिष्ठं गुणनिलयमुपादाय दायादवन्धुः
 श्रीमान् दानैकशीलः कलयति विमलां पद्मतिं शूद्रपूर्व्याम् ॥
 अथ शूद्राणां नित्याचारः । तत्र रात्रिशेषदण्डद्वये प्रतिबुद्ध रात्रिवासः परित्यज्य
 इत्यादि ।

End.

Colophon.

कार्ये पुनः कथित कलत्रसम्बन्धः सर्वत्रानधिकारयेति ।
 इत्यपिपालकारितायां शूद्रपद्धतौ शूद्राशौचप्रकरणं सम्पूर्णं । स० १३४२ ।
 शाके युग्मसरोजसम्भवमुखाशोराश्रिचन्द्रान्विते
 पौषे मासि दिने शनैरवितिथौ शूक्लेतरे यत्नतः ।
 गौडै प्रौढविदग्धवर्गमुकुटश्रीनीलकण्ठाजया-
 लेखीत्यालकतां स्मृतिं नरहरिः शूद्रक्रियादीपिकाम् ॥

विषयः ।

ग्रन्थेऽस्मिन् शूद्राणामेव कृत्यादिनिरूपणं । तत्र प्रातःकृत्यविधिकथनं । मूत्रपुरी-
 षाद्युत्सर्गस्थानादिकथनं । शौचविधिः । आचमनविधिः । असच्छूद्रस्य विशेष-
 षकथनादिकं । तत्र तत्र निषिद्धानि । आचमनपात्रनिरूपणं । दन्तधावनविधिः
 तत्र विहितदृष्टादिनिरूपणं । प्रतिषिद्धदिनकथनञ्च । प्रातःस्नानविधिः । तर्पण-
 कर्त्तव्यता । तत्र कात्यायनोक्ततर्पणप्रयोगकथनञ्च । सामान्यतो देवपूजाविधिः ।
 तत्र स्नानीयद्रव्यनिरूपणमुखेन अभ्यङ्गादिकथनं । पञ्चासृत—पञ्चगव्यादिकथनं ।
 सूर्यपूजाविधिः । विष्णुपूजाविधिः । शिवपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । जपा-
 दिविधिकथनं । वैश्वदेवविधानकीर्त्तनं । अत्र प्रयोगकथनञ्च । नित्यश्राद्धविधिः ।
 अतिथिसत्कारविधिः । भोजनविधिः । अत्र सर्वत्र प्रयोगकथनं ज्ञेयं । भोजन-
 पात्रादिनिरूपणं । भोजने निषिद्धानि । भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं । भोज्याभोज्य-
 निरूपणं । पेयदुग्धनिरूपणं भक्ष्याभक्ष्यपशुपक्षिमत्स्यादिनिरूपणं । पशुमार-
 णादिविधानकथनं । सच्छूद्रैर्मद्यं न पेयमितिकथनं । शयनविधिः । उपगमन-
 विधिः । श्राद्धकालकथनादिकं । अमावस्यानिर्णयः । कृष्णपक्षापरपक्षादिनि-
 रूपणं । युगाद्यामन्वन्तरादिनिरूपणं । काम्यश्राद्धादिकालनिरूपणं । एकोद्दिष्ट-
 पिण्डनादिकालकथनं । श्राद्धवेला । प्रातःकालादिलक्षणं । श्राद्धे निषिद्धकास-

देशद्रव्यादिनिरूपणं । कात्यायनेनाक्षराद्धानुष्ठानकथनं । सपिण्डीकरणादिप्रयोगः । अम्बुघटश्राद्धप्रयोगः । अशौचनिर्णयः । अशौचे विधिनिषेधा । विदेशस्था-
शौचं । बालाद्यशौचं । स्त्राशौचं । वर्णसन्निपाते अशौचनिरूपणं । अशौचसङ्क-
रकथनं । सपिण्डाद्यशौचं । सपिण्डादिनिरूपणं । निर्हरणायशौचं । सद्यः-
शौचं । मुसूर्पुक्षत्यनिरूपणं । पर्जन्यरदाहविधिः । अस्थिसञ्चयनविधिः । प्रेतो-
दकदानविधिः । पिण्डदानविधिः । शोकापनोदनविधिः । प्रवेशनादिविधिः ।
अशौचान्तकृत्यनिरूपणं । प्रेतक्रियाधिकारिनिरूपणं । उदकाद्यनर्हन्निरूपणं ।
दासीघटदानविधिः । यावज्जीवाशौचनिरूपणञ्च ।

No. 1981. तत्त्वदीपणी ।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 95. Lines, 5 on a page. Extent, 1,762 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magrañi, Post Madhubanī, Darbhāngā, Pañḍit Kānāi Jhā. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvadīpanī. A commentary on the *Vāsavadattā* of Subandhu. By Jagaddhara, Mahāmahopadhyāya, son of Ratnadhara, grandson of Vidyādhara, of the family of Chaṇḍe'svara. His mother's name was Damayantī.

Beginning. हरौ तात वैकुण्ठताकाम्यसिद्धौ हरे तात कामप्रणाशोऽस्ति बुद्धौ ।

अतस्तौ विद्याय त्वदीयाङ्घ्रिमीडे तथा तेन हेरम्ब नोदासितयं ॥

नत्वा गुरुन् गुणगुरुनवलोक्य टीका-विद्यादिकोषनिवृत्तान् सुविचार्य बुद्ध्या ।

श्रीमान् जगद्धर इमां वितनोति टीकां गूढार्थबोधनिपुणं भरतादिविज्ञः ॥

इह खलु निष्प्रत्यूहमीहितसिद्धार्थमत्यर्थमर्थो कविकुलकुमुदबन्धुः सुबन्धुः वाग-
धिदेवताकीर्त्तनरूपं मङ्गलमादौ निबध्नाति करवदरेति । सा सरस्वती वाग्धि-
देवता जयति उत्कर्षेण वर्द्धतामित्यादि ।

End.

लब्धो दुर्लभशासनं सुरगणधामोऽभिरामो गुणै-

र्विद्यावंशविभूषिते अपि शुभे च्छत्रे उभे धारिते ।

येनायं समभूदुद्दिजातितिलकचण्डेश्वरः पण्डितो-

मीमांसैकरहस्यवश्यहृदयो दातावदाताशयः ॥

तस्माद्भूजलनिधेरिव शुक्लभानुर्वदेश्वरो विविधतन्त्ररहस्य-वेत्ता ।

तस्माद्जायत विप्रुद्दिनिधानमूर्त्ति-राकेश्वरो गुरुमतै करहस्यवश्यः ॥

कैवर्त्तीशासनं येन लब्धं जगति दुर्लभं ।
 तर्कराद्दानशुद्धान्तःकरणोऽसौ गुणाधिकः ॥
 तस्माद्जायत गदाधरनामधेयोधीरो गदाधर इव प्रथितः प्रथियथा ।
 साऽयं थुरामनगरे पद्माप शिष्टां मीमांसको त्रिमलकीर्त्तिपवित्रमूर्तिः ॥
 विद्याधरमजजनदेष पुत्रं(?) मीमांसकं गृणित्तं शुचिताधिवासं ।
 सत्तर्ककर्त्तृशरदस्यनमस्यवश्य-बोधं निजान्वयसरोजविकाशभानुं ॥
 रत्नधरं वरभेकसुपुत्रं शुद्धयशाः समस्तत विशुद्धं ।
 येन जिता गुणिना स + + + ते सर्वगुणेन वसन्ति भूमौ ॥
 दमयन्त्यामयं धीरो लेभे सुतमरिन्दमं ।
 श्रीजगद्धरनामानमनर्घगुणशालिणं ॥
 विद्यागुणालङ्कारणे पवित्रे च्छे विचित्रे अपि धारिते ते ।
 नैयायिकेनापि कवीश्वरेण टीका कृता तेन जगद्धरेण ॥
 येनापाठि कठोरगतममतं वैशेषिकं खण्डनं
 येनाश्रयि सकोषकाव्यनिवहस्तत्पाणिनीयं मतं ।
 इन्दोऽसङ्करणञ्च येन भरतं तत्कामशास्त्रं श्रुतं ।
 तंनानेन जगद्धरेण कविना टीका कृतेयं मुदा ॥
 नानाकोषवती नितान्तचतुरा रम्यार्थसार्थार्थिनी
 नानालङ्कृतिसुन्दरी रसवशा शुद्धान्वया भाविनी ।
 निर्दोषा कुलजाङ्गनेव गुणिनी टीका ममेयं तत-
 स्तामेनामनुपालयन्तु कृतिनस्तेभ्यो नमः सर्वदा ॥

Colophon. इति सद्दामहोपाध्यायधर्माधिकरणिकश्रीजगद्धरविरचिता तच्च दीपनी समाप्ता ।
 विषयः । सुदृशुक्तवासवदत्ताया व्याख्यानं ।

No. 1982. प्रमाणप्रमोदः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,020 s'lokas. Character, Maithilī. Date, ? Place of deposit, Magraṇi-grām, Post Madhubanī, Darbhāngā, Paṇḍit Kānāi Jhā. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pramāṇa-pramoda. A dissertation on the Vedānta doctrine regarding the soul. By Gokulanātha Upādhyāya.

Beginning. साकाङ्क्षानुक्रमेण स्फुटललितपदन्यासतः सन्निधानं
 प्राप्तासौ तत्परापि प्रथितमततया योग्यतां श्रोतयन्ती ॥
 भूयो नेत्यालपन्ती चकितमुपनिषद्गुधराभाभिरामा
 यं नोचे व्यक्तमुक्तं हरिरवतु स वो वाग्बिलासानतीतः ॥
 श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्यात्मश्रवणं विधीयते । तत्र प्रमाणवाक्यमात्रादेव श्रवण-
 मननाङ्गं न तु वेदादेव—इत्यादि ।

End. तस्मात्सर्वत्र कार्ये भागवतज्ञानस्य हेतुत्वादाचार्योक्तानि सर्वाण्येवानुमानानि
 निरपवादान्येवेति नास्ति नास्ति कस्यापि कथायामेवावपर इति ज्ञताः परि-
 पन्थिनः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितः प्रमाणप्रसोदः समाप्तः ।
 विषयः । आत्मा वा श्ररे श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्या श्रवणं मननाङ्गं विधीयते, तत्र श्रोतव्यः
 श्रुतिवाक्येभ्य इत्यादि स्मृतावपि श्रुतिपदं प्रमाणवाक्योपलक्षकमिति सर्वत्र प्रमा-
 णवाक्यमात्रादेव श्रवणं मननाङ्गं न तु वेदादेवेति पक्षधरमिश्रमतोपन्यासपूर्वकं
 तत्र दूषणप्रदर्शनं । ननु “श्रुतो हि भगवान् वज्रशः त्रुतिस्मृतीतिहासपुराणा-
 दिभ्य इदानीं मन्तव्यो भवती”त्युदयनाचार्य्यचरणवाग्विरोध इति चेन्न तत्र
 स्मृत्यादिग्रहणस्य सम्बादार्थत्वात् । तस्माद्देवाक्यादेव श्रवणं मननाङ्गं विधीयते
 इति सप्रपञ्चं निरूपणं । किञ्च श्रवणानन्तरं मननं तच्च हेतुसार्थं, हेतवश्च कार्य-
 त्वादय इति सङ्कलय्य तेषां स्वरूपनिरूपणमुखेन सर्वत्र कार्यं ऐश्वरज्ञानस्य हेतु-
 त्वमिति निर्णयः । एतदुपोद्बलकत्वेन च कुसुमाञ्जल्युक्तानि सर्वाण्येव अनुमानानि
 निरङ्कुशतया समर्थितानीति ज्ञेयमिति ।

CLASSIFICATION.

- I.—VEDA S'A'STRA.
- a. Sañhitá (hymns).
  - b. Bráhmaṇa (ceremonials).
  - c. Áraṇyaka (do. appropriate for forest life).
  - d. Upanishad (theology).
  - e. Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).
- II.—AITIHÁSIKA S'A'STRA.
- a. Itihása (history).
  - b. Puráṇa (ancient legends).
- III.—KAVYA S'A'STRA.
- a. Kávyā (poems).
  - b. Náṭaka (drama).
  - c. Champú (poetico-prose compositions).
  - d. Kosha (miscellaneous poetical collections).
  - e. Upákshyāṇa (tales and romances).
- IV.—ABHIDHÁNA S'A'STRA (lexicography).
- V.—VYA'KARAṆA S'A'STRA (grammar).
- VI.—CHHANDAH S'A'STRA (versification).
- VII.—ALANKÁ'RA S'A'STRA (rhetoric).
- VIII.—JYOTISHA S'A'STRA (astronomy and astrology).
- IX.—SMṚITI S'A'STRA (law, civil and canonical).
- X.—SAÑGÍTA S'A'STRA (music).
- XI.—SÍLPA S'A'STRA (arts).
- XII.—KÁ'MA S'A'STRA (erotics).
- XIII.—DARSA'NA S'A'STRA (philosophy).
- a. Dársanika (philosophy in general).
  - b. Sáñkhya (hylotheistic).
  - c. Nyáya (dialectic).
  - d. Vaiśeshika (physical).
  - e. Mimáñsá (ritualistic).
  - f. Vedánta (monotheistic).
  - g. Yoga (theocratic).
  - h. Aparadársanika (minor systems of philosophy).

- XIV.—BHAKTI S'A'STRA (faith).
 XV.—TANTRA S'A'STRA (mysticism).
 XVI.—VAIDYAKA S'A'STRA (medicine).
 XVII.—JAINA S'A'STRA (Jaina religion).
 XVIII.—BAUDDHA S'A'STRA (Bauddhist religion).
 XIX.—ANIRDISHṬA (miscellaneous).

 CLASSIFIED INDEX.

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
I.—VEDA S'A'STRA.		
1.— <i>a. Sañhitá.</i>		
Anuvákádhya, ...	1806,	120
Krama-sañhitá, Púrvárdha, ...	1803,	118
Krama-sañhitá, Uttarárdha, ...	1804,	119
1.— <i>b. Bráhmaṇa.</i>		
Aitareya-bráhmaṇa-bháshya, ...	1801,	117
1.— <i>c. Araṇyaka.</i>		
1.— <i>d. Upanishad.</i>		
Durgopanishad, ...	1929,	253
Gaṇeśopanishad, ...	1928,	253
Gaṅgopanishad, ...	1926,	252
Kaivalyopanishadálóka, ...	1810,	122
Kályupanishad, ...	1925,	251
Kaṭhavallopianishadálóka, ...	1812,	123
Maitreyopanishadálóka, ...	1811,	123
Máṇḍukyopanishadálóka, ...	1808,	121
Muṇḍakopanishadálóka, ...	1813,	124
Súryopanishad, ...	1927,	252
Svetásvataropanishadálóka, ...	1809,	122
Taittiríyopanishadálóka, ...	1798,	115

	No.	Page
1.— <i>e. Vaidika.</i>		
Apastamba-sútra-vritti <i>alias</i> A'pastamba-sútra-dípiká,	1807,	121
Ashta-vikriti, ...	1931,	255
Ekáhánám Paddhati, ...	1728,	6
Gobhila-grihya-bháshya, ...	1967,	288
Garga-paddhati <i>alias</i> Grihya-paddhati,	1916,	236
Grihya-paddhati, ...	1890,	207
Grihya-sútra-vivarāṇa, ...	1891,	208
Jyotsná, ...	1938,	262
Karkánuga-padártha-dípiká, ...	1901,	217
Kuṇḍa-tattva-prakásiká, ...	1918,	239
Mulyádhyáya-vivarāṇa, ...	1796,	114
Nigama pariśishṭa, ...	1800,	116
Pákayajña-nirṇaya, ...	1814,	124
Páraskara-grihya Sútra, ...	1768,	87
Pratijná-sútra-pariśishṭa, ...	1799,	116
Pravarádhyáya-pariśishṭa, ...	1795,	113
Prayoga-paddhati, ...	1827,	135
Somakarma-pradípiká, ...	1727,	6
Uktha-paddhati, ...	1794,	113
Varnaratna-dípiká, Śikshá, ...	1932,	256

II.—AITHIHA'SIKA S'A'STRA.

2.—*a. Itihása.*

Hariśchandra-charita, ...	1899,	215
------------------------------	-------	-----

2.—*b. Purāṇa.*

Avanti Khaṇḍa, ...	1753,	67
Badaríká-máhátmya, ...	1744,	39
Bhavishya purāṇa, ...	1742,	33
Budharanjaní, ...	1730,	8
Gaṇeśa-máhátmya, ...	1751,	62
Reṇuká-máhátmya, ...	1752,	64
Revá-khaṇḍa, ...	1745,	42
Sahyádri-khaṇḍa, ...	1748,	52
S'ambhalagrāma-máhátmya, ...	1750,	59

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Satyopákhyaṇa,	...	...	1723,	1
Saura-saṅhitá,	...	...	1746,	48
Śiva-gítá,	...	...	1777,	95
Śiva-máhátmya-khaṇḍa,	...	...	1747,	50
Śaṅkara-saṅhitá,	...	...	1741,	30
Súta-saṅhitá,	...	...	1776,	93
Turajá-máhátmya,	...	...	1749,	57
Vásishṭha Upapuráṇa,	...	...	1759,	77

III.—KÁVYA Ś'A'STRA.

3.—a. *Kāvya.*

Ānanda-laharí-satíká,	...	...	1820,	129
Ānanda-lahari-ṭíká,	...	...	1732,	19
Harihara-subhášhita,	...	...	1851,	164
Kumárvyákhyá-sudhá,	...	...	1964,	285
Mánasollása and Mánasollása-vṛittánta,	...	...	1763,	81
Naishadha-prakás'a,	...	...	1942,	265
Nítisára,	...	...	1828, 1829,	135, 136
Prapannámṛita <i>alias</i> Rámánuja-charita,	...	...	1731,	9
Purusha-parikhá,	...	...	1922,	244
Rasa-dípiká,	...	...	1966,	287
Rasamanjarí-prakás'a,	...	...	1943,	266
Rávaṇa-badha-ṭíká,	...	...	1978,	301
Setubandha,	...	...	1977,	300
Súryánuvádiní,	...	...	1729,	7

3.—b. *Náṭaka.*

Hanumannáṭaka-dípiká,	...	...	1740,	29
Hanumanuáṭaka-vá-Mahánáṭaka,	...	...	1739,	27
Párijáta-haraṇa,	...	...	1888,	205

3.—c. *Champú.*

3.—d. *Kosha.*

3.—e. *Upákshyána.*

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
Áravya-yáminí, ...	1969,	290
Tattva-dípaní, ...	1981,	304

IV.—ABHIDHÁ'NA S'ÁSTRA.

Trikáṇḍa-chintámani, ...	1726,	5
-----------------------------	-------	---

V.—VYAKARAṆA.

Gajasutra-vyákhyá, ...	1792,	111
Paribháshendu-s'ekhara-kás'iká, ...	1782,	101
Prayogottama-ratanamálá, ...	1819,	129
Siddhánta-kaumudí-gúḍa-phakkiká-prakás'a, ...	1771,	89
Sphoṭa-chaṭaka, ...	1780,	100
Sphoṭa-váda, ...	1880,	196
Subvibhaktayartha-viveka, ...	1791,	110
Vaiyákarana-bhushana-sára, ...	1818,	127
Vaiyákarana-matonmajjana-ṭiká, ...	1789,	108
Yañluganta-s'íromani, ...	1772,	90

VI.—CHHANDAS.

Bálavivekiní, ...	1955,	278
----------------------	-------	-----

VII.—ALAṆKÁRA.

Alaṅkára-ratnákarodáharana-sanṇibaddha-deví-stotra, ...	1822,	131
Chandrálóka, ...	1784,	103
Kávyaprakás'a-nidars'ana, ...	1825,	133

VIII.—JYOTISHA.

Adbhuta-ságara-sára, ...	1930,	254
Bhṛigu-sañhitá <i>alias</i> Yoga-sára, ...	1905,	221
Jñána-pradípa, ...	1952,	274
Játaka-tilaka, ...	1896,	212
Jayalakshmi, ...	1947,	271
Jyotisha-kalpataru, ...	1754,	73
Jyotih-sañgraha, ...	1826,	134
Jyotih-sástra-samuchchaya, ...	1762,	80

	No.	Page
Keśavapaddhatyudáharana, ...	1897,	214
Mártanḍa-vallabhá, ...	1737,	25
Saura-bhášhya, ...	1838,	147
Siddhánta-sárvabhauma, ...	1858,	171
Siddhánta-sundara <i>alias</i> Goládhya, ...	1767,	86
Siddhánta-táttva-viveka, ...	1865,	178
Siśubodhiní, ...	1898,	214
Soma-siddhánta, ...	1904,	221
Súryya-siddhánta-vivarana, ...	1817,	127
Svarodaya-ṭíká, ...	1816,	126
Vasantarája-ṭíká	1939,	263
Vas'ishṭha-siddhánta <i>alias</i> Viśva-prakáśa, ...	1903,	219
Vyāvahára-ratna, ...	1875,	191
Yavana-játaka, ...	1949,	272

IX.—SMṚITI S'ASTRA.

Achára-chandrodaya, ...	1779,	97
Achára-chintámaṇi, ...	1857,	169
Acharádarśa, ...	1956,	279
Achára-dípiká, ...	1914,	233
Ahnika-saṅkshepa, ...	1948,	272
Chaturvarga-chintámaṇi, ...	1923,	246
Daṇḍa-viveka, ...	1910,	225
Dánadharmá-prakrírýá, ...	1834,	144
Dána-vákyávali, ...	1830,	137
Daná-panjí, ...	1840,	150
Dáyabhága-viveka, ...	1843,	154
Devadáśa-prakás'a, ...	1832,	140
Dharma-ratna, ...	1974,	297
Divya-dípiká, ...	1960,	282
Durgábhakti-taraṅgini, ...	1876, 1878,	192, 194
Dvaita-nirṇaya, ...	1803, 1973,	209, 296
Dvaita-nirṇaya-jírnoddhára, ...	1853,	166
Dvaita-pariśiṣṭha, ...	1871,	186
Dvaita-nirṇaya-prakáśa, ...	1958,	281
Gaṅgábhakti-taraṅgini, ...	1867,	182

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
Grihasṭha-ratnākara, ...	1921,	242
Jagannātha-prakāśa, ...	1790,	109
Jalāsayotsarga-vidhi, ...	1837,	146
Kṛishṇārchana-chandrikā, ...	1894,	211
Kṛitya-mahārṇava, ...	1886,	202
Kṛitya-tattvārṇava, ...	1933,	257
Mantrārtha-dīpikā, ...	1936,	261
Māsa-mímāñśā, ...	1881,	197
Mitāksharā, ...	1979,	302
Nāndimukha-nirūpaṇa, ...	1872,	209
Palapīyusha-latā, ...	1945,	269
Parāsara-smṛiti, ...	1793,	111
Paribhāshā-viveka, ...	1882,	197
Pitribhākti, ...	1924,	250
Pitṛibhakti-taraṅgiṇī, ...	1773,	90
Pramāṇa-pallava, ...	1836,	145
Pratishṭhā-paddhati, ...	1841,	151
Prāyaśchitta-pārijāta, ...	1906,	223
Prāyaśchitta-pradīpa, ...	1965,	286
Prāyaśchittendu-śekhara, ...	1735,	23
Prayoga-darpaṇa, ...	1775,	92
Pūrṇachandra, ...	1915,	234
Pūrta-kamalākara, ...	1831,	138
Samaya-pradīpa, ...	1935,	259
Sāṅkhya-parimāṇa-nibandha, ...	1849,	161
S'ānti-ratna, ...	1946,	270
Smṛiti-bhāskara, ...	1788,	108
Smṛiti-dīpikā, ...	1846,	157
Smṛiti-kaumudī, ...	1917,	237
Smṛiti-paribhāshā, ...	1848,	160
Smṛitisāra-samuchchaya, ...	1912, 1913,	230, 232
Smṛiti-tattva-viveka, ...	1868,	184
S'rāddha-chintāmaṇi-bhāva-dīpikā, ...	1852,	165
S'rādhādarśa, ...	1920,	241
S'rādhā-kāśikā, ...	1738,	26
S'rāddha-pradīpa, ...	1856,	168

			No.	Pag.
S'ráddhendu,	...	...	1778,	96
S'uddhi-viveka,	...	...	1736, 1934,	25, 258
S'údṛa-paddhati,	...	...	1980,	302
Tattva-nirṇaya,	...	...	1845,	155
Tithi-nirṇaya,	...	...	1839, 1895,	149, 211
Tithi-tattva-chintámaṇi,	...	...	1902,	217
Tírtha-kaumudí,	...	...	1734,	21
Viváda-chandra,	...	...	1859,	172
Viváda-ratnákara,	...	...	1842,	152
Vratodyápana-kaumudí,	...	...	1824,	132
Vyávahára-chamatkára,	...	...	1774,	91
Vyávahára-kalpataru,	...	...	1833,	142
Yati-dharma-samuchchaya,	...	...	1756,	75

X.—SAṄGI'TA S'A'STRA.

XI.—S'ILPA S'A'STRA.

XII.—KA'MA S'A'STRA.

XIII.—DARSANA S'A'STRA.

13.—a. *Dársanika.*

Sarvadaršana-s'íromaṇi,	...	...	1847,	158
-------------------------	-----	-----	-------	-----

13.—b. *Sáñkhya.*

Sáñkhya-káriká,	...	...	1815,	12
Sáñkhya-pravachana-sútra-vṛitti,	...	...	1802,	1
Tattva-yáthárthya-dípana,	...	...	1757,	

13.—c. *Nyáya.*

Áloka,	...	...	1907,	223
Chittrarúpa-víchára,	...	...	1937,	262
Dravya-kiraṇávalí-prakás'a,	...	...	1963,	284
Kaṇṭakoddhára,	...	...	1764,	83
Kaṇṭakoddhára,	...	...	1909,	225
Kárika-váda,	...	...	1900,	210

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
Kusumanjali-vyākhyá, ...	1769,	87
Kusumanjali-prakarana-prakásiká, ...	1951,	273
Kusumanjalí-vivarana, ...	1873,	189
Lílávatí-ṭiká, ...	1908,	220
Nyáya-kaustubha, ...	1765, 1861, 84,	174
Nyáya-nibandha-prakáśa, ...	1889,	207
Nyáya-siddhánta-manjarí, ...	1862,	175
Nyáya-siddhánta-muktávalí-dípiká, ...	1821,	130
Nyáyatattva-paríkshá, ...	1877,	193
Padártha-khaṇḍana-vyākhyá, ...	1941,	265
Padártháya-divya-chakshu, ...	1962,	284
Prámányáloka-ṭippaní, ...	1870,	185
Pratyaksha-manírasmi-chakra, ...	1869,	185
Pratyaksháloka, ...	1976,	289
S'abdáloka-rahasya, ...	1864,	177
S'abdakhaṇḍa-ṭippaní, ...	1975,	299
Siddhánta-tattva, ...	1872,	188
Siddhánta-tattva-viveka, ...	1885,	201
Tarka-prakásiká, ...	1863,	176
Tarkatattva-nirúpaṇa, ...	1860,	174
Vákya-váda, ...	1940,	264
Yañluganta S'íromani	1772,	90

S

13.—*d. Vaiśeshika.*

Padártha-dharma-saṅgraha, ...	1961,	283
Kiraṇávalí, ...	1968,	289

S

S

S

13.—*e. Mímáñsá.*

Adhikarana-chandriká, ...	1911,	239
Adhikarana-kaumudí, ...	1883,	199
Dharma-viveka, ...	1919,	240
Mímáñsá-pallvala, ...	1959,	281
Mímáñsártha-saṅgraha-kaumudí, ...	1786,	106
Nyáyaratna-málá, ...	1887,	203

	<i>No.</i>	<i>Page</i>
13.— <i>f. Vedánta.</i>		
Advaita-brahmavidyá-paddhati, ...	1761,	75
Anubandha-darsana, ...	1785,	105
Advaita-dípiká, 2nd, 3rd, 4th Adhya,...1970, 1971, 1972, 292, 293, 295		
Bheda-dípiká, ...	1879,	199
Mánasollása-vṛittánta-vilása, ...	1783,	102
Pañchapádiká, ...	1823,	131
Pramána-málá, ...	1787,	107
Pramána-pramoda, ...	1982,	305
Sáriraka-mímáñsá-nyáya-saṅgraha, ...	1957,	280
S'ástra-siddhánta-lesa-vyákhyá, ...	1835,	145
Taittiríriya-śruti-várttika, ...	1724,	3
Upadeśa-ratnamálá, ...	1797,	114
Vedánta-kalpataru-parimala, ...	1766,	85
Vedántáryá, ...	1781,	101
Vedánta-sanjá-dípiká, ...	1844,	155

13.—*g. Yoga.*

Pátanjala-bhášhya-várttika, Yoga-várttika, ...	1805,	116
Pátanjala-sútra-bhášhya, ...	1884,	209
S'ántikalpa-pradípa, ...	1953,	270
Yoga-ratnamálá, ...	1954,	275

13.—*h. Aparadársanika.*

XIV.—BHAKTI S'A'STRA.

Haribhakti-dípiká, ...	1874,	189
Páshanda-chapeṭiká, ...	1758,	77
Prapannadina-charyyá, ...	1725,	4
Trilakshañí-bháva-prakás'a, ...	1854,	166

XV.—TANTRA S'A'STRA.

Agámataṭṭva-saṅgraha, ...	1760,	79
Chaṇḍi-saparyyá-krama-kalpavallí, ...	1855,	167
Dattátreya-tantra, ...	1850,	163
Kályurddhámnyá Tantra, ...	1743,	38

			<i>No.</i>	<i>Page</i>
Liṅgārchana-chandriká, ...	...	...	1944,	267
Mudrá-prakáśa,	...	...	1866,	181
Padārthádarsa,	...	...	1733,	20
Sádhaka-sarvasva,	...	...	1950,	273
Tantráloka-ṭiká,	...	...	1755,	74

XVI.—VAIDYAKA Ś'A'STRA.

Háríta-saṅhítá,	...	...	1770,	88
-----------------	-----	-----	-------	----

XVII.—JAINA Ś'A'STRA.

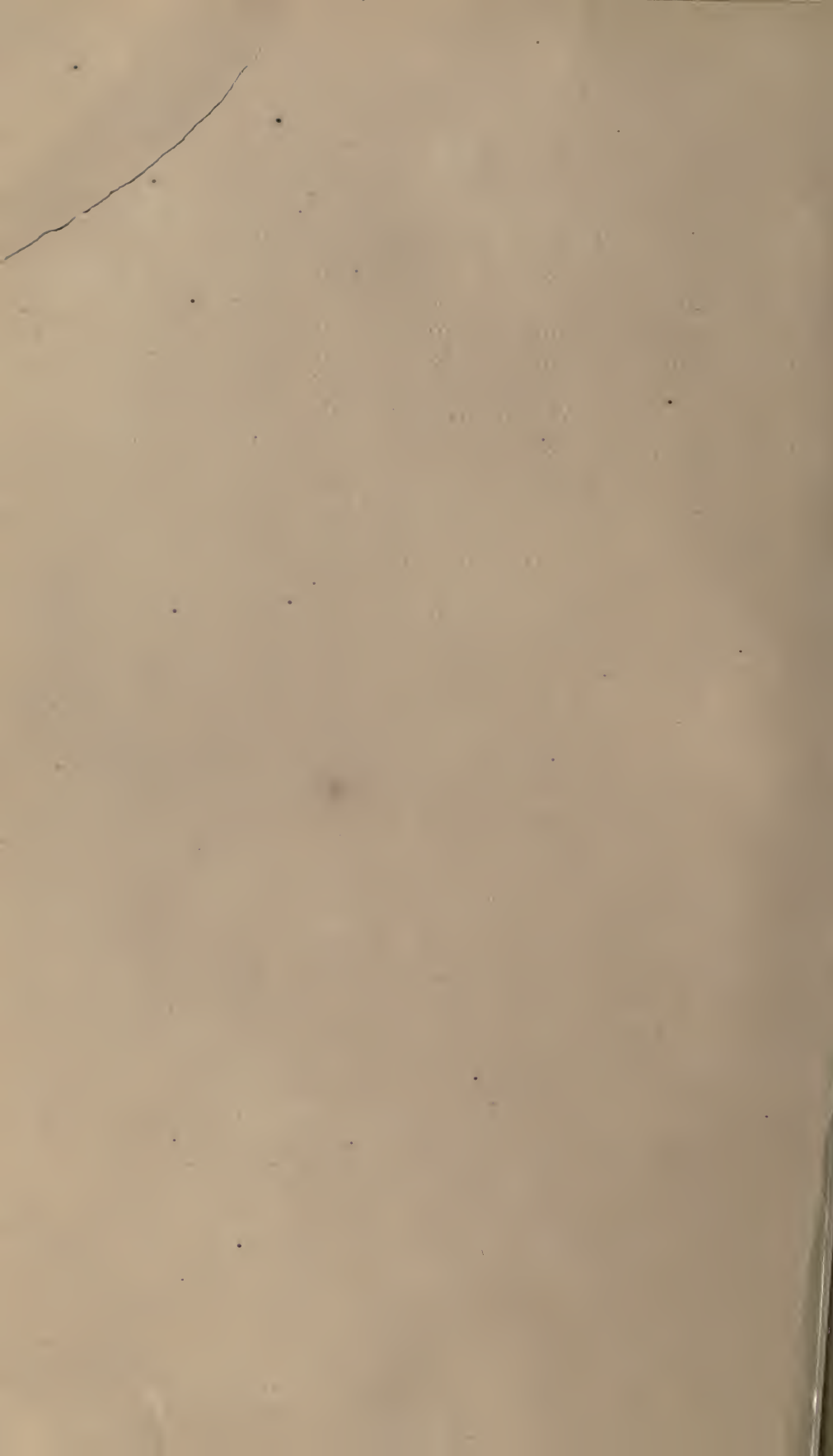

XVIII.—BAUDDHA Ś'A'STRA.

XIX.—ANIRDISHṬA.

NOTICES
OF
SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.,

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna, and of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF
BENGAL.

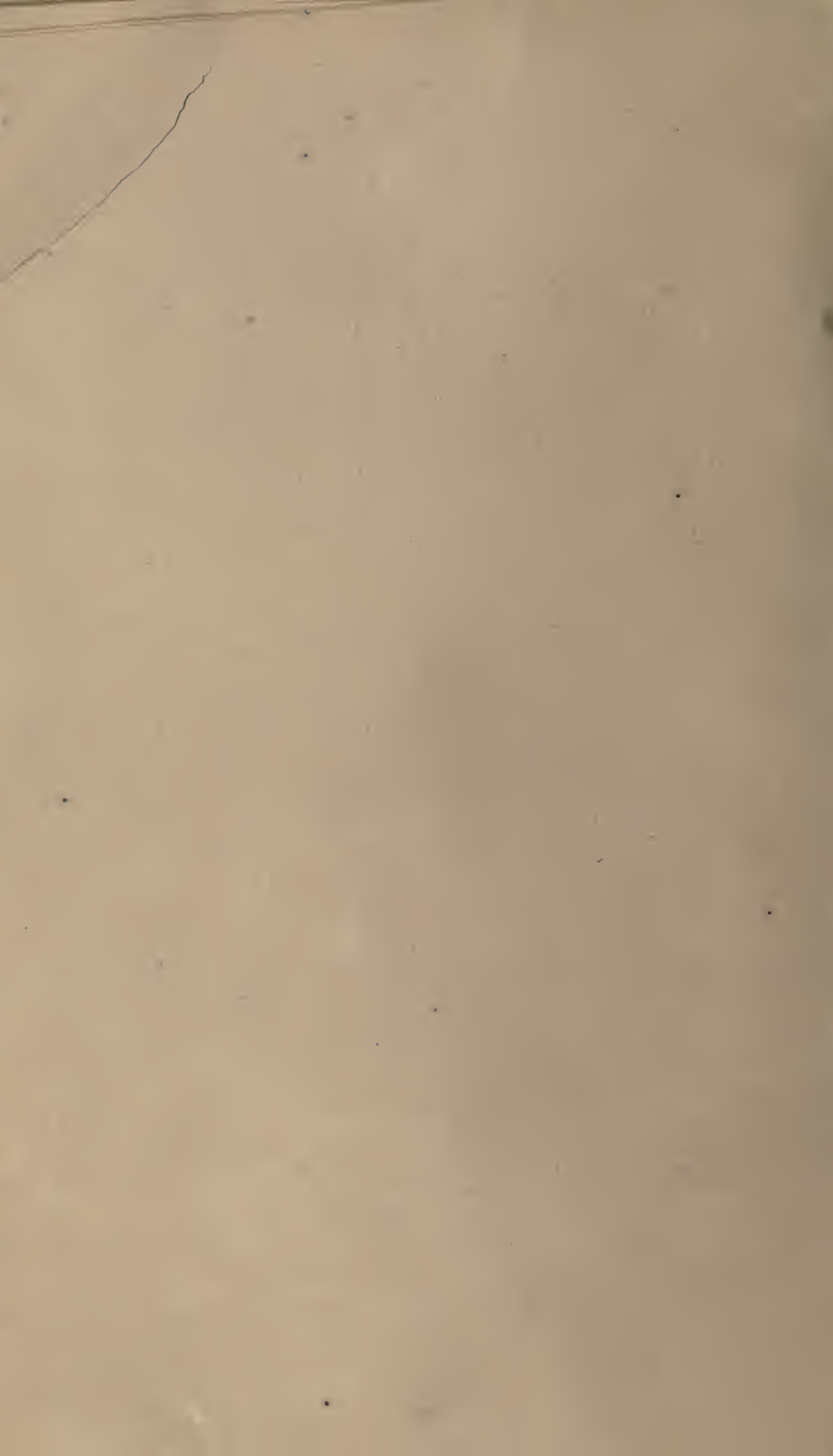
VOLUME V.

CALCUTTA :

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1880.

INDEX TO VOL V.

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Abhinava Gupta, ...	74	A'nanda-laharí, Saṭíka, ...	129
Achára-chandrodaya, ...	97	A'nanda-laharí-ṭíká, ...	19
Achára-chintámaṇi, ...	169	Ananta,... 9, 25,	214
Achárádarśa, 233,	279	Ananta Agnihotrí, ...	25
Achára-dípiká, ...	233	Aniruddha, ...	117
Achala Upádhyaýa, ...	264	Aniruddha-vṛittí, ...	117
Achyuta Kṛishṇánanda,...	145	Anubandha-darśana, ...	105
Adbhuta-ságara-sára, ...	254	Anumána-khaṇḍa, ...	225
Adhikaraṇa-chandriká, ...	229	Anuvákádhyaýa, ...	120
Adhikaraṇa-kaumudí, ...	199	Ápadeva Mahámahopá-	
Áditya Puri, ...	155	dhyáya, ...	229
Advaita-brahmavidyá-		Ápastamba, ... 121,	217
paddhati, ...	79	Ápastamba-sútra-dípiká,	121
Advaita-dípiká, 292, 293,	295	Ápastamba-sútra-vṛitti,...	121
Aghora-kalpa, ...	33	Ápipála, ...	302
Ágamatattva-saṅgraha,...	79	Apyají Bhaṭṭa, ...	95
Áhnika-saṅkshepa, ...	272	Apyayi Dikshita, 85,	145
Aitareya-bráhmaṇa, ...	117	A'rhata, ...	48
Aitareya-bráhmaṇa-bhá-		A'ravya-yáminí, ...	290
shya, ...	117	Arjuna, ...	205
Alakanandá river, ...	39	A'rya Bhaṭṭa, ...	178
Alaṅkára-ratnákara, ...	131	A'ryá-vyákhyá,...	101
Alaṅkára-ratnákaraodá-		A'scharya-ratnamálá, ...	276
harṇa-sannibaddha-		Ashta-vikṛiti, ...	255
deví-stotra, ...	131	Asiatic Society, 102, 127,	
Áloka, ...	223	136, ... 196,	300
Amalánanda, ...	85	Atharva-śiras-upanishad,	253
Amara Síṅha,...	5	Atharva Veda, 121, 122,	
Amareśa, ...	256	251, ...	253
A'nandabodha A'chárya,...	107	Atharva-vedopanishads,...	251

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Atísukha, ...	26	Bheda-dípiká, ...	195
A'treya, ...	88	Bhoja Rájá, ...	28
Avanti, ...	68	Bhṛigu, ...	221
Avanti-khaṇḍa, 42,	67	Bhṛigu-saṅhítá, ...	221
Ávimúkta, ...	48	Bhúdhara, ...	127
Badariká-máhátmya, ...	39	Bhúmi-khaṇḍa, ...	59
Badarikásrama, ...	39	Black Yajur Veda, 123,	217
Badarinátha, ...	39	Brahmá; 33, 34, 178,	260
Balabhadra, ...	103	Buchanan-Hamilton, F,	11
Bálavivekiní, ...	278	Budharanjini, ...	8
Bhagvad-gítá, ...	11	Chañdes'vara, ...	304
Bhágavata-puráṇa, 8,	77	Chandeshvara Thakkura, 152,	242
Bhagiratha Mísra, ...	224	Chañdí, ...	270
Bhagiratha Thákura, ...	273	Chañdí-saparyá-krama-	
Bhámatí, ...	85	kalpavallí, ...	167
Bhánuchandra Gaṇi, ...	263	Chandrachúda Bhaṭṭa, ...	124
Bhánudatta, ...	266	Chandrálóka, ...	103
Bhánun átha Daivajna, ...	191	Chandraśekhara Mahá-	
Bharadvája, ... 85,	127	mahopádhyáya, ...	240
Bharadvája Gotra, ...	256	Chandra Siṅha, ...	172
Bháshá-parichehheda, ...	130	Charaka, ...	88
Bháskara Áchárya, 86,		Chaturbhuja-Mahápaṇ-	
127, ...	178	ḍita, ...	254
Bhaṭṭojí Díkshita, 89,	127	Chaturvarga-chintámaṇi,	246
Bauddha, ...	48	Chintámaṇi, ... 169,	223
Bhavadeva Bhaṭṭa, ...	144	Chitra-rúpa-vichára, ...	262
Bhavadeva Mísra, Mahá-		Colebrooke, H. T., ...	125
mahopádhyáya, ...	200	Cowell, E. B., ... 87,	273
Bhávágapeśa Díkshita, ...	76	Daksha, ...	30
Bhavanátha Mísra, Mahá-		Dakshiṇa-káliká, ...	251
mahopádhyaya, ...	286	Dakshinámúrti, 81,	102
Bhaváni, ...	19	Dakshinámúrti-stotra-	
Bhavánidása, ...	11	vártika, ...	102
Bhává Viśvanátha, ...	76	Dámodara Mísra, ...	28
Bhaveśa, ...	225	Dámodara Thakkura, ...	282
Bhavishya-puráṇa, 33,	34	Damayanti, ...	304
Bhavishyottara, ...	33	Dánadharmá-prakrírýá, ...	144

	<i>Page</i>
Dána-panjí, ...	150
Dána-vákyávalí, ...	137
Daṇḍa-viveka, ...	225
Darpaṇa, ...	127
Daśaputra, ...	267
Dattátreya, ...	163
Dattátreya Tantra, ...	163
Dāya-bhága, ...	154, 297
Dāyabhága-viveka, ...	154
Dehṛinapála, ...	302
Devadása Mísra, ...	140
Devadása-prakás'a, ...	140
Devadatta, ...	127
Devagiri, ...	178
Devanátha Thakkura, Tar-	
kapaṇchánana Mahá-	
mahopádhyáya, 199,	237
Dhanvantarí, ...	88
Dhárá, ...	28, 182
Dharmachandra, Mahá-	
rájádhirája, ...	261
Dharma-kosha, ...	225
Dharma-ratna, ...	297
Dharma-viveka, ...	240
Dhirmatí Deví, ...	137
Dína Bhaṭṭa, ...	130
Divákara Daivajña, ...	214
Divya-dípiká, ...	282
Dravya-kiraṇávalí, ...	284
Dravya-kiraṇávalí-prakás'a,	284
Droṇa, ...	150
Durgá, 81, 139, 253,	260
Durgábhakti-taraṅgiṇí,	
192, ...	194
Durgá-pújá, 192, 194,	297
Durgopánishad ...	253
Dvaita-nirṇaya, 166, 209, 281, 296	

	<i>Page</i>
Dvaita-nirṇaya-jírnod-	
dhára, ...	166
Dvaitanirṇaya-prakás'a, ...	281
Dvaita-paríśiṣṭa, ...	186
Ekádas'í, ...	210
Ekáha, ...	6
Ekáhánám Paddhati, ...	6
Gadádharma, ...	267
Gadádharma Bhaṭṭa, ...	177
Gaja-sútra, ...	111
Gaja-sútra-vyákhyá, ...	111
Gaṇapati, ...	182
Gaṅgábhakti-taraṅgiṇí, ...	182
Gaṅgádharma, ...	217
Gaṅgeśa, 84, 174, 185,	
223, 225, 252, ...	299
Gaṅgeśvara, ...	284
Gaṅgeśvara Upádhyáya,	207
Gaṅgopánishad, ...	252
Gaṇeśa, 62, 132, 253,	260
Gaṇeśa-khaṇḍa, ...	62
Gaṇeśa-máhátmya, ...	62
Ganeśa Mísra, ...	223
Ganeśopánishad, ...	253
Garga-paddhatí, ...	236
Gárgya, ...	214
Gauḍapáda, ...	125
Gítá-bhášhya, ...	11
Gíta-govinda, ...	103, 205
Gobhila, ...	288
Gobhila-gṛihya-bhášhya,	288
Godávari river, ...	178
Gokulanátha Mahámaho-	
páddhyáya, 174, 185,	
197, 201, ...	305
Goládhyáya, ...	86
Gopála, ...	92

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Gopálají, ...	114	Haris'chandra-charita, ...	215
Gopálásrama-rúpa Nan-		Hárita, ...	9, 88
dís'vara Achárya, ...	79	Hárita-sañhitá, ...	88
Gopálendra Sarasvatí, ...	109	Harivañsa Kavi, ...	271
Gotama, ...	193	Hastinátha, ...	10
Govardhana, ...	100	Harivallabha, ...	127
Govinda, ...	9	Hemádri, ...	246
Govindachandra Deva, ...	142	Himálaya, ...	39, 57
Govindadása, ...	10	Hṛidayanátha S'armá, ...	209
Govinda Jyotirvit, ...	214	Hṛidayadhara Bhaṭṭa, ...	142
Gṛihastha-ratnákara, ...	242	Indra, ...	205, 254
Gṛihya-paddhati, 207,	236	Indradatta Upádhyáya, ...	89
Gṛihya-sútra, ...	135, 207	Indrapati Mahámaho-	
Gṛihya-sútra-vivarāṇa, ...	208	pádhyáya, ...	281
Gúḍha-phakkiká-prakás'a,	89	Is'varakrishṇa, ...	125
Guhaka, ...	1	Jagadbandhu S'armá, ...	290
Guṇáñkara, ...	276	Jagaddhara Mahámaho-	
Haladhara, ...	259	pádhyáya, ...	287, 304
Hall, F. E., 76, 107, 117,		Jagannátha, ...	109, 193
119, 145, 204, 289, ...	292	Jagannátha A's'rama, ...	292
Háláyudhí, ...	225	Jagannátha Mahámaho-	
Hanumán, ...	27	pádhyáya, ...	188
Hanumannátaka, 27,	29	Jagannátha-prakás'a, ...	109
Hanumannátaka-dípiká,	29	Jalás'ayotsarga-vidhi, ...	146
Háralatá, ...	259	Jánakínátha Bhaṭṭá-	
Hari, ...	9, 25, 297	cháryya Chudámāni, ...	175
Haribhakti-dípiká, ...	189	Janmáshṭamí, ...	210
Haricharaṇa Puri, ...	155	Jaiminí, ...	48, 106
Harihara, ...	164	Játaka-tilaka, ...	212
Harihara-subhásita, ...	164	Jayadeva, 103, 203, 223,	
Harilála, ...	233	225, ...	299
Harináráyana, ...	90	Jayadeva Mis'ra, ...	83
Harináráyana, Mahárájá,	202	Jayalakshimí, ...	271
Harinátha Mahámaho-		Jayaráma Nyáyapanchá-	
pádhyáya, ...	230	nana, ...	189
Hariráma, ...	262	Jayaratha, ...	74
Haris'chandra, ...	215	Jímutaváhana, 154,	297

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Jñánánanda, ...	95	Kāthavallyupanishadálóka,	123
Jñána-pradípa, ...	274	Kātha Upanishad, ...	123
Jñanarája, ...	86	Kátyáyana, 26, 113, 114,	116
Jyotih-saṅgraha, ...	134	Kauṇḍa Bhaṭṭa, ...	127
Jyotih-sástra-samuchcha- ya, ...	80	Kaus'ika-gotra, ...	25
Jyotih-kalpataru, ...	73	Kavi Chuḍámani, ...	73
Jyotsná, ...	262	Kávya-prakás'a, ...	133
Kaivalyopanishad, ...	122	Kávya-prakás'a-nidarsana,	133
Kaivalyopanishadálóka,...	122	Kes'ava, ...	9, 214
Kála, ...	266	Kes'ava Kavindra, ...	161
Kálidása, ... 28, 278, 285,	287	Kes'ava Mahámahopá- dhyáya, ...	186
Kálikrishṇa, Rájá Bahá- dura, ...	244	Kes'ava-paddhatyudá- harāṇa, ...	214
Kalpa Sútra, ...	121	Kes'ava Vis'varúpa, ...	79
Kalpataru, ...	225	Khaṇḍánanda, ...	131
Kályupanishad, ...	251	Kiraṇávalí, ...	289
Kályúrddhámnáya Tan- tra, ...	38	Krama-saṅhitá, 118,	119
Kámboja, ...	109	Krama-páṭha, ...	118
Kámadhenu, ...	225	Kṛishṇa, ...	205, 211
Kamalákara A'chárya,	212	Kṛishṇa Bhaṭṭa, 100,	216
Kamalákara Bhaṭṭa, 138, 178	270	Kṛishṇadeva Mis'ra, 144,	200
Kámandakí, ...	136	Kṛishṇárchana-chandriká,	211
Kámpilya, ...	127	Kṛishṇa Mis'ra, ...	26
Kaṅṭakoddhára, 83,	225	Kṛitya-mahárṇava, ...	202
Kányakuvja, ...	64	Kṛitya-pallava-dípiká, ...	275
Kapila, ...	125	Kṛitya-ságara, ...	225
Káraka-vádá, ...	216	Kṛitya-tattváṛṇava, ...	257
Kardama, ...	57	Kulanátha Upáddhyáya,	301
Karkánuga-padártha-dí- piká, ...	217	Kumára-sambhava, ...	285
Karka Upáddhyáya, 208,	217	Kumára-vyákhyá-sudhá,	285
Kártika, ...	42, 133	Kumáрила Bhaṭṭa, ...	203
Káshmir, ...	131, 300	Kuṇḍa-tattva-prakásiká,	239
Kás'iká, ...	101	Kúrmáchala, ...	127
Kás'ikhaṇḍa, ...	48	Kusumánjali, 87, 189, ...	273
		Kusumánjali-prakás'a-ká- s'iká, ...	273

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Kusumanjali-vivarana, ...	189	Mahásándhi-vigrahika, ...	242
Kusumánjali-vyákhyá, ...	87	Mahes'a Kavi, ...	97
Lakshmana Arya, ...	9	Mahes'a Thákura Mahá-	
Lakshmana Sena, 169,		mahopádhyáya, ...	217
205, 300,	302	Mahes'vara Mis'ra Maha-	
Lakshmi, ...	9, 260	mahopaddyáya, ...	241
Lakshmídhara, 142,	259	Maitreyopanishadálóka, ...	123
Lálá Thakkura, ...	272	Maitrí Upanishad, ...	123
Lílávati-tíká, ...	224	Makarandapála, ...	302
Liṅgárchana-chandriká,	267	Máṇḍúkyopanishadálo-	
Laugákshí, ...	106	ka, ...	121
Mackenzie, Colonel, ...	11	Máṇḍúkyá Upanishad, ...	121
Mádhava Achárya, 93,	158	Málava, ...	273
Mádhava Jyotírvit, ...	214	Mánasollása, ...	81, 102
Mádhava Mahámahopá-		Mánasollása-vṛittánta, ...	81
dhyáya, ...	194, 195	Mánasollása-vṛittánta-vi-	
Madhusúdana Mis'ra		lása, ...	102
Mahámahopádhyáya ...	281	Mantrártha-dípiká, ...	261
Madanamanohara Mahá-		Manu, ... 33, 225,	260
mahopáddhyáya, ...	269	Márkaṇḍeya, ...	1
Madhusúdana Mis'ra, ...	28	Maṛkaṇḍeya Purána, ...	270
Madhusúdana Thakkura,		Mártaṇḍa-vallabhá, ...	25
83, 166,	225	Mása-mímáñsá, ...	197
Madhusúdana Mahámáho-		Matsya-purána, 33,	95
pádhyáya, ...	269	Mayúra Bhaṭṭa, ...	7
Mádhyanidini-saṅhitá, 87,	118	Meghadúta, ...	287
Madhya Tantra, 33,	34	Mímáñsá-palvala, ...	281
Mahábala, ...	288	Mímáñsáratha-saṅgraha-	
Mahádeva, ... 39, 79,	101	kaumudí, ...	106
Mahádeva Paṇḍita, ...	84	Mis'aru Mis'ra, ...	172
Mahádeva Paṇḍita Puṇat-		Mitákshará, ... 259,	302
ákara, ...	174	Mithilá, 97, 182, 192,	
Mahádevi, ...	172	211, ...	244
Mahánátaka, ... 27, 28,	29	Mohanadása Mis'ra, ...	29
Mahápaṇḍita Chaturbhujá,	254	Mudrá-prakás'a, ...	181
Mahárájadhirája Dharmá-		Muhammad Sháh, ...	282
chandra, ...	261	Muhúrta-mártaṇḍa, ...	25

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Mukunda Paṇḍita, ... 84,	174	Nṛsiṅha, ...	178
Mulyādhyāya-vīvaraṇa,...	114	Nṛsiṅha Ās'rama, ...	292
Muṇḍakopaniṣad, ...	124	Nṛsiṅha Daivajña, ...	147
Muṇḍakopaniṣadāloka,...	124	Nṛsiṅha Ṭhakkura, ...	145
Muniś'vara Sārvabhauma,	171	Nyāya-kaustubha, 84, ...	174
Nāga, ... 86,	260	Nyāya-līlavatī, ...	224
Nāgara-khaṇḍa, 50,	93	Nyāya-nibandha, ...	207
Nāgārjuna Āchārya, ...	276	Nyāya-nibandha-prakās'a,	207
Nāges'a Bhaṭṭa, 101, 196,	266	Nyāya-ratna, ...	203
Nāgoji Bhaṭṭa, ...	23	Nyāya-ratnamālā, ...	203
Naishadha, ...	265	Nyāya-siddhānta-manjarī,	175
Naishadha-prakās'a, ...	265	Nyāya-siddhānta-muktā-	
Nandana, ...	205	valī, ...	130
Nandadeva, ...	129	Nyāya-siddhānta-muktā-	
Nanda Paṇḍita, 80,	111	valī-dīpikā, ...	130
Nāndimukha-nirūpaṇa, ...	209	Nyāya-tattva-parikṣhā, ...	193
Nandīs'vara Āchārya, ...	79	Nyāya-vārtika-tātparya,	207
Nārada, ...	205	Padma-purāṇa, ...	95
Nārada-purāṇa, 30, 39,	59	Padmanābha Bhaṭṭa, ...	302
Narahari, ...	126	Padmanābha Dīkṣhita, ...	92
Narahari Mahāmahopā-		Padārtha-dharma-saṅgra-	
dhyāya, ...	209	ha, ...	283
Narasiṅha, ...	19	Padārtha-dīvyā-chakṣhu,	284
Narasiṅha Deva, Rājā,		Padārthādars'a, ...	20
137, ...	192	Padārtha-khaṇḍarṇ, ...	265
Nārāyaṇa, 10, 11, 25, 92,		Padārtha-khaṇḍana-vyā-	
217, ...	288	khyā, ...	265
Nārāyaṇa Bhaṭṭa, ...	146	Padārthoddes'a, ...	289
Nārāyaṇa Tīrtha, ...	125	Paiyaguṇḍa, ...	101
Narmadā river, ...	42	Pākhaṇḍa-chapeṭikā, ...	77
Navarāja, ...	150	Pākayaṅga, ...	124
Nigama-pariśiṣṭha, ...	116	Pākayaṅga-nirṇaya, ...	124
Nigama-sūtra, ...	116	Pakshadhara Miś'ra, 155,*	185
Nīlakaṇṭha, ... 108,	214	Pala-pīyūsha-latā, ...	269
Nīlkaṇṭha-tājikābhīdhāna,	214	Pañchapādikā, ...	131
Nītīsāra, ... 135,	136	Pañchapātra, ...	48
Nityānanda, ...	26	Pāṇḍu family, ...	34

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Pāṇini, ...	102, 111,	127	
Parás'ara, ...	...	111	
Parás'ara-smṛiti, ...	...	111	
Pāraskara, ...	87, 135, 207,	208	
Pāraskara-gṛihya-sútra, ...	...	87	
Paribhásendu-s'ekhara, 101,	102		
Paribhásendu-s'ekhara-ká- s'íká, ...	...	101	
Paribhášhá-viveka, ...	...	197	
Párijáta, ...	205, 225,	259	
Párijáta-haraṇa, ...	...	205	
Párthasárathi-Mis'ra, 204,	300,	301	
Párvatí, ...	39, 92, 131,	266	
Patanjali, ...	...	119	
Pátanjala-bhášhya-vártti- ka, ...	...	119	
Pátanjala-sútra-bhášhya,	200		
Phañirája, ...	...	9	
Pitribhakti, ...	...	250	
Pitribhakti-taraṅginí, ...	...	90	
Pradípa, ...	...	225	
Pradípiká, ...	...	225	
Pradyotana Bhaṭṭáchárya,	103		
Prakásátmá Yati, ...	...	280	
Pramána-pramoda, ...	...	305	
Pramána-málá, ...	...	107	
Pramána-pallava, ...	...	145	
Prámányaloka, ...	...	185	
Prámányaloka-tippaní, ...	...	185	
Prápanátha, ...	...	273	
Prapanna-dínachárya, ...	...	4	
Prapanámṛita, ...	...	9	
Prasastapáda, ...	...	283	
Prasastapáda Áchárya, ...	...	289	
Prasastapáda-bhášhya, ...	...	283	
Pratijná-sútra, ...	...	116	
Pratijná-sútra-paris'ishta,	116		
Pratisarga, ...	...	34	
Prátis'ákhya, ...	...	262	
Pratishṭhá-paddhati, ...	...	151	
Pratyaksha-chintámanyá- loka, ...	...	83	
Pratyaksha-khaṇḍa, 84,	185		
Pratyakshaloka, ...	...	299	
Pratyakshya-manírasmi- chakra, ...	185,	299	
Práyas'chitta, ..	223,	234	
Práyas'chitta-pradípa, ..	286		
Práyas'chitta-párijáta, ..	223		
Práyas'chittendu-s'ekhara,	23		
Prayoga-darpaṇa, ...	...	92	
Prayoga-paddhati, ..	135		
Prayogottama-ratnamálá,	129		
Pravarádhyáya-paris'ishta,	113		
Pravarasena, ...	300,	301	
Púrṇa Áchárya, ..	10		
Púrṇachandra, ..	234		
Púrṇamás'eshti, ..	217		
Purusha-paríks'há, ..	244		
Purushottama, ...	...	97	
Purushottama Vidyávágí- s'a Bhaṭṭáchárya, ...	...	129	
Púrta-kamalákara, ...	...	138	
Rághava Bhaṭṭa, ..	20		
Raghudeva Nyáyálañkára Bhaṭṭáchárya, ..	265		
Raghunátha, ...	100,	171	
Raghunátha Chakravartí,	5		
Raghunátha S'íromañi, ..	265		
Raghupati, ..	...	285	
Raghu Súri, ...	...	151	
Ráhu, ...	...	254	
Rakshákámbá, ..	9,	10	

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Ráma, ... 1, 6, 27, 64,	95	Revá, ...	42
Rámabhadra, Mahárájá- dhirája, ...	90	Revá-khaṇḍa, ...	42
Rámachandra, ... 103, 105,	300	Ríg-veda, ... 117,	120
Rámachandra Paṇḍit, ..	262	Ripunjaya, ...	234
Rámachandra Yájñika Páthaka, ...	217	Röer, E., ...	130
Rámagopála Tírtha, ...	125	Rudradhara, ... 25,	258
Rámagovinda Tírtha, ...	125	Rudradatta, ...	121
Rámakis'ora S'armá, ..	181	Rukmiñi, ...	205
Rámakriṣṇa, ...	270	Rúpanáráyana Mis'ra, 90,	91
Rámakriṣṇa Bhaṭṭa, ...	138	S'abda-khaṇḍa, 90, 177,	299
Rámánanada Tírtha, ...	239	S'abda-khaṇḍa-ṭippani, ..	299
Rámanátha-Vidyávachas- pati-Bhaṭṭáchárya, ...	154	S'abdáloka, ...	177
Rámánuja, ... 4, 9, 10,	11	S'abdáloka-rahasya, ...	177
Rámánuja-charita, ..	9	Sachchidánanda Saras- vatí, ...	101
Ráma Tírtha, ... 82,	102	Sadás'iva, ... 48,	267
Rámes'vara, ...	106	Sadás'ivendra Sarasvatí, ...	106
Rámes'vara Bhaṭṭa, 146,	270	Sádhaka-sarvasva, ...	273
Rámes'vara Rájapa- ñḍita, ...	137	Sahyádrí-khaṇḍa, 52, 57, 64, ...	93
Rámáyana, ... 1,	57	Sambhala-gráma, ...	59
Raṅgarája Adhvaravara,	85	Sambhala-gráma-máhát- mya, ...	59
Raṅgojí, ...	127	Sambhalapur, ...	59
Rása-dípiká, ...	287	Sambhuchandra, Rájá, ...	290
Rasamanjarí, ...	266	Samaya-pradípa, ...	259
Rasamanjarí-prakás'a, ...	266	S'aṅkara, ... 30,	132
Ratnadhara, ...	304	S'aṅkara Achárya, ... 19, 81, 82, 101, 102, 129,	131
Ratnákara, ... 152, 225,	259	S'aṅkara Mis'ra, ...	286
Ratnapáni, ...	211	S'aṅkara-sañhitá, ...	30
Ratnapati Upádhyáya, ...	284	Sáñkhyá-chandriká, ...	125
Rávaṇa-vaha, ...	300	Sáñkhyá-káriká, ...	125
Ravaṇa-vaha-ṭíká, ...	300	Sañkhyá-parimáṇa-niban- dha, ...	161
Ráyana Bhaṭṭa, ...	270	Sáñkhyá-pravachana-sútra- vṛitti, ...	117
Reṇuká, ...	64		
Reṇuká-máhátmya, ...	64		

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Sanmiśra, ...	186	Sīva, ... 19, 23, 34, 39,	
Sāntikalpa-pradīpa, ...	275	42, 48, 50, 64, 68, 77,	
Sānti-ratna, ...	270	95, 78, 93, 129, 163,	
Sāradā-tilaka, ...	20	260, ...	267
Sāriraka-mīmāṃsā-nyāya- saṅgraha, ...	280	Sīva Bhaṭṭa, .. 23, 196,	266
Sarvadarsana-saṅgraha, ...	158	Sīva-gītā, ...	95
Sarvadarsāna-sīromaṇi, ..	158	Sīva-māhātmya-khaṇḍa,	50
Sāstrasiddhānta-lesā, ...	145	Sīva Sīṅha, ...	244
Sāstrasiddhānta-lesā-vyā- khyā, ...	145	Sīvarāmeṇdra Yati, ..	111
Sātānika, ...	34	Skanda, ...	42
Satī Devī, ...	23	Skanda-purāṇa, 30, 39,	
Satruḡha Mahāmahopā- dhyāya, ...	261	42, 48, 50, 52, 57, 59,	
Satyabhāmā, ...	205	62, 64, 67, ...	93
Satyopākhyāna; ..	1	Smṛiti-bhāskara, ...	108
Saura-bhāshya, ...	147	Smṛiti dīpikā, ...	157
Saura-saṅhitā, ...	48	Smṛiti-kāla-taraṅga, ..	11
Sāyaṇa Āchārya, ...	117	Smṛiti-kaumudī, ...	237
S'eshakṛiṣṇa Paṇḍita, ...	90	Smṛiti-paribhāshā, ..	160
Setubandha, ... 300,	301	Smṛiti-sāra, ...	225
Siddhānta, ...	178	Smṛiti-sāra-samuchchaya,	
Siddhānta-kaumudī, ...	89	230, ...	232
Siddhānta-kaumudī-gūḍa- phakkikā-prakāśā, ...	89	Smṛiti-tattva-viveka, ..	184
Siddhānta-sārvabhauma,	171	Soma Bhaṭṭa, ...	199
Siddhānta-sīromaṇi, ...	178	Soma Miśra, ...	221
Siddhānta-sundara, ...	86	Somakarma-pradīpikā, ...	6
Siddhānta-tattva, ...	188	Soma S'armā, ...	127
Siddhānta-tattva-viveka,		Soma-siddhānta, ...	221
178, ...	201	Sphoṭa-chaṭaka, ...	100
Siddhes'vara Yogivara, ...	262	Sphoṭa-vāda, .. 127,	196
Sīṅha Sāṅkara, ...	131	S'rāddha-chintāmaṇi, ...	165
Sīromaṇi, ...	158	S'rāddha-chintāmaṇi-bhā- va-dīpikā, ...	165
Sīsūbodhinī, ...	214	S'rāddhādarsā, ...	241
Sītikanṭha, ...	92	S'rāddha-kalpa, ...	90
		S'rāddha-kās'īkā, ...	26
		S'rāddha-pradīpa, ...	168
		S'rāddhendu, ...	96

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
S'ri-bhāshya, ...	10, 11	Svarodaya, ..	126, 27
S'ridatta, ...	233, 250	Svarodaya-ṭikā, ..	126
S'ridatta Mahāmahopādhyāya, ..	259, 279	Svātmānanda-prakarāṇa,	101
S'ṛikṛiṣhṇa, ..	25, 175	Svātmānirūpaṇa-prakarāṇa,	101
S'ṛikṛiṣhṇa Dīkshita, ..	176	Svayambhu, ..	34
S'ṛikṛiṣ'hṇa Vidyāvāgīś'a Bhaṭṭāchārya, ..	275	Svayamprakāśānanda Sa-rasvatī, ..	145
S'rīnagara, ...	39	S'vetāmbara Yati, ...	276
S'rīnātha Achārya, ...	257	S'vetas'vataropanishadāloka,	122
S'rīnātha Achārya, Mahāmahopādhyāya, ..	265	S'vetās'vatara Upanishad,	122
S'rīnivāsa Deśikendra, ..	167	Taittirīya Upanishad, 3,	115
S'ri-sampradāyī, ..	11	Taittirīyopanishadāloka,	115
S'rīsiddhāntavāgīś'a Bhaṭṭāchārya, ...	21	Taittirīya-s'ruti-vārttika,	3
S'rutabodha, ...	278	Tantrāloka, ..	74
S'ruti, ..	48	Tantrāloka-ṭikā, ...	74
S'thapati-Garga, ..	236	Tantra-vārtika, ..	203
Subandhu, ..	304	Tārāchandra, ..	278
Subhañkara, ..	211	Tarka-prakāś'ikā, ..	176
Subbībhaktyārtha-viveka,	110	Tarka-tattva-nirūpaṇa, ..	174
Subodhinī, ..	95	Tātparyā-dīpikā, ..	93
S'uddhi-viveka, ..	25, 253	Tattva-chintāmaṇi, ...	84, 185, ..
S'ūdra padḍhati, ..	302		225
S'ukra, ..	221	Tattva-dīpanī, ..	304
S'ukra Achārya, ...	135	Tattva-nirṇaya, ..	155
Sumanta, ...	34	Tattva-samāsa, ..	76
S'ūra Miś'ra, ..	109	Tattva-yāthārthya-dīpana,	76
S'úres'vara Achārya, ..	3	Thākurdāsa, ..	105
Súta, ..	1	Tilaka, ..	225
Súta-saṅghitā, ...	50, 93	Tīrtha-kaumudī, ..	21
Súrya, ...	7, 48, 127, 200	Tīthi-nirṇaya, 149,	211
Súryopanishad, ...	252	Tīthi-tattva-chintāmaṇi,	217
Surya-siddhānta-vivarāṇa,	127	Trīkāṇḍa-s'ēsha, ...	5
Súryānuvādinī, ..	7	Trīkāṇḍa-chintāmaṇi, ...	5
Súrya-siddhānta, 127, 147,	178	Trīlakshaṇī-bhāva-prakāś'a, ...	166
		Trīpura, ...	133

	<i>Page</i>		<i>Page</i>
Śivikrama Sūri, ...	151	Vallála, ...	132
Tulajá, ...	57	Válmíki, ...	1, 27
Turajá, ...	57	Vámadeva, ...	219
Turajá-máhátmya, ...	57	Vámadeva Upádhyáya, ...	272
Tvaritá, ...	57	157, ...	272
Tváshtrá, ...	34	Vañśadhara, ...	193
Udayana Achárya, 87,		Varddhamána Maháma-	
189, 273, 284, ...	289	hopadhyáya, 160, 168,	
Uddyotakara, ...	207	184, 197, 207, 225, 273,	284
Ujjain, ...	68	Vaṇṇaratna-dípiká, ...	256
Uktha, ...	113	Varuṇa, ...	146
Uktha-paddhati, ...	113	Vasantarája, ...	263
Umá, ...	68	Vasántarája-ṭiká, ...	263
Umápati Bhaṭṭa Sūri, ...	124	Vásavadatta, ...	304
Umápatidhara Upádhy-		Vas'ishṭha, ...	77, 229
áya, ...	205, 284	Vaśishṭha-siddhánta, ...	219
Upades'a-ratnamálá, ...	114	Vás'ishṭhopapurána, ...	77
Upadhyáya, ...	191	Vásudeva, ...	8
Urdhdhámnáya Tantra, ...	38	Vasudeva Díkshita, ...	207
Uttara-khaṇḍa, ...	95	Vaṭes'vara Mahámaho-	
Váchaspati Mis'ra, 149,		pádhyá, ...	155
165, 166, 202, 281,	296	Vaṭuka-bhairava, ...	273
Váchaspati Mis'ra Maha-		Vedánta-dípa, ...	11
mahopádhyáya, ...	169	Vedánta-kalpataru-pari-	
Váchaspati S'armá, ...	90	mala, ...	85
Vaidyanátha Bhaṭṭa, ...	101	Vedántaloka, ...	115
Vaishṇava, ... 4, 11, 34,		Vedántáryá, ...	101
39, ...	189	Vedánta-sañjñá, ...	155
Vájasaneyí-prátiśákhya, ...	262	Vedánta-sañjñá-dípiká, ...	155
Vaiyákarana-bhúshana-sára, ...	127	Vedánta-sára, ...	11
Vaiyákarana-matonmajjana, ...	108	Vedánta Sútra, 10, 11,	85
Vaiyákarana-matonmajja-		Vedártha-saṅgraha, ...	11
na-ṭiká, ...	108	Vení, ...	101
Vákya-váda, ...	264	Vidvan-manohará, ...	111
Vallabha, ...	7	Vidyápati, ...	244
Vallabha Achárya, ...	224	Vijnána Bhikshu, 76, 114,	
Vallabha Prabhátiya, ...	127	115, 119, 121, 122, 123,	124

	<i>Page</i>		<i>Pa.</i>
Vijnánes'vara, Bhatta, ...	302	Vṛittyullása, ...	108
Vijayaráma Achárya, ...	77	Vyása, 1, 48, 85, 119,	
Vilvapañcha, ...	225	131, ...	133
Vináyaka, ...	48	Vyáváhára, ...	225
Vináyaka Pañḍita, ...	111	Vyávahára-chamatkára,...	91
Vírabhadra, ...	103	Vyávahára-kalpataru, ...	142
Vírapura, ...	95	Vyávahára-ratna, ...	191
Víra Síñha, ...	103	Wilks, Col., ...	11
Vires'vara Ṭhakkura, ...	242	Wilson, Dr. H. H., 11,	125
Vishṇu, ... 19, 50, 132,	260	Yádava, ...	9, 10
Vishṇu Mis'ra, ...	26	Yajñamata, ...	236
Vishṇu-puráña, ...	215	Yájnavalkya, ... 48, 225,	302
Viśvanátha, ...	76	Yajur-veda, ...	236, 272
Viśvanátha Daivajña, ...	214	Yajur-veda, Black, ...	123
Viśvanátha Díkshita, ...	176	Yajur-veda, White, 116,	123
Viśvanátha Pañchánana,	130	Yamuná Árya, ...	10
Viśva-prakása, ...	219	Yañluganta-s'íromani, ...	90
Viśvarúpa Achárya, 82,	102	Yati-dharma-samuchcha-	
Viśves'vara, ...	82	ya, ...	75
Viśves'vara Sarasvatí, ...	75	Yatirája, ...	10
Viṭṭhala, ...	97	Yavana-játaka, ...	272
Viváda-chandra, ...	172	Yoga-ratnamálá, ...	276
Viváda-ratnákara, ...	152	Yoga-sára, ...	221
Vratodyápana-kaumudí,	132	Yoga-várttika, ...	119

A P P E N D I X.

FROM

RAI RAJENDRALALA MITRA, BAHADUR, C. I. E., LL. D.

TO

A. PEDLER, ESQ.

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 8 Maniktollah, August 25, 1880.

SIR,

With reference to Government Resolution No. $\frac{20}{641} / \frac{32}{32}$ of date March 8, 1879, communicated to the Society under cover of Mr. Under-Secretary Bolton's Revenue Department No. $\frac{708}{70}$ mis, dated 27th idem, and in continuation of my letters as per margin,* I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me, to the close of the official year 1879-80, for the discovery and preservation of ancient Sanskrit Manuscripts in the Bengal Provinces.

2. The Resolution of Government requires "a report showing what progress has been made in all the branches of the work" entrusted to the Society. These branches include—1st, enquiry and collection of information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, compilation of lists thereof; 3rd, printing and publication of such lists; 4th, purchase of all rare or desirable manuscripts; 5th, publication of rare works. Of these the first four works have been, by direction of Government, entrusted to me, and this report will be confined to them. For the last the Society receives an annual grant of Rs. 3,000, for which, I presume, you will submit a separate report. The administration of the funds granted for the conduct of the works in my hands, has been carried on by the Society, and, I believe, accounts thereof have been annually submitted to Government by the Society, no further return, therefore, is now required.

3. Of the works entrusted to me, the most important is the first, Enquiry about MSS. Difficulty *i. e.*, the collection of information regarding rare manuscripts in private libraries. It forms the basis on which the others rest, and it is at the

* May 24, 1870.
February 15, 1875.

same time the most difficult. Public libraries, or repositories accessible to the public, are unknown in this country, and private owners are all Hindus, who regard their manuscript treasures as sacred heir-looms which should be treated with every mark of veneration; and in many houses they are actually daily worshipped along with their lares and penates. In Hindu Maṭhs this is particularly the case, and access to them is not permitted, except after certain troublesome purificatory rites have been observed. Such Maṭhs in Bengal, however, are not very rich in rare works. Jain Maṭhs are richer, and there no worship is paid to MSS. ; but they are not, generally speaking, open to other than persons of the Jain persuasion. The best places for rare works are Toles or native colleges owned by Paṇḍits whose ancestors for several generations have been teachers; but the heads of such institutions are frequently absent from their homes, on invitations to S'rāddhas, and are mostly very suspicious and unwilling to exhibit their stores to strangers. Several visits have, therefore, to be paid to them before anything really valuable or rare can be seen. Moreover, such Toles are scattered wide apart over the country, and much time is lost in travelling from place to place before any satisfactory information can be obtained.

4. A great deal of time is also lost in preparing notices in the form adopted by me. The Government order
 Time lost in preparing notices. prescribed a form which included only the name of the work, the name of its author, its extent in pages, its date, and its subject. These details could be compiled in a few minutes for each codex, and these are all that are supplied in the lists published in the other circles of enquiry; but it struck me, when I undertook the task for Bengal, that they were not sufficient, and that as the work could be done only once for all, the opportunity should not be neglected to make the lists as complete as possible. My suggestions were approved by Government, and the notices published by me include an amount of work which, in the case of every large codex, involves tedious reading of two or three days. Taking this fact into consideration, I believe that, on the whole, the results of my enquiry during the period under notice have been satisfactory. Many rare books have been discovered; several of them have been purchased; and lists have been prepared of a great number containing details amounting, in many instances, to an analysis of the entire work.

5. The enquiry has been conducted, as heretofore, by a travelling
 Mode of enquiry. Paṇḍit working under my orders, and
 by myself whenever I had opportunities
 of going out of Calcutta. I have also carried on extensive correspondence
 with friends, acquaintances, and Sanskrit scholars, and obtained much
 aid and information from them.

6. In 1876, I visited Benares for the purchase of MSS. In 1877,
 Places visited by me. Gayá. I went to Rániganj, Patna and Benares,
 obtaining a large number of MSS. from
 the last named place. In 1878, I had occasion to go to Gayá, and thence
 proceeded to Patna and Arrah. Next to Benares, Gayá is the most sacred
 city of the Hindus. It was the capital of a Hindu principality two
 thousand five hundred years ago, even before the birth of S'ákya Siñha,
 and held by the Buddhists for well nigh a thousand years as one of
 the principal seats of their religion. In the fifth century it reverted
 to the Hindus, and ever since it has been renowned as the sanctuary
 wherein rests the foot-marks of the divinity, which every pious Hindu is
 bound to visit at least once in his lifetime. But for all that, it is exceed-
 ingly poor in Sanskrit literature. Having had occasion to perform there
 the S'ráddha rite in honour of my parents, I spent a considerable sum of
 money, and thereby secured the good-will of a great number of Gawáls,
 as also of the few Paṇḍits living in the town, and they brought to me what-
 ever Sanskrit manuscripts they had ; but none of them had any worth look-
 ing at. Most of them are so ignorant that they cannot even repeat
 the services correctly when they officiate at S'ráddhas. In the neighbour-
 ing town of Buddha-Gayá, the Hindu Maṭh owned by Paṇḍit Hema-
 nátha Giri, has a collection of over three hundred MSS. well preserved in
 a pukka house, and enjoying the benefit of a catalogue. As the works
 comprised in the collection were, however, not rare, I did not think it
 worth while to take a copy of the catalogue.

7. Patna is even more ancient than Gayá, and was once the capital
 of an empire ; but it, too, is as poor in
 Patna. Sanskrit MSS. as Gayá. There are
 no Paṇḍits of note, and none has any work of value.

8. At Arrah there are four Maṭhs, one of which is noted for
 a collection of Jain MSS., but, being
 Arrah. a Hindu, I was not allowed access to
 it. I was told there were upwards of 600 MSS.

9. At the Jain Maṭh at Benares I met with better reception, and my Paṇḍit was allowed for several days, to examine the MSS. there, but subsequently, when the Paṇḍit was engaged in taking notes of such of the MSS. as I thought rare, a rumour was spread that I would communicate to Europeans the secret mantras of the Jain faith, and my Paṇḍit's work had to be brought to an abrupt close.

10. I had no opportunity to go to Orissa lately, but Bábu Kshíroda-chandra Ráya, for some time Head Master of the Government School at Puri, procured for me a nominal list of about 400 MSS. contained in the S'aṅkara Maṭh at that place. I visited it in 1868, but failed to obtain any detailed account of its manuscript treasures. From what I then saw I calculated that there were about two thousand MSS., and the list obtained, I therefore suspect, is incomplete. The Bábu has been kind enough also to obtain for me copies of several works of local celebrity on the history of Puri, and among them may be noted the *Svarṇádri-mahodaya*, the *Kshetra-máhátmya* and the *Guṇḍichá-máhátmya*, of which I have seen no notice in any catalogue hitherto published.

11. The work of enquiry in the Mufassil devolved mainly on Paṇḍit Rámanátha Tarkaratna, who travelled from district to district for more than ten months every year, and I have every reason to be satisfied with his ability, zeal and devotion to his duties. In the beginning of 1875-76, he spent four months at Sántipur, in the Nuddea district. It is a place of considerable repute, and the abode of a large number of learned Bráhmans, most of whom possess old MSS. One of them, Paṇḍit Kálidása Vidyávágísa, owns a collection of over one thousand codices, many of which are rare, and a few unique. They are kept in a pukka room, and great care is taken for their proper preservation. I have obtained descriptive notices of 92 of these codices. Among the works contained in this collection, the following may be noted as rare :

1. Mathuránátha's commentary on the Gautama Sútras.
2. Rámabhadrá's gloss on ditto.
3. Vardhamána's commentary on the Kusumánjalí.
4. Varadarája's Tárkika-rakshá.
5. Laugákshi's Tarka-kaumudí.

6. A commentary on the Tattva-pradípiká.
7. Ditto on the Bheda-dhikkára.
8. Brahma-sútra-samanjasá-vṛitti.
9. Rámánuja's Vedártha-saṅgraha.
10. Vis'ishtëdvaitopanyása.
11. Tattva-traya.
12. Prapannámṛita.
13. Aniruddha's commentary on the Sâñkhya Sútra.
14. Mahádeva's ditto.
15. Náráyaṇa's ditto on the Yoga aphorisms.
16. Yoga-sútra-maniprabhá-vṛitti.
17. Devala Smṛiti.
18. Vriddha-sátátapa Smṛiti.
19. Yajur-vidhána.
20. Prákṛita-pingala-prakása.
21. Ditto with the commentary of Chandras'ekhara.
22. Setubandha (672 years old).

The Gossains of Sántipur are noted for their learning and for the interest they have evinced during the last three centuries in Sanskrit literature, and their collections have also been examined, as also those of Rámáyádava Chúdámaṇi, Bhuvanešvara Tarkálañkára, Rámadhana Vidyávágísa and Rádhiakáprasáda Gošvámí, and notices secured of 48 rare codices. In the village of Simlá, close by Sántipur, the Bhaṭṭácháryas have a considerable collection of MSS. including about a hundred Tantras. Of these 15 have been noticed.

12. From Sántipur the Paṇḍit proceeded to Birabhuma where, in the house of Rájá Rámaranjana Chakravartí, of Hitampur, he found 25 codices. These are daily worshipped with offerings of flowers, tulsileaves, and sandal paste, but the Rájá allowed them to be opened by the Paṇḍit, who took notices of the contents of 8 of them. Close by Hitampur, in the village of Debrájpur, one Maheśa Bhaṭṭáchárya has a small collection of 60 MSS., out of which 7 have been noticed. Proceeding thence to Kenduli, the Paṇḍit found a collection of about 200 MSS. in the monastery of Jayadeva. Most of the works were, however, in the Bengali language, and of little interest. They were found in an old chest in a neglected hut. Only 12 codices were deemed worthy of notice. Close by this

monastery, in the house of Gopála Bhaṭṭāchārya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopálapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bábu Mahendranárayana Gupta and Bábu Kásínátha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhuma where Sanskrit MSS. can be found is Bhímghar. There, in the house of Bámácharana Bhaṭṭāchārya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prākṛit Grammar of Kramadís'vara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siüḍi, in the house of Bábu Kuladánanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhá, there are 200 MSS. in the library of Bábu Kuladáprasád Sen, and the Bhaṭṭāchāryas of Singur and Maṅgalḍihi, there are 250 more, of which 56 have been examined and noticed.

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidábád zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bábu Rámadasa Sen, of Berhampur. Bábu Rádhikáprasád Sen of that place, Paṇḍits Kálíbrahma Bhaṭṭāchārya, and Kálícharana Upádhyaýa of Lálagolá, and Rání Yamunákumári, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Puráṇas, and most of the Upapuráṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bábu Rámadasa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rámánuja Maṭh of Mahant Gopáladása. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bháradvája Sañhitá*, *Hanumat Sañhitá*, and *Vásishṭha Sañhitá* I had not heard of before.

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidábád, and subsequently at Guptipará and Sántipur, then at Birbhuma, spending

Goptipará &c.

about two months at Benares for the purchase of MSS., and at the close of the year he was absent on sick leave for about nine weeks.

15. In March 1878, I deputed the Paṇḍit to Tirhut, where he spent five months, returning home on the occasion of the Dusserah vacation, and spending the latter part of the year at Nashipur in the district of Murshidábád. In 1879, he was again sent to Tirhut, where he spent several months. The principal places visited in the district, were Darbhanga, Madhubani, Mujoná, Magrání, Lohaná, Behat, Gopálpur, Pilkhuyáḍgrám, and Sarvasímá. At the first named place the Library of the Hon'ble Mahárájá Lachhmís'var Síñha, Bahádur, was found to contain about 200 MSS., most of which were found to have been more or less injured by white-ants, but the codices were generally correct and complete. The Mahárájá was kind enough not only to allow all his MSS. to be examined, but recommended my Paṇḍit to the notice of the Paṇḍits of his place, and otherwise helped him greatly in carrying on his researches. The Library of Paṇḍit Kánáyí Jhá, the court paṇḍit of the Mahárájá, was found better kept, and comprised a select collection of Sanskrit works. Bábu Guṇes'vara Síñha, Bahádur, of that place has a collection of about 150 works on Smṛiti, including several rare ones. At his home at Magrání, Paṇḍit Kánáyí Jhá has a collection of 700 codices of great value. A nominal catalogue of these was secured, and notices of all the important works prepared. At Ujána, Bábu Jhánjhá, is reputed to have a very large collection, but he did not allow my Paṇḍit to see more than 50 or 60 of them. A neighbour of his, Bábu Bholá Jhá was much more courteous and communicative, and his large collection was carefully examined. Paṇḍits Jogadatta Jhá, Gossain Jhá, and Digambara Jhá, of this place also own pretty extensive collections relating principally to Nyáya, Smṛiti and Kávyá. Phanidhara Mísra of Behat is a professor of Jyotish, and in his library were found very correct texts of the *Brahma Síddhánta*, *Soma Síddhánta*, *Sammrát Síddhánta*, and *Síddhánta-tattva-viveka*. At Mujoná, Paṇḍit Babulál Páṭhak exhibited a collection of 150 MSS. Through the influence of Mr. Grierson, who interested himself in my researches, my Paṇḍit was very kindly received by Paṇḍit Bábu Jhanjhá of Pilkhuyáḍ, and allowed to prepare notices of 65 MSS. including a hitherto unknown commentary on the Gobhila Gṛihaya Súra, by Bhaṭṭanáráyaṇa of the time of Lakshmaṇa Sena. Alto-

gether the Paṇḍit has obtained upwards of 300 notices of rare works from Tirhut. These, however, I believe, represent but a small fraction of what may be fairly expected from a district which has been the chief seat of Sanskrit learning for upwards of 1500 years, and which still comprises a great number of learned men. Most of the MSS. met with in Tirhut are dated in the era of Lakshmaṇa Sena. My Paṇḍit is of opinion, and I agree with him, that there exists in this place work enough to keep him fully employed for two years more.

16. In the autumn of 1879 the Paṇḍit travelled in the interior of the Burdwan district. In the village of Begune he found a collection of Smṛiti works in the house of Sadánanda Bhaṭṭáchárya, out of which he noticed 12, which he had not met with elsewhere. He was shown also an old list of works which the Bhaṭṭáchárya had once owned, and it included upwards of a hundred names which the Paṇḍit had not heard of before, but the works, he was told, had been mostly destroyed. At the village of Guḍáp he found among others a commentary, by Bhavadeva, on the Yoga aphorisms, of the existence of which I had no knowledge before, and a complete copy of Arjuna Mísra's commentary on the Mahábhárata of which I had before seen only small fragments. At Nishedá he found several rare works, most of which were dated, as in Tirhut, in the era of Lakshmaṇa Sena.

17. In January last, I deputed the Paṇḍit to Ránághát, in the Nuddea district, and there he was employed for about three months in examining the MSS. belonging, severally, to Bábu Surendranáth Pál Chaudhurí, Bábu Rámálála Bandyopádhya, and Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna.

18. The notices referred to in the preceding paras, have been prepared in a tabular form, giving details regarding the following particulars, *viz.*, 1, name of the work; 2, author's name; 3, size; 4, No. of folia; 5, No. of lines on each page; 6, No. of letters in each line; 7, character; 8, condition; 9, date; 10, accuracy; 11, place of deposit; 12, initial line and extracts from the Introduction; 13, concluding line and colophon; 14 contents. To save time and secure uniformity, printed forms have been used, and these, as filled up, are forwarded to me weekly, so as to give me

an idea of the amount of work done by the Paṇḍit every week. On receipt of these forms, my assistants assort them, check them with the registers kept at my office, compare them with accounts previously received from other sources, and translate the details into English, leaving for me the task of writing out the general description of the works and translating the contents. Upwards of five thousand notices have been compiled, of which two thousand have been printed, and three thousand are now on hand. In addition to them a register has been kept, of all works of which only names have been communicated to me, together with notes of the places where the works are to be found.

19. The lists prepared by my assistants and elaborated by me, are, as stated in former reports, published under the name of "Notices of Sanskrit MSS." And of these seven fasciculi have been published during the period under report. Formerly each fasciculus was made up of 96 pages, and two or three such were published each year. Under orders of Government this plan has latterly been given up, and only one fasciculus has been published each year, the bulk being proportionally increased. The fasciculi published comprise nearly 1000 royal octavo pages, and descriptions of 842 separate codices. The descriptions are not only sufficient for the identification of the codices, but enough to convey a fair idea of their contents. In many instances the subject of each chapter has been accurately defined, and for the generality of works no further analysis will hereafter be required. In so far the work of analysis contemplated by Government to be hereafter undertaken, has been anticipated. I had hoped to have printed more, but during the last four years a great portion of the leisure I had from my official duties, had to be devoted to printing the second volume of my 'Antiquities of Orissa,' a large work on 'the Hermitage of Sákya Muni,' and two or three Sanskrit works. Something however, has been done by way of supplement to the 'Notices.' In 1877, I brought out a 'Descriptive Catalogue of Sanskrit Grammars' in the Library of the Asiatic Society of Bengal, giving detailed descriptions and full bibliographical references, so as to make it a hand-book of reference for the grammatical literature of the Hindus. In course of the current year I have published a similar Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Maharájá of Bikáner. It contains descriptive accounts of over 2000 MSS. and extends to 755 pages. It has been so printed as to

form a companion volume to the 'Notices.' Considerable progress has also been made in the printing of an 'Analysis of the Sanskrit Buddhist literature of Nepal,' of which 70 different works were collected by Mr. B. H. Hodgson, while resident at Kátmánda, and presented to the Asiatic Society of Bengal. Three sets of these works were collected, of which the second was presented to the India House Library, and the third to the *Bibliothèque nationale* of France. Out of Nepal these works are nowhere to be found, and with the exception of the *Lalita-Vistara*, edited by me, none has yet been printed. The extreme rarity of these works, coupled with their importance in connexion with the history of Indian Buddhism, renders a full analysis of their contents highly desirable, and I am glad to be able to say that I have already printed 180 pages, and hope to complete the work in six months more.

20. As the 'Notices' are now before Government, it is scarcely necessary to dilate on their contents in this report. I beg to observe, however,

Contents of the list.

that in making my selection of works for notice, I have always borne in my mind that the object of the undertaking is to form a complete record of the number and nature of the Sanskrit manuscripts now extant in the country, and that in many instances this record will be the only means of conveying information about them to European orientalists. It is certain that some of the works of which only one, two, or three copies are now extant, will, ere long, cease to exist altogether, and their memory can be preserved only by a record like the present. Popular works and school-books are being multiplied by the press, and consequently they are not subject to the risks to which Vedic, philosophic, astronomical and medical works are liable, and it is necessary, therefore, that those works which are liable to early destruction, should be taken up first. In the earlier fasciculi of the "Notices." I had also borne in mind that my work would be soon supplemented by catalogues of the MSS. in the Library of the Asiatic Society of Bengal and of the Sanskrit College of Calcutta, and accordingly omitted to notice all such codices as were contained in those repositories; but, seeing that the prospect of such catalogues being soon published is faint, I have of late changed my plan, and included in my 'Notices' all works that have come to hand without reference to those libraries.

The following classified list will show the different kinds of works which have been noticed :

I.	Veda.	
a.	<i>Saṅhitá</i> (Hymns),.....	9
b.	<i>Bráhmaṇa</i> (Ceremonials),.....	6
c.	<i>Aranyaka</i> (Do. for forest life),.....	0
d.	<i>Upanishads</i> (Philosophical tracts), ...	26
e.	<i>Vaidika</i> (Sútras, rituals, phonetics &c.),.....	123
II.	Aitihásika S'ástra.	
a.	<i>Itihása</i> (History), ...	13
b.	<i>Purána</i> (Ancient legends), ...	55
III.	Kávyá sástra.	
a.	<i>Kávyá</i> (Poems), ...	52
b.	<i>Náṭaka</i> (Drama),.....	12
c.	<i>Champú</i> (Poetico-prose compositions), ...	2
d.	<i>Koṣha</i> (Miscellaneous poetical collections),.....	7
e.	<i>Upákyána</i> (Tales and Romances), ...	6
IV.	Abhidána S'ástra (Lexicography),.....	13
V.	Vyákaraṇa S'ástra (Grammars),.....	29
VI.	Chhandas S'ástra, (Versification), ...	4
VII.	Alaṅkára S'ástra (Rhetoric), ...	15
VIII.	Jyotisha S'ástra (Astronomy and Astrology),.....	51
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),.....	128
X.	Saṅgíta S'ástra, (Music),.....	0
XI.	S'ilpa S'ástra (Arts),.....	0
XII.	Káma S'ástra (Erotics),.....	1
XIII.	Darsana S'ástra (Philosophy),.....	1
a.	<i>Sáṅkhya</i> (Hylotheistic), ...	5
b.	<i>Nyáya</i> (Dialectic), ...	90
c.	<i>Vaiśeshika</i> (Physical).....	5
d.	<i>Mīmāṃsá</i> (Ritualistic), ...	17
e.	<i>Vedánta</i> (Monotheistic),.....	72
f.	<i>Yoga</i> (Theocratic), ...	8
g.	<i>Aparadársanika</i> (Minor systems of Philosophy),..	5
XIV.	Bhaktí S'ástra (Faith),.....	33
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism),.....	33
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	16

f	XVII. Jain S'ástra (Jain religion),.....	1
	XVIII. Bauddha S'ástra (Buddhist religion),.....	0
	XIX. Anirdhishṭa (Miscellaneous), ...	5
		<hr/>
	Total, ...	842

21. Reference was made in para. 24 of the last report to facsimiles of old and rare works. Several such Facsimiles. have been inserted in the fasciculi published since. One of them deserves special mention. It is the last page of a codex of the 'Setubandha' or the 'Marine Causeway,' a work of the 5th century, attributed to king Pravarasena of Káshmir. The codex is dated 102 of the era of Lakshmaṇa Sena, and is 672 years old. It is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. It affords indubitable proof of the antiquity of a character which is ordinarily supposed to be of a very modern date.

22. The arrangement adopted by me in printing the lists was, after some correspondence, approved by Change of plan. Government. I find, however, that separate headings involve a great waste of space; I propose, therefore, if not otherwise instructed, to follow, in future fasciculi, the plan of Dr. Burnell's Tanjore Catalogue, so as to put more matter on each page. It will lead to a slight sacrifice of uniformity, but will otherwise prove economical.

23. The fourth head of my duties refers to the purchase of all rare and desirable manuscripts. My Purchase of MSS. success in this branch has not been such as I could wish. As stated in para. 26 of my last report, opportunities for purchase are extremely rare in Bengal, and the trouble of getting transcripts made in the houses of the owners of MSS. (for they are seldom lent out) has been so great that very little has been done in the way of copying. Only a few have been so prepared, and I have depended mainly on purchases. The total number of my acquisitions, both by copying and purchases, amounts to 956, which, with previous purchases, make a total of 1,612. Several of these are very rare, and most are new to the collection of the Asiatic Society of Bengal. A classified list of the MSS. procured during the period embraced in this report is hereto

annexed (Appendix A) ; and it will be seen that it comprises several names which will be new to European scholars.

24. Some of the works obtained deserve special note. Under the head of *Saṅhitás*, there is a codex which

Rare MSS.

supplies the Kramapáṭha of the Mádhyandiní text of the White Yajur Veda. This, I believe, has not yet been brought to the notice of European orientalists. The plan of this páṭha or mode of writing the text is the same as that adopted in writing the R̥ig text, and the object is the same, namely, to prevent interpolation. The plan is to write the first word of a verse with the second ; the second with the third ; the third with the fourth, and so on, the last word being closed by the particle *iti*. To illustrate this with an English example I shall take the sentence, "let there be light ; and there was light." Written in the Kramapáṭha form, it would run thus : Let there | there be | be light | light and | and there | there was | was light | Light iti. | In writing the R̥ik Saṅhitá two other forms are used, namely, the *Jaṭá* and the *Ghana*, and they are much more complicated. I am not aware of these latter forms having ever been used for preserving the authenticity of the Yajur Veda. A text printed from such a páṭha would be the most authentic—much more so than any amount of collation of ordinary Saṅhitá or Pada texts can possibly afford.

Under the head of Bráhmaṇa there is a complete codex of the *Aitareya-bráhmaṇa-bhāshya*, which was not hitherto accessible in Calcutta. The *Kaus'itaki Bráhmaṇa*, under the same head, is also valuable. Of Upanishads several fragments have been obtained with their commentaries.

My acquisitions of treatises relating to the Vedas are rich. They amount altogether to 190 codices, and comprise a great number of very rare works including several S'ikshás, a text of the *Jaṭápaṭala* with a commentary, a Pushpa-sútra with a commentary, two Sulva-Sútras, and several manuals for the performance of Vedic rites.

Under the head of Puráṇa, the only work worthy of special note is a codex of the *Nílámata Puráṇa*, containing traditions of Káshmir. I am indebted for it to Bábu Nilámbara Mukarji, Chief Justice of the High Court of Jambu. Several minor ones have been obtained which will be found new in Europe, and even in India reckoned as very rare.

In my last report I adverted to several Prākṛit grammars, which I had collected for my own private use. I have been able lately to obtain a commentary on one of them, the text of Kramadīśvara. It is unique, and I propose to give an abstract of it in my edition of the work of Kramadīśvara. I have employed copyists, too, for securing copies of my private acquisitions for the Government collection.

Of new poems, the *Sarjjana-charita*, the *Modha-prakāśa*, the *Vāyustuti*, the *Pitāmbara-charita*, the *Megha-saudāminī*, the *Anugama-tattvamālā*, and the *Sahridaya-hṛidayāloka* may be noted as new.

Under the head of Śilpa or ancient Indian Art there is only one work, but it is a new one. It is entitled *Pratimā-pramāṇa*, and it supplies directions for the relative proportion of the figures of all the leading divinities of the Hindus. It is a guide to the formation of images, and highly interesting from an antiquarian point of view.

There are several names under the head of Philosophy. Among them the commentary (*tīkā*) of Mathurānātha and the gloss (*vṛitti*) of Rāma-bhadra on the Nyāya aphorisms of Gotama are unique. The essay of Udayana on the *Kusumāñjali* and the commentary thereon by Vardhamāna Mīśra, are exceedingly scarce. I have not seen any of them at Benares, there is none in Calcutta, and my Paṇḍit has seen them nowhere in the different districts he has travelled over.

Among medical works there are three treatises on the diseases, defects, anatomy and characteristics of horses, which are alike curious and interesting. I have prepared an abstract of these, and intend to print it in the Journal of the Asiatic Society of Bengal. Brief abstracts of the contents of these works have been already published in the "Notices."

As yet very little has been done by orientalisists in analyzing the contents of the voluminous literature of the Jains. The only work of importance yet translated is the *Kalpa Sūtra*. In my catalogue of the Library of His Highness the Mahārājā of Bikāner, I have given abstracts of upwards of a hundred works of this class, and most of the seventy-two works purchased by me, will be found new in Europe.

25. Reference has already been made (para. 15) to the work remaining to be done in the district of Tirhut.

Work remaining to be done.

It will, I believe, take fully two years.

The districts of Pūrñiā, Māldā, Dinājpur, Rangpur, Rājshāhi and Pábnā

have not been visited ; but, except in some parts of Rangpur and Rájsháhi, the work to be done is not likely to be extensive. Kámákhyá in Assam has been the seat of Tántric learning for many centuries, and the number of Tantras likely to be found there will fully take up eighteen months or more. The whole of the eastern districts, except Dacca which was visited in 1871, has likewise to be visited. I know Mymensing contains a great number of Paṇḍits who are descendants of long lines of Paṇḍits, and they are sure to have rare or unknown works. Baidynáth near Deoghar, Midnapur and the province of Orissa are yet unvisited, and I calculate these will take up fully three years, and altogether a period of ten years more is necessary to complete the survey in which I have been engaged during the last ten years.

My official and other duties have hitherto prevented my devoting the whole of my scanty leisure to the task of passing through the press the lists prepared by my assistants, and I have now on hand over three thousand names in manuscript. In a short time I hope, however, to have more leisure at command, and, by steady application, to bring up arrears, and to keep pace with the work done by the travelling Paṇḍit. As a native of India, cherishing deep respect for the memory of those who have contributed so largely to the literary reputation of my native land, I look upon the work as a labour of love, and long earnestly to be able to place before the learned world of Europe an inventory, such as my work is intended to be, of the literary relics the people of India have inherited. Their extent is vast. In Liddell and Scott's Dictionary the total of Greek authors, whose works have descended to modern Europe, has been computed at 553, and of Latin authors of the classical period the total according to White and Riddle's Latin-English Dictionary is 218.* Whereas of Sanskrit authors the total may be computed at four thousand, and the number of their works at 20,000, inclusive of Jain and Buddhist works. In a single catalogue, that of the Tanjore Collection, the total of Hindu authors given is 740. The comparison is, perhaps, not fair, as I am not in a position to supply the number of ecclesiastical and Byzantine writers who were numerous, nor that of mediæval Latin authors, but the figures here given will, I hope, suffice to show that the literature with which I am concerned is in every way worthy of the consideration which

has been so generously to extended it by Government, and that the money spent on preparing an inventory of its relics has not been wasted.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RA'JENDRALÁLA MITRA.

APPENDIX A.

List of Sanskrit MSS. purchased for the Government of India.

SAÑHITÁ.

- 711 Sámaveda-Sañhitá.
 1167 Kánva-sañhitá-bhášhya. Mahi-
 dhara.
 1186 Yajus-sañhitá-kramapátha.
 1187 R̥ig-veda-sañhitá.
 1197 Garga-sañhitá.
 1410 R̥ig-veda-sañhitá, prathamásh-
 taká.
 938 Ditto. Krama-sañhitá, púrva-
 bhága.
 1421 Ditto. Uttarabhága.
 1587 Satarudra-mantrártha-dípiká.
 1412 R̥ig-veda, padapátha.
 1165 Ashtádhyáyí-bhášhya. Má-
 dhava.
 1177 Vájásaneyí-padapátha.

BRÁHMAᅇA.

- 708 Shaᅇviñsa-bráhmaᅇa.
 709 Táᅇᅇya-bráhmaᅇa.
 710 Sámavidhána-bráhmaᅇa.
 716 Ársheya-bráhmaᅇa.
 717 Mantra-bráhmaᅇa.
 940 Aitareya-bráhmaᅇa-bhášhya.
 968 S'atapatha-bráhmaᅇa-bhášhya.
 1258 Kauśítakí-bráhmaᅇa.
 1411 Aitareya, 9th bráhmaᅇa.
 1428 Várttika-sára.
 1608 Aitareya-bráhmaᅇa-bhášhya.

ÁRAᅇYAKA.

- 1353 Sambandha-várttika. V̥rihad-
 áraᅇyaka-bhášhyántargata.
 1354 Ditto t̥iká.

UPANISHAD.

- 728 Vajra-súchyupanishad.
 740 Ásramopanishad.
 944 Maitrayopanishadálóka.
 945 S'vetaśvataropanishadálóka.
 946 Kaivalyopanishadálóka.
 948 Máᅇᅇukyopanishadálóka.
 949 Kaᅇhavallyupanishadálóka.
 950 Taittiriyanopanishadálóka.
 951 Praśnopanishadálóka.
 1024 Aitareyanopanishad-bhášhya-
 vivaraᅇa.
 1152 Náráyaᅇa-dharmopanishad.
 1210 Náráyaᅇa-dharmopanishad.
 1415 Átharvaᅇopanishads, 52.
 1262 Ánanda-nidhi. Rámatápaní-
 t̥iká.
 1070 Íśávásya-upanishaddípiká.
 1450 Muktikopanishad.
 1548 Kaivalyopanishaᅇ-t̥iká.
 1577 Kálágᅇyupanishad. Kshuri-
 kopanishad.
 1574 Nárada-parivrajakopanishad.
 1576 V̥rihajjáválopanishad.
 1578 Rámatápaní-t̥iká.

- 1577 Maitreyopaniśhad, Mantri-
kopiśhad.
- 1574 Nārada-parivrājakopiśhad.
- 1575 Nirālabopaniśhad.
- VAIDIKĀ.
- 505 Ishātakā-pūraṇa.
- 659 Pārāsara-śikṣhā.
- 660 Kātyāyana-śikṣhā.
- 662 Lomasi-śikṣhā.
- 663 Pāpini-śikṣhā.
- 664 Jaṭāpaṭala.
- 665 Jaṭāpaṭala Svarāṅkuśa.
- 666 Amoghānandini Śikṣhā.
- 667 Keśavi-śikṣhā.
- 668 Āpastamba-sūtra-bhāṣhya.
- 685 Yajurvediya-kūśaṅḍikā.
- 730 Ādhāna-prāyaśchitta.
- 734 Aishṭika-prāyaśchitta.
- 737 Baudhāyana-sūtra-darśa-pūr-
namāsa.
- 738 Ditto prāyaśchitta.
- 739 Baudhāyanokta-chāturmāsya-
prayoga.
- 742 Baudhāyana-sūtra-darśa-pūr-
namāsa.
- 743 Pavamāna.
- 746 Rik-saṅkhyā-pariśiṣṭha. Som-
otpati and Mahānamni-
pariśiṣṭha.
- 751 Naigeya.
- 755 Vyūha-navaratna.
- 756 Nividādhyāya Praūgādhyāya.
- 757 Āśvalāyanīya-prāyaśchitta.
- 761 Baudhāyanīya-sūtra-paśuban-
dha.
- 762 Ditto chāturmāsya-sūtra.
- 764 Ditto dvaidhakaṅḍa.
- 765 Nakshatreshṭādi-n ā n ā v i -
dheshṭi.
- 766 Mitravṛndeshṭi.
- 772 Baudhāyana-sūtrīya A'dhāna-
prakaraṇa. [rajiya.
- 784 Kalpasūtra-bhāṣhya, Varada-
- 801 Chhāndogya-mantra-bhāṣhya.
- 831 Karka-bhāṣhya.
- 873 Gajasūtra-vyākhyā.
- 887 Gṛihya-sūtra.
- 926 Prayoga-paddhati. Pāraskara-
gṛihya-sūtra-vyākhyā.
- 929 Uktha-pariśiṣṭha.
- 931 Kātyāyanīya-mulyādhyāya-
vivarāṇa.
- 932 Anuvākadhyāya.
- 934 Ishṭakāpūraṇa.
- 933 Nigama-pariśiṣṭha.
- 935 Pravaraādhyāya-pariśiṣṭha.
- 936 Pāka-yajña-nirṇaya.
- 937 Āpastamba-sūtra-vṛitti.
- 1048 Paśubandha-kārikā.
- 1049 Mahāvṛata.
- 1050 Sāma-prāyaśchitta.
- 1051 Hautra-kārikā.
- 1052 Mantropadhāna-prakāśa.
- 1053 Mahāgni-sarvasva.
- 1054 Gopālikā-kārikā.
- 1055 Chayana-sūtra.
- 1056 Chayana-prayoga.
- 1057 Viśvaśrijāmayana-prayoga.
- 1059 Sarpa-saṅskāra-vidhi.
- 1063 Āpastambāhnikā.
- 1060 Yajñatantra-sudhānidhi.
- 1065 Somotpatti.
- 1075 Naigeya-ṛigdevatā.
- 1077 Vājapeya-kārikā.
- 1078 Sāmānya-sūtra.
- 1079 Mantra-vibhāga.
- 1091 Kātyāyana-prātiśākhya.
- 1092 Ditto ṭikā.
- 1101 Vaudhāyana-sūtra, 3rd prasna.
- 1106 Śikṣhā-vivarāṇa.

- 1108 Pushpa-sútra.
 1130 Páraskara-grihya.
 1133 Sútra-pradípa, dráhyáyaniya.
 1138 Pada-gáḍha.
 1149 Nárayaniya-mádhava-bháshya.
 1151 Mahá-pariśiṣṭa.
 1153 Ápasatamba-dharma-sútra.
 1164 Páraskara-bháshya. Harihara.
 1169 S'ikshá-panjiká.
 1179 Nidána-sútra.
 1180 Pushpa-sútra.
 1181 Grihya-káriká.
 1182 Sarvvánukramaṇiká.
 1183 Kattiyána-sútra-vyákhyá.
 1192 Áśvaláyana-śrauta-sútra-bháshya.
 1199 Baudháyana-sútra, 9th prasna.
 1200 Darsa-púrṇamása-sútra.
 1201 Paśubandha. Baudhayaníya.
 1202 Cháturmásya, ditto.
 1204 Ápastamba-sútra-vṛitti.
 1205 Sámagána-phullasútra-ṭiká.
 1213 Kátíya-púraṇa-bháshya.
 1372 Súlva-pariśiṣṭa.
 1373 Sáñkhyáyana-grihya-sútra.
 1374 Ditto.
 1375 Náradíya-śikshávivaraṇa.
 1388 Bháradvája-sútra-bháshya.
 1392 Ekáháhína-satrádí-brahma-paddhati.
 1393 Kátíyana-nakshatra-satra-prayoga.
 1403 Apastambíya-áñḍavilá-prayoga-vṛitti.
 1404 Padaprabháva-bodhiní.
 1406 Kátíyana-sútra-bháshya, Ananta.
 1413 Sáñkhyáyana-sútra.
 1417 Vájasaneyí-padakrama.
 1419 Grihya-sútra.
 1420 Sáñkhyána-sútra.
 1422 Ditto.
 1067 Upalekhá.
 1068 Ditto, - bháshya.
 1085 Vámana-śukta.
 1155 Lakshañaratna-paribháshá.
 1189 Rudra-bháshya.
 1198 Mantrártha-manjarí.
 1259 Mantra-sañhítá.
 1269 Padakáriká-ratnamálá.
 1295 Yajñatantra-sudhánidhi.
 1321 Śrutirahasya-prakása.
 1322 Vádávalí.
 1327 Patrálambana-vivaraṇa.
 1429 Átma-váda.
 1479 Dikshá-pañala-vṛitti.
 1485 Dikshá-pañala.
 1504 Daśa-sútra-ṭiká.
 1505 Daśa-sútra-ṭiká *alias* Bálabodha-ṭiká.
 967 Ápastamba Sútra.
 987 Yajurvallabhá.
 988 Ápastamba-darśachaturmásya.
 993 Yajurhautrika.
 994 Pañcha-vidha-sútra.
 992 Ápastambíya-uktha-sútra.
 995 Kalpánupada-sútra.
 996 Anupada-sútra.
 997 Kshudra-sútra.
 998 Kalpa-sútra.
 999 Táñḍálakshañasútra.
 1004 Soma-yájamána.
 1005 Agnichayaníya-káriká.
 1006 Sañjñákarañasútra-bháshya.
 1007 Cháturjñána.
 1008 Saiva-prakása.
 1009 Ekágnikáñḍa-mantra-vyákhyá.
 1010 Kuñḍárka, saṭíka.
 1011 Veda-lakshañadí-nirúpaṇa.

- 1012 Vihára-káriká.
 1013 Atirátra-stomayága.
 1016 Sákamedhá.
 1017 Pratihára-samprayoga.
 1018 Kañkili-prayoga.
 1019 Kañkili-maitrávaruṇa.
 1020 Pauṇḍarika-somayága.
 1021 Bráhmaṅsaṅsi-prayoga.
 1022 Vájapeya-paddhatí.
 1023 Jyotíṣtoma-paddhati.
 1025 Gajasútra-vyákhána.
 1026 Piṭṛimedha-paddhatí.
 1027 Vrihadárnyaka-suresvara-várt-
 tika.
 1028 Ágnidhra-prayoga.
 1029 Darsa-púrṇamása-hautra-
 prayoga.
 1030 Pavitreshṭi.
 1222 Gṛihya-sútra, Páraskara.
 1223 Gṛihyavivarana, Karkopá-
 dhyáya.
 1226 Ápastambíya-dharmra-sútra.
 1227 Vimalodaya-málá, Ásvalayana-
 gṛihya-ṭika.
 1228 Sámkyáyana-gṛihya-sútra.
 1229 Baudhayana-gṛihya-sútra.
 1238 Ápastambíya-gṛihya-prayoga-
 vṛitti.
 1240 Nakshatra-satra-sútra-vṛitti.
 1244 Áśvaláyana-gṛihya-bhášhya.
 1245 Áśvaláyana-gṛihya-bhášhya.
 1246 Áśvaláyana-smártta-sútra.
 1247 Sámkyáyana-sútra, Purvárd-
 dha.
 1248 Sañhyáyana-uttarárdha.
 1249 Gṛihya-praśna.
 1251 Kátyáyana-prátisákhya-
 bhášhya.
 1253 Ápastambíya-sulva-bhášhya.
 1254 Ápastambíya-dharmma-sútra,
 1260 Rudrádhyáya-bhášhya, Má-
 dhava.
 1261 Gṛihya-práyaśchitta.
 1263 Darsapúrṇamásádi-mantra-
 vyákhya.
 1271 Savitra-chayana, Baudháya.
 1272 Prátisákhya, Átharvaṇa.
 1273 Yajur-mánjarí.
 1282 Chayana-praśna.
 1283 Ápastamba-sútra-vṛitti.
 1286 Páraskara-gṛihya-prayoga-
 paddhatí.
 1293 Chhandasipada.
 1297 Gobhila-gṛihya-bhaṭṭa-bhá-
 shya.
 1298 Chhándogya-paríśiṣṭa.
 1031 Ádhána-prakarana.
 1033 Cháturmásya.
 1033 Áraṇyagáníya-rishichhanda-
 daivata-nirúpaṇa.
 1035 Pravara-nirṇaya.
 1036 Agniṣṭomíya-stomayága.
 1037 Vájapeya-sútra.
 1038 Pauṇḍarika-prayoga.
 1039 Prayaśchitta-pradípiká.
 1040 Sulva-pradipa.
 1041 Sulva-ṭiká.
 1042 Baudháyaníya-prayaśchitta.
 1043 Navakaṇḍiká-sútra-śráddha-
 vidhi.
 1496 Maitráyaṇí-somasañsthá-pad-
 dhati.
 1559 Maitráyaṇí-gṛihya.
 1455 Paśubandha-prayoga.
 1331 Baudhayaniya, 2nd praśna.
 1333 Mahávrata-bhášhya.
 1347 Kátyáyaniya-karka-bhášhya.
 1348 Baudhayaniya-ádhána-sútra.
 1349 Drahyáyaniya-sútra-paddhati.
 1350 Baudháyaníya-prayoga-sára.

- 1239 Āpastamba-dharmma-sūtra-
vṛittī.
- 1250 Brihadārṇyaka-sureśvara-vārt-
tika-pāda.
- ITIHĀSA.
- 677 Gauragaṇoddesa-dīpikā.
- 805 Itihāsa-samuchchaya.
- 808 Rāmāyaṇa, Adī, Ayodhyā, and
Kishkindhyā Kāṇḍas with
the commentary of Loka-
nātha.
- 1127 Rāmāyaṇa-sāra.
- 1304 Vaiṣṇava-vārttāmālā.
- 1315 Divyasahasra-vivṛitī.
- 1573 Mahābhāratārtha-saṅgraha-
dīpikā.
- 1447 Udayapurkā-Rāṇājīkā-vañśā-
valī.
- PURĀṆA.
- 680 Mahābhāgavata-purāṇa.
- 732 Ditto.
- 773 Śivapurāṇa-Uttara-khaṇḍa.
- 775 Ekāmra-purāṇa, 1st khaṇḍa.
- 776 Ekāmra-purāṇa, 2nd khaṇḍa.
- 777 Ekāmra-chandrikā.
- 778 Kapila-saṅhītā.
- 809 Purāṇa-sāra.
- 833 Vāmana-purāṇa.
- 853 Śāntanavi Chandī-ṭīkā.
- 845 Nrisiṅha-purāṇa.
- 865 Nārada-pāñcha-rātra.
- 891 Sūta-saṅhītā with a commen-
tary.
- 892 Śiva-gītā, Padmapurāṇiya.
- 910 Vasīṣṭokta-upapurāṇa, 12th
Adhyāya only, Subodhi-
nyākhyā-ṭīkāśahita.
- 1442 Bhāgavata-ekādaśa-skhandha-
bhāvārtha-pradīpikā.
- 1452 Bhāgavata-bhūṣaṇa.
- 1453 Bhāgavata-sandarbha-vyā-
kyā.
- 1546 Brahma-gītā, Skandapurāṇiya,
1st and 2nd Adhyāya.
- 1546 Brahma-gītā-ṭīkā.
- 1150 Sanatasūjatīya-prakaraṇa.
- 969 Bhavishya-purāṇa.
- 970 Brahma-purāṇa.
- 971 Linga-purāṇa.
- 972 Skanda-purāṇa, Ambikā-
khaṇḍa.
- 973 Skanda-purāṇa, . Kumarikā-
khaṇḍa.
- 975 Vāyu-purāṇa.
- 977 Śāmba-purāṇa.
- 978 Garuḍa-purāṇa.
- 980 Kālikā-purāṇa.
- 985 Nārada-pañcharātra, Brihat.
- 991 Vāyu-saṅhītā, Adī-purāṇiya.
- 1142 Bhāgavatārtha-dīpikā.
- 1316 Adī-purāṇa.
- 1362 Ānanda-purāṇa.
- 1402 Saura-purāṇa.
- 1409 Bhāgavata-chandra-chandrikā.
965 Sūta-saṅhītā.
- 1352 Kedāra-kalpa.
- 953 Iśvaragītā-bhāṣhya, Kūrma-
purāṇiya.
- 1586 Hayaśīrṣa-pañcharātra.
- 1556 Nilamata-purāṇa.
- 1451 Vaidyanātha-māhātmya, Pad-
ma-purāṇiya.
- 1454 Rāma-gītā.
- 1456 Rohinī-vrata-kathā.
- 1597 Padma-purāṇa, Bhūmi-khaṇḍa.
- 1598 Padma-purāṇa, Śṛiṣṭī-khaṇḍa.
- KĀVYA.
- 251 Chākshūsha-stotra.
- 405 Kumāra-sambhava.
- 658 Śīsupāla-vadha.

- 686 Stava-málá.
 690 Ráma-lílámṛita.
 691 Ditto, ṭiká.
 727 S'isúpálavadha-ṭiká.
 774 Sadukti-karṇámṛita.
 818 Prárthaná-śataka.
 888 Sabhá-taraṅga.
 890 Kámandakíya-nitisára-ṭiká.
 912 Śukra-nitisára and Kámanda-
 kiya-nitisára.
 919 Saundaryya-laharí *alias* Anan-
 da-laharí-saubhágya-var-
 dhinyákhyā-ṭiká.
 952 Kāvya-kaumudí.
 1103 Rámáryyášataka, Saṭika.
 1105 Mádhavánalakathá.
 1111 Harilíla, Vopadevíya.
 1132 Pítámbara-charita.
 1134 Gíttagovinda-mádhurí.
 1135 Suryana-charita-mahákávya.
 1207 Náráyaṇa-stuti.
 1230 Kṛishṇa-karṇámṛita, saṭika.
 1305 Vahirmukha-mukhamaṇḍana.
 1317 Vidvan-maṇḍana.
 1334 Kṛishṇámṛita-mahárṇava, Sa-
 ṭika.
 1345 Táratámya-stotra-vyákhyána.
 1351 Nrisiṅha-sarvasva.
 1361 Moḍha-prakása.
 1371 Ánanda-mandákiní.
 1376 Sarvottama-stotra, Saṭika.
 1386 Gakuleśa-líla-sudhásindhu.
 1395 Kṛishṇa-varṇaṇa.
 1398 S'itáráma-vihára.
 1414 Kumárasambhava.
 1072 Váyustuti, Mandabodhiní-
 ṭiká-sahita.
 1076 Meghasaudáminí.
 1080 Shaṭpadi, Saṭika.
 1096 Anyukti-muktávalí.
 1343 Gupyasṭhaka.
 1120 Añugama-tattvamálá.
 1126 Sahṛidaya-hṛidayálóka.
 1310 Shaṭpadya-vivṛiti.
 1308 Sarvottama-stotra-vivṛiti.
 1242 Kshamáshodhaśa-vyákhyá.
 1211 Váyustuti-ṭiká.
 1171 Nṛipavilása.
 1170 Atmánusásana.
 1330 Ráma-navaratna.
 1389 Lakshmí-sahasra.
 1394 Kavikalpalatá-vyákhyá.
 1579 Chamatkára-chandṛiká.
 1580 Gítávali-ṭiká.
 1495 Mahimanákhyā-stuti-ṭiká.
 1591 Pravodha-kádambarí.
 NÁṬAKA.
 1554 Málinivijaya-vártika.
 1564 Málátimádhava-ṭiká.
 657 Śakuntalá.
 771 Jagannátha-vallabha.
 810 Vidagdhamádhava.
 829 Vṛishabhanujá.
 830 Ushá-rágodaya.
 1119 Sañkhalpa-suryyodaya.
 1194 Satsaṅga-vijaya.
 1367 Murárinátaka-ṭiká.
 UPÁKHYÁ'NA.
 889 Vetála-pancha-viñśati.
 986 Vṛihatkathá.
 1118 Siñhásana-dvátṛiñśata.
 989 Śukasapta-tiká.
 1464 Pradyumna-charita.
 1466 Pulya-vidhána-vratopákhyána,
 Kathá-sarit-ságara.
 ABHIDHÁ'NA.
 748 Anekártha-saṅgraha.
 760 S'ighrabodhiní *alias* námamállá.
 942 Amarakosha-ṭiká-vá vákyasu-
 dhá.

- 1172 Vĭjakosha.
 755 Viśvaprakāśa.
 1116 Mātrikā-nighanṭa.
 1161 Sĭvakosha.
 1162 Indrakosha.
 1252 Kalpataru-kosha.
 846 Pada-chandrikā, Amarakosha-
 vyākhyā.
 VYA'KARAṆA.
 694 Saṅkshiptasāra-rasavati-vṛitti.
 702 Setusaṅgraha, mugdhabodho-
 ṭikā.
 719 Saṅkshiptasāra-pariśiṣṭa-ṭikā.
 731 Prākṛitapāda-ṭikā.
 745 Dhātulakṣhaṇa.
 822 Mugdhabodha-ṭikā, Kṛidanta-
 ṭivanta.
 823 Ditto. Taddhita.
 871 Vaiyākaraṇa-manonmajjana-
 ṭikā.
 872 Pāṇinīya-bhāshyādi-tātpary-
 ya-vivarāṇa.
 876 Subvibhaktiyartha-viveka.
 881 Paribhāshendu-śekhara-kāsi-
 kā.
 893 Yañluganta-siromaṇi.
 894 Siddhānta-kaumudī-guḍa-phak-
 kikā-prakāśa.
 917 Vaiyākaraṇa-bhūṣhaṇa-sāra.
 Vaiyākaraṇa-darpanākhyā-
 ṭikā-sahita.
 930 Prayoga-ratnamālokta-subādi-
 kṛit.
 1401 Liṅgavṛitti.
 1596 Gaṇapāṭha.
 CHHANDAH.
 792 Piṅgala-ṭikā.
 793 Piṅgala.
 1370 Prākṛita-piṅgala.
 1303 Chhandonusāsanavṛitti.
 1486 Piṅgala.
 1212 Vṛitta-ratnāvali.
 ALAṆKA'RA.
 682 Kāvya-prakāśādarsa.
 683 Kāvya-prakāśa-ṭikā.
 718 Kāvya-prakāśa.
 796 Alaṅkāra-saṅgraha, vā Chand-
 rāloka, saṭīka.
 835 Kāvya-prakāśa, saṭīka.
 913 Kāvya-prakāśa-nidarsana.
 921 Alaṅkarodāharaṇa-salya-van-
 dha-devi-stotra.
 1098 Alaṅkāra-sarvasva.
 1407 Alaṅkāra-sarvasva.
 1301 Vṛitti-vārttika.
 . JYOTĪSHA.
 661 Jyotīsha.
 864 Muhurta-ratna.
 898 Jyotir-ratna-mālā.
 899 Narapatī-jayacharyāya.
 901 Muhūrta-darpaṇa.
 902 Jyotih-kalpataru.
 903 Jyotis-śāstra-samuchchaya.
 914 Jyotih-saṅgraha.
 922 Svarodaya *alias* narapatijaya-
 charyyā-ṭikā.
 923 Suryya-siddhānta-vivarāṇa.
 955 Sīvārkodaya.
 962 Sīvārkodaya.
 1044 Rājāvali.
 1173 Yantra-ratnāvali, saṭīka.
 1193 Adbhuta-sāgara.
 1281 Praśna-vaishṇava.
 1355 Yantra-chintāmaṇi-ṭikā.
 1363 Yantra-prakāśa-ṭikā.
 1391 Yantra-ratnāvali.
 1435 Siddhānta-sundara.
 1601 Grahalāghava-saṅgraha, saṭīka.
 1602 Ditto.
 1603 Horā-sāra.

1604 Yantra-chintámaṇi, saṭika.
1600 Surya-siddhánta-sodáharana-
vyákhyá.

767 Brahma-siddhánta.

768 Mahá-siddhánta.

769 Vyasa-siddhánta.

770 Brihadárya-bháṭṭa-siddhán-
ta.

SMṚITI.

863 Yaśovanta-bháskara.

1342 Dharmma-nirṇaya.
Dharmma-bhushanákhya-
ṭiká-sabita.

384 Svadharmáddbabodha.

656 Manu-saṅhitá.

670 Śráddha-chintámaṇi.

687 Varsha-kaumudí.

693 Abhisheka-paddhati.

701 Śuddhyádi-saṅgrahádi.

721 Śuddhyádi-vyávasthá-saṅk-
shepa.

723 Śuddhi-dípiká.

724 Práyaśchitta-saṅkshepa.

726 Gaṅgávákýaválí.

750 Suryyárghya-dána-prayoga.

799 Śuddhi-nirṇaya.

800 Durgotsava-viveka.

807 Karma-vipáka.

814 Durgápújá-paddhati.

816 Smárta-vyávastháṇava.

819 Gayákṛitya.

820 Nírájana-vidhi-prakáśa.

826 Vyávahárádhyaya-ṭiká.

832 Madana-párijáta.

834 Aparárka.

841 Tithi-nirṇaya.

842 Śráddha-káṇḍa.

843 Śráddha-karma-vidhi.

848 Smṛiti-sudhákara.

857 Dharma-viveka.

858 Śivásṭhamurtti-tattva-pra-
káśa.

866 Nirṇayámṛita.

868 Smṛiti-bháshkara.

870 Kṛitya-mabárṇava.

875 Achára-mayúkha.

877 Parásara-smṛiti-ṭiká.

878 Jagannátha-prakáśa.

879 Achára-chandrodaya.

882 Mánosolláśa, Saṭika.

895 Háríta Saṅhitá, Uttarárdha.

896 Śráddhakalpa *alias* Pitribhakti-
taraṅginí.

897 Śráddhendu.

906 Yatidharma-samuechaya.

1203 Háríta-smṛiti.

1216 Mitákshará-vá-várttika-ṭiká.

1224 Śráddhavidhi-bháshya. Karko-
pádhyaya.

1265 Kálanirṇaya-dípiká.

1266 Kṛitya-ratnávalí.

1267 Prayoga-ratna.

1277 Smárta-padártha.

1284 Medhátithi-ṭiká.

1306 Utsavakála-nirṇaya-prakarāṇa.

1309 Nitya-kṛitya-nirupāṇa-
Vishṇusvámí-sampradáyi.

1325 Brahmokta-yajñavalkya-saṅ-
hitá.

1335 Karmanirṇaya, Saṭika.

1337 Vishṇutattva-nirṇaya.

1340 Nitya-saṅsári-prakarāṇa, Sa-
ṭika.

1357 Yama-smṛiti.

1358 Háríta-smṛiti.

1364 Saṅskára-bháskara.

1365 Vaśiṣṭha-smṛiti.

1366 Sátátapa-smṛiti.

1396 Práyaśchitta-pradípiká.

1397 Dravya-suddhi-dípiká.

- 1399 Prayoga-párijáta.
 976 Jayasiñha-kalpadruma.
 886 Prayoga-darpaṇa.
 749 Prayoga-sára.
 1014 Kurukshetra-ratnákara.
 1015 Tithyárka.
 1058 Sanatkumára-saṅhitá.
 1064 Vibhágatattva-vichára.
 1233 Sannyása-nirúpaṇa.
 1342 Dharma-nirṇaya.
 1081 Yáti-viveka.
 1083 Dána-panjí.
 1097 Gotra-pravaramañjarí.
 1109 Dharma-praśnojalá.
 1073 Sannyása-grahana-paddhati.
 1143 Anupa-vilása.
 1144 Sakala-lakshanochchaya.
 1264 Triñśatślokí *alias* Áśaucha-saṅ-
 graha.
 1274 Jayamádharma-mánasollása.
 1368 Saunaka-káriká.
 1046 Ápastamba-smṛiti.
 916 Vratodyápana-kaumudí.
 966 Rájyábhisheka *alias* Rája-
 dharm-kaustubha.
 983 Kála-nirṇaya.
 1000 Kṛitya-ratnávalí.
 1034 Karma-pradípa.
 1062 Saṅskára-nirṇaya.
 1066 Sváchára-chaturdaśí-pari-
 śiṣṭa.
 1107 Dharma-pravṛitti.
 1114 Prakaraṇa-prakása.
 1121 Vyávahára-pradípa.
 1136 Tírtha-chintámaṇi.
 1154 Yama-smṛiti.
 1163 Vasishṭa-smṛiti.
 1166 Áchára-pradípa.
 1168 Smṛiti-chandriká.
 900 Vyavahára-chamatkára.
- 1432 Smṛiti-paribhášhá.
 1433 Devadása-prakása.
 1436 Púrta-kamalákara.
 1437 Kṛitya-kalpataru.
 1563 Áchárádarsa.
 1568 Dharma-ratna.
 1589 Dvaita-nirṇaya-prakása.
 1607 Gṛihya-saṅgraha.
 1467 Indradhvaja-pújá.
 1493 Kási-tattva-vichára.
 1561 Malamása-tattva-ṭiká.
 1588 Rájábhisheka-prayoga.
 1482 Prathishṭhá-sára-saṅgraha.
- SAṅGÍTA.
- 1195 Rága-málá.
 1196 Vádyá-khaṇḍa.
 1307 Saṅgíta-ratnávalí.
 847 Pañcha-kalpa.
 1110 Saṅgíta-ratnákara.
 1112 Nṛitya-ratnávalí.
 1131 Táládhyáya.
 1128 Saṅgíta-kalpataru.
 1129 Saṅgíta-párijáta.
 1139 Saṅkīrṇarága-lakshana.
 1141 Rasaratnávalí.
- SÍLPA.
- 1472 Pratímá-pramáṇa.
- S'ÁNKHYA.
- 802 Sáñkhyatattva-kaumudí.
 920 Sáñkhya-káriká, Sáñkhya-
 chandrikákhya-ṭiká-sahita.
 943 Sáñkhya-sútra, Vṛitti-sahita.
 908 Tattva-yáthártha-dípana.
- NYA'YA.
- 669 Nyáya-sútra-vyákhya.
 671 Anumāna-didhiti-ṭippaní.
 673 Kusumāñjali-ṭiká.
 684 Sidhánta-muktávalí-guḍártha-
 prakásiká.

- 688 Vidhiváda-tíká.
689 Bhásá-ratna.
695 Siddhánta-lakshana-rahasya.
696 Vyáptyánugama.
697 Kevalánvayi-rahasya.
698 Anumāṇa-didhiti.
699 Śabda-parichcheda-rahasya.
700 Śakti-váda.
703 Akhyáta-vichára,
704 Anumāṇa-khaṇḍa-tíká.
705 Śabda-śakti-prakáśiká-bo-
dhiní.
706 Chintámaṇi-prakáśa.
707 Ditto.
712 Pratyaksha-kshaṇḍáloka-
darpaṇa.
713 Ditto, Maṇididhiti-vyá-
khyá-vivechaṇa.
714 Pratyaksha-manyáloka.
722 Tarka-paribhášá.
733 Pravartaka-jñána-vichára.
781 Anvaya-bodhiní-tíká.
783 Nyáyavártika-tátparya-tíká.
785 Anumāṇa-chintámaṇi-tíká.
786 Lílavátí-prakáśa-rahasya.
787 Lílavátí-dídhiti-rahasya.
788 Lílavátí-rahasya.
789 Śabdaprámáṇya-chintámaṇi-
rahasya.
791 Pratyakshya-chintámaṇi-
didhiti.
794 Kusumañjali-prakáśa.
795 Pratyaksha-maṇi-phakkiká-
maṅgala-váda.
812 Ditto, Chintámanyáloka,
púrvárdha.
813 Anumityádi-bádhánta-didhiti.
817 Śakti-vichára.
821 Nyáya-sára.
825 Akáñksháloka-máthurí-tíká.
827 Satpratipaksha-máthurí-tíká.
837 Nyáya-makaranda-saṭika.
838 Tarka-saṅgraha.
840 Nyáya-dípavali.
852 Vishayatá-váda.
855 Aparokshánubhuti, Dípiká-
khyá-tika-sahita.
860 Nañváda-tiṭpaní.
861 Samása-váda.
862 Sábdbodha-prakriyá.
918 Nyáya-siddhánta-muktávali-
dípiká.
925 Nyáya-siddhánta-muktávali-
prakáśa.
927 Viśiṣṭa-vaiśiṣṭa.
928 Pratiñjá-sútra-pariśiṣṭa.
984 Kusumañjali-vyákhyá.
1002 Dídhiti-bhávártha.
1003 Nyáya-bodhiní.
1045 Lílavátí-prakáśa.
1082 Lílavátí-śiromaṇi.
1086 Mímāñsá-nyáya-prakáśa.
1093 Nyáya-siddhánta-bhañjana.
1137 Anubhúti-prakáśa.
1178 Nyáya-bodhiní.
1218 Nyáya-sudhá, 3rd 2 páda.
1217 Ditto, 3rd 3 ditto.
1220 Ditto, 2nd 3 ditto.
1219 Ditto, 2nd 4 ditto.
1234 Pratyaksháloka-sáramañjarí.
1237 Nyáyasiddhánta-mañjarí-
dípiká.
1268 Lílavátí-didhiti.
1276 Dídhiti-bhávánandí.
1296 Tarka-pratibandhakatá-ra-
hasya.
1387 Tárkika-rakshá.
1405 Anubhúti-prakáśa.
867 Pramāṇa-málá.
1047 Nyáyasiddhánta-mañjarí.

- 1087 Mitabháshí *alias* Sapta-pádar-
thi-ṭiká.
- 1174 Padártha-dípiká.
- 1344 Pratyak-tattva-chintámaṇi,
saṭika.
- 1175 Pratyaksha-pragalbhí.
- 1231 Śabda-parichcheda.
- 1235 Sarvopakáriṇí *alias* Bhavánan-
di-ṭiká.
- 1336 Pramána-paddhati.
- 1341 Ditto, ṭiká.
- 1346 Bhávaprakásiká *alias* Máyá-
váda-khaṇḍana-ṭiká.
- 904 Tantráloka.
- 957 Vaidika-liṅgartha-vivechana.
- 959 Mímáñśá-nyáya-prakása.
- 960 Ditto, sūtra-paddhati, 8th
Adhyáya.
- 961 Ditto, kusumanjalí.
- 963 Ditto.
- 1090 Ditto, śloka-várttika.
- 1157 Tantra-ratna.
- 851 Vákya-dípiká, saṭika.
- 1430 Nyáya-siddhánta-tattvaviveka.
- 1434 Nyáya-kaustubha.
- 1439 Pratyaksha-khaṇḍa-kaṇṭakod-
dhára.
- 1572 Aloka-kaṇṭakoddhára.
- 1570 Guṇa-prakása-vivṛiti.
- 1445 Lílavati-bháva-prakása.
- 1444 Anumánaloka-ṭiká.
- 1492 Khaṇḍanoddhára.
- 1571 Kíraṇávalí-prakása.
- 1590 Tárka-tattva-nirúpaṇa.
- 1594 Tárkika-rakshá.
- 1439 Pratyaksha-khaṇḍa-kaṇṭa-
koddhára.
- 1443 Pratyaksháloka-darpaṇa.
- 1566 Pratyaksháloka.
- 1552 Nyáya-sára-padapañchiká.
- 1430 Nyáya-siddhánta-tattva-
viveka.
- 1434 Nyáya-kaustubha.
- 1497 Nyáya-várttika-tatparyya-
ṭiká.
- 1446 Śabda-parichchedáloka.
VAIŚESHIKA.
- 824 Vaiśeshika-sútropaskára.
- 839 Siddhánta-chandrodaya.
- 1356 Sapta-padarthí.
MÍMA'ÑŚA'.
- 1290 Mayúkhamáliká *alias* Bhaṭṭa-
chintámaṇi-vyákhyá.
- 1359 Adhyayana-vidhi-vyákhyá.
- 735 Nyáya-ratnamála.
- 747 Tantra-ratna-ṭiká.
- 752 Bháṭṭa-dípiká.
- 753 Mímáñśá-siddhánta-lesa-sañ-
graha.
- 758 Mímáñśá-vártika.
- 763 Śástrasiddhánta-sañgraha.
- 803 Adhikaraṇa-kaumudí.
- 869 Mímáñśá-sarthasāṅgraha-kau-
mudí.
- 874 Chandráloka, Chandráloka-
prakása-sahita.
- 883 Sphoṭa-chaṭaka.
- 939 Tantra-várttika-ṭiká.
- 1147 Mímáñśá-tantra-dípiká.
- 1214 Mámáñśá-várttikábharaṇa.
- 1215 Tantra-várttika-ṭiká.
- 1236 Tantra-ratna.
- 1241 Mímáñśá-nyáya-dípiká.
- 1255 Mímáñśá-bháshya-várttika,
1-3-páda.
- 1256 Ditto, 2-1-ditto.
- 1257 Ditto, tantra-várttika.
- 1289 Bháṭṭa-chintámaṇi.
- 1291 Mímáñśá-kaustubha.
- 1292 Bháṭṭa-dípiká.

- 1326 Mímáñsá-nyáya-prakása.
 1408 Siddhánta-dípa.
 1416 S'ástra-dípiká-ṭiká.
 1115 S'avara-bháshya-padayojaná.
 1140 Várttika-kásiká.
 1146 Sánkarshaṇa-mímáñsá.
 1221 Ajitá *alias* Tantra-ṭiká-vyá-
 khyá.
 1275 Vidhi-rasáyana.
 VEDA'NTA.
 1418 Brahmasútríya-śaiva-bháshya.
 1287 Brahma-sútra-vallabhí-bhá-
 shya.
 1312 Brahma-sútra-anubháshya.
 1313 Anu-bháshya-prakása.
 1320 Brahma-sútra-bháshya, Sau-
 naka-sampradáyi.
 1285 S'ástra-dípiká, from 3 to 12 A.
 1390 S'ástra-dípiká, 2nd Adhya.
 958 S'ástra-dípiká.
 1328 Sánḍilya-sútra-pravachana.
 905 Páshaṇḍa-chapeṭiká.
 954 S'áriraka-mimáñsa-bháshya-
 vivaraṇa.
 1188 S'ástra-dípiká-ṭiká.
 427 Táratamya-stava-vyákhyá.
 628 Daśaśloka-ṭiká *alias* Siddhán-
 ta-vindu.
 653 Gítá-tát-parya-bodhiní.
 655 Adhyátma-bhágavata.
 692 Siddhánta-vindu.
 674 Ashtávakra-sañhítá.
 715 Bheda-dhikṛití.
 729 Shaṭślokí-várttika.
 741 Advaita-siddhyupanyása.
 759 Advaita-chandriká.
 779 Gítá-táparya-bodhiní.
 782 Bhagavad-gítá-bháshya.
 780 Adhyátma-sára.
 836 Vedánta-sanjñá-prakṛiyá.
 849 Hariyasí-gítá *alias* Bhagavad-
 gítá-ṭiká.
 850 Páñchálí-gítá-ṭiká.
 856 Vedánta-tattva-traya-nirú-
 paṇa.
 859 Vedánta-ratna-traya-parikshá.
 834 Anubandha-darsana.
 885 Áryá-vyákhyá *alias* Vedánta-
 traya-saṭika.
 909 Advaita-brahmavidyá-pad-
 dhatí.
 1001 Vivaraṇa-tattvadípa.
 1069 Gítá-tát-parya-nirṇaya.
 1088 Vedánta-sára, Rámánuja.
 1094 Pañchakosha-viveka.
 1095 Svarúpa-prakása.
 1099 Pañchíkaraṇa-várttika.
 1022 Rasika-rajñiní-gítá-ṭiká, 1st
 khaṇḍa.
 1123 Ditto, 2nd khaṇḍa.
 1124 Ditto, 3rd khaṇḍa.
 1125 Gítá-bháshya, Rámánujíya.
 1148 Súreśvara-várttika-víjákhyána.
 1156 Vedánta-kalpalatá.
 1185 Advaitánusandhána.
 1190 Amṛita-taraṅgini-gítá-ṭiká.
 1191 Tattvadípiká-gítá-ṭiká.
 1225 Prapañcha-sára-viveka.
 1232 Paramahañśáchára-paddhati.
 1278 Pañchíkaraṇa-tát-parya-chan-
 driká.
 1280 Pañchapadíka-vivaraṇa.
 1288 Pañchíkaraṇa-bhávaprakásiká.
 1383 Gítártha-vivaraṇa.
 736 Siddhánta-lesa-guḍhártha-
 prakása.
 744 Siddhánta-dípa.
 854 Dvádaśa-mahávákya.
 911 Tattva-pradípiká.
 915 Pañchapadíká.

- 964 Pañchapádiká-vívaraṇa.
 947 Upadeśa-ratnamálá.
 974 Yatíndra-mata-dípiká.
 1071 Prameya-ratnávalí, saṭika.
 1084 Tattva-bodha.
 1145 Viṣṇutattva-nirṇaya-ṭiká.
 1184 Naishkarmya-sindhu.
 1209 Sástra-prakásiká.
 1243 Prameya-saṅgraha.
 1324 Prameya-ratnáṛṇava.
 1332 Nibandha-ṭiká.
 1338 Madhyasiddhánta-sára.
 1339 Tattvodyota-ṭiká.
 678 Tattva-prakásiká.
 1431 Vedánta-dípa.
 1431 Vedánta-kalpataru-parimala.
 1429 Átma-váda.
 1595 Aláṭ-prakarāṇa-bháshya.
 1569 Gítá-pradípa.
 YOGA.
 941 Pátanjala-bháshya-vártika.
 924 Yoga-vásishṭa, Vásishṭa-tát-
 parya-prakásikákhyā-ṭiká-
 sahita.
 990 Yoga-mañiprabhá.
 1159 Yoga-chintámaṇí.
 1279 Yoga-yátrá.
 1400 Yoga-ratna-málá.
 1061 Samádhi-dípiká.
 BHAKTI.
 654 Bhakti-rasáyaṇa.
 681 Ujjala-nílamaṇi-kiraṇaleśa.
 798 Kṛishṇa-stava-málá.
 806 Bhakhti-ratnávalí.
 1074 Bhagavannáma-máhátmya-
 nirṇaya.
 1102 Bhagavadbhakti-chandriká.
 1104 Bhakti-rasáyaṇa.
 1113 Vaishṇava-siddhánta-vaija-
 yanti.

- 1158 Bhakti-raṅginí.
 1311 Bhakti-siddhánta.
 1381 Bhakti-hañśa.
 1384 Bhakti-varddhiní.
 1385 Bhakti-márgíya-śaṅkánirása.
 679 Shaṭśandarbhā.
 725 Krama-dípiká.
 1206 Viṣṇutattva-prakásá.
 1319 Prema-pattana.
 1378 Bhakti-siddhánta-rahasya-
 nibandha.
 1379 Tattvadípa-prakásávaraṇa-
 bhaṅga.
 1380 Jalabheda, saṭika.
 1382 Sanyása-nirṇaya-vivarāṇa.
 1584 Brihad-Bhágavatámṛita,
 saṭika.
 1606 Bhakti-siddhánta-rahasya.
 1612 Bhakti-rasámṛita-sindhu.
 1599 Govinda-lílámṛita.
 1582 Náma-máhátmya.
 1581 Rasamañjari-stava and Rádhá-
 saundaryya-mañjarí.
 1560 Vaishṇava-toshañí.
 1314 Sampradáya-pradípa.
 TANTRA.
 675 Gautama-tantra.
 672 Tantra-sára.
 790 Tára-vilásodaya.
 797 S'yámá-kalpa-latiká.
 804 Bhúta-dámara-tantra.
 811 Syámá-rahasya.
 815 Tárábhakti-taraṅginí.
 907 Ágama-tattva-saṅgraha.
 1369 Vírabhadra-tantra.
 720 Ágama-kaumudí.
 1100 Maṇḍapa-druma.
 1360 Jyotishmatí-kalpa.
 676 Urdhvánáyā-saṅghitá.
 979 Dípa-prakásá.

- 981 S'abdaprákáśa *alias* Dípaprákáśa-ṭíká.
 1611 Ágama-tattva-vilása.
 1457 Sáma-tantra-bháśhya.
 VAIDYAKA.
 828 S'álahotra.
 982 Pathyápathya-viveka.
 1089 Chikitsá-sára.
 1423 Ásvavaidya-śáśtra.
 1424 Áśva-vaidya.
 1425 Áśva-chikitsita.
 1426 Ditto.
 1117 Rasa-ratnákara.
 1160 Arka-prakáśa.
 1520 Bhaishajya-ratnávalí.
 1508 Dravya-saṅgrahábhidhána-ṭíká.
 1585 Rasa-gaṅgádharma.
 1609 Ratna-málá.
 JAINA.
 1539 Nitisára.
 1515 Rája-várttika.
 1528 Vimalanátha-purána.
 1474 Upásakádhya.
 1498 Uttara-purána.
 1533 Upásakádhya-ṭíká.
 1512 Trailokya-sára-ṭíká.
 1449 Padma-purána.
 1503 Pravachana-sára-ṭíká.
 1509 Páṇḍava-purána.
 1510 Padma-purána, bṛihat.
 1518 Padmávatī-charita.
 1521 Prasastáprasasti *alias* Mritá-chára.
 1522 Prasatáprasasti *alias* Trailoka-prajñapti.
 1523 Padmánandi-pachanaví.
 1527 Pareshanátha-charita.
 1562 Purushárlhánusásana.
 1473 Pratiñkara-mahámuni-charita.
 1299 Prasottara-málá.
 1300 Páṇḍava-purána.
 1302 Laghu-kshetra-samása-vivaraṇa.
 956 Bhagavatī-vṛitti.
 1487 Arádhana-kathá-kosha.
 1489 Ádi-purána.
 1507 Ajítanátha-purána.
 1525 Ápta-mímáñsa.
 Aptamímáñsa-lañkṛita.
 1550 Alañkára-ratnákara.
 1524 Bhávya-kumuda-chandṛiká.
 1542 Brahma-vilása.
 1475 Chakradhara-purána.
 1484 Chandra-prabhá-charita.
 1516 Charitra-sára.
 1538 Devágamana-vṛitti.
 1447 Gomatta-sára-vṛitti.
 1511 Muni-suvrata-purána.
 1567 Moksha-pravṛitti-ṭíká.
 1535 Mallinátha-purána.
 1530 Kahapanasára. [sorts.
 1545 Plates of Jaina figures, 48
 1544 Drawings of Jaina-tirthánkaras, 24.
 1541 Jaina-pújá-vidhi.
 1536 Jñána-súryodaya-náṭaka.
 1531 Jaina-sañhitá.
 1529 Jñánárna.
 1488 Jaina-pratishṭhá-samagri.
 1477 Jina-pújá.
 1476 Jaina-Yájñavalka-prathishṭhá-páṭha.
 1471 Jaina-viváha-paddhati.
 1461 Jayakumára-charita.
 1448 Jaina-pújá-vidhi.
 1514 Brihat Harivañsa.
 1459 Sapata-sataka-bhávollása-prakáśa.
 1462 Sumeda-sikhara-máhátmya.

- 1466 Sára-chauııı.
 1468 Srávakáchára.
 1469 Svarᅇáchala-máhátmya.
 1478 Sántinátha-puráᅇa.
 1480 Subháshita-ratna-sandoha.
 1489 Sukha-nidhána.
 1490 Siddha-chakráshᅇa-pújá-ᅇıká.
 1494 Sridhara-vásishᅇa-ᅇıká.
 1583 Śástra-prakáśa.
 1592 Śaᅇkara-siddhi-dı́pıká.
 1470 Múláchára-pradı́paká.
 1483 Mahápála-charita.
 1491 Mahápuráᅇa-ᅇıppanı.
 1593 Mıta-bháshıᅇı.
 1481 Niyama-sára.
 1605 Nirodha-lakshᅇaᅇa, saᅇıka.

- 1440 Prapannámrita.
 1455 Paᅇcha-stava.

BAUDDHA.

- 1294 Bauddha-mata-yantra-vidhi.
 1270 Vıtaráᅇa-stotra.
 1427 Malında-panná.

ANIRDISHᅇA.

- 880 Laukika-nyáya-saᅇgraha.
 1208 Adhıkára-saᅇgraha.
 1318 Sarva-siddhánta.
 1323 Nava-ratna.
 1377 Válabodha-prakáśa.
 1558 Bhujja-bháratı.
 1176 Praśasti-prakásıká.
 1329 Praśasti-patriká.

